Colecția **Dar din dar**
Seria Memorii

II

Calinic Arhiepiscopul

TOATĂ VREMEA-ȘI ARE VREME

Editor: MĂNĂSTIREA ANINOASA
Grafică: DINASTY BOOKS PROEDITURĂ ȘI TIPOGRAFIE S.R.L.
Fotografii: colecţia personală a Părintelui Arhiepiscop Calinic Argatu, arhiva Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului
Corectură: Prof. GEANINA-DANIELA ȘTEFAN

© Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului, Mănăstirea Aninoasa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CALINIC, arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Toată vremea-și are vreme **/ Înaltpreasfinţitul Părinte Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului. - Curtea de Argeș : Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, 2017**
2 vol.
ISBN 978-606-8181-59-2
Vol. 2. - 2017. - ISBN 978-606-8181-64-6

821.135.1

CALINIC ARHIEPISCOPUL

TOATĂ VREMEA-ŞI ARE VREME

VOLUMELE III-V

Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului
Curtea de Argeș, 2017

TOATĂ VREMEA-ȘI ARE VREME

VOLUMUL 3

1985-1990

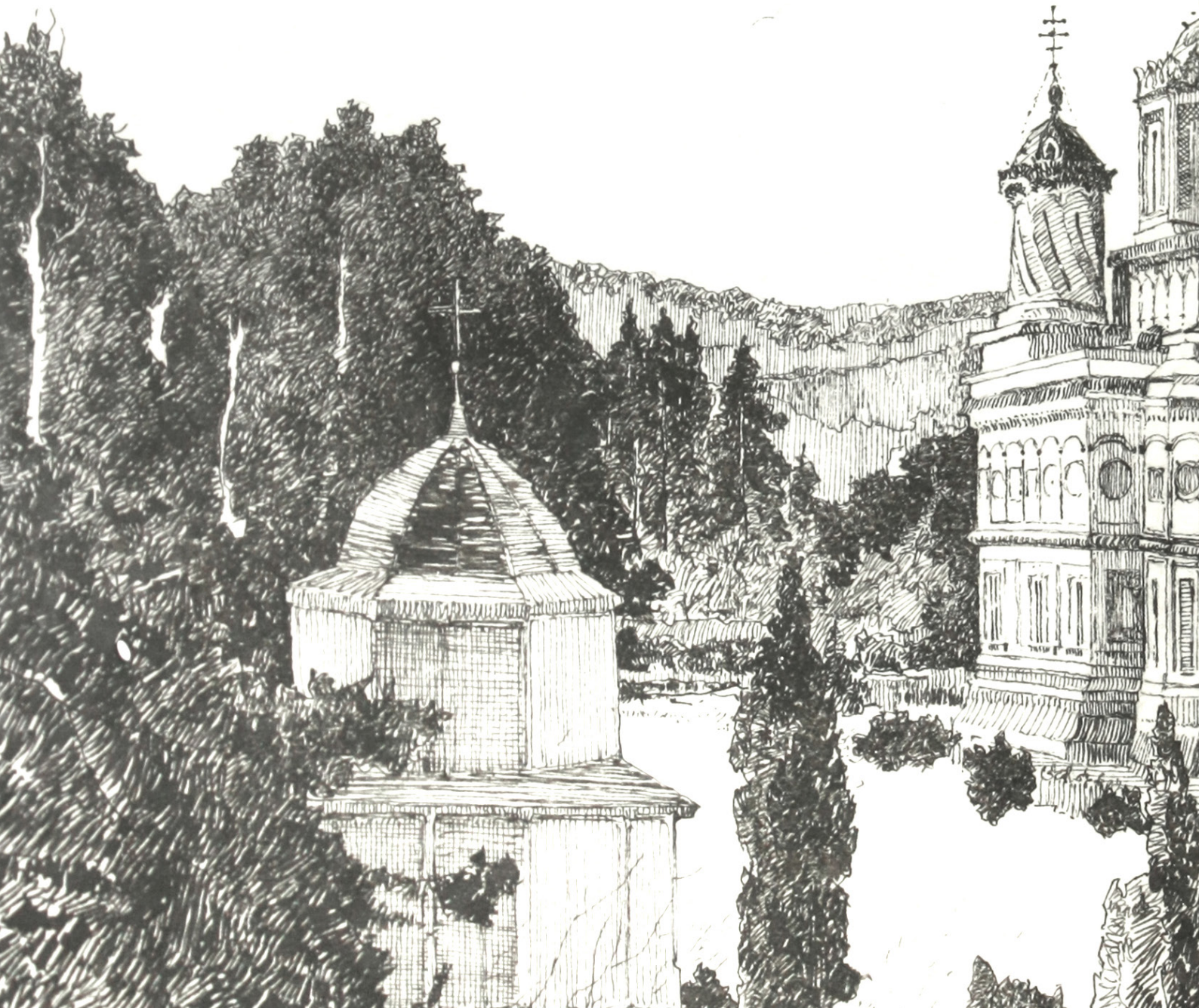

Ce poate fi mai plăcut și mai simplu decât să fii sincer,
totdeauna liniștit, împăcat cu tine însuți,
neavând nici de cine te teme, nici ce inventa?"
Fenelon

Într-o nouă ipostază

După înmânarea Decretului de recunoaștere, Episcopul Gherasim a dorit să mergem la Curtea de Arges. Așa că a chemat o mașină care să mă ducă la noul loc aprobat ca reședinţă. Pe drum, mașina s-a oprit. Era prea bătrână.

De la stânga la dreapta: Arhiereul Ioachim Văsluianul, Arhiereul Calinic Argeșanul, Episcopul Lucian Florea și Episcopul Nifon Ploieșteanul

Conducând ARO-ul Mănăstirii Cernica, l-am luat pe episcopul Gherasim spre Curtea de Argeș. Din când în când, se uita spre mine ca puiul la uliu.

– Te rog, să nu mă tratezi ca pe episcopul Roman. El e mai ciudat. De acum, nu mai avem încotro. Trebuie să lucrăm împreună. Ne place sau nu ne place, asta-i situaţia.

Mă uitam la episcopul Gherasim cu o vădită milă și înţelegere.

– N-am dorit niciun arhiereu ca ajutor! Abia anul trecut m-au pus episcop titular. Nici nu a trecut un an și te-au trimis la Râmnic. Lumea nici n-a început să mă cunoască. Ei nu vor ști care-i episcopul titular cu adevărat.

– Nu voi veni la Râmnic niciodată. Lumea vă cunoaște. De zece ani staţi în curtea Episcopiei. Acolo nu voi călca. Nu vă faceţi nicio grijă. Lumea va ști că Gherasim este Episcopul Râmnicului și Argeșului, i-am spus, asigurându-l de bunele mele intenţii.

Episcopul Gherasim se uita mirat la mine.

– Episcopul Emilian de la Alba Iulia, profesorul Mircea Păcurariu, Teofil al Clujului și alţii, m-au sfătuit să am o colaborare model cu Prea Sfinţia Voastră. Nu vă faceţi griji, vă spun încă o dată. Din partea mea, nu veţi avea nicio supărare. Timpul vă va lămuri cu prisosinţă, am adăugat eu spre liniștea îngrijoratului episcop, care păţise multe supărări la Galaţi și la Râmnic, timp de zece ani.

Tot vorbind, am ajuns la Curtea de Argeș. Ne-am închinat la Sfânta Filoteia și apoi s-a făcut o vizită noii reședinţe a proaspătului arhiereu.

Racla cu moaștele Sfintei Mucenițe Filoteia

Patriarhul Iustin hotărâse să se pregătească întreaga aripă de nord a Palatului Episcopal. Se lucra de zor. Era noiembrie. Deja se lăsase frigul. Stareţul Ilarion fusese mutat în Pavilionul 7, în niște camere mici și cu igrasie. La fel, maicile Claudia și Magdalena, care mă osândeau cu gura mare. Îmi dădeam seama că mergeam în mijlocul unui personal ostil. Și era, oarecum, îndreptăţit. Să te muţi în pragul iernii? Era prea de tot! Dar cu Iustin, nu se glumea. Iar eu, îmi spuneam în sinea mea că numai eu eram vinovat de toate supărările de care se plângea obștea monahală argeșană, pentru că acceptasem să fiu arhierit.

Stareţul nici n-a vrut să ne vadă. Când ne-a zărit, a și dispărut în casă. Am înţeles obida la care fusese supus el, care dorise așa de mult să ajungă arhiereu pe vremea Patriarhului Justinian.

În aceeași zi, spre seară, ne-am îndreptat spre Râmnicu Vâlcea. Grijuliul titular mi-a arătat o chilie frumoasă, în casa Sfântului Calinic, în stânga clopotniţei.

– Maică Ghelasia, de acum vei avea în grijă pe Prea Sfinţitul Calinic, fratele meu întru arhierie. Va locui în chilie, iar aici, în sufragerie, va lua masa. Este spaţiul pe care-l va ocupa mereu, cât stă la Râmnicu Vâlcea, și-a arătat bunăvoinţa episcopul titular.

M-am odihnit în noua casă. Sobrietatea chiliei, curăţenia exemplară, spaţiul îndeajuns de potrivit erau ceea ce îmi trebuia. Maica Ghelasia m-a impresionat prin seninătatea și sinceritatea pe care o manifesta.

A doua zi s-a făcut planul desfășurării programului din 17 noiembrie, cu hirotonia întru arhiereu și agapa care urma să se dea cu acel prilej. Pentru că era în Postul Crăciunului, deja se punea problema aducerii peștelui de la Tulcea. Așa că m-am pornit la drum și am adus un transport de felurite soiuri de înotătoare, care vor mulţumi pe participanţii prezenţi la ziua hirotoniei! Se aștepta, așadar, 17 noiembrie! Ziua Sfântului Grigore Taumaturgul!

Semne de la Dumnezeu

Pentru hirotonia întru arhiereu, pe 17 noiembrie 1985, Patriarhul Iustin i-a orânduit pe Nestor, Mitropolitul Olteniei, pe Gherasim, Episcopul Râmnicului și Argeșului și pe Episcopul Vicar, Damaschin Severineanul. Era vorba de Mitropolia Olteniei din care făcea parte și Episcopia Râmnicului și Argeșului. La Vecernia de sâmbătă seara, se făcea rânduiala numită ipopsifierea sau chemarea la arhierie. După aceasta, se semna un document, atât de către proaspătul candidat, cât și de către arhiereii prezenţi la slujba îndătinată. Era primul pas către slujba propriu-zisă de hirotonie, din cadrul Sfintei Liturghii, de a doua zi.

Vedeam în tronuri stând arhiereii hirotonisitori. Se părea că vlădica Damaschin era cam obosit sau puţin bolnav, după cum se zvonea pe la colţuri. Îl priveam cu îngrijorare. N-aș fi dorit să se îmbolnăvească mai tare. Cât despre ceilalţi doi arhierei, nu se vedea niciun semn, doar vârtoasă sănătate. La cina frugală, era doar Postul Crăciunului, Episcopul Damaschin n-a scos niciun cuvânt. Stătea nemișcat. Nu îndrăzneam să zic ceva. Nu știam cum să încep.

Noaptea am vegheat! Duhovnicul Paisie a ascultat mărturisirea lui Calinic, înainte de a primi harul arhieriei. Mi-a dat sfaturi cu ton înalt.

– Și ce dacă vei fi arhiereu? Eu am fost chemat la Cluj, de episcopul Teofil Herineanu și am refuzat. Nu mi-a trebuit. Tu, se vede că n-ai refuzat. N-ai avut smerenie. Dar să fii blând cu preoţii! Tu nu ești Hristos în persoană. Ești alesul Lui, în lucrarea aceasta arhierească. Să nu uiţi că trebuie să te mântuiești tu și fraţii preoţi și creștinii încredinţaţi spre păstorire. Auzi? Ce crezi, că mă impresionează faptul că vei fi arhiereu?

Duhovnicul meu mi-a servit o papară pe nerăsuflate. Nu-l văzusem până atunci așa de vehement și plin de strofocare. M-a bucurat realismul său hotărât. Nu știa de glumă și nici nu făcea lucrul în batjocură. După spovedanie, am stat încă mult timp să-i ascult bucuriile și îngrijorările.

M-am și rugat un pic mai mult. Acum n-aș mai dori să fiu în emoţiile și îngrijorările de atunci. Zorii zilei și răsăritul soarelui m-au găsit treaz. Vegheam și eu cu gândul la noul drum pe care trebuie să merg cu sfântă înţelepciune. Îl rugam pe Dumnezeu să-mi spună dacă El îmi dădea binecuvântarea pentru arhierie. Mă gândeam, făcându-mi curaj, că ar fi fost bine, ca Marele Arhiereu, Iisus Hristos, să mă oprească. Știa El cum era mai bine. Să nu mă lase pe mâna oamenilor, și ei nenorociţi, ca vai de lume. Când am văzut pe vlădica Damaschin, pășind greoi prin Palatul Episcopal, deci sănătos, oarecum, mi-am zis în sinea mea, că Dumnezeu nu era împotriva hirotoniei mele.

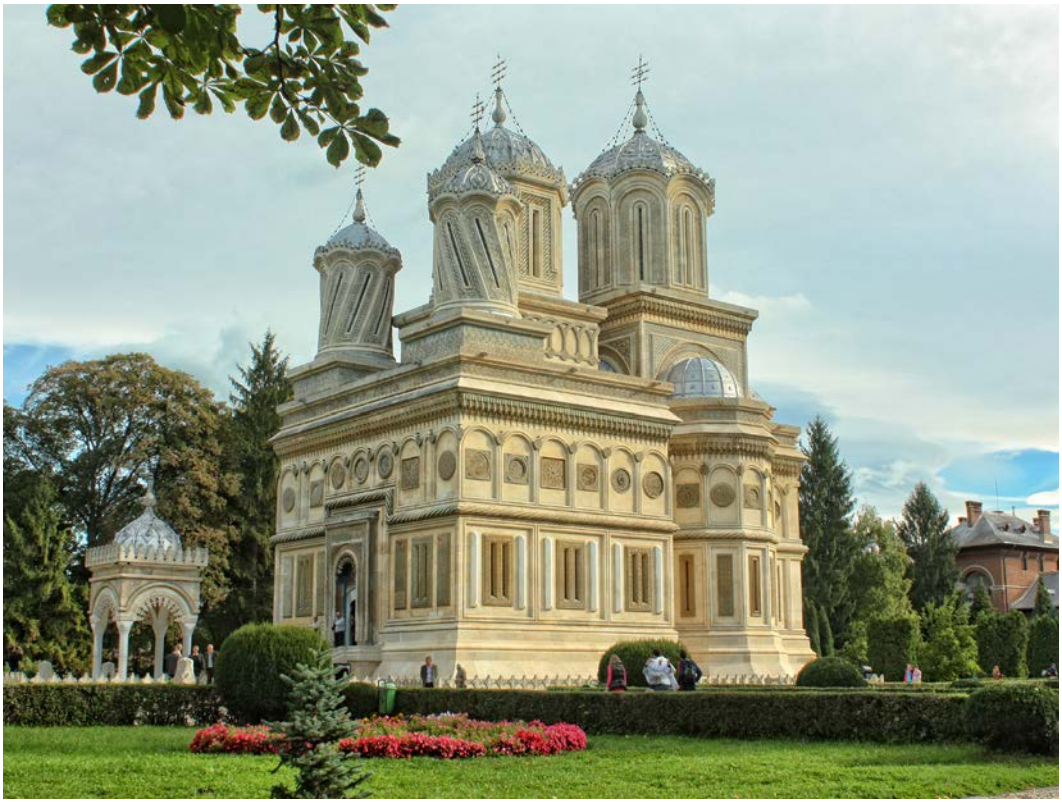

Catedrala Arhiepiscopală

Soborul arhieresc hirotonisitor al noului ales, Arhiereul Calinic Argeșeanul

Maica Domnina

Înainte de a porni la slujbă, Cerul a început să cearnă fulgi dolofani de nea.

În șir mare de sobor ecleziastic, cum nu se mai văzuse de multă vreme la Curtea de Argeș, am ieșit din vechiul palat și ne-am îndreptat spre Catedrala maiestuoasă a celebrului domnitor, Sfântul Neagoe Vodă Basarab. Lume multă venise să vadă minunea legării firului istoric de continuitate arhierească în vechea vatră domnească.

După *Sfinte Dumnezeule!,* potrivit rânduielii, s-a făcut chemarea la arhierie, a celui între păcătoși, ipopsifiul, Calinic, Arhimandritul. Încă mai așteptam un semn de împotrivire a lui Dumnezeu: fie căderea policandrului în cap, fie niște cârcei la picioare să nu mai pot păși spre Altar sau, pur și simplu, un stop cardiac. Probabil că încercam răbdarea și milostivirea lui Dumnezeu. N-a fost niciuna din cele gândite fulger de mintea mea înspăimântată. Îmi imaginam că vor apărea să strige cei care mă terorizaseră aproape trei luni, fără să pot face nimic, decât să mă las în voia lui Dumnezeu. Totul a decurs fără incidente. N-am fugit ca unii miri, părăsind mireasa în toiul nunţii. M-am lăsat în lucrarea lui Dumnezeu și voia îngăduitoare a oamenilor.

Prezenţa autorităţilor de Stat, la o asemenea nouă ascultare, era un semn vădit că se întâmplase un lucru important, de care eu nu prea îmi dădeam seama atunci. Așa treceau prin viaţa mea evenimente ale căror semnificaţii le voi realiza mult mai târziu.

La masă, Episcopul Gherasim se îngrijea de toate, ca de obicei, dar, mai ales vinul era în mare atenţie. Sticlele puse în șemineul Sălii Manole, după o perdea mată, stăteau în paza maicii Domnina.

Citirea Mărturisirii de Credință înainte de hirotonie

La prima Sfântă Liturghie arhierească

Mitropolitul Nestor, înmânând Cârja Arhiereului Calinic Argeșeanul

De la stânga la dreapta: Preasfințitul Gherasim, Mitropolitul Nestor și Episcopul Damaschin Severineanul, soborul arhieresc care a hirotonit pe Calinic Argeșeanul

La plecare, tot restul de sticle a fost dus cu grijă la Râmnicu Vâlcea. M-a surprins gestul de atunci. Aveam să învăţ despre fenomenala grijă a episcopului eparhiot, pus pe strașnice economii.

Spre seară, a plecat toată lumea. Am rămas cu Sfânta Filoteia! Nicio ţipenie de om. Mergând prin parc ca să răsuflu ușurat de atâta spaimă, o droaie de vreo cincisprezece câini m-a înconjurat, lătrând la mine ca la urs. Un dulău alb, cu glas gros, lătra mai rar și mai îndesat. Se vedea că era câine șef. M-am gândit să vorbesc frumos cu el.

– Unde-ţi este coada? m-am adresat fiorosului dulău, care înainta spre mine, fără grabă.

– Tu ești mare șef și n-ai coadă? Nu se poate! Ceilalţi au cozi mari și frumoase. Cine ţi-a tăiat coada, am adăugat eu cu voce caldă ca să impresionez „soborul" câinesc, care mă înconjurase deja.

Era amuzant. Mă lăsaseră oamenii și mă luau potăile în primire!

Câinele mare s-a întors și cu toată echipa de apărători s-a îndreptat spre adâncul parcului. De atunci, în fiecare seară, când ieșeam, câinele cel mare mă însoţea, pășind la doi metri distanţă. Și asta statornic, până a murit de bătrân.

Așa a fost prima zi și prima seară de arhierie în cel mai frumos loc din lume!

Staţie „răcnitoare"

Întronizarea, la Curtea de Argeș, ca arhiereu, în istorica și prea frumoasa ctitorie a Sfântului Voievod Neagoe Basarab, n-a rămas neobservată de cei care erau puși pentru aceasta.

Pentru argeșeni era o bucurie și un semn bun, că începeau să se vindece rănile sufletului. În anul 1517, mitropolia fusese mutată la Târgoviște, iar în 1949, fusese desființată de către comuniști Episcopia Argeșului, cea mult încercată pe dinlăuntru și pe dinafară, precum se cunoaște din istoria timpului.

Stabilirea reședinţei noului arhiereu Calinic Argeșeanul la vestita Mănăstire, prin intervenţia stăruitoare a Patriarhului Iustin, a dus la convingerea unora, că noul arhiereu ar fi fost din familia lui Ceaușescu sau copilul din flori al Patriarhului Iustin.

Așa aveam să aud mult mai târziu. Dacă prima poveste nu mă ispitea, cea de a doua mă amuza de-a binelea. Ce să faci? Gura lumii este slobodă, până mănâncă și lobodă. Poţi lupta împotriva imaginaţiei unora?

După întronizarea îndătinată, m-am gândit să fac slujbă permanent în Catedrala unde fusesem hirotonit. Văzând aceasta, autorităţile mi-au interzis să mai fac slujbă în catedrala monument istoric, pretextând că se va degrada.

Bine, mi-am spus. Voi ieși afară și voi face slujbă în aghiasmatarul din faţa Catedralei. Mai mult, am pus și staţia de amplificare la maxim.

După o vreme, am fost chemat de Patriarhul Iustin:

– Mda, ce te-ai apucat să faci la Curtea de Argeș?

Ctitoria Sfântului Voievod Neagoe Basarab

Slujbă la Aghiasmatarul din fața Catedralei

– Lucrări zilnice și slujbe după datina străbună.

– Mda, spui că faci slujbă?

– Da, slujbă frumoasă, așa cum se cade, potrivit cu locul unde mi-ați hotărât reședința.

– Dar unde faci tu slujbă?

– În aghiasmatar, afară. Autoritățile m-au avertizat că nu mai am voie să fac slujbă în Catedrală.

– Mda, deci faci slujba afară. Dar de ce folosești stația de amplificare și o dai la maxim, de se aude până la Primăria Orașului?

– A! Deci ei s-au plâns. Cei care m-au izgonit din biserică.

– Mda! Să dai stația foarte încet, ca să nu tulburi lumea!

M-am întors la Argeș plin de mânie. În duminica următoare, slujba fiind tot afară, am spus să se dea stația la ultimul decibel. A doua zi, am avut permisiunea să fac slujbă în Catedrală, dar fără stație. Așa s-au lecuit de a mă mai scoate din biserică, de la slujbă!

Doi călugări „telegari”

Sfințirea întru arhiereu a lui Calinic, cu titulatura de Argeșanul, a bucurat pe Patriarhul Iustin. S-au făcut diapozitive color. I le-am pus să le vadă la Palatul Patriarhal. Se citea pe față lui mulțumirea. Eram tare bucuros.

La București, la ministere, la Patriarhie, mergeam mereu cu vlădica Gherasim. Eram doi călugări „telegari”, un fel de Stan și Bran sau Pat și Pațol: eu lung, precum m-ați văzut, iar el, așa cum îl știți: mărunt, îndesat și iute la picior de mama focului. La un prânz patriarhal, sobru și copios pentru oaspeți, Gherasim, episcopul, a căutat să spună:

– Așa, așa, Prea Fericirea Voastră, să aprobați ca Mănăstirea Curtea de Argeș, stavropighie patriarhală, să treacă la Episcopia Râmnicului și Argeșului. Să fie metoc la Vâlcea.

Fără să suflu un cuvânt, m-am ridicat de la masă și m-am dus săgeată la Departamentul Cultelor. I-am spus lui Ion Cumpănașu povestea și directorul Petre Crăciunescu, om

de mare inteligenţă și cuprindere, a aprobat pe loc ca Mănăstirea Curtea de Argeș să fie de sine stătătoare și să rămână sub oblăduirea vicariatului arhieresc înființat, cu reședința în istoricul palat episcopal.

M-am întors pe Dealul Patriarhiei biruitor, cu hârtia oficială, dată pe loc. Le-am citit-o. S-au uitat lung la mine și niciunul n-a mai scos nicio vorbă, o bună bucată de vreme. Și acum mă mir de îndrăzneala de atunci. Doream să izbăvesc mănăstirea de amestecurile dinafară. Așa făcusem la Sinaia, la Cernica și acum venise rândul Mănăstirii Argeșului să fie dezrobită din mâna unor interesaţi mai mici sau mai mari. Doar Sfânta Filoteia știe mai bine ca oricine, despre tot ce s-a întâmplat și se întâmplă în jurul ei.

Patriarhului Iustin îi era peste mână să supravegheze Mănăstirea Curtea de Argeș. Fiind stavropighie și departe de București, hăţurile de 150 km erau prea lungi ca să ţină în direcţie bună pe cei care se învăţaseră de capul lor, prea multă vreme.

La Mănăstirea Argeșului, trebuie să fii călugăr serios, pentru a sta cuminte, în banca ta. Să răzbești ispitelor din preajma orașului, din sânul tău și de la Scaraoţchi. Au fost, în decursul timpului, călugări mari, cu chemare sfântă. Cei din oraș, însă, au avut ispite mai mari. Familia totdeauna s-a amestecat în viaţa fiului sau fiicei, potriviţi spre călugărie. Exact cum se întâmplă mereu și în viaţa de familie. Dramele s-au ţinut lanţ. Se ţin și acum tot așa, cât va mai ţine lumea asta pestriţă și plină de neputinţe.

Calinic, Gherasim și căruţașul

Patriarhul Iustin acordând autonomie Mănăstirii Curtea de Argeș

Chemarea sacră la călugărie trebuie să aibă atâta forţă, încât să-ţi mai rămână rezervă și pentru vântul ispitelor, care va zgudui casa sufletului sau a trupului, sau pe amândouă, dintr-o dată.

Când vedeam că unii dintre începătorii spre călugărie stăteau în cumpănă cu viaţa monahală, le spuneam că era mai bine să se gândească serios și să nu-și chinuie viaţa. Mai ales, că merseseră din vârstă fragedă la mănăstire, neștiind ce avea să le spună firea, mult mai târziu, odată ce creșteau și se maturizau.

Cazuri sunt peste tot. Nu trebuie să condamnăm pe nimeni. Decât o viaţă duplicitară, trăită în păcate ascunse, mai bine să se păstreze porunca cea dintâi dată de Dumnezeu, dacă altfel nu se poate birui. Se știe că în Biserica primară nu erau restricţii pentru candidaţii la preoție și chiar la arhierie, de a fi necăsătoriţi. Mai târziu, s-a impus în viaţa monahală, forma celibatului, cum am fost și eu la început, în Transilvania, după care am fost călugărit. N-aș crede că viaţa de familie, deci un familist, ar îngreuna prea mult opera misionară în viaţa Bisericii. Sau că ar face mai puţin ca monahul, închinat numai slujirii.

Focul credinţei, nădejdii și iubirii din inimă și din tot sufletul este nota care dă tonul pe calea mântuirii.

Și asta, până când Duhul Sfânt desparte lumina de întuneric.

De aceea, să nu ne grăbim. Judecata este a lui Dumnezeu, potrivit Scripturii. Toţi cei care judecă pe semenii lor se substituie lui Dumnezeu.

Deci, sunt anticriști! Nimeni să nu fie!

Marea fugăreală

Marea mea ascultare începea la Curtea de Argeș, cu reședința, iar calitatea de arhiereu vicar al Eparhiei Râmnicului și Argeșului, tocmai la începutul Postului Crăciunului. Episcopul Gherasim nu avea răbdare deloc. Îmi făcea program strâns. De pe un drum veneam și pe altul porneam. Mai târziu aveam să aflu că era o tactică specială a episcopului eparhiot. Se atingeau două ţinte cu această „fugăreală" pe toate drumurile din cele trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt. În primul rând, era mare nevoie de prezenţa ierarhului în teritoriul eparhial, pentru a vedea starea bisericilor, a monumentelor istorice, mai ales după cutremurele din 1977 și 1986. Și mai era de cercetat starea pastorală a celor aproape o mie de preoţi, din Eparhia Râmnicului și Argeșului. În al doilea rând, prin plecările pe teren, nu mai exista timp să stai la „sfat" și să pui vreo „detronare" la cale.

Ca în povestea social-politică de pe vremea lui Ceaușescu, când se tot roteau și schimbau miniștrii, ca și ciorapii. Întrebaţi odată de ce procedează așa, cei din jurul tronului dictatorial ar fi zis: „Treaba-i precum traista cu șobolani. Ca să nu o roadă, o învârţi în aer, la dreapta, și fără să stai, o învârţi la stânga, tot într-o viteză, vorbind de organizare și reorganizare."

Ţinta a doua era doar o temere, absolut neîntemeiată a Prea Sfinţitului Gherasim. Ce e drept, vicarul Dumitrescu Ioan, împuternicitul de la Culte, Petre Bărdașu și mulţi alţii, nu-l prea aveau la inimă pe episcop și doreau o răfuială cu el. La anumite propuneri, am răspuns că nu venisem la Vâlcea să mă ţin de „răsturnări" de episcop.

La Departamentul Cultelor erau păreri care se cam potriveau cu ale celor câţiva inși de la Vâlcea. Și trăgeam concluziile ce se impuneau. Nu priveam bine încârduiala și nici planurile pe care le aveau. Când un director de la Culte, mi-a spus direct că aveau de gând să-l înlăture pe Gherasim, episcopul, i-am spus tăiat:

– Eu nu m-am dus la Vâlcea să mă gâlcevesc cu Episcopul Gherasim și nici să-l surp din scaun. Nu-mi stă în fire să fac astfel de lucruri degradante.

– Te credeam mai deștept, mi-a replicat directorul, supărat că îmi spusesem gândurile pe șleau. Ai să vezi că vei avea numai necazuri. Noi îl cunoaștem bine.

– Dacă nu-s agreat așa cum trebuie, voi pleca imediat de la Vâlcea. Am promis că nu-l voi incomoda în niciun fel pe episcopul care a avut mult de suferit, după cum spunea.

Episcopul Gherasim vorbea cu strângere de inimă, mai ales atunci când era vorba despre felul în care fusese tratat zeci de ani, în cele două locuri de muncă, Galaţi și Râmnic. Era, oarecum speriat de cele ce i se întâmplaseră. Și acum, drept plocon, Patriarhul Iustin îl trimisese pe Calinic, stareţul de la Cernica. N-am realizat de la început, la drept vorbind, ce însemnase venirea mea la Vâlcea, Argeș și Olt, în episcopia cea întinsă, din Carpaţi la Dunăre și cu probleme complicate. Iustin, Patriarhul, mă trimisese în Eparhia Râmnicului și Argeșului, pentru a-l sprijini pe episcopul Gherasim în vastul șantier de restaurare a patrimoniului cultural naţional, zguduit la cele două cutremure.

Calinic, Gherasim și căruțașul

Dar de suspiciunile episcopului Gherasim, eparhiot la 71 de ani, n-am scăpat nici mai târziu. Cineva îi alimenta mereu primejdia posibilă a înlăturării din scaunul arhieresc.

Mare neghiobie, susţinută din umbră, de cei interesaţi, doar să tulbure.

Însă raţiunea curată și bunul simţ au învins întotdeauna! Ca să mă și laud puţin, nu?

Babornița și poporniţa

Din când în când, ne mai descreţeam fruntea când intram în dialog cu Maica Teofana. Era din București. Fusese căsătorită, avea câţiva prunci și o droaie de nepoţi. Vârsta era de peste 60 de ani. Când a venit la Cernica, am primit-o cu bucurie. Era harnică și o bună gospodină. Pregătea borșuri moldovenești, așa de bune, de uitai măsură să mai ai.

Într-o zi, mi-a zis, în limbajul ei specific:

– Bre, să mă duci acasă, în București! Să iei bagajul ăsta și să mi-l duci. Ce dacă ești stareţ?

Fără să-mi dau seama de vorbe, am luat automat sacul și l-am dus la mașină. Când am ajuns la București, la scara blocului, am auzit-o:

– Hai, bre, adă aici sacul, nu te boieri! Merg cu liftul, iar dumneata du-te în drumul apucat. N-ai ce căuta să-mi vezi sărăcia din casă.

Ca fascinat de graiul babei mucalite, m-am trezit în drum spre Cernica. Dar numai după aceea mi-am dat seama că sacul era cam greu, ceva trecut de 50 de kg.

Când mi-am adus aminte, i-am spus:

– Sora Teofana, era cam greu sacul!

– Ce tot bodogănești acolo, bre! Sacul a fost greu pentru mine, nu pentru dumneata. Ce să fi fost acolo! Niște brânză de vacă, niţel vin, așa vreo 10 sticle, 5 de lapte și ce am mai pus din cămară. Nu te holba la mine! Sfântul Calinic a fost milostiv, așa că învaţă!

I-am spus să ceară, când are nevoie de ceva. I-am zis și eu din limbajul ei, cu împrumut:

– Auzi, bre, hoașcă de babă, nu știi ce înseamnă ascultare? Sfântul Calinic a fost milostiv, dar n-a furat din mănăstire și, mai ales, să care el sacul cum am făcut eu.

– Auzi, bre, se vede că n-ai duhovnicie. Dacă aveai, nu te ocupai de sacul pe care eu l-am umplut, dar dumneata, ca stareţ, l-ai cărat, așa că vina nu-i a mea! Nu l-am scos eu din casă, nici nu l-am cărat la București! L-am dus sus, în casă, cu liftul, așa că am avut binecuvântare de la Sfântul Calinic! Liftul nu s-a rupt!

Am rămas stupefiat de îndrăzneala babei, ca să nu-i spun tupeu, de-a dreptul.

Cu toate acestea, când am plecat arhiereu la Curtea de Argeș, am luat-o și pe ea. Am lăsat-o cu treburile din palatul episcopal, căci era mai în vârstă și cu minte mai multă la cap.

Într-o zi, am auzit-o:

– Când pleci, bre, pe teren, și când vii acasă?

– Plec peste o oră și mă întorc peste două săptămâni.

Întrebarea baborniţei mă pusese pe gânduri. M-am făcut că plec, cu bagaje cu tot. M-am dus în palat, în partea de Nord și supravegheam de la etaj, aripa de Sud, la cele două intrări.

Deodată, am văzut pe biata Teofana cărând două valize, mai mari ca ea, spre ieșirea principală, din faţa palatului. Am coborât valvârtej și am ajuns la ușă, așteptând să iasă.

Când a deschis ușa și m-a văzut, a luat-o la fugă, spre ieșirea din spatele palatului. Și acolo a dat tot de figura mânioasă a lui Calinic.

I-am zis, în limbajul ei mirean:

– Auzi, bre, pleci la gară sau la autobuz? Văd că ţi-ai făcut bagajele!

– Lasă-mă, bre, în pace! Ești un mare mincinos! Ai zis că pleci două săptămâni! Cine te-a pus să te-ntorci?

– Ascultă, bre, văd că ești o hoaţă! Dacă de azi mai iei ceva, îţi vei rupe o mână! Acesta va fi semnul că ai furat!

– Ce, bre, mă blestemi! Vezi că te cheamă Calinic și nu este bine să fii rău!

A mai trecut o vreme. Am auzit că și-a rupt chiar mâna dreaptă. S-a dus la doctor. A pus-o în ghips și apoi a mers la recuperări. Când am văzut-o, avea mână strâmbă de la încheietură. Mi-a spus, plângând:

– Bre, dar ești un om rău! S-a prins blestemul! Mi-am rupt mâna și s-a prins strâmb! Uite, ce urâtă este! Dă-mi, bre, o binecuvântare să se îndrepte și să nu mă mai doară!

I-am dat o binecuvântare pe mâna ruptă și strâmb întremată, zicându-i:

– Auzi, bre, dacă vei mai fura, va fi și mai rău!

A mai trecut o vreme. Într-una din zile, fiind acasă, la palat, am auzit, din bucătărie, răcnind:

– Sări, bre, m-a înţepat o albină în gât! Aoleu! Săriţi că mor! Salvarea!

Odată cu mierea, înghiţise și o albină, căreia nu-i plăcea gâtul babei! Când m-am dus acolo, baborniţa era lată la pământ. Am chemat salvarea și a fost tratată la spitalul din Curtea de Argeș. A venit după câteva zile, bocind că o blestemasem iarăși pentru furt.

– Se vede, bre, că iar ai mai furat ceva!

– Auzi, bre, lasă-mă în pace! Mai bine citește-mi o rugăciune de dezlegare! Ești rău la inimă! S-a prins blestemul!

– Dacă dumneata, bre, ești bună la inimă, de ce s-a prins?

Temându-mă să nu fure și alte lucruri decât mâncare, am dus-o la mănăstire, într-o chilie, în obștea monahală. Lucra la bucătărie, ca de obicei. Nu s-a mai auzit nimic de lucrările ei și nici de furturi. Într-o zi, am văzut prin curtea mănăstirii, venind dinspre bucătărie, câteva femei cu saci în spinare. Se îndreptau spre poartă. Le-am oprit, ca să văd ce conţineau sacii.

– Ce aveţi așa greu în saci?

– Uite, colea, părinte, niște ceapă, cartofi, orez, prune uscate și niște conserve, date de Maica Teofana, că doar n-au muncit popii pentru ele.

La amiază, în vara anului 1999, când era eclipsă de soare, baba Teofana ieșea pe poarta mănăstirii. A fost dusă la Pasărea, unde fusese dinainte călugărită. M-a chemat, peste o vreme, s-o văd. După obiceiul neschimbat, am auzit-o:

– Bre, fă-mi o dezlegare, că mă duc la Domnul, iar dacă dumneata zici c-am furat, acum să mă ierţi, că de aceea ești episcop, auzi?

Am făcut rugăciunea. Se văita sub epitrahil, spunându-și printre sughiţuri cele făcute. M-am bucurat de căinţa babei monahale, cu năravuri din viaţa de mirenie. Era o mare rugătoare la Dumnezeu, citind zilnic Psaltirea și trăind în stilul ei! A trecut la Domnul, de câţiva ani!

Un patriarh pleacă și altul vine

Mărturisesc că n-am dorit niciodată să aud de moarte și, mai ales, că am muri cândva. Consider, așa cum o faceţi și voi, cinstiţi cititori, că teama de moarte, adică teama de sfârșit, a fiecăruia dintre noi, nu este numai firească, ci și incomodă până la obsesie. Marii isihaști nu se înfricoșează niciodată de sfârșitul vieţii din această frumuseţe a lumii văzute. Ei se pregătesc permanent și așteaptă cu nesaţ întâlnirea cu Iisus Hristos, Domnul Vieţii! Creștinii adevăraţi, solid așezători pe piatra credinţei, nădejdii și dragostei, primesc sfârșitul vieţii pământești ca o dulce izbăvire.

Așa am cunoscut gândurile tainice ale mamei mele, care era bucuroasă dacă pleca la Domnul mai devreme. N-am întâlnit în viaţă o fiinţă mai detașată și sigură că nu va trăi pentru vecie într-acest spaţiu de tranziţie.

Își pregătise de un sfert de veac toate cele ale slujbei înmormântării. Nu uitase nimic. Lumânările, din ceară curată, de albine, stăteau într-o ladă așteptându-și ziua când vor lumina cărarea mamei la mormânt. Din când în când, primenea lăzile, reînnoind totul, după cum se cerea a fi în pas cu vremea. Mama îmi vorbea despre moarte, așa din senin, de parcă era prietena ei cea mai bună pe care o aștepta să bată la ușă. Eram fascinat!

Chiar că nu pot reda lumina aprinsă pe chipul mamei, ca a unei sfinte din icoană, atunci când vorbea despre întâlnirea cu Maica Domnului.

Plecam spre Argeș. Pe drum, săptămâni întregi, meditam la gândirea și rostirea limpede a mamei, bucurându-mă că aveam astfel de prilej duhovnicesc de la o fiinţă care nu cunoaște tainele vieţii din citit, ci din trăit.

Ceea ce m-a impresionat îndeosebi, a fost atunci când mi-a spus, cu mulţi ani înainte, că va muri în anul 1993, luna iunie, ziua 15. Uitasem aceste date exacte, spuse de mama cu o neobișnuită bucurie. Visul nopţii din iunie, spre ziua de 15, m-a întristat cu deosebire. Mama venise la Argeș și a bătut la ușa palatului episcopal. Când am deschis, mi-a spus că nu avea timp să intre, că trebuia să meargă degrabă într-un loc anume, după care s-a îndepărtat de ușă.

A doua zi, am aflat că mama plecase la Domnul Mângâierii. Simţeam că mi-a înghețat sângele peste tot. Nu mai intrasem în așa stare niciodată până atunci!

Așa mi-am amintit de moartea Patriarhului Justin Moisescu, din 31 iulie 1986. Încercam, oarecum, o stare asemănătoare. Se stingea din viaţă cel care mă ocrotise 9 ani și care mă promovase în ascultări bisericești superioare.

Când scriu aceste gânduri, mi s-a vestit că mitropolitul Clujului, Bartolomeu Anania a trecut la cele veșnice, spre lumina lină a vecerniilor de cu seară.

Nu mă așteptam ca, scriind despre moartea Patriarhului Justin, să mi se vestească trecerea la cele veșnice a lui Bartolomeu – Valeriu Anania. Cei doi nu prea fuseseră prieteni. Dar să revenim, rugând pe Părintele Luminilor să-i aibă în iubirea Sa veșnică.

Între cele două îmbolnăviri, Patriarhul Justin reușise, cu starea șubredă a sănătăţii, să promoveze în ierarhia superioară, trei noi arhierei: Nifon Mihăiţă, episcop-vicar patriarhal, Ioan Mareș, arhiereu-vicar la Roman și Iași, iar pe Calinic, stareţul Cernicăi arhiereu-vicar la Episcopia Râmnicului și Argeșului. Nu îi fusese ușor. A trebuit să stăruie, mai ales pentru mine, ca să fiu recunoscut prin Decret Prezidenţial, eu având pecetea de „împotrivitor al orânduirii socialiste”. L-am văzut pe Patriarhul Justin, cu ocazia înmânării decretelor de recunoaștere, cum i se îmbujorase faţa de bucurie. Gândea, poate, că mai pusese la jug pastoral încă trei chemaţi la arhieria dumnezeiască.

Patriarhul Iustin, vizionar eclesiastic

În ședință solemnă, la înmormântarea Patriarhului Iustin

A urmat hirotonirea întru arhiereu, pe 17 noiembrie 1985, în Catedrala Sfântului Neagoe Basarab, considerată o victorie bună pentru Biserica Neamului Românesc.

După nouă luni, la 31 iulie 1986, Patriarhul Justin lăsa grijile și povara păstoririi obștii românești în mâinile mitropolitului Teoctist al Moldovei și Sucevei, care va prelua cârma Bisericii până la noile alegeri.

Ceea ce m-a impresionat în chip deosebit a fost jăluirea cu lacrimi și bocete a Arhiepiscopului Adrian Hrișcu de la Paris. Greu a putut fi liniștit. Nu se mai văzuse până atunci astfel de manifestare arhierească.

Se stingea lumina, de la noi, a unui mare cărturar și om de știință, în adevăratul înțeles al cuvântului. Dumnezeu fusese generos, întărindu-l în muncă cinstită și fără preget.

Când noi îl așteptam la Argeș, unde se bucura să vină, ne-a chemat la București pentru a-și lua bun rămas de la noi, ucenicii și fiii duhovnicești, cei de la sfârșitul vieții sale pământești.

Noi credeam că Patriarhul Justin nu va muri niciodată!

Copăcel, copăcel?

Văzând episcopul Gherasim că nu mă ocupam de „puciuri”, a început să-și dea drumul la vădite atitudini de încredere. Urmărea să fiu bine îngrijit de maica Ghelasia, o ființă de mare seriozitate, delicateţe și râvnă duhovnicească. Era ca o adevărată mamă. Totul era pus la punct. Curăţenia era exemplară. Niciodată nu s-a arătat plictisită sau obosită de lucrul cel mult. Un adevărat exemplu de slujire și comportament călugăresc.

Mereu o auzeam pe maica Ghelasia jeluindu-se că nu va mai ajunge vreodată la mănăstirea ei de metanie, Sărăcinești, de lângă Râmnicu Vâlcea. Fusese transformată în Casă pentru asistaţi care distruseseră totul în cale, ca la mănăstirile Mamu, Brâncoveni, Văleni, Bistriţa vâlceană, după aplicarea dispoziţiilor Decretului 410 din 1959. Atunci a fost o adevărată nenorocire pentru toate schiturile și mănăstirile din întreaga Patriarhie Română.

Întorcându-mă la „gingășiile” episcopului titular, trebuie să spun că mereu mă încântau anumite porniri nevinovate. De obicei, rămâneam peste noapte la Râmnicu Vâlcea.

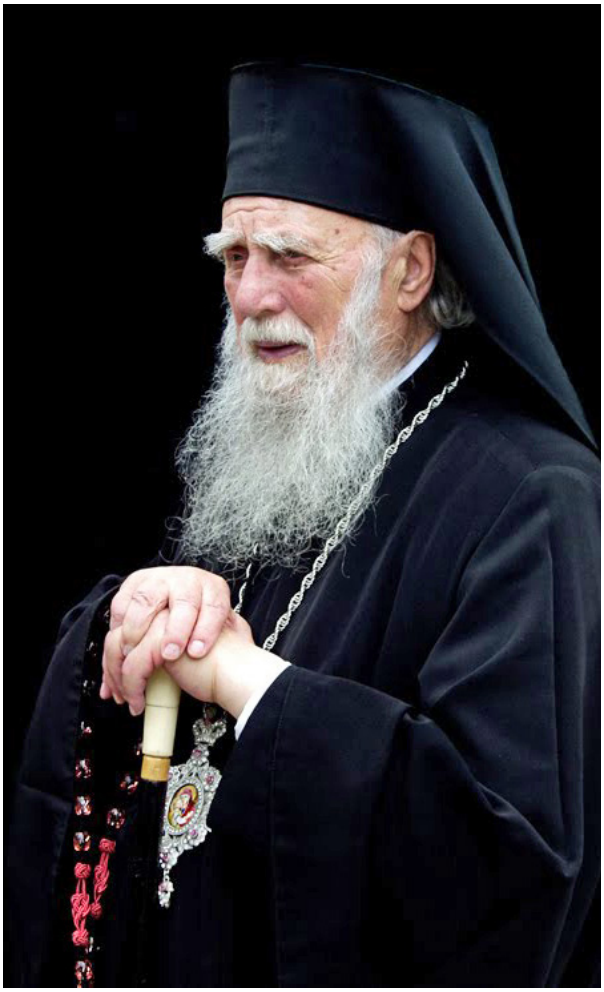

Gherasim, Episcopul

Îmi era peste mână să merg la Curtea de Argeș, dacă aveam de făcut drumuri în Vâlcea sau Olt. Trebuia făcută economie la benzină. Era o criză impusă și dispusă.

Dimineaţa, episcopul Gherasim se trezea când cântau cocoșii de ziuă. O lua prin curtea episcopiei. Dorea să știe tot ce se petrecea sub streașina casei, sprijinindu-se pe un baston de bambus, moștenit de la un stareţ din Trivale, pe nume Grigore Uriţescu!

Pe la ora 7, suna telefonul:

– Copăcel, copăcel! Bună dimineaţa. Și închidea telefonul. Acesta era semnul că trebuia să mă trezesc. Știa că citesc noaptea până târziu. Uneori până spre ziuă.

Tare aș fi dorit să mai dorm puţin. La ora 8, suna din nou telefonul.

– Copăcel? Copăcel? Vino să luăm un ceai, că-i târziu!

Acest *copăcel-copăcel* îmi dădea aura unui copil mai mărișor, învăţat cu un fel de alintare. Mă bucuram așa de mult! Mă temeam că, într-o zi, nu o să-mi mai zică așa. În inima mea creștea preţuirea ca pentru un părinte sau prieten adevărat.

Uitasem toate supărările de la începutul lucrării noastre. Cei care-i voiau „detronarea” se mai potoliseră. Nici pe mine nu mă mai aborda nimeni cu asemenea gânduri bolnave.

Calinic Argeșeanul, ucenicul întru arhierie al Episcopului Gherasim

Toată lumea pricepuse că nu vor avea în Calinic un aliat la atitudinile lor rebele. Gherasim se comporta frumos cu toată lumea. Nu jignea absolut pe nimeni, cu toate că existau destule motive. Încerca să aibă pace cu toată lumea din curte, de la Centrul Eparhial și cu preoţii din parohii. Nu era dispus să pedepsească pe nimeni. Dar nici nu-i plăcea să fii om netrebnic. Dorea ca fiecare să-și vadă de treabă și să fie serios. Nu-i plăceau glumele. Aflasem aceasta pe propria piele. Când mai încercam ușoare glume, se uita mustrător la mine și mă atenţiona ușor, pe neobservate, să priveghez rostirea cea glumeaţă.

La masă, de asemenea, era de o sobrietate călugărească, rar întâlnită. Era așa de generos cu mesenii! Sărea imediat și te servea. Te îndemna să mănânci, dacă vedea că te cam codești sau strâmbi din nas. Nu era cazul să te arăţi prea mult. Te pricepea dintr-o dată.

Când plecam la drum să rezolvăm treburi, pe la București, mai ales, înainte de a ne urni din Râmnicu Vâlcea, intram în paraclis ca să ne rugăm, pentru a avea succes pe la ministere și la alte instituţii. Asta m-a impresionat mai mult decât orice altă atitudine la Gherasim, episcopul. Vedeam în comportarea lui un adevărat călugăr și un episcop isihast.

Pe drum era mereu îngrijorat. Se temea că nu se va reuși.

– Se vor rezolva toate, vlădica Gherasim, îl încurajam eu. Doar ne-am rugat când am plecat la drum. Nu vă mai faceţi griji. Ajunși la București și urcând pe scări la birourile miniștrilor, episcopul Gherasim îmi spunea rapid:

– Să spunem rugăciuni până ajungem la ministru. Ce rugăciune spui tu?

– Eu spun rugăciunea Tatăl nostru, că-i mai scurtă, îi șopteam, ca să nu audă cei care urcau și coborau scările ministerului.

– Atunci eu spun Împărate Ceresc, își încheia cuvântul Moș Gherasim, care urca rapid și ușor ca un fecior zglobiu.

Când intram în biroul ministrului, eram primiţi cu un zâmbet ușor semnificativ. Nu înţelegeam de ce anume. Episcopul Gherasim intra întâi, repede și precipitat, iar eu în urma lui, pășeam mai rar și îndesat.

– Luaţi loc, vă rog, ne poftea ministrul. Cu ce vă putem fi de folos?

– Am venit, Domnule Ministru, ca să ne aprobaţi tablă de cupru. Avem mănăstiri, monumente istorice. Cei de demult așa lucrau. Să nu ne lăsăm mai prejos. Avem nevoie de 20 de tone, își încheia discursul episcopul Gherasim.

– Nu putem 20 de tone, dar 10, tot vă dăm, zicea ministrul puţin încruntat. Lăsaţi hârtia aici și vă dăm aprobarea.

– Eu rămân aici până ne-o daţi, Domnule Ministru. Nu avem timp de umblat pe drum și apoi, știţi, povestea cu economia. E scumpă benzina. De ce să mai așteptăm sau să venim altădată, săream eu de acolo, spre surpriza episcopului Gherasim. Îl vedeam că era mulţumit și-i citeam gândurile care se arătau pe faţă.

Ministrul se uita lung la noi. Cheama pe un director și îi spunea:

– Fă răspunsul cu aprobarea noastră pentru 10 tone tablă de cupru. Vor să plece cu hârtia în regulă acum.

Până venea cu hârtia, ne mai întreba de unele și altele, cu monumentele din cele trei judeţe. Primind documentul, porneam fericiţi spre casă.

Aveam răspuns la rugăciunile făcute! Nu călcam de două ori într-un loc.

De la sublim la ridicol

Se punea problema biroului arhieresc. Cancelaria Eparhială era strâmtorată de spaţiu. Se tot foiau. Se consultau. Până la urmă, s-a pregătit o cămăruţă în clădirea cu toate birourile, cum urcai scările, spre dreapta. Consilierul administrativ, Ion Bălăceanu, era preot distins, studiat prin străinătăţuri, harnic și cunoscând o traistă de meșteșuguri: tâmplărie, fierărie, potcovărie, avea cunoștinșe de instalator, zidar, faianţar, parchetar, traducător din limbi străine, orator și bun camarad.

M-a uimit cu priceperea lui și vârtoșenia cu care lucra. Când îl vedeai, nu se arăta a cunoaște atâtea meserii și că singur își făcuse casa, din pivniţă până în coamă! De birou se ocupa tot el. Era o bucurie să-l vezi rașchetând, dând cu lac, vopsind. Prea era frumos lucrul făcut.

– Vlădica Gherasim, vă mulţumesc pentru birou și pentru dragostea cu care mi l-aţi oferit. Pentru că părintele Bălăceanu a lucrat așa de frumos, să se mute dânsul în lucrarea săvârșită. Eu n-am nevoie de birou. Biroul meu este întins în cele trei judeţe.

Cred că n-am stat nicio oră în acel birou. Ion Bălăceanu, mai târziu, văzând că nu mă „omor" după birouri, s-a mutat, precum mi-a fost dorinţa. Am gândit că nu era bine să am un birou, unde să stau proţăpit ore în șir. Ca mod de lucru, când eram la Centrul Eparhial, vlădica Gherasim mă lua cu sine pe la birouri, unde rezolva problemele curente, pe loc, fără a se mai pierde vremea cu așteptatul în audienţă, la cabinetul din palatul episcopal. Am dorit să nu solicit vreodată o audienţă. Așteptam să fiu chemat.

Când a fost vorba de slujire, am auzit glasul împăciuitor, dar ferm al episcopului titular.

– Așa, așa, fratele meu întru arhierie, eu voi sluji la Râmnicu Vâlcea. Frăţia ta ai unde face slujbă. Catedrala de la Argeș este destul de încăpătoare. Aici, bisericile sunt mai mici. Și apoi, lumea încă nu cunoaște cine-i episcop titular. Să mă ierţi. Poţi sluji oriunde în Eparhie, dar Râmnicu Vâlcea este doar pentru mine. Cred că nu te superi.

– Sunt bucuros să fac așa cum porunciţi. Nu vă faceţi nicio grijă. Nici din greșeală nu voi gândi să vă supăr!

Așa au trecut cinci ani, fără să-i fac vreo nuanţă de umbră episcopului meu titular, care ţinea foarte mult la demnitatea lui de unic slujitor la Vâlcea.

Toate acestea se orânduiau repejor. Era spre iarnă, iar în primăvară era nevoie să înzecim forţele pentru multele lucrări ce trebuiau începute sau continuate.

De hramul Sfintei Filoteia din 7 decembrie 1985, a fost o zi superbă. Erau 15^0 C și lumea venise câtă frunză și iarbă! Era prima oară când slujeam de ziua Sfintei Filoteia, zi de plină bucurie sfântă, neschimbată, prin puterea Duhului Sfânt.

Și acum, ca de obicei, de la sublim, la ridicol. Se apropia Crăciunul! Episcopul Gherasim îmi spunea adesea:

– Așa, așa! Vine Crăciunul! Poate vei avea oaspeţi. Trebuie să-i hrănești cu ceva, că doar n-o fi casă pustie. Vom tăia aici, la Vâlcea, un purcel.

– N-am nevoie de nimic. Vă mulţumesc! Consideraţi că este ca și cum mi-aţi fi dat cinci purcei. Gândul contează. Eu mă satur cu intenţia izvorâtă din dragoste, i-am spus cu gândul că nu o să-mi mai povestească despre purcelul de Crăciun.

– Așa, așa! Nu se poate, fratele meu întru arhierie. M-am gândit să-l împărţim în două. Dacă vrei partea cu urechi și cap mă bucur, dacă vrei cealaltă parte, cu coadă, tot așa mă bucur. Totul este să hotărăști și să primești, insista sincer, bonomul episcop al Râmnicului și Argeșului.

– Cred că mai bine ar fi să-l tăiaţi exact în două, începând cu capul, spinarea, până la coadă. Chiar și coada să fie făcută în mod egal, tăiată pe de-a lungul. Așa înţeleg parte dreaptă, ca fraţii cei buni, am dat eu cu gluma, ca să ne veselim înainte de sărbători.

Nu mai știu cum a rămas cu purcelul pe care dorea să-l hăcuie. Oricum, povestea hazlie m-a amuzat copios. Nu era nevoie de hărtănirea niciunui purcelaș din gospodăria arhierească de la Râmnicu Vâlcea. Gândul delicat, însă, nu se uită!

O mare încercare

Cea mai mare grijă a Episcopului Gherasim era să fim prezenţi în parohii și mănăstiri, prin vizite pastorale și să priveghem îndeaproape șantierele începute sau pe cele care trebuiau urgent puse pe picioare. Toată Eparhia, care cuprindea trei judeţe mari, din Carpaţi până la Dunăre, avea nevoie de prezenţă arhierească.

Cu bună înţelegere, ne programam, uneori dimpreună și alteori fiecare în drumul său, ca să cuprindem cât mai mult, în timp cât mai scurt.

Vedeam la bietul Episcop Gherasim o foame neostoită de a restabili Eparhia. Nici eu nu gândeam mai prejos decât năvalnicul arhiereu care, parcă, mergea ca o roată neodihnită.

Pentru că făcea vizite de lucru în zona Muscelului, unii preoţi se plângeau că erau prea dese.

– Mda! Măi, Gherasime, dar tu vizitezi prea des parohiile. Preoţii nu-s învăţaţi cu astfel de procedee, în percuţie, i-a făcut o ușoară dojană Patriarhul Iustin.

– Așa! Așa! Prea Fericirea Voastră, facem vizite dese. Merg singur. Dar mergem și amândoi, laolaltă și pe rând, întâi eu și apoi Calinic.

– Mda! Dar cu preotul Dragomirescu din Câmpulung Muscel, ce aveţi voi? E bătrân. Lăsaţi-l în pace, ne-a sfătuit Patriarhul României, care-și cunoștea bine locul natal și pe musceleni.

– Așa! Așa! Părintele Dragomirescu e cam surd și nici nu vede bine. Iată, la o cununie, când a dat pișcotul cu vin la miri, în loc să i-l dea în gură, i l-a înfipt în beregată, se apăra vârtos vlădica Gherasim.

Biserica parohiei Lereștii de Sus

Biserica parohiei Lereștii de Jos

– Mda! Vorbiţi prostii! Cum să facă așa ceva?

Vlădica Gherasim a căutat repede într-un plic o poză doveditoare și i-a întins-o Patriarhului Iustin.

– Poftim, Prea Fericirea Voastră, aici este dovada!

Iustin Patriarhul a luat poza. S-a uitat la ea. A răsucit-o. Iar s-a uitat. A luat lupa și a pus-o pe poză. Apoi a lăsat-o pe masă și rezemându-se de speteaza scaunului, se uita pe fereastra biroului, în zare.

– Mda! Trebuie pensionat. Dar să aveţi grijă de el.

În faţa evidenţelor, Patriarhul Ţării nu șovăia să ia măsurile care se impuneau. Rapid și eficient! Asta și era marea noastră bucurie. Nimeni să nu fie asuprit! Să se orânduiască lucrurile așa cum se cuvenea pentru bunul mers al vieţii bisericești.

Fără cârtire și fără sminteală! L-am rugat odată pe Prea Sfinţitul Gherasim să meargă puţin prin judeţul Argeș, să-i arăt câteva biserici care aveau șantiere mai mari.

A văzut parohia Bădiceni unde se făcea pictură nouă. Șantierul era condus de parohul Anton Dicu. Vlădica Gherasim s-a speriat.

– Hai să mergem repede de aici. Să nu mă vadă cineva. Tu răspunzi! Eu n-am dat aprobare la așa ceva, a adăugat cu repeziciune, vlădica Gherasim, în timp ce își grăbea pașii spre ieșirea din curtea bisericii.

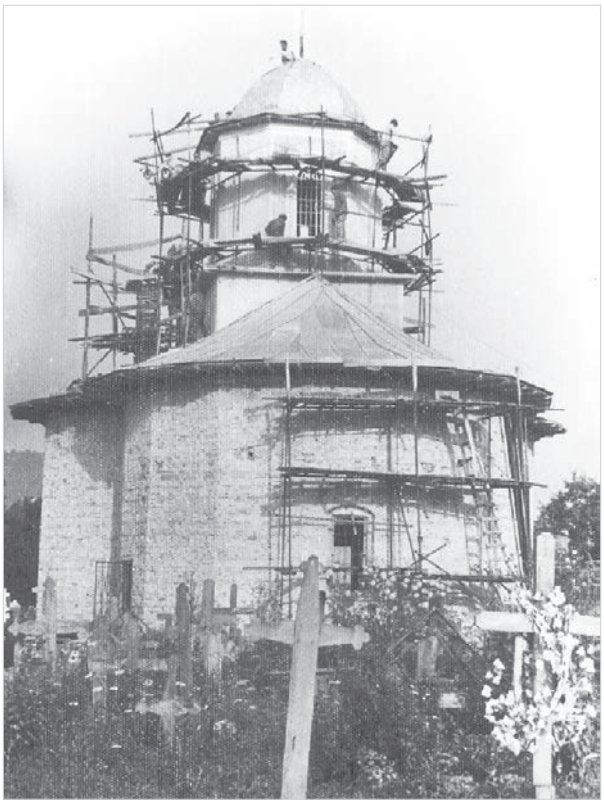

Biserica în timpul lucrărilor de restaurare

La bisericile celor două parohii: Lereștii de Sus și de Jos, din Muscel, se lucra vârtos la tencuire, pictură, garduri și la casele parohiale. Cei trei preoţi, Ion Cojocaru, Moise Pahonţu și Nicolae Vlădău lucrau într-un iureș rar întâlnit și fără teamă că vor păţi ceva. Nu le păsa de nicio opreliște. Când a văzut episcopul Gherasim, peste tot ridicate schele până-n vârful turlelor, s-a îngălbenit la faţă.

– Să mergem de aici! E prea de tot! Eu nu știu nimic! Răspunzi de tot ce va urma.

Am ieșit mai repede din Lerești. Ajungând la Curtea de Argeș, l-am rugat să mai facă o bunătate și să mergem până la Albești Pământeni, unde preotul Ion Mărăcine făcea minuni.

Am intrat în curte. A văzut biserica. Acoperișul căzuse de putred, iar zidurile erau decapate de tencuiala igrasioasă. Preotul Mărăcine, numai zâmbet și voie bună, i-a povestit Părintelui Episcop despre viitoarele lucrări la biserică.

– Unde-s aprobările? Eu nu știu nimic!

Își declina orice răspundere episcopul Gherasim, titularul Episcopiei Râmnicului și Argeșului. Și avea dreptate. Ca titular, nu-și putea asuma atâtea lucrări pornite fără nicio aprobare, de nicăieri. Subliniez pentru cei care nu au fost pe vremea aceea, că nimeni nu-ţi elibera nicio autorizaţie de construcţie de biserică nouă, de restaurare de monumente sau pentru zidiri de case parohiale. Ceea ce ţi se dădea, după ce scăpai cu biserica până sub cruce, era o autorizare de capelă mortuară, ca să nu ţi se dea decizie de demolare.

Și asta, unde se mai găseau oamenii lui Dumnezeu, așa cum am găsit noi peste tot, pe unde am lucrat în cele trei județe: Argeș, Vâlcea și Olt. Dacă nu erau oameni de înțeles, noi nu mai puteam construi și restaura dezastrul din urma celor două cutremure din 1977 și 1986. Sutele de șantiere, în cei cinci ani, au fost o minune văzută în fiecare zi. Jurnalele pe care le-am ținut la zi, vorbesc cu deslușire. Riscam excluderea din arhierie și poate din lumea aceasta. Nu m-am lăsat nicio clipă intimidat. Preoții au fost la înaltă datorie. Le datorez prețuire și rugăciune, cu admirație sfântă. A fost o mare încercare! Alături au fost credincioșii minunați și consiliile parohiale, comitetele, președinții de colective, primarii, autoritățile locale și cele centrale, care uneori închideau ochii, trecând de multe ori peste formalitățile impuse de ideologia comunistă atee.

Decizii „miraculoase”

Episcopul Gherasim dorea să scape de persoana vicarului Ion Dumitrescu. Om foarte inteligent, apreciat de episcopul Iosif Gafton. El era delegat la toate sfințirile de biserici, peste capul arhiereului vicar, Gherasim Pitești teanul, care era mult umilit în curtea Episcopiei Râmnicului. Noroc că s-a apucat de scris. Și-a găsit o îndeletnicire care l-a ajutat să nu înnebunească, după cum mi-a spus de atâtea ori, mijindu-i lacrimi ce se rostogoleau pe fața arsă de soare. Ar fi dorit pașnicul episcop, ca totul să fie cu pace și bună înțelegere. Vicarul Dumitrescu nu se lăsa ușor convins, dar nici învins. Mai ales, că acum avea drept consătean chiar pe Președintele Departamentului Cultelor, Ion Cumpănașu.

– Calinic, mi-a zis într-o zi, Vlădica Gherasim, aș vrea să scap de serviciile vicarului Dumitrescu. N-am nimic împotriva lui, dar nu vreau să-l mai văd prin curtea asta. Zece ani m-a umilit, fără pic de rușine. Iată ce mi-a scris aici în adresă! Zicea că am furat două remorci de mere din curtea Episcopiei. Iată aici și dovada că le-am plătit. Cum să spună despre mine una ca asta și, mai ales, să mai și scrie!

– Dacă vreți să-l schimbați din administrație, pentru că și așa are ani destui, să porunciți întrunirea Permanenței și să se hotărască destituirea sa, dacă nu se retrage de bună voie, după cum a făcut secretarul eparhial, om înțelept, cu o zi înainte. Scrisoarea asta obraznică îl va ajuta să plece, i-am spus eu, convins că înțelege.

Zis și făcut. La ora 10.00 a început ședința. Toată episcopia fierbea. Episcopul nu ieșea, deși trecuse de ora 10.00. Când m-am dus să-l chem, era în pat, învelit până peste cap cu o pătură, galben la față, ca ceara.

– Așa, așa, eu nu vreau să-l schimb pe vicar. Numai dacă vrea el să plece. Nu pot să fac asta. Iartă-mă. N-am dormit toată noaptea. Ce mă fac? Spune-mi!

– Nu-l schimbați. El vrea să se schimbe. Și-a făcut cerere de retragere. O are de câteva zile. Vă așteaptă la Permanență. Mergem acolo. Ascultăm pe fiecare. Prea Sfinția Voastră nu spuneți nimic. Iar atunci când vă fac semn, scoateți adresa semnată de vicar cu furtul de mere din grădina episcopală.

Cu greu l-am pus pe picioare. A urmat o adevărată răfuială. Fiecare își spunea păsul. Când vicarul Dumitrescu ne-a amenințat cu Elena Ceaușescu, tunând și fulgerând, i-am făcut semn episcopului Gherasim să scoată scrisoarea. Când a văzut-o vicarul volubil în expunere, deodată i-a scăzut tonul și a spus sacadat și resemnat:

– Așteptam demult să-mi scoateți dovada care mă incrimina ca dușman al Prea Sfinției Voastre. M-am hotărât. Cu ziua de azi, sunt demisionat. La revedere. Mă voi plânge la Elena și Nicolae Ceaușescu.

Am plecat cu hârtia la Patriarhul Iustin. S-a uitat. A citit. Iar s-a uitat la hârtie, apoi la noi.

– Mda! Voi ați dat toată Cancelaria afară! Unde vreți să ajungeți? Cine vă credeți voi, acolo, la Vâlcea?

– Așa, așa, vicarul și-a dat demisia. A plecat și secretarul. Ceilalți încă mai sunt acolo. Nimeni nu-i dă afară, doar dacă vor ei să plece, a zis Gherasim făcându-și curaj în fața Patriarhului.

Hârtia cu demisia trebuia să ajungă la Președintele Departamentului Cultelor, pentru recunoaștere. Așa era. Nimeni nu se angaja, transfera sau demisiona fără acea decizie „miraculoasă" care încovoia orice cerbicie arhierească și preoțească. Cumpănașu Ion, om de treabă și de multă omenie, ne-a înțeles și a aprobat imediat demisia părintelui Ion Dumitrescu. Am văzut pe fața episcopului Gherasim așezată o pace cum demult nu mai văzusem. Scăpase de alergia pe care o făcea de câte ori îl vedea pe vicarul Dumitrescu prin curte.

– Dacă vă mai gândiți la cineva, spuneți. De abia am început. Măturăm totul, că și așa ne-a dojenit Patriarhul Iustin, l-am încurajat pe bietul vlădică, ajuns la capătul răbdării.

– Fratele meu întru arhierie, eu nu am tăria să fac așa ceva. Tu ești altfel. Îmi pare rău de vicarul Dumitrescu.

– Să-l chemăm înapoi, i-am zis în glumă, dacă tot vă pare rău că a plecat. S-ar bucura de chemare, dar n-ar mai călca în curtea episcopiei. Era cunoscut ca om îndârjit.

Încet-încet, lucrurile intrau în normal. În locul lui, a fost promovat vicar, Ion Bălăceanu, om minunat, plin de daruri duhovnicești și pricepere gospodărească și care fusese consilier administrativ bisericesc.

Dezastrul de la Mănăstirea Bistrița

Ca să ne amintim șantierele în restaurare din Eparhia cea lungă și lată cât o Elveție, va trebui să începem cu Mănăstirea Bistrița vâlceană. Mare nenorocire se întâmplase acolo, vreme de multe secole. Mihnea cel Rău, supărat pe boierii Craioveşti, la începutul secolului al XVI-lea, a dărâmat mănăstirea. A rămas doar bisericuța mică, numită bolniță, pe ai cărei pereți se zărește și azi, semnătura scrijelită, pe frescă, Alexandru Odobescu. Fusese ministru pe vremea lui Cuza și nu înțelegea mare lucru dacă zgâria ca ignoranții, cu cuiul pe pereți, mai ales, pe pictură.

Bolnița Mănăstirii Bistrița

Decretul 410 din 1959, așa cum am mai amintit, a golit mănăstirile din România de călugări și călugărițe. Cu Bistrița s-a întâmplat același lucru. Acolo s-a instalat o școală de asistați social, care au distrus așezământul, iar când au plecat, au vandalizat, pur și simplu, întregul ansamblu.

Pantocrator – pictură din Bolnița Mănăstirii Bistrița

Când am mers cu Episcopul Gherasim, am găsit un dezastru. Întreaga clădire a mănăstirii era cuprinsă de cancerul numit ciuperca *Merulius lacrimans*. Această ciupercă, intrată în clădire, distruge tot lemnul. Așa am găsit îmbolnăvită una din cele mai frumoase mănăstiri de sub Carpații Olteniei. Episcopul Gherasim considera că era mai bine să facem o restaurare, mai ales de suprafață, că nu erau bani. La îndemnul meu, ne-am hotărât să restaurăm mănăstirea integral: decaparea cetății, suprimarea întregului lemn – uși, ferestre, tavane, dușumele, acoperișuri. A fost o muncă enormă. Am adus pe frații Bănică de la Bolintin: Marin cel cuminte, tăcut și harnic peste măsură (s-a și infectat cu microbi tot decapând la clădire) și Paul cel isteț, cu întreaga echipă de lucrători.

Ansamblul monahal intrat în restaurare

De la București, prin cunoștinţe, am adus câteva tronsoane de schelă metalică. După plata schelei, trebuia să le dau 150 litri de vin. Episcopul Gherasim a spus să fac ce puteam, că va achita el costul. Cred că a și uitat, cât de darnic era!...Gherasim Vlădica, fiind de meserie și tâmplar, și-a dat seama de volumul imens de lucru. Astfel, s-au adus mașini și s-a făcut un mare atelier, pe care l-a încredinţat stareţului Veniamin Micle, care era preot duhovnic și stareţ. S-au rostuit sute de metri cubi de scândură, din care urmau să se facă toate ferestrele, ușile și acoperișurile ansamblului monahal. Am avut mare noroc cu el. Ar fi păcat să nu amintesc de eforturile sale, din zi și din noapte. Fapta și numele lui Veniamin Micle vor fi înscrise în cer, iar cărturăria sa abundentă face cinste culturii și evlaviei românești.

Când șantierul a început să meargă, piosul Episcop Gherasim zicea, mai tărișor, ca să aud și eu mai bine:

– Așa, așa! Fratele meu întru arhierie – când zicea așa, urma ceva deosebit pentru mine – de acum Sfinţia Ta vei merge să te ocupi de șantierele de la Brâncoveni.

Arhimandritul Veniamin Micle, vătaful neadormit al lucrărilor de restaurare

Mănăstirea Bistrița după consolidare și restaurare

Este mai greu acolo. Ești tânăr și poţi să reziști mai mult ca mine. De acum, de Bistriţa mă ocup numai eu. Este șantierul meu.

M-a amuzat povestea. Am înţeles și m-am îndreptat spre Mănăstirea Brâncoveni. O altă nenorocire! Mănăstirea zăcea în ruină de multă vreme, atinsă de prevederile aceluiași draconic decret ateo-comunist. De sus, de pe platoul brâncovean, unde era o gospodărie colectivă, cu oi, boi, porci, vaci, cai și alte galiţe, toate dejecţiile cu miros insuportabil, veneau peste întregul așezământ, clădiri, biserici, grădini, fântâni cu apă.

Aici aveam să lucrez și să supraveghez mai mulţi ani lucrările care se desfășurau la așezământul brâncovenesc, cu ajutorul Elenei Bărbulescu. Era Inspector General al Învăţământului pe judeţul Olt și sora lui Nicolae Ceaușescu, fostul Președinte al României. A fost un mare noroc pentru Mănăstirea Brâncoveni această doamnă, care nu se cocoţa în mândrii, că ar fi fost sora Șefului Statului, a cărui faţă nu o vedea decât cu aprobarea Elenei Ceaușescu, după propria mărturie. Vom arăta felul cum s-a implicat în marea restaurare de la Brâncoveni.

Mănăstirea Brâncoveni, ctitorie basarabă

Paradă postitoare

Mare bucurie aveam când începea Postul Mare!

Se simţea în Univers, că toate se pregăteau pentru vremea supremă a întâmpinării Învierii lui Iisus Hristos. Îmi aduceam aminte de pruncia duhovnicească de la Cernica. Acum, ca arhiereu, nu puteam fi mai leneș, ca să mă laud puţin.

Mi-am cerut binecuvântarea de la episcopul titular, Gherasim Cristea, și am plecat fericit la Mănăstirea Frăsinei. Era duminică seara când am ajuns. M-am orânduit în chilie. Am scos afară orice firimitură de mâncare, apă sau alţi biscuiţi și pâinișoare sau prescuri. Doream ca ochii să nu-mi vadă niciun fel de mâncare.

Stareţul Neonil, marele conducător de obști monahale, era tare bucuros că mă duceam la Frăsinei, în chinovie, pentru a posti și a mă ruga dimpreună cu ei. Aceeași bucurie o aveam și eu, dar mă reţineam să-mi arăt pe faţă orice manifestare ca să nu provoc nici cea mai mică sminteală.

Programul era, în mare parte, cel așezat de Sfântul Calinic de la Cernica, după rânduiala athonită, iar femeilor le era interzisă intrarea în perimetrul mănăstirii Frăsinei.

Poruncă aspră și cu blestem!

La miezul nopţii, toaca și clopotele ne chemau la priveghere. Mergeam la biserică. În Sfântul Altar, pomeneam toate pomelnicele până îmi oboseau ochii. Slujba se termina spre orele două noaptea.

Mănăstirea Frăsinei

Arhimandritul Neonil, starețul Mănăstirii Frăsinei

Dimineaţa, în zori de zi, clopotul cel harnic și falnic răsunător, din nou, își făcea datoria de chemare la slujbă, iar după masă, la ora 17.00, începea Pavecerniţa Mare cu ruga: „Doamne și Stăpânul vieţii mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie! Iar duhul curăţiei, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale! Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin!.” Era rugăciunea centrală pe care noi o spuneam cu mare bucurie și nădejde.

Întreaga săptămână nu puneam nicio firimitură în gură, dar nici apă nu gustam, nici măcar o picătură. Toate acestea aveau să mă coste mai târziu, în privinţa nutriţiei, dar mai ales a lipsei de apă. Este o mare nenorocire să nu bei cel puţin apă. Pentru că fiecare om care dorește să fie sănătos, trebuie să bea cel puţin doi litri de apă. Iar cine este mai voinic, până la trei litri.

N-am ascultat sfatul duhovnicului și nici recomandarea expresă a medicului.

– Părinte Calinic, beţi apă cum v-am recomandat. Nu glumiţi cu viaţa. Vă deshidrataţi. Mai mult, rinichii au mare nevoie de apă pentru a înota în lichide. Aceasta-i viaţa rinichilor. Ei trebuie să înoate mereu în apă. Lipsa de apă duce la grave dereglări în organismul nostru atât de sensibil și fragil.

N-am ascultat de medic. Cu cât erau mai vehemente poveţele, cu atât mă încăpăţânam mai mult. Nu-mi dădeam seama de consecinţe. Când rinichii nu au apă îndeajuns, nu filtrează sângele și nu elimină toxinele în totalitate. Astfel, sângele infestat este pompat cu repeziciune în întreg organismul.

Avem ameţeli, plămânii dau semne de slăbiciune, ficatul începe să sufere, stomacul se dă peste cap, privirea se împăienjenește și nici auzul nu stă prea bine, iar limba începe gângăveala. Lipsa de apă este evidentă.

Nu ne dăm seama ce înseamnă un rinichi bolnav! Să avem grijă de funcţionarea lui normală. Să bem doi litri de apă pe zi, iar cine poate, să adauge o bere seara, dată pe gât, gâlgâind.

Mare necaz am păţit și eu cu rinichii!

De aceea vă spun, din experienţă, iar sfaturile mi le-a dat cel mai mare urolog din Viena, Otmar Zechner, care m-a și operat, în anul 2000, la răscruce de milenii.

Postul mergea bine. Începuse din cap. Cum s-ar zice, trebuie să postim cu capul mai întâi. Mentalul trebuie pus la postul cu gândul. Așa făceam în posturi. Astfel, nu aveam nicio problemă.

În miercurea săptămânii întâi deja scăpam de orice dorinţă de a gusta ceva. Orice susur de apă și orice sunet de tigaie, mă făcea să mă întreb, ce-i cu ele? Deja eram într-o altă lume. Nici capul nu mă durea, nici alte organe interne. Credeam că voi scoate cel puţin o săptămână la capăt.

Îmi aduceam aminte, ca să mă încurajez, de marii postitori, dar și de tata, care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, nu mâncase și nu băuse nouă zile nimic. Doar gusta câteva guri de apă din urma copitei calului. Și el îmi spunea, că se poate răbda de foame, dar de sete, era cel mai greu. Nici chiar povestirile tatei nu le băgam în seamă. Doream să aflu, pe proprie piele, cam cât se putea răbda. Era un început de experienţă și vremea începutului de arhierie. Nu doream să știe nimeni. Mai făcusem, experienţe postitoare la Cernica, unde știa și Bucureștiul, nu numai mănăstirea, de marea bravură. Când nu-i discret, postul este un caraghioslâc. Vădit, călcăm porunca lui Iisus Hristos, care ne spune să fim discreţi cu postirea pentru a ne răsplăti la arătare. Dar noi facem tocmai de-andărătelea. Ne lăudăm. Dăm de știre ca să se știe marea noastră bravură. Cu lauda-n proţap, am pierdut orice răsplată și am devenit „bufoni" duhovnicești. Mai mare comedia!

Sâmbătă, am săvârșit Sfânta Liturghie. Am făcut și o hirotonie întru preot, a diaconului Bălașa. Eram tare bucuros. Parcă mergeam pe sus. Mă sileam să nu cad din picioare.

Toată săptămâna am citit Filocalia, volumul IX. Isprăvisem de subliniat și adnotat pe marginea textului. Mi-am scris și în jurnal „epopeea" postirii, cu clopote și tobe, iar călugării se uitau la mine cu mirare. Nu știu cum arătam, că nu era în chilie nicio oglindă, iar un luciu de apă nu aveam să-mi văd faţa ca și Narcis, legendarul.

Însuși stareţul Neonil admira pe Calinic „postitorul". Știa de la ucenicul lui, Cleopa Mămăligaru, că nu gustasem și nu băusem nimic, o săptămână întreagă.

După Sfânta Liturghie, la predică, stareţul Neonil, m-a făcut de toată „minunea".

– Avem în mijlocul nostru pe Prea Sfinţitul Calinic. A postit toată săptămâna, post negru. Suntem uimiţi! Ne bucurăm că avem un sfânt printre noi, Calinic cel Nou.

Mi s-au muiat picioarele. Era să cad. Vorbele erau nelalocul lor.

Hirotonia diaconului Bălașa

Îmi stricase întreaga osteneală. Praful s-a ales de ea. Și apoi, să spui în public și în faţa călugărilor, despre un Nou Sfânt, în persoana lui Calinic cel păcătos, era o adevărată blasfemie. Drept răspuns la osteneala lui Calinic, mult trâmbiţată și de Neonil copios lăudată, un călugăr, mai sensibil la excentricităţi, ne-a tras un perdaf în public, atât mie, cât și lăudătorului. Ne lecuiserăm de paradă postitoare! Mă apucase supărarea, dar și hazul. Văzusem cum „vrăjmașul" își bate joc de prostia omenească. Am scris pentru eventualii amatori, care s-ar apuca de postiri zăngănitoare!

Cartea Arhieriei

În alt an, să fi fost prin 1987, venind Postul Mare, iar m-a apucat evlavia adâncă de a merge, din nou, la postire „răsunătoare" în chinovia Frăsinei. Stareţul Neonil, om întreg la minte și la lucrare, se bucura în sinea sa, văzându-mă iarăși în mijlocul obștii isihaste.

Mi-a dat același îngrijitor – să-mi aducă doar lemne de foc – pe monahul Cleopa. Sincer călugăr! De mare bunătate și de mare naivitate, cam soră cu simplitatea goală de orice vicleșug. Spunea tot. Eu nu știam că el mă trâmbiţa prin mănăstire, povestind despre post și alte osteneli duhovnicești. Vai de capul meu!

Făcând o drumeţie cu Părintele Neonil cel darnic, ca nimeni altul în lume, lepădat total de sine și în sărăcie evanghelică, la cimitirul de lângă bolniţă, povesteam așezaţi pe câte o buturugă.

– Văd că sunteţi adânc în evlavie și înţelepciune! Cum de nu v-au ales, aici, la Vâlcea, ca arhiereu-vicar? Nu trebuia ca eu să fiu trimis aici, ca un venetic. Eraţi omul locului, i-am zis eu sihastrului cu privirea circumspectă și barba bogată, revărsată peste pieptul de zimbru.

– Prea Sfinţite Calinic, am fost chemat la Craiova să mă pună episcop-vicar, dar am refuzat categoric. Nu mi se putea da mai mult ca lucrarea de aici din Frăsinei. Dacă acceptam, viaţa mea duhovnicească, și așa vai de ea, se risipea ca fumul. Nu aveam ce căuta în afară de mănăstire. Simţeam că îngerul îmi dădea „ghionturi" ca nu cumva să părăsesc locul unde mi-am început viaţa sihăstrească și pentru care m-am hotărât din copilărie. Și apoi, dumneata trebuie să știi că în ceruri există o Carte a Arhieriei. Dacă nu ești scris acolo,

degeaba te osteneşti şi lupţi. Tot nu vei ajunge. Iar dacă eşti scris acolo, orice stavile ţi s-ar pune, tot vei învinge.

– Există o Carte a Arhieriei? am întrebat eu pe arhimandritul Neonil, mirat peste măsură. Nu mai auzisem până atunci de aşa poveste care mă ducea cu gândul prin alte zări ale Cerului şi pământului.

– Da! Există! Dacă dumneata nu erai scris acolo, nu erai azi, aici, arhiereu!

Am rămas blocat, cum se spune. Nu ştiam ce să mai zic.

Clopotul ne-a amintit că sosise vremea slujbei. Ne-am dus fiecare spre biserică. Prin aer plutea mirosul de răşină cădelniţat de brazi înalţi.

Luni, pe la amiază, am auzit, din chilie, clopotele sunând de se umplea întreaga vale. În tropăit cadenţat, Neonil, arhimandritul, s-a apropiat şi mi-a zis:

– Prea Sfinţitul Gherasim vă aşteaptă jos la poartă, în maşină. A spus să vă luaţi bagajul şi să veniţi repede la el.

Credeam că episcopul Gherasim venise să se închine în prima zi din Postul Mare şi să dea o dezlegare de păcate obştii monahale, din chinovia Frăsineilor.

Fără să murmur, mi-am adunat cărţile şi lucrușoarele şi m-am apropiat de Volga episcopală, neagră ca pana corbului.

– Aşa! Aşa! Să nu te superi, fratele meu întru arhierie. Te poţi ruga şi la Mănăstirea Brâncoveni, mai mult şi mai bine ca la Frăsinei. Doamna Elena Bărbulescu cere ca unul dintre noi să stea mereu la Brâncoveni. Este primăvară şi trebuie să înceapă mari lucrări. Eşti mai tânăr. Poţi să înduri mai mult ca mine.

Trecându-mi mâhnirea, că nu mai puteam avea un program, cât de cât mai deosebit, mai ales că era Postul Mare, i-am spus Episcopului Gherasim:

– Merg la ascultare! Este mai mult ca postul şi rugăciunea. Postul are efect, ca şi rugăciunea, doar atunci când sunt altoite pe ascultare dinamică şi necârtitoare.

Am ajuns la Râmnicu Vâlcea şi am intrat în curtea episcopiei.

– Aşa! Aşa! Frăţia ta nu te mai da jos din maşină. Cobor doar eu. Mergi direct la Brâncoveni. Şi cu ce maşină de protocol! Uite de câtă cinste te bucuri din partea mea. Nu-i aşa?

L-am admirat în sinea mea pe Episcopul Gherasim. Ştia exact ceea ce trebuia să facă. Mă trata, oarecum, ca pe un copil mai mare. Şi asta îmi şi plăcea, dacă stau bine să mă gândesc. Oricărui om, nu-i este indiferent cum se poartă cei din jur.

Celor mai mulţi le place să se lăfăie în simpatii, laude, preţuire sau chiar prietenii adevărate, dacă mai există şi aşa ceva pe faţa pământului.

Ajunşi la Brâncoveni, am simţit că nu nimerisem prea bine. Era prima zi de post. Călugăriţele şi popa Gheorghe, slujitorul, doreau să aibă program special, după cum era şi normal. Barem prima săptămână.

Dar cu Gherasim nu era de glumă. Prea era flămând ca să se termine odată, cu toate lucrările de consolidare şi restaurare, din întinsa Eparhie a Râmnicului şi Argeşului.

O lucrare deplină

Mănăstirea Brâncoveni, ctitoria lui Matei Basarab și a Sfântului Constantin Brâncoveanu a avut de biruit multe ispite în istorie. Atunci când s-au așezat primele pietre și cărămizi întru zidire, s-a ales un loc ascuns între codrii seculari, sub muchea unui teren neted ca-n palmă. Oltul trecea pe aproape. În câteva sute de ani, s-a depărtat cam doi kilometri spre răsărit, drept dovadă că pământul, în Univers, merge spre dreapta!

Episcopul Gherasim adusese pe popa Gheorghe și câteva măicuţe și surori. O parte dintre ele era din ţinuturile Vasluiului. Harnice foc! Bisericașe neîntrecute și tăcute tot timpul. Se auzeau doar glasurile surde de lopeţi, greble, hârleţi, furci, coase, mături. Toaca ne ajuta să respirăm. Era vremea rugăciunii. Toată lumea se afla la slujbă. Bietele călugăriţe erau atrase de biserică precum pilitura de magnet.

Așa le-am găsit, muncind din zori și până-n noapte, fără niciun repaus. Am rămas uimit câtă forţă și credinţă se arăta locului voievodal. Nimeni nu se plângea de nimic. Pe dinlăuntru îmi lăcrima inima, văzând cum acele ființe își adăugau în istorie eforturile lor plăpânde, dar hotărâte pentru jertfă de pomenire. Era o bucurie să lucrez dimpreună cu călugăriţele, elevii, profesorii și credincioșii din satul lui Matei Basarab și al lui Constantin Brâncoveanu.

Ca să ne dăm seama cam în ce jale fusese adusă mănăstirea, trebuie să ne gândim la nefastul Decret 410, din anul 1959, care răpusese vestita ctitorie brâncoveană.

După alungarea călugăriţelor, au dus în chilii un grup de asistaţi, care au vandalizat totul. Chilii distruse, uși și ferestre sparte, coridoare năruite, acoperișul desfăcut, bisericile pustiite, clopotniţa dărâmată până la jumătate și cu o schelă care putrezise de zeci de ani, spânzurând de jur-împrejur. Zidurile sparte, iar gardurile furate. Lacurile, trei la număr, colmatate, iar bolniţa, o bisericuţă superbă, era inundată de ape, igrasie și locatar, cine credeţi că era? Un măgăruș!

Coastele din jurul așezământului brâncovenesc erau cotropite de bălării, spini și pălămidă. Dar ceea ce era imposibil de suportat, erau dejecţiile care-ţi usturau ochii.

Noua intrare a Mănăstirii Brâncoveni, după restaurare

Curgeau peste mănăstire, din ograda gospodăriei colective, care fusese pusă tocmai lângă mănăstire, deasupra, pe tăpșan.

Nu aveai nicio picătură de apă să bei. Totul era infestat. Nu aveai unde să te așezi un pic, pentru a mai răsufla de greul zilei.

În acest pustiu, fără apă, fără mâncare, dezolant până la lacrimi, bătea mereu un vânt aducător de fire fine de nisip, care intrau în nas, ochi, urechi și gură, dacă o uitai cumva deschisă.

Așa am văzut, am răbdat și am lucrat peste trei ani, într-un loc ce avea să devină o chinovie puternică și dinamică, precum se vede azi.

Ceea ce m-a impresionat cu adevărat a fost și osteneala duhovnicului Nichita. Mai târziu, după programul înrobitor de muncă și alte ore de rugăciune, după rânduială, acesta a pornit o școală de muzică bisericească.

De multe ori, i-am găsit pe toţi, duhovnic și călugăriţe, după ora nouă seara, într-o sală cu scaune și mese, iar pe un perete mare, o tablă cât toate zilele; care era umplută de notele psaltice.

Nichita protopsaltul, cu o severitate luminată de iubire duhovnicească și o baghetă în mână, bătea măsurile necesare, pentru a nu se greși ritmul.

Câteodată, văzând randamentul scăzut, Nichita mai altoia câte o izbitură a baghetei pe tăblia mesei. Mă strecuram ușor pe ușă și, pe neobservate, părăseam locul unde se modelau vocile pentru a cânta Domnului, cântare sfântă!

Nu mă așteptasem la o asemenea lucrare deplină, unde se împleteau perfect: munca, rugăciunea și cântul!

Păcat că acum, acel Nichita s-a depărtat de locul ostenelii sale, luându-și drumul departe de bucuria duhovnicească a Bisericii lui Hristos din România.

Elena Bărbulescu – ctitor!

Când am ajuns arhiereu în Eparhia Râmnicului și Argeșului, am auzit că între Gherasim, Episcopul și Elena Bărbulescu, sora lui Nicolae Ceaușescu, exista o legătură de colaborare pentru salvarea monumentelor istorice din Judeţul Olt.

În timpul în care făceam vizite de lucru pe la mănăstirile și parohiile din judeţul bogat în grâne și îngrijit exemplar, am ajuns și în Parohia Bircii. Acolo am văzut o biserică monument istoric, mititică și neîngrijită. Mai mult, era înconjurată de o grădină potrivită ca întindere, cu porumb semănat până sub strașina bisericii.

Acolo era un preot slab și înăltuţ, uitat și obosit peste măsură. L-am dojenit copios pentru dezordine și zgârcenia manifestată prin cultivarea pământului până la ușa și ferestrele bisericii. La plecare, în loc de bineţe, l-am auzit:

– O să vă pară rău de vorbele astea. Veţi vedea!

Drept să spun, n-am dat nicio importanţă supărării sale. Mai târziu, aflat la Argeș, într-o sâmbătă, un călugăr, speriat, mi-a spus la ureche:

– Doamna Bărbulescu este la Paraclis și se închină la Sfânta Filoteia. Vă caută! Ce să-i spun?

M-am dus acolo în întâmpinare, surprins că n-a dat niciun semn înainte.

– Bună ziua, Părinte Calinic. Sunt Elena Bărbulescu, Inspectorul general al Inspectoratului Școlar din Judeţul Olt. Am intrat la mănăstire, în drum spre Muscel, ca să mă închin la Sfânta Filoteia și să las un pomelnic pentru familia noastră.

Imediat, mi-a sărit în ochi chipul fratelui său, Nicolae Ceaușescu, care-i semăna leit. Am invitat-o cu însoţitorii săi în Palatul Episcopal, pentru câteva clipe. Nevrând să servească ceva, cu toate insistenţele, mi-a zis, cu o emoţie pe care nu și-o putea ascunde:

– Părinte Calinic, am vrut să te cunoaștem și să-ţi aducem câte ceva pentru mănăstire. Așa am învăţat de la mama. Când mergi la mănăstire să duci, nu să apuci!

Mare mi-a fost surpriza când am văzut tot felul de alimente, făină și vin pentru slujbă. Am rămas mirat, mai ales când am auzit-o spunând:

– Am lăsat și un pomelnic pentru morţii noștri, care au și ei nevoie de pomenire. Ne-am bucura să faceţi rugăciuni și pentru noi.

Din vorbă în vorbă, mi-a spus că fusesem cam aspru cu preotul din Bircii, Judeţul Olt. Am înţeles rapid ce avea să însemne ameninţarea rostită de preotul din Bircii, foarte sigur pe el.

Surprins mai mult, i-am povestit despre ce văzusem în vizită și că îl sfătuisem să fie cu grijă, ridicând puţin tonul.

– Trebuie ordine! Și eu, când găsesc nereguli pe la școli, sunt foarte aspră și mai dau și câte o palmă, chiar dacă nu-mi place. Eram puţin mulţumit când am auzit că Elena Bărbulescu ar fi și imparţială pentru ordine.

– Chiar dacă este vărul meu, a adăugat Elena Bărbulescu, nu trebuie iertat. Atunci mi-am dat seama de rostul vizitei la Mănăstirea Curtea de Argeș.

Pe la începutul anului 1989, când ne silea să ne grăbim cu lucrările la Mănăstirea Brâncoveni, am auzit-o zicând:

– Să ne grăbim cu lucrările, că se schimbă vremurile. Și nu știm nici noi cât mai trăim, că nu suntem veșnici aici, pe pământ.

Mi s-au părut vorbe cu totul bizare, mai ales că le pronunţa cu un fel de temere și glas scăzut. Mai târziu aveam să înţeleg cuvintele ei spuse mai încet, ca să nu se audă prea departe.

Elena Bărbulescu a fost bucuroasă când Episcopul Gherasim a vizitat paraclisul cimitirului din Scorniceşti. Fusese construit din nou, prin grija ei, iar în interior erau pictaţi membri din familia sa. După aceea, au mers la mormintele părinţilor, bine îngrijite, cu cruci și borduri de marmură. La revoluţia din 1989, s-a ales praful, fiindcă au fost profanate cu înverșunare.

Într-una dintre vizite, când se plângea de nemulţumirea românilor pentru măsurile aspre și nepopulare ale fratelui său, președinte de Ţară, i-am spus, cu oarecare curaj, surprins de sinceritatea ei:

– Spuneţi Președintelui, fratele dumneavoastră, când vă întâlniţi, să aibă grijă ca românii să nu sufere de frig, să aibă program prelungit la televiziune (erau doar două ore de la 20

la 22), să nu se mai stea la cozi interminabile pentru alimente și aprobarea ca să se meargă liber în străinătate, cum se procedează, de mulţi ani, la iugoslavi, vecinii noștri.

– Foarte rar am ocazia să mă întâlnesc cu fratele meu. Nu-l lasă Elena Ceaușescu să vorbească cu nimeni dintre rudele noastre și nici cu fraţii și cu surorile. Face un mare scandal și nu-l slăbește din ochi. Doar când vine la Scornicești, mai reușesc, din când în când, să mai schimbăm câteva vorbe și atunci pe furiș, când nu ne zărește ea. A pus picioarele pe capul lui. Este o mare nenorocire.

Am rămas uimit. Mă uitam cu milă la sora lui Ceaușescu, aceea care îmi făcea confidenţe, cu mare părere de rău, că lucrurile nu se vor mai îndrepta. Ocolesc, pentru cinstirea cititorului, de a reda unele expresii pe care le folosea, din belșug și fără reţinere, Elena Ceaușescu, la adresa cumnaţilor și cumnatelor sale.

– La București, când mergem să ne vedem părinţii, nu-mi pot vedea fratele, a continuat Elena Bărbulescu, pentru că interzice tuturor să stea de vorbă cu noi, refuzând să ajungem la părinţii care erau găzduiţi la Casa prezidenţială de pe strada Primăverii.

Așa am înţeles starea lucrurilor, oarecum. Elena Bărbulescu prevedea întâmplări nefericite pentru ţară și familia sa. Peste câteva luni, mi-a spus, în taină:

– Sunt schimbări politice în jurul nostru. Nici noi nu vom scăpa. Să ne grăbim cu lucrările la Mănăstirea Brâncoveni. Barem asta să rămână după noi.

N-am scos niciun cuvânt.

Nu știam ce însemnau vorbele și temerile Elenei Bărbulescu. În decembrie 1989, m-am lămurit de-a binelea, înţelegând atunci și aluziile pe care le făcea prin 1987, referitor la mișcările de la Brașov.

Ctitoria din ţinutul Oltului

Într-un iureș nemaiîntâlnit, s-au început lucrările pe toate fronturile: decaparea tencuielilor, săparea șanţurilor, amenajarea lacurilor, continuarea înălţării clopotniţei, acoperirea cu tablă de cupru, croirea altei intrări în mănăstire și îndreptarea drumului perpendicular pe clopotniţă, decolmatarea dimprejurul bisericii-bolniţă.

Două săptămâni au fost necesare pentru a elibera pivniţa lui Matei Basarab de tot felul de materiale și gunoaie, care ajungeau până în tavan. Școala de la Brâncoveni a venit să ajute la lucru, cu directorul și profesorii, care nu prea fuseseră pe la Mănăstirea Brâncoveni, considerată un loc părăsit și în totală ruină.

Susţinătoarea din umbră, discretă, care a ajutat la restaurarea complexului brâncovenesc a fost Elena Bărbulescu. Deseori venea însoţită de președintele Ștefan Bujor de la cultură, de Vicepreședintele Consiliului Popular Judeţean Olt de atunci, Vasile Sulger și de cântăreaţa Teodora Ţucă – Păunescu. Aceasta era o prietena sinceră dinainte de 1989 și după aceea, până a trecut la Domnul.

Mănăstirea Brâncoveni în timpul restaurării

Îmi aduc aminte că era ziua de Sfântul Ilie, după masă. Era nevoie mare de motorină. Restricţiile se ţineau lanţ. Elena Bărbulescu trebuia să rezolve problema acută a lipsei de carburanţi.

– Domnule Director, te rog frumos, fă ceva pentru Mănăstirea Brâncoveni. Este totul la pământ acolo. Dă și dumneata vreo 6 tone de motorină. Azi este Sfântul Ilie. El te va ajuta în viaţă, se ruga și argumenta Elena Bărbulescu. Mă bucuram că se implica. Aveam și noi curaj.

Cum a ajutat Mănăstirea Brâncoveni, așa a ajutat și Mănăstirile: Clocociov, Strehareţ și Călui, monumente istorice, ajunse în mare jale. În primăvara anului 1989, Elena Bărbulescu devenise mai autoritară și grăbită.

– Să restaurăm mai repede. Este prea mult timp de când s-a început lucrarea. Vrem să se termine anul acesta. Că nu se știe, azi suntem, mâine nu mai suntem. Că nimeni nu este veșnic pe pământ.

O grea lucrare a fost amenajarea în pivniţa lui Matei Basarab a unui lapidarium. S-au adus fragmente de stâlpi din marea Mănăstire Văcărești, care fusese dărâmată până la temelii.

S-a reușit o lucrare de mare valoare. A fost adus de la Palatul Mogoșoaia tot ce s-a putut pune în pivniţa frumoasă a lui Matei Basarab: stâlpi uriași sculptaţi în piatră, fragmente din capiteluri, pietre de mormânt, ancadramente de uși și ferestre. Era pus un termen. Până la 10 aprilie 1989, s-a terminat și amenajarea cea mult dorită a pivniţei. Toată lumea era mulţumită. Doar Patriarhul Teoctist, când a auzit că se luaseră stâlpii de la biserica Mănăstirii Văcărești, s-a „ciudălit”, cum spune moroșanul.

– Da! Da! Cu aprobarea cui, măi Calinic, ai dus tu la Brâncoveni, stâlpii de la biserica Mănăstirii Văcărești? Să-i aduci înapoi! Avem nevoie aici, la București. Trebuie să-i folosim la Institutul Teologic, la Casa Ecumenică.

N-am fost cruţaţi de vorbe de mustrare multă vreme. Nu se mai putea face nimic. Am dorit doar să mai salvăm câte ceva din prea frumoasa Mănăstire Văcărești. Tot cu Elena Bărbulescu am încercat să restaurăm Biserica și Curtea Domnească din Caracal, ctitorită de Mihai Viteazul. S-a început cu mult entuziasm. Anul de răscruce, 1989, a încetinit restaurarea. Primarul de la Caracal, Gheorghe Anghel, mi-a reamintit vremurile, tocmai după 19 ani.

Martirizarea Sfinților Brâncoveni – frescă realizată în anul 1989, cu trei ani înainte de canonizare

Se bucura că se făcuse ceva bun pentru urbea așezată în câmpia ce duce spre Dunăre. Pe lângă toate acestea, Elena Bărbulescu a ţinut cu tot dinadinsul să fie făcută o frescă la muzeul mănăstirii, așezată deasupra pivniţei lui Matei Basarab. Acolo, se odihnea și se ruga, din când în când, și Constantin Brâncoveanu. Un pictor moroșan, Vasile Silișteanu, a reușit cea mai mare frescă, în care ni se arată jertfa Brâncoveanului Constantin și a fiilor lui, cu Sfetnicul Ianache. Din anul 1989, cu trei ani înainte de canonizare, fusesem de părere ca pictorul să așeze aureolă în jurul capului fiecărui martirizat, prin tăiere cu barda otomanului. Oricine, la Mănăstirea Brâncoveni, azi poate vedea pe un perete întreg, zeci de metri de frescă, ce ne vorbește de marea tragedie de la Constantinopol, din 15 august 1714!

Împuternicitul de la Culte

După cum se știe, fiecare eparhie avea câte un împuternicit, adică un supraveghetor pus de Departamentul Cultelor, ochiul Partidului și Guvernului în ograda Bisericii. Fericit lucru era atunci când dintre acei împuterniciţi mai erau și profesori, istorici, nu doar ofiţeri de Securitate. Unii activi, iar alţii pensionari, erau reîncadraţi pentru a mai lua o felie de pâine, mai măricică, după cum se povestea pe la colţuri.

Pe unde am trecut, am avut „fericirea” să întâlnesc, în Transilvania, pe Hoinărescu Horea Ţepeș, iar la Căldărușani Ilfov pe Niţă Pascu, acela căruia i se mai zicea și profesor.

În Departamentul Central erau vreo câţiva cu statut special, iar plevușca ce se rotea împrejurul sistemului, ne ţinea cu lucrările de tipărit pe la uși și zâmbea zeflemitor.

N-am să uit niciodată, că cinci ani am bătut drumul pentru un B.T. – bun de tipar – pentru Istoria Sfintelor Monastiri Cernica și Căldărușani. Cine nu știe, să afle că niciun petic de hârtie nu se tipărea fără acel B.T.. Dacă se îndrăznea, doar un rând, era caz penal. Acum este ca pe vremea lui Papură Vodă. Oricine poate tipări lucruri bune, dar și unele anapoda. Așa cum le trăsnește unora prin cap. Ca la noi, la nimeni!

Cenzura de pe vremuri a dispărut. De aici și tipărirea multor inepţii, care se iau drept opere. Nici ca atunci! Dar nici ca acum!

În Maramureș, era împuternicit un profesor, pe nume Traian Chilian. Om de treabă. Era uman. Avea suflet bun. Te puteai adresa lui cu o oarecare încredere. Nu se parșivise încă!

În Episcopia Râmnicului și Argeșului, am găsit, în 1985, când am venit arhiereu-vicar, ca împuternicit, pe profesorul de istorie, Petre Bărdașu. Era un bun istoric. Cult, cărturar, în deplinul înţeles al cuvântului.

Voi aminti aici câteva episoade.

Când făceam drumeţiile pastorale, îl luam aproape permanent cu mine. Se bucura să poată vedea pe teren, cum se desfășurau lucrările și s-o facă fără cheltuieli din partea instituţiei pe care o reprezenta. Eu eram bucuros că știam exact cum se desfășurau discuţiile cu preoţii, pe care nu-i cruţa, amenințându-i mereu cu pierderea contribuţiei financiare de la Stat. Aceasta se întâmpla pentru că lucrau la îndemnul nostru, fără autorizaţia care nu se dădea de către cei datori să o facă.

Mergând pe Valea Oltului, am ajuns la parohia Robești. Sat sărac, fără lumină electrică, fără apă, fără speranţe. Ceaușescu dăduse decret să fie mutat satul. Urma să se facă o hidrocentrală și cu acea lucrare se impunea relocarea. Când am ajuns în sat, la biserică, oamenii s-au adunat cu mic, cu mare, pentru a vedea pe musafirul bisericesc, venit în satul lor deznădăjduit.

– Trebuie să restauraţi biserica, monument istoric! De ce o lăsaţi în așa tristeţe?, am întrebat eu pe cei adunaţi.

– Apoi, Părinte, a dat Ceaușescu decret să se mute satu' la dracu-n praznic, nu i-ar mai muri mulţi înainte!

– Nu se mută satul Robești. Veţi avea lumină, apă și puteţi să vă apucaţi de acoperișul bisericii, care cade și este păcat de pictură, le-am spus eu, fără să mă gândesc la ce va urma.

Oamenii făceau cruci din răsputeri. Ne-am despărţit de ei cu optimism. Eram bucuroși, că îi încurajaserăm. După plecare, Petre Bărdașu, mi-a spus:

– Îmi pare rău, Prea Sfinţite, dar trebuie să raportez despre felul cum aţi discutat cu oamenii din Robești.

– Da' unde mă raportezi, domnule Bărdașu?

– La Secretarul Prim al judeţului Vâlcea, la Securitate și la Departamentul Cultelor, l-am auzit pe bietul istoric, speriat de încurajarea pe care o dădusem în public, bieţilor creștini lăsaţi în voia vremii.

– Să o faci sănătos, dacă asta-i treaba matale. Voi răspunde personal de vorbele spuse.

Ca un făcut, satul a rămas pe loc. S-a introdus lumina, s-a adus apa, s-au apucat de lucru la biserică. Într-o vreme, împuternicitul Bărdașu, m-a întrebat, surprins:

– De unde aţi știut că nu se mută satul?

– De la Dumnezeu, din cer! i-am răspuns scurt.

Năzdrăvanii de la Caracal

Mare bucurie aveam când mergeam, mai ales cu Părintele Consilier Ion Grigorescu, la conferinţele din cele zece protopopiate din judeţele Argeș, Vâlcea și Olt, din cuprinsul Eparhiei Râmnicului și Argeșului.

La acele conferinţe preoţești, de orientare zicându-li-se, erau prezenţi, totdeauna, împuterniciţii Departamentului Cultelor pe judeţe: Argeș și Vâlcea, Prof. Petre Bârdașu, iar pentru Olt, Prof. Iulian Ciobotea, amândoi culţi, cuviincioși și binevoitori, pe alocurea, după cum se puteau și ei strecura.

La protopopiatele Vâlcea, Horezu, Drăgășani, Curtea de Argeș, Pitești, Slatina, Topoloveni, preoţii erau, ca și acum, tare liniștiţi – cu mici excepţii – conferinţele desfășurându-se într-o mare pace și bucurie duhovnicească.

Era, într-adevăr, o sărbătoare!

Cele două protoierii, la extremele Eparhiei Râmnicului și Argeșului, Câmpulung Muscel și Caracal, nordul și sudul spaţiului ecleziastic, aveau un fel aparte de a fi și a se manifesta, nu numai la conferinţe, ci și în toate lucrările administrative și duhovnicești.

Câmpulungul muscelean, din vremi cu rădăcini voievodale, chiar înainte de Basarab I Întemeietorul, avea un statut special, fiind și la graniţa de nord cu imperiile apusene. Era un spaţiu superb, cu natură neatinsă de otrăvurile de acum, de pe pământ și din atmosferă.

Oamenii locului, o sinteză strașnică între români, sași, unguri, greci, bulgari, sârbi, evrei etc., aveau să biruie în istorie, împreună crescând, lucrând și rugându-se aceluiași Dumnezeu Treimic.

Întotdeauna, cu mici excepţii nedorite, confesiunile ortodoxă, catolică, luterană, reformată, protestantă etc.; își găseau la Câmpulung o vatră primitoare, stare de armonioasă convieţuire, fără ca ortodocșii să facă prozelitism, evitându-se astfel stările conflictuale.

Câmpulung a rămas până azi cu locuitorii săi, un loc aparte, ca frumuseţe și caracter, integru, de neclintit. Toate segmentele vieţii sociale se desfășurau la o cotă maximă de responsabilitate. Preoţii musceleni, plini și ei de conștiinţă voievodală, s-au comportat și se comportă cu o oarecare independenţă, atât religioasă, cât și civică.

La conferinţele de „orientare a clerului”, cum erau numite pe faţă, preoţii făceau o atmosferă trepidantă. Nu le plăcea „orientarea” care venea, cu o direcţie precisă și impusă.

Nu pot ascunde bucuria că uneori din „conferinţa de orientare” ieșea doar praful. Oricum, de cele mai multe ori, se reușea ca atmosfera să se liniștească, dacă aveai puterea să-i convingi.

Cine nu-i cunoaște pe musceleni, nu poate învinge cu ei.

Trebuie să-i convingi, dacă-ţi dă mâna!

Un ţinut asemănător, într-o măsură oarecare, este zona Caracalului, fostul judeţ al Romanaţilor. E nume roman dat locului care avea o cetate în Romula, ale cărei ruine se mai văd și acum. Cercetând ruinele, am găsit un opaiţ de ceramică de la începutul primului mileniu, când avusese loc formarea poporului român. Opaiţul, de care m-am despărţit cu greu, se află la Muzeul Municipal Curtea de Argeș. L-am donat directorului de atunci, Nicolae Moisescu.

El s-a bucurat și atunci când i-am dăruit și o râșniţă din piatră de acum 2.000 de ani, care se află în același muzeu.

Cred că actualul director, în persoana Arh. Florin Scărlătescu, ar fi potrivit să ne trimită o scrisoare cu mulţumirile ce se impun. Să nu se creadă că manifestă oarecare nerecunoștinţă, ori că obiectele preţioase au dispărut din muzeu.

Dar să revenim la Caracal, oraș despre care se cam glumește, uneori degeaba. Am cunoscut locurile de câmpie unde ciocârliile, cu trilurile lor, zoresc spre bolta cerului de un albastru îngeresc. Conferinţele preoţești se făceau într-o locaţie care arăta ca o tavernă. Se lucra la sediul protoieriei și nu era loc.

Ca și la Câmpulung, atmosfera era la cote înalte, mai ales atunci când unor preoţi nu le convenea ceva din restricţiile regimului, impuse Bisericii lui Hristos.

Trebuie să mărturisesc din inimă, că atunci când atmosfera era mai trepidantă, mă bucuram mult, dar nu puteam fi de acord, pe faţă, pentru a nu interpreta anumite urechi înfipte peste tot. Mai mult, mă aflam în judeţul Olt, unde se născuse „Cel mai iubit fiu al Poporului Român", cum se clama peste tot, cu mare frenezie.

În timpul unei conferinţe, când zgomotul și vociferările erau mai mari, brusc, s-a desprins tencuiala de pe tavanul tavernei unde eram adunaţi.

Preoţii s-au umplut de praf, nisip și fragmente mai mici sau mai mari din tencuiala împrăștiată peste tot și pe capul lor.

Subit, s-a oprit orice zgomot sau vorbă. Preoţii s-au speriat de-a binelea din cauza ploconului de sus. După câteva minute, văzându-se fardaţi ca zebrele peste tot – se priveau între ei cum arătau – au izbucnit toţi într-un râs sănătos.

– Gata cu conferinţa, le-am spus eu, mai ales că avea în conţinut laude la adresa lui Ceaușescu, și i-am zorit să părăsească încăperea pentru a nu cădea și tavanul.

Povestea a fost și a rămas de pomină.

Gândindu-mă la firea românilor din Câmpulung și a celor din Caracal, care semănau între ele ca două picături de apă, am înţeles atunci, mai bine ca oricând, ce mare influenţă au avut – în etnogeneză – cele două legiuni romane, aduse de Împăratul Traian, una în Sud și alta în Nord. Legionarii tineri, de la 20 de ani în sus, se gospodăriseră cu *dăchiţele* noastre, odrăslind un neam aparte, plin de inteligenţă și vioiciune, care n-a fost învins până astăzi de furtunile vremurilor social-politice.

Ploaie minunată

Treceam, într-una dintre zile, prin zona Costeștilor, în sudul judeţului Argeș. Era o secetă cumplită.

– Faceţi rugăciuni, Prea Sfinţite, că ne omoară Dumnezeu cu seceta. Am rămas surprins. M-am bucurat de vorbele profesorului Bărdașu.

– Mâine, pe vremea asta, aici va ploua cu găleata, i-am spus eu, de parcă m-aș fi înţeles cu îngerii. A doua zi, Petre Bărdașu a trecut cu treburi oficiale, chiar prin zona secetoasă. Greu a putut străbate drumurile. Ploua cu găleata, așa cum îi spusesem cu o zi înainte. A rămas uimit. Mi-a dat telefon să-mi spună minunea. De atunci, se uita cam pieziș la mine și mult mai atent.

L-am auzit cu alt prilej, pe domnul profesor de istorie Petre Bărdașu, zicând:

– Trebuie să mergem la Slănic. Trebuie dat afară Teofil. A făcut o biserică nouă fără autorizaţie.

Era adevărat. Îi spusesem stareţului Teofil mai demult, să facă un altar de vară în grădină. Apoi, l-am îndemnat să-l prelungească și să facă un paraclis. Când era aproape gata, Bărdașu, la pâra „binevoitorilor”, s-a dus, fără să știu și a văzut încălcarea legii. Când am ajuns acolo, Teofil era speriat. Bărdașu, cu gura până la urechi striga din răsputeri, poruncind să fie dărâmat paraclisul. Când s-a mai potolit, am zis răspicat:

– Blestemat să fie acela care va dărâma paraclisul nou din Slănic!

Bărdașu s-a făcut galben ca ceara. N-a mai scos niciun cuvânt, niciodată, despre Paraclisul Schitului Slănic.

Stareţul Teofil cu soborul Mănăstiri Slănic

O troiță transformată în paraclis cu hramul Schimbarea la Față

Strai „popesc”

Nu cunosc pe deplin care este tradiţia purtării vestimentaţiei preoţești, mă refer la costumul preoţesc, de fiecare zi.

La una dintre conferinţele de **orientare preoţească**, am îndrăznit în biserica episcopală de la Râmnicu Vâlcea și în faţa evlaviosului episcop Gherasim, să spun preoţilor prezenţi, că ar fi fost potrivit ca la asemenea întruniri, să vină în strai civil, curat și decent.

Mare bucurie. Preoţii au aplaudat frenetic.

– Așa, așa, nu ai voie să vorbești astfel. Nu cunoști rânduiala Sfântului Calinic. El a poruncit cum să se îmbrace preoţii. Nu ai voie să strici rânduiala unui Sfânt cum a fost Calinic.

M-am simţit rușinat și începuse să-mi crească în spate cocoașa.

Cu toate acestea, eu rămâneam la părerea mea, zicându-le răspicat:

– Decât să se vină de acasă îmbrăcaţi civili și să-și ia reverenda după ce se dau jos din mașină, în văzul lumii, mai bine să vină fără reverendă. Doar noi știm că sunt preoţi. O, de-ar purta haina preoţească la slujbele din parohie, ar fi de ajuns!

Vlădica Gherasim a ţinut o vreme supărare pe mine.

Pe când mergeam în vizită canonică de lucru, Consilierul Ion Grigorescu mi-a arătat o fotografie de epocă.

Am văzut chipul a doi preoţi din veacul trecut.

Atât preotul Ariniș, născut în Berindeștii Argeșului, fost preot la Corbii de Muscel, cât și preotul Gheorghe Negulescu din Lerești, aveau același fel de a se îmbrăca în toate zilele.

Preotul Arinis Ioan din Berindești Argeș (1881-1979), preot în Alexandria Corbi (1904-1944)

Parcă am văzut și voievozii basarabi, cei dintâi, cu ţinută autohtonă, nu cu haine din mătăsuri și lucruri de argint sau alte mărgăritare.

Cred că acea ţinută o aveau din materialul nobil, ţesut de mâinile iscusite ale femeilor argeșene și muscelene.

Nu vă bucuraţi când vedeţi cum erau îmbrăcaţi preoţii români de altădată?

Cascadorie monahală

Fiind născut, din mila Domnului, între mănăstirile moldave, am văzut, din pruncie, mersul vieţii monahale, atât în chinoviile de monahi, cât și în cele de monahii.

De multe ori vedeam cum maica Martiniana de la Văratec torcea mohairul cel mai fin, iar maica Eufrosina ţesea covoare pentru a-și găsi modul de trai zilnic, câștigând pâinea prin sudoarea frunţii.

Eram impresionat. Mă apuca o milă mare, înţelegând și pe mama, o eroină a ostenelilor zilnice. Și așa mă apuca plânsul. Atunci simţeam mai mult stările de lucru, iar acum le înţeleg mai bine. Ajungând în marea Eparhie a Râmnicului și Argeșului, până în anul 1990, când se vor despărţi, devenind autonome, am avut prilejul să văd mănăstirile argeșene, vâlcene și oltene. Nu văzusem nimic asemănător în imperiul monahal din Ţara Moldovei. Așezămintele vechi, istorice, cu personal puţin și neajutorat, se vedeau de îndată ce intrai pe poarta mănăstirii.

Ceea ce m-a impresionat cel mai mult, au fost chinoviile din judeţul Olt. Mănăstirea Clocociov, ctitoria lui Mihai Viteazul, așezată sub coasta dealului orașului Slatina, stătea să cadă definitiv în ruină. Am văzut imaginile înfiorătoare în fotografii, dar am văzut și realitatea, pe teren.

Maica Mihaela Tamaș, din Nicula Gherlei transilvane, fusese trimisă acolo de Dumnezeu, binecuvântată de Episcopul Gherasim și, sigur, îndemnată de Sfântul Voievod Mihai Viteazul, care se îngrijora văzând ctitoria nimicită de timp și de indiferenţa oamenilor.

Totul trebuia luat de la început. Personal era puţin, iar muncă peste puteri. Așa am găsit, în 1986, când fusesem numit arhiereu, aproape întreg patrimoniul dintre Carpaţi și Dunăre, cât se întindea frumoasa Eparhie a Râmnicului și Argeșului.

Stareţa cea chibzuită, peste măsură de serioasă și cu râvnă nenormată, a pornit lucrarea mare și importantă a salvării vetrei monahale.

Cea mai mare binecuvântare de la Dumnezeu a fost că orânduise, ca duhovnic al Mănăstirii Clocociov, pe **Părintele Visarion Coman**, duhovnic de echilibru și mare înţelepciune patristică.

Mănăstirea Clocociov după restaurare

Părintele Visarion Coman, duhovnicul Mănăstirii Clocociov

Cred că este greu să vă vină a crede, așa cum greu mi-a venit și mie, când am văzut cum călugăriţele făceau cu mâinile lor absolut toate muncile. Maica Paraschiva tăia colacii din fier beton cu bonfaierul, având ajutor pe maica Veronica. Iulia monahia, viitoarea stareţă, mai cu voinicie, lucra dimpreună cu surorile monahale. Ce să mai spunem de maica Mina și alte surate care au zidit, tencuit, drișcuit și văruit întreg așezământul monahal?

Maica Irina, mai suplă și curajoasă, căra găleţi cu mortar sus, la turle. Călcând în gol, găleţile au luat-o înainte pe schelă, iar Irina, ca un cascador, s-a oprit între turlele apropiate, scăpând doar cu o spaimă strașnică și câteva zgârieturi. Am rămas atunci și acum, când scriu evocând epopeea de la Clocociov, întru trainică preţuire pentru albinele monahale închinate lui Dumnezeu, care prepară mierea duhovnicească a iubirii de frumos și sfinţenie. Din când în când, mai trec prin locurile unde am muncit altădată, să văd minunea lucrărilor, toate răsărind ca ghioceii de primăvară. Pe feţele călugăriţelor citești mulţumirea și bucuria lucrului bine împlinit. Așa se poate vedea și la Brâncoveni, ctitoria lui Matei Basarab și a Sfântului Constantin Brâncoveanu. Și acolo s-a săvârșit un miracol. Totul s-a înnoit de la bisericuţa bolniţă, unde găsisem găzduit un măgăruș, la restaurarea clopotniţei uriașe care stătea de un sfert de veac și la schelele atârnate ca liliecii în peșteri, până la salvarea bisericii mari și a chiliilor dărăpănate de timp și neglijenţa contemporanilor.

Maica stareță Mihaela Tamaș, cu zâmbet după mari suferințe, ctitorind la cele trei mănăstiri: Clocociov, Brâncoveni și Bistrița

Aceeași stareţă iscusită de la Clocociov, a luat în grija sa și Brâncovenii, care a fost salvată cu ajutorul obștii răsărite ca din pământ.

Tot maica Mihaela Tamaș a fost trimisă, după ce a rânduit stareţe la Clocociov și Brâncoveni, la marea și urgisita Mănăstire Bistriţa. Și acolo, muncă și osteneli uriașe.

Orice om cu puţină delicateţe, poate vedea azi, cu ajutorul lui Dumnezeu, a Sfântului Grigorie Decapolitul și a obștii bistriţene, înfăptuirea unei împărătești restituiri, a unui sacru și bogat patrimoniu naţional.

Nu se pot uita: Mănăstirea Dintr-un Lemn, cu obștea și stareţa Emanuela.

Nu se pot uita mănăstirile: Surpatele, Govora, Hurezi, Arnota, azi mare ctitorie a Arhiepiscopului Gherasim, unde se va așeza pentru odihnă veșnică, apoi Cozia cea tainică, Cornetul, Turnu și Stânișoara, Argeșul și Vălenii, Robaia și Slănicul, Trivalea și Cotmeana, Glavaciocul și Aninoasa, Negru Vodă și Nămăiești, Cetăţuia Negru Vodă și Ciocanul, mănăstirea Sfânta Treime din Ţiţești, Tutana și Sfântul Calinic – Călinești, Sfântul Ioan Botezătorul și Sfântul Ilie Paltinul.

Nu se pot uita nici toate celelalte mănăstiri care se reînnoiesc zi de zi, cu ajutorul Preabunului Dumnezeu, Cel care dă putere lucrătorilor din via Sa.

Maica Irina de la Mănăstirea Clocociov

Nu doar personalul monahal, ci și preoţii de mir dovedesc o mare bucurie când lucrează în via cea duhovnicească a Domnului Dumnezeu.

De multe ori, am văzut palmele însângerate ale preoţilor, din prea multă muncă. Ei au salvat și salvează patrimoniul bisericesc încredinţat spre păstorire.

Ce pot spune, oare, despre preoţii care zidesc biserici noi, de-a valma cu credincioșii? Dar despre cei care îndură lipsuri? Dar despre cei care îndură ocări?

Cerurile Oltului

În vara anului 1988, Episcopul Gherasim mi-a cerut, din iubire pentru frumuseţile monumentelor din Eparhia Râmnicului și Argeșului, să însoţesc pe arhimandritul Bartolomeu Valeriu Anania, prin toate cele trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt, în vederea alcătuirii unei lucrări, unice în felul ei, după cum a și reușit să se întrupeze.

Drumeţia a fost pe parcursul a mai multor luni, din primăvară, până în toamnă. Se făceau fotografii cu monumentele, se culegeau date, se strângea materialul ca nectarul, pregătit spre degustare și însănătoșire.Mare bucurie am avut cât timp am străbatut cu scriitorul Valeriu Anania spaţiile sfinte, între Carpaţi și Dunăre. Drept urmare a conlucrării noastre, a apărut marea carte, *Cerurile Oltului*.

La vârsta lui de 67 de ani pe care-i purta atunci pe umeri, mă uimea sprinteneala pe care o avea când urca prin munţi, pieptiș, când cobora prin văi adânci, indiferent dacă era vânt, soare sau ploaie.

Împreună cu Bartolomeu Valeriu Anania la Mănăstirea Câmpulung Muscel

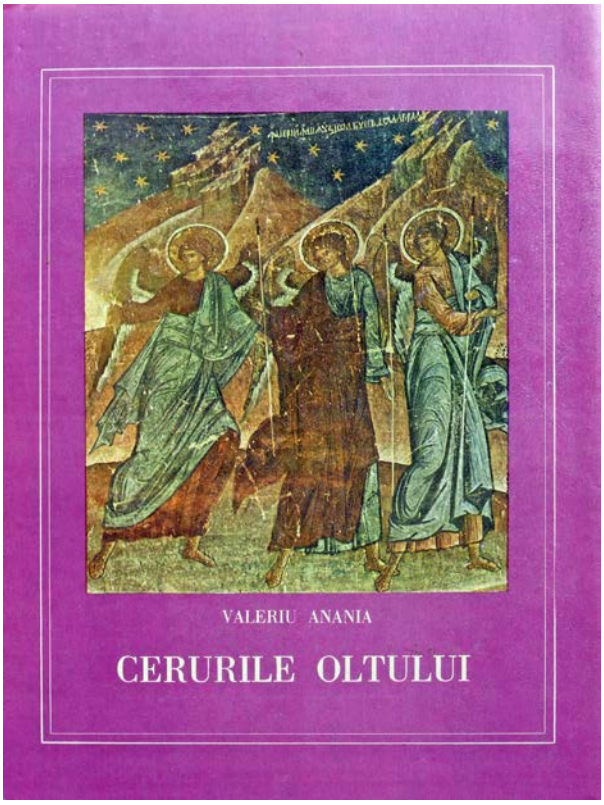

Parcă încercam un sentiment de admiraţie, nu doar pentru pelerinajul pe la chinovii, dar și pentru felul cum purta dialog cu călugăriţele și călugării întâlniţi pe cale.

La Schitul **Jgheaburi**, spre exemplu, admira un brad uriaș, care străjuia biserica mănăstirii, mititică și primitoare. Dialogul înfiripat cu stareţa mănăstirii era o bucurie. Nu se temea de debitul literar-artistic al cunoscutului om de cultură.

La **Pătrunsa**, chinovie sihastră unică, a rămas impresionat până la lacrimi. Încercam și eu să deslușesc frumuseţea unică a locului și biserica ce arăta precum o mămucă străjuitoare peste fiii ei duhovnicești. Vedeam în privirile scriitorului Anania, străluciri din alte lumi.

Mănăstirea **Mamu**, înrobită de distrugere, a zguduit liniștea și bucuria duhovnicească de la Pătrunsa. L-am văzut pornit, cu o vehemenţă rar întâlnită, împotriva orânduirii socialiste de atunci. Începuse să-mi fie teamă de indignările rostite, ca bolovanii porniţi pe pripor.

Frumoasa așezare **Corbii de Piatră**, din ţinuturile Argeșului și Muscelului a fost o delectare și o mare bucurie duhovnicească. L-am văzut cum se urca deasupra așezării, pe piatra uriașă ce adăpostește peștera de milenii multe, cu altar de închinare și izbăvire. Nu se mai sătura privind înalturile firii zidite de Dumnezeu. Acolo am zăbovit mai multă vreme. Parcă îi era greu să se desprindă de frumuseţile semănate de Dumnezeu în această lume văzută.

La Schitul **Cornet**, așezat ca un nufăr pe Valea Oltului, aveam să rămânem pentru odihnă. Seara, am depănat amintiri, dar și impresii de pe unde călătorisem. Ne aflam spre sfârșitul drumeţiilor.

Din vorbă-n vorbă, am ajuns la titlul cărţii. Fiecare ne dădeam cu părerea. Tot căutând un titlu mai sugestiv, l-am auzit că ar fi fost potrivit *Cerurile Oltului*!

Spre bucuria lui, am fost de acord și așa a rămas în istoria literaturii religioase a timpului nostru românesc!

Încă o minune la Frăsinei

La Mănăstirea Frăsinei, stareţul Neonil primise mai mulţi călugări și cineva, iarăși pârâse mai sus. Bărdașu mă solicitase să-l însoţesc la mănăstire pentru a se face ordine.

Pe drum, am vorbit despre una, despre alta, dar când am intrat în satul Muereasca, aproape de mănăstire, i-am spus:

– Domnule Bărdașu, vă sfătuiesc să nu mergem la Frăsinei. Nu are rost să tulburăm lucrurile. S-ar putea ca Sfântul Calinic să se supere că mergeţi cu gânduri rele acolo.

Când urcam pe drumul care duce la mănăstire, l-am auzit pe Bărdașu.

– Opriţi mașina! Îmi vine să mor! Nu mă lăsaţi! Aoleu!

Galben ca ceara, bâlbâind câteva cuvinte nearticulate, a leșinat. L-am scos din mașină. L-am pus pe o pătură, culcat, întins cu faţa în sus. Era ca un mort. L-am udat, de frică, turnându-i apă pe faţă, pe piept. M-am rugat lui Dumnezeu și Sfântului Calinic. Le ceream să nu moară Bărdașu în drum. Se putea comenta nefavorabil la adresa mea. Mă gândeam la mine, dar mă gândeam și la el, că poate învaţă ceva din înverșunarea specifică firii sale.

Ușor-ușor, a deschis ochii. Îngăima, abia auzit:

– Prea Sfinţite, pune mâna pe frunte și te roagă pentru mine, ca să nu mor. Nu mai mergem la mănăstire. Doamne, iartă-mă! Sfinte Calinic, nu mă lăsa!

– Păi, vezi, nu te lasă să faci rău. Te iubește, după cum vezi. Eram bucuros că-și revine. Ne-am întors la Vâlcea. Mereu îmi spunea că eu fusesem de vină. Că i-aș fi pus gând rău, ca să moară. De atunci, era mai prudent când se ducea să facă răutăţi.

Dumnezeu are în grijă pe Ioan Alexandru

În 1964, cu ocazia hirotoniei întru diacon și preot, la Catedrala Arhiepiscopală a Clujului, George Bălan îmi spusese despre Ioan Alexandru că era cel mai mare poet din România, după Mihai Eminescu. Vorbele le primisem cu un surâs sarcastic, atât de propriu mie, cum spun unii. De atunci, ne-am mai văzut. Primeam scrisori. Ne încurajam. Am văzut pe Părintele Stăniloae la București, despre care vorbea cu veneraţie.

M-a vizitat, deseori, la Căldărușani, Cernica și Sinaia, unde a lăsat slove de aur în cărţile bătrâne de impresii. Atunci când scria *Imnele iubirii, Imnele Ţării Românești, Imnele Moldovei, Imnele Putnei, Imnele Transilvaniei și ale Maramureșului,* ne sfătuiam cum ar fi fost mai bine să intituleze poeziile scrise cu aură creștină, străluminate de razele Duhului Sfânt.

La Cernica, într-una dintre zile, a venit Ioan Alexandru. Era speriat. M-a rugat să mergem undeva, într-un loc mai liniștit și ferit de privirile curioase și sticloase.

– Să mergem în livadă, i-am spus, văzând îngrijorarea lui rostită cu multă grăbire. Ne-am așezat sub un nuc bătrân, cu umbră deasă.

– Sunt în mare primejdie! Cred că voi fi arestat. M-am aliat cu Paul Goma, marele scriitor de opinie. Acum este fugit în Europa. Sunt urmărit. M-au dat afară din învăţământ și sunt muritor de foame.

L-am liniștit, spunându-i:

– Ai copii și soţie. Nu le pune viaţa în primejdie. Lasă atitudinile războinice. Nu se poate schimba nimic în România. Sistemul este bine înfipt peste tot.

– Dacă mă arestează, să ai grijă de copiii mei! Pe Ștefan să-l îndrepţi spre Teologie, pe Maria spre Muzică, pe Ioachim spre Litere.

– Stai liniștit! Nu te mai necăji. Acum este vremea să taci, că o tacă plăti o vacă, așa îmi spusese mătușa Irina din Tioltiurul Transilvaniei.

– Au scris despre mine o seamă de scriitori că sunt legionar și fac spionaj pentru străinătate. Ce să mă fac?

– Stai fără grijă! Dacă ești poet mare, cum se spune, te vor apăra prietenii pe care îi ai. Să nu iei nicio atitudine. Să lăsăm pe Dumnezeu să grăiască!

N-a trecut multă vreme și Ioan Alexandru a venit cu toată casa la Cernica. Mi-a spus bucuros:

– Ai avut dreptate, frate Calinic. Au început să-mi ia apărarea prin presă câţiva scriitori importanţi. Era bucuros de întorsătura lucrurilor, iar eu eram mulţumit că mă ascultase într-o vreme instabilă și periculoasă.

În anul 1987, Ulwine a venit cu soţia și pruncii la Curtea de Argeș și a scris o lună de zile în pridvorul bisericii de lemn din parcul Mănăstirii. Tot atunci, a scris și o carte despre Japonia, unde fusese de curând premiat ca mare scriitor al lumii. La plecare, drept mulţumire, mi-a lăsat un manuscris: „Semnificaţia Baladei Meșterul Manole la Mănăstirea Curtea de Argeș”, pe care îl voi publica integral într-o carte ce va cuprinde și cele aproape 50 de scrisori inedite, adresate lui Calinic Argeșanul, în perioada mai multor ani.

Alegere democratică

Pentru a se prăznui cum se cuvine împlinirea a 300 de ani de la ctitorirea de către Constantin Brâncoveanu a Mănăstirii Horezu (1688-1988), Episcopul Gherasim veghea dimpreună cu fratele său întru arhierie, Calinic Argeșanul, ca lucrările să meargă într-un ritm susţinut. Într-una dintre zile, mergând cu Prof. Petru Bărdașu, împuternicitul de Culte, să vizităm mănăstirea, ne-a întâmpinat Maica Partenia, stareţa chinoviei brâncovene. Din vorbă în vorbă, stareţa s-a plâns că nu mai venea personal tânăr în mănăstire.

Stareţele Mănăstirii Horezu. De la stânga la dreapta: Pavelina, Mihaela și Marina

Se cunoștea faptul că stareţa era cam aspră, uneori peste măsură și tineretul părăsea mănăstirea. Cine nu știe cât de greu este să devii un monah trăitor, nu doar îmbrăcat în uniformă călugărească?

La argumentele noastre de a primi tineret în mănăstire, stareţa, săraca, era doar cu o mână, răspundea invariabil: nu mai vine tineret în mănăstire și invoca Decretul 410 din anul 1959, de dare afară a călugărilor. Când am auzit astfel de argumente, ne-am gândit să eliberăm pe stareţă de povara unei responsabilităţi speciale.

S-a trecut la alegerea unei stareţe potrivite pentru chinovia Horezu. Am propus să se facă alegerea prin vot secret și uninominal. Fiecare vieţuitoare monahală a mănăstirii trebuia să scrie, fără a se consulta cu cineva, care îi era opţiunea pentru noua stareţă a mănăstirii.

S-au dat buletine de vot pe care au notat numele călugăriţei dorită ca nouă stareţă a mănăstirii. Rezultatul a fost aproape unanim, din voturi citindu-se numele maicii Pavelida. Așa a ajuns stareţă o călugăriţă plină de cuviinţă, cu inima bună pentru toată lumea și înzestrată cu răbdare și înţelepciune. Lucrurile s-au așezat. Personal tânăr a început să apară. Noua stareţă era ca o mamă. Înţelegea pe fiecare, după cum îi era caracterul.

Profesorul Petre Bărdașu, multă vreme după alegerea stareţei, a fost impresionat că trăind chiar într-o lume totalitară politic, la Horezu se făcuse o alegere democratică. El nu știa, desigur, că procesul alegerii era prevăzut, după rânduielile vechi monahale.

Cum era firesc, a urmat așezarea ca stareţă a maicii Pavelida, după rânduiala îndătinată.

Aceasta a fost întronizată la împlinirea a 300 de ani de la ctitorirea Mănăstirii Horezu de către Sfântul Constantin Vodă Brâncoveanul.

N-aș putea să nu-mi amintesc și de strașnica stareță Mihaela, bună gospodină, cultă, cunoscătoare de limbi străine și cu echilibrat avânt duhovnicesc.

– Să pregătim documentele în vederea canonizării Sfântului Constantin Brâncoveanu cu fiii săi, mă întâmpina, de câte ori treceam pragul Mănăstirii Horezu.

La stăruințele ei, m-am apucat de lucru. Am găsit la Mănăstirea Frăsinei o slujbă scrisă prin 1942 de un monah vizionar. Era prin 1987.

Stareța insista mereu. Vedeam în privirea ei strălucind boabe de lacrimi. Împreună, am făcut traseul cu aducerea sfintelor moaște de la Biserica Sfântul Gheorghe Nou din București, unde se odihneau prin grija soției sale, Doamna Maria.

Eram entuziasmați! Vedeam totul desăvârșindu-se, mai puțin moaștele aduse și puse în mormântul de marmură, rămas gol pentru totdeauna!

Peste câțiva ani, în 1992, gândul maicii Mihala avea să se întruchipeze. A plecat fericită în Împărăția iubirii lui Dumnezeu și a tuturor sfinților Săi.

Ca stareță, Pavelina, a fost un model demn de admirat și urmat. Totdeauna, când revedeam Mănăstirea Horezu, maica ne primea cu obișnuita bunăvoință și nu puteai să nu-i mulțumești din inimă pentru înflorirea Mănăstirii Horezu cu personal tânăr și entuziast spre viață monahală.

Decizie de dărâmare a bisericilor

În noiembrie 1989, conducerea județului Vâlcea dăduse decizii de dărâmare a trei biserici, nou începute. Episcopul Gherasim m-a trimis să rezolv problema. Am cerut urgent audiență la județ.

Ne-a primit vicepreședintele cu arhitecta, Botezatu. L-am luat și pe Petre Bărdașu, deși se codea pentru că nu era străin de deciziile dureroase!

– Cum de ați dat hotărâre ca bisericile să fie dărâmate?, am strigat eu cu totul vehement și cu sufletul la gură.

– Sunt construite fără autorizație și sunt în afara perimetrului construibil, se apărau oficialitățile județene.

– Da? Vreți acum o răscoală? Este bună în cinstea celui de-al XIV-lea Congres. Ce va zice Ceaușescu de isprava de la Vâlcea?

Oamenii m-au amenințat cu coasele, furci, topoare! Veți răspunde dacă lumea se va răscula în satele cu bisericile ce se vor dărâma.

Să nu spuneți că n-ați auzit cum stau lucrurile.

Plecăm acolo, ca să potolim lumea, că le-ați dat amenzi zeci de mii de lei și ați trimis buldozerele ca să le dărâme bisericile.

Părintele Neţu Emanuel, Consilierul Economic

Cu Bărdașu, vicarul Ion Bălăceanu, consilierul economic Emanuel Neţu și șoferul care ne ducea cu mașina, am plecat în grabă mare spre Popești, în sudul judeţului Vâlcea. În urma noastră, nu peste multă vreme, a sosit un ARO de la judeţ, cu hotărârea că bisericile sunt în perimetrul construibil și că se iartă amenzile.

Așa s-a întâmplat cu cele trei biserici ameninţate de dărâmare! Au fost salvate pentru că cei de la judeţ fuseseră ameninţaţi cu Ceaușescu și Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist. Erau bune la ceva și astfel de ameninţări, după cum s-a văzut!

Trebuia să ai curajul ca să le faci!

Petre Bărdașu nu mai avea îndrăzneala să se uite în ochii mei, mai ales după ce fusese fugărit cu ciomege de câţiva oameni mai iuţi de picior.

A scăpat într-un lan cu porumb.

Am leșinat de râs, auzind povestea! Credea că eu pusesem la cale să-l bată, dar ei îl cunoșteau, de când cu amenzile date.

Ispitire la șapte ace

Petre Bărdașu citea ceea ce publicam prin revistele vremurilor de atunci. Într-o dimineaţă a venit la mine și m-a întrebat:

– De unde aţi luat vorba lui Iorga, cu „România de la Argeș”?

– Din „Locul românilor în Istoria Universală”, i-am răspuns prompt, spre mirarea istoricului care dorea să mă prindă. Credea ca altcineva îmi scria articolele.

Mă bucuram că mi se pândea călcâiul literar-artistic.

Îl mustra conștiinţa, probabil, pentru că scria articolele unora care se lăudau a fi mari cărturari!

Parcă noi, care scriem cărţi din cărţi, suntem mari cărturari?

„România de la Argeș”

De ani de zile se tot vorbea de un muzeu uriaș, naţional, ce se preconiza la Mănăstirea Văcărești. Fuseseră adunate multe valori de patrimoniu, pentru a împodobi clădirea care a fost de la Cuza, transformată în închisoare.

După dărâmarea ei, din anul 1984, încă se mai punea problema adunării anumitor valori pentru Cotroceni. În acest program era vizată și Mănăstirea Argeșului. Erau alese pentru viitorul muzeu tablourile și scaunele din secolul al XIX-lea, din Palatul Episcopal.

Prin anii ’60 ai secolului trecut, după „ungerea cu infraroșii”, ca stăpân absolut al României, Nicolae Ceaușescu, dimpreună cu soaţa și câţiva tovarăși de încredere, au vizitat mănăstirile mari din România. Era un început bun. Conducătorul statului român pe drumurile isihaștilor. Suna frumos, nu?

O astfel de vizită a făcut și la Curtea de Argeș. A intrat și la mănăstire, la Palatul Episcopal, unde a semnat în Cartea de Aur.

Sfântul Epitaf brodat de Ana Roth din Școala de broderie a Reginei Elisaveta

Tabloul Reginei Elisaveta

Când am ajuns, trimis de Patriarhul Iustin, în ascultare, arhiereu cu reședința la Curtea de Argeș, în 1985, anumiți slujbași rupseseră foaia cu semnătura președintelui Ceaușescu. Doreau să arate că eram un „profanator" de iscălituri prezidențiale. Nu eram bine venit pentru anumiți inși. Mă numeau „venetic", spre marea mea „bucurie" de român, din Țara Mușatinilor, adus din voia altora, în Țara Basarabilor!

Vasile Mohanu, fostul prim-secretar al orașului Curtea de Argeș, într-una dintre zile, după ce condusese o delegație oficială, așezat pe un scaun, mi-a zis șoptit la ureche:

– Să lupți să nu se risipească nimic din palatul acesta istoric. Au mai fost tentative, dar nu s-a reușit. Ești nou venit aici. Să nu te lași intimidat.

I-am spus că nu voi risipi nimic, mulţumindu-i de sfatul dat și amintindu-mi, desigur, de întâmplarea de la Mănăstirea Sinaia, când se ceruseră icoane pentru același muzeu Văcărești, care nu se mai isprăvea!

După un an, în 1986, în toiul verii, am primit un telefon de la Departamentul Cultelor, să mă prezint, de urgenţă, pentru probleme importante.

– Te-am chemat, mi-a zis directorul Ion Negoi, să-ţi spunem, din poruncă superioară – era vorba de Elena Ceaușescu, care văzuse tablourile și mobilierul într-o vizită la Mănăstirea Argeșului – să împachetezi obiectele de pe listă și să le aduci la muzeu! Nu mi se fixase un termen anume.

Întors la Argeș, am supus unui tratament chimic de dezinfecţie întreg Palatul Episcopal. Nu se mai făcuse demult un tratament adecvat conservării bunurilor de patrimoniu. S-a pus pe ușă o etichetă care purta înscrisul: Tratament otrăvitor! Nu vă apropiaţi! După care am dispărut în cele trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt, până spre toamnă. Am fost căutat mereu. Dar când auzeam de Departament și, mai ales, de o anumită persoană, care se ocupa cu strângerea obiectelor de inventar, mă făceam nevăzut.

Inginerul Nicolae Bădârcea

Temelia Bisericii de lemn din parcul Mănăstirii Curtea de Argeș, adusă de la Amărăști – Drăgășani, Vâlcea

Biserica de lemn din Amărăști – Drăgășani, Vâlcea, din anul 1847, după restaurare

Biserica de lemn din 1786 din Drăganu – Argeș, din parcul Mănăstirii Curtea de Argeș, după restaurare

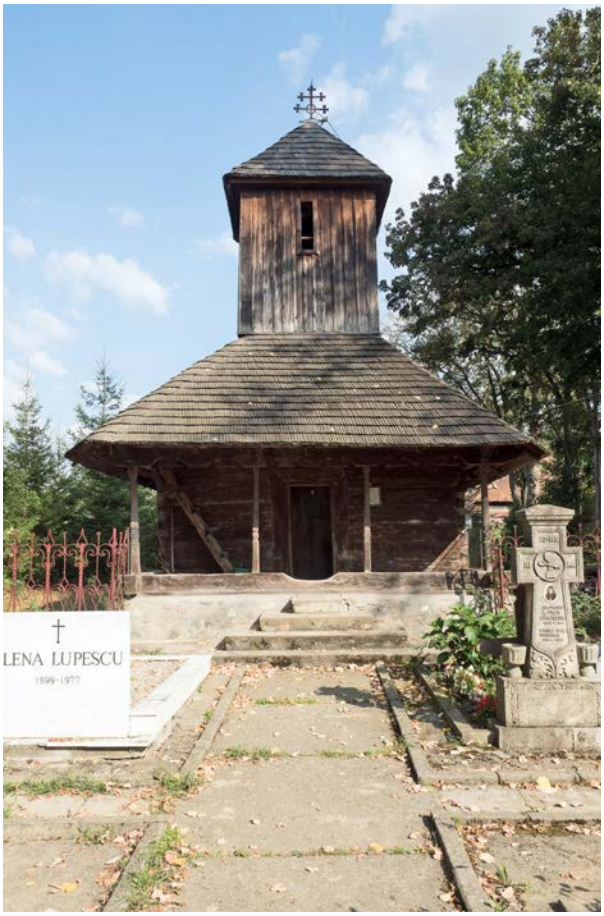

Biserica de lemn din Broșteni – Costești, anul 1786, din parcul Mănăstirii Curtea de Argeș, după restaurare

A trecut vara. A venit și toamna. Din iarnă, nu m-a mai întrebat nimeni, nimic până azi. Așa au rămas valorile din secolul al XIX-lea, neatinse de invazia ideilor muzeistice.

Mă bucuram că în timpul anului 1989 și începutul celui revoluţionar, 1990, reușiserăm să salvăm trei biserici de lemn aflate pe moarte, unele chiar prăbușite la pământ.

Acestea erau: Amărăști – Drăgășani de Vâlcea, construită în 1847 cu întreg inventarul; Broșteni – Costești, din anul 1786 și cea din Drăganu, tot din anul 1786. Nu trebuie uitat inginerul Nicolae Bădârcea care ne-a ajutat cu zeci de stejari pentru restaurarea celor trei biserici, dar nici pe Niculina Piţigoi, primul secretar al orașului Curtea de Argeș, care a ajutat la bunul mers al restaurării. Azi stau ocrotite în parcul Mănăstirii Argeșului, restaurate și conservate de specialiști, salvate de la prăbușire. Toate aceste bijuterii arhitectonice au fost salvate de Sfânta Filoteia. Bucuria cea mai mare a fost atunci când am reușit să transportăm Catapeteasma lui Șerban Cantacuzino, din anul 1682, care a împodobit Catedrala lui Neagoe Basarab. Peste ea trecuseră valuri necruţătoare: degradarea în timp, scoaterea afară din cauza primejdiei de prăbușire a Catedralei, de către episcopul Iosif, tăierea și ajustarea, pentru a fi pusă în biserica din Valea Danului, ctitorită de Iosif, primul episcop al nou înființatei Episcopii, din 1793.

Episcopul Iosif (1793-1820)

De acolo a adus-o Gherasim, Episcopul Râmnicului și Argeșului, după 1980 și a așezat-o, cum s-a putut, la Mănăstirea Argeșului.

Am găsit-o părăsită și mâncată de carii. Era ca un burete spongios. Zece ani, Patriarhul Iustin, intervenise la Institutul de Artă „N. Grigorescu" din București, pentru restaurare. Totul rămăsese baltă.

Cică nu aveau spaţiu potrivit de restaurare. Specialiștii din Sibiu – de la Bruckenthal și Dumbrava au zidit spaţiu special pentru restaurarea catapetesmei din 1682.

Maestrul Olaru, cu laboratorul său, a săvârșit minunea. Când a plecat catapeteasma, în ianuarie 1989, la Sibiu, m-am bucurat. Speram în învierea capodoperei. Evenimentele din decembrie 1989 m-au îngrijorat strașnic. Mă întrebam: ce se va întâmpla cu catapeteasma argeșană?

Sibienii au fost serioși! Au continuat opera de recuperare la care statul democrat a contribuit esenţial.

Azi, catapeteasma cantacuzină zâmbește fericită, înviată, spre privirile molcome și pline de evlavie ale celor care o privesc, în muzeul din Palatul Arhiepiscopal.

Sunt bucuros că a fost salvată!

Am pace în inima și în sufletul meu că m-a ajutat Dumnezeu să nu pierd nimic din cele încredinţate nouă spre păstorire.

Tot așa au apărut fântânile, troiţele și podeţele de peste râu, lucrate în lemn de salcâm ca să reziste.

Catapeteasma lui Șerban Cantacuzino, din anul 1682, restaurată. Se află în Muzeul Palatului Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului

Poarta din stejar, secolul XIX, de la Glăvile – Vâlcea

Pod de lemn din incinta Mănăstirii Argeșului

La Muzeul de Artă din București se află câteva fresce uriașe din biserica arhiepiscopală, ctitoria Sfântului Neagoe Vodă Basarab. Și acum se vede măiestria zugravului Dobromir din Târgoviște, din 1526. Tot ce se risipise în anumite vremi trebuia adus acasă, la „România de la Argeș", vorba lui N. Iorga.

Înger – frescă din secolul al XVI-lea, pictor Dobromir din Târgoviște

Adormirea Maicii Domnului – frescă din secolul al XVI-lea

Mircea cel Bătrân – frescă din secolul al XVI-lea, pictor Dobromir din Târgoviște

„Epopeea” bisericilor de lemn din parcul Mănăstirii Argeșului

Am avut marea bucurie să văd din pruncie, pentru prima oară biserica de lemn din satul unde mă născusem, Cracăul-Negru. Hălăduind prin zona Neamţului, am văzut multe biserici de lemn, una mai modestă și mai diferită de celelalte. Geniul popular se vedea limpede în aceste locașuri pentru sfântă închinare.

Când m-am dus ca preot în Tioltiurul Transilvaniei, mi-a fost dat să fac slujbă într-o bisericuţă de lemn umilă și zdrenţuită. Iar când am intrat în pridvor, fiindcă tavanul era mai jos faţă de nasul meu, prea pe sus, mi-am izbit capul de pragul de sus atât de tare, încât l-am văzut pe cel de jos. Am plâns o bucată de vreme durerea de cap, dar și sărăcia bisericuţei. De atunci, mă îndrăgostisem de frumuseţea și starea blajină a bisericii, așternută pe o coastă, la peste trei sute de metri departe de sat. Aș putea spune că a fost prima iubire de biserică cioplită din lemn, cu durere de cap, cum am zis mai sus.

A doua iubire a fost preafrumoasa biserică de lemn din Inăul Lăpușului Maramureșean. Cinci ani am slujit într-o bucurie dumnezeiască. Este și acum ca o săgeată spre norii cerului.

Mult mai târziu, prin anii 1988-1989, am adus, din judeţul Vâlcea, biserica de lemn din 1847, cu întreg inventarul. L-am adunat de pe la cei care-l luaseră din bisericuţă pentru că începuse să se prăbușească acoperișul. A fost o adevărată tevatură, cu haz și necaz.

Era bisericuţa din satul Amărăști, aproape de orașul Drăgășani. Preotul slujitor Florescu s-a bucurat la gândul că va salva biserica în care nu se mai slujea de câteva zeci de ani, credincioșii având biserică nouă din zid. Totul fusese orânduit, dar când s-au dus camioanele să aducă biserica, oamenii cu topoare și coase s-au opus categoric. După o vreme, lămurindu-se lucrurile, a putut fi transportată și reconstruită în parcul mănăstirii, unde aduce bucurie ochilor și tihnă sufletului. Cu greu a fost „înghiţită” îndrăzneala de a lua o bisericuţă de lemn dintr-un judeţ și dusă în altul. Când am poftit pe cei responsabili din minister să intre în biserica salvată, au replicat:

– Nu intrăm, că-i din alt judeţ și este refăcută fără autorizaţie! Le-am spus că biserica fusese reconstruită tocmai de specialiștii de la muzeul vâlcean, de sub ordinul lor. S-au uitat la mine și au înghiţit gălușca.

Cine era atât de nătâng să nu se bucure când cineva, fără să fie ajutat, a salvat de la pieire un monument istoric de certă valoare?

Când am adus bisericuţa de lemn de la Drăganu, poznele au fost și mai mari. Mergând pe teren, am găsit la Drăganu, un loc frumos între Pitești și Vâlcea, pe malul unei gârle cu un fir de apă și câteva răţuște, o bijuterie de biserică din lemn. Când am cercetat-o cu de-amănuntul, am observat că lemnele de la tălpi (temelie), în sus spre strașină, erau deja în pericol de putrezire. Uitându-ne cu grijă, am înţeles că lemnul bisericii începuse să se îmbolnăvească de o ciupercă, precum cancerul la om. Era în mare pericol. Stătea singurică, la marginea satului, uitată și de preoţi, și de oameni.

Ceea ce m-a bucurat în chip deosebit a fost frumuseţea pridvorului. Era o minune de lucrare în lemn. Din cei șase stâlpi, niciunul nu este la fel. Atunci mi-a venit ideea că ar putea fi mutată în curtea Mănăstirii Argeșului și să fie, astfel, salvată de la moarte sigură.

Zis și făcut!

Prin primăvara anului 1989, începuse Postul Mare. Pe o zloată cu vânt, căram bârnele în spinare și le așezam în camion. Câteva femei care treceau pe acolo sau veneau anume ca să vadă cine ia biserica de lemn din sat, au zis:

– Să-l bată Dumnezeu pe Calinic de la Curtea de Argeș că ne ia biserica din moși strămoși!

– Auzi, fă, să-l arză focul de nenorocit. Gata, hai să mergem.

– Auzi, tu, sunt vara lui Catană de la judeţ. Să mergem să ne plângem la el. Cred că n-o să ne lase fără biserică. Toate astea mi le spuneau în faţă, neștiind că cel probozit era chiar Calinic de la Argeș.

Așa am ajuns să-l cunoaștem pe Gheorghe Catană, Prim-secretar al Comitetului Judeţean și Președinte al Consiliului Judeţean Argeș, într-o nouă ipostază.

De la prima vedere, mi-am dat seama că mă aflam în faţa unui om bun, așezat și cumpănit la vorbă și privire. Mi-a spus că erau probleme cu mutarea bisericii de lemn din Drăganu.

– Biserica este în pericol. Are ciupercă și în câţiva ani se prăpădește, i-am spus Președintelui Consiliului Judeţean.

– Da, dar oamenii vor să li se facă o biserică din zid, pe temelia celei de lemn și așa, poate, se vor mai potoli. Ei nu pricep ce-i aia ciupercă periculoasă pentru biserică.

– Le facem biserică din zid, l-am asigurat. Dar, vă rugăm să ne sprijiniţi s-o ducem în parcul Mănăstirii Argeșului.

– Vă sprijin, dar bani nu pot să vă dau pentru biserică. O faceţi cum puteţi și mă fac că nu văd, nu aud și nu știu.

M-am despărţit de un om al lui Dumnezeu. Mai mult nici nu doream. M-am bucurat enorm! Era o victorie. Ne-a înţeles un om care conducea un judeţ pe vremea unei orânduiri care nu dorea ca Biserica s-o ia înaintea administraţiei de Stat. Așa se gândea, dar noi nu doriserăm niciodată aceasta. Știam că era loc pentru toţi și încăpeam laolaltă.

Biserica de lemn de la Drăganu s-a restaurat, ca și aceea din Amărăștii Drăgășanilor vâlceni, cu puterea și dragostea Sfintei Filoteia.

După evenimentele din decembrie 1989, s-au zvonit tot felul de fabule la adresa lui Calinic. Una care circula, era că pusese Calinic pe foc biserica din Drăganu.

Astfel, în primăvara anului 1990, pe când măturam aleea care ducea spre biserica din Amărăști, am văzut vreo șapte creștini, patru femei și trei bărbaţi, înaintând prin curte.

– Uite, Doamne, biserica noastră stă în picioare. N-a fost pusă pe foc!

– Tu, Profiro, nu vezi că nu seamănă cu biserica de la Drăganu. A noastră este mai scurtă în turlă. Asta e mai înaltă. Nu vezi?

– Unde-o fi, oare, biserica noastră?

– Auzi, domnule (eram în halat și cu mătura), am auzit că a pus Calinic biserica de la Drăganu pe foc, n-ar mai avea zile de trăit, nenorocitul.

– Mergeţi înainte, pe podeţ și la dreapta. Acolo este biserica de la Drăganu, întreagă și neatinsă. Au plecat grăbiţi. Au ajuns la biserică. S-au așezat în genunchi pe trepte. Le-am auzit glasurile:

– Doamne, îţi mulţumim că bietul Calinic n-a pus biserica pe foc. Doamne, aici ne-am botezat și ne-am cununat. Vai! Biserica noastră strămoșească a scăpat de la moarte. Am auzit hohote de plâns.

– Hai să-i mulţumim lui Calinic. Săracul! Mari mincinoși mai sunt unii, astupa-le-ar Dumnezeu gura lor cea spurcată.

După îndelungate închinăciuni, ridicându-se din genunchi, s-au îndreptat spre locul unde măturam.

– Auzi, dumneata nu știi unde-i Calinic? Vrem să-i mulţumim pentru biserica noastră salvată. Le-am zis, plin de bucurie și haz:

– Mergeţi pe colea, spre Cancelarie. Îl găsiţi acolo. Îndreptându-se ei spre birouri, eu am dispărut spre adâncul parcului să nu mă zărească. Nu era potrivit pentru ei să-i văd, după ce îl ocărâseră pe Calinic, ca la ușa cortului. Sărăcuţul de el! Ce să zic?!?

Acest om deosebit, Catană Gheorghe, mi-a povestit cum, în primăvara lui 1989, mersese însoţit de Directorul Giuvelcă, de la Uzina ARO – Câmpulung Muscel, cu un nou prototip de mașină, ca să-l vadă Nicolae Ceaușescu. Îi plăcuse. Urma să înceapă producţia. N-a mai reușit să-l vadă mergând pe străzile României. Peste câţiva ani, s-a prăbușit întregul proces de fabricaţie, dând faliment ca multe alte întreprinderi.

Unora li se părea prea industrializată România și, pe ici-colo, cam depășită. Cred că nimeni nu se gândea să dea România pe brânci, lăsând-o doar o ţară agrară, ca vai de ea, necompetentă pe piaţa mondială.

Dar să nu ne despărţim prea repede de Domnul Gheorghe Catană, acest argeșean, născut și crescut la ţară, cu delicateţe și credinţă în Dumnezeu. Îl auzeam, depănând crâmpeie din viaţa sa, cu responsabilităţi administrative în frumosul judeţ argeșean. Îmi spunea, oftând din rărunchi:

– Am muncit mult din tinereţe. Am avut încredinţări la construirea Transfăgărășanului, a autostrăzii Pitești-București, la Uzina Dacia și la ridicarea locului la rang de oraș; grija pentru lucrările căii ferate Vâlcelele – Râmnicu Vâlcea; ARO – Câmpulung, Combinatul Petrochimic și de Fibre sintetice Câmpulung, Textila Pitești, Electroargeș, Combinatul de Ciment și alte obiective sociale: școli, grupuri școlare, Spitalul Judeţean, Pitești și Curtea de Argeș, Câmpulung, Călinești, policlinici, cabinete medicale, case de cultură, cinematografe, locuinţe etc., antrenarea tineretului pentru îmbunătăţirea procesului de învăţământ și educaţie, activităţi culturale și sportive.

Cât despre Biserica argeșeană, mărturisesc și pe această cale că am avut o înţelegere mare asupra tuturor restaurărilor de biserici și monumente istorice din partea Președintelui Consiliului Popular al Judeţului Argeș și al Vicepreședintelui Nicolae, precum și a secretarului Ioan Stana cu întreg aparatul administrativ.

A fost o mare bucurie pentru noi! Îmi aduc aminte cu recunoștinţă și respect de Părintele Ioan Grigorescu, Consilierul Administrativ al Eparhiei Argeșului și Muscelului, alături de care, deseori mergeam să rezolvăm problemele la Secretarul Ioan Stana, om de o înaltă capacitate morală și administrativ-socială.

Vai! Dar era să uit Bisericuţa de la Broștenii Costeștilor. Aici a fost drama și mai mare. Biserica, hăituită de ploi, viscole și furtuni ale naturii, dar și de neglijenţa înstrăinării din partea oamenilor, stătea gata să moară.

Ne-am gândit să o salvăm ca pe un bolnav în agonie. Când ne-am dus, pregătiţi de treabă, turla mare deja se prăbușise peste acoperiș. Era o grămadă de lemne amestecate. Mare ne-a fost jalea.

S-au ales doi specialiști și s-a făcut bisericuţa pe care o vedeţi, din 1785, care străjuie la căpătâiul celor adormiţi ce se vor trezi la a doua înviere.

„Generosul” vlădică și războjul

Episcopul Gherasim, aproape în fiecare an, în iulie, trăgea câte-o raită prin Germania. Locul predilect era Regensburg, la un Institut Teologic Catolic cu privirile îndreptate spre Est. Acolo veghează încă, voios și cu deplină vârtoșenie ecumenică, Albert Rauch, un „român ortodox”, cum îl putem numi, alături de Wilhelm Nysen de la Köln, un alt luminat, savant și om de geniu, care a scris imnul cel mai frumos din lume, adresat României, prin cartea sa: *Pământ cântând în imagini*.

Acești doi uriași ai spiritului, pot fi numiţi sfinţi, încă din viaţă.

Așadar, Rauch, era peste putinţă de bucuros atunci când avea ca oaspete pe vlădica Gherasim. L-am cunoscut și eu prin anul 1982, când am fost prima oară în străinătăţurile Occidentului.

La Regensburg au mers, an de an, călugări și călugăriţe din cuprinsul Patriarhiei Române. Acolo se învăţa carte vârtoasă: gramatică românească și limba germană.

Călugăriţele întreţineau curăţenia și călugării meșteșugeau prin clădirile care trebuiau îngrijite, ca totul să funcţioneze optim.

A. Rauch, vorbea entuziasmat despre episcopul Gherasim, despre stareţa Lucia Dumbravă de la Pasărea și de Vartolomeu, stareţul Coziei, care pe lângă sculptură și abilităţi tehnice, își dăduse un doctorat strălucitor în Teologie.

Atât de mult iubea Rauch personalul monahal din România, încât la terminarea studiilor aducea personal călugăriţele cu microbuzul, iar la întoarcere lua altă serie la studii. Așa știa cardinalul Albert Rauch să se comporte.

Nu doar ca un catolic, cu privirile spre Est, ci și ca un adevărat om!

Într-un an, înainte de a pleca la drum, l-am văzut pe Episcopul Gherasim venind cu un sul mare de hârtie. Probabil îl adusese de la tipografie.

Când l-a desfăcut, am rămas uluit. Pe vreo patru metri de hârtie avea notate toate lucrările ce trebuiau făcute până la întoarcerea sa.

Trecuse peste trei sute de porunci de împlinit, în doar o singură lună. S-o fi gândit Papá – așa i-am spus și a fost agreată această numire de tot Sinodul – că era bine să nu avem timp nici de dormit, d-apoi să ne pierdem vremea cu lucruri de mâna a doua.

– Așa! Așa! Fratele meu întru arhierie, acesta este programul de lucru până mă întorc acasă. Toate lucrările sunt urgente. N-aveţi timp de pierdut. Este vară și să nu ne lenevim.

Am strâns răbojul cu probleme interminabile și am pornit la treabă. Totul mergea ca arcușul pe strună. Șantierele prosperau. Banii din vistierie se înmulţeau.

Materialele de construcţie se stivuiau pentru a pleca la drum, pe unde cereau șantierele deschise. Vinul se vindea la parohii cu tonele, pentru slujbe, iar preoţii se mirau de unde această disponibilitate nemaivăzută și nemaiîntâlnită! Cum se rezolva o problemă de pe răboj, o tăiam ca fiind din trecutul administrativ.

Toate activităţile au fost scrise în Condica Mare a Eparhiei și aprobate de întreaga Permanenţă, cu cea mai mare dragoste.

Se mai glumea, se mai râdea, eu neștiind care vor fi urmările, pentru că nu-l cunoșteam prea bine pe episcopul Gherasim.

La începutul lui august, când se intra în Postul Sfintei Mării, a apărut vlădica Gherasim, iute de picior și voie bună.

– Așa, așa! Fratele meu întru arhierie, toate bune pe aici?

– Toate, vlădica Gherasim! Putem trece pe la câteva șantiere mai mari ca să vedeţi mersul lucrărilor, după răbojul lăsat la plecare.

Neașteptat de iute, am mers la Mănăstirea Bistriţa vâlceană. Uriașul șantier era în toi.

– Ei, bravo! Așa! Așa! A fost cu spor mare. Nu m-am așteptat.

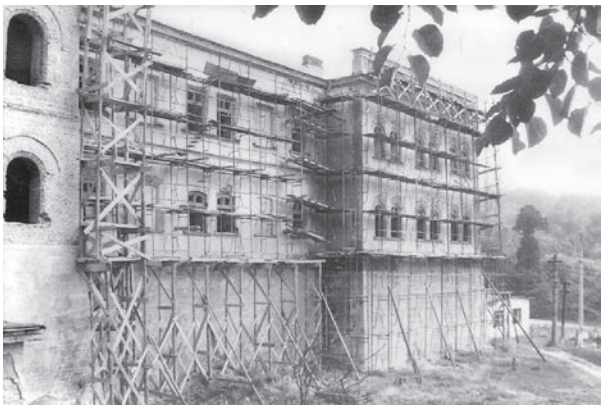

Am continuat drumul la Govora, Surpatele, Dintr-un Lemn și mai apoi la Mănăstirea Brâncoveni, unde se lucra pe rupte. Gherasim, episcopul, a fost entuziasmat și mirat de așa lucrări spornice. La întoarcere, numai laude, dar gândul meu stătea la aprobările date pentru bani, materiale de construcţii, vin și carburanţi.

A doua zi a cerut condica fermecată cu aprobările. Stând lângă biroul masiv de stejar, la o măsuţă, pe un scaun, aplecat peste răboj și aprobările date, a început să le confirme, rând pe rând.

– Așa! Așa! Cam mulţi bani aţi dat la șantiere. Tot aprobând a început să ofteze.

– În fine, treacă și asta! Filă după filă, aproba cu suspine și of-uri adânci. Dintr-odată, a trântit un pumn în masă, de au sărit toate pe jos.

– Asta-i prea de tot! Nu se poate! Aţi sărăcit Episcopia! Niciodată n-am aprobat atâţia bani și vin din pivniţă într-o singură lună. Dacă mai stăteam în Germania, bătea vântul prin Episcopie.

Cât semna și ofta, începusem să am o mare milă de bietul episcop Gherasim, care drămuia și un fir de aţă, fără a mai spune, că pe drum se oprea și aduna cuie și caiele pentru potcovit cai.

– În fine, am terminat, l-am auzit pe „generosul” vlădică. Fratele meu întru arhierie, de azi înainte nu mai ai voie să aprobi, fără știrea mea: bani, carburanţi, vin și materiale de construcţie. Mulţumesc! Poţi pleca!

Răsuflând ușurat, am zburat pe ușă, sărind câte două trepte deodată. Când am ajuns jos, mi-a strigat:

– Așa! Așa! Spune de ce ai procedat așa?

– Dacă nu procedam așa, nu mai lăudaţi șantierele care merg strună.

N-a zis nimic. S-a făcut nevăzut pe holurile palatului episcopal.

Mănăstirea Govora

Mănăstirea Surpatele

Mănăstirea Dintr-un Lemn

Mănăstirea Brâncoveni

Biserica Sfântul Nicolae Domnesc

Cred că între lucrările mai deosebite iniţiate de Eparhia Râmnicului și Argeșului, a fost, desigur, consolidarea Bisericii Sfântul Nicolae Domnesc, din orașul Curtea de Argeș. Este un monument unic la noi în ţară, prin importanţa lui istorică și religioasă, datând din secolul al XIV-lea. După venirea ca arhiereu în acest spaţiu divin, cu oameni de aur, încercasem de câteva ori, în vizitele la Biserica Domnească, să mă urc pe schele să văd cum mergeau consolidările și restaurările. Aveam dorinţa de a mă convinge cu proprii ochi de lucrările care durau de aproape douăzeci de ani. Pictorul restaurator, Dan Mohanu, om harnic, cuminte și priceput întru reparaţiuni și consolidări de picturi murale, lucra de unul singur, ca specialist. Era ajutat doar de calfe și studenţi, care se pregăteau în domeniu.

Biserica Sfântul Nicolae Domnesc în timpul restaurării (1987-1989), cu cheltuiala Mănăstirii Curtea de Argeș

De ani de zile, câteva luni pe an, iulie – septembrie, cu dragostea lor mare pentru valorile spirituale și istorice ale României și cu banii primiţi, doar pentru drum și trei sticle de apă, sperau cu disperare că se va găsi înţelegere pentru grăbirea lucrărilor de consolidare și restaurare.

Am vizitat locașul basarab de câteva ori pe an.

Când intram în Biserica Domnească, privirea mi se oprea în pădurea de schele făcută de câteva zeci de ani.

– Bine aţi venit, Sanctisime, m-a întâmpinat Elena Teodorescu, numită Pușa, muzeograful savant și cu dăruire rar întâlnită, care a făcut cunoscute valorile argeșene și românești, deopotrivă.

– Bine v-am găsit la dumneavoastră acasă, am zis eu fără grăbire.

– La noi acasă, că doar vă cheamă Calinic Argeșanul, a fost răspunsul prompt al muzeografei sprintenă la privire și cuvânt.

– De când este schela aici, în Biserica Domnească?

– De zeci de ani. Nu se mai termină consolidarea de la cutremurele din 1977 și 1986. Încercând să mă urc pe schelă să văd stadiul lucrărilor, Elena Teodorescu, mi-a zis:

Prăbușiri acoperite cu tencuială

– Nu-i voie să urcaţi. În primul rând, este periculos cu schela asta șubredă. În al doilea rând, maestrul Dan Mohanu nu îngăduie nimănui să urce fără învoirea lui și dacă, mai ales, nu este de faţă, s-a grăbit domnișoara Pușa, să mă avertizeze cu hotărâre.

– Oricum, eu tot mă sui, să văd cum se desfășoară lucrările istorice de aici, am zis, spre dezamăgirea Pușei, că nu dădusem ascultare poruncilor sale.

Ajuns sus, cu precauţie, am văzut întreaga lucrare. Erau porţiuni de zidire neconsolidată, încât, pe alocuri, putea să-ţi intre și capul până-n umeri. În partea stângă, în pronaos, la arcadă, căzuse cheia de boltă și se desprinseseră câteva cărămizi care puneau în pericol întreg arcul susţinător al turlei.

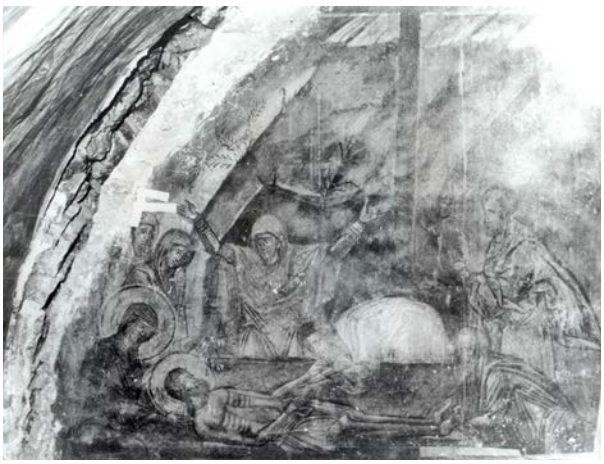

Arcade zguduite de cutremur

Peste aceste cărămizi ieșite, Dan Mohanu dăduse cu frescă pentru restaurare, fără să consolideze zidurile înainte de începerea lucrării.

Cele văzute, m-au umplut de mânie. Am coborât de pe schelă. Am cerut adresa și telefonul lui Dan Mohanu, crezându-l un moșneag neputincios, după cum arătau lucrările bălmăjite cu mare „știinţă”.

După câteva zile, Dan Mohanu a sosit la Curtea de Argeș. Mare mi-a fost surpriza. Mă așteptam să văd un bătrân cocoșat de atâtea restaurări și când acolo, mi se arăta un tânăr blond, de statură atletică și cu păşire de alteţă regală. Mânia m-a cuprins și mai mult. Nu mă împăcam cu gândul că o lucrare așa de pretenţioasă căzuse pe mâna unui restaurator tânăr, care nu avea experienţă îndestulătoare.

– Credeam că ești un moșneag, domnule Dan Mohanu, i-am zis la prima vedere. Faţa i s-a luminat și a schiţat un zâmbet discret.

– Ce folos de tinereţe, dacă nu mă ajută nimeni să-mi fac lucrarea după rânduială. De ani de zile scriu și sper că voi fi auzit. Noi am făcut ce s-a putut, ajutaţi și de Nicolae Moisescu, directorul Muzeului din orașul Curtea de Argeș. Nu rămâne decât să abandonăm lucrarea. N-am să îmbătrânesc aici, în disperare că nu pot face mare lucru, și-a încheiat „discursul" cu năduf și străluciri de mărgăritar în ochi.

Mi-a spus ce era necesar pentru continuarea lucrărilor cu spor. Am promis că voi stărui, mai întâi, să se consolideze celebrul monument, după care se va continua restaurarea.

După ce m-am sfătuit cu Episcopul Gherasim, am făcut o întâmpinare la Ministerul Culturii și Educaţiei Socialiste. Acolo erau ministru Suzana Gâdea, vice-ministru Tamara Dobrin, o femeie extrem de inteligenţă, cu mult drag de lucru și nelipsitul arhitect Cristian Moisescu. I-am chemat la Curtea de Argeș pe toţi specialiștii în materie. Din partea autorităţilor locale,venise Primul Secretar al Judeţului, Gheorghe Catană, cu însoţitorii săi. – Poftiţi pe schelă! Veţi vedea acolo o nenorocire. La un nou cutremur se poate produce o catastrofă. Prăbușirea Catedralei ar însemna un dezastru naţional, le-am făcut întâmpinarea de bun venit. Răstirea mea le-a stârnit unora rânjiri sarcastice. Cei doi mari specialiști în materie de consolidări, inginerii Alexandru Cișmigiu și Constantin Pavelescu, au fost primii care au escaladat schelele pentru a diagnostica starea de avarie a Bisericii Domnești din Curtea de Argeș, în urma cutremurelor din 4 martie 1977 și 31 august 1986 și pentru a întocmi un Concept de consolidare.

– Ne apucăm imediat de lucru, au zis cei doi ingineri, speriaţi de o implozie cauzată de prăbușirea turlei în interiorul bisericii.

Mare ne-a fost bucuria când Gheorghe Catană, gospodarul cel dintâi al Judeţului Argeș, a zis, fără ezitare:

– Ce trebuie să fac eu, acum?

– Să dispuneţi ridicarea unei schele puternice în tot interiorul bisericii pentru a se începe prospectarea monumentului și a se face un proiect de consolidare rapidă.

– Da, dragă Catană, a zis Tamara Dobrin, vice-ministru al Ministerului Culturii și Educaţiei Socialiste, este urgentă această lucrare și să se înceapă imediat.

– Grăbiţi cu expertiza! În primăvară să se înceapă consolidarea întregii biserici. Vom urmări dinamica lucrării!

Așa s-a început, în urma apelului și scandalului făcut, raportul de expertiză din anul 1987, luna februarie.

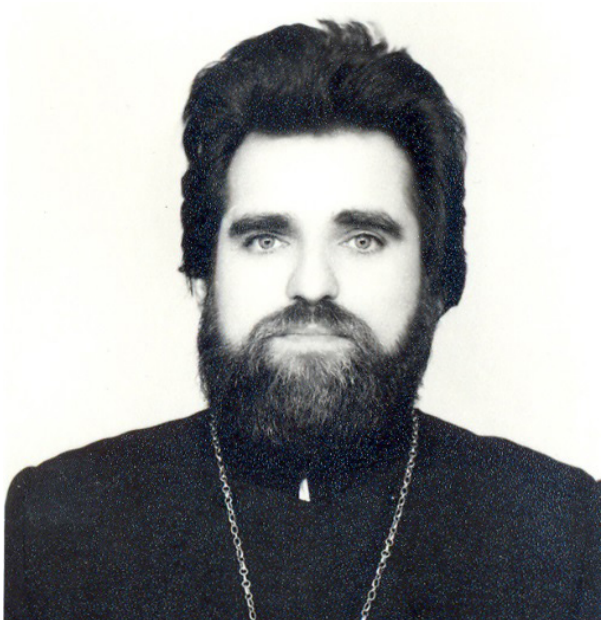

Părintele Iosif Mircu, conducătorul șantierului de restaurare de la Biserica Sfântul Nicolae Domnesc

Lucrările de consolidare au durat până în anul 1989, la începutul evenimentelor social-politice. Părintele Iosif Mircu a primit încredinţarea noastră de a se ocupa direct de șantierul condus de Paul Bănică din Bolintin, cu a lui ceată de voinici. Ne bucurăm, mulţumindu-i lui Dumnezeu și Sfântului Ierarh Nicolae, pentru ajutorul dat. Prin darurile Sfintei Filoteia, s-au făcut ştiinţific lucrările de consolidare de la bolta Sfântului Altar, bolţile din stânga și dreapta naosului și bolţile din pronaosul bisericii.

Astfel mi s-a mai liniștit inima și au mai trecut spaimele unei eventuale prăbușiri din pricina cutremurelor. După 1990, s-au continuat lucrările care mai rămăseseră dinainte de 1989, cu aceeași echipă și cu aceeași ingineri de mare pricepere și conștiinţă profesională.

Azi, aproape nimeni nu-și mai aduce aminte de lucrarea noastră atât de importantă pentru cel mai valoros monument din lume, din cuprinsul secolului XIV!

Popa Vijelie

Așa fusese "botezat" preotul Gheorghe Bărănescu, parohul din Tutana. Personaj extrem de controversat. Egal doar cu sine. Nemulţumit de cei din jur. Mereu într-o trepidaţie greu de stăpânit. În preajma Crăciunului din anul 1986, am făcut o vizită de lucru la mănăstirea Tutana, ctitoria lui Mihai Viteazul, soră cu mănăstirile: Călui din sudul judeţului Olt, Clocociov de lângă Slatina, Mihai Vodă din București. Biserica arăta jalnic.

Se prăbușise la cutremurele cele de demult. Acoperișul și turlele de lemn, acum arătau ca niște hornuri uriașe, căptușite cu scânduri, gata să se prăbușească.

Cetatea cu chiliile monahale căzuse de sute de ani, iar turnul clopotniţă, care avea și o încăpere pentru școală, se înclinase, fiind pe jumătate înghiţit de pământ.

Arhiereul Gherasim Piteștieanul, din acea vreme, spunea despre Episcopul Iosif:

– Așa, așa, bietul Iosif, episcopul, deseori mergea la Tutana, se uita, ofta și pleca mai departe, neputând face nimic, deși avea destui bani la Episcopia Râmnicului și Argeșului.

Ca și la alte monumente, nu se mai acordau autorizaţii de restaurare și consolidare. Cutremurul din 1977 determinase familia Ceaușescu să desființeze Direcţia Monumentelor Istorice. Astfel, întreaga salbă de monumente ortodoxe, catolice, reformate, evanghelice, cetăţi, conace, clădiri istorice, intrase în gravă suferinţă. Cred că o astfel de lovitură fusese mult mai mare decât un cutremur sau decât legea secularizării averilor mănăstirești de pe vremea domnitorului Al. Ioan Cuza. Deja se formaseră specialiști întru restaurări și consolidări. Era o școală românească mult competitivă. Acum, toate stagnaseră și se duceau de râpă. Nimic n-a mai putut fi salvat. Întreg materialul pregătit pentru restaurări fusese distrus și furat.

În plângere adâncă era și mănăstirea cea frumoasă a Tutanei. Atât episcopul Iosif, cât și preotul și credincioșii asistau neputincioși la prăbușirea bisericii istorice.

L-am îndemnat pe năbădăiosul paroh al Tutanei să facă demersurile pentru restaurarea Casei lui Dumnezeu cu hramuurile Înălţarea Domnului Iisus Hristos și Sfântul Atanasie al Atonului. O întreagă documentaţie a pornit la drum, întrupându-se într-un proiect costisitor și de lungă durată.

Orice stăruinţă de a primi autorizaţiile necesare pentru consolidare și restuarare se izbea de îndârjirea celor cărora nu le păsa de prăbușirea patrimoniului cultural naţional.

Într-una dintre zile, preotul Gheorghe Bărănescu, a venit plin de obidă și de mânie nestăpânită și mi-a aruncat în faţă metrul cub de documente. Apoi, a luat-o la fugă strigând:

– M-am săturat! Nu mai pot! Faceţi ce credeţi! Plec pentru totdeauna de la Tutana.

– Stai! Nu fugi, că te ajung din urmă. Întoarce-te acum să stăm de vorbă.

Cu greu s-a întors. A început să plângă. Mi se făcuse milă de el. I-am spus să stea să-mi zică ce se întâmplase.

– Mi-au respins a treia oară demersurile. De fiecare dată am uns ușile peste tot cu miere de albine și alte daruri. Nu mai am ce să le dau, că totul este în zadar.

– Ridică de pe jos documentaţia. Ia-o de la capăt cu demersurile. Pune din nou miere în sticle de câte un sfert de kilogram și începe a unge ușile de la portar până sus, la ultima ușă.

– Merg pentru ultima dată. Nu se mai poate. Și apoi veţi hotărî ce veţi crede.

După o vreme, furtunosul paroh a venit cu bucurie mare și mi-a arătat autorizaţia, de multe ori refuzată.

– Am învins! Slavă Domnului! a zis Gheorghe Bărănescu, ţinând documentul în mâini ca pe moaște.

Când a văzut episcopul Gherasim minunea de autorizaţie, a aprobat peste un milion de lei pe loc, înfrângându-și „zgârcenia” proverbială.

Mănăstirea Tutana în restaurare

Au început lucrările. Munţi de scândură, fier beton, tablă, grinzi și cele necesare unei asemenea lucrări, au umplut curtea mănăstirii.

Isteţul Ierarh înţelesese mana cerească venită prin autorizaţia căpătată. În numele ei, Episcopia Râmnicului și Argeșului a primit atâtea materiale că a avut posibilitatea să restaureze și alte monumente. Materialele se aprobau doar cu regim special. Înainte de începerea restaurărilor, am cerut Muzeului Judeţean Argeș să trimită specialiști să facă săpăturile arheologice. Fără întârziere, conducerea muzeului a trimis pe Spiridon Cristocea.

Biserica Mănăstirii Tutana, după restaurare

De mai multe ori am mers să văd calitatea și mersul dinamic al săpăturilor. Într-una dintre zile, Spiridon Cristocea era numai zâmbet și bucurie. Descoperise într-un mormânt un inel de aur cu pietre prețioase.

– Sunt bucuros! Munca mi-a fost răsplătită, spunea, veselindu-se harnicul arheolog, cu dragoste de munca sa.

După isprăvirea săpăturilor, s-a primit permisiunea de a începe consolidarea și restaurarea propriu-zisă.

A fost o mare bucurie pe capul nostru. Lucrările mergeau într-un iureș accelerat. Popa Vijelie, așa era gratulat turbulentul sacerdot, zbura cu mașina după aprovizionări. Într-o zi, muncitorii aveau nevoie de apă pentru șantier. Popa năzdrăvan a fost încercat de o idee:

– Veniţi la Tutana, că arde mănăstirea, striga disperat către Pompieri. După o jumătate de oră au sosit mașinile cu furtune și apă din belșug.

– Unde arde mănăstirea, popă nenorocit?

– Arde inima mea și șantierul plânge că nu avem apă. Lăsaţi colea, la tetea, apa și bucuraţi-vă că nu a fost incendiu la mănăstirea Tutana.

Dacă nu ar fi fost așa de „apucat" spre treburi bune, biserica Mănăstirii Tutana, nu ar arăta așa de frumos consolidată și restaurată.

Iar despre popa Vijelie va mai veni vorba.

Biserica de la Noapteș

Cutremurul din anul 1977 scuturase și biserica de pe coasta satului Noapteș. Era **drojdită**, cum se spune în Maramureș, adică făcută zob. De atunci, se închisese pentru a nu pune în primejdie pe credincioși.

Slujbele se făceau lângă o troiţă, mai la deal.

De aproape zece ani, bieţii creștini nu aveau biserică.

Preotul se străduise ani în șir să facă ceva pentru reconstrucţia bisericii. Autorizaţia nu se dădea. Ultimul argument a fost că va transfera biserica prăpădită de cutremur de pe coastă mai la vale, pe loc drept și va folosi întreg materialul din biserica veche la cea nouă.

Zis și făcut. Consilierul Ion Grigorescu, iscusit întru sfaturi, a reușit să convingă la această lucrare sensibilă.

Problema importantă era că nimeni nu îndrăznea să înceapă demolarea bisericii, cărămidă cu cărămidă.

Într-o zi, l-am auzit pe consilierul Ion Grigorescu:

– Preasfinţite, să mergem la Noapteș, să lămurim credincioșii să fie de acord să mutăm biserica de la deal la vale!

Ajunși în sat, n-am prea avut cu cine să ne înţelege. Nimeni nu era de acord să mute o cărămidă.

– Oameni buni, facem o **rugăciune de demolare** și personal mă urc să iau prima cărămidă. Era pentru prima oară când auzeam despre o **rugăciune de demolare**. M-am amuzat pe dinlăuntru.

Creștinii, mai la distanţă, priveau cum consilierul episcopal urca pe scară, tremurându-i picioarele. A scos prima cărămidă. Asistenţa a răsuflat ușurată de blestemul strămoșilor care zidiseră biserica. David Pristavu, care nu se temea că se va prăbuși biserica în capul lui. a continuat, cu îndrăzneală și curaj.

David Pristavu, începătorul lucrării la Biserica din Noapteș

– Pe la noi prin sat este o vorbă, că acel om care îndrăznește să dărâme biserica, are parte de moarte năprasnică.

Așa s-a început căratul cărămizii. Era doar un pretext pentru a primi îngăduința construcţiei unei noi biserici.

Părinţii Alexandru Boncea și Dumitru Radu s-au apucat de lucru, la îndemnul Episcopului Gherasim și sub supravegherea noastră de fiecare zi.

Se lucra în iureș mare. Noptești erau bucuroși. Au sărit cu toţii și, în mai puţin de un an, au ridicat biserica nouă. Revoluţia din 1989, a găsit biserica gata și cu pictură ajunsă la ușă, făcută de pictorul Căpușe.

Primul secretar al orașului Curtea de Argeș și viceprimarul Ion Georgescu au sprijinit tainic lucrarea bisericească. Niculina Piţigoi, primăreasa, mergea noaptea ca să vadă mersul lucrării. Era entuziasmată.

La rugămintea noastră, intervenea pentru prioritate la materialele de construcţie. Cu dragoste, Constantin Zarioiu, trimitea cărămidă de la fabrica de care răspundea, iar Nicolae Bădârcea, materialul lemnos trebuitor.

Ne aducem aminte și lăudăm comuniunea creștină a oamenilor cu inimă de aur.

Ceata celor douăzeci

Când mă gândisem să devin călugăr la Sihăstria, prin anul 1964, fusesem respins. Era mare spaimă cu Decretul 410 din anul 1959. Nimeni nu mai îndrăznea să primească pe cineva tânăr în mănăstire. Orice abatere era sancţionată aspru. Așa o păţise și Caliopie Apetri, stareţul Sihăstriei. Om voinic, integru, învăţat și pios, strănepot al lui Creangă. Călugărise prin 1971 mai mulţi inși fără aprobare. A fost urgent destituit și trimis la Văratec, ca duhovnic, unde a și murit.

Povestea frumos. Se înflăcăra. Era un haidamac de călugăr, de te înspăimântai când îl vedeai, dar când își depăna amintirile cu parfum de iasomie, devenea un înger cu aripile rupte.

Pentru a nu mai întârzia cu povestirea de la Râmnic și Argeș, voi spune că, atunci când am călugărit 13 rasofori la Mănăstirea Turnu și 7 la Frăsinei, imaginea stareţului Caliopie Apetri, mi-a apărut în toată maiestatea sa.

Gherasim, episcopul, era plecat. La Turnu fusesem de mai multe ori. Acolo am văzut personal îndestulător. Seara, la vecernii, Teoctist, stareţul, mi-a spus că avea vreo câţiva vieţuitori care trebuiau să fie tunși în monahism.

– Mai tundeţi și pe rasoforul Visarion. Mai am și pe Ioanichie, că tare-i bun și ascultător. Iată că vine și al optulea. Nu vă supăraţi, mai am doi. Dacă mai aduc trei, sunt prea mulţi? Așa a tot adus, unul câte unul, până s-au făcut treisprezece. Nu se mai văzuse o ispravă ca aceea.

Vestea s-a dus peste tot. La Frăsinei erau mulţi rasofori și fraţi netunși în monahism.

Mănăstirea Turnu

Am fost invitat de statornicul stareţ Neonil să merg să fac o bucurie și la chinovia condusă de el. Seara, cu lumini aprinse și candele veghetoare, au fost primiţi în rândul călugărilor șapte vieţuitori. Astfel s-au făcut douăzeci la număr! Eram fericit. Chipul stareţului Caliopie Apetri de la Sihăstria îmi zâmbea nevăzut. Nu-mi păsa ce se va întâmpla mai departe.

N-am știut ce vâlvă se făcuse cu astfel de „fabricaţie" monahală. Oricum, era o mare încurajare. Eram privit cu bucurie și multă speranţă. Unii mi-o spuneau direct. Dar simţeam și eu cum umblau ploile. Când credeam că se uitase povestea cu cei douăzeci călugăriţi, l-am auzit pe Prea Sfinţitul Gherasim:

– Trebuie să mergem la București, să dăm seama la Departamentul Cultelor. M-a sunat președintele Ion Cumpănașu.

– Nu merg la niciun București, a fost răspunsul meu prompt și hotărât.

– Așa! Așa! Trebuie să mergi. N-am călugărit eu douăzeci de inși odată. Acum vei da seama. Eu n-am aprobat așa ceva.

La insistenţele sale, ne-am pornit la drum, dar nu înainte de a ne pune la punct cu prevederile din Statutul Bisericii. Intrând pe holul care ducea sus, la Cabinetul Președintelui, episcopul Gherasim a zis, în șoaptă:

– Ce rugăciune spui tu?

– Tatăl nostru, că-i mai scurt!

– Bine, atunci eu zic: Împărate ceresc!

Și așa, în tăcere, fiecare cu ruga în sân, am ajuns la Ion Cumpănașu, care era speriat peste măsură de isprava de la Râmnic și Argeș ce umpluse ţara monahală.

Mănăstirea Frăsinei

După bineţe, am fost poftiţi să ne așezăm.

– Așa! Așa! Eu am aprobat călugăririle toate și fratele meu întru arhierie le-a săvârșit, după cum aţi auzit. Avem dreptul după Statut să facem astfel. Iată articolul și aliniatul. Se uită și Cumpănașu. A dat din cap. S-a mai uitat încă o dată.

– Aveţi dreptate. Să-mi notez și eu. Trebuie să raportez sus. Prea mulţi s-au călugărit dintr-odată. Asta înseamnă o încercare de a demonstra forţa monahală într-o ţară atee.

– Așa! Așa! S-o crezi dumneata pe asta! Nimeni nu s-a gândit așa. Noi avem nevoie de vieţuitori. Rămân mănăstirile goale! s-a apărat cu vehemenţă Gherasim.

Mă uitam cum Moș Gherasim se răcăduia la Cumpănașu, care tot citind la articole și aliniate s-a lăsat păgubaș de povestea celor douăzeci, cu chip îngeresc.

Am coborât amândoi. Fiecare cu gândurile lui. Trăgeam cu coada ochiului la îndârjitul episcop, care acum era încă o dată de înalt. Îmi dovedise că era bun la drum și un veritabil camarad. L-am socotit ca bun prieten, care nu s-a dezminţit, mai ales, atunci când era greu și complicat.

Mitropolitul Nicolae Mladin

Pe timpul păstoririi Patriarhului Teoctist, un sfert din ierarhii Sfântului Sinod și-a început călătoria în frumuseţea lumii nevăzute. Era prin 1988. Marele mitropolit al Ardealului, Nicolae Mladin, după ce se stabilise la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, a mai trăit câţiva ani, îngrijit cu multă dăruire creștină de către ieromonahul Irineu Durlea. N-a fost ușor. De prea multă carte, obosit de multă muncă, veghere și îngrijorare, puterile sale fizice și psihice începuseră să slăbească din ce în ce mai tare. A fost un cărturar strălucit și tot atâta de mare scriitor. La înmormântarea mitropolitului Nicolae, a participat aproape întreg Sinodul românesc. În marele parc din preajma mănăstirii Sâmbăta de Sus, mii de creștini ardeleni au venit să-și vadă părintele cel blând mergând pe drumul însoţit de lacrimi și rugăciune.

Mai târziu, cei care îl determinaseră să părăsească ascultarea de mitropolit au murit paralizaţi, văzuţi de multă lume. Să nu ne ridicăm mâna împotriva nimănui!

Fluturașii

Într-una dintre zile, am fost chemat la Pitești, la cabinetul vicepreședintelui Nicolae – un bonom – pentru a mă întreba, dacă știam ce era cu fluturașii aruncaţi prin Rucăr, de către neoprotestanţi. De faţă era și secretarul Ion Stana, om atât de cumsecade, cum n-am prea văzut în drumurile mele.

– Protoieria Câmpulung, unde se află și Rucărul, aparţine de Arhiepiscopia Bucureștilor. Noi, Râmnicul și Argeșul nu ne putem amesteca acolo fără binecuvântarea Patriarhului Teoctist.

– Dar Câmpulung face parte din judeţul Argeș. Ce înseamnă poveste asta? a întrebat indignat Nicolae, vicepreședintele.

Patriarhul Teoctist

Tovarășe Stana, trebuie să faceţi demersuri la Departamentul Cultelor, pentru a se ataşa protoieria din Câmpulung la Episcopia Râmnicului și Argeșului, după cum este normal și așa spune și legea.

Era în anul 1988. Nu știu ce demersuri s-au făcut. Ne-am trezit cu protoieria muscleană în cadrul Episcopiei Râmnicului și Argeșului. Patriarhul Teoctist era făcut Dunăre.

Când m-a văzut prima oară, după această poveste, nici nu mi-a răspuns la bineţe. Pentru el, era o lovitură. Reședinţa patriarhală era tocmai la Dragoslavele, din Protoieria câmpulungeană.

Prima oară n-am realizat povestea. Poate, dacă aș fi reflectat puțin, m-aș fi opus acelui „transfer" nedorit de cineva, de altfel. Muscelenii au crescut în istorie altcum. Ei sunt și azi în obștile de pe vremea lui Basarab I Întemeietorul. Mai au la bază și castrul Jidava, pe lângă amestecul muntean, ardelean, unguresc, catolic, reformat și protestant. Din acest fericit amestec au ieșit niște musceleni „botezaţi în apă radioactivă", cum le spun eu, din simpatie curată.

Ca să înţelegeţi mai bine fenomenul, vă relatez următoarele. Regele Carol I, în anul 1867, a cercetat Câmpulungul, pentru a găsi un loc ca să-și construiască un castel, ca pe Valea Rinului, de unde venea. I-a plăcut locul de la poalele muntelui Flămânda, însă muscelenii au spus, ba!

Supărat, Carol I s-a întors spre București pe Valea Dâmboviţei. La Cetăţeni, a făcut un popas la biserica satului care se zidea. Sătenii l-au primit frumos. L-au poftit la masă. Au jucat împreună - cum s-or fi mișcat picioarele prinţului german, nimeni nu știe! - după care Carol I le-a donat 300 de franci din aur, pentru lucrările de la biserică.

Regele n-a uitat înfruntarea obștii muscelene. Drept urmare, a hotărât cu Guvernul României să li se acorde o sumă mare, pentru a se ridica, pe locul unde își dorise castelul, o Școală Normală cu numele său, ca să se „lumineze", cum spune un document de atunci, aflat în arhiva Protoieriei Câmpulung.

Astfel de musceleni există și azi. Fermi, plini de mândrie civică și religioasă, evlavioși și optimiști. E bine să nu se amestece nimeni între ei. O păţește, ca și Carol.

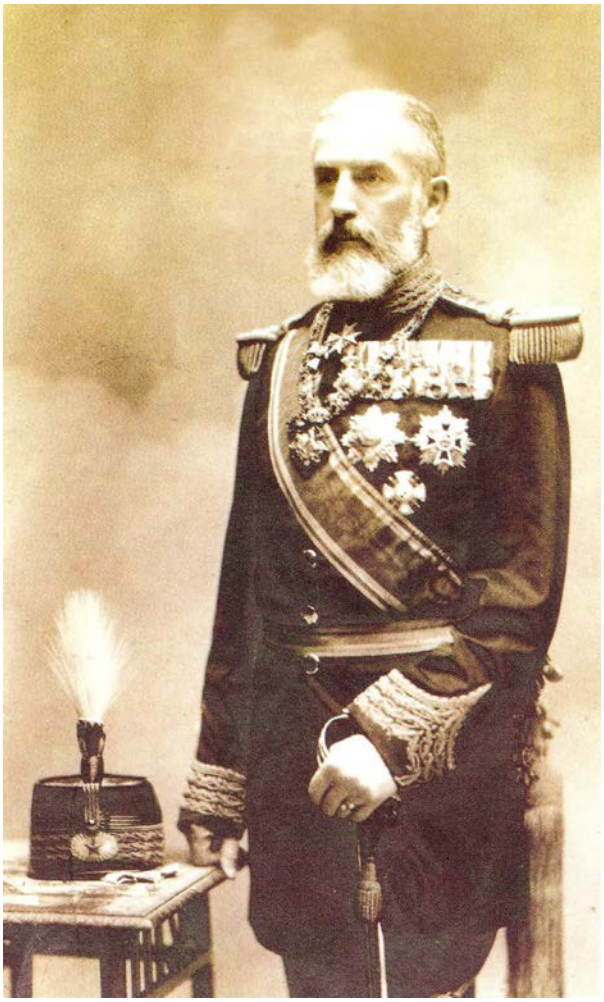

Regele Carol I

Așa a fost și cu trecerea la Râmnic și Argeș. A fost o mare lovitură și pentru ei. De toată povestea se făcea vinovat doar Calinic. Ei nu știau că adevăraţii vinovaţi au fost fluturașii de la Rucăr.

Preoţimea musceleană cumpărase o casă de odihnă la Dragoslavele pentru Patriarhii României, ca să mai respire și ozon, nu doar tone de praf din București, iar la Câmpulung, iscusitul protopop Proca, pregătise un loc de popas patriarhului Miron.

Câmpulungenii doreau să aibă în mijlocul lor pe Patriarhul Ţării. Duceau dorul de pe vremea Basarabilor!

Cu atâta nas pe sus, era normal să nu le placă tutela unei eparhii oarecare. Ei știau doar de București și de Patriarh. Cum să dai așa privilegii pe un drum lung până la Râmnicu Vâlcea și să stai sub tutela episcopului Gherasim?

După trecerea la Vâlcea, vizitele pastorale au început să se înmulţească la parohii. Episcopul Gherasim era dornic să vadă și Câmpulungul muscelean. Nu alegea. Vizita tot. Fotografia. Dădea ultimate.

Cei atinși în „libertate moșneană” se duceau întinși la „Înalta Poartă” cu pâra, vechiul nostru obicei fanariot.

– Da! Da! Măi Gherasime, dar tu cam tulburi Câmpulung Muscel-ul, cu vizitele tale cam dese.

– Așa! Așa! Prea Fericirea Voastră, este adevărat. Merg și eu, dar merge și fratele meu întru arhierie. Eu într-o zi, iar el în alta. Ba, mergem și amândoi.

– Măi, Gherasime, las-o mai ușor, că muscelenii nu-s învăţaţi cu fugăreala.

Îmi aduc aminte că fostul protopop Dragomirescu și popa Pârvu din Dragoslavele s-au speriat și au ieșit la pensie.

Cinci au fost lucrările mai importante în Protoieria Câmpulung Muscel: Mănăstirea Aninoasa, Mănăstirea Slănic, parohiile Lereștii de Sus și de Jos și reînființarea Mănăstirii Negru Vodă din orașul muscelean, de care m-am ocupat personal.

N-am să uit curajul directorului Petre Crăciunescu din Departamentul Cultelor, care a făcut mari servicii Bisericii Ortodoxe Române și nu numai, iar mănăstirea musceleană a aprobat-o dintr-un condei.

La o aniversare a Patriarhului Teoctist, unde invitaţi și neinvitaţi au umplut până la refuz Palatul Patriarhal, poetul Ioan Alexandru s-a adresat cu urări pioase sărbătoritului împărătesc.

Alături se afla și Ion Cumpănașu, Președintele Departamentului Cultelor.

– Ar fi bine, Prea Fericirea Voastră, să fiţi de acord ca la Dragoslavele, la reședinţa patriarhală, să ne îngăduiţi să ne întâlnim și noi, intelectualii din România.

– Vai de mine, iote, Domnule Președinte, Calinic și Alexandru vor să-mi ia și reședinţa de la Dragoslavele! Aiasta este prea de tot. Nu se mai poate, atâta nerușinare și îndrăzneală.

Era pentru prima oară când urechile îmi auzeau astfel de răbufnire. Am rămas uluit. Ce a spus Alexandru și ce înţelesese Patriarhul?

Atunci m-am dumirit cât de greu s-a obișnuit cu „rătăcirea” protoieriei Câmpulung, spre Râmnicu Vâlcea.

Ori de câte ori Patriarhul Teoctist venea la Dragoslavele, nu doream, ca vreodată, să trec pragul schitului, mai ales neinvitat.

Școala Normală Carol I din Câmpulung Muscel

Mănăstirea Dragoslavele

Mănăstirea Negru Vodă

Cu nouă luni înainte de venirea evenimentelor sângeroase din anul 1989, ajutaţi de Dumnezeu, de protoiereul Emilian Stănescu de Câmpulung-Muscel și de Petre Crăciunescu, Directorul Departamentului Cultelor, s-a reînfiinţat Mănăstirea Negru Vodă, cu primul ei stareţ, Arhimandritul Vichentie Punguţă. Această mănăstire istorică, locul unde își dorm somnul cei dintâi domnitori ai Ţării Românești, Basarab I Întemeietorul și Nicolae Alexandru Basarab, a trecut, în decursul timpului, prin mari stricăciuni și primejdii de tot felul.

Aici a fost Seminarul Teologic înființat de Patriarhul Miron pentru școlarizarea copiilor rămași orfani din Primul Război Mondial. L-a avut ca elev și pe eminentul muscelean Iustin Moisescu, Mitropolit al Ardealului și apoi Patriarh al României (1977-1986).

Așezământul cu școli și tipografie avea să fie veriga de aur a culturii și vieţii religioase din Muscel și din împrejurimi. În îndelungata sa existenţă, această vatră monahală a avut suișurile și coborâșurile ei, după evenimentele istorice abătute asupra spaţiului voievodal.

În 1988, Protoieria Câmpulung Muscel trecea de la Arhiepiscopia Bucureștilor la Episcopia Râmnicului și Argeșului, lucru nedorit de preoţi. Mănăstirea Negru Vodă era biserică de parohie și avea slujitor pe preotul Emilian Stănescu, om sincer în felul lui. El a lucrat cu mâinile sale la restaurarea supravegheată de însuși Patriarhul Iustin. Își aducea aminte, cu de-amănuntul, toate întâmplările din timpul studiilor seminariale de 8 ani. – Doresc, Prea Sfinţite, ca Mănăstirea Negru Vodă să devină ceea ce a fost odinioară, iar pe mine să mă transferaţi într-o parohie oarecare din Câmpulung Muscel, am auzit grăind pe Protoiereul muscelean.

Biserica Mănăstirii Negru Vodă

Dorinţa sa, neinspirată de oameni, mi-a mers la inimă. Aceasta era pe la sfârșitul anului 1988. În 23 aprilie 1989, deja avea loc instalarea primului stareţ al mănăstirii voievodale, în persoana Arhimandritului Vichentie Punguţă. Nu doar pentru mine, ci, mai ales pentru creștinii câmpulungeni, era o împlinire a testamentului lăsat de marele ctitor, Matei Vodă Basarab.

Nu-l uit pe Petre Crăciunescu, luminat director din Departamentul Cultelor care dădea aprobări rapide, dar foarte riscante.

De atunci, cu ajutorul lui Dumnezeu, Mănăstirea Negru Vodă se bucură de rânduielile specifice unei chinovii monahale, spre bucuria evlavioșilor câmpulungeni și a noastră, deopotrivă!

Arhimandritul Vichentie, primul stareţ al nou reînfiinţatei Mănăstiri basarabe Câmpulung Muscel, slujind în sobor

Dulapul fermecat

În perioada celor cinci ani, cât am lucrat în Episcopia Râmnicului și Argeșului, adică exact 60 de luni, din care 15 au fost iarna, programul de restaurare, consolidare și zidire nu înceta. Una dintre realizările cele mai mari și valoroase a fost restaurarea picturii de la Mănăstirea Cozia.

Acolo s-a început activitatea, deloc ușoară, a salvării și curăţirii picturii din secolul al XIV-lea, de către maestrul restaurator Neagoe. Acel pictor, cam bolnăvicios, era susţinut de Tamara Dobrin, vicepreședinta Consiliului Culturii și Educaţiei Socialiste. Știa că era de valoare și că lucra bine.

La Cozia însă, tot urcând pe schelă am zărit niște șurloaie pe pereţi, lungi de câţiva metri.

– Ce înseamnă aceste șurloaie, domnule Neagoe? Ce s-a întâmplat aici pe perete?

– Vai, dar n-am văzut. Cine a făcut astfel de nenorocire, nu știu. Am fost plecat. Voi cerceta degrabă. Nu voi ierta pe cel care a săvârșit asemenea lucru. Cred că a vrut să fiu descalificat, și-a sfârșit argumentarea bietul Neagoe, care de abia răsufla din plămânii lui, deja bolnavi de inhalarea atâtor oxizi.

Știam că erau anumite termene puse în contract. Venea sorocul și mai aveau mult de lucru. Ajutoarele lui folosiseră anumiţi solvenţi chimici în doze mai mari pentru a se grăbi curăţirea. Credeau că erau de capul lor. Am făcut un scandal pe măsură.

A venit și vremea recepţiei lucrărilor de restaurare.

Comisia de la Consiliul Culturii s-a arătat mulţumită. Se propunea aprobarea unui fond premial pictorului restaurator Neagoe. Când am auzit și povestea asta, am sărit ca ars.

– Bravo nouă! După ce că a prăjit pictura să-i dăm și premiu! Cum vine asta, vlădica Gherasim? Să nu se îndrăznească! Nu numai că nu i se va da nimic; mai mult, trebuie să-l oprim de a mai restaura vreun monument în Episcopia Râmnicului și Argeșului. Și să-l ocărâm, ca să se înveţe minte, să nu mai batjocorească valoroasele picturi, mai ales pe cele din secolul al XIV-lea, atât de rare în spaţiul românesc.

A fost un întreg scandal. Nu m-am lăsat biruit. Neagoe, restauratorul, n-a primit niciun fond premial și s-a „împodobit” și cu un raport temeinic la Comisia de Pictură Bisericească. La cererea noastră, i s-a interzis să mai facă vreo restaurare în cele trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt care făceau parte din Episcopia Râmnicului și Argeșului.

Atitudinea noastră avea să fie „onorată”, nu peste multă vreme. Tamara Dobrin, supărată de păţania protejatului său, cocoșat de atâta celebritate, a consiliat-o pe Elena Ceaușescu. I-a spus că ar fi fost potrivit să se închidă vreo 300 de biserici, monumente istorice din România, în care să nu se mai facă slujbă pentru că se afuma pictura.

Când am fost chemaţi la Departamentul Cultelor de Ion Cumpănașu, după ce ne-a poftit să stăm, a pus degetul la buze în chip misterios, să nu scoatem nicio vorbă.

Mănăstirea Cozia

A desigilat seiful și a scos o agendă. Cu degetul, ne-a aratat o însemnare criptată: Iulie 1988. E.C.Î 300 b.m.i, adică: Iulie 1988, Elena Ceaușescu închide 300 de biserici monumente istorice! A închis repede agenda. A pus-o la loc și a sigilat dulapul „fermecat".

După ce a pus un radio mic între telefoanele de pe o măsuţă din dreptul biroului, cu cântece date la maxim, ne-a spus că era o mare nenorocire. Vor trebui să închidă 300 de biserici. Se va începe cu Argeș, Vâlcea și Olt și va continua în toată ţara.

Era deci o pornire clară. Când vorbeam, a sunat telefonul guvernamental. Din primele vorbe am înţeles că „prima doamnă" a ţării îl căuta pe Președintele Departamentului Cultelor. Ion Cumpănașu s-a schimbat la faţă, s-a îngălbenit, iar la colţurile gurii i-a apărut spumă albă. A început să tremure. După ce a pus telefonul în furcă, s-a așezat pe scaun, la birou.

– M-a întrebat Elena Ceaușescu, câte biserici s-au închis până acum. Mi-a spus că mă ţin de muzică și petreceri, că nu-mi fac datoria și o să mă dea afară.

Petrecându-ne spre ieșire, mi-a șoptit la ureche:

– Elena Ceaușescu va merge la Casa de odihnă din Olănești și va sta vreo două săptămâni. Ea vizitează mănăstirile din jur, de obicei. Va veni și la Cozia să vadă dacă se face slujbă la biserica mare, ce s-a restaurat de curând. Îţi voi spune exact cum vor sta lucrurile. Să faceţi slujba de dimineaţă. Să fie gata la ora șapte. Când va veni pe la unsprezece, să nu găsească pe nimeni slujind în biserică.

Pe perioada știută, slujbele se făceau în zorii zilei. Creștinii se bucurau că se fac slujbele dis-de-dimineaţă. Iar noi ne bucuram mai mult că fuseseră înţelese îndrumările atât de preţioase. O stareţă ne „cânta" mereu la Elena Ceaușescu că nu-i făceam o fântână în faţa mănăstirii. Am primit un ultimatum: până în luna x să fie gata fântâna, altfel…

În vara anului următor, cu ajutorul lui Bădârcea Nicolae din Curtea de Argeș, Elena Ceaușescu bea apă din fântâna care putea fi făcută de stareţă, fără nicio greutate și cu cheltuieli mai puţine.

Culmea îndrăznelii, ca să nu zic a nerușinării, era faptul că ne râdea în nas și se dădea drept vitează. Cu o neisprăvită, care nu-și putea face o fântână în curte, nu ne-am pus mintea! Am vrut doar să arăt un anumit soi de cozi de topor!

Glasnosti și Perestroika

Aminteam că, în ajun de Sfântul Nicolae, am încheiat cu lucrările la șantierele de zidire și consolidare a bisericilor și monumentelor istorice. Mănăstirea Brâncoveni, cu cel mai mare șantier din judeţul Olt, în timp de iarnă, se „odihnea" pe dinafară. Pe dinăuntru, era în stupul cu albine.

Mă adunam și eu acasă, la Curtea de Argeș, de unde lipseam cu lunile. Pentru aceasta, nici nu prea eram cunoscut în oraș. Profesorul de muzică Gelu Ciuculescu, nepot de-al lui Chiril Popescu din Cerbureni, mare profesor protopsalt, cu care se mândrea, îmi tot spunea:

– Nu vă cunosc argeșenii, Preasfinţite! Dacă v-ar cunoaște cu adevărat, ar fi tare bine. N-aţi mai fi atât de cârtit de unii și de alţii. Trebuie să ieșiţi în public, să vă cunoască lumea.

– Cum, nu mă cunoaște lumea? Doar eram și în Argeș, nu numai în Vâlcea și Olt, cele trei judeţe greu de administrat din cauza sutelor de șantiere active deschise după cutremurele din 1977 și 1986.

– Nu vă cunoaște lumea, revenea, perseverent, delicatul profesor și dirijor al Corului *Orfeu*. Trebuie să ieșiţi în lume. Doar așa o să vă cunoască cine sunteţi.

Povestea aceasta o ascultam destul de des. Nu spun că-mi făcea vreo bucurie, dar repetarea poveștii cu necunoașterea m-a cam supărat până la urmă. Ca răspuns, îl rugam să facă Sfânta Liturghie cu Corul Orfeu, care dispunea de voci bune.

Când îl pofteam pe sensibilul profesor Ciuculescu să facă și cântări religioase, îl vedeam și-l simţeam că n-ar prea vrea. Era greu de urnit pentru repetiţie liturgică.

Îmi amintesc cu bucurie, nu doar de profesorul Ciuculescu, dar și de muzicologul Piele Gheorghe, din Curtea de Argeș. Cu el am avut, din nefericire, un conflict nedorit de vreo parte. Era grav să gafezi chiar în faţa argeșenilor, care greu te iertau, mai ales dacă erai venit din alte părţi.

Să revenim!

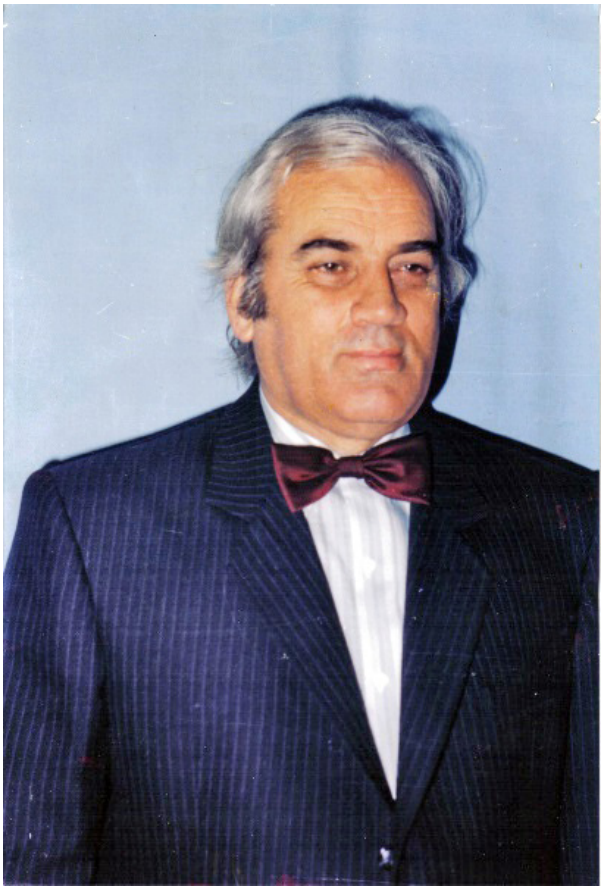

Profesorul Gelu Ciuculescu

Așadar, în luna decembrie a fiecărui an, ne adunam de pe drumurile șantierelor, care ne măcinau viaţa și sănătatea.

După slujba de la biserica Sfântul Nicolae Domnesc, ne pregăteam să mergem la vecernia din ajunul sărbătorii Sfintei Muceniţe Filoteia. Cu vreo câteva ore înainte de începerea slujbei, s-a anunţat vizita Elenei Bărbulescu. Venea însoţită de Teodora Ţucă Păunescu, despre care a mai fost vorba și de Minodora Ilie, din părţile Muscelului, o cucoană, mai rar întâlnită în peisajul politic românesc.

Deodată, am auzit:

– Preasfinţite Calinic, vin evenimente mari! Trebuie să aveţi grijă de doamna Elena Bărbulescu. Trebuie ocrotită într-o mănăstire, după toate ajutoarele pe care le-a dat, după cum știţi. Este păcat să păţească ceva rău.

Elena Bărbulescu nu scotea niciun cuvânt. Era încurcată, parcă, de vorbele Minodorei Ilie, spuse așa de intempestiv și precis. La drept vorbind, nici eu nu știam ce să mai cred. Prin minte îmi treceau două cuvinte semnificative din Răsărit: glasnosti și Perestroika, în traducere: libertatea cuvântului și reformă. Mă legam și de vorbele unui student rus la București, care, într-o vizită la Sala Manole, tot întreba:

– La voi nu văd nicio Perestroikă. De glasnosti, nici vorbă. Ceaușescu trebuie să cadă. La auzul acestor vorbe, îl rugasem să nu-mi mai pomenească mie de așa ceva. Eu nu știam, ca mulţi alţi români, ce se pregătea din umbră, de aceea nici nu doream să aud vorbindu-se despre lucruri noi, pe care nu le înţelegeam. Nu eram la curent cu cele ce se spuneau la B.B.C., Vocea Germaniei, Vocea Americii sau Europa Liberă. Nu aveam timp să ascult radioul.

Când făcusem o vizită la Mănăstirea Cernica, cancelarul și responsabilul cu administraţia cimitirului se arătase optimist, nevoie mare. Era spre finele lui septembrie 1989.

– Preasfinţite, scăpăm! La Crăciun sau Anul Nou, scăpăm de Ceaușescu!

– Taci! Nu vorbi cu voce tare! Dacă ne aude cineva, înfundăm puşcăria. Ferește-te de asemenea discuţii! Nici nu știi cine va turna, i-am spus eu, speriat de nonșalanţa cu care se bucura și-i scânteiau ochii!

Cine s-ar fi gândit atunci că peste trei luni se va întâmpla întocmai?

Priviri sticloase

Fiind la lucrările Sfântului Sinod, în decembrie 1989, auzeam că la Timișoara era mare tulburare. Era pe 17 decembrie. Se spărgeau vitrine, se vandaliza totul. Ion Cumpănașu, Președintele Departamentului Cultelor, se dusese acolo de urgenţă ca să îl potolească pe credincioșii maghiari și români, care apărau pe pastorul Laszlo Tokes. Era pedepsit. Trebuia să părăsească Timișoara. Pe fondul nemulţumirii, au început represaliile.

Mi se părea o acţiune de operetă. Pe Dealul Patriarhiei, croitorul Marin povestea cum, la metrou, fusese bătut măr, că strigase cu alţi bucureșteni: Jos Ceaușescu! Nu-mi venea să cred. Ne aflam deja în 18 decembrie 1989! Pentru că era ultima zi de Sinod, trebuia adresată o telegramă lui Ceaușescu, obișnuită, de altfel, la finele fiecărei ședinţe. Se mulţumea, se lăuda activitatea „celui mai iubit fiu al poporului român” și era asigurat de întreaga preţuire.

Parcă-i văd pe cei doi directori de la Departamentul Cultelor, care se osteneau să convingă pe Patriarhul Teoctist să semneze, în numele Sinodului, obișnuita telegramă. Se vedea că Teoctist, plin de prudenţă, se codea, de data aceasta, să mai trimită încă o telegramă celui care se clătina în domnia sa de peste un sfert de veac.

În România Liberă, avea să apară pe 19 decembrie, telegrama Sinodului, care, în termenii știuţi, lăuda „conducătorul iubit”. La Timișoara erau ostilităţile deja adnotate. Acea telegramă a fost mereu amintită. Se condamna faptul că Biserica lăuda, pe ultima sută de metri, pe tiranul care înfometase o ţară, suprimându-i elementarele drepturi cetăţenești.

Săracele drepturi!

Aceeași poveste sinistră, în istoria omenirii!

Pregătindu-mă să plec spre Argeș, în sala de așteptare, la intrarea de serviciu era V. B., colonelul de Securitate, care supraveghea întreaga activitate bisericească bucureșteană.

Sclipindu-i ochii, m-a întrebat:

– Cunoașteţi pe Mărgineanu?

– Nu-l cunosc, i-am răspuns fără să mă gândesc.

– El spune că vă cunoaște. Ia mai gândiţi-vă! Trebuie să-l ştiţi, că el a spus că aţi lipit împreună, prin metrou, manifeste împotriva lui Ceaușescu.

Am rămas ţintuit locului. Nu știam ce să mai cred. Iată-mă și lipitor de manifeste, mi-am zis în gând. Cine o mai fi acela care se ţine de capul meu? Vor să mă bage la apă, cu orice preţ. Mintea îmi mergea în toate direcţiile. Fără să gândesc, am spus:

– Veniţi la Argeș! Acolo am să vă spun cum stau lucrurile și, făcând stânga-împrejur, l-am lăsat, privindu-mi pașii, pe omul cu gânduri infame la adresa mea. Nu l-am mai văzut niciodată de atunci. Probabil că nu-mi ierta îndrăzneala de a-i fi spus câteva lucruri când eram stareţ la Cernica. Îi tremurau mâinile. Povestea lucruri pe care era dator să nu le spună. Iar eu, neavând de lucru, l-am întrebat:

– De ce vă tremură mâinile? Doar sunteţi tânăr! Nu cumva aţi călcat pe bec prin străinătate și v-au prins? Cu cât v-a răscumpărat ţara?

Nu uit nici acum ce priviri sticloase mi-a aruncat atunci! Privirea aceea îmi pândește urmele și acum…

Psihoză războinică

Cu nașul meu de hirotonie întru arhiereu, episcopul vicar al Craiovei, Damaschin Severineanul, ne-am îndreptat spre Argeș. Mergea cu mine, ca să-l însoţesc la Fabrica de Porţelan – ARPO, pentru a-și comanda un set de farfurii și alte străchini pentru casă.

Doamna Ana Bălșeanu și directorul administrativ, Dina Marin, ne-au primit cu multă amabilitate. După comenzile potrivite, ierarhul craiovean a dorit să mergem până la Tutana, unde era paroh colegul său de școală, Gheorghe Bărănescu.

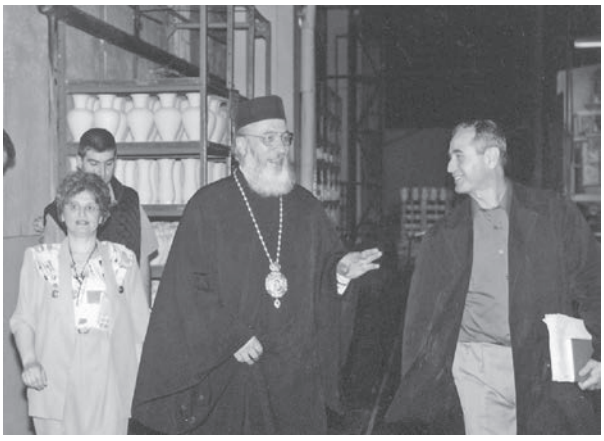

Împreună cu Doamna Ana Bălșeanu și Marin Dina

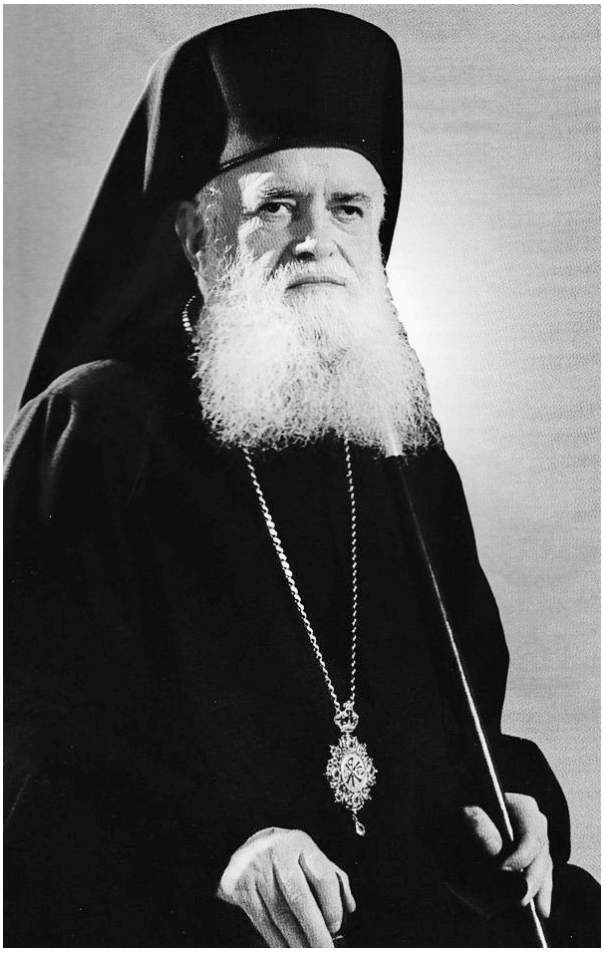

Episcopul Damaschin Severineanul

Bucuria revederii a fost mare. Ca de obicei, parohul Tutanei, restauratorul valorosului așezământ monastic, supravegheat de însuși Mihai Viteazul în secolul al XVI-lea, primea pe oricine, cu cea mai mare bucurie. Și așa a rămas și astăzi, atât el, dar în special, soţia sa, Constanţa, cea mult răbdătoare.

– Se agravează situaţia la Timișoara! glăsuia șoferul Marin. Sunt mișcări și la București. Vine peste noi nenorocirea! Pentru mine, veștile acestea erau de domeniul povestirilor de demult, când bunicul făcea curioși pe nepoţii care stăteau așezaţi pe genunchii îmbătrâniţi.

Auzind veștile alarmante, fiecare dintre noi ne-am îndreptat pașii spre casele noastre. Nu știam că lumea era atentă la drumeţii.

Așa ne-a ieșit vestea, peste câteva zile, că dimpreună cu episcopul Damaschin, ascundeam arme la Mănăstirea Tutana. Deja eram catalogaţi drept „teroriști”, vrednici să primim câte un cartuș în cap.

Cu doar câteva zile înainte de 22 decembrie 1989, se auzea că la București va fi un mare miting, dorit de Ceaușescu, pentru a se protesta împotriva vandalismului de la Timișoara. El nu știa că acel miting va fi ultimul din viaţa lui și că-i va fi fatal. Se închidea ulti-

ma filă a unei istorii nefericite. Era drepturilor și libertăţilor românilor încălcate mereu în istoria zbuciumată din adâncurile vremurilor apuse, dar mereu vii în memoria neadormită.

Mergând prin gospodăria mănăstirii, un muncitor avea un mic radio. Era dat la maximum și asculta cum crainicii, din minut în minut, anunţau fazele fugii lui Nicolae și ale Elenei Ceaușescu, cu elicopterul, de pe clădirea Comitetului Central.

Piaţa se umpluse de lume. Muncitorii de la Uzinele 23 August se îndreptau spre centrul orașului.

Ceaușeștii au plecat, întrerupându-și discursul înflăcărat în care spuneau că vor da câte o sută de lei pentru îmblânzirea traiului populaţiei. Nimeni nu-l mai auzea. Nimeni nu-l mai credea. Vedea cu ochii săi și auzea cu propriile urechi, cum se năruia un sistem diabolic, impus cu parul, în 1945.

Nu-mi venea să cred! Totul era halucinant și se desfășura cu o rapiditate incredibilă. Ceea ce mă înfricoșa, pe drept cuvânt, era mai ales faptul că se tot repeta, că elicopterul cu „încărcătura prezidenţială" a luat-o spre Argeș.

Ca să fie tacâmul complet, se vestea opiniei publice că sora lui, Elena Bărbulescu și familia veneau tot spre Argeș. Iar ca vârf al spaimei era știrea că tancuri cu teroriști veneau din București să arunce în aer Combinatul de fabricat benzina din Pitești – Arpechim-ul.

Singura soluţie, în situaţia dată, era doar rugăciunea!

Cum să te rogi, însă, cu atâta frică pe cap și în inimă? Îl rugam pe Dumnezeu să facă o minune. Să nu ajungă la Argeș. Să nu fie pus în primejdie spaţiul istoric religios al mănăstirii. Nu vroiam să se piardă niciun fir de iarbă din curte.

Pe la miezul nopţii, am primit telefon de la Vasile Mohanu, fost prim-secretar al orașului Curtea de Argeș, care mă poftea să merg la Primărie și să ţin cuvânt de încurajare. Ceaușescu, în fuga lui disperată, fusese prins pe lângă Târgoviște.

Am promis cu jumătate de gură. Însă am trimis repede acolo pe Mihail Filimon Maricel cu mașina, pentru a vedea cum stăteau lucrurile.

La întoarcere, mi-a spus că erau cam cinci sute de inși adunaţi. Primăriţa Niculina Piţigoi fugise pe un geam din spatele clădirii, lăsând totul la îndemâna revoluţionarilor înfierbântaţi de schimbarea sistemului politic, îndrăcit de atâta ateism, în drumul său spre comunism!

Am primit din nou telefon de la același om politic, Vasile Mohanu. Am promis că voi merge, cu cealaltă jumătate de gură. Am trimis din nou iscoadele să vadă cum era „revoluţia" din faţa Primăriei. Se mai aflau vreo sută de inși care, unul câte unul, se îndepărtau spre casele lor, lăsând în urmă puhoi de sticle și alte aruncături de tomberon.

Ziua de 23 decembrie trecea greu. Știrile, pe toate căile: TV, radio, presă și cele purtate de gură-cască, zvoniștii groaznici, umpleau lumea de frică, psihoza războinică. Se anunţa că la fiecare colţ de stradă și în fiecare casă și instituţie, teroriștii invizibili își făceau de cap, teroriști care nu au fost găsiţi nici până azi!

Părintele Ioan Dudaș

Chesarie Gheorghescu, stareţul mănăstirii Curtea de Argeș, plin de euforia revoluţionară, a venit spre seară la Palatul Episcopal. Era gătit ca pentru slujbă și mi-a cerut inventarul și cheile că, dragă Doamne, ar veni armata să mă aresteze. Avea el, poate, liniile lui prin care comunica și știa dinainte mersul „revoluţiei" argeșene.

Pe la miezul nopţii, am primit telefon de la Primăria orașului. O cucoană ne soma să tragem clopotele mănăstirii pentru a scoate lumea în stradă. Doar era revoluţie! Mi-am adus aminte de Caragiale. Se potrivea de minune. Când un călugăr s-a urcat la clopote, l-am tras jos, pe scări. Panica nu avea rost. N-am văzut niciun fel de „revoluţie" la Argeș. Poate că voiau să adune lume la mănăstire ca să scoată afară pe arhiereul Calinic Argeșeanul. Aceasta era strategia din afară, pentru că, pe dinlăuntru, eram sfătuit să-mi fac un mic bagaj de drum și să părăsesc mănăstirea pe ușa din dos.

Nu mai spun că, la unul din colţurile palatului, eram pândit de un ins, care știa de mai înainte vreme planul epurării arhiereului venetic. La poarta pe care eram sfătuit să ies de unul singur, erau înșiruiţi „revoluţionari" cu pari. Așteptau să-l zdrobească pe „teroristul" care ieșea ca un „fur" pe ușa din dos. Când eram aproape să mușc din nadă, preotul Ioan Dudaș a strigat de au zăngănit ferestrele:

– Nu părăsiţi palatul!

Știa el ceea ce eu n-aveam de unde să știu.

Ziua și, mai ales nopţile stăteam de veghe ca nu cumva să dea cineva foc bisericilor de lemn sau să facă vreun rău Palatului Episcopal ori Bisericii lui Neagoe Basarab. Nu-mi păsa de mine. Mai târziu am aflat că „regia” era la fel în întreaga Biserică Ortodoxă. Spre exemplu, episcopul Iustinian de la Cluj, când a auzit despre evenimentele de la Argeș, mi-a spus că și la Cluj fusese exact aceeași poveste, cu scenariu identic.

Stare dramatică

Se crease o stare alarmantă, dramatică și fără posibilitate de a mă apăra, mai ales că zvoniștii lansau tot felul de năstrușnicii la adresa mea. Imaginaţia unora ajunsese până acolo, încât m-au acuzat că pusesem armament, tunuri, obuze și alte puști în subsolul Palatului Episcopal, precum și pe sub dușumelele celor trei biserici de lemn din parcul Mănăstirii Curtea de Argeș.

Când am auzit și că pe acoperișul Catedralei lui Neagoe Vodă Basarab ar fi teroriști, pitiţi după turle, am făcut apel la cadrele armatei din Curtea de Argeș. Am adresat două scrisori Comandantului Toma Avrămuţă, în care am vorbit despre starea dramatică. Le-a păstrat și se poate vedea cum au stat lucrurile.

Doream să evit o nenorocire de proporţii. Oricând se puteau pune tunurile pe turlele bisericii. Poate că așa era dorinţa unora cu minţile înfierbântate.

Dacă tot am văzut că persoana lui Calinic era pricină de scandal, am chemat pe Comandantul Unităţii Militare din Curtea de Argeș, Toma Avrămuţă. A venit imediat însoţit de Ion Pătrunjel, în curtea mănăstirii.

I-am spus lui Toma Avrămuţă:

– Luaţi-mă, duceţi-ma în arest și daţi de știre că l-aţi închis pe Calinic ca să nu se mai înspăimânte nimeni că așa zisul „terorist” este în libertate.

– Nu este cazul, Preasfinţite, l-am auzit pe Toma Avrămuţă, om integru, sobru, curajos și pe picioarele lui, fără frică și cu soluţii imediate. Rămâneţi aici, în curtea mănăstirii. Nu ieșiţi decât cu știrea noastră, iar din mănăstire să nu iasă nimeni, nici să nu intre, fără învoirea dumneavoastră. Să indice locul unde merge și pentru ce anume.

M-am bucurat de soluţia imediată a Comandantului Toma Avrămuţă, care, astfel, a pus sub pază armată complexul istoric muzeal din vatra Curţii de Argeș. Cred nestrămutat că a făcut cel mai mare gest strategic din viaţa sa și a armatei pe care a condus-o cu maximă înţelepciune și stăpânire de sine.

Am înţeles, după zvonurile care curgeau ca apa pe gârlă, că o năvălire în curtea mănăstirii, vandalizarea Palatului și alungarea lui Calinic ar finaliza reușita revoluţiei argeșene. Temerile mele au fost fără seamăn.

N-aș dori, în veac, nimănui, să treacă prin astfel de momente nenorocite!

Cea mai mare salvare pentru mine a fost Dumnezeu, Sfânta Filoteia și oamenii cu caracter și mare bun simţ care m-au încurajat în astfel de momente cu valuri și furtuni nisipoase. Cel mai încurajator, dinăuntrul casei, a fost duhovnicul meu, Paisie Tinca de la Sâmbăta de Sus. L-a trimis Dumnezeu ca, pe lângă Sfânta Filoteia și Îngerul meu păzitor, să mă încurajeze în clipele de grea cumpănă pentru viaţa mea. Și Liviu Popa, care conducea mașina instituţiei, a avut un rol decisiv, atunci când mă încerca din nou gândul de a părăsi Curtea de Argeș, pentru totdeauna.

Plin de îngrijorare, i-am spus:

– Liviu, pregătește mașina și ia două canistre cu benzină! Vom pleca pentru totdeauna din Argeș!

– Unde să mergem din Argeș, Preasfinţite?

– Unde vom vedea cu ochii, fără nicio ţintă anume.

– Eu cred că nu-i bine. Nu mergem nicăieri. Ne rugăm la Dumnezeu, îngenuncheaţi la racla Sfintei Filoteia și dacă va fi să murim, să murim în biserică, rugându-ne!

Văzând curajul tânărului care mă scotea din gândurile plecării, i-am spus:

– Du mașina în garaj! Îţi mulţumesc pentru sfat și încurajare! Și așa am rămas în Curtea Domnului și a Sfintei Filoteia de la Argeș.

Despre „revoluţia" de la Argeș pot povesti, ca la carte, cei care au fost atunci în mijlocul evenimentelor. Ar trebui adunate mărturiile fiecăruia. Iar Toma Avrămuţă, Ion Pătrunjel și Dan Dabija, dacă au timp și pot, ar trebui să scrie o carte în care să arate primejdiile evitate în timpul revoluţiei de la Curtea de Argeș.

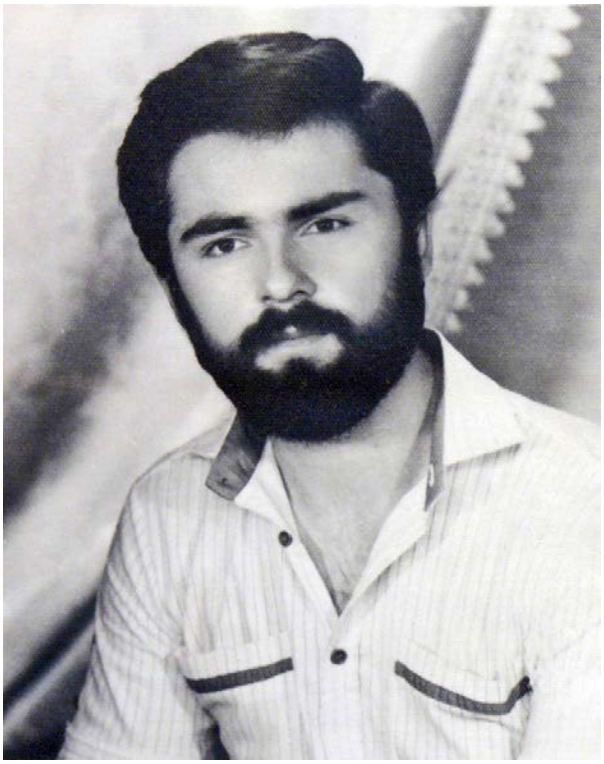

Liviu Popa, sfătuitor inspirat de Dumnezeu

O tacă plăti o vacă

În Ajunul Crăciunului din ‘89, desfășurat mai târziu pe fondul revoluţiei, la Catedrala ctitorită de Sfântul Neagoe Vodă Basarab, am spus printre altele:

– Felicităm maturitatea argeșenilor care s-au comportat responsabil și nu au tras niciun foc de armă.

Nu știm pe cine au deranjat vorbele mele de încurajare la înţelepciune. Spre seară, când era o ceaţă densă și Catedrala era luminată ca niciodată, cu trecători prin preajmă, dintr-o mașină, unii strigau:

– Săriţi că arde mănăstirea!

Zeci și sute de oameni s-au grăbit cu găleţi pline cu apă să „stingă” mănăstirea, care ardea doar în mintea și ochii unor zvoniști, puși să facă o „revoluţie” ca la carte. Am trimis vorbă să se lege poarta mănăstirii pentru a opri puhoiul strâns, cu mare grăbire. Se încercau busculade. Poarta se clătina. Mihail Filimon, cu un curaj deosebit, s-a urcat pe poartă și a strigat:

– Oameni buni, unde arde mănăstirea? Nu vedeţi că e doar luminată în ceaţă?

Dan Dabija, de la unitatea militară, lămurea de zor că nu luase mănăstirea foc. Pentru a degaja poarta de îngrămădeală, le-a spus celor care săreau să o stingă:

– Oameni buni, vedeţi că nu arde nicio mănăstire. Avem noi grijă să nu se întâmple nimic. Mergeţi acasă, să nu vă fure cineva avutul strâns.

Dan Dabija

Cuvântările biblice m-au salvat de la multe nenorociri

Ca-n povești, strigătorii de zvoneală s-au îndreptat în grabă spre casele lor, ca să-și apere vatra familială. Înţelept gând, inspirat de sus, de la Părintele luminilor. Astfel se făcea un act unic de apărare a valorilor naţionale, pândite de primejdii.

Din când în când, **Părintele Nicolae Arsene** se furișa spre Palatul Episcopal, să-mi spună cum mai mergeau evenimentele de dincolo de poartă.

Era îngrijorat – așa se arăta și cred că era sincer – spunându-mi de afurisitele de zvonuri care încă mai zburau prin Cetatea Argeșului la adresa lui Calinic Argeșeanul.

– Mă gândeam să vin discret, să vă iau la mine acasă. Vă ofeream un loc în pivniţă și vă hrăneam și adăpam până se liniștea lumea.

– Îţi multumesc, Nicolae, pentru gândul cel bun! Este ca și cum ai fi făcut-o. Gândul bun este ca și fapta, zice Talmudul iudaic.

Atunci am înţeles vorba mătușii Irina de la Tioltiur: o tacă plăti o vacă. Dacă eram mai precaut (dar de unde să știu ce întorsătură puteau lua evenimentele?) nu spuneam nimic despre revoluţie, ci doar făceam rugăciuni în taină pentru pașnică izbăvire.

Travestire

Zvonurile că ar fi arme la mănăstire s-au dus peste tot. De la autorităţile locale constituite în Frontul Salvării Naţionale, unde erau printre lideri Radu Stancu, directorul general al Muzeului argeșan, s-a dispus un control la faţa locului. Pe lângă alţi membri din Comisie, era și colonelul Ghigheanu, viitorul primar al Municipiului Curtea de Argeș.

A fost controlat totul, de la mansarda Palatului Episcopal, până la subsol, unde se presupunea că ar fi fost tunuri și alte arme.

Rezultatul a fost cel adevărat! Nici măcar un gram de praf de pușcă nu s-a găsit în Palat sau la bisericile de lemn din parcul mănăstirii. Am mulţumit lui Dumnezeu și oamenilor întregi la minte și perspicace.

Înainte de a pleca, am strâns soborul Mănăstirii Curtea de Argeș. I-am spus Comisiei, care era de faţă pentru control, că, din clipa aceea, eu nu mai răspundeam de mănăstire și nici de cele ce se vor întâmpla. Fiecare va răspunde pe propria piele. N-a plăcut acest lucru, dar nu era o altă cale mai netedă.

Puţin mai târziu, s-a auzit că un personaj feminin din curtea mănăstirii se îmbrăcase în civil și se dusese la Pitești să vestească Frontului Salvării Naţionale că ar fi existat arme la subsolul Palatului. N-am voit să mai aflu persoana care-și depusese datele de pe Buletinul de Identitate ca să-și primească plata pentru vorbele mincinoase aruncate în vremuri tulburi.

După o vreme, se zvonea că vreo câţiva „revoluţionari” aveau Certificat că găsiseră și scoseseră armament din subsolurile Mănăstirii Curtea de Argeș.

S-ar zice: iată și zvonuri, și minciuni certificate din care se încasează bani la greu.

Ca la noi, la nimeni!

N-aţi murit încă?

Tensiunea din afara și dinăuntrul meu erau la cote maxime. Simţisem o săgetătură prin întreg organismul, începând de la creier, până-n tălpi. Mă rugam lui Dumnezeu și Sfintei Filoteia să nu fac vreo congestie cerebrală sau în „caz mai fericit" un stop cardiac.

Telefoanele sunau la intervale de timp. Nu știai cine sună. Din întâmplare, am ridicat și eu de câteva ori telefonul din furcă.

Spre uimirea mea, am auzit de la celălalt capăt al firului:

– Alo! Încă mai trăiţi? Era un glas de femeie care nu se confunda cu oarecare altul. Vocea o cunoșteam, precum și persoana care punea întrebări sinistre, ucigașe de om.

Nu eram iertat! Vorba românului, mult încercată: „Pe cine nu lași să moară, mai târziu puţin, nu te lasă să trăiești!" Așa se dovedește micimea și lipsa de caracter a celor care nu meritau să fie ajutaţi, niciodată.

Cuprins de uluire, nu-mi venea să cred cele ce auzeam. Până-ntr-acolo să se ajungă cu răutatea? Dar ceea ce mă făcea să fiu plin de uimire era auzul vocii de femeie și întrebarea criminală.

Oricât încercam, nu puteam face o asociere între un glas de femeie, cantabil, de altfel, și o întrebare atât de funebră. Cred că aceasta este cea mai mare încercare a sufletului meu, de când sunt în aceste spaţii binecuvântate de Dumnezeu, ale Argeșului și Muscelului.

„Trădătorul" Milea

Înainte de a muri Ceaușescu, a murit Vasile Milea, Ministrul Forţelor Armate din România, din Lereștii Muscelului. Era socotit drept „trădătorul" unei ideologii care, în zăngănit de arme, își cânta, ca lebăda, iminentul sfârșit.

Cine l-a omorât pe Generalul Vasile Milea și din ce cauză anume, se va limpezi atunci când generaţia noastră nu va mai fi printre cei vii. Atunci se vor așeza lucrurile adevărate în paginile istoriei neamului românesc, sau poate nici atunci. La ce ne-ar mai folosi să știm încă o „ispravă" în plus, când n-am învăţat nimic sau aproape nimic din istoria martiră a neamului românesc, din toate timpurile?

Într-un chip cu totul anapoda, în iureșul revoluţionar, a fost eliminat Vasile Milea. La doar câteva zile, îi va veni sfârșitul și lui Nicolae Ceaușescu. De justiţia supremă nu scapă nimeni!

Ceaușescu Nicolae și Elena, de Crăciunul anului 1989, aveau să-și sfârșească lunga călătorie prin politichia ateistă, impusă poporului român. Revoluţia românească a fost întâmpinată și aplaudată de întreaga Europă. Se iveau mari speranţe.

Petre Roman, Prim-Ministru al României, poliglot, om curajos, deschis la rostire și cu farmec tineresc, cutreiera cartierele bucureștene cu mii de tineri care strigau din sufletul lor curat: *Cu noi este Dumnezeu!*

Da! Cu cei vii și cu cei care luaseră drumul veșniciei, uciși de gloanţe.

Generalul Vasile Milea, Ministrul Forţelor Armate în pragul evenimentelor din 1989

În vacarmul instabil de atunci, pus la cale și de iscoade lăturalnice, Ceaușescu n-a înţeles că trebuia să fie o revoluţie de catifea, ca la celelalte popoare vecine din „sistemul comunist!" Se voia una originală, tembelă! Așa cum a și fost, din nefericire. Dacă era înţelepciune, se evitau jertfele tinerești.

Lor li se cuvine un loc în calendar, în inima noastră și a generaţiilor care vor veni.

Să revenim la Vasile Milea.

Funeraliile lui s-au orânduit pe 29 decembrie 1989. Zi fierbinte și cu posibile primejdii, mai ales că povestea, adevărată sau nu, cu „teroriștii", era în toi. Te puteai aștepta de oriunde la un eventual cartuș în cap.

Sub starea aceasta incertă și cu spaime, s-a dorit să particip la funeraliile lereșteanului, care se întorcea acasă pentru ultima dată, pe catafalc.

Am ajuns acolo într-o mașină blindată, însoţit de Preotul Moise Pahonţu, parohul locului, un om dintr-o bucată și cu un curaj iresponsabil, pentru vremea aceea instabilă politic.

La Lerești, totul era pus sub controlul armatei. Încercam sentimente din cele mai bizare, care îmi măcinau liniștea și siguranţa personală, dar și a celor din jur.

Le-am ţinut un cuvânt, după pricepere și potrivit evenimentelor de atunci.

Cred că Dan Dănescu, câmpulungeanul, are înregistrarea.

Un ministru, general de armată, fiul Lereștiului muscelean, se așeza sub brazdă, nădăjduind întru Învierea cea de obște.

Vasile Milea a trădat sistemul, împiedicând uciderea românilor din vremea când se schimbau polii social-politici din România!

Radu Stancu și „Revoluţiunea”

Acest personaj, unic în felul său, avea să mă bucure vreme de peste 25 de ani, cu prezenţa sa în decorul plin de vrajă al Argeșului și Muscelului.

Om de soare, răsărit în frumuseţile lumii văzute, în Costeștii Argeșului, avea sufletul curat și candid ca al unui prunc nevinovat.

Radu Stancu mi-a fost un adevărat model de gândire, comportare și lucrare de zi cu zi. Aveam să-l cunosc, așa cum am scris, cu prilejul începutului de restaurare a bisericii de lemn din Călinești Argeșului.

El, Petre Popa, om pe măsura lui Radu, și Silvestu Voinescu, directorul Bibliotecii judeţene de-o viaţă, parcă erau o întreită cunună de virtuţi și talente native, dar și lucrate cu grijă și stăruire. În drumeţiile noastre, de la care nu lipsea Grigore Constantinescu, vedeam locuri pline de măiestrie, în lucrarea duhovnicească și românească.

Așa am ajuns și la Tigveni, în ograda bisericii parohiale, de unde am luat ca model fântâna argeșană. În curtea Mănăstirii Argeșului, după nenorocirea de la Cernobâl, din primăvara anului 1986, s-au făcut patru fântâni, cu apă bună de băut, care și azi dăruiesc bucuria neînsetată. Era o curte mult vestită, dar fără apa cristalină din fântâni.

Radu Stancu mi-a povestit, mult mai târziu, păţaniile din Frontul Salvării Naţionale, local, argeșan. Îl credeam pe cuvânt. Niciodată nu îmi spusese vreo minciună, oricât de mică. El se bucura pentru că Argeșul avea reședinţă episcopală, cu un arhiereu, care primise titulatura de Argeșanul, în 17 noiembrie 1985.

De la stânga la dreapta: Grigore Constantinescu, Ilarion Craioveanu - stareţul Mănăstirii Curtea de Argeș, Radu Stancu – Director General al Muzeului Judeţean Piteşti, Preotul Iosif Mircu, conducătorul şantierului de restaurare a Bisericii Sfântul Nicolae Domnesc, Arhiereul Calinic Argeșeanul și Petre Popa – Șeful Culturii pe Judeţul Argeș

Fântâna din incinta Mănăstirii Curtea de Argeș cu inscripţia:

„În acest loc mult iubit,
Kir Calinic a găsit
izvor bun cu apă lină,
cine-o bea se răcorește
și Domnului mulţumește”

Arhimandrit Ilarion, 1986

Ofta, adeseori, că nu putuse să rămână în structurile politico-administrative locale, cu speranţa unei clare și folositoare orientări. Și aceasta chiar de la început. Apoi lucrurile, cu mult calm, s-au clarificat. Păcat că n-a scris nimic din vremea aceea! Sau poate a scris! Dar mai știi? Soţia sa, o delicată doamnă, ne poate spune și face o surpriză pe măsură.

În decembrie 1989, după cum mergeau lucrurile, se închidea o epocă zbuciumată. Credeam că n-o să ne mai putem vedea vreodată. Unii dintre noi.

Vremurile schimbă oamenii fundamental!

Ruptura se face de obicei acolo unde-i firul subţire, cum spune proverbul românesc, mult călit prin focul experienţei. Dar n-avea să fie așa. Preţuirea și respectul rămâneau brodate pe încrederea în lucrul pe care-l făceam împreună, după cum se va vedea, puţin mai târziu.

Stările se reașezau! Ș-acum, aud cum cântă-n ceruri cei doi, Radu și Silvestru, de-i fac pe îngeri să se bucure!

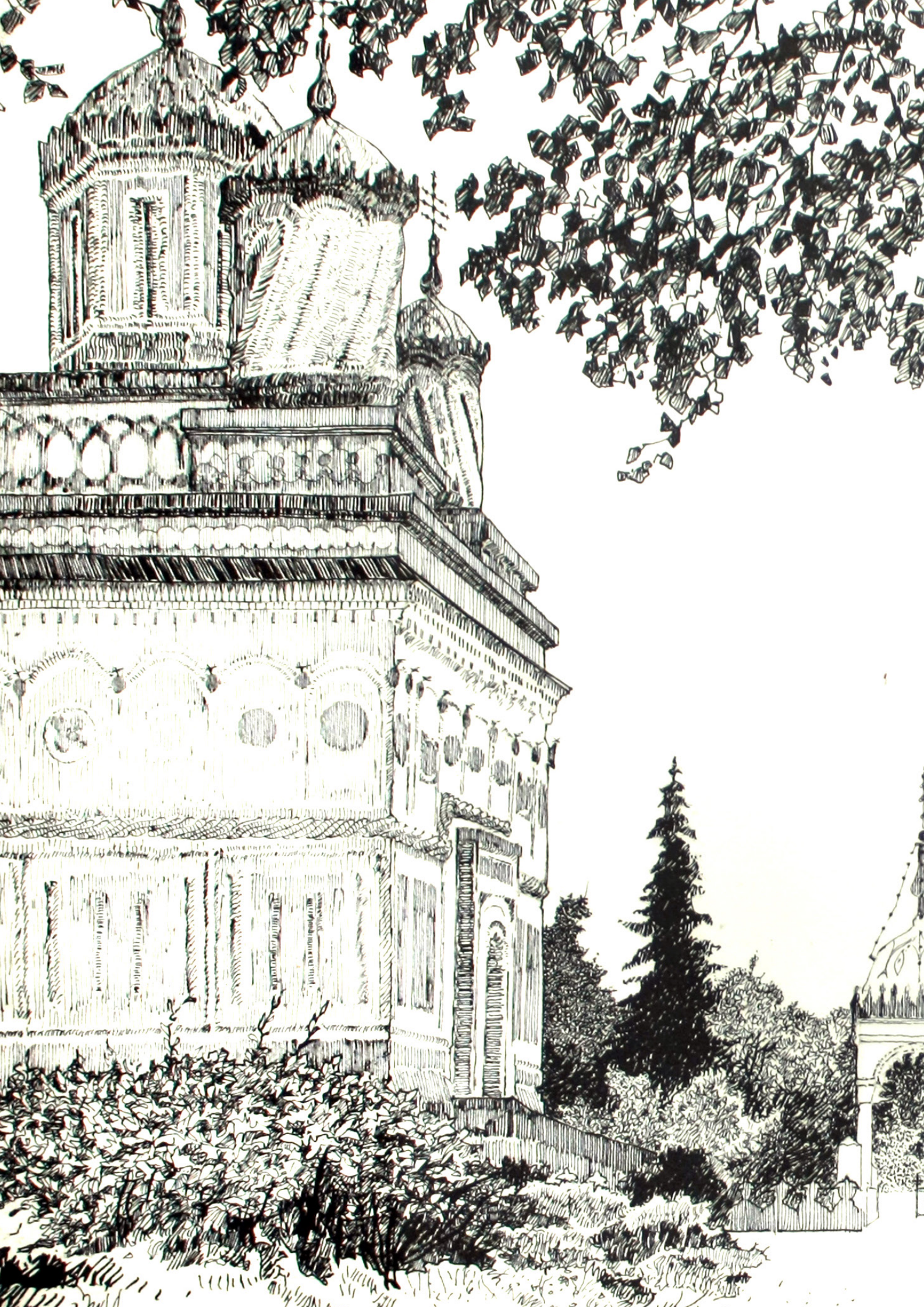

TOATĂ VREMEA-ȘI ARE VREME

VOLUMUL 4

1990

Vremea volumului al IV-lea

Cu mulţi ani în urmă, la Cernica venise, pentru câteva săptămâni, scriitorul Augustin Buzura. Avea în gând să înceapă o nouă carte. Din când în când, îl întrebam:

– Maestre, cum merge cu scrisul?

– Greu, Părinte Calinic. N-am reușit mare lucru. E complicat când vrei să scrii un roman care să reziste în timp și, mai ales, în care să comunici ceva posterităţii.

Mă uitam atent la el. Se vedeau pe faţa lui îngrijorări spinoase, ascunse după o pereche de ochelari cu rame groase ca ramurile prunilor ce înconjurau casa Iustin, unde îl găzduisem pentru creare literară.

Așa mi s-a întrupat gândul de a scrie și volumul IV, din *Toată vremea-și are vreme*.

Iar când am auzit povestea asta nostimă, m-am bucurat din toată inima. Într-o bună zi, l-am întrebat pe parohul de la Corbeni, **preotul Silviu Dumitrache**:

– Silviu, ai citit cele trei volume, *Toată vremea-și are vreme*? S-a uitat la mine surprins. A rotit privirea ochilor albaștri, întunecaţi ca cerul care vremuiește deasupra satului și, dând din colţ în colţ, a zis:

– Le-am citit. Adică le-am răsfoit, că nu prea am timp, am mult de lucru. Lucrez și prin sat, pe la oameni: pun faianţă, gresie, tencuiesc, zidesc. Dar le-a citit bunica, Aurica Turcu.

– Câţi ani are bunica?

– Peste 70 de ani. Îi place să citească mult. Le-a citit pe toate trei, mi-a zis pe nerăsuflate, nepotul bunicii.

– Să-mi spui ce părere are bunica ta despre cele trei cărţi pe care le-a citit.

– Nu pot să vă spun. Deși și-a exprimat părerea, a pus condiţia să nu spun nimănui și, mai ales, autorului cărţii. Dac[v[spun, este posibil să mă pedepsiţi.

Am insistat. Silviu se arăta a fi încăpăţânat – așa precum și este – refuzând, hotărât să-mi spună părerea bunicii lui. Dar insistând și asigurându-l că nu va păţi absolut nimic, mi-a spus, așa…cu jumătate de gură:

– Bunicii i-a plăcut mult cartea. Când am întrebat-o ce părere are, a zis plină de voioșie:

– Măi, măi, dar mare trăznit a mai fost și Calinic, ăsta!

M-am bucurat din inimă de sinceritatea lui Silviu Dumitrache și l-am rugat să mă ducă la bunica lui, să-i mulţumesc personal și să văd cum arată o așa cititoare harnică.

Făcând, într-una din zile, slujbă la biserica din Corbeni, în timp ce miruiam, Silviu mi-a zis, zâmbind șăgalnic:

– Aceasta este bunica mea, marea cărturăreasă!

Deodată,am auzit-o zicând, fără grijă, cu o simplitate absolută:

– Le-am citit pe toate câteșitrele, părinte Calinic, mi-au plăcut mult, și arăta cu mâna în sus, cele trei degete unite ca pentru închinare.

Așa am hotărât, după multe ezitări, să încep și volumul IV. De ce ezitări? Pentru că este foarte greu să spui drept, mai ales când unii dintre cei despre care ai scris mai sunt încă în viaţă, în frumuseţea acestei lumi văzute. Cei care au scris cu adevărat în viaţa lor, dar și cei care nu au scris, știu ceea ce am vrut să zic.

Așadar, volumul IV, din *Toată vremea-și vreme*!

Revoluţie cu „ștaif”

Odată cu începerea unui nou volum, voi evoca întâmplările de după 1990. O să reamintesc că, îndată după zborul elicopterului de pe acoperișul Comitetului Central, în ziua de 22 decembrie 1989 și plecarea spre Târgoviște, a apărut o stare de bucurie, dar și de spaimă colectivă. Plecarea familiei Ceaușescu, pentru unii însemna o întoarcere, dar cu alte posibilităţi, la conducerea unei ţări aflată în suferinţe social-politice și religioase.

Pe cât era de mare bucuria unora că plecaseră, pe atât era de mare nădejdea altora că se vor ivi, din clipă în clipă, din nou, în balconul istoric. Locul unde se spuseseră, printre altele, destule minciuni și jumătăţi de adevăruri.

Bucuria era imensă! Televiziunea și radiourile prezentau în direct o revoluţie, care umpluse de nădejde viaţa politică naţională și internaţională.

Declaraţiile de simpatie pentru bravul popor român, deja supărau pe unii care nu doreau ca pentru România să se ivească atâta preţuire.

Ion Iliescu va deveni președintele Frontului Salvării Naţionale, iar Prim-Ministru, Petre Roman. Împreună au format, cu repeziciune, noul guvern, care avea să gospodărească ţara.

La Televiziunea Română, ca și la Radio, de altfel, erau poftiţi cu spor marile personalităţi ale vieţii sociale. Se perindau și oamenii Bisericii.

Episcopul Nifon Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, a apărut primul la Televiziunea liberă și răsfăţată. A rostit câteva cuvinte de încurajare în noua situaţie creată odată cu plecarea Președintelui României și a nelipsitei sale soţii – geniul rău, cum era numită – care influenţa și schimba miniștrii ca pe caii de poștă de pe vremuri.

Puhoiul de știri care mai de care mai înflăcărate ca: „ne ocupă rușii, năvălesc maghiarii, vin și bulgarii, se otrăvesc apele, apar teroriștii, vin tancurile spre Pitești, sare barajul Vidraru în aer și se îneacă revoluţia, familia și rudele dictatorului se ascund prin mănăstiri" și alte zvonuri nenorocite duceau pe bieţii români în eroare, teroare și nesiguranţă.

Ce să mai spunem despre zvonurile legate de împușcarea a zeci de mii de români? Se estimau peste 60.000 de morţi, soldaţi și populaţie, fără apărare. Se știe că au căzut peste o mie de români în iureșul evenimentelor de la finele anului 1989.

Vorbind despre cei căzuţi, împușcaţi sau călcaţi cu tancurile, îmi vine în minte atitudinea bizară a ieromonahului Ștefan Gănceanu, preot și vieţuitor al Mănăstirii Curtea de Argeș.

Era înainte de plecarea lui Ceaușescu, spre Pitești, la Unitatea Militară, atunci când vâltoarea revoluţionară arăta deja iminenta schimbare.

– Daţi-mi voie, Preasfinţite, să merg la București să particip la revoluţie. Nu vedeţi că se schimbă lumea?

– Lumea se schimbă mereu, Ștefane, dar „revoluţia" se sprijină și reușește și prin rugăciune. Nu au ce căuta călugării să încurce revoluţia cu reverendele lor. Are cine să se ocupe cu treburile astea omenești.

– Iertaţi-mă, dar eu plec chiar acum la București.

– Mergi la București, dar nu ai binecuvântare pentru această drumeţie.

– Vreau să ajung erou! Vreau să mor pentru Ţară!

Era spre seară. Am văzut umbra topindu-i-se în noapte. Argumentele mele nu prinseseră. Dorea să se răzbune pe cei care îl umiliseră mereu. Iar atunci când studiase în străinătate, fusese, poate, silit să colaboreze împotriva conștiinţei sale cu oamenii regimului totalitar, comunist și ateu.

După o vreme, când totul fierbea și zămuiala socială dădea peste marginile cazanului încins, s-a anunţat ritos că Patriarhul Teoctist va rosti câteva cuvinte din studioul Televiziunii Române.

Dar înainte de aceasta, episcopul-vicar patriarhial, Nifon Mihăiţă, îndemna și încuraja pe Patriarhul Teoctist, care avea peste 74 de ani:

– Preafericirea Voastră, ca Patriarh al României, va trebui să mergeţi la Televiziunea Română, să încurajaţi lumea în aceste clipe de dezorientare.

– Măi, Nifone, dar tu ai avut curajul să mergi prin mulţimea asta ieșită în stradă? Nu ţi-a fost frică?

– De ce să-mi fie frică? Am făcut ceva rău ca să mă tem? N-am nicio frică. Trebuie să mergeţi ca să încurajaţi lumea.

– Am peste 74 de ani, Nifone. Iar tu le-ai spus câteva cuvinte.

– Le-am spus, dar tot va trebui să mergeţi.

După o vreme, a mers și Patriarhul Teoctist însoţit de oameni, care-și dădeau seama că o binecuvântare și încurajare a Patriarhului ar fi putut avea un impact major, cum s-a și întâmplat.

Era un apel către naţiunea română. Cu aproximaţie, parcă aud și acum rostirea sa în ton specific: „Iubiţii mei, trăim evenimente epocale pentru poporul român. Suntem în prag de libertate. Vă adresez cuvânt părintesc de îmbărbătare, calm și înţelepciune, pentru a se așeza ţara pe principiile democraţiei și libertăţilor noastre, potrivit drepturilor omului!”

După cum însuși mărturisea, adeseori, apariţia sa la Televiziune fusese un act de curaj, deși Ceaușescu era plecat, dar neprins. Se vedea pe faţa Patriarhului Teoctist spaima firească, dar era nevoie de o vorbă de îmbărbătare, românii așteptând opinia părintelui lor duhovnicesc.

Sigur, dacă se întorcea Ceaușescu, primul care ar fi fost decapitat, nu putea fi decât Patriarhul Teoctist care, și în alte ocazii, avusese curaj civic și religios. Acest curaj a fost de vârf și riscant peste măsură. Cred că a reprezentat culmea patriarhatului său, în acele clipe nesigure și îngrozitoare!

„Revoluţionarul" dezamăgit

Coșmarul revoluţionar se menţinea la cote înalte. Românii de toate vârstele erau chemaţi la arme. Cei dornici de a-și apăra ţara primeau arme și muniţii în neștire, chiar dacă nu făcuseră armata. Răpăiala zgomotoasă și lăsarea cartușelor în voia lor, băga lumea în sperieţi. Nu puteai să ieși nicăieri.

Orice apariţie era însoţită de înfricoșătorul cuvânt: „terorist". Puteai fi ţinta precisă a celor care, poate, atunci puneau mâna, pentru prima dată, pe o armă.

După atâta revoluţie și golirea depozitelor de armament – lucru inadmisibil într-o ţară care era în pragul unui război civil – Ceaușescu a fost prins, judecat și condamnat la moarte. Meteahnă veche: Decebal cu capul în suliţă! Romanii își făceau bucurii imense, cu dansuri, băuturi și mâncăruri, iar impozitele erau plătite pe ani întregi cu aurul jefuit din Dacia Felix, cum o numise Împăratul Traian, încă din timpul acela, nefericit pentru noi.

Cădeau capete mereu, în secoli de restriște. Domnitorul Miron Barnovschi era tăiat la Istanbul. Grigore Ghica, la fel. Constantin Brâncoveanu, tăiat dimpreună cu cei patru fii și Ianache sfetnicul, iar Tudor Vladimirescu, căsăpit de eteriști. I. Gh. Duca, Primul Ministru al României, sfârșea străpuns de gloanţe pe peronul gării Sinaia, iar mai târziu, erau uciși și Armand Călinescu. Savantul Iorga, eliminat prin împușcare, în toamna anului 1940, Antonescu pleca în lumea liniștii, ciuruit de gloanţe, la începutul lunii iunie 1946, iar Nicolae Ceaușescu, cel mai apropiat cronologic, suprimat în 25 decembrie 1989.

N-am făcut pomelnicul celor uciși în decursul istoriei, decât sumar. El este imens. Mereu se întreabă, unii și alţii, de ce s-au întâmplat așa lucrurile? Și cine va urma? Că la noi s-a făcut o tradiţie!

Noi nu știm planurile lui Dumnezeu, iar pe ale oamenilor nu le prea pricepem. Ele sunt deseori, extrem de întortocheate, încât se aud afirmaţii, că nici Scaraoţchi nu le mai dă de capăt!

Ceaușescu a murit alături de tovarășa sa de luptă și de aiureală politică.

Dar nu suntem noi îndreptăţiţi și nici nu dorim să facem niciun fel de judecată. Constatăm doar cele ce se zăresc în lumina istoriei zbuciumate a neamului românesc, în decursul timpurilor.

Dacă este vorba să zic ceva despre întâmplările acestea, voi spune că Dumnezeu ne dă semne de încercare, pentru îndreptarea noastră, pentru că am luat-o, adesea, razna.

„Revoluţionarul" Ștefan Gănceanu a apărut, spre apusul soarelui, cu mers pleoștit, cocoșat și o bască altoită cu un cozoroc leninist. Se vedea, după modul în care pășea, că era tare necăjit, cum se jăluiește un cântec românesc.

Când l-am văzut, m-a apucat o mare bucurie:

– Bine ai venit, revoluţionarul nostru monahal!

– Am venit degeaba. Doream să mor în revoluţie ca să devin erou, dar n-am reușit.

– Ce trebuia să reușești?

– Mergeam în calea tancurilor și a taburilor ca să mă strivească, dar toate se fereau din calea mea. Camarazii mei de-a stânga și de-a dreapta cădeau uciși de gloanţe, iar mie îmi zburau doar pe la ureche. Nu m-a binecuvântat Dumnezeu, ca să ajung erou!

Când l-am auzit, m-au apucat ameţelile. În faţa mea stătea o caricatură sinistră, care căuta moartea cu lumânarea, chiar în buricul Bucureștilor.

– A știut Dumnezeu că tu cauţi moartea pentru mândria nebună de a fi erou, dar atunci când dictatura și prigoanele erau în floare, nu ai zis nici pâs. Iată că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se deștepte și să trăiască.

Privirile aruncate erau pline de ură întunecată. Înainte de a-și legăna pasul spre plecare, a mai auzit de la Calinic, doar atât:

– Ceea ce ai dorit și ai făcut dumneata, putea avea iz de sinucidere. La Socola încă mai sunt locuri.

Din clipa aceea s-a baricadat în chilie și n-a mai vrut să stea de vorbă cu nimeni. Probabil că medita la cartușele care nu-l nimeriseră sau tancurile care nu-l turtiseră!

Mare-i nebuneala lumii!

Nopţi de groază

Nici acum, după aproape 25 de ani, nu mi se pare că lucrurile au intrat în firescul lor, de pace și armonie socială. De la dictatura feroce a unor potenţaţi văzuţi și nevăzuţi, s-a trecut la democraţie operativă. Acum venise vremea ca „democraţia socialistă" și „libertăţile constituţionale" să umple golurile lipsite de miezul social cu speranţe trâmbiţate prin toate mijloacele mediatice.

Fiecare dintre noi eram asaltaţi și bombardaţi – fără odihnă – de știri care mai de care mai înfricoșătoare. Așa s-au așternut peste rănile Ţării spaime care vor plana, nu doar pe deasupra pământului românesc, dar și în inimile noastre pline de groază.

Spaimele îmi cuprinseseră întreaga fiinţă. Cei cu care lucrasem mă părăseau, ascunzându-se de frica stării instabile ce cuprindea întreaga fire românească.

Ceea ce m-a îngrijorat cel mai mult a fost, după cum am mai spus, împărţirea armamentului (puști mitralieră, gloanţe) populaţiei, indiferent de vârstă și starea socială. Ne amintim, desigur, de desele apariţii la Televiziunea Română ale lui Gelu Voican Voiculescu, care făcea stăruitoare apeluri ca populaţia civilă care primise armament, să-l predea deîn-

dată. Iar când a dat un ultimatum hotărât – zi și oră de depunere – am înțeles că situaţia devenise extrem de nesigură și periculoasă. Cred că nimeni n-ar putea ști exact, nici chiar azi, dacă toate sculele de război au fost reîntoarse, spre odihnă, în depozitele Ministerului Apărării Naţionale. Despre „cine a tras în noi după 22", nu se va putea ști niciodată, pentru că nici cei care primiseră armele s-ar putea să nu fi fost consemnaţi în oarecare evidenţe.

Așa se tot vorbește și se va mai vorbi, încă multă vreme. Sunt frânturi de adevăruri, care, nu se știe dacă vor putea fi puse cap la cap.

Orice am spune, este de domeniul trecutului și judecăţile nu le facem noi. Iar dacă „niciun fir de păr din cap nu se mișcă fără știrea lui Dumnezeu", atunci justiţia divină va avea de lucru și în privinţa evenimentelor sângeroase, din decembrie 1989, petrecute exact la împlinirea a două sute de ani de la revoluţia franceză, din 1789.

Stranii coincidenţe!

Gânduri de plecare

Cu greu puteam suporta starea confuză care se așternea ca întunericul de plumb, apăsător asupra sufletului zbuciumat de încrâncenările social-politice, care bântuiau ţara.

Înspăimântat de urgiile care băteau la poartă și în văzduh, nopţi la rând am vegheat din balconul Palatului Episcopal din Curtea de Argeș, pentru a vedea dacă nu se strecoară niscaiva răufăcători, înfierbântaţi de evenimentele care se derulau imprevizibil, după uciderea familiei Ceaușescu. Grija era mare pentru că o scară de fier – fixată pe peretele bisericii Sfântul Neagoe Vodă Basarab, pusă pentru incendii și alte lucrări, putea înlesni urcarea oricărui năzdrăvan pus pe vitejii prostești. Unitatea Militară a Vânătorilor de Munte, condusă de comandantul Toma Avrămuţă, de Ion Pătrunjel și Alexandru Dabija, avea în grijă așezământul ecleziastic argeșean, care încă putea fi bântuit de neprevăzute nenorociri.

Nu-mi puteau ieși din minte urletele celor veniţi cu găleţi să „stingă" mănăstirea care ardea în „flăcări" imaginare. Scornelile erau tot atât de înflăcărate. Ca un cui înfipt în inimă îmi stătea imaginea arhimandritului care dorea inventarul și cheile Palatului, intonând cu vocea lui hârâită și sughiţată:

– Văleu! Văleu! Văleu! Vine armata să vă aresteze. Daţi-mi inventarul și cheile palatului. Îmbrăcat cu rasă și mătănii legate de mâini și potcapul și camilafca de mohair, aplicată pe scăfârlie, vânăt la faţă, făcea și el „revoluţie" prin curtea mănăstirii argeșene.

Venea să împlinească planurile urzite în damf de vin și ciozvârte, slobozind ocări specifice acelora care s-au instruit în răsăriturile apuse:

– Toţi sinodalii sunteţi în cofă. Acum a venit și vremea noastră. Vremea voastră a apus. Trebuie să vă intre în cap. Am răbdat destul, tot felul de umilinţe.

Văzând stările confuze și instabilitatea vremurilor, m-am gândit să părăsesc „România de la Argeș", cum pe drept și sugestiv o numea Nicolae Iorga în cartea lui de răsunet *Locul românilor în Istoria Universală*. Mă socoteam unde să mă duc.

Ţara în care m-am născut devenise, dintr-o dată, „mică și neînsemnată” după deschiderea graniţelor, pe unde intra și ieșea oricine dorea, după voia și interesul inimii. Pe cât era de mică, pe atât era de întinsă. Ea devenise ţară europeană, cu drepturi democratice. Deși s-ar părea a fi un paradox în această exprimare, și azi, după aproape douăzeci și cinci de ani, am aceeași stare ca atunci. Este vorba despre spaime ucigătoare de liniște. Tot chinuindu-mă cu gândurile de plecare, am primit un telefon. Am recunoscut vocea lui Radu Boraciu, un tânăr care lucra cu măiestrie la Atelierele Patriarhiei Române.

– Bună seara, Preasfinţite Calinic. Am auzit că aţi avut necazuri la Curtea de Argeș. Unde Vă aflaţi acum?

– Doresc să plec din Argeș pentru totdeauna! Nesiguranţa se plimbă pe uliţi. Nimic nu mai este sigur. Poţi oricând să fii victimă.M-au părăsit toţi cei cu care lucrasem. Am rămas în grija lui Dumnezeu și a Sfintei Filoteia.

– Unde să mergeţi în lume? Locul Preasfinţiei Voastre este la Argeș! Nu vă speriaţi. Despre mulţi se vorbește în fel și chip. Nu sunteţi singurul batjocorit și hulit, de cei de aproape și de cei din depărtare.

– Totuși, sunt hotărât să plec din cel mai frumos loc din lume, i-am spus lui Radu Boraciu, încurajatorul mirean care-și dovedea omenia în vremuri nesigure și bântuite de înflăcărarea revoluţionară.

– Personal, dacă aș fi în locul dumneavoastră, n-aș părăsi Argeșul niciodată. Aţi spus că este locul cel mai frumos din lume. Așa este! Pentru asta trebuie să suferiţi. Frumuseţea nu se dă omului fără suferinţă! Chiar le vreţi pe toate gratis?

După ce s-a închis telefonul, m-am gândit la vorbele încurajatoare, spuse la vreme de cumpănă amară pentru sufletul meu îndurerat peste măsură. Oricum, îndemnurile primite mi-au potolit hotărârea de a pleca din România revoluţionară. Îmi revenea mereu gândul din 1966, când dorisem să plec în America. Mi-am zis mie însumi că venise vremea să-mi împlinesc dorinţa din tinereţea cuprinsă de libertate. Radu Boraciu, însă, venea cu logica lui sănătoasă de om, neînvins de urâciunile vremii.

Îmi tăiase puntea de plecare! Și așa am rămas în Cetatea Basarabă a Argeșului.

Primul Sinod Ortodox Român după Revoluţie

Purtând o mare frică în cârcă, la chemarea Patriarhului Teoctist, cel de 75 de ani, dar dominat de o tinereţe greu de închipuit, am pornit pentru ședinţa Sfântului Sinod. Mare curaj pe Patriarh! Era o nesiguranţă imensă și aveai impresia că se destramă totul, începând cu noi înșine.

Pe 3 ianuarie 1990, spre seară, unul câte unul, soseau la București ierarhi de pe întinsul întregii ţări. Pe feţele lor se citeau îngrijorări ascunse și nemărturisite. Nimeni nu avea curajul să întrebe ceva pe careva. Parcă ne pălise o muţenie colectivă. Bruma de încredere care existase în anii trecuţi, acum se topise cu totul. Încercam și eu, mai pus pe snoave, să îndulcesc atmosfera cenușie. Te izbeai ca de un zid. Era o nouă ipostază a timpului revoluţionar.

Masa de seară a decurs tot într-o atmosferă plină de sobrietate și mai mult în tăcere. Aproape niciun ierarh nu povestea despre cele întâmplate, la locul de păstorire.

De la ședința Sinodului au lipsit câțiva ierarhi: Arhiepiscopul Antim al Tomisului și Dunării de Jos, bolnav, în cărucior; Arhiepiscopul Teofil al Clujului, bolnav și el, Arhiepiscopul Victorin al Americii și Canadei, bătrân și cam temător, care nu s-a mai ostenit să vină, iar Episcopul Vasile al Oradei era suferind și netransportabil. Astfel, la Sinod, eram prezenți 21 de Ierarhi, prezență onorabilă pentru ținerea ședințelor și luarea de hotărâri valabile pentru întreaga Biserică Românească.

Mă bucur că în arhiva personală s-au păstrat documentele de la prima și a doua ședință a Sfântului Sinod și că le putem reda și aici, pentru ca cititorul să vadă, după douăzeci și cinci de ani, cum arătau și care era situația de fapt.

Potrivit programului, la ora 9.00, în Catedrala Patriarhală s-a făcut slujba de pomenire a eroilor căzuți pentru libertatea și renașterea neamului românesc, urmând apoi un Te-deum pentru deschiderea sesiunii Sfântului Sinod.

Ca întotdeauna, prezența credincioșilor s-a arătat solidară în rugăciune și încurajatoare, mai ales că bunii creștini români, în perioada 17 decembrie 1989 – 3 ianuarie 1990, auziseră tot felul de zvonuri, care mai de care mai abracadabrante, ce băgaseră îngrijorarea și spaima în inima și sufletul lor. Le-am văzut privirea vioaie și zâmbetul le înviora fața, când am intrat în Catedrală, dar și atunci când ne-am îndreptat spre Palatul Patriarhal.

Sunetul clopotelor pline de gravitate, care se revărsa asupra Cetății lui Bucur, ne încuraja să pășim apăsat într-un nou An, binecuvântat de Atotputernicul Dumnezeu.

La deschiderea ședinței Sfântului Sinod, Patriarhul Teoctist a ținut un cuvânt plin de avânt, spunând, că: „Acum suntem întruniți în ședință sinodală, liberă de amestecul regimului ateo-comunist și slujitorii Bisericii Ortodoxe Române sunt într-o oarecare lipsă, având un simțământ de vinovăție, dar din 22 decembrie 1989 suntem alături de fiii poporului nostru, ca și până acum, pentru libertate și pace. Personal, am avut puținătate și lipsă de curaj, din cauza îngrădirii înfricoșate a Bisericii și îmi cer iertare pentru această scădere a mea. Am stat în această reședință trei ani ca un străin, cu un mare sentiment de frică. Ion Dincă a fost trimis de Ceaușescu pentru a ne anunța că oasele Sfântului Dimitrie trebuie duse la Căldărușani, clopotnița demolată, iar Reședința Patriarhală trebuie mutată la Mănăstirea Radu Vodă. Prim-vice-prim-ministrului Ion Dincă, i-am spus hotărât, că nu se poate niciodată să ne mutăm din Dealul Patriarhiei, loc plin de importanță istorică și religioasă.

Mărturisesc, Preasfințit Sinod, că n-a fost ușor să rezist la astfel de presiuni, stând cu frică și cu cutremur, amenințat fiind, că în cazul în care se va auzi ceva despre cele discutate, voi suporta grave consecințe. De aceea, n-am spus nimănui pentru că nu aveam încredere și povara era și mai mare. Așa că vă îndemn părintește să aveți curaj, curajul dăruit de Iisus Apostolilor, și grabnic să scăpăm de frică, de starea lăuntrică de încorsetare. La întâlnirea cu domnul Dumitru Mazilu, vice-președintele Frontului Salvării Naționale, acesta ne-a spus că

se așteaptă de la Biserică sprijin și să ne eliberăm gândurile și cugetele în folosul și drepturile Bisericii României. Știm cu toţii că Biserica este o forţă a Credinţei noastre strămoșești. Noi să aducem pacea, curajul, iubirea de fraţi în sufletele tuturor celor care au luptat puternic și au biruit. Cuvântul nostru să fie balsam, având sentimente frăţești, îngăduinţă, iertare, în mijlocul acestor oameni pentru consolidarea a ceea ce s-a înfăptuit.

Ne adresăm credincioșilor noștri cu un Cuvânt Pastoral, ne adresăm și către tineri, întregului popor și sufletele noastre fost-au pângărite, cum n-a mai fost în istorie, punându-ni-se frâu în libertate, în gândire. Avem nevoie de o renaștere lăuntrică. Schimbarea omului nu poate să vină decât din interior, renașterea sufletească a poporului, a tineretului. Sfânta Evanghelie, glasul lui Iisus Hristos, să fie viu. Sub adumbrirea harului Duhului Sfânt pornim să slujim Biserica noastră, darul sfânt al libertăţii, sprijinire morală și creștină întru refacerea chipului luminos al poporului nostru!"

Pe faţa Patriarhului de 75 de ani se rostogoleau boabe de rouă strălucitoare, iar glasul său răsuna în Sala Sinodală, în care se așternuse o liniște grăitoare din alte vremi.

Cuvânt Pastoral

Vlădica Nifon Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, a făcut Apelul, rostind fiecare nume în parte, cu glasul său cantabil și catifelat. Auzeam răspunzându-se prezent!, glasurile Ierarhilor căpătând voiciune, parcă răsărind după o furtună care acum își mai potolise firea.

Cancelaria Sfântului Sinod condusă de Preotul Constantin Pârvu, ca Vicar Administrativ Patriarhal, întocmise, cu aprobarea și grija Patriarhului Teoctist, o *Ordine de zi* cum nu mai fusese alta până atunci. Cu îngăduinţa harnicului cititor, voi reda pe scurt punctele-program și hotărârile sinodale de la prima sesiune desfășurată în aerul unei libertăţi binefăcătoare.

„Atitudinea Bisericii în noua atmosferă și starea de renaștere spirituală și naţională."

Ceea ce m-a surprins cu adevărat la acest punct a fost faptul că Patriarhul Teoctist a propus ideea rugăciunii de pocăinţă, din partea Ierarhilor Sfântului Sinod.

Episcopul Roman Ialomiţeanul, fostul stareţ de la Cernica, care fusese bătut de Securitate – după propria mărturisire – cu mult înainte de evenimentele din decembrie 1989 a propus condamnarea idolatriei, pe un ton strigător, frecându-și nasul roșu ca racul.

A continuat, într-un ritm greu de închipuit, cu noi propuneri, cu vehemenţă în glas: „Conducerea Bisericii să se facă după Statutul nemaltratat de comuniști, iar Decretul 410/1959, cu decimarea monahismului românesc, să fie abrogat".

Patriarhul Teoctist a propus ca Sfântul Sinod să trimită un Cuvânt Pastoral către cler și credincioși, cu îndemnul la pace, înnobilare sufletească și unitate naţională.

Iată cuprinsul acelui text unic în Istoria Bisericii Românești, pentru că unice au fost și momentele prin care am trecut!

Cuvânt Pastoral
al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române către cler,
mînăstiri și toți binecredincioșii creștini romîni

Iubiţi fii duhovnicești,

În aceste momente de mari prefaceri din ţara noastră, când Bunul Dumnezeu ne cheamă să folosim, spre slava Sa și binele tuturor, darul sfânt al libertăţii dobândite prin multe jertfe neprihănite ale poporului nostru, mai ales tineret și armată, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române vă adresează un îndemn părintesc și pastoral de reînnoire spirituală și reconciliere, adică împăcare. Libertatea pe care o avem acum, iubiţii noștri, trebuie să o folosim mai întâi pentru a ne lepăda de tot ce a fost fals și rău în cuvintele și faptele noastre din anii dictaturii. În aceste momente, redescoperim libertatea de a mărturisi greșelile noastre, dar și suferinţele și umilirile noastre. În primul rând, condamnăm cultul idolatru al personalităţii dictatorului care se considera un fel de zeu, precum și dictatura ateistă și anti religioasă care i-a servit ca platformă și care prin teroare a ridicat minciuna la rang de adevăr. Drept aceea, cerem iertare lui Dumnezeu și vouă, prea iubiţi fii sufletești, pentru toate declaraţiile noastre publice și pastoralele noastre prin care am fost obligaţi să vă spunem că ne bucurăm de deplină libertate religioasă, în timp ce asupra Bisericii se exercitau multe presiuni și îngrădiri de tot felul. Pentru teama noastră prea mare de a ne opune deschis dictaturii, precum și pentru felul în care am fost obligaţi să-l lăudăm pe dictator. Cu toate că în particular ierarhii și-au exprimat adesea, în faţa autorităţilor de stat locale și centrale, prin nenumărate demersuri, problemele cu care erau confruntaţi și s-au plâns de multe îngrădiri și abuzuri pe care trebuiau să le suporte din partea Statului, public însă, Biserica nu a avut nici măcar libertatea de a-și arăta lacrimile sale. De aceea, toate declaraţiile oficiale publice ale ierarhilor trebuiau să fie, nu numai pozitive, ci chiar la superlativ.

Desigur, mulţi dintre voi, iubiţi slujitori ai altarelor străbune și iubiţi credincioși ai Bisericii noastre, voi care aţi trăit în aceleași condiţii, aţi înţeles că acest fel de a vorbi al nostru a fost adesea preţul sau tributul pe care trebuia să-l plătim pentru ca Biserica să poată răspunde celor mai elementare nevoi ale sale. Foarte adesea, noi nu am avut de ales între bine și rău, ci între un rău mai mic, adică vorbirea aceasta forţată și artificială, nesinceră și un rău mai mare, adică refuzul statului ateu de a autoriza recunoașterea preoţilor, funcţionarea școlilor teologice, publicarea de cărţi de cult și de teologie, restaurarea de biserici și mănăstiri, construirea de noi edificii bisericești, relaţii ecumenice internaţionale, publicarea unei vaste literaturi, prin care am menţinut conștiinţa că originile și sufletul culturii românești și al continuităţii românești sunt de natură creștină. Deși am socotit că aceasta a fost calea cea mai potrivită de a acţiona, știm că această atitudine scandaliza pe unii, dar fundamental intenţia noastră constantă a fost aceea de a sluji binele Bisericii, de a asigura continuitatea și istoria, vizibil și de a răspunde nevoilor imediate ale voastre de a păstra credinţa strămoșilor

și a părinţilor noștri, de a vă boteza copiii, de a vă cununa tinerii, de a vă înmormânta morţii, de a vă întreţine în suflete flacăra credinţei și speranţa într-o liberare a poporului de sub dictatura ceaușistă. Mărturia păstrării credinţei s-a văzut și în strigătul spontan al poporului credincios din timpul revoluţiei: „Dumnezeu este cu noi! Biserica este cu noi! Binecuvântează, părinte, pe cei ce luptă acum pentru libertate!". Renașterea noastră spirituală, iubiţii noștri, trece, deci, acum, prin pocăinţă, prin regretul că am fi putut face mai mult și nu am făcut, însă fără a uita să mulţumim lui Dumnezeu și vouă pentru ajutorul dat. În același timp, însă, darul sfânt al libertăţii prin care ne mărturisim fiecare dintre noi vina noastră din anii dictaturii, trebuie să ne conducă pentru a slăvi pe Dumnezeu și pentru a promova binele naţiunii, la iertare, conciliere și unitate, pe baza încăduinţei și a dragostei frăţești, evitând răzbunarea și dușmănia. Cînd suntem prinși cu lucrările urgente, să nu uităm totuși lucrurile esenţiale: bunătatea și dragostea faţă de aproapele; să ne ferim să reluăm sub altă formă, fie ea chiar și prin cuvinte, violenţa și păcatele dictaturii de care ne-am eliberat.

Iubiţii noștri, îndemnul nostru părintesc către voi toţi, cler și credincioși, este să pășim hotărâţi într-o lucrare comună de renaștere spirituală a conștiinţelor, de intensificare a vieţii pastorale și misionare a Bisericii, în cadrul societăţii românești de astăzi libere și, în același timp, dornică de redresare spirituală și materială din starea jalnică în care a adus-o dictatura teroristă și ateistă. Să ne străduim împreună să reconstruim bisericile dărâmate, să construim biserici noi acolo unde nu ni s-a dat voie, să promovăm educaţia religioasă a tinerilor și adulţilor, după zeci de ani în care, în școli și în instituţii, Dumnezeu a fost negat și batjocorit, iar familia și societatea românească nu aveau dreptul să se refere public la valorile spirituale religioase care fac parte integrantă din sufletul neamului românesc.

Să lucrăm împreună pentru a promova opera de dragoste creștină a Bisericii (opera de caritate) în spitale, în orfelinate, azile de bătrâni, închisori, în parohii, în armată.

Să lucrăm împreună pentru a înnoi învăţământul teologic și pentru a promova bunele relaţii dintre Biserica noastră și celelalte Biserici și culte din România.

Să sprijinim cu însufleţire noul program de refacere spirituală și materială a ţării și să redescoperim dragostea noastră pentru munca liberă și dăruitoare care face să rodească glia noastră strămoșească și să înflorească viaţa satelor și a orașelor noastre.

Iar libertatea noastră va slăvi pe Dumnezeu și va fi de folos tuturor, numai dacă ea are ca roadă reconcilierea, renașterea morală, propășirea spirituală și materială, precum și unitatea poporului nostru eroic și jertfelnic. Așa să ne ajute Dumnezeu! Binecuvântarea Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi, cu toţi.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române."

Pe feţele Ierarhilor s-a așezat o lumină lină și o bucurie binefăcătoare izvora din inimă. Era pentru prima oară când Ierarhii Bisericii Strămoșești făceau, din suflet, căinţă publică. Și parcă, socotindu-se a fi cumva săracă mărturisirea și căinţa despre care aţi luat act, un nou material s-a alcătuit și aprobat pentru difuzare, cu titlul *Ceasul Adevărului*!

Ceasul Adevărului
Declaraţia Bisericii Ortodoxe Române
cu privire la lipsa de libertate religioasă din timpul dictaturii

Delegaţii Bisericii Ortodoxe Române, la întruniri ecumenice internaţionale și în vizite peste hotare, nu s-au putut exprima niciodată pe ei înșiși și nici adevăratele convingeri ale Bisericii. Reprezentanţii autorităţilor de stat dictau totul: hotărârile, textele și mandatele delegaţilor. La întoarcerea delegaţilor, cereau rapoarte amănunţite, pe care le verificau prin mijloace necunoscute delegaţilor. Declarau că aveau agenţi peste tot și îi înfricoșau pe toţi delegaţii cu aceasta.

Biserica trebuia protejată. Dacă s-ar fi manifestat cea mai mică opoziţie, aceasta putea fi urmată de represalii din care ar fi suferit întreaga Biserică, precum: limitarea numărului studenţilor, a preoţilor, desființarea parohiilor, oprirea tipăriturilor religioase, a cotelor de materiale, hârtie, parafină etc.. Biserica a considerat întotdeauna că slujirea credincioșilor, asigurarea lor cu preoţi, cu biserici deschise, trebuie să treacă înaintea oricăror alte lucruri. Important era să ne menţinem, cât de cât, mijloacele de propovăduire a credinţei, cultul și asistarea credincioșilor la botezuri, căsătorii, înmormântări, până la eliberarea pe care toţi o așteptau.

Cu multă grijă, am reușit să ne menţinem un minimum de drepturi, dar pentru aceasta a trebuit să facem sacrificii enorme de conștiință. Credincioșii, în marea lor majoritate, au înţeles aceasta. Bisericile au fost permanent pline și li s-au dat, pe cât s-a putut, preoţi pentru toate serviciile. Fraţii noștrii români care trăiau în ţări libere au fost în general critici la adresa noastră. Ierarhii Bisericii Ortodoxe Române și-au asumat în tăcere și durere toate aceste critici aspre și nu le-au răspuns lor public niciodată, pentru că nu aveau libertatea să o facă. În inimile noastre, le-am mulţumit deschis tuturor că, în mare parte, ei spuneau lumii ceea ce noi nu puteam spune.

Pentru noi, ei rămân legaţi sufletește de trunchiul Ţării și Bisericii noastre. Trebuia să facem însă o precizare absolut necesară. Unii dintre delegaţii Bisericii Ortodoxe Române, precum cei din Consiliul Ecumenic al Bisericilor, din Conferinţa Bisericilor europene și din alte organizaţii, au mărturisit întotdeauna conducătorilor oraganizaţiilor și colaboratorilor lor adevărata lor situaţie, teroarea și frica sub care se aflau.

Suntem adânc recunoscători că, întotdeauna, am fost înţeleși și iată că vremea adevărului a sosit. Odioasa dictatură care a făcut mii de victime și crime a fost doborâtă, desigur, cu preţul multor jertfe pe care le deplângem și pentru care ne rugăm.

Biserica noastră a trecut din prima clipă, în unanimitate, de partea luptătorilor pentru libertate. Am avut jertfe și printre preoţi. S-au tras clopotele bisericilor, s-au distribuit lumânări, s-a vorbit poporului de către slujitorii altarelor. Numai cine își poate imagina ce a putut face dictatura ceaușistă și aparatul ei de represiune, ne va putea înţelege și ierta. Regretăm că nu am putut spune public despre lipsa noastră de libertate. Nu am abdicat însă

niciodată de la propovăduirea credinţei în Dumnezeu în toate bisericile, în școlile teologice, în presa religioasă. Presa ne-a fost întotdeauna cenzurată. Cenzura presei bisericești nu s-a oprit nicio clipă. Textele telegramelor către dictator ne erau aduse gata făcute, ca și cuvântările publice. Când cuvântările personale nu conţineau referinţe laudative și ditirambice la adresa familiei dictatorului, acestea ne erau impuse și dictate sau trimise în scris. Eram obligaţi să scoatem alte articole din presa noastră și să introducem aceste texte, sub ameninţarea că presa noastră religioasă va fi oprită. Ne obligau și să le tipărim imediat.

Nimeni n-a știut de aceste umiliri permanente sub care am trăit și că n-am avut voie să spunem niciodată adevărul, ba dimpotrivă, erau ordine aspre să-l ascundem.

Sîntem acum liberi și ne vom da întreaga contribuţie, la refacerea spirituală a ţării. Vom continua să participăm la mișcarea ecumenică și să ne aducem contribuţia noastră la apropierea între Biserici și popoare. Vom face acest lucru în continuare, atât în ecumenismul local, în cadrul organizaţiilor creștine internaţionale, cât și în dialogurile teologice dintre Biserici.

În același timp, dorim să exprimăm profunda noastră recunoștinţă tuturor Bisericilor, organizaţiilor creștine internaţionale șu tuturor oamenilor de bunăvoinţă care au fost alături de Biserica noastră și de poporul nostru în lupta lor pentru libertate și demnitate umană."

După aceste mărturisiri publice, m-am bucurat văzând o schimbare la faţă a Ierarhilor, care, după cum se cunoaște, avuseseră de dus greul zilelor pastorale.

Episcopului Roman Ialomiţeanul îi sclipeau ochii de bucurie și avea o veselie nemaivăzută la el, fiind de obicei ursuz și morocănos. Acum jubila și uneori izbucnea într-un râs nestăpânit, spre surpriza celorlalţi.

Gherasim, Episcopul Râmnicului și Argeșului, din când în când răbufnea, zicând ca pentru sine, dar cu glas de se auzea și prin vecini:

– Calinic, ce este cu veselia asta a lui Roman?

– Se bucură că a venit revoluţia izbăvitoare și pentru el, că a fost prigonit de regimul comunist, am zis eu cu încercare de spășenie.

– Dar ce, numai el a fost prigonit? a întrebat ofticat Vlădica Gherasim, bombănind: măi, măi, măi!

– Cred că are o scoarţă la cap, și-a încheiat nemulţumirea Ierarhul care nu prea suporta exuberanţa arhierească a duhovnicului său cernican.

Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române

Voi reda cu fidelitate cele exprimate de Ierarhii Bisericii, după cum urmează: **Mitropolitul Nicolae al Banatului**: „Prezentăm adeziunea Bisericii Ortodoxe Române faţă de noua revoluţie a poporului român. Așezarea Ţării pe temelii de libertate și demnitate. Însușirea platformei program, având acum posbilitatea de liberă exprimare."

Doleanţe din partea credincioșilor:

Mitropolitul Nicolae al Banatului

Roman Ialomiţeanul, Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor: „Dezlegare cer credincioșii, a toată Litia, la Bobotează, că toţi am greșit, să ne cerem iertare de la Dumnezeu!"

Patriarhul Teoctist: „Am citit de Anul Nou 1990 – rugăciunile Sfântului Vasile cel Mare!"

Mitropolitul Nicolae al Banatului: „Probleme de principiu – să ne exprimăm revendicări: respectarea sărbătorilor religioase mari; introducerea Religiei în școlile de Stat; transmiterea prin TV, Radio și prin toate mijloacele de informare în masă a slujbelor religioase și alte activităţi; asistenţă socială – Spitale pentru Biserică."

Roman Ialomiţeanul: „Teologii să facă armată, dar în compartimentele auxiliare; contribuţii de la Stat pentru cler; femeile să fie admise în învăţământul teologic; abrogarea legilor și dispoziţiilor administrative care ne îngrădesc libertatea religioasă; accesul clericilor pentru asistenţă religioasă la spitale, temniţe, școli, armată, orfelinate, azile."

Teoctist Patriarhul: „S-au aprobat două ore pentru transmiterea Sfintei Liturghii, duminica, la Radio și Televiziune și o emisiune de douăzeci de minute pentru ierarhi, profesori, clerici etc."

Episcopul Roman Ialomiţeanul, după obiceiul său, a protestat că se va deranja slujba. A cerut să fie instruiţi cei care vor transmite, ca să nu umble prin biserică, precum pe bulevard.

Mitropolitul Nicolae: „Pentru prima dată, credincioșii au văzut cum se sfinţesc Cinstitele Daruri! A arăta, nu a acoperi, Vlădica Roman!"

Roman Ialomițeanul

Mitropolitul Nestor al Olteniei: „Să se înființeze Academia de Muzică Bisericească și Academia de Pictură Bisericească!"

Ioachim Vasluianul, **Arhiereul Vicar al Episcopiei Romanului și Hușilor**: În învăţământul nostru teologic, diplomele să fie recunoscute de Stat.Instituirea zilei de 22 decembrie, ca zi naţională de pomenire a eroilor căzuţi pentru libertate și renașterea poporului român – cu slujbe la locul de martiraj, în fiecare an.

Episcopul Roman Ialomiţeanul: Biserica pomenește pe eroi, la Înălţarea Domnului, de multă vreme.

Episcopul Gherasim a propus ziua de 23 decembrie.

La punctul al II-lea, de pe *Ordinea de zi*, a ședinţei: Constatarea că, de mult timp, scaunul de mitropolit al Moldovei și Sucevei fusese vacant, ca și unele posturi de episcopi și arhierei vicari; necesitatea ocupării lor.

Aici trebuie să subliniez că Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, ajuns în anul 1986, Patriarh al României, a suplinit până în 1990, iulie 1 și Eparhia întinsă cât o ţară, de unde a plecat. Greu a înţeles să se despartă de Moldova lui dragă!

Atunci când puterile conducătoare comuniste ale României îl sileau să se mute din Dealul Patriarhiei cu totul, se gândea să se mute și el în Moldova, și centrul Patriarhiei să fie la Iași. Era o primejdie, dar un gând ispititor pentru fostul Mitropolit al Moldovei, și acum fericit locţiitor.

Când Patriarhul Teoctist era întrebat:

– De ce nu se alege Mitropolit la Iași? Răspundea invariabil:

Episcopul Gherasim

– Nu am oameni! Oameni mai erau, dar nu erau potriviţi pe măsura lui și, apoi, vroia să fie cineva acolo care să recunoască ostenelile sale bogate și cu realizări impresionante!

În cele din urmă, am înţeles cu toţii că privirile marelui Patriarh se îndreptaseră spre tânărul arhimandrit Daniel Ciobotea, de a cărui vrednicie se încredinţase pe deplin, de când mergea în delegaţii ecumenice, pe meridianele lumii, în Biserici de toate culorile confesionale. Aștepta vremea potrivită pentru coacerea fructului ortodox, care se arăta întru cumpănită împlinire.

La punctul al III-lea, Ierarhii, cu deschidere responsabilă, au început să arate **obiectivele** prioritare de lucru pentru exercitarea libertăţilor religioase, consfinţite de Consiliul Frontului Savării Naţionale, prin Decretul Lege din 22 decembrie 1989, în vederea unui aport mai mare al Bisericii la renașterea spirituală a clerului și credincioșilor.

Episcopul Emilian Birdaș al Alba Iuliei, după cum îi era obiceiul vulcanic, de a sări ca ars, a propus, cu ton înalt: „Redarea numirilor de străzi vechi și reînfiinţarea Comisiei Monumentelor Istorice desființată, după cutremurul din 1977, de către Nicolae Ceaușescu, punând în primejdie sutele de monumente istorice, la care se lucra cu mare avânt, cu specialiști de primă mână."

A fost o mare lovitură pentru patrimoniul religios ortodox și istoric, desfiinţarea Direcţiei Monumentelor Istorice. Toate restaurările se opriseră, iar materialele de construcţie fuseseră jefuite, cu un barbarism greu de imaginat! Am găsit pe teren dezastrul instaurat cu repeziciune. Grija mare a Ierarhilor Bisericii Ortodoxe se apleca în continuare spre refacerea bisericilor demolate.

Arhimandritul Daniel Ciobotea

Erau îndrumări date preoţilor și credincioșilor pentru salvarea, dacă era posibil, pe același loc, sau în altă parte, a sfintelor locașuri căzute pradă furibundei demolări. De asemenea, s-a analizat posibilitatea construirii unor noi biserici, cu sprijinul Comitetelor Locale ale Frontului Salvării Naţionale, îndeosebi în cartierele noi și în localităţile lipsite de biserici.

Teoctist Patriarhul: „Direcţia Monumentelor Istorice va trece la reconstrucţia și refacerea monumentelor istorice, iar părintele Bogdan Gheorghe va alcătui un Comitet pentru refacerea bisericilor Sfânta Vineri și Sfântul Spiridon Vechi. Se vor consulta forurile de specialitate și se vor întocmi documentaţii."

Legat de aceste îndemnuri repetate ale Patriarhului Teoctist, aș vrea, cu îngăduinţa dumneavoastră, să arăt foarte pe scurt, de ce, acest om al Bisericii lui Hristos era atât de perseverent. Ca nimeni altul, acest Ierarh a avut un rol distinct în Biserica Neamului, chiar de la începuturile arhieriei sale. Ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care se întindea pe întreg cuprinsul Ţării Românești, a avut, din încredinţarea Patriarhului Justinian în grijă, problemele pastorale și administrative. Era Arhiepiscop al Americii și Canadei, doar numit, dar neprimit acolo. S-a reîntors acasă, dar nu la București de unde plecase, ci la Arad ca episcop, fiindcă Eparhia era vacantă, prin plecarea lui Nicolae, ca Mitropolit al Banatului. Ca suplinitor în demnitatea de Episcop al Oradiei, a suplinit o vreme Eparhia rămasă vacantă prin îndepărtarea episcopului Valerian, cel mult „original".

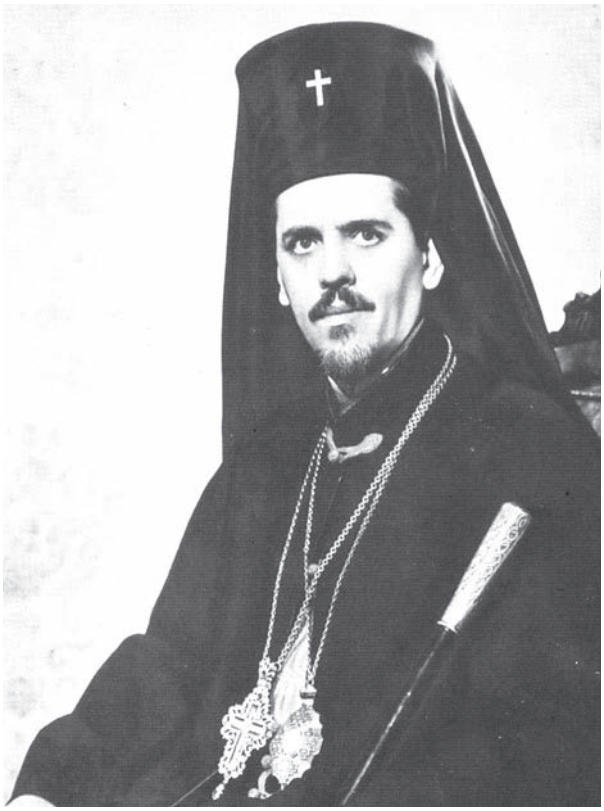

Mitropolitul Nicolae Mladin

A păstorit o vreme și Mitropolia Olteniei, iar ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei a suplinit, un timp, și Mitropolia Ardealului, după retragerea **Mitropolitului Nicolae Mladin**, pe care îl cam doborâse munca și spaimele datorate celor care îl șantajau cu participarea sa la activităţile legionare. Ca Patriarh, Teoctist a păstorit întreaga Românie, după ce o făcuse, pe rând, în toate provinciile ţării. Nimănui nu i se dăduse, de când este Biserica românească, un astfel de cadru pastoral, unic, așa cum îi plăcea mereu să spună, iar atunci când îndemna la lucru, știa exact ce se putea face la timp și ce trebuie amânat pentru o vreme mai potrivită. Fantastic personaj! Am făcut aceste sublinieri, pentru că, *Ordinea de zi* de la primul Sinod din zilele democraţiei, ne arată paleta completă de propuneri în faţa ierarhilor veniţi la București ca să se întărească în noua lucrare responsabilă. Iată cum s-a gândit în vremuri de nesiguranţă socială și religioasă: Pentru a da posibilitatea credincioșilor și, mai ales, tinerilor, să cunoască învăţătura de credinţă ortodoxă, se vor discuta măsurile privind tipărirea de materiale misionare, cum ar fi: broșuri cu conţinut religios, Cărţi de rugăciuni, Catehisme, Mica Biblie, Învăţătura de Credinţă Ortodoxă, cărţi de predici și catehisme, acatistiere, Ceasloave, Vieţile Sfinţilor, Cărţi de cântări bisericești, calendare de perete și de buzunar, iconiţe, ilustrate religioase pentru copii, precum și producerea de material instructiv audio-vizual (diapozitive, filme, poze, casete, videocasete etc.) și alte materiale utile misiunii pastorale a Bisericii.

Mănăstirea Văcărești in timpul demolării

Pentru intensificarea activităţii misionare a Bisericii și pentru a da credincioșilor ortodocși români, femei și tineri, posibilitatea de a se manifesta plenar, să se examineze oportunitatea înființării: Asociaţiei Femeilor Ortodoxe și Asociaţiei Tineretului Creștin Ortodox.

Mitropolitul Nicolae al Banatului a propus: „Asociaţia *Oastea Domnului*, legalizarea eișI revenirea în sânul Bisericii. Să-i dăm o direcţie clară – să nu fie o grupare anarhică. Adunările să se facă după masă, în biserică, în prezenţa preoţilor care vor coordona și îndruma pe *ostașii Domnului*."

Patriarhul Teoctist sublinia: „Facem chemare neîntârziată ca preoţii să-i întâmpine cu încredere și răbdare și să se implice și în această lucrare, Biserica având acum un câmp larg de acţiune în pastoraţie. Fiecare Eparhie se va ocupa de imprimarea tuturor cărţilor de trebuinţă, mai ales a celor portabile: Cărţi de rugăciune, Catehismul, Manualul de catehizare pentru tineri, iar preoţii vor avea un ghid ajutător. Aceasta să se facă urgent! De asemenea: calendare tip carte cu viaţa sfântului din fiecare zi, dorindu-se o Agendă creștină."Totodată, se impunea realizarea unui studio de televiziune și un post de radio pe plan patriarhal. Ședinţa Sfântului Sinod se desfășura într-un iureș de propuneri, rar întâlnit până atunci. Mă gândeam cum ar fi mers lucrurile dacă mai trăia Iustin Moisescu, ca Patriarh al României? Greu de imaginat! Patriarhul Teoctist continua cu propuneri: „Organizarea imediată a catehizării în cadrul bisericii a copiilor, tinerilor și a tuturor credincioșilor, prin stabilirea unor zile și ore precise de catehizare, care să fie aduse la cunoștinţa publicului; desemnarea în acest scop a unor persoane competente: preoţi, diaconi, cântăreţi bisericești, pre

Biserica „Sfântul Nicolae Jitniță" din București înaintea demolării

otese sau persoane creștine ortodoxe din rândul cadrelor didactice, fie din alte domenii. În vederea unei bune organizări a catehizării, Centrul Eparhial va numi o persoană competentă în acest scop, pentru a ajuta îndrumarea și a coordona activitatea de catehizare."

Mitropolitul Antonie al Ardealului a propus, cu vocea ondulată de bas-bariton: „Biserica să înceapă catehizarea copiilor după programe elaborate – teme de catehizare, cu subiecte pentru fiecare categorie.

Teoctist, Patriarhul: „Eparhia să aibă un responsabil desemnat, de preferat preotul care să ţină evidenţa copiilor, orarul, cine predă și ce anume predă, folosindu-se cu precădere *Învățătura de Credință Ortodoxă*."

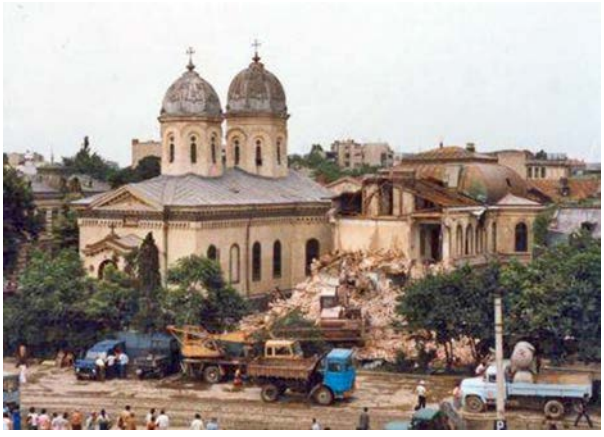

Urgia demolărilor comuniste

Justinian Maramureșanul, episcop vicar al Clujului, a venit cu propunerea: „Mitropolitul Antonie să scoată o carte pentru catehizare, pentru tot Ardealul. Protoiereii și preoţii misionari să urmărească desfășurarea învăţăturii creștine cu toată atenţia. Propunem tipărirea unui Manual de Catehizare, alcătuit de profesorul universitar Vasile Mihoc."

Teoctist, Patriarhul, cu calmul obișnuit, a recomandat ca: „Preasfinţiţii Episcopi și Arhierei Vicari să coordoneze întreaga activitate de catehizare, având în supraveghere, mai ales, pe preoţii misionari, alcătuindu-se manuale pe vârste."

Nestor, Mitropolitul a adaugat: „să se facă permanent această catehizare, începându-se cu noţiuni elementare, pe înţelesul copiilor, avându-se în vedere vârsta lor fragedă și puterea de înţelegere."

Pimen, Episcopul vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei a propus: „tipărirea de iconiţe, cruciuliţe, proiecţii de filme și diapozitive la școală."

Teoctist, Patriarhul: „În vederea reînnoirii învăţământului teologic seminarial și universitar, potrivit cerinţelor actuale, să se constituie o Comisie de profesori și studenţi, care să facă propuneri concrete, pentru a se răspunde problemelor actuale ale Bisericii și societăţii contemporane, programele modificându-se integral. Se va studia modalitatea de admitere în Seminariile și Institutele teologice a noilor candidaţi: examene, număr limitat de locuri, bărbaţi și femei. Candidaţii se primesc doar în vederea hirotoniei și pentru îmbogăţirea cunoștinţelor, examinându-se aptitudinile pentru preoţie și în școlile teologice se primesc monahi și monahii, fiind necesară recomandarea Chiriarhului locului pentru toate categoriile de candidaţi la școlile teologice."

Nestor, Mitropolitul: „Fiecare Eparhie să comunice Cancelariei Sfântului Sinod necesarul de candidaţi."

Roman Ialomiţeanul: „Să fie binecuvântaţi pentru înscriere doar cei care au primit note de admitere pentru Seminar și Facultate. Să nu se aștepte pomeni, ci doar competenţă. Examenele să fie severe pentru o corectă selecţie. Materiile din care să se dea examene: Limba Română, cunoștinţe religioase, aptitudini muzicale. Fiecare Eparhie să analizeze corect necesarul de candidaţi, ca să nu ne confruntăm cu o inflaţie. Să se facă o evidenţă pe ţară."

Teoctist, Patriarhul: „Fiecare Eparhie este suverană ca să-și fixeze locurile în funcţie de necesarul pastoral. Sperăm să primim în proprietatea Bisericii locurile unde au funcţionat Seminariile în Patriarhia Română. Avem mari lipsuri de personal clerical în cuprinsul Patriarhiei."

Calinic Argeșeanul: „Să se înființeze Seminarii pentru elevi și eleve, separat, precum și seminarii pentru monahi și monahii. Să se școlarizeze întreg personalul vieţuitor de la chinoviile de călugări și călugăriţe din ţară. Iar la Facultăţile de Teologie să aibă aceleași drepturi la studiu absolvenţii de la Seminariile Teologice."

Teoctist, Patriarhul: „Pentru a se înlătura tot ce a fost impus învăţământului teologic și presei bisericești de către regimul ateu, în cei 50 de ani de pustiire doctrinară, denaturându-le specificul lor, să se treacă de urgenţă la: revizuirea programelor analitice, a cursurilor și

Calinic Argeșeanul

manualelor; revizuirea conţinutului tuturor publicaţiilor, cărţi, periodice, reviste editate ale Patriarhiei Române și ale Centrelor Eparhiale." Apropos de revizuirea conţinutului tuturor publicaţiilor. Într-o zi, aflându-mă la Secretariatul Cabinetului Patriarhal, am văzut pe o masă cu mai multe cărţi, o scrisoare în câteva pagini. O anumită persoană, se adresa Patriarhului Teoctist, spunându-i că în anumite texte din cărţile sale publicate, înainte de 1989, aducea laude lui Ceaușescu, mai ales la zile aniversare (protocolul obișnuit!) și-l amenința că în cazul refuzului de a-l primi în audienţă, ca să negocieze anumite sume, va face tărăboi în presă. Scrisoarea era semnată cu adresa șantajistului, pe faţă, doar democraţia își deschisese ochii, adăugând și telefonul, cu menţiunea: Urgent!

Într-una dintre zile, Patriarhul Teoctist m-a chemat în biroul său.

– Să mă ajuţi, Calinic, să scot din cuprinsul cărţilor mele tipărite, „laudele" la adresa stăpânirii. Știi tu cum era pe vremea lui Ceaușescu. Niciun rând nu se tipărea fără cenzură, iar ca să treacă pragul pentru tipar, erai obligat să spui câte ceva și la adresa stăpânitorilor vremelnici ai României.

– Știm, Preafericirea Voastră! Așa a fost și este și în alte ţări ale lumii. Ierarhii „tămâ-

iază" pe cei care conduc destinele lumii. Și apoi, avem capitolul 13 din Epistola Sfântului Pavel către Romani. Acolo este răspunsul pentru toate timpurile.

– Da, Calinic, dar azi nu poţi să te justifici biblic pentru că lumea este înfierbântată. Nu citește pe acolo și, din păcate, nimeni nu mai primește justificări. Ba, ne putem trezi și cu Biblia în moalele capului.

– Aveţi umor, ca întotdeauna, dar a scoate și elimina pasajele din droaia de cărţi tipărite este o muncă uriașă și fără nicio noimă. Oricând se pot găsi pasaje, precum și amatori de șantaje, doritori de părăluţe nemuncite. Am văzut în publicaţiile, de peste o sută de ani, cum ierarhii se adresau regilor Ţării. Modul nostru de adresare, în cei 50 de ani de ocârmuire comunistă, faţă de înaintași, este apă de ploaie. Noi am făcut-o pentru că eram siliţi, iar celor pomăzuiţi nu le păsa, pentru că știau că se făcea din frică pentru a nu-i supăra. Era vremea lingușelilor, cum de altfel, este în toate vremurile și va mai fi, atât cât vor mai fi oameni pe pământ.

– Așa este, Calinic, dar pe tine cine te-a învăţat să nu pomenești niciodată de „cel mai iubit fiu al poporului român"?

– De scris, n-am prea scris, dar niște laude prin judeţul Olt tot am zis, mai ales la o conferinţă preoţească la Caracal. N-am să uit ușor întâmplarea. Era prin 1987, când eu arătam realizările socialismului științific. Preoţii au făcut o hărmălaie de nedescris. Eram în primejdie mare. Oltenii îl destestau pe olteanul lor. Norocul meu s-a ivit după furtuna izbucnită; când răcnetele erau mai aprinse, prin aceea că dintr-odată s-a desprins tencuiala de pe tavanul sălii și s-a oprit în capul preoţilor.

Nu vă puteţi imagina scena!

Preoţii s-au speriat, iar eu am strigat printre praful și bucăţile de tencuială:

– Conferinţa s-a sfârșit! Mergeţi în pace! Nimeni nu a mai comentat până azi. Iar dintre cei care au fost atunci, mai trăiesc și acum. De la ei se mai pot auzi despre poznele de atunci.

– Ai dreptate, Calinic, mă opresc aici. Nu are rost. Ce a fost, am văzut, ce va fi, vom vedea.

– Este deja istorie! Și-o asumă fiecare. Iar ca încurajare, am adunat și eu din presa literară toate laudele, pe pagini întregi, la adresa lui Ceaușescu. Le-am pus bine pentru a le arăta celor care le-au scris și ne judecă pe noi, fără să se vadă pe ei. Proporţia este una la mie! Bisericanii au fost cam zgârciţi. Scriitorii și poeţii au scris imne întregi! Compozitorii au scris muzică social-patriotică. Cine nu-și aduce aminte de: Partidul, Ceaușescu, România? Era ceva mobilizator! Te simţeai sigur în România, chiar dacă ideologia o cam luase pe miriște, iar noi azi fugim, ca să ne ajungem din urmă, împotriva înstrăinării. Vai de capul nostru!

Dar să revenim la istoria ședinţei Sfântului Sinod, că prea am luat-o pe ogoare oltene.

Rămăsesem la „revizuirea conţinutului tuturor publicaţiilor..." Patriarhul și-a expus punctul de vedere-program, căci era vorba despre un program pe termen mediu și lung. A mai precizat că trebuie să se revină la programa seminariilor vechi, unde erau împletite cu bună cumpănire materiile religioase cu cele laice, pentru a se putea echivala diplomele teologice, care nu erau luate în considerare de Ministerul Învăţământului.

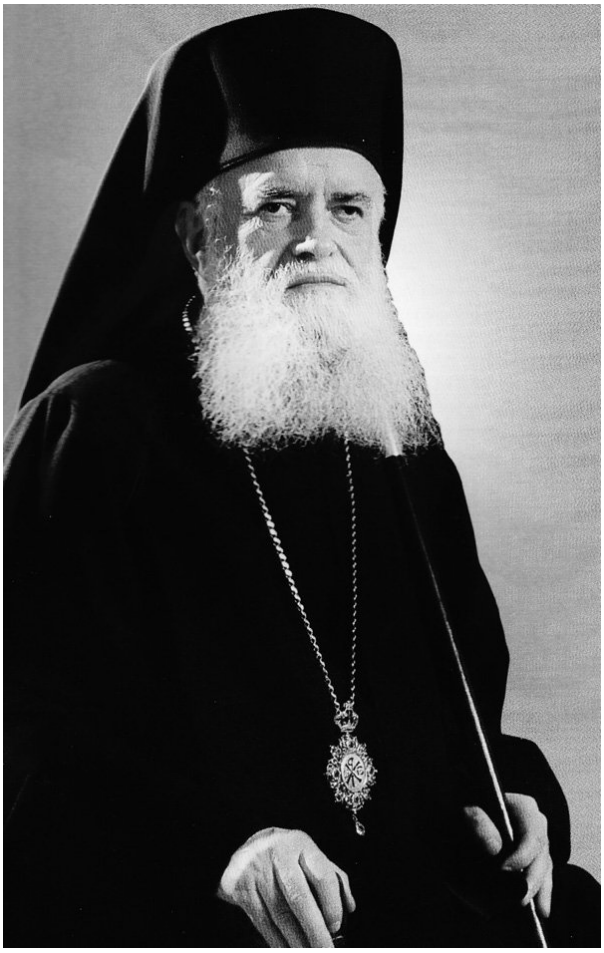

Damaschin Severineanul

Marea noastră nefericire: o licenţă și un doctorat în Teologie nu erau considerate nimic, în societatea românească, doar certificatul școlar de 7 sau 8 clase.

Vedeam, uneori, cum ochii Patriarhului Teoctist străluceau și luau alura de ușoare fulgere, când cerea revizuirea Regulamentului pentru învăţământul secundar și universitar. Își aducea aminte de vremea când fusese Rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din București.

Vasile Târgovișteanul: „reînnoirea comitetelor de redacţie a revistelor care trebuie să se întrunească pentru stabilirea noilor direcţii de abordare, în libertate, demnitate și democraţie, restabilindu-se adevărul istoric și cultural, atât în ţară, cât și în străinătate, editându-se și un *Buletin de Informare al Bisericii*, în câteva limbi străine de circulaţie mondială."

Patriarhul Teoctist: „la toate revistele – un editorial – referitor la noua expresie a libertăţii și demnităţii democratice. Se vor mărturisi și greșelile săvârșite – iar acum s-a pornit cu Adevărul înainte! Se va renunţa la formalisme!"

Nicolae, Mitropolitul: „Se vor restructura revistele pentru străinătate și se vor tipări materiale care să arate adevărul netrunchiat din Biserica Ortodoxă Română."

Roman Ialomiţeanul: „Selecţia materialelor depinde de redactorii bine pregătiţi. Să

nu aibă tipăritura aspect de propagandă. Trebuie bine gândită implicaţia Bisericii."

Mă aflam acum în faţa unui Sinod dinamic și proaspăt în propuneri și idei novatoare. Surpriză mare pentru mine, mai ales că totul era de un firesc primăvăratic! Mă bucuram că, în sfârșit, sinodalilor nu le mai era frică.

Fără nicio pauză, în galop, Patriarhul Teoctist, continua: „În vederea îmbunătăţirii activităţii misionare a Bisericii în condiţiile noi de libertate, să se stabilească cursuri teologice-pastoral-misionare anuale, cu program reînnoit: cursuri de promovare, definitive, cu teme privitoare la actualitatea Bisericii în România liberă și democratică!"

– Teocratică, am strigat eu din răsputeri, spre surpriza auditoriului ierarhic.

Damaschin Severineanul: „Ocuparea parohiilor să fie prin concurs, mai ales atunci când se fac transferuri."

Roman Ialomiţeanul: „Tot prin concurs, în faţa unei Comisii de specialiști."

Teoctist, Patriarhul: „Ce este concurs? Comisie, concurenţi, activitate și pregătire: predică, slujbă, activitate administrativă parohială, iar în vederea promovării schimbului de experienţă și a înnoirii metodelor de pastoraţie, să se continue întrunirile preoţești pe protopopiate – semestrial, cu teme dogmatic-morale, omiletice și pastoral-misionare. Conferinţe sau întruniri? Să fie semestriale, cu numirea îndătinată, de conferinţe."

Nifon Ploieșteanul: „Alte Eparhii poate au nevoie de mai multe! Iată cum se arată, deja, democraţia!"

Și ca să nu rămână nimic nelămurit, Patriarhul Teoctist adaugă: „Conferinţele se vor ţine tematic, după un program bibliografic, stabilit de Cancelaria Sfântului Sinod, pentru o abordare unitară."

Doleanţe – Revendicări

Cum să rămână în uitare o rană care nu se vindecase de 30 de ani, Decretul 410/1959, care decimase personalul monahal din Mănăstirile României, considerat ostil societăţii socialiste? Iar ca să mai dureze viaţa monahală, și așa schiloadă, Departamentul Cultelor, prin personalul ideologic, nu admitea alt personal, doar cel existent. Nu putea rămâne în mănăstire, dacă nu avea un certificat că era „nebun"! Deci, fiecare mănăstire se transforma într-un ospiciu. Așa fusesem silit să fac, dar n-au scos-o la capăt cu mine, când am fost stareţul celor două mănăstiri: Sinaia și Cernica, pe vremea Patriarhului Iustin Moisescu.

– Da, domnule Crăciunescu Petre, suntem niște „nebuni" de legat, i-am zis directorului din Departament, care îmi spunea pe șleau lucrurile, dar și eu le spuneam la fel.

– Așa, Părinte Calinic, acum ai înţeles.

– Am înţeles bine, dar noi, potrivit Patericului, suntem un fel de nebuni de multă vreme. Pe vremuri erau „nebuni" pentru Hristos, iar acum ne fac alţii „nebuni", adică dezaxaţi, neînsuraţi.

– Păi, ce spune Biblia, Părinte? Voi, călugării, nu respectaţi porunca lui Dumnezeu de

a vă înmulţi, ca toţi oamenii sănătoși la cap. Noi, Departamentul Cultelor, ţinem cu Dumnezeu, nu cu voi! Ca să vezi „minune”!

Mi-a plăcut dialogul. Era sincer. L-am lămurit cum stăteau lucrurile, citindu-i capitolul VII din I Corinteni, unde Sfântul Apostol Pavel dă sfatul cum trebuie să ne orânduim viaţa.

– N-am știut ce spune Pavel! Cred că are dreptate, dacă punem lucrurile cap la cap. Ș-apoi, să mai ţineţi minte că noi dăm contribuţia popilor, nu că avem bani sau că ne doare inima de voi. Vă dăm bruma de bani pentru a vă face să tăceţi din gură, să nu criticaţi orânduirea de Stat a României.

M-am simţit descurajat de felul cum gândea omul regimului, care lua o pensie bună și un salariu pe deasupra, criticându-ne pe noi, gândeam și eu printre vorbe.

– Contribuţia de la Statul Român este de la Poporul Român, i-am spus directorului cu ochelarii pe nas, contribuţie care se reţine aproape în întregime din impozit, iar preotul mai aduce de acasă bani pentru a completa și impozitul pus pe fondurile proprii. Așa că nu-i niciun salariu de la Stat, totul se transformă în impozite. Mare salariu, impozitat de două ori! O dată contribuţia și apoi salariu întreg din fonduri proprii! Ca la noi, la nimenea!

Patriarhul Teoctist, la vârsta de 75 de ani, cu o sănătate vibrantă, a spus: „Dat fiind rolul monahismului în Biserică și viaţa Poporului Român, interesul naţional și internaţional pentru spiritualitatea românească și, mai ales, necesitatea implicării și mai intense a monahismului în lucrarea duhovnicească de astăzi a Bisericii, să se examineze posibilitatea reînfiinţării școlilor monahale.”

Roman Ialomiţeanul: „Școli monahale în fiecare mănăstire, iar cei care se disting la învăţătură și purtare, să se înscrie la Seminar. Să se facă un program pentru școlile monahale pe o perioadă de trei ani, cu dreptul de a fi tunși în monahism, mănăstirea urmând să-i recomande la Seminar pentru desăvârșirea în viaţa monahală. Trebuie să fim cu grijă și pentru reînviorarea vieţii spirituale a credincioșilor din Biserica Strămoșească și Poporul Român.”

O altă temă pe Ordinea de zi a Sinodului Românesc a fost și: Comunităţile ortodoxe române de peste hotare în noua situaţie din viaţa socială și bisericească a României.

Teoctist, Patriarhul: „Preoţii din străinătate au mari greutăţi pentru că sunt acuzaţi că sunt spioni ai comunismului prăbușit. Se spune că noi am fost unealta dictaturii. Să luăm măsuri. În necaz: Valdman-Milano, Iana și Găină-Australia, Suedia etc.,...”

Nicolae, Mitropolitul: „Să aștepăm puţin. Se va reface situaţia. Emigranţii politic... sunt unii incisivi. Preotul Găină lucrează frumos. Să avem puţină răbdare. Chiar mai mult!”

Nestor,Mitropolitul: „Curent anticomunist. Noroi se aruncă asupra noastră, în tot felul.”

Teoctist Patriarhul: „Românii noștri fac necazuri. Noi între noi! Ne bucurăm că Fischer, Secretarul General al Consiliului Mondial al Bisericilor l-a văzut pe Patriarhul Teoctist la Televiziunea Română, apreciind cu acest prilej mesajul transmis pe 22 decembrie 1989.”

Patriarhul a continuat: „Să folosim absoluţiunea, adică Amnistia, stingerea condamnă-

rii și Iertarea – graţierea – iertarea executării pedepsei. Să examinăm cazurile de caterisire și depunerile din treaptă a unor clerici din Biserică."

La auzul acestor cuvinte rostite de Patriarhul Teoctist, Roman Ialomiţeanul a sărit ca ars: „Să lăsăm acest punct de pe Ordinea de zi, pentru că este vorba de canoane!"

Patriarhul Teoctist a insistat: „Să tratăm cu atenţie acest punct nevralgic pentru a aduce mărturia că unii preoţi au fost sancţionaţi la presiune politică, fie că sunt în ţară sau în străinătate. În viaţa de Stat vin foarte mulţi și sunt puși în ascultări de răspundere. Cei care au suferit prigoană politică, Biserica vine în faţa credincioșilor și a preoţimii noastre cu această atitudine de ***mamă duioasă***, să nege prin această atitudine abuzurile dictaturii."

Roman Ialomiţeanul: „Să nu depășim prevederile canonice!"

Patriarhul Teoctist: „Harul lui Dumnezeu să se răsfrângă asupra acestor oameni!"

Roman Ialomiţeanul: „Numai pe bază de cerere nominală a celor împricinaţi, pentru iertare."

Nicolae, Mitropolitul: „Din Eparhia Timișoarei au plecat mulţi preoţi în străinătate, în total: 12 preoţi, daţi în judecata Consistoriului Eparhial pentru părăsirea parohiei. Trei au fost recăsătoriţi, dar pricina numărul unu era părăsirea parohiei. Sunt destui preoţi recăsătoriţi. E o problemă mai veche și nu numai în Biserica noastră. Substratul la noi, însă, era de natură politică. Să găsim un moment unic, când e vreme de reconciliere. În calitatea ce o am și cu toată responsabilitatea, consider că Biserica ar putea face un act de clemenţă pentru a ajunge la o refacere (din partea noastră) a unităţii spirituale. Sfântul Sinod să recurgă la o hotărâre și fiecare eparhiot să rezolve cazurile aparte – sunt cazuri canonice și cazuri politice. Sunt și cazuri speciale (Calciu), iar Biserica trebuie să-și manifeste dragostea ei."

Nestor, Mitropolitul: „Și la Craiova avem cazuri de natură politică. I-am caterisit. Rugăm Sfântul Sinod să ridice această caterisire!"

Gherasim Cucoșel: „Trei cazuri avem și noi. Doi pot fi iertaţi, unul, nu. Aceasta, la Arad. Trebuie lăsat totul la latitudinea fiecărui ierarh."

Epifanie al Buzăului: „În mod excepţional, Biserica poate să acorde iertare celor politici."

Calinic Argeșeanul: „Cei caterisiţi politic, să fie iertaţi de Sfântul Sinod."

Teoctist, Patriarhul: „Calinic, lămurește încă o dată pe Preasfinţitul Roman, cum trebuie dată iertarea pentru cei pedepsiţi politic."

Antonie, Mitropolitul: „Să li se dea iertare tuturor preoţilor pedepsiţi politic. Fără cerere. În mod necondiţionat."

Teoctist, Patriarhul: „Fiecare ierarh poate ierta pe orice preot."

Roman Ialomiţeanul: „Problema celor sfinte!"

Teoctist, Patriarhul: „Iertarea este fără condiţii. Iisus nu a făcut pomelnic pentru păcatele tâlharului. Pentru Înviere, toate se iartă."

Roman Ialomiţeanul: „Preotul Pop Alexandru nu se poate ierta!"

† Epifanie al Buzăului

Patriarhul Teoctist: „Să stăm cu fruntea deschisă pentru iertare!”

Nicolae, Mitropolitul: „S-au condamnat folosind ca pretext recăsătorirea. Să iertăm, chiar dacă la mijloc nu era un motiv de ordin politic.”

Gherasim al Râmnicului: „Având în vedere contextul, trebuie să iertăm totul.”

Timotei al Aradului: „De acord, pentru iertare!”

Patriarhul Teoctist: „Iertăm din bunătatea lui Dumnezeu!”

Episcopul Roman Ialomiţeanul: „Cine nu face act de pocăinţă, nu este iertat!”

Teoctist, Patriarhul: „Au făcut pocăinţă prin înstrăinare, remușcări, cu dorul Ţării!”

Damaschin Severineanul: „Să fie formulată canonic.”

Teoctist, Patriarhul: „Iertarea nu este canonică. Nu are hotar.”

Eftimie al Romanului: „De acord!”

Antonie, Mitropolitul: „Nici să nu folosim cuvântul: iertare. Se anulează toate pedepsele pentru motive politice, în decursul anilor, slujitorilor bisericești care din motive politice și la presiunile politice, cu nădejdea în iubirea dumnezeiască și regretul că nu s-a putut rezista presiunii.”

Se vedea limpede că Episcopul Roman Ialomiţeanul era mai mult cu dreptatea, iar T

Antonie Mitropolitul

Teoctist, Patriarhul, cu sinodalii erau pentru iubire și iertare. Multe „răfuieli" au fost între Roman Ialomiţeanul, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și titularul Eparhiei, Teoctist, Patriarhul. Aproape la toate propunerile bietului Patriarh, Roman spunea invariabil: Nu!

Ordinea de zi a Sinodului, la început de An Nou, 1990, în cele 10 pagini, se apropia de sfârșit. Doar câteva puncte mai rămăseseră.

Patriarhul Teoctist: a anunţat că se înfiinţează: Fondul Solidarităţii Creștine; Forul Libertate 1989 și aportul Bisericii Ortodoxe Române. Pentru acesta se făcea apel la credincioși și la Instituţiile Statului. Argeșul făcuse deja.

Roman Ialomiţeanul: „Punem prea mult pe spinarea credincioșilor."

Patriarhul Teoctist: „Fondul Solidarităţii Internaţionale să fie depus în Fondul Libertatea 1989 și să fie prevăzut în Bugetul pe anul 1990."

Spre marea mea bucurie, a apărut și ceea ce argeșenii așteptau de multă vreme. Se înţelege că și eu așteptam împreună cu ei.

Patriarhul Teoctist: „Examinarea situaţiilor Episcopiilor Ortodoxe Române desfiinţate: Episcopia Argeșului, Episcopia Hușilor, Episcopia Constanţei, Episcopia Mara-

mureșului și examinarea situației proprietăților bisericești de la Eparhii, mănăstiri, parohii (imobile, terenuri, fundații, epitropii etc.)." La aceste două propuneri, pe lângă cele multe și obositoare, în ședința primului Sinod, dezmeticit din furturile restricțiilor comuniste, ierarhii au amintit de apariția viitoare a noii Constituții democratice. Aceasta va reglementa și va prevedea toate rânduielile bune care trebuiau să stea la temelia României democratice.

Patriarhul Teoctist: „Se va face o Comisie Centrală și pe Eparhii – cei ce au revendicări – să știm cum să le rezolvăm, să fie cerută din punct de vedere juridic – principiul juridic – pentru a se evita abuzurile; doar nu suntem într-o țară barbară."

Damaschin Severineanul: „Biserica nu poate ceda! Preoții să ia adeziuni. Cuvântul Sfântului Sinod pentru unitate!"

Patriarhul Teoctist: „Biserica Ortodoxă Română nu-și însușește actul abuziv de la 1 decembrie 1948. Se va forma o Comisie pentru Dialog. Text propus, Comisie instituită și un apel la conducerea Consiliului Salvării Naționale, pentru a se rezolva problema retrocedărilor solicitate de către Biserica Greco-Catolică din România."

Îndrumări cu întrebări!

Cunoscând pățaniile trecutului, atât din scris, cât și din povestirile celor care înfundaseră pușcăriile, din cauza opțiunilor politice, m-am gândit să propun Sinodului să se întocmească un *Îndrumător*. Să fie urgent difuzat pe toate căile pentru a se orienta clericii în noua ipostază social-politică.

– Nu cred că are rost, Calinic! Și așa clericii, în privința asta, nu prea ascultă. Așa a fost și pe vremea Patriarhului Justinian. El a stăruit ca niciunul dintre clerici să nu se avânte în politică. Dar îndemnul lui, ca preoții să se ocupe de Altar și de pastorație și să nu se amestece în gâlcevile politice, n-a prea prins. De aceea, unii, săracii, au umplut pușcăriile.

– Cred că este bine să fie un material clar, ca să nu fie acuzat Sinodul că nu a fost explicit și în această problemă majoră, totuși.

– Bine, te deleg să întocmești un material în sensul celor spuse. Solicită pe Profesorul Floca Ioan de la Sibiu și pe Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, Părintele Profesor Galeriu Constantin. Să-l punem la aprobare în Sfântul Sinod. Și vom vedea ce va fi.

Bucuros, m-am apucat de lucru. Încă o Comisie, cea a noastră, cu trei lucrători, am chibzuit și a ieșit un material care se poate citi, căci, manuscrisul nostru, din fericire, nu s-a rătăcit după atâtea mutări, cu traista în băț. Materialul propus, cu titlul: *Îndrumarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, privind exercitarea drepturilor politice ale Clerului și credincioșilor din România*, a fost bine primit și aprobat în Plenul Sinodului.

Acum eram liniștit, oarecum, că preoțimea ortodoxă din România se va abține de la orice alunecare spre politichia aducătoare, ca întotdeauna, de mari surprize și suferințe.

Textul formulat, din punct de vedere canonic-juridic, va rămâne pentru totdeauna un îndemn și o chemare să ne abținem de la politică militantă. Are cine-o face!

Hotărârile Sinodului în „eter”

După terminarea lucrărilor Sfântului Sinod din 3-4 ianuarie 1990, s-a întocmit un Comunicat de Presă care să dea de știre lumii despre hotărârile sinodale, după evenimentele din decembrie 1989. Nu știam că în zilele ce vor urma, multe nenorociri se vor dezlănţui asupra României.

Comunicat de Presă

După ce s-au aprobat toate propunerile Sfântului Sinod, din ziua de 3 ianuarie 1990, Antonie, Mitropolitul, care cu o ureche nu auzea din naștere, iar cu alta, nu auzea decât pe jumătate, cu tonul său baritonal, a zis, adresându-se Patriarhului Teoctist:

„Aţi rostit cuvântul vinovăţie. Fiecare dintre noi să-l rostim. Am trăit sub imperiul cenzurii. Nici noi, între noi, nu aveam încredere! S-a inoculat un sentiment de frică ce ne-a umilit pe toţi. Un cuvânt de pocăinţă în faţa lui Dumnezeu. Lipsa de curaj pentru a apăra, ce se mai putea apăra. Ne-am strecurat printre multe îngrădiri și sub cenzură umilitoare. Încorsetare permanentă. Ce-i de făcut? Să facem ceea ce este de făcut: viaţă spirituală creștină, cu umilinţă, să înţelegem ce este Autocefalia și Autonomia Bisericii. Minciuna a fost numită Adevăr. Să ne rugăm împreună lui Dumnezeu, că toţi am fost sub acest blestem. Să avem încredere în Dumnezeu. Cum Dumnezeu a făcut, din David, un drept și noi putem să lucrăm într-o Biserică nouă, într-o Ţară nouă.

Frumoasă iniţiativă, de a convoca ședinţa Sfântului Sinod. Vă mulţumim din inimă! Așteptăm, cu încredere, Hotărârile Sfântului Sinod!”

După ședinţa din 4 ianuarie 1990, în care ierarhii ceruseră lămuriri asupra unor probleme neînţelese clar, Patriarhul Teoctist, din nou a ţinut un cuvânt, înainte de despărţire. Redau textul pe care l-am notat, în fuga condeiului, după cum se vede și din manuscrisul de acum mai bine de douăzeci și cinci de ani, unic în felul lui!

„E foarte greu să zicem că am făcut ceva, scotocind lăuntrul nostru, pentru a reașeza Biserica în locul cuvenit nouă. Cât de greu a fost în avalanșa de probleme: străini, zvonuri de tot felul, stare apăsătoare în care mă găsesc eu și unii dintre noi: preamărirea idolatriei, prezentarea neadevărată a unor lucruri.

Căinţa noastră, pe mine mă stăpânește. Mai ales telegramele impuse, greșelile săvârșite, gravă situaţie. Noi ne-am străduit să dăm un profil mai corespunzător pentru activitatea de viitor. Conţinut valoros. Prezenţa la Sinod mi-a dat curaj și grumajii plini de povară pot fi ajutaţi. Dumnezeu mi-a dat rezistenţă, chiar dacă am dat telegrame făcute de alţii – când puneam semnătura, mă gândeam la greșeală, dar mă gândeam, în același timp, să salvez ce se mai putea salva. Dreptul Judecător ne va judeca și după cele făcute în anii dictaturii, pentru binele Bisericii, cu foarte mari sacrificii.

Valurile de credincioși, care ne-au primit cu bucurie la toate slujbele, ne-au arătat sobrietatea poporului, ne-au ușurat și ajutat în lucrările noastre de zidire sufletească. Au răsărit nenumărate cete de mucenici, preoţi, călugări, arhierei, monahii, credincioși. Suntem mulţumiţi și să ne bucurăm că poporul nostru este fericit.

Să ne bucurăm cu el. Biserica noastră va avea mult de lucru. E liberă! Va avea posibilităţi de mare dezvoltare. Dăm mărturie că vom ajuta la împlinirea darurilor lui Dumnezeu. Stau îngrijorat că preoţii nu vor putea răspunde cu deplină răbdare, înţelegere și înţelepciune, la marea lucrare nouă din ţară.

Să apelăm, ca Apostolii Domnului la Mântuitorul, ca să însenineze viaţa Bisericii și a poporului. Să păstrăm duhul dragostei în legătura păcii. Sinodalitatea să fie o pârghie puternică pentru a putea străbate în timp. Comuniunea între noi să existe mereu – suntem egali în faţa credincioșilor. Umărul fratelui să-l simţim în toate lucrările viitoare.

Cu aceste gânduri închei prima ședinţă istorică. Recunoștinţa noastră veșnică eroilor, poporului nostru, credincioșilor și preoţimii noastre, care așteaptă de la noi lucrarea vie a Bunului Dumnezeu. Să avem ajutorul și puterea lui Dumnezeu cu noi!

Să pășim cu curaj pentru a sluji Biserica, poporul, tinerii, omenirea, pe calea păcii și a reconcilierii. Așa să ne ajute Dumnezeu!"

Rostirea acestor cuvinte ale Patriarhului Teoctist, cu adânc simţământ de căinţă publică și speranţă dinamică, a produs asupra Ierarhilor din Sinod o mare bucurie și bună încurajare. Eram fascinat de acest Moș Patriarhal, care la vârsta lui stătea pe meterezele sociale și religioase ce se schimbau de la o zi la alta.

Până să răsuflăm în câteva clipe de pauză, Mitropolitul Antonie, năvalnic, ca de obicei, s-a făcut, cu voia lui, purtătorul de cuvânt al sinodalilor care se refugiaseră într-o stare de expectativă.

Iată textul, așa cum l-am însemnat pe ultima faţă a dosarului cu *Ordinea de zi*.

Preafericirea Voastră, aţi rostit cuvinte sincere de data aceasta! Prima sesiune liberă a Sinodului Bisericii libere. Această ședinţă s-a desfășurat în atmosferă constructivă. Fiecare dintre noi și-a depășit anumite stări sufletești pentru a contribui la așezarea noii vieţi: sentimentul de rușine că n-am făcut opoziţie.

Avem conștiinţa că orice s-ar întâmpla cu noi, vom păstra fruntea sus. În condiţii de amenințare, suspiciune, teroare, noi am făcut tot ce s-a putut face pentru a se desfășura viaţa creștină. Pentru aceasta, credincioșii ne întâmpină cu încredere! Singura formă de opoziţie ideologică: Propovăduirea credinţei în Dumnezeu!

În astfel de condiţii, ne-am menţionat, fiind umiliţi: convorbiri, texte, situaţii dificile. Să apărăm dreptul de a construi o mănăstire, biserici, tipărire de cărţi, calendare. Epoca e revoluţionară și nu are timp să asculte justificări. Să dea Dumnezeu să le asculte și timpul. Să le dăm credincioșilor ce nu le-am putut da.

Am fost mutilaţi în cultură, armată, artă. Avem posibilitatea de a deveni oameni, pentru refacerea conștiinţelor, redarea încrederii oamenilor în Biserică, speranţa în Biserică și Dumnezeu, chiar dacă mai ţinem capetele plecate.

Patriarhul Teoctist, binecuvântând poporul lui Dumnezeu

Mulţumim Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru convocarea de a lua măsuri de primă urgenţă și de a pune pe drumul cel bun Biserica. Să fim solidari toţi, ca unul!"

Din cuprinsul cuvântului se desprindea optimismul mitropolitului Antonie, care venise la Sinod foarte abătut și pleoștit, cu spaimele încasate la Sibiu, când i se ceruse plecarea din scaunul chiriarhal al Ardealului.

E drept, ca și multora dintre noi. Era vremea prefacerilor, dar cu alţi oameni! Care?!?

După astfel de cuvântări încurajatoare, sinodalii au început să aibă o altă mimică a feţelor crispate și îngrozite de întâmplările suferite de fiecare dintre noi.

La îndemnul Mitropolitului Antonie: „Să fim solidari toţi, ca unul", ca din senin, s-au auzit ropote de aplauze, spre surprinderea tuturor. Se trezeau oamenii la realitatea libertăţii care ne cerea să ne potrivim pașii într-un alt ritm.

Nu era deloc ușor. Schimbarea mentalităţilor cerea un efort rapid de abordare. Pasul arhieresc se cerea aliniat noilor condiţii. „Obișnuitul" eclesiastic trebuia să se mlădieze noilor stări democratice, care, până la urmă, nu știau cum era mai bine, ca să nu se întărâte lumea mai rău, ca pe vremea lui Ceaușescu.

Pe ici-colea, se auzea gluma umoriștilor români:

– La vremuri noi, oameni noi!

– La vremuri noi, tot noi!

Știau ei ceva! Și chiar esenţial!

Așadar, plugul și grapa pe noi!

Gânduri răzleţe

Deși se lucra cu maximă eficienţă și ierarhii se întâlneau pentru propuneri și aprobări, parcă ceva străin se cuibărea în sufletele noastre. Pe deasupra capetelor noastre plutea un nor de nesiguranţă socială și religioasă.

Graniţele României aveau braţele deschise pentru oricine vroia să plece din România sau să intre, mai ales. După cum s-a spus, mai târziu, era un câmp deschis. Atunci eram intraţi în Schengen, cu adevărat! Graniţele României, porţi deschise spre Universul orizontal și vertical.

Cuvântul care îngheţa dinamica democraţiei era „terorist"! Lumea se juca prea ușor cu rostirea lui, dar mai ales cu ceea ce însemna conţinutul: condamnat! Fie la moarte, fie la închisoare, fie la izolare!

Noi, Ierarhii, ne uitam cam straniu, unul la altul, acesta era sentimentul meu, și nu puteam pătrunde dincolo de zidul după care ne adăposteam, fiecare dintre noi. Dacă nu aveam încredere până în 1989, după aceea, s-a spulberat și ultima brumă de încredere. Se simţea. Eram, oarecum, suspendaţi pe două laturi: neîncrederea în noi înșine și neîncrederea în cei de lângă noi.

Amară și descurajantă stare! Cea mai amară!

Am luat prânzul. Fiecare, rând pe rând, a plecat, ca să ajungă de unde venise. Mai târziu, am aflat câte supărări și spaime avuseseră bieţii Ierarhi pe câmpiile nesiguranţei sociale și religioase.

Patriarhul Teoctist a avut un mare curaj atunci când a convocat ședinţa Sfântului Sinod, chiar în primele zile ale lui ianuarie 1990, iar Ierarhii au avut un mare curaj să se deplaseze pe drumurile, încă nelimpezite și neliniștite de marele iureș al Revoluţiei.

Arhiepiscopul Clujului, Teofil Herineanu, de 80 de ani și în neputinţă de a pleca la drum lung, a fost reprezentat la ședinţa Sinodului, de Episcopul Justinian Maramureșanul.

În plenul Sfântului Sinod s-a prezentat ***Scrisoarea – Mărturisire*** a Arhiepiscopului Teofil, prin care, cu evlavia cunoscută, asigura Sinodul Românesc, despre statornicia sa în Dreapta Credinţă Ortodoxă Românească.

A fost o mare bucurie duhovnicească și românească!

Iubitorul de Dumnezeu Herineanu nu se dezminţise! Totdeauna semna ferm: Teofil, episcop sau arhiepiscop Ortodox! Așa a rămas! Nu s-a jucat de-a Ortodoxia!

Îl am mereu în iubire și rugăciune statornică, fiind hirotonisitorul meu, din 1964. Îmi aduc aminte, că, odată, aflat la Palatul Patriarhal, ne-am plimbat pe holurile îmbietoare, pline de curăţenie și *amiros* de tămâie.

La un moment dat, mi-a scăpat un gând ispititor:

– Înaltpreasfinţia Voastră, acum este libertate. Puteţi să vă întoarceţi la biserica de unde aţi plecat în 1948.

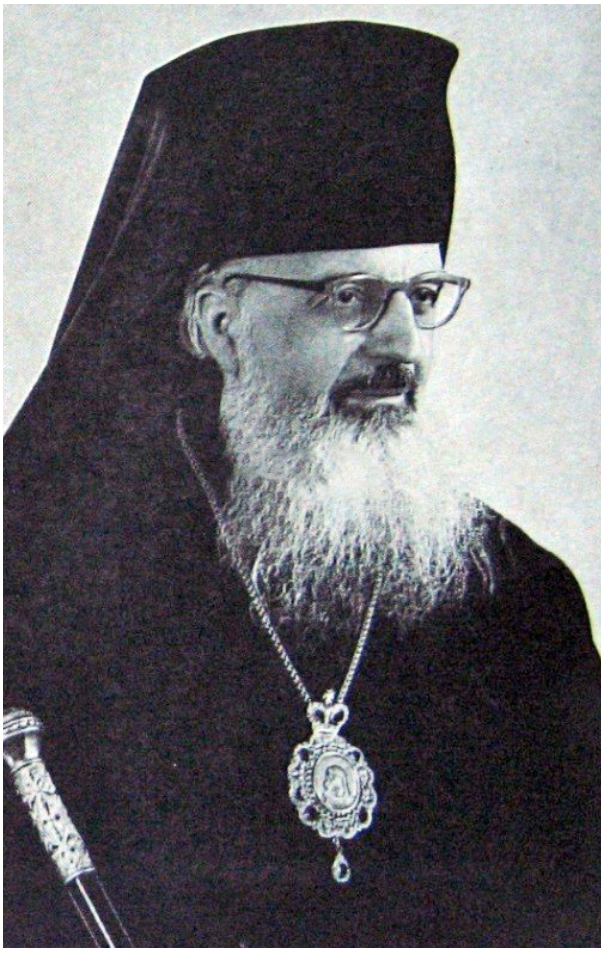

Arhiepiscopul Teofil Herineanu al Clujului

– De ce îmi spui mie aceasta? De ce mă ispitești?

– Am spus așa, pentru a nu avea posibile regrete.

– Ascultă, ascultă, ascultă! a repetat enervat de trei ori, străfulgerându-mă cu privirea. Care sunt mijloacele prin care se mântuiesc ortodocșii și greco-catolicii?

– Sunt aceleași mijloace, referindu-mă la Sfintele Taine, ierarhie și ierurgii!

– Bine, bine, bine, și atunci de ce mă ispitești, vrăjmașule? Cine te-a pus să mă superi? Dacă nu aveam siguranţa mântuirii în Ortodoxie, căutam alt drum, auzi tu, vrăjmașule ispititor?

Mi s-au muiat picioarele...

– Iertaţi-mă, am vrut să vă aud personal, că tare m-a bucurat Scrisoarea – Mărturisire!

– Pleacă din faţa mea, vrăjmașule ispititor!

O vreme, n-am mai îndrăznit să-l abordez. Mi-a fost o rușine groaznică. Îmi supărasem Arhiepiscopul hirotonisitor. Mare întristare pe sufletul meu. Dar pacea inimii Arhiepiscopului Teofil?

Democraţia pe la Argeș

După participarea la Primul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la București, între 3-4 ianuarie 1990, a urmat alegerea protoiereului de Câmpulung, în persoana preotului Dănuţ Manu, cu o majoritate însorită și o întrunire cu preoţii din protoieria Curtea de Argeș. Ardeam de curiozitatea de a ne întâlni și a ne revedea în zorii noii democraţii.

Desigur, cei mai în vârstă, care trecuseră prin furcile caudine ale dictaturii regale (Regele Carol al II-lea) și, mai ales, ale dictaturii unui regim monolit, ateu comunist, priveau cu nădejdi mari și străluciri de bucurie în priviri faptul că, în sfârșit, sosise vremea mult așteptată a izbăvirii!

Ne-am strâns și noi în Conferinţă în Sala Manole, la Palatul Episcopal și ne-am revăzut, în anul 1990, când intram într-o nouă zodie social-politică. Mai târziu, ne-am dat seama, unii mai mult, alţii mai puţin, că ne bucuraserăm degeaba: viaţa noastră era întotdeauna ca natura! Zile frumoase, senine, furtună, uragane, cutremure, catastrofe, ploi cu stele, asteroizi și alte comete cu coadă, focuri pârjolitoare, ură confesională, etnică, socială, culturală și...sentimentală, trădări în prietenie, infidelitate în căsnicie, pierderi la jocul de noroc, beţii, furturi, depravări trupești, verbale și alte nenorociri: ca războaie, foamete, secetă! Să mai zic ceva, de temerile că se prăbușește ţara, că ne invadează neamurile, că vom dispărea ca neam, prin genocidul avortic?

Fiecare dintre noi, după puteri, gândeam și în acest mod. Personal, eram bântuit de un nor de gânduri care mai de care mai năstrușnice. Eram singur pe lumea asta. Nu mai aveam încredere în nimeni. Mă temeam să mă confesez. În fiecare om vedeam un alt om, dar nu pe cel adevărat.

Am simţit atunci că sunt într-un pustiu imens, fără oameni, rămânând doar cu natura înconjurătoare. Gândul de eliberare era numai la Dumnezeul Luminilor. Mă rugam cu lacrimi în biserica de lemn din parcul Mănăstirii și jeleam la zidul din dreptul Sfintei Filoteia din Paraclisul Nașterea Maicii Domnului.

Atunci am învăţat să îndur singurătatea din jurul meu, mai ales că cei mai apropiaţi, puţin și așa la număr, se împrăștiaseră nevăzuţi, nici de oameni, nici de ei înșiși!

Cel mai trist este atunci când rămâi însingurat de oameni, de cei din jur. Să nu mai ai încredere în nimeni și nici chiar în tine. Așa se simţea că în lume ceva se schimase din temelii. Era anticamera iadului! N-aș vrea să încerce nimeni acest sentiment!

Totuși, salvarea vine, când îngerul Domnului te trezește la rugăciune, te încurajează, te ia de mână și te ridică din deznădejde. Așa eram mereu, așteptând izbăvirea. Cu aceste sentimente însingurate, m-am revăzut cu preoţii din Protoieria Cetăţii Argeșului.

Fără ca ei să știe ceva despre ceea ce se hotărâse la Primul Sinod, la început de crudă democraţie, în 3-4 ianuarie 1990, preotul Vasile Chiţu, fostul protoiereu, s-a ridicat cu o seamă de propuneri, într-o vervă plină de tumult:

„– Să venim în ajutorul ierarhilor Sfântului Sinod cu propuneri, să rezolvăm problema

greco-catolicilor. De ce nu avem curajul să păşim în noua viaţă? De ce Biserica nu ia atitudine? Sectanţii sunt ajutaţi din afară. Comunităţile de penticostali ajutaţi: cărţi, biblii, promisiuni pentru case, ajutoare – profită de acest moment și ponegresc Ierarhii, preoţii! Să păşim cu mult curaj – să explicăm ce este al nostru, românesc. Pentru noi s-a făcut Revoluţia. Copiii preoţilor nu erau primiţi în școli, trebuiau înfiaţi! Să ne apărăm libertatea și împotriva atacurilor de tot felul. Catehizarea: reintroducerea învăţământului religios în școli, obligatoriu. Cu Dumnezeu s-a biruit, cu Dumnezeu înainte! Editarea la fiecare Eparhie de broșuri de informare, predici, învăţătură. Foi volante: Meșterul Manole – la noi, Păstorul Ortodox. Școli de cântăreţi. Impozitele să fie reduse sau recalculate. Învăţământul seminarial."

Preotul **Hodoroagă Constantin**: „Salarizarea preoţilor și a cântăreţilor de la Stat. Program ședinţe, școli, întruniri, după-masă, după programul Bisericii disciplina preoţilor în slujbă."

Preotul Scărlătescu: „Referendum pe 28 ianuarie 1990 (P.C.R.)."

Preotul Ion Cionca: „Devize. Drumul lor!"

Preotul Gheorghe Bărănescu: „Monopolul numai al Bisericii. Protopopul V. Chiţu dat jos din cauza ***teroriștilor*** din Curtea de Argeș. Focarul să se stingă; până nu ne sfinţim pe noi, nu putem sfinţi pe alţii!"

Preotul Budescu: „Partidele să nu fie finanţate din afară, iar Cultele să se oprească la frontiere. Cârciumile închise în timpul slujbei, cu activitate după program."

Preotul Vasile Marinescu: „Au fost preoţi care au trădat. Să fie sfătuiţi arhierește."

Preotul Vasile Panţurescu: „Sinodul trebuie să ia apărarea Patriarhului. Ce au căutat securiștii la Palatul Patriarhal? Iustin a fost omorât. N-are vină Patriarhul că nu sufla nimeni în faţa lui. Să se ia apărarea Patriarhului și a Sinodului, să nu fie mototolit. Voi merge direct la Iliescu să protestez."

Preotul Badea: „Cărţi pentru educaţie și la preţ accesibil, parafină pentru lumânări. Alegerea organelor administrative eparhiale și protopopești. O legislatură."

Preot Bănică Gheorghe: „Biblia de la 1688 pentru parohii și preoţi – tiraj mare – cultură! Greco-catolicii, preoţii au sarcina primă și îndatorirea. Biserica să se menţină, oamenii ţin cu Biserica și nu anumiţi inși care se erijează, poporul ţine cu Biserica. Învăţământul religios – program de învăţământ pe ani și vârste."

La celelalte protoierii, pentru că în Eparhia Râmnicului și Argeșului erau zece: Curtea de Argeș, Câmpulung Muscel, Pitești, Costești, Râmnicu Vâlcea, Horezu, Drăgășani, Slatina, Caracal, Corabia, din cele trei judeţe (Argeș, Vâlcea și Olt), problematica era, în linii generale, aceeași, cu mici diferenţieri. Spre exemplu, preoţii din Protoieria Pitești propuneau: „Școli de Cântăreţi, numiri, promovări; cercuri pastorale, interviuri, acordarea rangurilor cu retribuire de 150, 300 și 500 lei; comitet de apărare împotriva celor care ne batjocoresc; concerte, conferinţe pe plan local. Directorul de la Penitenciarul Colibași cerea asistenţă religioasă!"

Am redat, întocmai din notările făcute pe aceleași coperte ale dosarului de la Sinodul din 3-4 ianuarie 1990. M-am bucurat atunci și-mi menţin, nu numai bucuria, ci și apreci-

erea pentru optimistele propuneri ale preoţilor din democraţia nouă, românească. Parcă te simţeai cu un cap mai sus când vedeai și auzeai ce spuneau părinţii noștri argeșeni. Ei cereau să se facă o retribuire de 150, 300 și 500 de lei pentru cele trei ranguri pe care le dă Ierarhul: sachelar – 150 de lei; iconom – 300 lei; iconom stavrofor – 500 lei. Ei nu știau că fostul episcop Nichita Duma al Argeșului (1923-1936), când dădea ranguri la stirpea preoţească, mireană și monahală, cei înălţaţi în rang dădeau ei astfel de taxe, pentru care primeau chitanţe oficiale, iar banii erau puși la construirea Școlii de Cântăreţi de lângă Mănăstirea Argeșului.

De fapt, preoţii aveau dreptate. Distincţiile se dădeau pentru osteneli meritorii. Când îl hirotonești pentru un rang, e bine să-i dai cele ale rangului gratuit și o mică atenţie financiară. Odată, în graba noastră, am dat o distincţie, dar n-am avut cruce. Am luat una de la un preot, care, apoi, și-a luat împrumutul, iar cel rămas numai cu rugăciunea hirotesiei a zis:

– Da, bine, Preasfinţite, am rămas fără cruce! Cum, o daţi și apoi o luaţi?

– Ai rămas cu ceea ce a fost esenţial, rugăciunea de acordare, care nu se va lua de la tine! Iar cruce ţi-a dat Iisus Hristos. De aceea să ai grijă.

Voi mai relata un scurt episod. Atunci când mi s-au conferit cetăţenia de onoare – nu la Argeș, ci în afara lui, după ce am fost împopoţonat cu o diplomă, i-am spus Primarului Proscan de la Mizil:

– Bine, Domnule Primar, mi-ai dat diploma. Dar pe lângă diplomă, nu mai pui nimic? Colea, vreo sută de hectare cu vie, ca să tot ţie, în vecie, de parcă ar fi, colea-n traista lui Coșbuc, puţin unt, vreo zece ouă și de douăzeci de ori pe atâta, mai limpezitoare de creier!

Primarul a rămas blocat. Lumea a râs în hohote, iar eu am rămas cu buza umflată. Cel mai mult m-a impresionat dorinţa comandantului de la Penitenciarul Colibași, care în zorii democraţiei, a cerut cuviincios, asistenţă religioasă pentru deţinuţii privaţi de libertate.

Cei doi preoţi veterani ai vremurilor, Vasile Chiţu și Hodoroagă Constantin, amândoi colegi de idealuri omenești și de încarcerare nemiloasă pe vremea comunismului, își arătau bucuria, că adevărata libertate venise pentru totdeauna. Nimic mai îndoielnic și mai plin de incertitudine! Au plecat la Domnul cu idealuri frumoase!

Înainte de a pleca, Părintele Hodoroagă, chiar după evenimentele revoluţionare din decembrie 1989, mergea cu Icoana Nașterii lui Iisus, prin Sălătruc, dar avea obida și un dinte împotriva lui Calinic Argeșeanul, pe care nu-l putea ierta. Într-o zi, în plină conferinţă, zisesem:

– Felicităm pe Părintele Hodorogea pentru că a făcut o biserică nouă în Sălătrucul de Jos, dar îl felicităm încă o dată, dacă va reface parohia desfiinţată, din două, una mai mare.

– Pe mine mă cheamă Hodoroagă și nu Hodorogea! Să nu mă batjocoriţi și chiar în public!

Fără să-mi dau seama de gravitatea faptului, am făcut-o și mai lată.

– Păi, nu vă supăraţi, ce mi-i Hodoroagă, ce mi-i Hodorogea, tot una-i!

– Să crezi dumneata! Cred că nu-i tot una să vă spunem, în loc de Calinic, Cânilic.

M-am amuzat copios, lucru care l-a supărat și mai tare, ceea ce l-a făcut să mă „iordănească" prin Sălătruc, cu aghiazma de Bobotează.

Printre revoluţionari

Eram la Argeș. Mă odihneam cu grijă, adică numai ochi și urechi, neștiind de unde putea veni necazul. Nu era vorba atât de siguranţa mea, ci mai ales de nesiguranţa locului, Argeșul nefiind un loc oarecare. Nu mai repet starea mea de temeri și spaime, pe care, din păcate, nu le puteam împărtăși nimănui de sub soare! Pe cine îl durea durerea ta?

După câteva zile, am primit un telefon de la Vlădica Gherasim al Vâlcii:

– Vlădica, mâine dimineaţă vino la Vâlcea, ca să plecăm la Slatina, Olt, la Consiliul Judeţean, să o apărăm pe doamna Elena Bărbulescu, care acum este la pușcărie.

– Bine, Preasfinţite, dar este periculos. Putem primi un cartuș în cap. Este vreme de nesiguranţă și nu e potrivit să plecăm la drum.

– Asta-i lașitate! Doamna Bărbulescu a fost bună doar când ne căciuleam și primeam ajutoare, și acum, poftim, îţi arăţi recunoștinţa? Mâine dimineaţă ești aici.

Fără să mai asculte răspunsul meu, a închis telefonul. Am rămas ţintuit locului. Toată noaptea n-am dormit. Cui să-i cer un sfat? Mi-au trecut prin minte tot felul de scenarii, care mai de care mai înfricoșătoare.

Zorii dimineţii începeau să se reverse. M-am închinat și am pornit la drum. Era o încercare cu mare risc. Îmi pusesem totul la punct, în cazul în care m-aș fi întors pe catafalc de la Slatina, unde mergeam cu năstrușnicul de Gherasim.

Mare „nebunealã" la el! Dar la mine!...

Am ajuns la ora potrivită de drum. L-am auzit pe Vlădica Gherasim:

– Bine ai venit, Vlădica! Noi trebuie să arătăm recunoștinţă. Să înveţi asta, că ai drumul în viaţă înainte încă multă vreme. Așa, așa, așa! Nu te poţi ascunde după deget. Da! Nu ajunge să fii mare la statură, ci să fii mai ales, mare la stat în picioare, în faţa primejdiilor.

N-am mai zis nimic. Nu se mai oprea din ocări indirecte, gândeam eu, că prea bătea șaua ca să priceapă măgarul.

Tot drumul, niciunul dintre noi n-a scos un cuvânt. Gherasim, Episcopul, mă îndemnase la rugăciune, iar el, de la Vâlcea până la Slatina a ţinut-o numai în rugăciuni și psalmi pe de rost, de m-a uimit, de-a binelea.

– Așa, așa, așa! Eu am zis rugăciuni, iar Sfinţia Ta, acum să cânţi, pe cât drum ne-a mai rămas.

Bine că nu mai era mult de mers. M-am apucat de cântat. Drumul parcă s-a scurtat. Gherasim ţinea isonul, îngânându-mă și luând-o când prea sus, când prea jos, când aiurea. Îmi venea să râd, dar nu era deloc de râs.

În sfârșit, cu greu, pe străzi cu opreliști, am ajuns la locul cu pricina. Ne-am făcut loc prin mulţimea adunată ca la iarmaroc. Unii erau căţăraţi pe ziduri cu puști, alţii se îmbulzeau pe jos, strigând:

– La o parte, bă olteni, că vin popii! Uite bă, unul lung și unul scurt.

– Taci, mă, nu-i frumos, ăsta-i Gherasim.

– Dar cel lung, cine-i, bă, juvete?

– Pat și Patașol, a strigat unul cu glas ridicat, stârnind râsul vesel al celor din jur.

– Domnul să vă binecuvânteze! Așa, așa, așa! Cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi olteni și vă plecaţi!

Voia bună s-a așezat în firea oltenilor, iar noi, însoţiţi, am ajuns la Președintele Frontului Salvării Naţionale de la Slatina-Olt.

– Ce probleme aveţi, de aţi venit la noi pe vremea asta?

– Așa, Domnule Președinte, eu sunt Episcopul Gherasim de la Vâlcea, iar el este fratele meu, Calinic Argeșeanul.

– Cum? Nu este fiul dumneavoastră? Câţi ani aveţi? Dar fiul dumneavoastră?

– Eu am 76 de ani, iar el 46 de ani.

– Cu ce vă putem fi de folos? a întrebat prezidentul slătineano-oltean.

– Am venit să vă aducem la cunoștinţă că noi de câţiva ani am restaurat la monumentele istorice din judeţul Olt, cum ar fi, Mănăstirile: Brâncoveni, Clocociov, Strehareţ, Călui și alte biserici voievodale, la care ne-a ajutat doamna Elena Bărbulescu.

– Este la închisoare, Părinte. De ce nu staţi acasă pe vremea asta nesigură?

– Așa, așa, așa! Am auzit că i s-au imputat 20 de milioane de lei, că i-ar fi risipit. Banii aceștia sunt băgaţi în șantiere.

– Unde-s șantierele astea? Noi nu știm!

– Să mergem să vedeţi și să vă convingeţi că spunem adevărul și că stă degeaba închisă pe nedrept.

– E sora dictatorului Ceaușescu!

– Nu are vină Elena Bărbulescu că fratele ei a ajuns dictator. Oricui i s-ar fi putut întâmpla una ca asta, s-a apărat Gherasim, argumentând cu o viteză verbală, nemaiuzită până atunci.

Președintele, vădit curios de cele spuse de Episcopul îndrăzneţ, ne-a încredinţat unei delegaţii care să ne însoţească pe la monumentele înșirate, pentru o mai bună încredinţare.

Luaţi sub escortă, am văzut toate locurile cu pricina. Tare se minunau oltenii, nevenindu-le să creadă ce vedeau cu ochii, ajungând chiar ei, să ne dea crezare celor mărturisite și susţinute în privinţa Elenei Bărbulescu.

Nu mai redau anumite dialoguri avute pentru a nu risipi timpul cititorului binevoitor.

Ne-am despărţit, cu dorinţa ca Vlădica Gherasim să facă un material documentat cu cele susţinute pentru a fi analizat spre cele legale.

De la Slatina, Vlădica, furtunos, a luat-o spre Vâlcea, iar fratele său întru arhierie, spre Argeșul voievodal.

Parcă aveam aripi. Negura spaimelor se risipise, ca prin farmec, iar Gherasim, arhiereul sperios și temător de neprevăzut, căpăta noi dimensiuni în faţa mea. Gherasim era un om adevărat! Nu mă sfiesc să o afirm!

Că tot eram în efervescenţă revoluţionară, Vlădica Gherasim a sugerat să mergem puţin la Protoieria Câmpulung Muscel, pe înserate. Această Protoierie a muscelenilor are

un istoric al ei, aparte. Din veacuri apuse, la Câmpulung se formase o așa numită Obște a moșnenilor, ca putere obștească laică, iar Obștea ortodoxă, ca putere spirituală, din 1359, aparţinea Mitropoliei Ungrovlahiei (Vlahia din vecinătatea Ungariei, a nu se confunda cu celelalte Vlahii din Balcani și Grecia).

Constituindu-se în protoierie, subordonată Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, preoţii și protoiereii, în decursul timpului, erau un fel de horepiscopi (episcopi de la ţară) care se comportau cu un soi vădit de semi-independenţă. Se considerau mai presus de ceilalţi protoierei.

Le-am înţeles „heleșagul" cum zic moroșenii și le-am respectat, într-un fel, orgoliul local, dar cu respectarea codului bunelor maniere, administrative și duhovnicești.

Din anul 1988, Protoieria Câmpulung a trecut din Arhiepiscopia Bucureștilor, la Episcopia Râmnicului și Argeșului. Grea lovitură pentru ei, dar și pentru ceilalţi.

Cum s-a ajuns aici? Pe scurt, pot spune că neoprotestanţii din Rucăr au contribuit la această rearondare. Personal, nici nu mă gândeam vreodată.

Într-una dintre zile, Vicepreședintele Consiliului Judeţean, care în preocupări avea și Cultele, mi-a solicitat o întrevedere grabnică. Dimpreună cu Părintele Consilier Ion Grigorescu, cunoscătorul Secretarului Consiliului Judeţean Argeș, domnul Stana Ioan, am mers la Vicepreședintele Nicolae. Din prima clipă, a zis:

– În localitatea Rucăr s-au aruncat fluturași pe străzi cu chemarea cetăţenilor la întruniri religioase ale neoprotestanţilor.

– Nu cunoaștem cazul și nici nu ne putem amesteca acolo. Face parte din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Ioan Stana

– Dar Câmpulung și Rucărul sunt din județul Argeș. Cum vine povestea asta? Noi n-am știut până acum, a zis Nicolae, destul de contrariat.

– Noi nu ne putem amesteca. Este o altă Eparhie canonică, i-am spus interlocutorului, din ce în ce mai interesat de problemă.

– Cum putem rezolva această chestiune?

– Trebuie să vă adresaţi, ca de la Instituţie la Instituţie, Arhiepiscopiei Bucureștilor și Departamentului Cultelor, care vor hotărî cele ce se cuvin, ca fiecare Eparhie să cuprindă graniţele judeţelor și nu părţi, ca și în Moldova, când Romanul este în judeţul Neamţ, deși face parte din Eparhia Romanului și Hușilor, cu județele Vaslui și Neamţ.

Nu peste multă vreme, Protoieria Câmpulung a fost arondată Eparhiei Râmnicului și Argeșului, adică la locul ei administrativ, aparţinătoare de judeţul Argeș.

Grea poveste pentru muscelenii învăţaţi să meargă în linie dreaptă: Câmpulung-București, nu spre Vâlcea și Argeș peste opt coline, cu drumuri șerpuite și cu gropi, din destul. Mare amărăciune și pentru pierderea dreptului de protecţie patriarhală, mai ales că, la Dragoslavele, Patriarhii României aveau reședinţă, dăruită, cu inteligenţă, de fostul protoiereu N. Proca, mare figură eclesiastică.

Era, așadar, o „protoierie patriarhală”!

Foarte greu a acceptat însuși Patriarhul Teoctist o asemenea arondare, considerându-o, după priceperea sa, o lovitură nerușinată, dată de Calinic istoricului Patriarh al României. Nu mică mi-a fost mirarea, când deseori, cu ofuri vizibile, se exprima plin de „iubire”:

– Iote, măi, Calinic ăsta a lui Iustin, a întrecut măsura. Ce lipsă de respect și câtă nerușinare. Să-mi ia el Protoieria! Să-mi cer eu voie de la el, ca să merg la reședinţa de la Dragoslavele?

Nu am realizat și nici nu mi-am dat seama de cele ce vor urma. Era periculos să-l calci pe „mantie” pe Patriarhul Teoctist, fără să te gândești la consecinţe.

Revenind la vizita de la sediul Protoieriei, Episcopul Gherasim a dorit să vorbească, mai întâi cu fostul protoiereu Dudu Gheorghe, om de echilibru și de omenie. Întâlnirea a fost foarte calmă. Se vedea pe feţele muscelenilor o bucurie pe care nu puteau să și-o ascundă și nici nu se osteneau. Erau bucuroși că vor alege, prin vot secret, primul protoiereu, în era democratică, pe data de 8 ianuarie 1990.

La sorocul stabilit, cu animaţie mare, tot natul presviteresc s-a adunat buchet, la surpriza democratică. S-a trecut la vot. Rezultatul a fost, după cum se vede dintr-o notă pe o jumătate de filă: Manu Dănuţ: 64 de voturi, V. Grigorescu: 16 voturi, Dorel Stoica: 4 voturi, Stănescu Emilian: 4 voturi, Constantin Vlădescu: 2 voturi, Virgil Popescu: 1 vot. 92 voturi valabil exprimate.

Protoiereul nou ales al Câmpulungului Muscel, cu 64 de voturi, a fost Profesorul Preot Dr. Manu Dănuţ. Aplauze, felicitări, voie bună pentru toţi participanţii. S-au ţinut cuvântări fulminante, cu bucurie neascunsă că treceau la Arhiepiscopia Bucureștilor, de care fuseseră

„desprinși” de Calinic Argeșeanul, fără voia lor. Fără să se ascundă, unul dintre preoţii mai vehementi a zis plin de năduf: „Să-i cântăm lui Calinic pentru ultima dată, Imnul Arhieresc și pe ici ţi-e drumul!” M-am bucurat de bucuria lor!

Și eu doream reîntoarcerea lor la matca bucureșteană. Nimeni, însă, nu și-ar fi închipuit că doar peste 4 ani vor reveni în Eparhia Argeșului și Muscelului, unde se află de peste douăzeci de ani. Și iată, că lucram cu spor în noua democraţie originală!

Ședinţă la Protoieriile din Eparhie

Semn că ne priise prima ședinţă a Sinodului în libertate, ne-am sfătuit cu Vlădica Gherasim să avem o întâlnire cu toate protoieriile din cuprinsul Eparhiei Râmnicului și Argeșului, mai puţin Câmpulung Muscel, care-și alesese protoiereu pe 8 ianuarie 1990 și ceruse trecerea la Arhiepiscopia Bucureștilor. De la fiecare protoierie s-au chemat 10 preoţi, în frunte cu protoiereul, un fel de Grup de Reflecţie, după modelul celui de la București din 9 ianuarie 1990. Astfel, la Vâlcea, s-au întâlnit peste o sută de preoţi, veniţi cu gând, care mai ascuns, care mai pe faţă, de a da jos pe Episcopul Gherasim. Acest lucru mi-a fost adus la cunoștinţă de preotul Ioan Bănuţă de la Ghimpeteni, judeţul Olt.

Între timp, prin curtea Episcopiei și prin orașul Râmnic, pe străzi și bulevarde, mii de fluturași erau răspândiţi.

Lumea vâlceană culegea de pe jos și citea fluturașii care conţineau batjocură și hulă la adresa bătrânului Episcop Gherasim, care nu supărase pe nimeni, niciodată. Cel puţin din câte știu eu, în afară de mine.

Când am ajuns la Episcopie, am stat puţin la sfat cu dânsul. Era foarte necăjit și tulburat peste măsură. Nu dormise toată noaptea, iar ochii îi erau înroșiţi de nesomn și obidă.

– Nu merg la nicio conferinţă revoluţionară. Mergi Preasfinţia Ta. Așa! Așa! Așa! Iar eu stau aici. Vii și-mi spui cum a fost.

– Nu merg singur. Mergem împreună și nu ziceţi nimic. Vorbesc doar eu, dacă este cazul. Staţi și ascultaţi.

– Eu nu merg, că mă doare capul. Sunt tulburat. Eu n-am făcut rău cuiva. Eu nu mai pot.

– Să luăm o cafea și cu o ţără coniac, așa cum face Patriarhul Teoctist. După aceea, mai vedem cum facem.

Trucul folosit a prins. Moșul arhieresc începea să se învioreze. Deodată, l-am auzit:

– Hai să mergem! Fie ce-o fi! Cu Dumnezeu înainte! Mi-am adus aminte de ziua când am fost făcut pionier la școală și am primit cravată roșie și o insignă pe care scria: Tot înainte!

Se ţinea bine pe picioare bietul arhiereu, dosădit și speriat. Am intrat în sala de ședinţă, construită de Sfântul Calinic. Nu se cânta Imnul Arhieresc! Așa s-a găsit de cuviinţă. Nu ne-a afectat povestea asta. M-aș fi bucurat să cânte: Trăiască democraţia, Republica sau Regele! Dacă nu, o rugăciune!

În sala arhiplină plutea duhul răzvrătirii. De faţă erau preoţii desemnaţi, cei mai vehemenţi pentru schimbarea Episcopului Gherasim. Permanenţa Eparhială aștepta ghilotina, deja pregătită. De la București, Vlădica Gherasim, chemase pe Armand Munteanu, Președintele Consistoriului Central Bisericesc și pe Surdu Bob, de la Departamentul Cultelor.

Erau, probabil, susţinătorii Preasfinţitului Gherasim, după cum se va vedea în continuare.

Atacul a început asupra Permanenţei Eparhiale.

– Vicarul, Ion Bălăceanu, să-și dea demisia, pentru că a primit daruri și plocoane de la preoţi, pentru numiri și transferuri.

– Puteţi să-mi faceţi dovada că am primit plocoane? s-a răstit vicarul administrativ.

– Eu v-am dat un cartuș de Kent și o sticlă de whisky, a zis un preot din mijlocul sălii de ședinţă.

– Cine a mai dat plocoane părintelui vicar? am întrebat cu glas destul de tare, ca să se audă peste vociferările mulţimii de sacerdoţi, dornici de schimbare.

S-a făcut tăcere în sală. Nimeni n-a mai scos un cuvânt.

– Doar atât? Să dai urgent ploconul părintelui reclamant.

– Cine a mai dat și cine a mai luat plocoane de la Permanenţa Eparhială? am repetat întrebarea.

Sala amuţise. Prin minte îmi mergeau ideile în toate direcţiile. Ce să le mai spun?

– Pentru orice eventualitate, Permanenţa să-și dea acum demisia. Și se va vedea. Poate se mai găsesc protestatari. Nu știu dacă o altă Permanenţă poate fi atât de corectă ca actuala Permanenţă. Cei care vor veni, vor fi ca și lăcustele flămânde. Pentru Sfinţiile Voastre este mai bună această Permanenţă. O știţi bine și văd că nu s-a îmbogăţit din plocoane.

– Am cartușul de Kent și sticla de whisky în dulăpiorul de la birou. Era păstrată pentru cei doritori de un păhăruţ și o ţigară, pentru mirenii care ne mai treceau pragul pentru rezolvarea problemelor, și-a încheiat discursul „șpăgar”, vicarul episcopal.

Armand Munteanu și Surdu Bob au încercat pe rând să spună câte ceva despre evenimente. Unii dintre asistenţi au început să vocifereze și au strigat ca să iasă afară din sală.

Văzând povestea asta, Gherasim Episcopul, care era de-a stânga mea, a început să tremure și tot încerca să se ridice în picioare. L-am prins de mâneca rasei și l-am tras în jos, ca să nu se poată ridica. Îl rugam șoptit:

– Staţi liniștit. Aţi vorbit destul. Azi vorbesc numai eu cu asistenţa eclesiastică. Ușor-ușor, s-a liniștit.

– Cine v-a ajutat să ajungeţi episcop la Râmnic? a răsunat o întrebare mai cătrănită.

– Iustin Patriarhul, le-am răspuns și celor care nu puseseră o astfel de întrebare. Cei doi Ierarhi, Iustin și Gherasim aveau multe în comun. Amândoi erau orfani din Primul Război Mondial. Aici găsiseră o punte comună, pentru că Patriarhul Iustin era greu de convins să fie de acord cu intrarea cuiva în arhierie, nu era de acord în principiu. Acela fusese norocul lui Gherasim, Episcopul.

– Ce legătură aţi avut cu Emil Bob și cu Elena Bărbulescu? a răsunat o altă întrebare, firească în felul ei, mai ales că fuseserăm văzuţi împreună cu sora lui Nicolae Ceaușescu.

Gherasim, Episcopul, a încercat din nou să se ridice și să zică:

– Așa, așa, așa, eu nu am văzut pe Emil Bob în viaţa mea, dar pe Elena Bărbulescu am văzut-o și am primit ajutor pentru monumentele istorice din judeţul Olt. Mergeţi și vedeţi ce lucrări sunt acolo.

Mă uitam, din când în când, la preotul Ion Bănuţă, liderul pus la înaintare pentru dărâmarea lui Gherasim. Cu o seară înainte, vorbisem cu el și îmi spusese ca avea un răboj cu 120 de întrebări incriminatoare la adresa lui Gherasim eparhiotul. I-am spus că vom încerca să lămurim, cu răbdare și respect, toate învinuirile bietului arhiereu.

Văzând că preotul Ion Bănuţă era de cuvânt și juca bine piesa „revoluţionară" eclesiastică, am început să mă vait eu împotriva lui Gherasim.

– Dacă este vorba să se plângă cineva împotriva episcopului Gherasim, apoi acela sunt eu. Da, pe mine mă trezea la ora 5 dimineaţa ca să mă pregătesc de drumul spre șantierele eparhiei, din Carpaţi la Dunăre. Mă plâng acum că, zilnic pe drumuri, nu mâncam și nu beam nimic. N-aveam timp și nimeni nu ne aștepta cu masa plină. Împreună, cei doi călugări telegari, umblau la lucru, din zori până în miez de noapte. Cunosc bine pe acest om. Este un sărac, așa cum erau călugării cei dintâi. Dacă nu credeţi, îi puteţi vedea pantalonii rupţi în genunchi. Acest arhiereu plin de năduf și spirit economic aduna caiele și cuiele de pe drum. Odată, plin de amuzament, l-am întrebat:

– Cum de culegeţi cuie de pe drum?

– Poate vor fi bune la ceva. Atunci când nu le ai sunt tare valoroase. Auzind aceste vorbe, deja m-am simţit îngenunchiat.

– Cui a făcut rău acest om până azi? Cui anume? Pe cine a jignit? Pe cine a nedreptăţit? Bucuria mare este că avem un Ierarh cuminte și devotat locului. Rămâneţi încredinţaţi că nu vom mai avea un om atât de blajin și iertător. Păstraţi-l cu cinstire și dragoste. Eu voi pleca de aici în Transilvania, de unde am venit. Plecând de acasă, aţi făcut rugăciunile de drum și izbândire? Ce ne-a spus Iisus, fiecăruia dintre noi?

– Prea ne atacaţi, Preasfinţite, l-am auzit pe Preotul Vasile Bălănescu, cu barba roșcată, de la Biserica Sfântul Gheorghe, din Râmnicu Vâlcea. Mi-am cerut iertare. El era cel care fusese încurajat de preoţi să fie pus episcop în locul lui Gherasim. Doreau înlocuirea unui moșneag, cu altul, mai moșneag.

Bună și gândită alegere!

Preoţii din cadrul Protoieriei Râmnicu Vâlcea aveau un Sindicat al lor, de pe vremea decedatului regim comunist! Ca să vezi și să nu crezi! Fusese îngăduit de episcopul Iosif Gafton. Nu prea era de înghiţit acest lucru, dar oamenii își arătau solidaritate pe probleme civice. Când se încurcau lucrurile, sindicaliștii cu epitrahil își făceau apariţia pentru apărarea drepturilor omului.

Episcopul Iosif Gafton, 1944-1984

La întrunirea din 10 ianuarie 1990, rugul aprins al drepturilor începuse să se arate în vâlvătăi. În acest context, s-au luat anumite hotărâri:

• Parastas pentru eroii revoluţiei, în fiecare vineri de peste an;

• Probleme misionare: Cercuri misionare. Catehizare pe vârste: 6-7 ani; 12-13 ani; adulţi; sâmbăta și duminica;

• Iertarea preoţilor pedepsiţi;

• Îndrumătorul: Renașterea, noua denumire;

• Conferinţe preoţești de două ori pe an, iar cele administrative, în fiecare lună;

• Statutul B.O.R. să rămână valabil până la noi ordine;

• Pitești, Casa Sindicatelor, prelegeri, concert colinde, căci începuseră să vină predicatori străini cu 400 de Biblii și 80.000 de dolari;

• La Micești au bolovănit casa preotului paroh, creștinii după Evanghelie. Așa s-a raportat!

• La Miercani, preotului Malanca i s-a dat foc la casă și la fânar;

• Folosirea lumânărilor numai de la Episcopie;

• Rezolvarea cazurilor cu preoţii care au abateri, prin pensionare și transfer, depinde de vârstă etc..

Episcopul Gherasim, ţinut să nu scoată nicio vorbă, mi-a adus mulţumirile sale, binecuvântând pe preoţii prezenţi la prima ședinţă din zorii democraţiei românești.

Ca prin farmec, întreaga asistenţă a intonat Imnul Arhieresc, noi îndreptându-ne spre ieșire, iar Gherasim binecuvânta de zor, cu bucurie în suflet. Deodată, l-am auzit pe moșneagul candidat la arhierie:

– Ne-ai făcut-o, Preasfinţite Calinic!

Peste o vreme, cel „contestat" a avut bucuria să-i ducă la locul de veci pe contracandidatul său la arhierie și pe Ion Dumitrescu, fostul vicar, care, din păcate, îl cam supăra.

Și așa, din mila Domnului, Gherasim a mai trăit 24 de ani (d. 2014), fiind titular 30 de ani și 10, ca arhiereu vicar, însumând 40 de ani de vieţuire și creștere cu vâlcenii, exact același număr de ani păstorind și Iosif Gafton, înaintașul său în tronul arhieresc al Vâlcii.

Gherasim, că de el scriem acum, a fost alesul lui Dumnezeu care l-a binecuvântat și ajutat cu putere de muncă și sănătate, până la o sută de ani.

Preoţimea vâlceană și credincioșii au în curtea Arhiepiscopiei un mare Ierarh. Pe Gherasim Cristea.

El este un sfânt!

Grupul de Reflecţie

Cu bunăvoinţa cititorului, se va lua act și de nașterea, creșterea și lucrarea Grupului de Reflecţie. Dar înainte de a intra în miezul acţiunii, voi spune, că între Patriarhul Teoctist și Bartolomeu Valeriu Anania, de aproape o jumătate de secol, cărările lor pământești se tot intersectaseră. Cel dintâi înţelesese inteligenţa și talentul de scriitor al lui Anania, iar în cel din urmă, diplomaţia perfect articulată în contextul social-politic al Patriarhului Teoctist. Acesta urcase toate treptele, de la monah, la Patriarh, fără să facă vreo acrobaţie, ci totul: pas cu pas, tot înainte și niciunul îndărăt.

Nu vom face un inventar al coborârilor pe temeiuri ecumenice (când erau mereu în dezacorduri), ci ne vom referi la ultima lor colaborare din domeniul diortosirilor de texte liturgice, înainte de evenimentele din 1989, ca iscusit și mlădios știutor al unei limbi dinamice și plină de mireasmă.

După cum mărturisește (în *Memorii*, Ed. Polirom, 2008, p. 666), în luna decembrie, 1989, când Ţara fierbea și cazanul exploda la Timișoara, Bartolomeu Valeriu Anania a fost solicitat de Patriarhul Teoctist să-i prezinte manuscrisul Arhieraticonului, redactat de Episcopul Roman Ialomiţeanul. Încredinţat spre finalizare înainte de a fi tipărit, Patriarhul a aprobat textul pentru tipar, deși cu inerente lipsuri.

Bucurându-se de călătorie în mașina trimisă de Patriarh, a auzit glasul șoferului Costel Calapod:

– Gata, s-au dus dracului!

Peste două zile, pe deasupra chiliei lui Bartolomeu Anania, elicopterul cu familia Ceaușescu, decola de pe acoperișul Comitetului Central, cu destinaţie, încă necunoscută atunci. „Revoluţionarul" Bartolomeu n-a putut ieși în piaţă la Evenimentele Revoluţionare, deși își dorea cu toată fiinţa acest lucru, având cumplite dureri lombare. S-a mulţiumit cu urmărirea la Televiziune a întregii Revoluţii, amintindu-și de participarea la demonstraţia anticarlistă din 1940 și de vremea când condusese greva studenţească de la Cluj, în 1946. Acum se mulţumea cu „scârţâitul oaselor" și cu elicopterul care zbura pe deasupra străzii Brezoianu, unde se afla garsoniera îmbietoare. Pe micul ecran, Patriarhul Teoctist aștepta la scara Televiziunii să-i vină rândul să intre în studio. Acolo a salutat libertatea cu un surâs specific, adică, o vizibilă distorsionare a feţei, imposibil de controlat, dar înţeleasă de cei cu ochi șireţi și interpretativi.

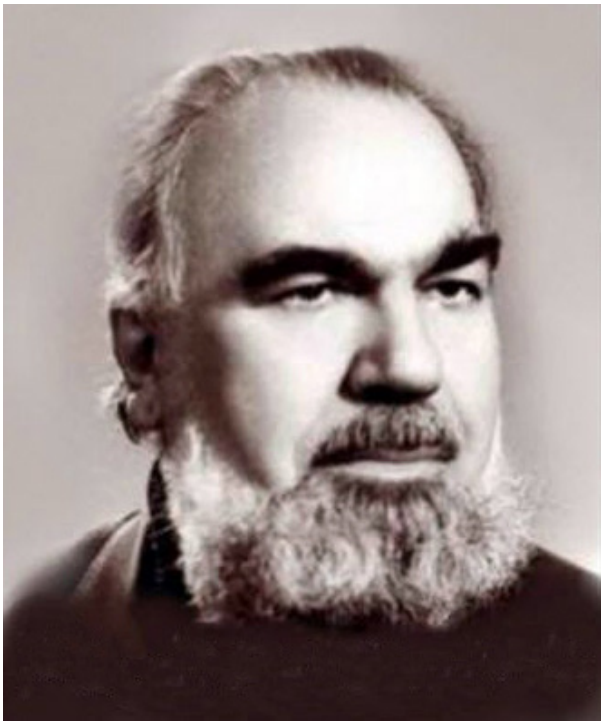

De data aceasta, **Bartolomeu Anania** era în dosul perdelelor, ferit de gloanţe, iar Teoctist în bătaia puștii! Biata sciatică! Semn al Providenţei!

Dacă Bartolomeu ieșea pe bulevarde atunci, în bătaia furtunii revoluţionare, poate primea niscaiva gloanţe peste firea sa, după cum se întâmplase multora sau îl turtea vreun tab. Dar „lombara" l-a ţinut deoparte pentru alte rosturi...

Totuși, pe 23 decembrie 1989, durerile se mai calmaseră și întremat, cu bocceluţa literară la spinare, trecea prin Cișmigiu. Orașul era în fierbere, trăgându-se încrucișat dinspre Brezoianu și Ministerul Apărării. În Gara de Nord, aceeași stare. A ajuns printre gloanţe (ce noroc!) la trenul salvator care, cu mari întârzieri, a intrat în gara din orașul Piatra Neamţ.

După cum însuși mărturisește în *Memoriile* sale, Bartolomeu cel viteaz a ajuns cu bine la Mănăstirea Văratec. A slujit cu pace de Crăciun. În timpul mesei, a văzut execuţia soţilor Ceaușescu și a observat faţa palidă ca ceara a stareţei Nazaria.

A doua zi de Crăciun, iarăși slujbă. La prânz, a primit un telefon de la Patriarhul Teoctist care, cu multă insistenţă, îl chema la București. Se făceau presiuni și intervenţii pentru ocuparea scaunului de mitropolit al Moldovei și Sucevei. Bartolomeu a respins ideea și a promis o revenire la București pe 10 ianuarie 1990. Stareţa Nazaria se minuna de refuzul auzit, când i se oferea o „plăcintă" mare pe tavă!

Rând pe rând, auzea prin mass-media cum din Guvernul condus de Petre Roman, făceau parte nume cunoscute: Andrei Pleșu – Ministrul Culturii; Mihai Șora – Ministrul Educaţiei; Nicolae Stoicescu – Ministrul Cultelor, ceea ce însemna pentru eruditul Anania că în România se produsese o Revoluţie.

De la Iași, veneau grupuri de intelectuali și preoţi ca să mijlocească pentru „bunăvoinţa" lui Valeriu Anania, de a fi mitropolit și arhiepiscop al Iașilor!

Văzând insistenţele telefonice, dar și prezenţele îmbietoare, a uitat ziua de 10 ianuarie promisă Patriarhului și pe 2 ianuarie a luat drumul spre București. Acolo a aflat că Teodor Baconski avusese interviu la B.B.C., unde ucenicul cel iubit îi făcuse un admirabil portret de viitor mitropolit al Moldovei și Sucevei.

Bartolomeu Valeriu Anania nu era un naiv. Știa că pe 3-4 ianuarie 1990, Patriarhul Teoctist convocase de urgenţă primul Sinod sub flamura libertăţii și că nu putea fi prea departe de „cazanul eclesiastic" încins, în toiul evenimentelor, cu iz de Revoluţie.

Se apropia o întâlnire cu Patriarhul Teoctist, în zările schimbătoare de destine. Sinodul începuse ședinţa extraordinară. Trimiţând pe cineva ca să anunţe pe Teoctist, Patriarhul a ieșit pe coridor și a anunţat că Dumitru Mazilu (Vicepreședintele Frontului Salvării Naţionale) primise un memoriu de la ieșeni, că își dăduse acordul ca Valeriu Anania să fie mitropolit și că era vremea să se pregătească de alegeri.

Una credea Patriarhul și alta zicea Anania, adică, vorba de demult: Vodă, zice da! Hâncu, zice ba!, argumentând:

– În condiţii de libertate un nou mitropolit al Moldovei nu poate fi ales de o Adunare Eparhială alcătuită din oameni vechi, ajunși acolo sub regimul comunist. Să nu se grăbească. Trebuie făcută mai întâi dizolvarea actualei Adunări Eparhiale și alegerea alteia noi, precum și constituirea unui nou Colegiu Electoral Bisericesc, care să facă posibile și înnoiri în Sfântul Sinod.

Cei din umbră lucrau ca la lumina zilei. Lui Anania Valeriu Bartolomeu i se cereau năvalnic articole pentru ziarul *Tineretul Liber* (fost *Scânteia Tineretului*) și pentru cotidianul *Adevărul* (fost *Scânteia*), adevărată înnoire. Apoi interviuri pentru B.B.C., *Le Monde, Times*, presa italiană (astea, da!), Televiziunea Română liberă! Tot cu oameni din epoca lui Ceaușescu! De unde alţii, peste noapte? Venea noua epocă adevărată. Iar noi nu aveam la îndemână decât „cârpeală" democratică! De aceea suntem pe unde suntem!

Dar bietul „candidat”, așa ca din „senin” tot refuzând invitaţiile la „măritișul” cu o mitropolie, seara sau noaptea târziu, după propria mărturisire, primea telefoane anonime prin care era înjurat în „stilul cel mai vulgar cu putinţă”. Așa mi-au mărturisit aproape toţi Ierarhii Bisericii. La Argeș, am primit telefon chiar de la o femeie, care gingaș, m-a întrebat:

– Alo? Sunteţi Episcopul Calinic?

– Da, răspund eu.

– N-aţi murit, încă?

Dar se vede, că de Anania se ţineau mai din scurt. Când la Televiziune se retransmiteau fragmente cu judecarea și executarea lui Ceaușescu, telefonul a zbârnâit , iar la capătul firului, urechea lui Anania a auzit:

„– Ai văzut? Așa o să pățești și tu!” Era ceva mai încurajator când confratele său, Roman Ialomiţeanul, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, s-a plâns că și el primea mereu telefoane teroriste, care-l amenințau cu moartea.

În ziua de 7 ianuarie, când se cinstește Sfântul Ioan Botezătorul, Patriarhul Teoctist l-a invitat pe Bartolomeu Anania la cină. Patriarhul, să vadă ce gândea Anania, iar Anania, cu gândul de a vedea în ce ape se scălda Teoctist!

Ambii puși pe „vânat”, în tabere adverse!

Se înţelege că din traista cu „ofuri” a fost scos mai întâi bietul Patriarh, pe care Anania l-a zugravit: „L-am găsit derutat, confuz, speriat, se plângea că e asaltat de reporteri. La rândul meu, mi-am exprimat rezervele faţă de recenta sa Scrisoare Patriarhală (3-4 ianuarie 1990, la primul Sinod!) și am ridicat problema preoţilor în politică. Am fost dus acasă tot cu mașina lui.”

Prezenţa lui Anania neîntâmplătoare și bine studiată în București, chiar când se ţinea Conclavul Ortodox, avea o gândire adâncă. Era pe agenda de lucru a celor care, din umbră, doreau sincer să vină cu un plan de „reînnoire a Bisericii”, adică, zic eu, de reînnoire a oamenilor, slujitori din Biserică, începând cu cei care clamau candoarea în faţa păcătoșilor!

Dar să o las și eu cu morala și să-mi bocesc propriul mort, gândindu-ne la „visul” lui Bartolomeu Anania de a „face ceva pentru viaţa Bisericii”. Așa, da!

Pe înserate, Valeriu Anania, moșneagul veteran din poienile însorite ale Vărateculuiîn buricul cetăţii lui Bucur, în chiliuţa de pe Brezoianu, nota: „În seara zilei de 8 ianuarie i-am avut la mine pe Doru Baconsky, Daniel Ciobotea, Iustin Marchiș și pe preotul Crâșmaru, cărora le-am împărtășit gândul și cu care am discutat pe marginea lui. Ideea a prins și ne-am hotărât să i-o împărtășim și lui Andrei Pleșu (cu care am vorbit, pe loc, la telefon. Alături de Doru, Daniel mi-a plăcut cel mai mult). A doua zi, dată memorabilă, 9 ianuarie 1990, spre seară, eram acasă la Pleșu, dar soţia sa ne-a rugat să luăm loc pe fotoliile din salon și să-l așteptăm, întrucât el telefonase că întârzie puţin, reţinut de unele treburi la minister. Atunci, în ora aceea de așteptare, analizând noi demoralizarea Patriarhului, panica Ierarhilor, starea de incertitudine a clerului și așteptările credincioșilor, ne-am propus ca, din interiorul Bisericii, să dăm o mână de ajutor pentru instaurarea normalităţii, fără să ne constituim într-o

organizaţie cu statut și pondere juridică, ci doar într-o grupare menită să existe doar atât cât se va considera că este nevoie. Atunci, în ceasul acela de așteptare în casa lui Andrei Pleșu, a luat ființă Grupul de Reflecţie pentru Înnoirea Bisericii, numele fiindu-i dat de Teodor Baconsky, care se pricepea mai bine" (pag. 670).

Bine dispuși, l-am așteptat pe noul ministru al Culturii, Pleșu, care a întâmpinat noutatea cu mare deschidere, ne-a promis sprijin și ne-a sfătuit ca, a doua zi, să-l informăm și pe Dumitru Mazilu, de existenţa noastră, înainte de se a răspândi zvonul că am fi vreo organizaţie subversivă, contrarevoluţionară. Ziua următoare, după ce am ieșit de la Mazilu (care a salutat înființarea grupului), am cerut prin telefon să fim primiţi de Sinodul Permanent, despre care știam că se afla în București, pentru o sesiune extraordinară în cursul după-amiezii. I-am găsit pe sinodali în sala de ședinţă, privindu-ne cu ochi mari, aproape speriaţi, neștiind ce era cu noi. Lăsaseră câteva scaune libere, iar patriarhul ne-a făcut semn să ne așezăm. Am luat cuvântul și i-am informat despre crearea Grupului de Reflecţie pentru Înnoirea Bisericii, despre structura și principiile lui, insistând asupra unor obiective pe care fondatorii lui le formulaseră cu numai câteva ore în urmă:

• Să se interpreteze și să evalueze corect dorinţa crescândă și manifestă a clerului și credincioșilor pentru schimbări și înnoiri în viaţa Bisericii.

• Să iniţieze și să determine un dialog cu actuala conducere bisericească, spre a găsi împreună soluţii concrete pentru ca Biserica să poată ieși din impasul spiritual în care se află: „reintrarea în normal prin aplicarea corectă a propriilor legiuiri; regăsirea identităţii și vocaţiei proprii; redobândirea rolului ei tradiţional în spiritualitatea, cultura și viaţa poporului român!" (*Memorii*, Editura Polirom, pag. 670-671).

Și acum, fraza cea mai echilibrată și asiguratorie: „Vlădicii au respirat ușuraţi, au pus întrebări, au cerut lămuriri, neevitând să întrebe dacă înnoirea Bisericii înseamnă și retragerea din scaun a unor ierarhi care făcuseră compromisuri în regimul trecut. Am răspuns că noi nu pentru aceasta ne-am constituit și am venit aici, că nu eram judecătorii nimănui, că înnoirea nu excludea retragerea unor ierarhi, dar că aceasta depindea de fiecare în parte".

Bieţii Ierarhi erau veniţi de pe coclaurile Patriarhiei Române, unde întâmpinaseră tot felul de batjocoriri, de amenințări cu moartea la telefoane, ca și Anania, ca să se demoralizeze complet și să-și ia tălpășiţa. Amenințările cele mai grosolane nu erau doar de la mirenii, care, din fericire, se dovediseră mai de treabă.

Ș-apoi, puţin ca la teatru, că deh, Anania Valeriu era și dramaturg și încă unul de anvergură, a continuat cu satisfacţie nedisimulată: „Apoi a venit rândul nostru să ne speriem". Începând cu Patriarhul, toţi (cu excepţia lui Nestor Vornicescu, care tăcuse tot timpul) au început să-și recunoască lașităţile, slăbiciunile, căderile, compromisurile, trădările din vremea regimului comunist și să declare că erau gata să se retragă imediat, fără șovăire sau întârziere. În timpul pauzei de cafea, Antonie Plămădeală m-a luat de braţ, de-o parte, și m-a rugat să intervin pe lângă stareţul Mănăstirii Sihăstria să-i rezolve o locuinţă, căci acolo

vroia să-și petreacă restul zilelor (ceea ce am și făcut, stareţul Victorin Oanele împlinind această dorinţă, fără să bănuim că mitropolitul se va răzgândi, așa cum au făcut-o și ceilalţi).

Bartolomeu Anania, bucuros că se începe „secerișul arhieresc", primii fiind cei mai mari, uita, desigur, că Nestor Vornicescu, era un Nestor și un Vornicescu! Cât despre Antonie al Ardealului, care din naștere nu auzea cu o ureche deloc, iar cu una pe un sfert, n-a auzit ce îi spusese Anania și nici vorbele acestuia nu le-a ghicit.

Crezând în efectul percutant al lucrării Grupului, Anania a mărturisit, oarecum, îngrijorat: „Pe noi ne-a speriat perspectiva retragerii în grup, știind ce poate însemna asta pentru Biserică. Atunci am intervenit eu în sensul că o astfel de retragere nu trebuia să creeze un vid de autoritate, că ea nu înseamnă o fugă, că actualul titular trebuie să-și pregătească succesorul, să participe la procedurile canonice și statutare ale alegerii, așa încât pacea și unitatea Bisericii să nu fie afectate. Până la urmă, totul s-a înseninat și ne-am promis viitoare întâlniri de lucru".

Acest Grup salvator, că tot erau sub îngăduinţa Frontului Salvării Naţionale, a dorit, în sinceritatea lui, să se facă un fel de mână ocrotitoare, în faţa atacurilor înjugate dinlăuntru, cu cei laici din ţară și străinătate. A fost, cu siguranţă, o soluţie salvatoare a iscusitului cărturar, Bartolomeu Valeriu Anania! De aceea, a scăpat de ţinta unui obuz sau rafală de mitralieră în timpul focului revoluţionar, care a secerat multe vieţi, mai ales tinere, jelite și astăzi, fără mângâiere.

Presa românească era foarte săritoare în sprijinirea Grupului de Salvare a Bisericii din România și mai ales a dizolvării Sinodului românesc! Și de data aceasta, difuza Ţării înăuntru și afară: „un comunicat asupra înfiinţării Grupului și a primei lui întâlniri cu conducerea bisericească a apărut la 14 ianuarie 1990 în ziarul *România Liberă*. Mihai Petre Băcanu ni l-a pus la dispoziţie pe toată durata existenţei noastre de Grup și în care eu însumi am publicat săptămânal articole și meditaţii."

Ei, laicatul, vedeau în Anania, calul troian în Biserică. Noi vedeam în același Anania, cu Grupul de Salvare a Bisericii, pe arhimandritul, scriitorul cu har și misionarul încercat din America, iar în arhimandritul profesor Daniel Ciobotea, pe încercatul european care stătuse peste zece ani în inima problemelor social-politice și religioase ale continentului european. Cei doi, Daniel și Anania, ţineau pârghiile de experienţă și înnoire.

Nu era de ici, de colea!

De aceea: „În Grupul de Reflecţie au fost cooptaţi noi membri, așa încât el cuprindea șase clerici și patru mireni, după cum urmează: arhimandrit Bartolomeu Valeriu Anania, preot profesor dr. Dumitru Stăniloae, preot profesor dr. Constantin Galeriu, ieromonah Iustin Marchiș, preot Constantin Voicescu, preot Toader Crâșmaru, Octavian Ghibu, Sorin Dumitrescu, Horia Bernea și Teodor Baconsky. Ceva mai târziu, s-au raliat Grupului (dar cu participări sporadice) Cristian Hadjiculea, Horia Murgu, Corneliu Cezar, Nicușor Teodoreanu. Între timp, Daniel Ciobotea, devenise episcop-vicar la Timișoara și nu a mai participat la ședinţele noastre, motivând cu umor, că de acum nu mai face parte din Grupul de

Reflecţie, ci din Grupul de Acţiune. Părintele Stăniloae a fost printre primii care au aderat, dar fiind bolnav, nu va putea să participe la ședinţe, însă va fi prezent prin părintele Anania, care îl va vizita înainte de fiecare ședinţă, spre a-i recolta propuneri, și după ședinţă, spre a-l informa asupra a ceea ce s-a discutat." (pag. 672).

Aceasta ar fi în mare povestea nașterii și începutului Grupului de Reflecţie, în timp ce Dumitru Radu, de la Institutul Teologic din București, lua în râs pe Anania, care venea cu „americănismele lui" și cu ifosele „Grupului de Infecţie", trimiţându-i pe toţi unde își înţărcase mutul iapa!

Câteva iniţiative, atunci, în toiul schimbărilor, ale Grupului de Reflecţie, de mare folos pentru viaţa Bisericii Ortodoxe din România, în cei doi ani de funcţionare:

• Preocupări dintre cele mai diverse, de la relaţiile Bisericii cu Roma și greco-catolicii, până la mișcările parapsihologice.

• Realizarea unui post de radio și televiziune al Bisericii, cu programe liturgice și catehetice;

• Dimpreună cu Daniel Barbu (romano-catolic) și Teodor Baconsky, sprijiniţi de Radu Serafim și Sandu Vișan, s-au făcut demersuri la Președintele Televiziunii, Răzvan Teodorescu, care a aprobat autonomia noii redacţii „Spiritualitatea Ortodoxă", iar cu Radu Serafim s-a alcătuit proiectul unor cicluri liturgice, apologetice, imnografice, iconografice, monahale și multe altele.

• Emiterea unei scrisori-circulară către toţi preoţii, rugându-i să furnizeze date asupra foștilor deţinuţi politici din închisorile comuniste, pentru alcătuirea unui volum pe această temă. Așa s-a alcătuit, cam la repezeală, cartea Mărturisitori după gratii, editată de Arhiepiscopia Clujului.

• Reintroducerea religiei ca materie de învăţământ în școlile publice. În acest sens, Sfântul Sinod intervenise de două ori la Guvern, dar răspunsul fusese negativ, motivat prin aceea că o ideologie (marxistă) nu putea fi înlocuită printr-o altă ideologie (creștină).

Fiind foarte bun prieten cu Mihai Șora, Ministrul Învăţământului, Bartolomeu Anania a fost invitat pe 3 aprilie, 1990 la o ședinţă a Grupului în Sala Portretelor din Palatul Sinodal, în timp ce se ţinea și ședinţa în plen a Sfântului Sinod. La această ședinţă paralelă, sub același acoperământ, au mai participat, așa, ca din întâmplare, Nicolae Stoicescu, Ministrul Cultelor, Ion Miloș, intelectual român din Suedia, Gabriela Șerban din Australia, teologii Mircea Păcurariu și Ioan Floca din Sibiu, Vasile Răducă din București.

După discuţii intense și intempestive, Ion Miloș a făcut precizarea că religia era materia obligatorie într-o ţară democratică precum Suedia, iar Mihai Șora (filosof de marcă) a subliniat că: „religia nu poate fi o simplă materie de învăţământ, ci ea trebuie să transmită un fior", iar Anania a adăugat că: „Biserica este aceea care va face joncţiunea între școală și Liturghie", amintindu-i că era fiu de preot. Doamna Șerban a intervenit tăios cu informaţia că „în Australia, pur și simplu, religia face parte din programa analitică obligatorie". Pentru limpezirea afirmatiei Guvernului că o ideologie nu poate fi înlocuită cu alta, Anania, într-o

„amplă demonstraţie" a precizat că „nu poate fi vorba de înlocuirea unei ideologii cu alta, pentru simplul motiv că creștinismul nu este o ideologie, ci un mod de viaţă". În cele din urmă, Ministrul Mihai Șora a promis că va emite „Decizia prin care religia devine materie obligatorie în sistemul de învăţământ".

Eram de faţă la ședinţă. La auzirea acestor promisiuni rostite de însuși Ministrul Învăţământului, ierarhii au aplaudat dinamic. Pe faţa lui Anania, coborau boabe de lacrimi!

Era o izbândă în numele lui Dumnezeu!

Ziua de 12 ianuarie 1990 a fost decretată zi de doliu naţional în memoria tinerilor uciși în Revoluţie. S-a hotărât și o slujbă de pomenire în Catedrala Patriarhală. Cum presa era cu ochii în patru, Băcanu a publicat în *România Liberă* un articol – păruială, în care avertiza pe Teoctist să nu slujească la parastas. În același articol se făcea recomandarea ca slujba să fie oficiată doar de doi aleși: arhimandritul Bartolomeu Anania și Grigore Băbuș.

Iată cum se arată în *Memoriile* sale, episodul, demn de ţinut minte:

„Am avut imediat o întrevedere cu Patriarhul, care, speriat, mi-a spus că va rămâne în casă. L-am sfătuit să nu facă una ca asta și i-am făgăduit că eu îl voi însoţi, de braţ, pe drumul spre Catedrală și că nimeni nu se va atinge de el. L-am convins, sugerându-i, în același timp, să nu vină în alb, ci în vechiul costum de mitropolit, adică în rasă și camilafcă negre, și să asiste la slujbă stând în strana patriarhală, acolo unde-i este locul. Nu s-a produs niciun incident. Soborul de preoţi condus de mine, în care venise și părintele Galeriu Constantin, s-a așezat la centru, sub policandrul cel mare și am început parastasul. După câteva minute au intrat, discret, pe ușa laterală a altarului, Ion Iliescu, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu și alţi câţiva demnitari de stat. De îndată ce au apărut, părintele Galeriu mi-a șoptit că ar fi cazul ca noi să ne dăm puţin la o parte, cedându-le locul de mijloc. Văzând că în el mai tresăreau vechile reflexe de respectuoasă obedienţă, i-am răspuns tot în șoaptă, că noi rămânem pe locul nostru, iar pe demnitari îi voi invita eu, printr-un semn, să stea tot la centru, dar pe locurile lor, adică imediat în spatele nostru. Și totul a decurs în ordine."

Iată, cinstiţi cititori, cum se face istoria cu dramaturgia la înaintare! Era vremea marelui scriitor să lupte cu „Greul Pământului!" Și-o făcea cu mare iscusinţă și bucurie, după zeci de ani de umilinţă strivitoare.

Lucrurile se precipitau. Atmosfera revoluţionară se înteţea. Peste firea Ţării, plutea și pândea cu ochi de sticlă nesiguranţa care zgâlţâia din ţâţâni viaţa României. Pe acest fond de instabilitate, din cauza telefoanelor primite non-stop si a presei care încuraja chiar din sânul Bisericii, Patriarhul Teoctist a convocat o ședinţă cu consilierii, în data de 14 ianuarie 1990, la care a fost și Grupul de Reflecţie. Într-o pauză, și-a exprimat gândul că avea de gând să se retragă.

Bună veste, mult așteptată de cei ce îi urmăreau lui Teoctist, călcâiul lui Ahile! Iată mărturia lui Anania: „Părea că așteaptă din partea noastră un răspuns. Noi, parcă înţeleși, i-am spus doar că este bine să nu ia o hotărâre pripită, să se mai gândească, să-și aducă aminte de proverbul: La nuit parte conseil etc.".

Într-adevăr, noaptea a fost un bun sfătuitor. Se înteţiseră telefoanele de amenințare, chiar unele cu moartea, după cum mi-a povestit însuși Patriarhul, plângând în hohote! A fost o noapte de priveghere și rugăciune. Nu avea cu cine să se sfătuiască! Nu avea încredere în nimeni!

Zorii zilei l-au găsit pe Patriarh în agonia gândurilor de plecare. Noaptea Grupului de Reflecţie era tot trează! A doua zi, în ședința Grupului de Reflecţie a sosit știrea că studenții de la Teologie pregătesc o demonstrație în care vor cere retragerea lui Teoctist. S-a dus vestea că Dumitru Radu, „berbecul" universitar, ar fi pus la cale o poveste ca aceasta, mai ales că era supărat foc că în ședința sinodală din decembrie 1989, era schimbat din prorectorat. De atunci văzusem că primise cu ură o astfel de schimbare. Adevărul, doar Dumnezeu îl știe!

Patriarhul Teoctist, la cei aproape 76 de ani, se simţea din ce în ce mai nesigur pe sine. De aceea miza pe amiciţia dramaturgului Anania, care ne povestește: „În aceeași seară, Patriarhul m-a invitat la cină și, la sfârșit, m-a luat de-o parte și mi-a spus că joi, în ședința Sfântului Sinod, își va depune cererea de retragere. De fapt, retragerea lui Teoctist plutea în aer, în același aer plutea oarecum și numele meu ca posibil succesor și așa m-am pomenit că mi se solicită interviuri pentru *Le Monde*, *Le Croix*, *La Vie*, *Liberation* și nu mai știu ce posturi străine de televiziune" (*Memorii*, pag. 675).

Ceea ce a deranjat, oarecum, Grupul de Reflecţie, a fost apariţia unei mișcări preoţești în București și Buzău, care cerea înființarea unei „Conferinţe Naţionale a Preoţilor". Din mărturia lui Anania: „În frunte se afla un năbădăios preot, anume Neculce, un ambiţios revoluţionar, violent, căruia i se părea că existenţa Grupului de Reflecţie îi încurcă lui niște socoteli. M-am pomenit cu el faţă în faţă și mi-a vârât pumnul sub bărbie..."

Foarte interesantă coincidenţă!

Cum, tocmai acum, să se ivească o contrapondere a Grupului de Reflecţie? Sigur, cineva, din umbră, juca pe degete un scenariu foarte periculos: o înfruntare și înfurcire, argumentată cu niscaiva bâte. Oare ce a putut însemna pumnul vârât sub bărbie, lucru spus chiar de însuși Anania? Dar, dacă a fost chiar caftit de-a binelea, lăsând acest episod în suspans? Să ne mai imaginăm și culisele, care au istoria lor nevăzută.

Să mergem pe firul evenimentelor. Studenţii, la ruga Grupului de Reflecţie, prin Daniel Ciobotea, au renunţat la anunţata demonstraţie în forţă, deși unii profesori de la Teologie se împărţiseră în poziţii, pro și contra Patriarhului, după cum curgeau puhoi, veștile-zvonuri, spre Dealul Patriarhiei.

Patriarhul Teoctist, după câţiva ani de deputăţie, în primul Parlament democratic al României, era găzduit prin bunăvoinţă în Palatul Patriarhal. Îmi povestea adesea – în chip obsedant – despre episodul când veniseră vreo unsprezece studenţi teologi și, mi se pare și de la alte facultăţi, în solidaritate, ca să-i ceară demisia. A avut cu ei o convorbire duhovnicească, iar la urmă le-a scos demisia din buzunar, scrisă într-una din nopţile de veghe, pentru orice eventualitate.

Mergea vorba, pe atunci, prin cetate, că fusese o hotărâre spontană a studenţilor, fără amestec auxiliar. Iată mărturia lui Anania: „Miercuri, 17 ianuarie, am aflat că un grup de

studenţi teologi fuseseră primiţi de Patriarh. În aceeași zi, Teoctist m-a sunat la telefon: mâine, la prima oră, se va retrage; unii sinodali l-au presat să se răzgândească, dar el a rămas ferm: „Măcar acum să uzez și eu de libertatea mea!" Mi-a mulţumit că i-am stat aproape, mâine se va interna la Spitalul Elias." (*Memorii*... pag. 676).

În intervalul 4 ianuarie-18 ianuarie 1990, timp de două săptămâni bune, Patriarhul Teoctist a trăit zile de groază nemărturisită. Își dăduse seama – doar nu se născuse ieri – că era potrivit să lase cârma Bisericii pe mâini mai solide.

Se apropia 18 ianuarie, ziua hotărâtă de Teoctist, Patriarhul, de a convoca un nou Sinod, al II-lea, în noua orânduire din România. Nu se mai pomeniseră ședinţe sinodale așa dese! Dar situaţia o impunea, iar curajul Patriarhului era inepuizabil.

Făcând suma evenimentelor derulate, Patriarhul mi-a povestit mult mai târziu despre întrevederea cu Dumitru Mazilu, prim-vicepreședintele Frontului Salvării Naţionale, pentru prezentarea obișnuită de Protocol la noua stăpânire postrevoluţionară. Când Patriarhul Teoctist, printre altele, a zis că avea de gând să se retragă, căci nu mai era agreat în noua ipostază democratică, demnitarul fesenist s-a exprimat afirmativ.

Mi-a spus că nu trebuia să se ducă, dar așa fusese sfătuit. Probabil cu intenţia de a-l descuraja complet! Ceea ce s-a și reușit, pentru că la ședinţa din 18 ianuarie și-a depus cererea de retragere!

„Decapitarea" Patriarhului Teoctist

Ne-am îndreptat spre București, care cum am putut, în atmosferă de nesiguranţă, și am ajuns pe Dealul Suferinţelor, cum îl numisem în sinea mea. Patriarhul Daniel l-a declarat: Colina Bucuriei!

De la despărţirea din 4 ianuarie, Ierarhii erau și mai tăcuţi, fiecare cu preocupările lui, se citeau pe feţe a fi un soi de spaime, care acum parcă se agravaseră.

Seara, la cină, ușor-ușor, se mai descreţeau frunţile, bucatele de la masă arătându-și modestia și chipul de merinde sihastre. Doar eram în criză! Pe faţa Patriarhului se citea un fel de liniște și chiar nădejde. Noaptea fusese un calvar. Nu putuse dormi, auzind că puteau fi surprize, a doua zi.

Dimineaţa s-a făcut Te-Deum-ul îndătinat. Întorși în Sala Sinodală, s-a făcut apelul nominal, la fel ca cel din 3-4 ianuarie 1990. La ședinţă a participat și Ministrul Cultelor, Nicolae Stoicescu. Voi reda, în cele ce urmează, desfășurarea ședinţei Sfântului Sinod, exact după notările făcute la faţa locului, fără nicio tălmăcire.

Teoctist, Patriarhul: „Vremurile pe care le trăim ne răscolesc și pe noi. Slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii Lui!". A început să citească un material, la finalul căruia era și documentul de retragere din ascultarea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române!"

Am rămas stupefiaţi! O liniște mormântală s-a așezat, nu numai în sufletele noastre, ci și între pereţii Sălii Sinodale. Am auzit, din liniștea de mormânt:

– Rog să fiu îngăduit la una din mănăstirile din Arhiepiscopia Bucureștilor, a zis Patriarhul Teoctist, cu o nonșalanţă izbăvitoare.

Fără întârziere, aproape pe nerăsuflate, am auzit glasul baritonal, inconfundabil, al Mitropolitului Antonie al Ardealului:

– Hotărârea Patriarhului este de neschimbat! (o știa din Sinodul Permanent, de aseară! n.n.). Să-i dea Dumnezeu sănătate. Noi să punem în slujba Bisericii toate puterile noastre. Probleme de referinţă morală, a credincioșior, a preoţilor, a noastră, confruntaţi cu probleme de ordin administrativ și organizatoric. În Transilvania ne vom confrunta cu probleme grave. Autorităţile de Stat să ne sprijine, ca totul să se petreacă în pace. Confruntare cu probleme multe și grele. Program de educaţie creștină. De remoralizare. Propune o locotenenţă: mitropoliţi, episcopi, episcopi-vicari!

Adică, fiecare mitropolit: Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei și Nicolae al Banatului, și episcopi: Timotei al Aradului și episcopul vicar: Roman Ialomiţeanul.

Gherasim al Argeșului și Râmnicului: Să se supună la vot. Tot Sinodul nu este de acord cu retragerea Patriarhului Teoctist, dar respectă voinţa sa de retragere.

Teoctist a dat bineţe și s-a retras eliberat!

Antonie, Mitropolitul: cel mai vechi la hirotonie din Sinodul Permanent, Înaltpreasfinţitul Părinte Nicolae, preia conducerea ședinţei.

Între timp, afară, în curtea Dealului Patriarhiei, peste 150 de preoţi de prin București „doritori de înnoiri” și cei veniţi de la Alba Iulia, pentru a-l da jos pe episcopul Emilian Birdaș, strigau cu glas sonor izbăvirea. Episcopul Damaschin Severineanul ieșea uneori din ședinţă și se furișa să vadă cum merg strigăturile și presiunile de afară spre ședinţa Sinodului. Galeriu umbla cu hârtia de retragere făcută de Patriarh și-i cerea cu pioșenia știută de o lume, să pună, cu mâna sa, data retragerii! Și-a mângâiat barba cu evlavie și a ieșit pe balcon să anunţe „vestea cea mare” a retragerii Patriarhului Teoctist.

Mi s-a șoptit că a fost bucurie mare, iar unii, mai zburdalnici, se veseleau ridicând mâna în forma care însemna: Victorie!, neștiind că se cam grăbeau.

S-a propus transferarea Episcopului Emilian la o altă Eparhie, dar Ministrul Stoicescu a propus ca să se retragă și să fie pus undeva locţiitor. Episcopul Timotei a fost bucuros să-l primească la Arad, ceea ce s-a și acceptat.

Justinian Maramureșeanul: „Consider că acum este începutul sfârșitului!”

S-a pus apoi problema alegerii arhiereilor vicari.

Roman Ialomiţeanul: „Să se rezolve problemele administrative – vicar administrativ, și apoi arhiereu vicar.”

S-a propus la Alba Iulia, preotul Ioan Andreicuţ, cel susţinut cu efervescenţă duhovnicească, de armata clericală, formată de Emilian, care fiind cam aspru, își ridicase hirotoniţii în cap.

Preot Constantin Galeriu, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor (pus de Teoctist în preziua Revoluţiei!), era în Grupul de Reflecţie: Sinodul poate să opteze!

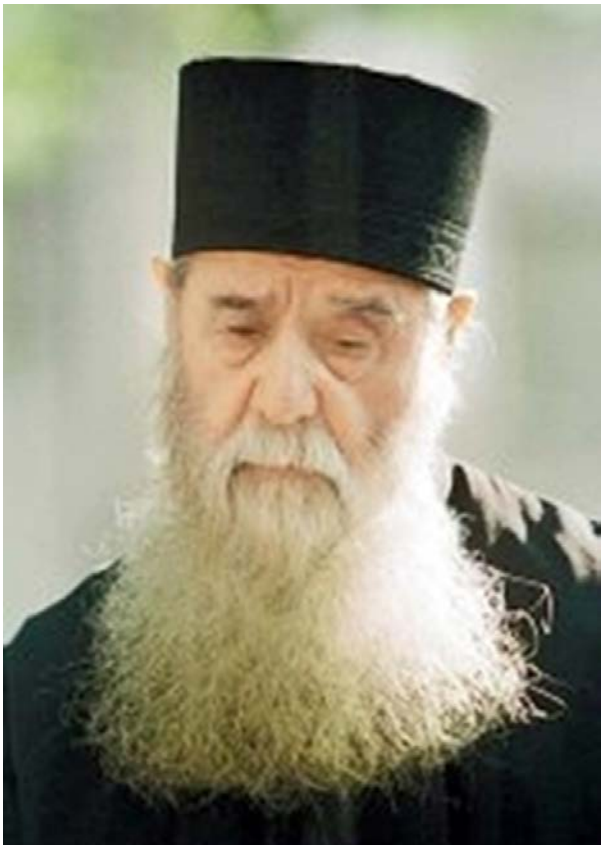

Preot Constantin Galeriu

Roman Ialomiţeanul: „Presiunea maselor, preoţi și credincioși. Consiliul Naţional Bisericesc trebuie consultat, membrii (preoţi și civili). E voinţa proprie de a pleca. Mă dezleg de această sarcină”.

Galeriu: Act fundamental!

N. Stoicescu, ministrul Cultelor: Să se anunţe mulţimii retragerea din scaunul de Patriarh a lui Teoctist.

Damaschin Severineanul: „Sfântul Sinod poate hotărî, nu cei ce agită din ascuns. Sfântul Sinod – poziţia Bisericii. Să nu luăm măsuri când suntem presaţi. Se ascund sectanţii și de alte ideologii.”

Roman Ialomiţeanul: „Cererea Patriarhului de a pleca! Iosif Gheorghian a cerut să plece la 1896! L-au chemat înapoi! Noi deviem. Patriarhul nici măcar nu mai voiește să participe la Sinod.”

N. Stoicescu: „O broșură lămuritoare asupra Decretului cu Greco-Catolicii. Materiale cât de curând tipărite pentru lămurire. Să luăm situaţia existentă – poziţia Sinodului și cât mai repede posibil.”

Prof. Ioan Floca: „Greco-catolicii n-au rămas cu statut, ci s-au lipit romano-catolicilor.”

Roman Ialomiţeanul: „Pastorală cu elogiu la adresa Preafericitului Patriarh și apel la uni-

tate. S-a produs un eveniment mare, iar greco-catolicii vor să dezmembreze Biserica Ortodoxă."

Epifanie al Buzăului: „Să facem apel și nu elogiere."

Antonie, Mitropolitul: „Apel la păstrarea unităţii, problemă stringentă."

Vasile Târgovișteanul: „Pastorală, mai întâi."

Lucian Tomitanul: „Pastorală către credincioși."

Epifanie al Buzăului: „Trebuie tipărită Pastorală către credincioși."

Justinian Maramureșanul: „Să înţelegem că problema Patriarhului nu mai șochează. Trebuie separate planurile."

Nicolae, Mitropolitul: „S-a dat un comunicat, nu mai este nevoie de nicio Pastorală."

Lucian Tomitanul: „Un apel la unitate."

Justinian Maramureșanul: „Apel la conștiinţă și raţiune."

Roman Ialomiţeanul: „Fiecare episcop, în episcopia lui dă o pastorală către credincioșii pe care îi păstorește."

Epifanie al Buzăului: „Apel din partea Sinodului."

Antonie al Ardealului și Nestor al Olteniei: „O Comisie formată din: Antonie, Nicolae, Vasile, Justinian, Ioan Floca, Vicarul Pârvu, Consilierul Juridic Neagu Ioan și Mircea Pârvu, consultant drept internaţional. Această comisie formată pentru un eventual dialog cu Frontul Salvării Naţionale, când cer revendicări foștii greco-catolici."

Pârvu Constantin: „28 ianuarie, alegeri în Consiliile Parohiale. Telefoane și telegrame. O aiureală!"

Nicolae, Mitropolitul: „Vid de autoritate. După Paști, alegeri, efectiv. La unele Eparhii nu s-a comunicat constituirea de organe provizorii. Într-o lună se pot alege protopopii."

Roman Ialomiţeanul: „Constituirea provizoratelor. Urgent! Calendaristica alegerilor, care este perioada? Declanșarea alegerilor: alegerea protoiereilor, într-o lună de zile: 20 ianuarie – 20 februarie, 3 inși propuși, apoi alegere. Niciun protopop în Comisie. Se comunică data de alegere a protoiereilor. Oficiul protopopesc funcţionează cu această comisie numită de Centrul Eparhial. Această comisie prezintă 3 candidaţi pentru votare: Vot secret! Episcopul alege pe cine crede? Cel care are cele mai multe voturi."

Calinic Argeșeanul: „Noi deja am ales (8 ianuarie 1990) la Câmpulung, protoiereu, prin vot secret."

Roman Ialomiţeanul: „Alegerea se face după dizolvare. Alegere democratică."

Preot Armand Munteanu cel care era Președintele Consistoriului Central Bisericesc: „Doleanţe și propuneri: Biblie, tiraj de masă; preoţi tineri, curaţi îmbrăcaţi, decât bătrâni picuraţi; revitalizarea vieţii mănăstirești; s-a anunţat la Radio că s-a reînfiinţat Ministerul Cultelor; publicaţii religioase; spaţiu ferm la Radio și Televiziune: Patriarhie, episcopie, mănăstire etc.. Știri cu viaţa Bisericii noastre; iniţierea unui program vast de construire a bisericilor, o Catedrală Patriarhală; învăţământul religios în școală; preoţi militari etc.".

Antonie, Mitropolitul: „Propuneri de perspectivă pentru viitorul Patriarh;"

Roman Ialomiţeanul: „Se făgăduieşte mult, dar vom fi judecaţi după cum facem. Disciplinarea preoţilor! Înduhovnicirea lor! Ăsta e lucrul cel mai important. Să făgăduim puţin, ca să putem face ceva."

Nicolae, Mitropolitul: „Unele din acestea să fie făcute public."

Armand Munteanu: „Se critică clerul 90%."

Epifanie al Buzăului: „*Vestitorul*, revista, să i se schimbe titulatura în *Lumina*! *Vestitorul Bisericesc* – la Buzău – prima revistă din ţară."

Nifon Ploieșteanul: „Telegramă la domnul Iliescu pentru reînfiinţarea Ministerului Cultelor."

Damaschin Severineanul: Citește Apelul către creștinii ortodocși români: Unitatea în Libertate.

Vasile Târgovișteanul anunţă: „Ajutoare – descentralizare – prin Eparhii – un Comitet de distribuire a bunurilor. Staţie Radio, Tv, maşini de imprimat rapid, maşini de scris, calculatoare, culori pentru pictură, material pentru restaurări, foiţă de aur pentru catapetesme, soluţii omologate U.N.E.S.C.O. .Celelalte biserici confesionale vor organiza cu acest prilej o Comisie!"

Ministrul Cultelor, domnul Nicolae Stoicescu: „În Departament, numai oamenii care iubesc Biserica. Ofensiva Ortodoxă, să liniștească lumea pentru a intra în normal. Acţiune puternică împotriva detractorilor, pentru că ei atacă unitatea Neamului Românesc. Ţel comun al Bisericii și Statului. Să funcţioneze Consilieri ai Cultelor. Locurile vacante de arhierei-vicari, imediat să se ocupe și locul de mitropolit la Iași. Proiectul de Lege al Cultelor (comisie de facere). Avem tot sprijinul conducerii de Stat."

Nicolae, Mitropolitul: „Tot ce ne-aţi comunicat, Domnule Ministru, este mai mult decât îmbucurător. Să asiguraţi conducerea României libere că vom sluji Biserica și România."

Antonie, Mitropolitul: „Aprobări, trebuie făcută o adresă către Ministerul Cultelor. Departamentul Cultelor se desfiinţează. Se va reorganiza."

Ministrul Stoicescu:

• Evidenţe cu locașurile de cult, starea lor, reparaţii, toate bisericile în construcţii. Unde e nevoie, mai multă urgenţă! Arhitectură regională, respectată cu atenţie. Direcţia Monumentelor Istorice, avize pentru arhitectură și rezistenţă;

• Evidenţa Bisericilor Greco-Catolice (foste), ca și a clădirilor anexe și de patrimoniu funciar;

• Dialogul reprezentanţilor Bisericii Ortodoxe cu Biserica fostă Greco-Catolică;

• Lucru de prevenire și apărare a B.O.R., cu mijloace pașnice. Se va stabili o bază legală.

Floca Ioan: „Alegeri imediate!" (avea diabet, mai aţipea și când se trezea, striga: Alegeri imediate!)

Ministrul Cultelor: „Îmi exprim nădejdea că totul va fi bine – toate condiţiile se vor crea. Biserica are un rol mare, educativ, în creșterea caracterelor."

Așa s-a revărsat spre chindii prima zi a Sinodului românesc, în care Patriarhul Teoctist și-a cerut plecarea la mănăstire pentru pocăinţă și mântuirea sufletului!

Arhiereii Sinodului Românesc nu au fost de acord cu plecarea Patriarhului, așa intempestiv. Roman Ialomiţeanul nu se aștepta la hotărârea radicală a Patriarhului. Se vedeau pe faţa lui trăsături de regret și vinovăţie, într-un fel, că prea se răţoise la toată lumea și mereu contrazicea pe Teoctist, Patriarhul. Acest fapt nu va fi uitat nici de bietul Patriarh, care îmi amintea mereu de „vrăjmașul de Roman".

Gherasim, Episcopul, a protestat vehement, spunând că Patriarhul dezerta de la datorie și că nu era de acord cu fuga de răspundere. Argumenta canonic, fără încetare, că o asemenea atitudine din partea unui Patriarh nu putea fi iertată de canoane, și că, dacă nu renunţa la retragere, trebuia judecat și caterisit!

Așa, da, atitudine!

Peste întregul Sinod și peste Patriarhia Română coborâse zăbranicul tristeţii generale. Biserica românească nu mai avea Patriarh, ci doar o Locotenenţă Patriarhală, până la alegerea unui nou patriarh.

Grupul de Reflecţie era foarte atent la ceea ce se întâmpla în ședinţa Sinodului Bisericii Ortodoxe Române. Dumnezeu Atoateștiitorul, Singurul, știa inimile celor din sânul Sinodului, dar și inimile celor din sânul Grupului Reformator! Din memoriile lui Bartolomeu Anania am desprins faptul că el stătea cu sufletul până în gât, temându-se, ca nu cumva Teoctist, Patriarhul, să se răzgândească de la hotărârea fermă, făcută, auzită și difuzată. Că Anania era în așteptare și cu ochii pe limbile ceasornicului, însemna că era la maximum interesat. Personal notează în *Memorii* (pag. 676): „Joi, 18 ianuarie, la ora 13.40 (fix!) un telefon de la Doru Baconsky. În ședinţa plenară a Sfântului Sinod, patriarhul și-a prezentat demisia. De asemenea, episcopul Emilian Birdaș, de la Alba Iulia. În faţă: 100-150 de preoţi turbulenţi. Peste puţin, printr-un nou telefon al lui Doru, dar și prin TV România, aflăm că locotenenţa scaunului patriarhal, pe durata vacanţei este alcătuită din mitropoliţii Antonie, Nicolae, Nestor și de episcopii Timotei și Roman, care vor conduce prin rotaţie, câte o lună."

Vestea s-a dus ca fulgerul!

Mass media „înfuleca" prada dusă pe apa sâmbetei. Celor cărora le stătuse Teoctist, ca un nod în gât, acum răsuflau ușuraţi că nu se osteniseră degeaba, iar doritorii de patriarhat au intrat în alertă: Care va fi norocosul? Ce se gândea la Sinod și ce era pe afară?

La cină, Patriarhul „de la sine putere retras" și neaprobat de sinodali, a participat cu o dezinvoltură uluitoare. Mă uitam fascinat, de parcă ar fi fost în prima zi de la întronizarea ca Patriarh!

Avea o voie bună, rar întâlnită! Nicio umbră de supărare sau de grijă. Era ceva nou pentru mine. În câţiva ani îl cunoșteam destul de bine ca să-mi dau seama când se comporta sincer și când se prefăcea. Era o eliberare! Atunci când zisese că dorea să se bucure de libertate și pentru sine și că venise vremea, mă apucase fără să vreau un fel de ciudă. El avusese curajul să se elibereze de pustiul și nesiguranţa zilei de mâine.

Dădea ultimele sfaturi și transfera greutăţile de pe umerii săi, locotenenţei patriarhale, deslușind ultimele activităţi și planuri începute pentru a fi continuate, dacă se găsea de cuviinţă.

Vorbind și gustând câte ceva, tot își ascundea mâna stângă cu grijă, trăgându-și mâneca reverendei ca să nu se vadă. Am zărit mâna neagră și anumite pete înnegrite pe deasupra urechilor. Din cauza tensiunilor, se spărseseră vasele și inundaseră întreaga mână.

De aceea, s-a și pregătit și s-a internat de urgenţă la Elias, unde va sta o bună vreme, până când a dispărut posibilitatea unei îmbolnăviri subite.

Cu exactitate kantiană, văzând *Memoriile* lui Anania, observam că notase matematic: „În seara aceleași zile, la ora 22.30, un telefon de la o secretară de cabinet de la Palatul Victoriei:

– Domnul Gelu Voican Voiculescu, Vicepreședinte al Consiliului Frontului Salvării Naţionale, dorește să vă vadă urgent.

– Bine! Pot veni mâine, în cursul dimineţii? Spuneţi-mi la ce oră.

– Nu mâine, ci acum.

– Ei, Doamne, dar se apropie miezul nopţii.

– Acum! Așa avem ordin. Știm unde locuiţi, vine de la noi o mașină, cu cineva care să vă conducă. Vă rugăm să coborâţi în faţa blocului!

Din mașină a coborât un bărbat tânăr care mi s-a prezentat ca fiind preotul Dicu din Buzău, participant la Revoluţie și devenit un apropiat al domnului Voican. Mașina cu ecuson special, a străbătut piaţa din faţa Palatului Victoria, înţesată ca în vreme de război, cu tancuri, tanchete, transportoare blindate, posturi de mitralieră etc. (vă daţi seama în ce atmosferă bucureșteană se ţinea Sinodul postrevoluţionar! n.n.). Înlăuntru, la parter, miros greu, zeci de soldaţi care dormeau pe canapele, pe scaune și pe jos, îmbrăcaţi și înarmaţi, gata de luptă la nevoie.” (pag. 676).

Acum, când scriu, după douăzeci și cinci de ani, despre acele vremuri, sunt bucuros că Anania și-a scris memoriile și a zugrăvit așa de exact situaţia de atunci. Parcă-l văd pe Anania strâmbând din nas când pe la nări s-a apropiat damful de nespălat!

Continua în jurnalul său:

„Ca să nu mai descriu drumul parcurs până în Cabinetul sărac și sobru al lui Gelu Voican Voiculescu, ce se ocupa la „vârf” de Armată, Securitate și Culte, să vedem ce se spune în *Memorii* (pag. 677): „În această ultimă calitate mi-a făcut cunoscut că, imediat ce s-a știut de retragerea Patriarhului Teoctist, conducerea F.S.N. s-a întrunit de urgenţă, a luat cazul în dezbatere și au hotărât că succesorul nu poate fi altul decât părintele Anania, cunoscut prin ....bla-bla-bla...”

L-am ascultat calm și i-am răspuns cât mai scurt:

– Domnule Vicepreședinte, vă mulţumesc pentru acest gând, dar nu pot accepta, din două motive, unul, din principiu și altul de ordin personal. Mai întâi, îmi place să cred că a trecut vremea când patriarhul, episcopii și mitropoliţii erau numiţi în cabinetele ministeriale și că Biserica va fi lăsată să-și rezolve singură problemele. În al doilea rând, nu sunt interesat... Și acum, fiindcă văd aici niște vin și două pahare, propun să ciocnim în sănătatea dumneavoastră.

Preot profesor Mircea Păcurariu

Asta a fost tot. Vin s-a turnat, dar nu s-a băut!"

La refuzul propunerii F.S.N.-ului pentru patriarhat și a lui Anania, la un pahar de vin, deși trebuia să o facă gazda, gestul a fost respins. Erau acum chit pe chit. Așa era Anania, întocmai!

Întorcându-se spre „bojdeuca" de la etajul, de pe Brezoianu, „Preotul Dicu nu se dumerea cum de fusesem eu în stare să dau cu piciorul într-un asemenea chilipir."

Tocmai pentru asta. Că era un chilipir!

Ierarhii întruniţi la Sinod, chemaţi de „Teoctist, cel Plecat", acum, n-au știut nimic, sau aproape nimic, de candidatul F.S.N.-ului la tronul patriarhal a lui Anania cel „Nocturn", de data asta! Pe 19 ianuarie 1990, ședinţa Sinodului decapitat a fost prezidată de Episcopul Timotei al Aradului. Ca să vezi și să te minunezi! Ipostaza aceasta stânjenitoare venea pe capul bietului Timote ca o mantie cenușie ce-l învăluia cu totul, de nu se mai zărea nici urmă de purtător.

Asta zic, ca să mă amuz, că este geamăn, ca mine și cred că așa se simţea într-o postură aiurea pentru delicateţea lui de prunc sfielnic. Dar tăcea, zâmbea cu precauţie și se supunea unei situaţii anapoda de neghioabă. La această ședinţă, episcopul Justinian Maramureșanul fusese invitat să ia cuvântul în legătură cu problema greco-catolicilor. Se lucrase la un material special, pentru care osteniseră o noapte întreagă Profesorul de drept Ioan Floca și Pârvu Mircea (consilier juridic la Ministerul de Externe). Ca să fim speriaţi din ce în ce mai mult, ni s-a spus spre „încurajare" că romanii-catolicii cereau reactivarea Concordatului cu Vaticanul.

S-au reluat anumite probleme din ziua de 18 ianuarie, făcându-se precizări complementare. Se cerea ca Sfântul Sinod să facă un apel la Unitate și la consolidarea Bisericii Ortodoxe și să nu se lase înșelat de diferite grupări religioase.

În legătură cu proprietăţile „confesionale" care începuseră deja să fluture peste firea Ardealului, s-a hotărât că patrimoniul bisericesc aparţinea parohiei și numai dacă o parte a mem-

brilor din parohie trecea la altă credinţă, se va opera procentual, potrivit codului civil român.

Mai practic, Părintele Ioan Floca a propus deplasarea pe teren, în întreaga Transilvanie, cu prof. Mircea Păcurariu, pentru a se lămuri lucrurile la faţa locului, mai ales, că aproape toţi preoţii, de generaţii întregi, fuseseră studenţii lor la Facultatea din Sibiu.

Roman Ialomiţeanul: „Un apel, o hotărâre a Sinodului? Fiecare Eparhie să trimită un apel despre poziţia Sinodului, cu articole și materiale lămuritoare."

Așa s-a încheiat, al II-lea Sinod, din luna ianuarie 1990!

Cum am putut, fiecare, pe proprie răspundere, ne-am întors la casele noastre, cu doi ierarhi retrași, pentru a se hrăni „foamea de reforme" în Biserica lui Hristos!

Fără Patriarh!

Bun ori rău, fiecare om ocupă un loc distinct pe faţa Pământului. Are chemarea lui, fiind din gândirea și voirea lui Dumnezeu. Are, de fiecare dată, rosturile bine definite, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, știind din rostirea lui Iisus, că niciun fir de păr nu se mișcă din capul omului! Și atunci, cum rămâne cu Patriarhul?

Știe despre el Dumnezeu, care l-a gândit și l-a întrupat în ziua de 7 făurar 1915. Iată, o sută de ani de la naștere: 1915-2015! Știa, desigur, și de noua ipostază a vieţii sale pământești.

Împreună cu Episcopul Gherasim, am hotărât să sprijinim întoarcerea Patriarhului Teoctist, după ce se va întrema, de la Spitalul de renume, Elias.

După ședinţa Sinodului și servirea unui prânz mai sărac ca altădată, ne-am dus împreună într-o vizită la Bartolomeu Anania pentru a vedea în ce stadiu se afla cu *Cerurile Oltului*, cartea la care lucrase câţiva ani. Pe tot timpul documentării merseserăm în cele trei judeţe: Vâlcea, Argeș și Olt, împărţind frăţește mașina de drum, găzduirea, avatarurile prin locuri neprietenoase și ideile ce ne veneau ca izvoarele repezi ale munţilor, cu piscurile ca o frunte în soare.

Gherasim știa adresa și am pornit să-l vedem pe tumultuosul Anania. Deodată, l-am auzit pe Gherasim:

– Te mai întreb o dată: rămânem hotărâţi pentru întoarcerea Patriarhului? El nici nu plecase de-a binelea.

– Așa rămânem! Pe singura poziţie: Teoctist! L-am văzut pe Gherasim aruncând o uitătură clară de neîncredere în cele spuse de mine.

– Văd că nu mă credeţi. Dar veţi vedea la vremea cuvenită.

– Nu la vremea cuvenită. Începem chiar acum. Îi spunem lui Anania să sprijine întoarcerea lui Teoctist, Patriarhul. El este puternic. Are cunoștinţe înalte la intelectualitatea asta românească și a mai fost și prin cele străinătăţuri.

Anania ne-a primit cu voie bună! Ne-a poftit să stăm. Ne-a îmbiat la o cafea și un pahar cu apă. Am vorbit, adică Gherasim a vorbit despre cele întâmplate la Sinod și mai ales despre retragerea colegului său cernican, din ascultarea de Patriarh. Iată câteva rânduri din

memoriile sale: „Am căutat să-mi văd de treburile mele curente. Pe șantierul literar, întâlniri de lucru cu cei doi traducători ai cărţii Cerurile Oltului, Micaela Slăvescu în franceză și Andrei Bantas în engleză (versiunea finală). Editorul, Episcopul Gherasim al Râmnicului, cu care mă consultam frecvent, a ţinut să-mi precizeze că într-adevăr Patriarhul Teoctist își prezentase demisia în Sfântul Sinod, dar că Sinodul doar a luat act, fără dezbateri și vot, așa că, în realitate, ea nu a fost acceptată formal."

Memoriile lui Anania au fost scrise corect. Am fost de faţă. Redarea este întocmai!

Am văzut materialele cărţii, text și ilustrarea cu fotografii, atent alese de intransigentul scriitor. După alte vorbe scurte, de convenienţă, l-am auzit vorbind răspicat:

– Să nu vă asumaţi un act pe care istoria îl va condamna! Răspundeţi personal de ceea ce se va întâmpla, odată cu reîntoarcerea lui Teoctist.

Desigur, suna a avertisment cu consecinţe! Trebuia să ne ferim de acest om imprevizibil! Anania devenise dur și hotărât. Nu mai era acel Anania pe care îl cunoscusem în peripeţiile noastre literar-artistice, de luni de zile, pe teren.

Dar, așa ca să mai aflu, cum gândește și despre rămășiţa sinodală, am zis într-o doară:

– Am fost înjuraţi, amenințaţi cu moartea, huiduiţi prin presă și faţă în faţă. Ce credeţi despre asta?

– Ei, așa, asta este ca o pișcătură de pureci. Trebuie să ne învăţăm. Asta-i democraţia! În America este ceva firesc, normal.

– Așa! Așa! Așa! Credeţi că trebuie să ne retragem și noi? am auzit glasul Episcopului Gherasim, care avea și el gânduri de ducă...

– Nu! Nu este cazul. Sunt alţii la rând. Staţi locului la treabă și lăsaţi pe Teoctist în pace.

Ne-am despărţit, luându-ne rămas bun, cam pentru totdeauna. Acum totul devenise nesigur, iar Anania ascundea noi planuri în mintea lui zglobie.

Am plecat spre casă.

– Așa! Așa! Așa! Cu ăsta nu putem face nimic. Așa a fost mereu. Are „scoarţă", ca și Roman Ialomiţeanul.

Pe drum ne-am gândit cum să procedăm și cu cine să ne sfătuim pentru a convinge pe Patriarhul Teoctist să revină, definitiv, în fruntea Bisericii.

De reamintit!

Chiar în primele luni ale începutului de an 1990, Biserica Ortodoxă Română, prin Sinodul harnic și disciplinat în solidaritate ortodoxă și românească, în frunte cu Patriarhul Teoctist, un Ierarh, care, după faţă și sprinteneala din trup și spirit, nu-și arăta adevărata vârstă, făcea demersuri peste demersuri pentru a repara – cu grabă mare – stricăciunile săvârșite asupra Bisericii, de un regim totalitar, după cum se știe.

La conducerea Ţării venise Ion Iliescu, alături de care Patriarhul Teoctist lucrase

în bună armonie, când unul era Mitropolitul Moldovei și Sucevei, iar celălalt Primul Secretar al judeţului Iași. Atunci când a fost vorba de a se decide de către Ierarhii români care dintre cei doi: Teoctist sau Nicolae al Banatului puteau fi desemnaţi ca Patriarh, Ion Iliescu a opinat, fără reţinere, pentru Teoctist cel retras la Mănăstirea Sinaia. Făcuse un pas important și chiar Teoctist, Patriarhul, dorea sincer să se odihnească la vârsta lui de aproape 75 de ani (împlinea la 7 februarie 1990).

La anii aceștia omul se mai gândește și la pregătirea intensă și continuă spre un sfârșit creștinesc, în pace, fără durere, neînfruntat și la un răspuns bun înainte de înfricoșata judecată a lui Hristos! De altfel, toţi trebuie să ne gândim la plecarea cea din urmă, iar în iureșul administrativ, deseori, ne pierdem cumpătul și busola care arată direcţia către Împărăţia lui Dumnezeu.

Atât Ion Iliescu, cât și Petre Roman, au răspuns aproape la toate solicitările Patriarhului Teoctist, încât, pot spune, pe drept cuvânt, că patriarhatul său, post decembrist a fost o binecuvântare de la Dumnezeu.

Într-o convorbire cu Petre Roman, mi-a spus că după Revoluţie, în plenul Guvernului se punea problema ca întreg Sinodul să fie înlocuit pentru că fusese ales în timpul stăpânirii ceaușiste.

– Doamne ferește, s-a adresat premierul Guvernului, nici prin gând să nu ne treacă așa ceva. N-avem noi destule probleme de rezolvat? Să ne mai luăm una pe cap? Avem destulă treabă. Ar fi imprudent să se clatine Sinodul Bisericii. E singurul liant care ţine echilibrul în momentul de faţă.

Petre Roman era realist și matur în gândire. Dacă se făcea o înlăturare a Sinodului, cum făcuse pe vremuri Junta Militară în Grecia, și astăzi aveam mari probleme. A știut Dumnezeu să inspire pe oamenii care aveau pâinea și cuţitul în viaţa socială a României.

Că erau adevărate aceste lucruri, frământate la case mari, pe unde nu se prea auzea, nici nu se prea ajungea (deși nu am pus la îndoială vorba și ajutorul Premierului) o vădește faptul că atunci când guvernanţii au venit la Sinod, un consilier a uitat o agendă care a fost găsită de Nestor, Mitropolitul Olteniei. Răsfoind în grabă, mi-a arătat lista cu ierarhii Sinodului Românesc care erau puși pe lista specială pentru a fi epuraţi, pur și simplu. Printre ei era și Calinic Argeșeanul!

M-am resemnat și mă gândeam unde să mă duc. Lumea devenise mică. Oriunde, era nesiguranţă semănată de oameni debusolaţi social și religios. Speram în ajutorul lui Dumnezeu și al poporului dreptcredincios, popor blând și bun. Atunci când poporul e sătul de greșelile unora sau ale altora, adică le ajunge cuţitul la os și nu mai poate ierta minciuna și impostura, te poţi aștepta la situaţii imprevizibile. Dreaptă și vorba românului, trecut prin ciur și dârmon: Să te ferească Dumnezeu de mânia poporului! Aceea este cea mai rea!

Atunci m-am gândit să plec definitiv de la Argeș. Mai ales că și anumiţi preoţi din judeţele Argeș, Vâlcea și Olt, pe care îi cam pusesem la lucru, au strigat vehement: Jos cu Calinic! Iar cei pe care îi ajutasem la nevoie, strigau chiar pe Dealul Mitropoliei. Mă bucur că n-au strigat credincioșii. Ei, cei răbdători, cu frică de Dumnezeu și rușine de oameni, pe spinarea căruia trăim cu toţii.

Am rămas la Argeș pentru preoții vrednici, harnici, serioși și pentru marea obște mirenească, considerându-i prietenii mei adevărați în vreme de restriște. Nu-i voi uita! Nici aici pe pământ, unde m-au îngăduit și oblăduit, dar nici în Ceruri, unde îi voi aștepta cu mare bucurie, atunci când Dumnezeu va hotărî pentru fiecare. Pentru că am amintit de rolul lui Ion Iliescu în Statul Român și în Biserică, voi arăta că l-am văzut fără oboseală, căutând drumul cel mai bun pentru conciliere națională și eclesiastică. Petre Roman, de asemenea, a adăugat prin hotărâre guvernamentală ca Biserica să intre în posesia unor bunuri confiscate și unde nu s-a putut, a dat în compensație clădiri noi, construite de români, sub ordinele drastice ale lui Nicolae Ceaușescu. Cei care s-au bucurat de acestea, pot da mărturie că se făcea ceea ce se putea mai bine în vremea aceea de nesiguranță politică, socială și religioasă, iar documentele de atunci vorbesc, toate acestea aflându-se în arhivele instituțiilor statului român.

În căutare de Patriarh

Anania era credincios gândurilor sale, pe care le orânduia ca piesele de pe tabla de șah. Plecarea lui Teoctist era o izbândă și acum continua cu înțelepciune așezarea lucrurilor în matca lor. Scoți dinții, dar ce pui în loc? Apropos, de știrbături, Anania povestea, cu meșteșugul de toți știut, multe lucruri hazlii, despre alții, dar nici despre sine nu era mai zgârcit. Odată, a simțit cum i se clatina o măsea. A luat o ață de tăiat mămăliga. A legat-o de clanța ușii cu un capăt, iar cu celălalt de măsea. A dat un picior în ușă. Măseaua a zburat cât colo.

Altădată, anumiți dinți se clătinau. Era seară. Unde să se mai ducă pentru scoaterea lor? A luat un clește de potcovit cai, l-a ars puțin cu spirt pentru dezinfecție și harșt!, a scos dinții într-o clipită. Apoi s-a înnoit peste tot în gura lui cu platină! Dar felul narativ, unic, te făcea bucuros și fericit, uitând de locul unde te aflai și de timpul care zbura cu repeziciune.

Sinodalii plecaseră fiecare la treburile lor. Strigătorii și grupurile de presiune din Dealul Patriarhiei se risipiseră, nutrind speranțe cu răsărit de soare, iar Anania într-o ședință a Grupului, din 22 ianuarie 1990, „l-a avut ca oaspete pe noul ministru al Cultelor, profesorul universitar Nicolae Stoicescu. A asistat la discuții și ne-a recomandat dialog și cooperare cu instituțiile Statului. La sfârșit, când ne îndreptam spre cuier ca să ne îmbrăcăm paltoanele, el a exclamat, așa, ca din senin:

– Ei, acum vom vedea care vor fi noile relații dintre Biserică și Stat!

Iar eu neavând de lucru, am făcut o glumă proastă:

– Simplu, Domnule Ministru, întâi harul și apoi tâlharul! S-a râs, dar s-a luat aminte” (*Memorii*, pag. 678).

Nicolae Stoicescu era un om credincios, sobru, erudit, bun ca pita caldă, delicat și binecrescut. Bădărănia, nerușinarea și sfidarea nu făceau casă bună cu acea candoare din naștere pe care o și cultivase. L-am cunoscut la Căldărușani, acum patruzeci și ceva de ani. Ne-am împăcat de la început, fără să fac vreun efort. Se pare că și el mă agrea.

După ce a ajuns Ministrul Cultelor, am vorbit de mai multe ori cu el și m-a rugat să-i fiu consilier personal, de taină. Am avut o mare bucurie când l-am auzit și am devenit, într-adevăr sfătuitorul lui de taină. Am fost chemat deseori la București, de câte ori avea nevoie, mai ales pentru confirmarea unui gând al său pentru Biserică.

Era de o bunătate îngerească. Era și un nevindecat credul. Nu dorea să facă nimănui vreun rău. Era ca un înger în trup! Așa l-am perceput eu! Iertaţi, boieri dumneavoastră!

Lucrurile nu se linișteau în viaţa socială. Mai mult, chiar se amplificau, ca în cântecul popular: *Roata morii se învârtește, ţac, ţac, ţac!...* În viaţa Bisericii atmosfera era pe muchie de cuţit. Se mergea paralel. Aceeași oameni, cu chemări diferite. Nimeni nu avea răbdare. Explodase sacul în care ne ţinuse o dictatură, care, din păcate, se transforma, încet-încet, într-o altă ispotază: dictatura democraţiei sau dictatura dezordinei!

Cazanul fierbea în fiecare Eparhie a Patriarhiei României, iar retragerea Patriarhului Teoctist a luat o turnură nouă. Mitropolitul Antonie, întors la Sibiu, a găsit o atmosferă ostilă, pronunţată, faţă de ce lăsase înainte de plecarea la Sinod. Profesorii de la Facultatea de Teologie și unii studenţi nu mai înţelegeau să îngăduie pe Antonie ca mitropolit și venise vremea să dispară din orizontul ardelean. Ministrul N. Stoicescu avea misiunea de a aplana conflictele interortodoxe și interconfesionale. În ziua de 26 ianuarie, chiar de ziua lui Nicolae Ceaușescu (cine se mai gândea la asta?), telefona lui Anania că va pleca la Sibiu: „Antonie, în urma unor atacuri violente în presă e la pământ și vrea să se retragă imediat. La rândul meu, i-am relatat ce anume le recomandaserăm vlădicilor noi în ședinţa Grupului, din prima întâlnire cu Sinodul Permanent. Seara mi-a telefonat din nou, spunându-mi că Antonie acceptă și mai rămâne un timp și că la proxima ședinţă a Sfântului Sinod își va pune vicar." (pag. 678).

Pe de altă parte, Patriarhul „retras" la Elias, dorea să știe ce se mai întâmpla în Cetatea Bisericii. Știindu-l pe Anania „sincer" în felul lui, l-a sunat și l-a chemat la Spitalul Elias, cu mașina de la Patriarhie. Întrevederea a fost „amicală", cu „încredere fermă reciprocă". După vizită, la plecare, Anania a observat că: „nu era nimic dramatic, părea liniștit și mi-a spus că va mai sta o oarecare vreme în spital, după care se va retrage într-o mănăstire, probabil la Sinaia. Ar vrea să se știe la „adăpost". Plecând, am reţinut ciudăţenia că, deși demisionat oficial, același Patriarh putea dispune, cel puţin, de mașina oficială a Patriarhiei."

Patriarhul Teoctist îmi povestea adesea despre cei care îi făcuseră vizite la Spitalul Elias!

Roman Ialomiţeanul la un pas de Patriarhat

După plecarea lui Teoctist, Patriarhul, sinodalii s-au împărţit pro și contra actului de retragere din 18 ianuarie. Din Moldova și din alte zone ale ţării veneau vești de protest împotriva „demiterii" capului văzut al Bisericii românești, iar la Cancelaria Sfântului Sinod soseau proteste scrise, cu semnături. Deci, își asumau demersul susţinut.

Astfel stând lucrurile, membrii Grupului de Reflecţie se îngrijorau că lucrurile ar fi putut lua o nouă întorsătură nedorită. În memoriile sale, Anania consemnează: „Oricum, Teoctist se retrăsese, dar o întrebare plutea în minţile tuturor: Cine îi va urma? Firește, nici eu nu eram străin. În sensul acesta, l-am tatonat pe Episcopul Vicar Roman Ialomiţeanul, călugăr cu viaţă desăvârșită, licenţiat în Teologie, Geografie și Chimie, crescut de mic și educat în Mănăstirea Cernica de către unchiul său, părintele Augustin, monah din elita chinoviei. Eram la aceeași vârstă, apropiaţi sufletește. M-a ascultat și a spus un „NU" duhovnicesc". Anania, după cum se vede, începuse cu dreptul!

Arhimandriţii „patriarhabili"

Din eleganţa refuzului Episcopului Roman, de a fi Patriarhul României, Anania a înţeles că era greu să împingi pe cineva afară din ring, dar era și mai greu să găsești pe cineva în loc. Și poate că i-ar fi trecut prin minte înţelepciunea proverbului românesc: Rău cu rău, dar mai rău fără rău! Fantastică „chimie organică" și la românașii noștri, trecuţi prin toate urgiile vremurilor.

Gândul de a „reînnoi" Biserica – mai bine zis pe slujitorii Bisericii – era mai viu ca oricând. Se mergea pe ideea neapărată de înduhovnicire, nu doar pentru imagine, dar și pentru înnoire lăuntrică, începând cu fumatul. Anania era un fumător înrăit! Așadar, punct și de la capăt: „În fapt, Biserica ar trebui condusă de un duhovnic. Am reușit să adun la un loc pe duhovnicii Sofian Boghiu și Ilarion Argatu. În compania câtorva călugări apropiaţi, le-am vorbit pe larg despre răscrucea Bisericii și despre gândul meu. Sofian a prins a plânge, descurajându-mă, în timp ce Ilarion a mulţumit, retrăgându-se."

Nu doar Anania, ci și ceilalţi membrii ai Grupului de Reflecţie, auzeau comentarii și, probabil, primeau telefoane cu ocări, înjurături și amenințări cu moartea. Chiar Roman Ialomiţeanul se amuza copios în cercul lui de apropiaţi:

– Auzi, Mă? Mare comedie! Niște păcătoși au pretenţia să facă înnoire în Biserică! Ce înnoire, bă! Să se înnoiască pe ei înșiși, mai întâi, și apoi să se ocupe de alţii. Hă! Hă! Hă! Orb pe orb duce la groapă!

Cei care auzeau, făceau haz pe măsură.

– De unde și-au luat ei pretenţia asta? a adăugat vorbă, Roman Ialomiţeanul.

– De la F.S.N., Vlădica, se amuza și mai copios un călugăr pus pe șotii.

– Auzi, bă! Ăstora nu le stă bine decât slugi la mireni, și-a încheiat observaţiile Roman Ialomiţeanul, care la propunerea lui Anania, după cum aţi văzut, de a primi „oferta" de Patriarh, îi răspunsese cu un „NU" duhovnicesc!

Mergând pe cărarea realismului – o făcea de cele mai multe ori – își dădea seama de puterea limitată a Grupului Salvator, în fruntea căruia lucra:

Arhimandrit Ilarion

„Desigur, nu eram atât de nemintos să credem că noi, Grupul de Reflecţie, avem căderea de a pune pe tron un Patriarh, dar nici nu admiteam că trebuie să stăm cu mâinile în sân, de vreme ce principalul nostru program era tocmai înnoirea Bisericii!"

Desigur, refuzul celor trei poftiţi la ascultarea de Patriarh l-a pus și mai mult pe gânduri pe dramaturgul înnoirilor! Anania nu era omul care să înghită prea ușor înfrângerile, din contră, îl dinamizau spre alte cărări de izbândă. Iată cum însuși detaliază: „Continuam să mă frământ, când, într-o clipă a unei zile, mi-a fulgerat în minte chipul și numele părintelui Cleopa. Am simţit-o ca pe o iluminare! M-am grăbit să-i telefonez părintelui Stăniloae, care s-a arătat de-a dreptul entuziasmat.... Am fost deîndată la el, împreună cu Daniel Ciobotea, căruia îi destăinuisem pe drum gândul, un gând pe care îl știam numai noi trei." (*Memorii*, pag. 678)

Vestea despre cei trei candidaţi căutaţi și întrebaţi dacă vroiau să primească ascultarea de patriarh, se întinsese peste plaiurile României. Comentariile începuseră să duduie, unii și alţii arătându-și mai întâi nedumerirea.

Dacă gândul la Roman era, oarecum, mai acceptat, despre cei doi „moșnegi monahali" se făceau glume picante. Despre candidatra lui Cleopa, de data aceasta, cu entuziasm, Gru-

pul Reformator, în prezenţa Ministrului N. Stoicescu, Anania și-a „mărturisit gândul" care îl frământa. A făcut un fel de portret – robot „al marelui duhovnic care să fie patriarh, cel puţin o vreme, în fruntea Bisericii, iar părintele Galeriu a exclamat: Cleopa!" (*Memorii*, pag. 679)

Membrii Grupului au fost de acord cu propunerea. S-a luat pe loc hotărârea ca Bartolomeu Anania, Daniel Ciobotea și Galeriu Constantin să meargă la Sihăstria, pentru a prezenta părintelui Cleopa propunerea, ca pe o perioadă de timp, să primească poftirea de a fi Patriarh al României.

Noi „plebea", din surse „nesigure" auzeam ceea ce se frământa la București în legătură cu „candidatul". La auzul numelui Cleopa simţeam o oarecare bucurie, știindu-se că acest sihastru nu dorea și nu umbla după „patriarhat", dar că ar fi putut să accepte pentru o scurtă vreme. Chiar îmi imaginam cum Moșul Cleopa va începe să tune cu glasul său profetic. Ar fi fost o apariţie unică în arealul Ortodox mondial, iar pentru noi o gură de aer proaspăt, adusă din Sihăstria, pe Dealul Patriarhiei.

Ar fi fost o bucurie și un entuziasm!

În noua revistă a Patriarhiei, *Vestitorul Ortodoxiei Românești*, al cărei prim-redactor era arhim. prof. dr. Daniel Ciobotea, citim din articolul *O retragere demnă*: „După cum se știe, evenimentul oficial s-a consumat joi, 18 ianuarie, în ședinţa extraordinară a Sfântului Sinod, care însă nu fusese convocat în acest scop. Și-a anunţat retragerea liniștit și ferm, fără patetismele cu care ne-au obișnuit actorii fără talent. Firește, nu se poate ca în sufletul său să nu se fi consumat o dramă, dar a avut curajul și bărbăţia de a și-o stăpâni. La masa de seară a conversat gospodărește, subliniind problemele mai importante pe care Locotenenţa va trebui să le preia și să le rezolve. […] Indiferent de câte s-au spus – și poate că se vor mai spune – despre Patriarhul Teoctist, pare limpede că în acele zile de cumpănă și-a iubit Biserica mai mult ca pe sine. Este un act de demnitate, pe care istoria va trebui să-l înregistreze" (*Memorii,* pag. 679).

Deși bolnav la Elias, Patriarhul Paretisis (retras...lb. greacă), dar neaprobat de Sinod, nici măcar n-a așteptat vreo hârtie oficială în acest sens. Acolo primea întreaga presă, laică și bisericească, pe care o citea și o analiza cu hărnicia știută. Nu-i scăpau evenimentele și nici nuanţele din decorul social-politic și religios.

Din mărturiile celor pe care îi primea în audienţă, se înţelegea că era rugat insistent să se întoarcă la Palatul Patriarhal, de îndată ce va ieși de la Spitalul Elias. Pe de altă parte, Patriarhul își manifesta temerea că s-ar putea să fie lichidat dacă va mai întârzia la Spitalul special pentru demnitarii comuniști. Aici fuseseră internaţi și cei doi patriarhi înaintași: Justinian și Iustin, care ieșiseră, după cum se știe, cu picioarele înainte!

Desele vizite ale Părintelui Anania la Spitalul Elias erau comentate în chip ciudat de unii auzitori: „Pe 7 februarie, ziua de naștere a lui Teoctist, m-am dus la Elias cu un buchet de flori. Impresionat de gest și bine dispus, mi-a mulţumit pentru articolele din presă, repetând că nu va reveni, dar că ar prefera o retragere la Mănăstirea Sihăstria.

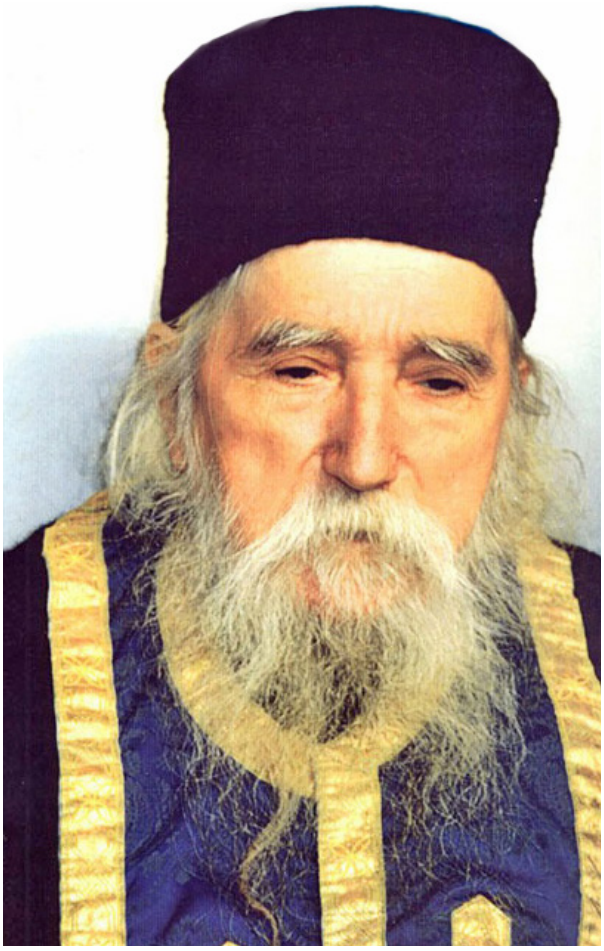

Părintele Cleopa

Totuși, nouă, celor din Grup, ne veneau vești că nu este exclus ca patriarhul să se răzgândească. O știa și ministrul Stoicescu." (*Memorii*, pag. 679).

Desigur, că o știam și eu! Chiar o și credeam, mai ales că făceam cu Gherasim, episcopul, tot felul de drumeţii pentru a tatona cine era pro sau contra Patriarhului Teoctist!

Uneori, în vizitele noastre, așa, ca din senin, îl auzeam:

– Așa! Așa! Așa! Să fii sincer cu lucrarea asta, nu cumva să fii cu două feţe și să trădezi.

– Nu trădez! Rămâne cum am vorbit la început. Nu mă schimb, ca vremea! Uitându-se la mine cu neîncredere, adăuga:

– Știu că nu te-a agreat, că erai de-al lui Iustin, Patriarhul și ai auzit personal acest lucru. Să nu-i porţi ranchiună.

– Da, l-am auzit adesea, mi-o spunea în faţă: Iote, Calinic, ăsta îmi face numai greutăţi. Se poartă cu sfidare și nerușinare. A luat Protoieria de la Câmpulung și acum vrea să-mi ia și reședinţa de la Dragoslavele. A fost un întreg conflict. Doar îl știţi bine.

– Te rog să treci cu vederea. Trebuie să salvăm vidul acesta de provizorat. L-am asigurat pe colegul și prietenul lui Teoctist, că voi merge pe același drum cu el, pentru revenirea plecatului!

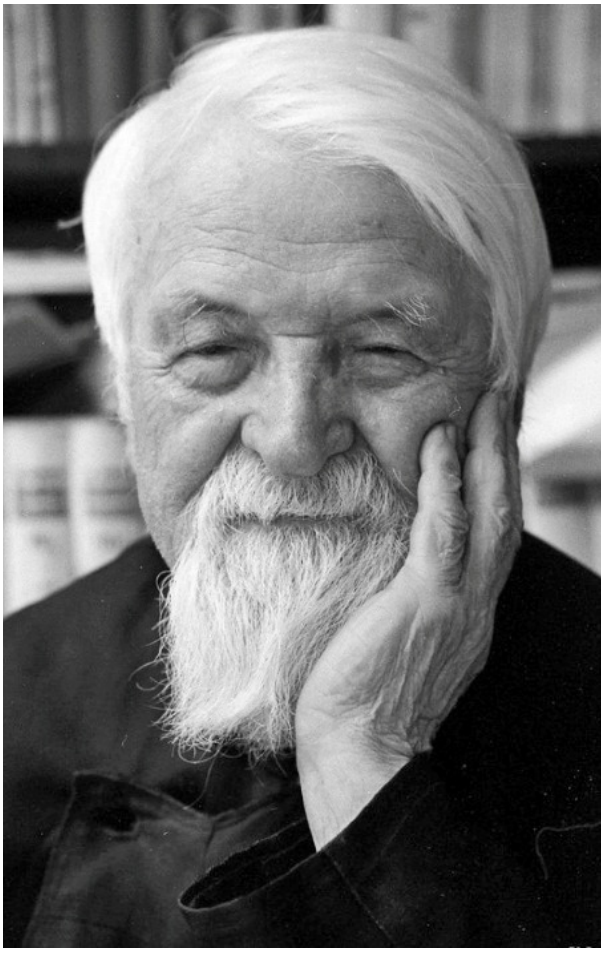

Părintele Dumitru Stăniloae

Ceea ce auzea Grupul, despre revenirea Patriarhului era un adevăr, mai ales că se înteţeau protestele și numărul celor care își doreau ca părintele lor să se întoarcă în tronul eclesiastic, părăsit cu prea mare grabă.

Avându-se în vedere o astfel de posibilitate, cei trei delegaţi de către Grupul de Reflecţie, pe 23 februarie 1990, au luat drumul Sihăstriei pentru a se întâlni cu viitorul Patriarh al Bisericii Române.

Moșul Cleopa i-a primit cu vădită dragoste și o întreagă dimineaţă au stat la sfat cu marele sihastru din Munţii Neamţului. Argumentele și contraargumentele curgeau ca apele, prăvălindu-se în cascade. Cleopa era greu de convins și de învins.

Nu se lăsa ușor ispitit. Se credea, că scoaterea „asului" din mânecă, scrisoarea lui Dumitru Stăniloae, adresată cu rugăminte cuviincioasă, ar fi cântărit favorabil în cumpăna hotărârii Grupului de a primi, cu toată bucuria, jugul patriarhal, într-o vreme de răscruce pentru Biserica Neamului Românesc.

Mă bucur că pot să redau integral, scrisoarea Părintelui Stăniloae, adresată părintelui Cleopa de la Sihăstria, graţie memoriilor părintelui Anania.

„București, 27.02.1990

Înalt Prea Cuvioase, Iubite Părinte Cleopa,

Te rog și eu din tot sufletul, împreună cu Părinţii Anania, Ciobotea și alţi părinţi și mireni, să primești să faci, ca o jertfă, ceea ce ţi se cere. Biserica noastră se află într-o situaţie grea. Catolicii au cumpărat 15 locuri de biserică în Capitală, iar nebunia de la Vladimirești, cu reîncarnările budiste, care ne scoate din creștinism, câștigă teren. Avem nevoie de un om care să câștige suflete și cu viaţa lui de smerenie, și cu căldura lui de propovăduitor al lui Hristos. Știu că-ţi va fi greu să te ocupi cu alte probleme practice, dar poţi avea oameni de ajutor lângă Înalt Prea Cuviosia Ta: pe Părintele Anania, pe Părintele Ciobotea, pe Părintele Galeriu și poate și pe alţii. Fă, te rog, jertfa aceasta, măcar pentru o cât de scurtă vreme, ca să trecem de criza aceasta. Să arăţi un alt stil de Înalt Vlădică și de mare râvnă pentru Hristos. Trebuie să trecem peste toate când e vorba de Hristos și de Biserica Lui.

Cu smerită închinăciune,

Preot Dumitru Stăniloae."

Prezenţa celor Trei din Cetatea lui Bucur îl iritase pe sihastrul Cleopa. Cu greu au putut argumenta cei trei din Grupul de Reflecţie, Ciobanul Sihastru avea argumentele lui solide și îl cunoștea prea bine și pe Patriarhul Teoctist.

Prezentarea scrisorii lui Dumitru Stăniloae nu a făcut decât să-l îndârjească, iar cele sperate în Târgul Bucureștilor nu se potriveau cu cele de la Sihăstria. Iată mărturia revelatoare a lui Anania: „În termenii acestei scrisori l-am rugat, l-am implorat, depășind uimirea sa iniţială și brutalitatea cu care ne-a spus un răspicat NU". În sfârșit, au dat peste omul care a spus un NU, tunet din ceruri. Cei trei, puși pe înnoiri neîntârziate, au înţeles că, deși se obișnuise cu ideea „schimbării", cele auzite de Cleopa despre poftirea la patriarhat, erau de domeniul enormităţii. Cel care se minuna cu adevărat era Părintele Bartolomeu, pictorul, ochiul vigilent, poate, al stareţului Victorin, care era surprins de întorsătura lucrurilor, care se prăvăleau continuu peste firea României.

Ziua începuse cu un insucces. Cleopa nu se vedea niciodată Patriarh al României. El era patriarhul munţilor și al cerului senin în cânt de ciocârlii. Pentru el, plecarea din pacea munţilor era o coborâre în Valea Plângerii.

Cei trei călători prin Sihăstrii în căutare de Patriarh, barem pentru o vreme, nu și-au pierdut nădejdea, dar nici răbdarea. Sperau într-o mlădiere și înţelegre a lui Cleopa, de a răspunde afirmativ unei cerinţe imperative. Anania încerca imposibilul. Spre seară, a cerut îngăduinţă de a avea o convorbire duhovnicească, doar în doi. Anania își începea „atacul duhovnicesc":

– Părinte Cleopa, i-am repetat, nu aveţi de făcut decât să binecuvântaţi și să vorbiţi, că la asta vă pricepeţi. În rest, facem noi tot. Nici nu e nevoie să locuiţi în Palatul Patriarhal.

Vă luaţi ucenicul pe care-l aveţi aici și puteţi locui la căminul preoţesc." (*Memorii*, pag. 680).

Când a auzit că lucrurile se simplifică, a dat a se înţelege, că n-ar fi imposibil, pentru o scurtă vreme, de a accepta să se mute, cu chilia și ucenicul la București și să locuiască la căminul preoţesc, departe de palate și demnităţuri.

Din toiul discuţiilor, Cleopa le-a umplut speranţele doar cu NU și nici măcar un singur DA! Le-a pus, totuși, ca merinde de drum, „un răgaz" pentru a se mai gândi, pentru că totul era prea din scurt. Gândurile lui Anania zburau spre noi soluţii. El nu se rezuma doar la anumite posibilităţi. Paleta lui era mereu surpriza! Se gândea, bunăoară, că „soluţia Cleopa" nu trebuia să fie doar a „unui Grup restrâns", de zece inși, ci a mai multora, fără rezerve, „începând cu Andrei Scrima" care era preocupat de evenimentele din România, cu privirile de la Paris îndreptate spre București.

Andrei Scrima, de la început se „definise în Biserică drept un elitist, îi ţinea hangul lui Daniil Sandu Tudor și nu-l scotea pe Cleopa din cioban necioplit, călugăr nespălat, palavragiu primitiv și alte delicatese de acest gen. În una din aceste lungi convorbiri (pe care a evitat să-mi spună cine le plătește!) mi-a dezvăluit că înainte de 1989 fusese de multe ori, incognito, în România și că o va face din nou, în curând. Așadar, deși Cleopa era departe de a fi un necunoscut, se cerea o mai largă publicitate, în jurul numelui său."

Zis și făcut! Gândul i s-a îndreptat spre un ziar de răsunet. În *România liberă*, din 5 martie 1990, Anania a publicat un articol sugestiv: „Părintele Cleopa", un portret plin de lumini, pe care îl mai publicase ca Predoslovie în cartea: „Despre credinţa ortodoxă", autor: Cleopa, Păstorul! Iată ultima parte: „Transcriind acest portret, nu am retras niciun cuvânt. Adaug doar ceea ce nu puteam spune atunci în mod deschis. Pe lângă patru arestări și detenţii temporare, Părintele Cleopa însumează zece ani de recluziune în Munţii Moldovei, ceea ce înseamnă mai mult decât zece ani de temniţă. Reieșit la suprafaţă printr-o energică acţiune a Patriarhului Justinian, adus la Patriarhie – împreună cu celălalt mare duhovnic, Arsenie Papacioc, misionar prin mai multe mănăstiri și reîntors apoi la Sihăstria, Părintele Cleopa a devenit un simbol al rezistenţei noastre spirituale, atestat de sutele de mii – dacă nu chiar milioanele – de români ce i-au trecut pe sub epitrahil. Părintele Cleopa este și acum același, poate ceva mai împovărat de ani, dar limpede, lin sau clocotitor ca o apă de munte. Prospeţimea cuvântului său continuă să învioreze mulţimile ce se perindă prin aura de icoane, în cea mai vastă operă de evanghelizare, din ultimii douăzeci de ani. Soborul mănăstirii l-a chemat cândva de la oi și l-a așezat în frunte. Noul stareţ n-a făcut altceva decât smerită ascultare. Se va hotărî oare Biserica să repete, la o cu totul altă treaptă, gestul Sihăstriei?

Procesul de înnoire a Bisericii presupune, neapărat, și recâștigarea dimensiunii ei duhovnicești. Ierarhia noastră superioară duce lipsă de slujitori cu voci frumoase, de buni gospodari, administratori, cărturari cu licenţe și doctorate, diplomaţi, poligloţi și voiajori ecumenici. Criterii și calităţi admirabile, care nu trebuie să-i ocolească nici pe vicarii patriarhali,

până acum din simpli auxiliari ai unui preaînalt birocrat eclesiastic. Admirabile, dar nu îndestulătoare. Biserica are nevoie – mai ales acum, chiar dacă pentru o vreme relativ scurtă – de un primat al duhovniciei, care să inaugureze chipul cel nou, încuviinţat, al ierarhului ortodox român. Sângerăm pe amintirea tinerilor noștri martiri, încă anonimi în urcușul lor către calendarul creștin. Ar trebui să dorim clipa când jertfa nevinovaţilor va primi suprema binecuvântare a unui Suflet Nevinovat. Dumnezeu într-ajutor!"

Articol-program pentru noul Patriarh, chiar și pentru o zi! Cred că l-a citit și Andrei Scrima, cel elitist! Episcopul Roman a dat binecuvântarea să se publice acest Portret, de care Cleopa nu avea nevoie, chiar dacă fusese poftit oficial la Patriarhie în „calitate de misionar", deci nu de Patriarh. Așa, ca o capcană, în care era mai ușor de prins și convins să devină Patriarh, după planul bine ticluit al părintelui Anania.

Ilie Cleopa, după cum îi cunoaștem felul și „hirea", nu se mai gândea la duhul plecării pe care-l socotea o rea ispită, înstrăinare la bătrâneţe și bătaie de joc de la vrăjmași. Nici Grupul nu mai spera să audă barem un „da" cât un purece, din rostirea lui Cleopa, de a da pacea pe gâlceavă! Greu mai ofta bietul Cleopa la gândul că prea era săracă Biserica, dacă ajunsese chiar până la el ca să-l roage pentru a suplini lipsa – pe scurtă vreme – a unui patriarh duhovnicesc! Era împotriva înnoirii cu cioburi, doar își zicea: „hârb legat cu sârmă!"

Așadar, nașul de la călugărie al Arhimandritului Daniel, a rămas să se roage pentru Biserica lui Hristos și pentru intrarea în arhierie a finului său, pe 4 martie 1990, ca episcop-vicar la Timișoara. Dacă Ilie Cleopa, Moșul Monahal, rămânea de veghe în Moldova, Daniel, Arhiereul, își făcea intrarea în fruntea tinerilor arhierei, pregătiţi pentru jugul nou al înnoirii clerului și credincioșilor, din sânul Bisericii lui Hristos!

Iar pe 7 martie 1990, cel care îl dorise, cu ani în urmă, pe Daniel, ca arhiereu al Bisericii lui Hristos, ieșea din Spitalul Elias și se îndrepta spre Sinaia. Pleca în ipostaza de Teoctist, patriarh în retragere „în spatele frontului", „la adăpost", cum sublinia cu umor destul de sarcastic și înveninat, Bartolomeu Anania, inspiratul poet, eseist, romancier, dramaturg și ancorat în cetate ca pilitura la magnet!

Întoarcerea Patriarhului Teoctist

Patriarhul Teoctist, retras pe 18 ianuarie 1990, fără aprobarea Sinodului, s-a internat la Elias, unde a stat până la 7 martie de unde, după dorinţa sa, a ales Mănăstirea Sinaia, ca loc de vieţuire. Cât a stat la Elias, mulţi vlădici se perindaseră pe la spital, unii chemaţi de Patriarh, iar alţii veniţi să-l încurajeze, să-l mustre sau să-l roage să se întoarcă la datorie.

Personal, nu m-am dus și nici n-am simţit nevoia să-l mai văd cu mâna neagră ca tăciunele, din umăr până în vârful degetelor. Îmi era o milă imensă de el! Scriitorii intelectuali, o parte a preoţilor și chiar dintre Ierarhi, precum și Grupul de Reflecţie, nu mai doreau întoarcerea bietului Patriarh, iar cu plecarea la Sinaia, se credea că acolo îi va fi sfârșitul.

La una din ședinţele Sinodului, s-a adus vestea că preoţii și tagma monahală din Moldova sosesc cu trenul în Gara de Nord, pentru a demonstra pro-Teoctist pe Dealul Patriarhiei. Când s-a auzit acest lucru, un ierarh din Sinod a zis:

– Pârvule, pe unde sunt studenţii? Cheamă-i! Îmi imaginam o păruială în lege, între casnicii Bisericii, spre râsul tuturor.

N-aveam nicio grijă. Era exclusă o înfurcire. Prin București era păruială social-politică, stare care s-a prelungit multă vreme.

În Guvernul României, după mărturia Premierului Petre Roman, s-a discutat alungarea întregului Sinod și alegerea altuia în chip democratic. Despre acest lucru mi-a relatat personal, că s-a opus ferm unei astfel de măsuri. Pentru frumuseţea gândirii echilibrate, reamintesc:

– Este o nebunie să se întâmple așa ceva! Nu vedeţi că am scăpat frâiele pentru menţinerea ordinii? Atâta mai trebuie, ca să se destabilizeze și Biserica.

După cum se vede, la Guvern se punea problema radical, fără concesii, faţă de Grupul de Reflecţie, care considera că schimbarea trebuie făcută cu înţelepciune, fără a se creea un vid în guvernarea eclesiastică. Lucru înţelept! Și că era adevărat, un *episcopabil*, într-o seară spunea:

– Ne-au propus să fim aleși episcopi în locurile vacante și chiar peste tot în Patriarhia Română. Le-am spus că suntem de acord, doar cu o condiţie, ca fiecare ierarh să rămână acolo unde este, iar noi să mergem la ei ca ajutor.

M-am bucurat, că deși *episcopabilul* era tânăr, mintea îi era de om matur, care-și dădea seama de mersul treburilor în Biserica lui Hristos.

Într-o zi, am primit un telefon de la Nicolae Stoicescu, Ministrul Cultelor, care m-a chemat urgent la București. Am plecat imediat. Ne-am întâlnit.

– Se pune problema revenirii Patriarhului Teoctist de la Mănăstirea Sinaia. Întrebarea se va pune tuturor ierarhilor. Care din cei doi: Teoctist sau Nicolae al Banatului este mai bun ca să fie Patriarh al Bisericii? Fără să ezit o clipă, am spus în auzul celor care trăgeau cu urechea:

– Hotărât, Teoctist! am spus eu fără ezitare și întârziere.

– Am fost la Președintele Iliescu și am discutat cu el despre situaţia Bisericii. Mi-a spus că e timpul să se pună capăt crizei din Biserica Ortodoxă Română pentru că se dă apă la moara vrăjmașilor și nu este de folos. Mai mult, a spus că este de acord ca Teoctist să se întoarcă, dar Teoctist refuză.

– Am înţeles hotărârea cu înţelepciune! De ce să se facă două întronizări: una la București, cu Nicolae și alta la Timișoara, după vacantare? Este mai de folos și mai economicos, ca Teoctist să se întoarcă și se făcea economie de întronizări! O revenire a lui Teoctist la datoria obștească nu costă nimic.

– Aveţi dreptate, e logic și economicos. Dar trebuie să știe și Teoctist, a zis Ministrul Cultelor.

– Ș-apoi problema cea mai importantă este că Patriarhul Teoctist și-a dat demisia, dar Sinodul nu a aprobat-o. Avem un Sinod matur și negrabnic la luat măsuri lipsite de înţelepciune.

– Mergeţi de la un ierarh la altul și daţi de știre, dar mai ales trebuie să mergeţi la Sinaia să staţi de vorbă cu Teoctist, ca să nu se opună revenirii.

Nu eram amator de drum spre Sinaia și, mai ales, să încerc o lămurire a Patriarhului Teoctist, care, potrivit obiceiului, suspecta totul și nu avea încredere aproape în nimeni.

În timpul cât a stat Patriarhul la Sinaia, am făcut două drumuri pentru a-l vedea. L-am rugat pe Stareţul Clement Popescu să mă anunţe pentru întrevedere. L-am auzit, fără să mă vadă:

– Dar, ce caută Calinic, aici, la Sinaia? Cine l-a chemat? Oare cu ce scopuri ascunse vine și de cine o fi trimis?

M-a primit foarte suspicios și cu o neîncredere totală. S-a uitat aspru la mine. În cele din urmă, m-a întrebat:

– De bună seamă, cu ce scop ai venit la Sinaia și cine te-a trimis la mine?

– Am venit să vă văd. La spital nu am venit. Nu pot să văd oameni bolnavi. N-am putere.

– Mulţumesc, măi, Calinic! M-a apucat o părere de rău, rar întâlnită. Înainte de a pleca, i-am spus:

– Să vă pregătiţi de întoarcere! Nu aveţi scăpare. Trebuie să vă duceţi la capăt obligaţia de Patriarh. V-aţi bucurat degeaba, spunând că vreţi să fiţi liber. Aţi declarat-o în public pe 18 ianuarie 1990, în plenul Sinodului.

– Nu mă mai întorc niciodată ca Patriarh la București! Asta să nu uiţi, Calinic!

Am plecat spre Argeș.

La o altă întâlnire cu N. Stoicescu, mi-a spus că Patriarhul ar fi fost de acord să revină asupra demisiei, dar după vizita lui Anania la Sinaia, a transmis că nu vrea să mai vină.

L-am auzit pe Stoicescu, grăind ca pentru sine:

– Îmi pare rău că Patriarhul e nehotărât. Am vorbit cu el. O vreme spune că revine, dar nu trece mult și iar spune că nu mai este cazul să se reîntoarcă. Se vede că avea sfetnici de toată noaptea: ziua îi spuneau ca să se reîntoarcă, iar noaptea, să nu se mai întoarcă. Și mi-a spus:

– Mergi la Sinaia urgent și vezi pe Teoctist și spune-i că este dorinţa lui Iliescu, a noastră de la Culte, a Guvernului și a Ierarhilor care-l vor vota ca Patriarh al Bisericii.

Am plecat imediat la Sinaia. De data aceasta, Teoctist m-a primit fără să aștept.

– Ei, Calinic, cu ce veşti mai vii? Iote, a fost Anania cu Ioan, noul arhiereu al Oradiei, care nu s-a dat jos din mașină ca să vină să mă vadă, iar Anania m-a ameninţat că dacă vin la București, va fi vărsare de sânge și va trebui să-mi asum această situaţie. Așa că m-am răzgândit. Nu mă mai întorc!

– N-o să fie nicio vărsare de sânge.

Am încercat cu stăruinţă să-i spun că era necesară întoarcerea Preafericirii Sale și că nu se îngăduia ca Păstorul să-și părăsească turma. I-am spus că și eu am vrut să plec de la Argeș, povestindu-i păţaniile cu lux de amănunte. Ba, am umflat stările de spirit în așa fel, încât m-am arătat mai suferind ca Patriarhul Teoctist. Începuse să se întristeze pentru noi,

uitându-se pe sine și pentru ce venisem în audienţă la Mănăstirea Sinaia. I-am spus cele încredinţate de Ministrul Nicolae Stoicescu, despre voia Guvernului și chiar despre acordul Președintelui Ion Iliescu, pe care-l cunoscuse foarte bine când fusese Prim-Secretar la Iași, iar Teoctist, Mitropolit al Moldovei și Sucevei.

În cele din urmă, uitându-se tot cu neîncrederea specifică sieși, l-am auzit glăsuind:

– Iată cum stă problema aiasta: pentru a mă gândi să revin la București, este nevoie ca hotărârea sinodalilor să se concretizeze într-o solicitare ca să am ceva concret, că este voia tuturor de a mă întoarce și nu doar voia unora. Nu vreau să supăr pe nimeni. Eu nu pot solicita să mă reîntorc. Doar am plecat cu cerere de retragere.

– Retragere – neretragere, se știe că aţi fost forţat să vă retrageţi! Iar retragerea neaprobată nu-i valabilă.

M-am bucurat de deschiderea Patriarhului Teoctist. Parcă îi trecuseră spaimele de la prima vizită. Se întremase bine și era dispus spre dialog și comuniune. Povestindu-mi anumite episoade de la Revoluţie, a început să plângă ca un copil. Vedeam pentru prima oară cum plângea un Patriarh. Am trăit o stare de spirit cumplită. Practic, erai cotropit.

Mi-am luat rămas bun. La despărţie, mi-a spus doar atât:

– Spune fraţilor tăi și ai mei, că vin doar chemat, dorit în comuniune frăţească.

– Și eu vă spun Preafericirii Voastre că este nepotrivit să mai spuneţi: „NU!" întoarcerii la ascultare.

La București eram așteptat de Nicolae Stoicescu, Ministrul Cultelor, căruia, cu voia lui, îi eram consilier de taină. S-a bucurat de cele povestite, de faptul că Teoctist dorea o chemare scrisă, dar și o delegaţie sinodală oficială, ca să se încreadă demersului de revenire. La propunerea ca din delegaţie să fac parte și eu, m-am scuzat că nu pot merge, spre surprinderea lui. A făcut ochii mari.

– Ar fi bine să mergeţi. Dacă refuză iar? Aţi avea curaj să-l determinaţi, mai ales că este proaspătă întâlnirea.

– Nu merg, vă rog, nu vă supăraţi, dar sugeraţi-i domnului Iliescu să-i dea un telefon pentru că se cunosc de multă vreme și ar fi o încurajare pe lângă delegaţia de vlădici și scrisoarea de chemare. Izbânda ar fi sigură.

Din *Memoriile* lui Anania (pag. 684) aflăm că Nicolae Stoicescu îi relatase: „mai mult în treacăt, anume că marţi seara, adică la 3 aprilie, avusese loc o conversaţie telefonică între Președintele Iliescu și Teoctist. Cine pe cine a chemat, nu mi-a spus și nici nu am întrebat."

N. Stoicescu, în pofida felului său de a nu se arăta că ar face ceva cu promptitudine, de data aceasta acţionase incredibil. Sigur că Ion Iliescu dăduse telefon – spun asta din cauza nedumeririi manifestate! – și era normal să fie așa. Izgonitul nu mai îndrăznea și se ferea de interpretări nesăbuite, temându-se și de umbra lui. Nu era firesc? Toate privirile erau aţintite asupra lui Harap Alb (cum îl numeau unii!) care era la curent cu întreaga avalanșă de păreri, care mai de care mai fistichii și cu iz de condamnare.

Mitropolitul Nicolae Bălan

Iar atunci când fusesem la Sinaia să-l lămuresc, printre foarte mulţi alţii – că doar nu am fost singurul – mi-a spus, argumentându-mi serios, ca să-l cred:

– Măi, Calinic, m-am rugat la Sfântul Nicolae ca să-mi arate calea. Am avut semn că trebuia să mă retrag!

– Și noi am avut semn că trebuie să vă reîntoarceţi la lucru în ţarina Domnului, i-am replicat eu, spre dezamăgirea lui că nu credeam povestioara care se dorea lămuritoare.

Asta mi-a amintit de o întâmplare șăgalnică de pe vremea mitropolitului Nicolae Bălan.

O familie se tot silea să primească aprobare de la Mitropolit, dar acesta întârzia. Cerea semne de la Dumnezeu dacă trebuia să dea binecuvântarea pentru zidirea unei mănăstiri. Într-una dintre zile, l-au asaltat din nou pe ierarh cu aceeași poveste, dar parcă mai hotărâţi ca oricând. Nicolae Bălan i-a primit sfătos.

– Am visat, ieri, că mi s-a arătat Maica Domnului și mi-a spus să fac mănăstire!

– Da, dar și eu am visat azi, înainte de a veni voi, că Maica Domnului nu este de acord ca să faceţi mănăstire! le-a zis, zâmbind, hâtrul mitropolit.

– Bine, atunci! Rămâne așa cum aţi visat, domnule mitropolit! Și de atunci nu au mai venit.

Personal, îmi făceam datoria de confident al ministrului Cultelor și confidenţă a rămas până azi! Eram la București pe 4 aprilie 1990, la ședinţa Sinodului. S-a hotărât delegaţia

care trebuia să meargă la Sinaia și să însoţească spre București, în alai, dar și siguranţă, pe Teoctist. Trebuia asigurat că era dorit „Mirele" Teoctist, să vină să-și preia în ascultare, „Mireasa", părăsită pe 18 ianuarie 1990.

Ce mai iureș, ce mai zgomot de păreri, ce mai grabă și fiori de revedere, dar și teamă de refuz! S-a aprobat delegaţia din care făceau parte: Gherasim al Râmnicului, Damaschin Severineanul, Epifanie al Buzăului și, mi se pare, chiar Roman Ialomiţeanul, cel mai vehement doritor de schimbare. Ședinţa Sinodului s-a suspendat, așteptându-l pe Teoctist!

Acest moment l-am simţit, așa cum simţeam când eram copil clipele dinaintea Învierii Domnului, de Paște. Erau clipe de emoţii și gânduri care treceau, de-a valma, prin mintea și inima mea.

Așteptând „Mirele", am adormit! M-am trezit spre seară. Toţi erau pe la chilii. Nici urmă de om. Am crezut că plecaseră cu toţii și rămăsesem numai eu singur în Palat.

Când mă încăieram eu în gândurile mele, am auzit o bătaie cam nervoasă în ușa chiliei unde adăstam. Când am deschis, mi s-a arătat în faţă Gherasim, sprinten și voios.

– De ce n-ai venit la Catedrală la Te-Deum? N-ai venit să întâmpini pe Patriarhul Teoctist? Se vede că te-ai dat cu Anania! Ai trădat! Știam eu că nu uiţi ocările.

– Am adormit de bucurie când am auzit că vine!

Astfel închei povestea revenirii Patriarhului retras cu știrea Domnului și revenit, tot cu știrea Lui.

Bartolomeu Anania nota în jurnalul său (pag. 682): „Patriarhul a revenit în scaun la 4 aprilie 1990, iar a doua zi, seara, mi-a dat un telefon de salut:

– Păi, ce era să fac, iată că m-am întors...

– Nu-ţi doresc decât o cocoașă zdravănă, i-am replicat eu, bănuind cât va avea de „încasat" de la potrivnici. Nu-mi retrag dezacordul, dar asta nu înseamnă că-ţi sunt dușman. Doamne ferește! Am simţit că respiră într-un fel ușurat, și mi-a comunicat că dorește să menţină dialogul cu Grupul de Reflecţie."

Presa și cei dimpreună cu „neamurile" sale s-au năpustit asupra celor care avuseseră „nesăbuinţa" să-l recheme pe Patriarhul Teoctist! Au arătat ce le putea pielea. Se poate scrie un roman.

Bucurie mare s-a așezat peste fruntariile Bisericii!

Sinodul avea acum Patriarh! Bun sau rău, slab sau bătrân, dorit sau nedorit, Moșul Teoctist biruise amalicul răzvrătit și Dumnezeu ne-a arătat că El coboară, dar tot El ridică, iar noi să luăm aminte și să ne vedem de lungul nasului!

Noua orânduire de Stat a fost înţeleaptă.

A agreat pacea în Biserică, factor salvator pentru români. Anania n-a mai fost înjurat la telefon și nici nu a mai fost „amenințat cu moartea, numită, chipurile, să „demobilizeze" (le primea și episcopul-vicar Roman)". (*Memorii*, pag. 682).

S-au mai potolit grijile unora și ale altora.

Unii ierarhi din Sinod au înţeles, o vreme, că nu mai era cazul să spere la patriarhat, dar le mai licărea o vagă speranţă, că Teoctist nu va trăi cât Ceahlăul sau calea ferată.

În tot iureșul de vorbe și alte judecăţi, în care numele lui Anania era prezent pe diferite redute, a apărut un articol publicat în România liberă din 6 mai 1990. Din cuprinsul expunerii, fiecare va înţelege ce trebuie.

O limpezire

Două adevăruri parţiale, apărute în presă, mă obligă să-l aduc la cunoștinţa opiniei publice pe cel întreg. Este vorba de poziţia mea personală în legătură cu revenirea Preafericitului Teoctist în scaunul patriarhal. Pe de o parte, într-un articol publicat în *România Liberă* din 8 aprilie 1990, domnul Stelian Tănase afirma: „Cu o singură disidenţă, cea a părintelui Anania, Sinodul a votat complezent pentru Teoctist" (de unde rezultă că eu am fost împotriva Sinodului). Pe de altă parte, într-o replică apărută în *Adevărul* din 29 aprilie 1990, domnul prof. dr. N. Stoicescu, ministrul Cultelor, citându-l pe domnul Tănase, ţine să pecizeze că: „nefăcând parte din Sfântul Sinod, părintele Anania nu a putut fi de faţă" (de unde rezultă că eu nu am fost împotriva Sinodului). Ca atare (limitându-mă numai la ceea ce mă implică) precizez următoarele:

În seara zilei de luni, 2 aprilie, întorcându-mă de la Târgu Mureș și Târnăveni – unde ţinusem în ajun două cuvântări publice – am făcut un popas la Sinaia și am avut cu Preafericitul Teoctist o conversaţie de o oră, informându-l (!) că, în paralel cu cei care-l doresc revenit în scaun, există și alţii care se declară împotrivă (printre care și studenţii teologi din București).

Mi-am permis să-l previn că eventuala sa întoarcere poate stârni reacţii neprevăzute, atât în presă, cât și în comportamentul credincioșilor, menite să tulbure din nou pacea de care Biserica are acum atâta nevoie. Precizând că prin aceasta nu-mi fac decât o datorie de conștiinţă, l-am sfătuit să rămână înţelept și demn. Mi-a mulţumit, făgăduindu-mi că va reflecta. În dimineaţa zilei de miercuri, 4 aprilie, a avut loc în Palatul Patriarhiei o consfătuire restrânsă, la care au participat cinci membri ai Sfântului Sinod: 3 mitropoliţi și doi episcopi vicari, ministrul cultelor și patru membri ai Grupului de Reflecţie, printre care și eu (aceștia din urmă fuseseră convocaţi din ajun pentru o cu totul altă problemă). Ca element nou – neprevăzut pe ordinea de zi – s-a dat citire unei scrisori de ultimă oră prin care Teoctist își anunţa hotărârea de a reveni în scaun. Înainte de a fi prezentată Sinodului Plenar, scrisoarea a fost supusă unei dezbateri, în cursul căreia toţi cei de faţă au pledat în favoarea acestei hotărâri, cu excepţia mea, care mi-am menţinut punctul de vedere de la Sinaia, subliniind că e vorba de o opinie strict personală și că nu pun în discuţie legimitatea revenirii Patriarhului, ci doar oportunitatea ei. În sala de ședinţă a Sfântului Sinod – unde am fost invitaţi și noi, cei patru, scrisoarea Patriarhului a fost supusă la vot, fără alte discuţii, și aprobată unanim de către sinodali. Eu am părăsit imediat Palatul. Așadar,

este adevărat că în problema revenirii Preafericitului Teoctist, eu am avut opinie separată, dar nu ca disident al Sfântului Sinod (al cărui membru nu sunt!), deși am fost de față în momentul votării. E necesar să menţionez că nu am făcut-o nici în numele Grupului de Reflecţie, care nu a luat niciodată în dezbatere eventuala reîntoarcere a Patriarhului și nu s-a pronunţat în favoarea sau împotriva ei.

De altfel, încă de la început s-a stabilit principiul (dat și publicităţii) că, în anumite probleme, fiecare membru are dreptul să adopte poziţii personale, care nu angajează în mod necesar Grupul. Este exact ceea ce s-a petrecut în cazul de faţă. Prin urmare, e vorba doar de o părere, iar nu de vreo acţiune – singulară sau concertată – împotriva Preafericitului Teoctist. Lucrul acesta ar trebui să-l știe și cei vreo doi-trei anonimi care-mi dau zilnic telefoane injurioase, încearcă să mă șantajeze și mă ameninţă cu moartea. Nu aceasta însă are importanţă, ci amara constatare că opinia mea nu a fost, totuși, lipsită de realism. Deie Bunul Dumnezeu să mă fi înșelat!"

Arhim. Bartolomeu Anania.

Duhul Adevărului l-a îndemnat pe Anania să spună cum fusese, cu unele tălmăciri specifice sieși. Oricum, nu este cazul să mai glosăm pe tema aceasta care, după cum se vede, a devenit filă de istorie. Ceea ce m-a bucurat în mod deosebit, a fost o cumpănire a situaţiei în context naţional și internaţional.

Noi am făcut o lucrare apreciată de liderii Bisericilor Ortodoxe din lume, care au transmis că nu recunoșteau plecarea lui Teoctist și că nu vor recunoaște nicio promovare a ierarhilor dintr-un Sinod care nu avea Patriarhul în frunte. Așadar, și sinodalii români înţeleseseră încurcătura canonică ce se putea ivi și ruperea legăturilor cu o Biserică ce-și „căsăpește" Patriarhul, fără pricini canonice.

Au știut ei sinodalii de ce n-au aprobat plecarea!

Cinste lor și celor din Grupul de Reflecţie!

Aceasta o știa și Patriarhul Teoctist! De aceea, s-a înhămat din nou la lucru, deși era moșneag, dar cu putere multă de la Dumnezeu și putea să se odihnească după întregi decenii de osteneală neîntreruptă.

Chiar din sânul Grupului, episcopul nou promovat de la Timișoara, Daniel Ciobotea, ţinuse cumpăna dreaptă între stările pro și contra, ca și ceilalţi ierarhi: Serafim Făgărășanul, Casian Gălăţeanul, Ioan Bihoreanul și Andrei Andreicuţ, aleși de Sfântul Sinod, pentru a menţine echilibrul într-o vreme de mare încercare pentru Biserică.

Teoctist, Patriarhul, plecase din fruntea Sinodului Bisericii inspirat de Dumnezeu. În hemoragia revoluţionară se căuta cineva care să fie înghiţit. Simţindu-se „victimă",se retrăsese din faţa tăvălugului până la liniștirea, oarecum, a celor doritori de dreptate socială și religioasă. Calvarul suportat de Teoctist, Patriarhul, avea să-i aducă Bucuria Învierii! Iisus, Domnul, îl aducea de ziua Lui, Ziua Învierii, în cetatea de scaun al arhieriei românești. Câtă mângâiere!

Theodor Baconsky

Odată, l-am auzit:

– Să știţi că eu m-am retras ca să rămâneţi voi! Că dacă rămâneţi voi, voi avea la cine să mă întorc!

A gândit și a lucrat profetic! Am fost martor în ziua aceea!

Ca mângâiere, Sărbătorile Paștilor (10-17 aprilie 1990) le-a întâmpinat în lumina odihnei pascale! Pe timpul plecării Patriarhului Teoctist, aumiţi inși coborâseră cele două tablouri de pe pereţii birourilor și cancelariilor: Nicolae Ceaușescu și Teoctist, Patriarhul. Doar la Verzan, Consilierul Patriarhal, stătuse tabloul nemișcat în biroul lui, la vedere, pentru toată lumea. Într-una dintre zile, l-am întrebat:

– Părinte Consilier, mai ţineţi tabloul Patriarhului pe perete?

– Desigur, doar e Patriarhul meu. Acum e istorie. Nu-s un netrebnic oportunist, ca alţii, să arunc istoria la gunoi!

Când ceilalţi, la întoarcerea lui Teoctist, suiau tablourile în cuiele vacante, o vreme, Sabin Verzan râdea în hohote, gratulându-i cu vorbe pe măsură. După cum îl cunoșteam pe Patriarhul Teoctist, întoarcerea acasă la lucru, nu însemna că „tevatura reînnoirii" rămânea doar un „ifos" trecător. Știa că Anania nu renunţa ușor la un plan făcut, de data aceasta, pentru Biserică. Orgolios la culme, suporta greu o înfrângere și, mai ales, una publică în momente extrem de critice. Imediat după întoarcere, l-a invitat pe Anania la Palatul Patriarhal și a propus o întâlnire cu Grupul de Reflecţie. Anania a promis că o va face cât mai curând, stabilind acest lucru după Paști. În regia aceasta era prezent și un mic protocol pascal (o felie de cozonac și un pahar de vin) care ar fi avut loc în funcţie de mersul discuţiilor de la întâlnire.

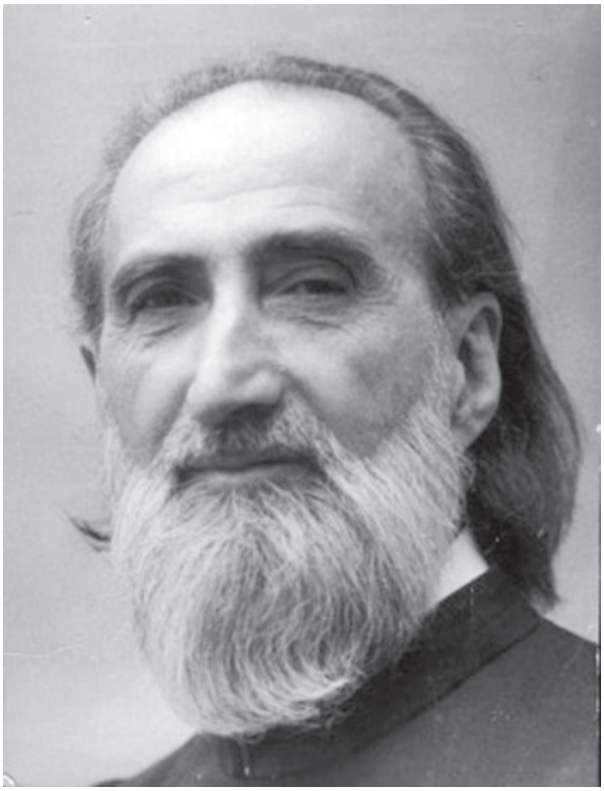

Constantin Voicescu

Bună gândire și multă precauţie a avut Teoctist, Patriarhul, când a încercat o aplanare a conflictului cu iz personal și acordarea atenţiei problemelor obiective ale Bisericii, care se cereau rezolvate în timp oportun. Oarecum bucuros, Anania nota în memoriile sale. „Întâlnirea a avut loc la 3 mai 1990. Colegii mei știau că Patriarhul dorește reluarea dialogului. De faţă, Constantin Voicescu, Octavian Ghibu, Horea Bernea, Doru Baconsky și Daniel Ciobotea. Ceilalţi, în frunte cu Sorin Dumitrescu, pur și simplu nu au dorit să participe. I-am relatat demersul nostru și succesul Bisericii în legătură cu reintroducerea Religiei în învăţământul public. Temele abordate: pregătirea cadrelor pentru predarea religiei în școli, împrospătarea Sinodului cu oameni noi, refacerea rolului Bisericii în apărarea drepturilor omului (temă propusă de Baconsky). Acord unanim, după care, la un semn, au intrat și călugăriţele cu tăvile pascale." (pag. 684, *Memorii*).

Trebuie să subliniem faptul că, pe deasupra noastră, a tuturor, și a problemelor care se iveau și trebuiau rezolvate în acel început sensibil, Duhul Sfânt veghea împotriva amestecării limbilor și purta pe aripile sale destinele Bisericii și ale Neamului Românesc.

Așa tălmăcesc conlucrarea Patriarhului Teoctist cu Bartolomeu Anania! Scopul era linia dreaptă întru chivernisirea pentru Biserică a libertăţii, darul lui Dumnezeu, în urma jertfelor de sânge. Tânărul episcop-vicar al Timișoarei, Daniel Lugojanul, a avut rolul de a veghea ca extremismele să fie inoperante, aducând un echilibru canonic și tradiţional în sânul Bisericii Românești.

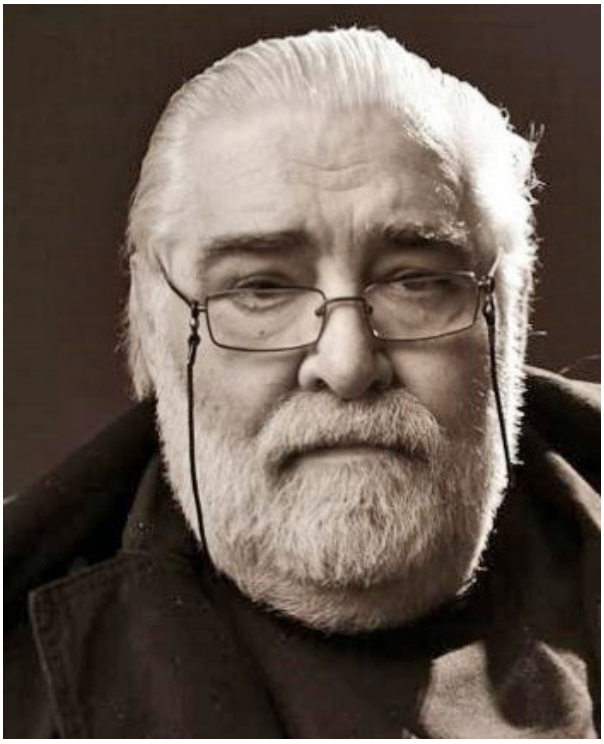

Sorin Dumitrescu

O scurtă vreme, însă, Anania nu s-a mai ocupat zilnic de activitatea Grupului, ceea ce îi făcuse pe unii să înţeleagă, că s-ar fi lăsat „momit" de partea cealaltă, părăsind „reduta". Intervalul nu fusese prea lung, de „nebăgare în seamă", fiind vorba de perioada: 3 mai 1990 – 17 mai 1990, exact două săptămâni! Mult pentru neîntreţinerea focului duhovnicesc, ce trebuia să intre în toate încheieturile unei Biserici, adică a slujitorilor ei, până în cele mai adânci fibre.

Întrunirile Grupului în Palatul Patriarhal s-au rărit brusc, şedinţele urmând să se ţină în alte locaţii. Spre exemplu, ședința din 17 mai 1990 s-a ţinut în casa parohială a părintelui Constantin Voicescu, într-o atmosferă grea, provocată de protestele turbulente ale lui Sorin Dumitrescu împotriva revenirii lui Teoctist și a unei posibile reluări a dialogului.

„Iritabil, violent, și l-a câștigat alături pe Octavian Ghibu și, în cele din urmă, amândoi au amenințat cu retragerea din Grup. Atmosfera s-a domolit numai cu apariţia lui Nicolae Stroiescu Stânișoară, nume arhicunoscut de la Europa Liberă, pe care-l întâlnisem și mi-l apropiasem cu puţin timp în urmă, pe durata unei conversaţii de o oră și jumătate în grădina restaurantului Continental. Spiritele s-au calmat, oasptele ne-a recomandat să fim realiști și ne-a făgăduit spirjinul." (*Memorii*, pag. 685).

Duhul Sfânt ne părăsește atunci când nu suntem făcători de pace și cu inima curată. Credeam că rugăciunile slujitorilor Bisericii, evlavia statornică a ortodocșilor români de pretutindeni, ajutau gândul și dorinţa Patriarhului Teoctist de a reuși să pună rânduiala Bisericii pe noua linie a libertăţii. Acesta îi era gândul și dorinţa, dar și menirea de „nou" Patriarh al României!

Victor Opaschi, Consilier prezidential, Secretar de Stat pentru Culte

Când se va scrie istoria Patriarhului Teoctist – are și el un loc distinct – cei care au lucrat cu el în momentele cele mai tulburi ale vieţii lui, vor avea un cuvânt esenţial de spus. Voi aminti doar de Victor Opaschi, consilierul pentru culte al lui Ion Iliescu. El este o comoară de date și întâmplări la care a asistat pe viu și a avut un rol covârșitor în împlinirea lor, iar de aducere aminte și talent literar nu duce lipsă.

La șapte ani de la plecarea la Domnul a Patriarhului Teoctist, Victor Opaschi, ca ortodox mirean, a scris cel mai frumos cuvânt ancorat în arealul zbuciumat al Bisericii, străbătând prin furtuni. Iar Anania, după cum însuși mărturisește: „O vreme, ocupat cu treburile mele literare, nu m-am mai ocupat de Grup și nici de patriarh." (*Memorii*, pag. 684).

Adică, își făcuse numărul dramatic din actul I!

Detronarea Episcopului Emilian Birdaș al Albei Iulia

M-aș mustra aspru dacă n-aș scrie câteva lucruri despre un episcop original, în felul său, mai ales, o dată cu plecarea intempestivă de la Alba Iulia.

Dacă la Teoctist a fost o retragere silită între culisele Palatului Patriarhal, cu presiuni și telefoane din afară, Episcopul Emilian a suferit o detronare din episcopatul de la Alba Iulia.

Asemănarea dintre cei doi este că ambii, în aceeași ședinţă a sinodului din 18 ianuarie 1990, au plecat: unul la Spitalul Elias, iar celălalt ca arhiereu vicar al Episcopiei Aradului, primit de prea delicatul ierarh Timotei, pe care de atunci îl preţuiesc din toată inima.

Prieten la nevoie! Inimă nobilă! Adevărat om!

Nota predominantă a caracterului Episcopului Emilian Birdaș era râvna neostoită pentru Biserica românească a lui Iisus Hristos.

Mare râvnitor! Administrator excelent!

Dorea să fie totul perfect, iar preoţimea să fie de elită, cultă, devotată și curat îmbrăcată. La linie desăvârșită. Erau model. Dar pentru asta, severitatea lui Emilian, uneori, atingea cote greu de admis.

Bieţii preoţi, că oameni sunt și ei, aveau limitele lor admisibile. Era un iureș la restaurări de biserici și, mai ales, la construcţii noi, deși regimul ateu-comunist nu le prea avusese cu evlavia, ci din contră.

Manifestările românești, la anumite sfinţiri de biserici sau slujbe prin Eparhie, erau de o mare frumuseţe și un nobil entuziasm românesc. La el, mâncarea era munca, ruga, muzica, voia bună. Cu toate acestea, evenimentele ce se derulau sprea finele lunii decembrie 1989, îl vor găsi pe Emilian în contratimp. De data aceasta, nu mai fusese cu un pas înainte, iar cei care auziseră răcnetele lui de punere în ordine n-aveau să-l mai ierte.

Bieţii credincioși ne rabdă pe toţi, oricum am fi, ca vai de noi, dar preoţii s-au gândit că sosise vremea să scape de Emilian Birdaș. Se săturaseră. Nu erau câţiva, ci în jur de o sută care, la îndemnuri universitare, au luat drumul Bucureștiului, ca să fie acolo exact de ziua Sinodului din 18 ianuarie 1990.

S-a umplut Dealul Patriarhiei. Au cerut audienţă la Teoctist Patriarhul, care și el era fiert de „zaveră și popească” și trebuia să împace lucrurile din cuprinsul Patriarhiei. Mi-a povestit bietul Patriarh la ce scene asistase și la ce înverșunări greu de înţeles fusese supus.

În Dealul Patriarhiei, acum se înfrăţeau preoţii din București cu cei din Transilvania, care împreună strigau „jos”, cum nu se mai auzise de multă vreme.

Din când în când, se mai auzeau strigându-se și alte nume care se doreau date jos, cum ar fi fost și cel al lui Calinic Argeșeanul. Din sala sinodală, n-am auzit strigătele, dar au spus cei din piaţa Patriarhiei.

În general, strigătorii sunt cei nemulţumiţi de nerezolvarea problemelor personale, iar acum le venise apa la moară să le macine nemulţumirea adunată.

După plecarea Patriarhului, Emilian, episcopul, a fost transferat de la Alba Iulia la Arad, cu toate protestele lui vehemente. Era vânăt la faţă, cu o roșeaţă aidoma cuptoarelor încinse de aramă. Nimeni nu se mai putea înţelege cu el. Se simţea nedreptăţit. Nu mai avea încredere în nimeni. Începuse să impute anumitor ierarhi, care scoteau vreo vorbă, tot felul de lucruri vinovate. Era într-o mânie care cu greu a putut fi înmuiată. Până la urmă, Emilian cel alungat, a început să înţeleagă că pentru el era mai bună plecarea decât vehementa împotrivire.

Ce a fost în Sinod la ședinţă, treacă-meargă, dar ce am păţit eu după aceea, la chilie, este greu de imaginat. Am încercat toate posibilităţile de potolire. Până la urmă s-a dat pe brazda adâncă a înţelegerii.

Ne cunoșteam de multă vreme, după cum am mai scris și ne consideram prieteni de jug, iar el era foarte credincios unei prietenii vechi, ceea ce mă bucura cu adevărat.

Mare Ierarh! Mare om!

După o vreme de arhierie vicarială la Arad, Nicolae, Mitropolitul Banatului, cu mult drag, a reactivat Episcopia Caransebeșului și l-a ales ca titular pe Emilian cel vijelios.

Marea delicateţe a mitropolitului a pus pansament pe rana episcopului Emilian cel mazilit!

Ce poate fi mai frumos?

„Fugăreala" Episcopului Epifanie

În toiul evenimentelor, s-au gândit buzoienii, dar mai ales vrâncenii, care nu-l agreau pe Episcopul Epifanie, să pună și ei de-o „fugăreală". Noroc că nu s-a potrivit cu cele două drame: retragerea Patriarhului Teoctist și izgonirea lui Emilian de la Alba și transferul lui ca arhiereu în Episcopia Aradului. Se găsise o formulă salvatoare, ca s-o numim așa.

Din povestirile personale ale plinului de umor Epifanie Norocel, am aflat episodul despre ce i se întâmplase. Cei care îl fugăriseră, la propriu, s-au stins, unul câte unul, iar cei care rămăseseră s-au „pocăit" de neștiinţa canoanelor.

Veniseră vrâncenii ca să protesteze în Dealul Patriarhiei, aflând că Epifanie ar fi fost găzduit în chiliile Palatului Patriarhal.

Locotenenţa patriarhală încerca să ţină piept acelui „cros popesc", lămurind și sfătuind, mai ales pe clerici, că mirenii își vedeau în cuminţenie de post și rugăciune. Și te gândești cât de grav era când printre fugăritori se aflau și preoţi hirotoniţi de ierarhul fugărit!

Ceea ce m-a surprins în această poveste a fost că printre cei care erau constituiţi în Grupul de Reflecţie din Vrancea, cel mai vehement era colegul meu de Seminar, Pădureţ Gheorghe. Nu-mi venea să cred. Era un elev atât de cuminte, harnic și respectuos, încât n-am dat crezare zvonurilor, care loveau sensibilitatea timpanului.

Auzeam continuu despre acţiunea vrânceană. Într-una dintre zile, mergând spre casă în Moldova, am intrat, din orașul Focșani, pe dreapta, spre parohia unde păstorea colegul meu cel cuminte și așezat. Când am văzut cât de voinic se făcuse și cu ce bucurie m-a primit, după zeci de ani, am crezut și mai puţin poveștilor haiducești.

– Bine ai venit, măi Costică! Nu te-am văzut demult. Nu te-ai schimbat la înfăţișare.

– Bine te-am găsit, frate Gheorghe! Te-ai voinicit ca un vrâncean de-al lui Ștefan cel Mare.

Am stat de vorbă pe îndelete. A fost darnic și cu un prânz frugal. Mi-a povestit despre toate. Succese și insuccese.

Așteptam cu vădită răbdare să ajungă la ceea ce doream eu, adică povestea cu Epifanie, care era încă actuală.

Dintr-odată, și-a vărsat focul.

Epifanie Norocel

– E prea aspru Epifanie, episcopul, la canoane și aplicat pedepse. Suntem și noi cu lipsuri, dar el trebuie să ne înţeleagă. Vezi, e foarte rău că ierarhii nu sunt însuraţi. Ar înţelege mai bine și mai repede ceea ce păţim noi, preoţii cu familie.

– Asta-i disciplina în Biserică, frate Gheorghe!

– Vedeţi! Voi ţineţi unul cu altul: corb la corb nu-și scoate ochii. Dar pe noi cine ne apără de furia canonică a unui ierarh, care nu vede și nu vrea să audă ofurile noastre?

– Trebuie multă răbdare și rugăciune la Dumnezeu pentru îndreptare.

– Tocmai cu rugăciune și răbdare a fost tratat, aici, la Vrancea, loc pe care nu-l prea iubește. E atent doar cu buzoienii lui.

– Trebuie să fie imparţial, că-i moldovean, venit pe aici cum ești și tu, cum sunt și eu la Argeș.

– Moldovean-nemoldovean, dar n-are inimă de părinte, mai întâi. Asta cerem noi! Oleacă de înţelegere, că ne-om îndrepta toţi, până la unul.

– Merge vorba prin târg că tu ai fi un fel de „bulibașă” aici, în Vrancea și că depinde de tine ca focul nemulţumirii să fie stins.

– Eu n-am pus la cale nimic, dar voi găsi soluţia potrivită ca să nu se mai continue

cu starea asta de lucruri. Eu nu am nimic cu Episcopul Epifanie, dar el trebuie să împace lucrurile și să ne trateze ca pe fiii săi duhovnicești.

În parte, Pădureţ Gheorghe avea dreptate, cum și episcopul Epifanie avea dreptate, că se conducea după disciplina canonică, fără cârtire. Greu de împăcat lucrurile. De multe ori, aș fi dorit să mă retrag mai repede din ascultarea arhierească pentru că nu poţi împăca lupul cu mielul și nici capra cu varza, adicătelea, pe preot cu arhiereul, când e vorba de disciplină și orânduială.

Dacă ne-am gândi că toţi suntem niște păcătoși, mai mici sau mai mari, am fi, oarecum, cu un plus de înţelegere pentru bieţii preoţi cu familie, care au greutăţi în plus în comparaţie cu cei care nu avem familie. Înainte de plecare, părintele Pădureţ Gheorghe mi-a promis că va face o mediere pentru oprirea prigoanei îndreptată împotriva episcopului Epifanie.

M-am bucurat de vorbele înţelepte ale fostului meu coleg nemţean, care se schimbase în firea sa de slujitor al Bisericii. Mă gândeam să-i spun episcopului Epifanie despre intervenţia mea, dar știind că se puteau ivi suspiciuni, am gândit că tăcerea este ca mierea și nu era cazul să mă laud, că doar Dumnezeu este Cel care face pace. Încet-încet, s-au dat pe brazdă lucrurile. Uneori, bietul Epifanie îmi spunea cum preoţii care îl alergaseră, acum erau cei mai fideli, lucrând cot la cot la restaurarea mănăstirilor și a schiturilor. Alteori, oftând din greu, vorbea mai mult pentru sine:

– Niciodată n-am să-mi iau arhiereu-vicar. Bine că m-a scăpat Dumnezeu. Multă zarvă am avut.

Când se punea problema desemnării unor candidaţi pentru arhiereu vicar care să-l ajute, că trecuse de 75 de ani, potrivit hotărârii Sfântului Sinod, se apăra vehement, zicând:

– Nu-mi iau niciun arhiereu, cât mai pot, îmi fac datoria. Când nu mai pot, mă retrag și să fie ales titular. Știu ce am păţit. Nu mai repet experienţa.

Arhiereul-vicar Gherasim Cucoșel s-a mutat la Rădăuţi. N-a recunoscut vreo supărare, făcută cuiva, cândva. Îmi fusese profesor la Neamţ. Era pios, dar pus și pe îndreptare și dreptate.

Era un canonist sadea! Dacă te judeca el, n-aveai nicio șansă. A murit, săracul, bolnav grav de cancer la pancreas! N-aș crede că din cauza canoanelor!

Primul act semnat de Teoctist cel „Nou”

Prima întâlnire între patru ochi cu Patriarhul Teoctist a fost emoţionantă. Nici nu reușisem să zic vreun cuvânt, că l-am și auzit, cu vocea lui tărăgănată, ca un ison îndelung:

– Măi, Calinic, cine ar fi crezut că tu aveai dreptate, în cele spuse la Sinaia? Nu te-am prea crezut. Erai prea entuziast. Dar iată că s-au adeverit. Fie voia Domnului peste noi!

La sinoadele trecute se aprobaseră noi ierarhi, eparhii reînfiinţate, noi hirotoniri pe la eparhii și alte multe probleme de pe ordinea de zi. Pe toate acestea trebuia să le vadă cum stăteau în pagină, scrise pentru cuvenita aprobare și asumare.

Printre aprobările de refacere a unor eparhii care fuseseră desființate, se afla și Episcopia Argeșului, alcătuită din două județe: Argeș și Teleorman, județ din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Eparhia Argeșului a avut istoria ei zbuciumată în decursul istoriei. În anul 1359, Mitropolia Ungrovlahiei a Țării Românești și-a primit păstorul în persoana mitropolitului Iachint de Vicina, care rămăsese fără eparhie din cauza invaziilor tatare din jurul anului 1338-1339. În anul 1339 fusese recunoscut ca Mitropolit al Ungro-Vlahiei (Vlahia de lângă Ungaria spre deosebire de alte vlahii din Balcani).

La Argeș, prima reședință a mitropoliei, a însumat un număr de 158 de ani. Neagoe Vodă Basarab, a doua zi după sfințirea Catedralei de la Argeș, a mutat reședința la Târgoviște, acolo unde era și Domnia, iar de acolo, la București.

Argeșenii n-au înțeles de ce fuseseră văduviți de mitropolie, nici atunci și nici azi. Degeaba le povesteai de evenimentele istorice din vremea aceea, că ei o țineau pe a lor: să ni se aducă mitropolia acasă. De parcă ar fi fost un bibelou!

În anul 1793, Mitropolia Ungrovlahiei propune Domniei de atunci să aprobe o episcopie formată din județele Argeș și Olt. Acel lucru s-a realizat și a fost ales episcopul român, preaînvățatul Iosif al Sevastiei. Eparhie avea să dureze în timp (de la 1793, până la 1949), 156 de ani, adică 314 ani de prezență ierarhică în istoricul Argeș.

Patriarhul Justinian a numit ca stareț pe episcopul Pavel Șerpe, fostul episcop-vicar patriarhal, care a stat neclintit la Argeș până a plecat la Domnul.

A fost o bucurie pentru argeșeni. Sunt și acum argeșeni și argeșence, care povestesc atât de frumos despre Pavel Șerpe, încât îl vezi aievea cum se scaldă în marea lui delicatețe și popularitate.

Încercări de refacere a eparhiei a făcut Patriarhul Iustin Moisescu și prin 1983, el era în pragul izbânzii, dar au mai trebuit 7 ani ca să se împlinească visul argeșenilor de a avea din nou centru ierarhic, cu eparhie și arhiereu statornic.

Odată cu înființarea fostei Episcopii, care acum era sub jurisdicția Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, se reînființa și Arhiepiscopia Tomisului. Din întinsa Mitropolie plecau într-o nouă organizare patru județe: Constanța, Tulcea, Dâmbovița și Teleorman, fiind vorba și de o episcopie la Prahova, cu reședința în Ploiești.

Într-o altă convorbire cu Patriarhul Teoctist, l-am auzit, zicând cu năduf:

– Măi! Dar ați împărțit mitropolia asta fără milă. S-a înjumătățit. Se vede că nu aveți măsură.

– Asta nu-i nimic! Nestor, Mitropolitul, dorea să fie făcute câteva protoierii în eparhie și întreaga țară să fie plină de episcopate fără mitropolii, ca să dispară „heghemonia”. A strigat la mine ca-n pădure:

– Măi! Măi! Măi! Și la Argeș ați lipit Teleormanul din Arhiepiscopia Bucureștilor! Te-ai opus atunci?

– Da, dar Argeșul era în Mitropolia Olteniei și acum ați câștigat un județ în Mitropolia Munteniei și Dobrogei. Ș-apoi, dacă e prea ciopârțită cea mai mare arhiepiscopie din țară, la Prahova poate să nu se mai facă episcopie, că vă închideți drumul spre munți.

Episcopul Pavel Șerpe

– Da! Da! Da! Că bine zici, Calinic, este prea apropiată de București!

Doream să-l încurajez, dar faptul că azi nu este episcopie la Ploiești, vinovatul nu sunt decât eu. Și mai era, strategic, dorinţa de a menţine în componenţa Episcopiei Argeșului, noul judeţ Teleorman.

Se înţelege de la sine că Patriarhul Teoctist, deși nu era de acord în sinea sa cu noua arondare pentru eparhiile recente, a aprobat, cu înţelepciune, ca să nu mai stârnească împotriviri.

Așa a luat act de adresa Sfântului Sinod din 6 martie 1990 privind reînfiinţarea Episcopiei Argelului, cu reședinţa în orașul Curtea de Argeș, precum și Decretul nr. 86 din 21 februarie 1990 al Consiliului Provizoriu de Uniune Naţională, prin care s-a recunoscut înființarea Episcopiei Argeșului.

După ședinţa Sfântului Sinod, când toată lumea plecase, a trimis pe una dintre maicile slujitoare la Palat să mă cheme pe terasă.

– Iote, Calinic, azi am să-ţi fac un cadou, în prima zi, când Sinodul m-a chemat la datorie. Mi-a cerut să iau loc la masa de pe terasa colonadelor din interiorul Palatului.

Tacticos, cum îi era felul, l-am auzit grăind solemn:

– Iote! Îţi semnez Decizia Patriarhală prin care îţi încredinţez conducerea noii Eparhii a Argeșului. Vei pregăti alegerea de deputaţi în noua Eparhie și cele de trebuinţă pentru alegerea ierarhului titular:

„Art. 1 – Începând cu data de 4 aprilie 1990 încredinţăm Preasfinţitului Arhiereu Vicar Calinic Argeșeanul Locotenenţa de Episcop al Episcopiei Argeșului, până la alegerea și instalarea titularului acestei eparhii, cu îndreptăţirile ce decurg din aceasta.

Art. 2 – P.C. Pr. Constantin Galeriu, Vicar Administrativ al Arhiepiscopiei Bucureștilor este însărcinat cu comunicarea acestei decizii.

Dată în reședinţa Noastră din București, la 4 aprilie 1990."

Așadar, la 41 de ani de la data desființării, în 1949, se începea refacerea Eparhiei Argeșului și Muscelului.

În faţa mea a pus semnătura care arăta ca o spinare de melc. M-a asigurat că Episcopia va primi ca patrimoniu, la început, 1/3 din veniturile fostei Eparhii a Râmnicului și Argeșului și 1/7 din partea Arhiepiscopiei Bucureștilor, noua Eparhie urmând să facă parte din componenţa Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

I-am mulţumit pentru încredere. Fusese o surpriză pentru mine, mai ales că era primul act semnat, după ședinţa Sinodului din 4 aprilie 1990, când se întorsese de la Sinaia.

A fost o foarte mare bucurie, că Argeșul intra pe linie dreaptă în dipticele istorice ale Patriarhiei Române.

Calinic Argeșeanul primea sarcina de a organiza, pentru veacul veacurilor, mult așteptata eparhie, căreia în anul 1949 îi fusese risipit tot inventarul mobil și imobil, lăsând pentru multă vreme un gol mare și dureros în istoria zbuciumată a Eparhiei Argeșului.

Cunoșteam în amănunt tot dezastrul care se consumase în acea perioadă, așa încât am stăruit cu multă îndârjire să se refacă întregul inventar rătăcit și să se adauge noi realizări, cu multă osteneală, patrimoniului istoric, cultural și patrimonial al Episcopiei Argeșului, nou reînfiinţate după evenimentele din anul 1989.

Candidat fără voie

Când am scris acest titlu, mi-a venit în minte un episod în care Gheorghe Nenciu, Vicepreședinte al Departamentului Cultelor, într-un dialog cu mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iustin Moisescu, deputat în Marea Adunare Naţională și membru în Frontul Democraţiei și Unităţii Socialiste, îi cerea, pur și simplu, să-l ajute să ajungă și el deputat.

– Înălţuţule, te rog să mă ajuţi și pe mine ca să ajung deputat!

– Mda, măi Nenciule, am să te ajut. Dar pentru aceasta trebuie să ai un merit oarecare. Cam ce merite ai tu pentru aceasta?

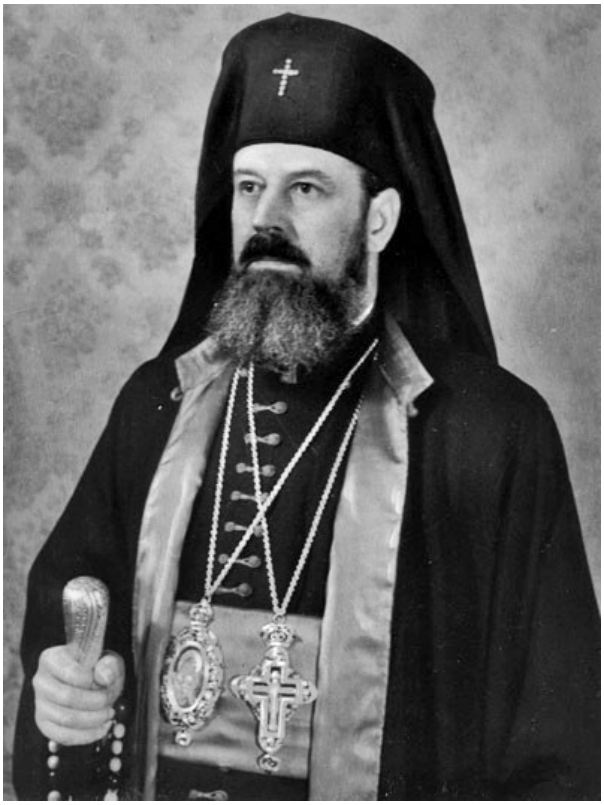

Iustin Moisescu, Mitropolit al Moldovei și Sucevei

Stătea Nenciu cu ochii holbaţi la Iustin și se gândea cam la ce s-ar fi putut gândi Iustin, cel cu privirea fioroasă.

– Fac legătura între Stat și Biserică. Și ăsta nu-i lucru simplu, după cum vă este cunoscut.

– Mda! Ai făcut cumva vreun pod? Vreo cale ferată?

Auzind vorbele marelui mitropolit, s-a lăsat păgubaș și nu a mai solicitat vreo intervenţie pentru deputăţie.

Trecând vremea și ajungând la Argeș, am primit o vizită din „sferele înalte" (dar parcă numai una?). Mi-a venit în minte că ar fi fost potrivit să-l abordez pe demnitarul comunist. Cum aș putea ajunge și eu deputat în Marea Adunare Naţională?

Mare mi-a fost mirarea, când am auzit:

– Aţi făcut ceva important pentru cetăţeni, spre exemplu, un pod? M-am gândit că mă aflam în faţa celor care aveau mania podurilor! Bine că nu m-a întrebat și de calea ferată!

– Da, am făcut mai mult decât 10 poduri! Când am venit la Argeș, m-am ocupat de consolidarea Bisericii Sfântului Nicolae Domnesc, care avea mare nevoie de restaurare. S-a salvat un monument istoric unic!

A dat peste noi Revoluţia sau Evenimentele, ca la casa săracului, cu nădejde bună de izbăvire. Se derulau pregătirile pentru alegerile din Parlamentul României. Prin februarie 1990, pare-mi-se, au venit la Palatul Episcopal, doi inși pe care nu-i mai văzusem până atunci.

– Dorim, Preasfinţite Calinic, episcopul nostru drag, să ne primiţi la o cafea că ne este tare frig. Abordarea m-a surprins, dar m-a și bucurat, zicându-mi în gând că aceștia erau oameni sinceri și apropiaţi. Mă săturasem de mutre acre. Când am auzit și expresia: „episcopul nostru drag", mi s-a bucurat inima. Nu mai auzisem așa vorbă, după cele ce pătisem la Revoluţie.

Din vorbă în vobă, am aflat că unul dintre comeseni se chema Cătălin Rădulescu, cu pregătire în domeniul medicinei. Dintr-o dată, l-am auzit:

– N-aţi fi de acord să candidaţi pentru un loc de deputat în Parlamentul României? Vorbele m-au surprins de-a binelea.

– Ne-am bucura, s-a arătat stăruitor oaspetele, să fiţi de acord. E nevoie în noua legislatură și de clericii Bisericii Ortodoxe. Ceilalţi de la cultele din România vor candida și vor fi aleși, iar Biserica Ortodoxă va sta pe alături.

Mi s-a părut foarte pertinent argumentul doctorului Rădulescu, nepotul preotului Rădulescu de la Poenarii de Muscel.

– Deși s-a închis lista cu candidaturile, merg la București acum și vă punem pe listă la Argeș. Sperăm că veţi ieși *deputat independent* pe lista Frontului Salvării Naţionale.

– Glumiţi frumos! Dar ar fi interesant, așa, ca idee. Oaspeţii au plecat în drumul lor, iar eu am luat povestea cu deputăţia drept o discuţie pasageră. Nici pe departe nu puteam lua în serios o propunere de la prima vedere. Nu uitam nici Comunicatul cu neimplicarea în politică, de niciun fel, personal lucrând la alcătuirea lui cu profesorul Ioan Floca și Părintele Galeriu Constantin, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

După o vreme, am fost convocaţi la ședinţa Sfântului Sinod. Pe măsuţă, în chilia rezervată din Palatul Patriarhal, am găsit o hârtie cu apostila Patriarhului Teoctist, scrisă în partea dreaptă a colii, sus: „În original, P.S. Calinic". Am citit pe nerăsuflate noutatea:

„Preafericite Părinte Patriarh,

Un grup de preoţi de la Argeș, vin să vă relateze unele fapte ce se petrec la Curtea de Argeș.

Am luat cunoștinţă din ziarul *Argeșul liber*, din 25 aprilie 1990, că pe lista candidaţilor la deputăţie a unui partid politic (F.S.N.) apare și numele unei feţe bisericești – a P.S. Calinic Argeșeanul. Această știre o reia și ziarul *Opinia* din ziua de 4 mai, publicând o fotografie și biografia P.S. Calinic – al treilea în rândul candidaţilor la deputăţie.

Această știre a produs o gravă indignare în rândul preoţimii argeșene, ba chiar și a cetăţenilor argeșeni – inclusiv a celor care aparţineau acelui partid politic, pe lista căruia era înscrisă candidatura.

Totodată, a început să se extindă știrea mutării Episcopiei Argeșului la Pitești, știre difuzată – nu știm de cine – dar pe care preoţimea și cetăţenii argeșeni au pus-o în legătură cu candidatura P.S. Calinic.

Indignarea preoţimii argeșene, în legătură cu aceste știri, a fost materializată într-un memoriu, prin care s-a cerut ca sediul Episcopiei Argeșului să rămână așa cum a fost stabilit iniţial de Sfântul Sinod, în Curtea de Argeș (memoriu depus la Cancelaria Sfântului Si-

nod nr. 4847/11.05.1990) și unul identic adresat domnului ministru al cultelor (înregistrat la nr. 3486/11.05.1990, iar indignarea cetăţenilor argeșeni, într-o „Moţiune de Protest" a P.C.U.N.-ului Curtea de Argeș, pe care o anexăm în copie).

Noi, preoţii argeșeni, dorim să păstrăm unitatea dintre noi cu unitatea cu Biserica Străbună.

Ori numele P.S. Calinic pe lista candidaţilor la deputăţia unui partid politic – care este contrară și comunicatului Sfântului Sinod, comunicat ce a fost difuzat la televiziune de P.S. Daniel Ciobotea, nu face altceva decât să dezbine preoţimea argeșeană.

Prin atitudinea P.S. Sale, P.S. Calinic se desprinde de preoţimea argeșeană, care dorește ca episcopul lor să nu aparţină de niciun partid politic.

Credem că P.S. Calinic trebuie sfătuit să candideze la un alt scaun episcopal, lăsând ca la Argeș la Episcopie nouă, să fie episcop nou."

După cum s-a menţionat în scrisoarea adresată Patriarhului Teoctist, acum redăm textul din „Moţiunea de Protest":

Moţiune de Protest privind candidatura pentru Parlament a episcopului vicar Calinic Argatu Argeșeanu:

„C.P.U.N. Curtea de Argeș a aflat cu surprindere și cu mâhnire că a fost propus drept candidat pentru parlamentul ţării P.S. Episcop Vicar Calinic Argeșeanu cunoscut ca emblemă a unui trecut, fiind persoană din imediata apropiere și privilegiatul fostei familii conducătoare.

Mâhnirea noastră este accentuată de împrejurarea că este și candidatura din partea Frontului Salvării Naţionale, partid care a preluat numele și gloria de la Frontul Revoluţiei din decembrie 1989.

Faţă de acestea, exprimând opinia cvasiunanimă a cetăţenilor orașului (care ni s-au adresat și în scris) și ţinând seama de faptul că propunerea a fost făcută fără consultarea organelor locale ale F.S.N. protestăm în numele locuitorilor orașului Curtea de Argeș și cerem excluderea din lista de candidaţi a P.S. Episcop Vicar C.Argatu Argeșanu."

Într-una dintre seri, la ședinţa Sfântului Sinod, l-am auzit pe Patriarhul Teoctist cum a început să se plângă de unii și de alţii, clerici cu precădere, care nu împlineau hotărârile Sfântului Sinod. Spre o și mai mare mâhnire, erau ierarhi care se abăteau de la ceea ce ei votaseră.

– Ce zici, Calinic, despre nerușinarea unora care se îmbracă în pielea de lupi moraliști?

– Ce să zic? Sunt niște inconștienţi sau de-a dreptul uituci.

– Păi, vezi? Ai dreptate! Tu în care grupă te regăsești?

Știam unde bătea șaua, ca să priceapă măgarul! N-am scos un cuvânt. După vreo zece minute, a reluat povestea cu neascultarea unor sinodali.

– Cum numești, Calinic, reclamaţiile preoţilor de la Argeș care te condamnă că faci politică de partid și că ești pe listele eligibile de deputat în Parlamentul României?

– Nu știu nimic despre lucrul acesta. N-am cerut nimănui nimic în sensul ăsta. N-am făcut cerere de intrare în sânul vreunui partid politic. Iar ce aud acum am văzut scris într-o plângere către Preafericirea Voastră și Ministerul Cultelor.

– Păi, vezi? De asta avem noi nevoie acum? Să faci un protest și să aduci document în cauză. Că refuzi orice candidatură și fii liniștit că nu te pune nimeni pe listă fără voia ta.

– Ca să nu fie gâlceavă, promit că voi face plângere să mă scoată de pe lista de alegeri.

– Foarte bine! Dar cu mutarea reședinţei de la Argeș la Pitești, este adevărat? Ce știi despre asta?

– Mă gândeam să găsim o locaţie cancelariei pentru că este la mijlocul judeţului și e mai aproape și pentru teleormăneni. Dar de mutarea reședinţei, nici vorbă. Sunt doar răutăţi omenești.

– Nu! Nu! Nu! N-ai dreptul să faci asta! Tu nu poţi schimba ce a hotărât un Sinod de atâtea veacuri! Tu ești mai mare ca sinoadele?

– Era doar un gând. Acum, gata! Am renunţat la el. Iertaţi-mă! N-am să mai fac nimic până nu vă consult și doar cu aprobare voi face totul.

– Am să văd cât ţin promisiunile tale!

Am început să fiu mai atent și să iau pe rând lucrurile care cereau grabnică rezolvare. Am văzut ziarul „Argeșul liber" care anunţa candidaţii la Parlament, propuși pentru Cameră și Senat. La începutul lunii mai 1990, am văzut o reluare a articolului din „Argeșul liber", cu deosebirea că apăreau și niște mici poze, tip buletin, cu chipul celor care erau pe listele de candidatură.

Eram liniștit, oarecum, în firea mea, pentru că nu știam de povestea candidaturii. Însă dovezile erau palpabile. M-am adresat celor în drept să-mi retragă numele de pe liste. Am primit o adresă că se operase în liste și nu mai figuram în rândul candidaţilor. Prinsesem curaj să ies în public, pentru că povestea asta cu candidatura nu picase bine multora și nici mie, ca imagine.

Reclamaţia preoţilor argeșeni era la obiect, mai ales că cei care o semnau, în majoritate erau preoţi care suferiseră din cauza politicii, făcând ani grei de temniţă. Ceilalţi semnatari, mai tineri, s-au adăugat pentru credibilitate.

Deci prima parte a situaţiei era limpede, preoţii argeșeni nu aveau nevoie de gâlceavă politică. I-am respectat și-i respect pentru aceasta. Aveau opinie sănătoasă și nu doreau ca și alţii să pățească ce îndураseră ei.

Pe de altă parte, din scrisoarea protestatară a preoţilor reieșea că ei făceau politică activă, întrucât menţionau în demersul lor și „Moţiunea de Protest", atașată reclamaţiei, adresată Patriarhului Teoctist. Așa că se prinseseră singuri în capcană și cu propria semnătura.

A trecut vremea. În luna mai au avut loc alegerile pentru Parlament, pe bază de liste, unde eram în cârd descrescând, eu ocupând locul trei. Când am văzut rezultatele, m-am cam speriat. Nu-mi venea să cred ochilor. Cei de la organizaţia F.S.N. nu operaseră în liste, ci doar îmi trimiseseră o dovadă că mi se aprobase solicitarea. Am protestat din nou. Cei cu treaba asta au zis:

– Nu te îngrijora, părinte Calinic, vă veţi retrage, iar locul dumneavoastră va fi ocupat de următorul de pe listă. Și apoi, e o mare bucurie că noi am strâns voturi, peste 85% din electorat. Vă mulţumim că aţi avut răbdare cu noi. Nu vrem să vă împovărăm cu o demnitate în plus. Sunt mulţi care stau la rând.

Povestea asta m-a cam pus pe gânduri!

Cum adică? Pe seama mea s-au adunat voturi și acuma să se bucure alţii? Nu-mi venea la îndemână acest lucru, încât, cu răbdare, am lăsat ca lucrurile să meargă în voia lor. Am făcut-o, în pofida felului meu de a fi.

Pe 30 mai 1990, am fost convocaţi ca să ni se înmâneze Certificatele de aleși ai poporului. M-am dus fără voia mea, parcă mă împingea cineva de la spate.

Mergeam fără voie, dar mergeam! Nu doream să las locul meu de deputat altora. Se trezise în mine un fel de ambiţie omenească! Cum s-o numești altfel?

Ne-am văzut toţi. Ne-am cunoscut. Ne-am pozat. Apoi, am făcut un mic popas cu o gustare stropită cu o picătură de vin, într-o încăpere cu ferestre largi. Prezenţa mea în grupul de parlamentari argeșeni era o surpriză, dar, după cum am văzut și am auzit, se bucurau și chiar se lăudau cu mine. Ce? Nu-i frumos să mă arăt puţin fălos? Sigur că glumesc!

La masă, m-am apucat să întreb, cum e obiceiul meu de nesuferit, câteodată:

– Sala asta are peste tavan ceva construit?

– Nu, a răspuns șeful unităţii.

– Dacă ar veni un cutremur, am zis eu, ca din senin, trebuie să vedem cum și unde o ia placa de sus. Urmărim direcţia cu calm, și, de la caz la caz, ne deplasăm și noi prin încăpere. În cazul în care se rupe în bucăţi, fugim sub masa din colţ, care are loc să ne adăpostească. N-am terminat de rostit povestea că imediat a început să se clatine clădirea. Deja cutremurul era pe noi!

Cât ai clipi, toţi au luat-o la picior într-o repezeală, de m-a apucat râsul. Am rămas singur-singurel la masă și pe scaunul unde mă așezasem de prima dată. N-a fost ușor, dar Domnul m-a întărit ca să nu o iau la fugă și eu după dânșii.

După vreo douăzeci de minute, unul câte unul veneau spre terasă. Nicolae Olteanu, primarul de atunci, zicea:

– Nu-i nicio problemă. Barajul stă bine. La Arpechim totu-i în ordine. La Colibași, la Institutul Atomic nicio belea. Clădirile n-au suferinţe, iar victime omenești nu sunt.

Auzeam pentru prima oară cum se pun problemele în cazul unei calamităţi. Eram bucuros că-s oameni de ispravă.

– Vai! Părinte Calinic, dar ce v-a venit să vorbiţi despre cutremur, a zis deputatul coleg, Sandu Nichita?

– ?!?

– Doamne ferește! Dar sunteţi periculos. Sunteţi aducător de nenorociri, a spus oarecum cu inima strânsă și uitătură speriată, Nicolae Olteanu!

Îmi venise așa, ca din senin, să vorbesc despre cutremur. Și asta nu era prima oară. Așa se întâmplase și în anii trecuţi: în 1977, când eram la Cernica; în 1986, când eram la Curtea de Argeș. Pentru ambele cutremure făcusem pregătirea de prevenire cu o jumătate de oră înainte. Nu mă laud cu aceasta și nici cu altele, dar așa am primit semne de sus! Și asta numai păcătoșilor li se arată, ca să se ferească de a muri cu păcate neispășite!

Colegii de Parlament erau oameni de treabă, așezaţi, sobri, cu aleasă pregătire și bună creștere. Protestatarii de la Curtea de Argeș, clerici și mireni, nu știu ce au mai spus sau scris despre deputatul nedorit, pentru că nu aveam timp, nici de citit presa, nici de ascultat diferite păreri libere pe care le garanta noua libertate din Ţară.

Apropo, despre cutremure, nu doresc ca cineva, Doamne ferește!, să se sperie că eu aș prezice oarecare nenorociri, dar, cel puţin, despre cutremurul din 30 mai 1990, sunt martori care trăiesc și care pot adeveri!

Refacerea Eparhiei Argeșului

Patriarhul Teoctist din Carpaţii sinaitici, părăsind liniștea chinoviei pentru a intra din nou în gâlceava zilei, a regretat acest lucru toată viaţa sa (am fost martorul ocular al multor episoade din viaţa postrevoluţionară a mult încercatului și dosăditului Patriarh!).

Locotenenţa Patriarhală împărţise anumite teritorii din Arhiepiscopia Bucureștilor și alcătuise nou-reînfiinţata Eparhie a Argeșului, căreia i s-a alăturat judeţul Teleorman. Aceasta fusese în componenţa Eparhiei Bucureștilor, care cuprindea, înainte de împărţeala pe eparhii, judeţele: Ialomiţa, Călărași, Giurgiu, Prahova, Teleorman, Sectorul Agricol Ilfov și Bucureștiul, cu câteva milioane de suflete.

O adevărată Elveţie răsăriteană, cu văi, munţi și câmpii, bogăţii nesfârșite și frumuseţi rupte din Rai, cu vrednicii istorice de excepţie, din care, doar judeţul Teleorman se alăturase Argeșului.

Patriarhul Teoctist plecat din fruntea Sinodului, cu voia sa, neaprobat de ierarhi, la întoarcere, socotea nevalide hotărârile Sinodului, condus de un quintet de sinodali, care nu-i erau agreabili, decât în mic număr, cum se zice omenește și nu câinește.

După ce, în 4 aprilie 1990, mi-a încredinţat organizarea Eparhiei Argeșului și Teleormanului (spunem mereu așa, pentru a se înţelege că judeţul Teleorman se rupsese de Arhiepiscopia Bucureștilor!), m-a convocat la o ședinţă unde mai erau câţiva inși. După bineţe, cu o stare de spirit cam răvășită, l-am auzit glăsuind:

– Să știi, măi Calinic, că nu s-a procedat corect cu luarea la Argeș a judeţului Teleorman! Locotenenţa Patriarhală a îndrăznit prea mult asupra Arhiepiscopiei Bucureștilor.

– Nu-i nicio problemă, Preafericite Părinte Patriarh, Argeșul poate fi Eparhie și fără Teleorman, dacă asta vă supără așa de mult. Dar hotărârea e dată și Decretul de recunoaștere și publicarea în *Monitorul Oficial*, cred că este de mult făcută.

– Da! Da! Da! Dar, iote, protopopiatul Videle nu vrea să aparţină de Argeș. Cel de la Turnu Măgurele protestează în frunte cu vrednicul protoiereu Marian Ciulei, că-i mai aproape de București, Argeșul fiindu-i peste mână.

– Văd că-s bine puși la cale. Frumoasă regie!

– De bună seamă, și cei de la Alexandria vin, cete-cete, să protesteze la București!

– Foarte bine! Fie voia lor! Dar numai a lor să fie, nu cumva, vreo ispită diavolească-omenească să inspire și să încurajeze, că eu n-o fac, de bună seamă, că n-am niciun interes să se ciunteze Eparhia, deja aprobată!

– Iote, și cu cei de la Protoieria din Câmpulung m-am înţeles și le-am aprobat ca să ţină, ca odinioară, de București. Nu cum i-ai smuls tu din Eparhia Bucureștilor în 1988 și i-ai atașat Episcopiei Râmnicului și Argeșului, fără aprobarea mea. Ce crezi tu, bine m-am simţit eu atunci, când m-ai sfidat în public?

– După cum am înţeles, s-a pus la cale, strategic, o dezmembrare a Episcopiei Argeșului și Teleormanului. Aș dori să știu dacă se poate admite ca Episcopia Argeșului să cuprindă doar Protoieria Curtea de Argeș! Este îndestulător! O mitropolie grecească are circa 80-100 de parohii? Episcopia nu poate avea cât o mitropolie?

– Da, da, dar asta-i altă treabă. Nu se potrivește la noi, a zis Patriarhul Teoctist, scărpinându-se la tâmplă (semn că era în încurcătură).

– A! Dacă nu sunteţi de acord nici cu alcătuirea aceasta, nu-i mai bine să fie doar Mănăstirea Argeșului, că tot se află reședinţa în curtea ei, din anul 1793?

– Apăi, cu tine Calinic, nu se prea înţelege lumea!

– Așa este! Și zic și eu, așa într-o doară: blestemat să fie oricine se amestecă în viaţa Eparhiei Argeșului și Teleormanului, eparhie batjocorită în decursul timpului de toţi nenorociţii!

Nu știu cum am scăpat vorbe atât de năstrușnice, pe care, desigur că mai târziu le-am regretat, dar nu le-am uitat nici după 25 de ani! Semn că nu trebuiau rostite. Adevărul, însă, trebuia spus!

Fără să zică nimic, Patriarhul Teoctist s-a ridicat iute de pe scaun și a părăsit salonul, lăsându-ne să vorbim singuri.

De la București, am mers la Teleorman. Eram tulburat peste măsură. Nu aveam cu cine să mă sfătuiesc, dar nici nu voiam să-mi împărtășesc amărăciunile cu cineva, având impresia (ce mai impresii îmi făceam!) că cei care m-ar fi ascultat, m-ar fi luat în batjocură, după cum s-a și întâmplat.

Făcând vizite canonice prin protoieriile judeţului Teleorman, am constatat că pe acolo nu mai trecuse în vizite pastorale decât Patriarhul Teoctist, când era episcop vicar, o dată, de două ori și mitropolitul Ghenadie Petrescu, în secolul al XIX-lea.

Poate mai trecuseră, dar din însemnările cuprinse în Evanghelii nu am găsit nicio literă. Mare mi-a fost mirarea, când l-am întrebat pe Patriarhul Teoctist:

– Dacă tot iubiţi așa de mult Teleormanul, când aţi fost ultima dată acolo?

– Ehei, Calinic! Acum vreo cincizeci de ani!

– Care va să zică, la Catedrala Sfântul Haralambie din Turnu Măgurele, ctitoria Regelui Carol I, din secolul XIX, n-aţi fost?

– Din păcate, nu am fost! Dar am auzit că este tare frumoasă. O imitaţie a Curţii de Argeș. Unde să mergi mai întâi, în așa întinsă Eparhie?

– Așadar, e o bucurie pe Preafericirea Voastră că aţi scăpat de un judeţ lăturalnic și așa de rar vizitat pastoral.

– Acum rămâne așa, la Argeș, dar eu nu pot opri pe preoţi să protesteze. Vei vedea cum te descurci. Fii mai potolit că s-au cam speriat de tine.

– Mai mult de jumătate din judeţul Teleorman este neoprotestantizat. Multe sate nu au preoţi de zeci de ani, iar în unele parohii, din lipsă de preot, morţii au fost îngropaţi de către cântăreţi și chiar doar de familie, mai rău ca la păgâni.

– Cum, măi Calinic, așa să fi fost? Nu exagerezi, ca de obicei?

– Puteţi auzi ce am auzit și eu, ca să vă îngroziţi. Consilierul administrativ bisericesc, fost protoiereu la Videle (îl aveţi aici în staf!) a ascuns parohiile vacante ca să nu fie ocupate. O adevărată crimă pastorală. Au fost suplinite câte două-trei, de către un preot, contra cost, anual. Așa s-a întâmplat peste tot și, mai ales, în protoieria Alexandria, care protestează, pentru că am înlocuit pe cel lipsit de responsabilitate pastorală.

– Lasă-i încet, Calinic, că vin pe capul meu. Și așa am destule necazuri.

– Știţi că urmele cutremurului din 1944 și 1986 nu s-au tămăduit nici acum? Este un adevărat dezastru! Așa că nu mă mai angajez la o nenorocire în plus. Episcopii vicari pe care i-aţi avut nici n-au dat prin Teleorman. Episcopul Roman Ialomiţeanul să meargă acolo și să repare stricăciunile, nu s-o facă pe democratul prin București și să râdă de noi că suntem niște proști care umblăm pe drumuri.

– Dar cine l-a putut scoate pe Roman dintr-ale lui? Am auzit că ai fost la Videle să schimbi protoiereul. Cum a fost?

– Exact cum au primit sfaturile de la București. Ei au ieșit din biserică și a rămas doar consilierul Gheorghe Pârvan. I-am chemat să intre în biserică. N-au spus nimic, rămânând afară. Le-am spus: să rămâneţi pururea afară din Biserică și să fie pedepsit cine v-a învăţat să faceţi așa!

– Vezi, Calinic, așa nu poţi rezolva nimic. Trebuie să ai dulceaţă în glas și mai ales iubire în inimă.

– Dar cei care Vă învenineză de prin curtea asta, au dulceaţă și iubire în inimă?

– Lasă tu pe alţii! Eu vorbesc de tine, Calinic. Nu-i bine să umbli cu hadaragul prin cetate. Unii preoţi sunt sensibili și nu te cunosc bine, că eşti bun la inimă, dar aspru în glas, deși ierţi foarte repede, chiar prea repede.

Eram la masă. Pe Patriarhul Teoctist îl supărase dialogul. Îl simţeam, deși avea tonul catifelat și legănat ca spicele de grâu în adierea vântului, că meritam o lingură direct în frunte sau peste clanţă. Peste firea locului se așternuse o tristeţe apăsătoare.

O făcusem lată! Nu știu cum să zic, dar aveam o vehemenţă necunoscută mie până atunci. M-am gândit și la faptul că, poate, având și calitatea de deputat în Parlamentul României, îmi dădea brânci să nu fiu atent și să vorbesc cam necivilizat, mai ales că la una dintre ședinţele Sinodului avusese loc un schimb de vorbe, nu tocmai ortodoxe.

Patriarhul Teoctist, pentru a se lămuri și problema implicării în politică a clerului ortodox, catadicsise să-și arate poziţia clară, fără echivoc.

– Cei care sunteţi în structurile politice, să binevoiţi a respecta poziţia Sinodului Bisericii din 3-4 ianuarie 1990, când s-a hotărât neimplicarea activă în politică. Iată primesc

telefoane, zi și noapte, de la protestatarii care mă acuză, că nu iau măsuri împotriva celor care s-au implicat în politică, ca, spre exemplu, Preasfinţitul Calinic Argeșeanul!

– Nu sunt implicat în nicio politică, de niciun fel. Am fost pus fără voia mea, ca independent pe lista F.S.N.-ului.

– Da! Da! Pe lista F.S.N.-ului, ca independent, dar în aceeași căruţă cu ei, de unde iei damful politic.

– Tot așa cum au luat și alţi ierarhi de aproape 50 de ani, ca și deputaţi în Marea Adunare Naţională, care au ridicat mâna și au votat toate legile comuniste.

– Nu! Nu! Tu nu ești deputat din partea Bisericii! Ești deputat F.S.N.-ist. Noi nu te recunoaștem!

– Sunt un deputat, fără voie, ca Păcală primar, care are ușa deschisă – oficial – în Parlament și poate duce și aduce cereri și hotărâri de folos Bisericii. E o șansă în zorii democraţiei și apoi au fost ierarhi deputaţi în istorie: Nifon, mitropolitul, Calinic, Sfântul de la Cernica, Ilarion de la Argeș, Melchisedec de la Roman și alţii. Iar dacă nu se poate, nu mă voi duce la nicio ședinţă.

A fost o aruncare de minge la fileu, oricum, aproape inadmisibilă. Mă gândesc uneori, cu sfială și rușine, ce a putut însemna astfel de atitudine răzvrătită, cu gândul de a merge până la capăt cu argumentele pertinente, aș zice eu.

Astăzi, mă minunez și nu mă recunosc!

Pe acest fond de situaţie vânătă, se brodau discuţiile cu bietul Patriarh Teoctist, rănit de mulţi, din toate părţile. Îmi era în sine o mare rușine, dar nici scuze nu-mi venea să cer. Ciudată situaţie! Dar nu peste multă vreme, mi-am cerut iertare, primind binecuvântarea liniștitoare, pe care o dădea bucuros dacă, bineînţeles, simţea că nu te fățărnicești.

Caut chilie

Mare bucurie a fost pentru Episcopul Gherasim al Râmnicului, de data aceasta, că, în sfârșit, Calinic va pleca de la Vâlcea și va rămâne singur, crai pe plai.

Într-o zi, când mi-a spus că locul meu trebuie să fie la Argeș, i-am spus că nu doream să fiu ales titular la Argeș.

– Preasfinţia Voastră, nu fiţi încăpăţânat. Ocazie ca asta nu se ivește decât foarte rar. Eu aș candida, dar sunt la Vâlcea de puţină vreme și nu e cazul să fiu considerat un itinerant.

– Nu mă pot obișnui cu ideea de a rămâne, mai ales după spaimele încasate în decembrie 1989, când era să-mi pierd capul. Deci, să nu se conteze pe mine din capul locului și să spuneţi și Patriarhului Teoctist ce gândesc despre lucrul acesta, ca să se știe din vreme.

– Așa! Așa! Așa! Nu aud ce spui! Trebuie să dorești acest lucru. Ai stat destul cinci ani ca arhiereu. Ai căpătat experienţă. Am muncit bine împreună. Eu te susţin. Mai ales că nu te-am dorit ca arhiereu și acum e o bună ocazie să fiu eliberat de prezenţa unui lungan. E vremea acum!

– Aș dori să-mi fixaţi o chilie la Mănăstirea Hurezu unde, cu binecuvântare, să pot vieţui până la moarte. Nu voi ieși din mănăstire decât în ascultare, cu binecuvântare de la Preasfinţia Voastră.

– Așa, așa, așa, se vede că ai o scoarţă la creier. Eu spun una și tu spui altele de care nu vreau să aud. Gata!

Când se ajungea pe palierul lui „gata" era semn că Moșul Gherasim se supăra și trebuia oprită povestea, ceea ce și făceam.

Zilele treceau, când la Parlament, când în Teleorman, când pe teren, în Argeș. Reîntâlnindu-mă cu Gherasim, l-am rugat frumos să mergem până la mănăstirea Hurezu. Ajunși acolo, după treburile oficiale pe care le avea, l-am rugat să vedem noua mea chilie, în bătrâna chinovie.

– Tot nu te-ai liniștit? Ce am vorbit noi? Nu-s de acord cu nicio chilie. Nu ești moșneag să te retragi. La treabă, băiete! Să nu-mi mai spui nimic despre asta, niciodată.

S-a burzuluit Moșul arhieresc la mine și-i scăpărau privirile a mânie. N-am mai insistat. Mi-am cerut cuviincios iertare, iar gândul mi-a zburat tocmai la Cluj, la Teofil Arhiepiscopul, mai în vârstă ca Gherasim, care speram să mă primească în ascultare arhierească. Nu i-am spus nimic atunci, luându-mi rămas bun pentru totdeauna de la cea mai frumoasă ctitorie brâncovenească din Ţara Românească.

Într-una dintre zile, Episcopul Gherasim m-a chemat la birou și, după o scurtă convorbire, mi-a dat inventarul Episcopiei Argeșului, cu dosar scris cu creionul, pe care l-am pus în geantă. Mi-a spus aluziv că era bine să stau mai mult în Eparhia Argeșului, unde aveam Decizie Patriarhală de locţiitor de episcop al Argeșului și să mă ocup de organizare. Probabil că se așteptase ca Patriarhul Teoctist să-i încredinţeze locotenenţa de la Argeș.

Eu n-am prea înţeles vorbele Episcopului Gherasim. N-am înţeles să-mi iau traista și să plec. Mă învăţasem la Râmnic și nici nu aveam de gând se plec pentru că nu doream să rămân la Argeș. Eram bucuros să mai vină și alţi ierarhi să se bucure de fericirea celor cinci ani ai lui Calinic Argeșeanul. Vlădica Vicenţiu îmi tot spunea că cea mai mare dorinţă și chiar ultima a vieţii sale era să fie ales la Argeș!

Câinele furat

În primele luni ale anului 1990, în Ardeal, în zona Covasnei și Harghitei, erau probleme grave. Românii aveau de întâmpinat unele reacţii etnice. Din zona Harghitei, fiul preotului Călugăr Nicolae, absolvent de Teologie, trecuse munţii și venise la Argeș, unde mi-a povestit despre supărările de acolo. L-am primit și l-am pus să conducă mașina oficială.

Într-o seară, Episcopul Gherasim m-a sunat și mi-a spus:

– Așa, așa, așa, mi se pare că șoferul Preasfinţiei Tale a furat un câine din curtea Episcopiei, l-a pus în portbagaj și l-a dus la Argeș! Poate știi ceva! Să-mi aduceţi câinele urgent, iar în curtea Episcopiei nu mai aveţi ce căuta.

– Este imposibil! Cine a văzut că l-a luat? În portbagaj nu a fost nimic. Un câine face zgomot. N-am auzit nicio mișcare. Îl voi întreba, de bună seamă!

Nu fusese nicio răpire de câine, nici în glumă, măcar. Cui îi era mintea la glume nesărate și cu cine?

Mare mi-a fost mâhnirea cu povestea răpirii câinelui, dar și cu ceea ce am citit în inventarul pe care mi-l dăduse înainte de a ieși povestea romantică, ticluită cu scopuri ascunse.

După ce am văzut tot inventarul, am înţeles că era, într-adevăr, un inventar, dar nu al lucrurilor luate la Vâlcea, ci un inventar cu piesele propuse și aprobate pentru casare. Așa că, practic, nu primisem nimic. Mi-am dat seama de păcăleala episcopului Gherasim, care nu voia să dea nimic din inventarul oficial al fostei Episcopii a Argeșului, din anul 1949. Cred că vă închipuiţi amărăciunea și vehemenţa, dar am lăsat totul pe seama Patriarhului Teoctist, sub a cărui canonică rânduială eram, dar nu prea realizam, din cauza evenimentelor care se derulau spectaculos.

După cele două evenimente locale „a la gâgă”, inventarul pocit și câinele răpit, am înţeles că nu voi mai călca niciodată în curtea Episcopiei Râmnicului. După o vreme, însă, eparhiotul vâlcean mi-a telefonat:

– Așa, așa, așa, nu te mai supăra. Câinele a fost găsit. Nu trebuie ca noi, care ne-am împăcat așa de bine cinci ani, să ne supărăm pentru un câine. Dă-o încolo de potaie. O fi fost ascuns pe aici, pe undeva, de cineva!

– Aţi aflat cine l-a pitit? Se dorea să nu mai intru în curte la Episcopie. Nu voi mai intra niciodată. Bine că v-aţi lămurit că nu suntem hoţi de câini.

– Nu știu! Dar am aflat de la maici, pe aici. Nu știu care a zis. Dar nu mai fi supărat. Vino până la mine să vorbim.

Aceasta fusese regia arhierească sau monahicească de a înţelege că nu mai aveam ce căuta pe acolo, și bine au făcut, că nu prea înţelegeam că lucrurile se schimbau, iar acelea erau șuturi de catifea, cu lătrat de câine furat!

Gând de întoarcere

Sătul peste măsură de cele întâmplate, m-am gândit să fac o drumeţie la Cluj pentru a vedea pe Teofil Herineanu și a-i spune că doresc să părăsesc Argeșul și să merg la Cluj, locul hirotoniriii și al primilor ani de slujire pastorală.

Ajuns la Cluj, mai întâi am mers la episcopul-vicar, Justinian Maramureșanul, unde, potrivit obiceiului, am depănat amintiri din timpul evenimentelor, cu iz de revoluţie și de după, mai ales, când muriseră destui tineri înrolaţi în armată, cât și cei care umpluseră străzile Bucureștiului. Ceea ce m-a surprins a fost faptul că povestea cu teroriștii și alte îndătinate făcături cu strigături, au fost la fel peste tot în România, semn vădit că fusese o revoluţie cu ștaif, cum ar fi zis Nicolae Steinhardt.

Nu știu dacă am făcut bine spunându-i savantului vlădică despre dorința mea de a merge la Cluj, când Preasfinția Sa va merge *titulaș* la reînființata Episcopie de la Maramureș.

Oricum, bucuria a fost mare că ne-am văzut după spaime încasate cu duiumul. Încă nu ne trecuse gândul că nu eram în siguranță. Pe străzi umblau duhurile celor care fuseseră uciși pe nedrept și îi căutau cu înfrigurare pe făptași, cum o fac și azi, Țara neavând liniște!

Întâlnirea cu bătrânul Arhiepiscop Teofil, acum de 81 de ani, încă sprinten și plin de viață a fost o bucurie pentru amândoi. Ceea ce îl incomoda la vorbire era o afurisită de proteză, făcută de un mare nepriceput și care trebuia aruncată cât colo. Mai clare erau vorbele lui Justinian, care plecându-i dinții și măselele, una câte una, la îndemnul meu de a-și înnobila dantura, a zis bine și îndesat:

– Calinic ești un prost! Tu nici nu știi cât mă bucur că am scăpat de infecții. E bine să ajungem în gură ca și pruncii, că tot spre acolo ne este drumul!

Ceea ce era important și surprinzător, era faptul că amândoi ierarhii aveau o dicție specială și originală, înțelegând orice cuvânt întru rostire.

– Ia loc, ia loc, ia loc! Și bine ai venit la Cluj. Mă bucur să te văd. În ochi avea o strălucire sănătoasă care arăta că într-adevăr se bucura de întrevederea cam intempestivă.

După ce m-a întrebat de toate, i-am mărturisit:

– Când se va așeza Justinian ca episcop titular la Maramureș, în locul vacant, m-aș bucura să mă recomandați pe mine.

– Ascultă! Ești nărod, de ce ești nărod, de ce ești nătăfleț? Cum adică să vii la Cluj? a întrebat Arhiepiscopul Teofil, cu glas de mirare, dar și de mustrare.

– Doresc să lucrez cu Înaltpreasfinția Voastră! M-ați hirotonit diacon, preot și hirotesit duhovnic și vreau să fim împreună ca să vă ajut în lucrarea arhierească. Îmi este dor de Transilvania. Nu vreau să mai plec niciodată din țara cea mare și iubită a Ardealului.

– Bine, bine, bine, dar locul tău este la Argeș. De ce să-l părăsești? Ești un laș, ești un laș, ești un laș! Trădezi locul și lucrarea la care ai fost chemat?

– Nu trădez locul, Doamne ferește, dar cinci ani într-un loc așa frumos e prea mult. Să mai vină și alți arhierei ca să se bucure. De ce să mă bucur numai eu?

– Auzi! Auzi! Auzi! Ești viclean! Trebuie să stai acolo, la Argeș că vei ajunge *titulaș, titulaș, titulaș*! De ce vrei să vii la Cluj, ca să fii vioara a doua? Hotărât, te sfătuiesc să-ți schimbi gândul de plecare. De ce să dezertezi de la datorie?

Ce gândisem eu și ce a ieșit! Arhiepiscopul Teofil a fost vehement și înverșunat, mustrându-mă ca pe un fugar de la datorie. Întors la Argeș, am trecut prin Vâlcea ca să-i spun isprava de la Cluj lui Gherasim, care aștepta cu nerăbdare.

– Așa, așa, așa, bine ți-a făcut Teofil! Parcă l-am învățat eu. Așa îți trebuie! Ai făcut degeaba drumul la Cluj. Ți-am spus să nu te duci. Trebuie să asculți ceea ce ți-a spus bătrânul Arhiepiscop Teofil pentru că știe el ce spune.

Drept mărturisesc, îmi pusesem nădejdea în demersul meu, fără să întreb pe Dumnezeu, și plecasem de capul meu pe drumuri ca să cerșesc cinstire arhierească la Cluj. M-am necăjit mult, întorcându-mă în România de la Argeș. Muștruluială Patriarhală!

Într-una din zilele de primăvară, fiind la masă cu Patriarhul Teoctist, i-am auzit glasul molcom, inconfundabil:

– Măi, Calinic, dar mare cerșetor mai ești! Cum de-ai mers la Teofil să-i ceri ca să te ia la Cluj arhiereu? Cum vine una ca asta? Unde te afli tu? N-ai cerut binecuvântare să pleci la drum! Ești acum conducătorul Eparhiei Argeșului pentru o bună organizare și constituire, iar tu umbli teleleu pe la Cluj. Unde-i recunoștinţa ta de episcop locţiitor al Argeșului? Să nu mai îndrăznești una ca aiasta, auzi Calinic?

Așa da perdaf! O vreme am tăcut mâlc. Se auzeau numai lingurile întru lucrarea lor.

– Apăi, cum califici tu, Calinic, atitudinea ta? N-am auzit ce ai zis până acum, adică taci, ca un vinovat ce ești!

Nu știam cum s-o dreg. Gherasim Episcopul mă pictase în culori vii la Patriarhul Teoctist, colegul lui de Seminar, la Mănăstirea Cernica, mai ales că unele expresii mustrătoare erau exact ca ale lui Gherasim.

Catedrala Arhiepiscopiei Curtea de Argeș

– La Argeș nu voi rămâne! Mai bine plec acasă. Nu mai pot suporta spaimele încasate în timpul Revoluţiei. N-am nimic împotriva argeșenilor, dar e prea multă cinstire ca să mai rămân acolo! Și am început să plâng în hohote.

– Da, da, da, știu că nu vrei să mai rămâi acolo! Știu că tu, Calinic, n-ai umblat după măriri, dar acum e vorba de ascultare. Tu cunoști locurile și oamenii te cunosc pe tine.

Oricine ar veni, îi trebuie o vreme ca să se acomodeze, iar tu știi deja terenul, oamenii, problemele, care sunt. Nu mai ești un începător.

– Totuși, Preafericite Părinte Patriarh, eu rămân la Vâlcea. De la Horezu nu mă voi duce nicăieri fără binecuvântarea Preasfinţitului Gherasim.

– Apăi, mi-a spus el toate. Dar nu faci bine. Nu mai umbla pe drumuri cu cerșeala, ci apucă-te de treabă și lasă mofturile astea de plecare. Cum îndurăm toţi? Da, toţi întâmpinăm greutăţi. Trebuie să fim solidari și să ne ajutăm unii pe alţii. Treaba ta, este un prilej unic! Te sfătuiesc să nu dai cu piciorul. Cine n-ar dori să fie Episcop la Argeș?

După trei încasări de mustrări frăţești și părintești, m-am lăsat în voia Domnului, părându-mi rău că fusese atâta tevatură pe problema episcopatului de la Argeș.

Înzestrare frăţească

Toate acestea erau și ca un protest, că atât Gherasim, cât și Teoctist, n-au voit să dea nimic nou reînfiinţatei episcopii. Vâlcea trebuia să de 1/3 din materiale, vin și bani, iar Bucureștiul 1/7 din cele zise mai sus. Când am adus în discuţie această problemă, Teoctist, Patriarhul, cu ironia caracteristică, a glăsuit:

– Măi Calinic, după ce îţi dă Gherasim 1/3 din bunuri ca zestre pentru noua Eparhie, îţi dau și eu de la București. Cum aţi primit dumneavoastră cititorii, tot așa a primit și noua Episcopie a Argeșului.

Mare mi-a fost mirarea când, mergând pe teren am aflat că Episcopul Gherasim, imediat după aprobarea noii Episcopii a Argeșului, a virat toţi banii de la Eparhie, în conturile protoieriilor din judeţele Vâlcea și Olt, să rămână doar câţiva lei în cont pentru a nu se desființa. Când Episcopia avea de achitat bani, viramentele se făceau din banii înghesuiţi în conturile protoieriilor, umplute peste noapte de abilul episcop Gherasim. Toate acestea erau cu bună știinţă, pentru a nu da Argeșului nicio leţcaie.

Așadar, Calinic, pofta-n cui: inventar casat, banii risipiţi prin conturile protoieriilor Episcopiei Râmnicului, materiale de construcţii nici pentru un sicriu, doar un butoi cu vin acru ca să-mi treacă amărăciunea și din care am făcut oţet. Ne-au trebuit mulţi ani ca să uităm ingineria eparhului de la Vâlcea și tocmai pentru asta l-am preţuit că știa să păcălească pe oamenii naivi, dintre care, cel dintâi fusesem eu. Dar nu mi-am pus mintea cu Arhieria Sa, mai ales, după ce i-am spus toate astea Patriarhului Teoctist care s-a arătat supărat, mai ales pentru inventarul casat.

– Măi, măi, măi, mare ipochimen și Gherasim ăsta! Unde l-a dus mintea! Auzi, să-ţi dea dosarul cu inventarul bunurilor casate!

– Și cu noi cum rămâne, acum, vorba lui Caragiale?

– Apăi, ca la el! Acum mai rabdă și tu, că nu mai are mult de trăit și apoi vei lua tot inventarul. Este bolnav cu inima. Când va auzi că-i iei inventarul cel adevărat, s-ar putea să facă atac de inimă și apoi să-l ai pe conștiinţă.

Era clar că mingea se pasa peste capul lui Calinic, între cei doi colegi care, cu toată „evlavia" râdeau de noi, cei naivi, cârpiţi cu nădejdi oarbe. Puteai să nu-i asculţi?!? Și să nu-i ierţi în tot „viclesugul" lor?

Iertaţi, boieri dumneavoastră, cam lungă ciorba! Dar am dres-o cu oţetul lui Gherasim, din butoiul pe care-l cerea mereu înapoi, că, dragă Doamne, era în inventarul Episcopiei Vâlcii!

Organizarea alegerilor eparhiale

Am lăsat la o parte orgoliile și gâlcevile, chiar dacă aveau la bază unele îndreptăţiri. De exemplu, cei din Teleorman, care spuneau ca era mai ușor drumul spre București decât spre Argeș și că nu era cazul să se forţeze nota. Așa că am găsit cu cale să ne ocupăm de organizarea alegerilor pentru constituirea Adunării Episcopiei Argeșului, pentru a se putea porni statutar pe noul drum.

De la 4 aprilie până la 26 aprilie 1990, deci, în numai 22 de zile, s-au organizat alegerile de deputaţi în Adunarea Eparhială, 10 clerici și 20 de mireni, respectându-se Statutul de Organizare și Funcţionare al Bisericii Ortodoxe Române.

Lucrarea a fost foarte rapidă și cu rezultate bune, avându-se în vedere componenţa eparhiei care cuprindea: judeţul Argeș, fără protoieria Câmpulung, care se dorea în Arhiepiscopia Bucureștilor și judeţul Teleorman, cu tot felul de clătinări și proteste ale unor preoţi.

Arhiepiscopul Varsanufie

Cu toate acestea, lucrările au mers într-un iureș ameţitor, avându-se în vedere că argeșenii erau cu rana deschisă din 1949, când se desființase Episcopia Argeșului. Li se prădase tot inventarul, care acum se afla în Eparhia Râmnicului, începând cu birourile, biblioteca, tablourile, gardurile de zid, până la Sfânta Filoteia care stătuse acolo până în anul 1955. Avem speranţa că noul ierarh, Varsanufie, Arhiepiscopul, va înapoia tot inventarul care a fost al Eparhiei Argeșului.

Rapoartele cu membrii aleși pe circumscripţii în Adunarea Eparhială au fost verificate și validate. S-au ales trei deputaţi în Adunarea Naţională Bisericească: preotul Braniște Emanuel, avocat Vasile Ghiță și Radu Stancu, directorul Muzeului Judeţean Argeș. Apoi s-au desemnat membrii Consiliului Eparhial, șase mireni și trei preoţi, Consistoriul Eparhial cu cinci preoţi, dintre care doi supleanţi, secretarii de Adunare Eparhială și s-au alcătuit comisiile Adunării.

Cu acest prilej, pe 26 aprilie 1990, s-a întocmit un Proces-Verbal în patru pagini, semnat de Președinte: Arhiereul Calinic Argeșeanul, ca locţiitor de episcop al Argeșului și Secretarul general, preot Vasile Chițu.

În aceeași zi, a fost trimisă o adresă Patriarhului României, Teoctist, prin care se anunța înfăptuirea epocală pe plan religios, istoric și moral a reînființării Eparhiei Argeșului în graniţele celor două judeţe, Argeș și Teleorman și sub jurisdicţia Mitropoliei Ţării Românești.

Eparhia Râmnicului și Argeșului a încetat să mai existe în forma din 1949. Judeţul Argeș se desprinsese din fosta Eparhie și se constituia, de sine stătător, în noua Eparhie. Episcopul Gherasim a convocat membrii Consiliului Eparhial în ședinţă de constituire.

Așadar, ceea ce hotărâse Sfântul Sinod în ședinţa de 12 februarie 1990 și comunicase prin adresele 11.873/1982 și 1224/1990/16 martie 1990, ne aducea la cunoștinţă că se pusese în aplicare hotărârea din 5 decembrie 1982 aprobată în Adunarea Naţională Bisericească referitoare la: „Reînființarea Episcopiei Argeșului cu reședinţa în orașul Curtea de Argeș, ca sufragană a Mitropoliei Ungro-Vlahiei, cuprinzând judeţele Argeș și Teleorman, ultimul provenind de la Arhiepiscopia Bucureștilor. Urmează ca această Episcopie a Râmnicului și Argeșului să poarte titulatura de Episcopia Râmnicului Vâlcea, cu reședinţa în municipiul Râmnicu Vâlcea, ca sufragană a Mitropoliei Olteniei, cuprinzând judeţele Vâlcea și Olt.”

Gândul Patriarhului Iustin se împlinea după 8 ani, el acum bucurându-se în Împărăţia lui Dumnezeu, de unde ne-a vegheat în aceste sfinte împliniri.

Ce era de făcut, s-a făcut!

Și astfel, pacea s-a așezat, într-un fel, în inima argeșenilor, ei visând mereu la Mitropolia de altădată! Au memorie istorică și duhovnicească!

Cinste lor!

Constituirea Parlamentului României 9 iunie 1990

Fără să cer încuviinţarea Patriarhului Teoctist sau a Sfântului Sinod, după cum era firesc, precum și împotriva hotărârii de a face politică în vreun fel sau să mă consult cu vreun episcop mai apropiat (nici nu prea aveam!), am pornit, cu strângere de inimă, la București, unde fuseserăm convocaţi pe 9 iunie 1990. Trebuia să participăm la Constituirea Parlamentului, menit să aprobe legi și mai ales să pregătească Constituţia României, lucrare fundamentală, prin unirea celor două Camere în Constituantă.

După ce ne-au luat datele, ne-au făcut poză pentru legitimaţie, am asistat la prima ședinţă a Parlamentului în noua democraţie ce se instala peste firea zbuciumată a României.

Mai întâi, a fost ales Președintele Camerelor reunite, în persoana lui Ioan Radu Policrat. Se ţinea cont de parlamentarul cel mai în vârstă. Avea 80 de ani! Să fi văzut ce om neaoș era, cult și plin de umor, de parcă s-ar fi născut parlamentar. Ne întrebam unde o fi învăţat o astfel de îndemânare?

După salutul cuvenit, s-a făcut apelul nominal și s-a declarat deschisă prima ședinţă a Parlamentului. Era o atmosferă de sărbătoare. Se simţea plutind prin aer voinţa celor chemaţi să voteze legi, fiind For Legislativ. Poate o să zâmbiţi, dar atmosfera era una de responsabilitate și bucurie, că ţara începea să se așeze în matca ei de pace și progres. Ion Radu Policrat a reamintit plenului legislativ că, în Constituţia României din 1923, la articolul 71 se spunea: „Fiecare Universitate alege din sânul ei, prin votul profesorilor universitari, câte un senator."

Articolul 72: Sunt de drept membri ai Senatului, în virtutea Înaltelor situaţiuni în Stat și Biserică: Patriarhul Ţării, mitropoliţii și episcopii eparhioţi ai Bisericii Ortodoxe Române și greco-catolice, întrucât vor fi aleși conform legilor Ţării. Capii confesiunilor recunoscute de Stat, câte unul din fiecare confesiune, întrucât sunt aleși sau numiţi, conform legilor Ţării."

Într-un fel, dorea să se știe că noua configurare a Parlamentului de azi, din zorii democraţiei, nu cuprindea în sânul ei, după cum ar fi fost democratic, și senatori și deputaţi, conform articolelor 71 și 72 din Constituţia din anul 1923, care era considerată, pe drept cuvânt, cea mai democratică din întreaga Europă.

El, ca liberal, condamna lipsa ideilor democratice autentice, iar acum procentajul majoritar era al parlamentarilor Frontului Salvării Naţionale și se purta vorba chiar de la început, între deputaţii mucaliţi:

– No, mă, iată că suntem într-un Stat democratic nou, Stat de drept, cu oameni noi.

– Cum, cu oameni noi? No, doară nu ne-am și schimbat așa repede. Mai ieri doar eram comuniști. Chiar că unii mai avem carnetele de partid. Le păstrăm ca amintire.

Cei care erau întrebaţi cum va fi schimbarea, pentru că timpul era prea scurt, răspundeau baritonal ca din fundul unei peșteri:

– De unde să iei oameni noi, bre, oameni buni? Vorba celor de demult: La vremuri noi, tot noi! Vorbe bătrâne, dar cu sens adânc, ca fântânile pline cu apă domolitoare de sete.

Eram în faţa schimbării noastre, mai întâi, ca să se poată schimba toate în bine. Iar după cum se va vedea, schimbarea a mers foarte greoi, pentru că fiecare dintre noi aşteptam că doar alţii să se schimbe, noi rămânând în închistare socială, culturală, religioasă şi artistică.

Greu cu schimbarea noastră! Greu cu schimbarea altora! Iar alţii, mai mucaliţi, când stările de spirit se întunecau, strigau sufocaţi: Vrem schimbarea schimbării, care nu se mai schimbă!?!

Lucrările Parlamentului democratic

Prima legislatură a Parlamentului democratic a fost una de încercare şi de mare galop. Voi arăta – pe scurt – câteva episoade din desfăşurarea şedinţelor. Un material exhaustiv va cuprinde o carte: *Cum am fost deputat argeşean în democraţie*.

Preşedinţii celor Două Camere erau: Academician Alexandru Bârlădeanu la Senat şi Dan Marţian la Camera Deputaţilor. Şedinţele pentru Senat se ţineau în Sala Palatului – fostul Comitet Central de pe vremea lui Ceauşescu, iar cele pentru Camera Deputaţilor în Palatul fostei Mari Adunări Naţionale, de pe Dealul Mitropoliei.

Aici voi fi prezent, la toate şedinţele zilnice, ca elevul ascultător în primele clase primare, zicându-i locului: Grădiniţa de Copii de pe Dealul Mitropoliei.

Eram toţi la început. Trebuiau cercetate arhivele Parlamentelor din vremea lui Carol I, Ferdinand şi Carol al II-lea. De acolo, s-a inspirat şi Ioan Radu Policrat sau Rene Policrat, cum i se mai spunea pe scurtătură. Nici Dan Marţian nu s-a lăsat mai prejos şi nici Alexandru Bârlădeanu, pentru că s-a observat de la început că nu aveau niciun fel de bâlbă legislativă. Mergeau strună în prezentările pe care le făceau.

Ce adaptare rapidă! Mă bucuram că în Parlament intraseră oameni cu simţul responsabilităţii şi că erau perfect orientaţi.

Noi înţeleseserăm pe deplin că „amestecul în viaţa politică nu e un mijloc de a te folosi ca avere sau ca notorietate, ci îndeplinirea unei stricte şi grele datorii faţă de Ţară, fără să aştepţi nicio răsplată” (Nicolae Iorga). Tot timpul eram cuprinşi de cuvântul savantului care parcă ne mustra fără cruţare de dincolo de neguri!

Sediul fostului Comitet Central, Senatul României

Palatul fostei Mari Adunări Naționale, Camera Deputaților

Câteva episoade de la ședinţele Parlamentului:

27 iunie 1990: orele 16.40: Ședinţă de lucru: 3 voturi contra; 12 abţineri. Calinic Argeș.

„Prezentul proiect de lege urmărește organizarea și funcţionarea serviciilor necesare îndeplinirii în bune condiţii a atribuţiunilor ce revin Președintelui României.

Astfel, la Președinţia României, se organizează următoarele compartimente:

• Departamentul de analiză politică;

• Secretariatul General;

• Cabinetul Președintelui;

• Direcţia de Protocol;

• Direcţia de documentare și informare.

Atribuţiunile care privesc organizarea și funcţionarea compartimentelor din structura Președinţiei României sunt stabilite prin Regulament aprobat de Președintele României.

Statul de funcţii și personal pentru serviciile Președinţiei României este prevăzut în anexa la prezentul proiect de lege.

Finanţarea activităţilor și retribuirea personalului cuprins în aceste compartimente revin Președinţiei României, care are personalitate juridică și un buget propriu.

Deputaţi: Marian Enache, Nicolae Radu, Sorin Botnaru, Emil Stoica, Claudiu Iordache."

27 iunie 1990: ora 16.50: Ședinţă de lucru pentru votarea proiectelor. S-a luat de către mulţi deputaţi cuvântul. Hotărâre privind structura organizatorică a aparatului Adunării Deputaţilor.

Adunarea Deputaţilor adoptă următoarea hotărâre:

Art. 1: Aparatul Adunării Deputaţilor se organizează și funcţionează în subordinea Biroului permanent al Adunării Deputaţilor și este condus de un secretar general, asimilat cu ministru secretar de Stat.

Art. 2: Aparatul Adunării Deputaţilor are următoarea structură organizatorică:

• Direcţia serviciilor legislative;

• Direcţia pentru relaţii parlamentare externe și protocol;

• Direcţia serviciilor tehnico-administrative;

• Departamentul de personal.

Art. 3: Direcţia serviciilor legislative este alcătuită din:

• Compartimentul tehnic legislativ;

• Compartimentul pentru asigurarea ședinţelor adunării;

• Compartimentul pentru asigurarea ședinţelor comisiilor;

• Compartimentul de informare legislativă externă;

• Monitorul Oficial;

• Compartimentul pentru presă și informaţii;

• Compartimentul pentru relaţii cu publicul;

• Banca de date și documentare;

• Arhivă.

Art. 4. Direcţia serviciilor tehnico-administrative este alcătuită din:

• Trezoreria și contabilitatea;

• Compartimentul tehnic administrativ (de întreţinere și reparaţii curente);

• Compartimentul de transporturi;

• Compartimentul pentru servicii generale (cabinet medical, poștă, telegraf, telex, frizerie, etc.);

• Compartimentul de multiplicare.

Art. 5: Direcţiile din structura aparatului Adunării Deputaţilor sunt conduse de un director, asimilat ca adjunct al ministrului. Unul dintre directori, desemnat de Biroul Permanent, este locţiitorul de drept al Secretarului General al Adunării.

Art. 6: Atribuţiile, organizarea și funcţionarea compartimentelor din structura aparatului Adunării Deputaţilor se stabilesc prin regulament aprobat de Biroul permanent al Adunării Eparhiale.

Art. 7: Nomenclatorul general de funcţii, condiţiile de studii și vechime și salariile tarifare ale funcţionarilor din aparatul Adunării Deputaţilor sunt prevăzute în anexă, care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

Numărul de posturi necesar funcţionării aparatului Adunării Deputaţilor, precum și repartizarea acestora pe compartimente, statul de funcţii și cuantumul salariilor lunare, se aprobă de Biroul permanent al Adunării Deputaţilor în cadrul prevederilor bugetului Adunării Deputaţilor."

Chiar dacă sunt mai greoi de citit astfel de materiale, m-am gândit că cititorul onest va aprecia cu răbdare și această prezentare pentru a se vedea volumul de muncă al deputaţilor și, mai ales, cu ce anume s-a început. Nu-i așa că veţi zice imediat: Cu structurile! Evident!

Expunere de motive

Pe documentul primit de la Camera Deputaţilor, înainte de a se începe ședinţa în plen, după obiceiul știut, am făcut următoarea însemnare: „28 iunie 1990 Ședinţa Parlamentului. Se aprobă bugetul Președinţiei României. Calinic Argeș

În conformitate cu recenta lege privind organizarea și funcţionarea serviciilor Președinţiei României, aprobată de Parlament, supune spre dezbatere și adoptare alăturata propunere legislativă care privește aprobarea bugetului Președinţiei României.

Pentru desfășurarea activităţii Președinţiei României sunt necesare: cheltuieli de dezvoltare și investiţii, de funcţionare, de salarii, pentru acţiuni de protocol și altele, în strânsă legătură cu activităţile specifice Președinţiei, subordonate asigurării îndeplinirii de către Președintele României a prerogativelor ce îi sunt conferite prin lege."

Nivelul sumelor ce se propuneau a fi alocate era de 60 de milioane și un milion de dolari SUA, pentru buna funcţionare a Președinţiei, până la finele anului 1990. Restul banilor erau pentru investiţii, amenajări sediu, salarii, cotele de asigurări sociale, impozite salarii, deplasări, obiecte de inventar etc..

O nouă *Expunere de motive*, cuprinde salariile Președintelui României, deputaţilor și senatorilor. Dezbaterea a fost furtunoasă, că doar era vorba de tainul aleșilor poporului.

Deputatul N.S. Dumitru: „propune ca să se aprobe suma de 19.000 lei pentru Președintele Iliescu și nimic mai mult, pentru că este opţiunea absolută a Președintelui Ion Iliescu.

Unii deputaţi propun și 30.000 de lei, subliniindu-se că această sumă este a unui muncitor din America, și că aceasta este o indemnizaţie, nu un salariu. Iar în context, se consideră că de la sublim la ridicol nu este decât un pas.

Alt deputat: „Plătim funcţia și nu omul. Cum plătesc alte ţări, alţi președinţi. Propun 50.000 lei pe lună."

Alt deputat: „Propun suma de 400.000 lei pe an și Președintele să ia cât crede că-i e necesar."

Un alt deputat: „Venit de 600.000 lei anual."

Deputatul Iordache: „Dorinţa Domnului Ion Iliescu să fie respectată."

Deputat socialist democrat: „Președintele trebuie ascultat. Dorinţa are un caracter personal."

Deputatul Radu Ciuceanu: „Maxim de salariu, propun o sumă de 500.000 lei anual din care președintele ia cât are nevoie."

Așa era și pe vremea Regilor României.

Alt deputat: „Suma de 19.000 lei să rămână."

Deputat Bogdan Teodoru: „Se pune probleme Președinției domnului Ion Iliescu, dacă putem ridica suma. Linia de mijloc: retribuirea în perspectivă."

Deputatul Dan Marţian (Președintele Camerei Deputaţilor, un bihorean numai suflet și competenţă) vorbește ca președinte și ca deputat: „Propunerea de la art. 1 a fost discutată cu Președintele Iliescu. Este un om sobru și are opţiuni foarte clare și nu intenţionează să le schimbe. Iliescu s-a opus asupra salariilor mari. La C.P.U.N. a primit 12.000 lei. Trebuie să fim mai cumpătaţi, mai modești. Să nu-i încălcăm voinţa."

Ascultând atâtea păreri, cu dureri de cap, dar și de gură, am scris pe contrapagină, *Expunerea de Motive*: "Ce să fie,/ Ce să fie,/ La Iliescu/ Atâta modestie!/ Doamne ferește,/ Nu vrea a mai adăuga/ La salariul pentru Președinţie/ Peste 19.000, nicio mie! (28 iunie 1990, Calinic Argeș, deputat în Parlament.")

După votul nominal, a rămas tot cum a hotărât Ion Iliescu: 19.000 lei!

Ziua Naţională a României

La 27 iulie 1990 s-a discutat propunerea de instituire a Zilei Naţionale a României. Deputatul Dumitru Rădăuceanu (F.S.N.) de la Iași, ca de obicei, a ţinut un cuvânt în tonul lui Creangă, bine aplaudat în Parlament:

Deputatul de Prahova: „Pledăm pentru Partidul Naţiunii."

Deputatul AUR: „Propun această proclamare a zilei naţionale a zilei României."

Deputatul Oancea Ion: „Poporul a votat ziua de 1 decembrie 1918 ca Ziua Naţională. Să instaurăm pe pământul României pacea și armonia."

În toiul dezbaterilor am notat pe documentul parlamentar:

„De remarcat cuvântul U.D.M.R. (maghiari) care aduce ca argument declaraţia făcută, la 1 Decembrie 1918. Se declară pentru proclamarea Zilei de 1 Decembrie, Ziua naţională a României. Bravo!"

Trebuie să felicit, după 25 de ani, atitudinea U.D.M.R.-ului, care le cinstește seriozitatea și maturitatea politică.

Le urez să fie tot așa: nădejde bună de stabilitate în România, dar și în toate ţările unde locuiesc maghiarii.

A fost votată legea. De atunci, noi sărbătorim această zi de 1 Decembrie, ca Zi Naţională a României. Am văzut un entuziasm rar întâlnit.

S-a aplaudat în picioare, bucurându-se toată lumea. M-am rugat la Dumnezeu să ne ajute pururea. La unii deputaţi am văzut lacrimi coborând pe obraz, iar vecinii mei apropiaţi: Dumitru Pâslaru și Ștefan Cazimir erau emoţionaţi de-a binelea.

Erau de faţă și Eroii Neamului Românesc, care din glie și din cer ovaţionau cu noi, de bucurie că nepoţii și strănepoţii lor n-au uitat jertfa de apărare a gliei străbune.

După această aprobare și bucurie unanimă, s-a convocat o comisie în 30 iulie 1990, prin care au introdus un articol nou faţă de textul adoptat de Senat, care avea un articol unic. Articolul 2, adoptat de Adunarea Deputaţilor are următorul conţinut:

„Art. 2. Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 903 din 18 august 1989 privind declararea zilei de 23 august ca sărbătoare naţională, precum și alte dispoziţii contrare prezentei legi, se abrogă." Se intra într-o nouă ipostază! Se pășea înainte cu dreptul!

Lege Împotriva înstrăinării terenurilor

Pentru că se vinde mereu Ţara „cu bucata", după anumite titrări ale televiziunilor românești, ne întoarcem acum 25 de ani și vedem în documentele de lucru ale Parlamentului României anumite hotărâri legislative: „Până la adoptarea unei noi reglementări legale privind regimul fondului funciar, se interzice înstrăinarea, prin acte între vii, a terenurilor de orice fel, situate înlăuntru sau în afara localităţilor."

În ziua de 28 iulie 1990, Comisia Juridică de disciplină și imunităţi aviza favorabil, să nu se mai înstrăineze nicio palmă de pământ. Pe documentul datat, am scris: „Legea Pământului va apărea și groapa noastră va rezolva. Calinic"

Acum groapa e mare și de nerezolvat. Avem o șansă: împroprietărirea pe Lună sau pe Marte, că-i mai aproape de atmosfera de pe Terra.

Deoarece era o înfurcire în Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Minorităţi, pe seama Legii Pământului, Dan Marţian mi-a telefonat să merg imediat la Comisie.

Doar lămurirea biblică ne-a liniștit, ca atunci când se încaieră câinii și gospodarul le toarnă găleata cu apă pe cap. Nu se mai auzise că:

„Ale Domnului sunt Pământul, lumea și cei care locuiesc într-însa!" Așadar, ne batem degeaba pe Pământ. Sunt ale Domnului, Universul întreg și Pământul, care face parte din această dumnezeiască alcătuire.

Noi, aici, pe Pământ, suntem doar oaspeţi pentru o vreme, iar despre un anumit loc, ne vorbește Iisus, care înainte de Pătimirile Sale, a încredinţat pe ucenicii Săi să le gătească „loc", după care va veni și-i va lua cu Sine.

Deci, loc avem în Cer! Loc asigurat de Iisus! Aici suntem doar voiajori pe scurtă durată.

Dar românii, ca și toate popoarele, iubesc până la jertfă apărarea gliei în care Dumnezeu a făcut semănătura Lui din veacul veacurilor. Așa că Parlamentul își făcea datoria de onoare de a păstra ţarina neînstrăinată celor care doreau să vină în România și să se bucure de frumuseţea Ţării și ospitalitatea proverbială a românilor. De atunci, lucrurile au evoluat. Românii cumpără pământ în ţările lumii! Și dacă nouă ne îngăduie ţările respective, se vrea reciprocitate, după cum este și normal, deși se mai fac proteste, că ne vindem Ţara. Este adevărat? Se iau măsuri? Cei care doresc să cumpere terenuri în România și devin cetăţeni români, fideli și onești, ne aduc bucuria comuniunii! Sub soare avem loc toţi, dar în pace și bucurie!

Încuviinţarea înfierii 27-28 iulie 1990

Proiectul de lege privind încuviinţarea înfierii a stârnit un val de dezbateri care au animat întreg plenul Camerei Deputaţilor. N-aș fi crezut că puteau dura ore în șir ședinţele, până în miez de noapte. Cine nu știe, ședinţele se întindeau până după miezul nopţii, mai ales atunci când erau urgenţe.

Premierul Petre Roman venea zilnic cu pachete întregi de legi și era termen scurt de rezolvare prin dezbateri și aprobare. Nicio inițiativă guvernamentală nu zăcea prin sertare, pe la Guvern, darămite pe la Senat ori Cameră.

Cei trei demnitari ai Ţării: Alexandru Bârlădeanu – Președintele Senatului României, al doilea om în Stat, Petre Roman – Premierul României, al treilea om în Stat și Dan Marţian – Președintele Camerei Deputaţilor, deși cu pregătire și caractere diferite (nu seamănă om cu om!) se respectau și lucrau într-un iureș ameţitor!

Niciodată, cât am fost deputat în prima legislatură, nu s-a guvernat Ţara prin Ordonanţă de Urgenţă. Chiar dacă se dădeau câteva în vacanţa parlamentară, imediat la întoarcere erau discutate, însușite sau nu și aprobate de urgenţă. Parlamentul lucra non-stop, iar Guvernul era respectat cu graba aprobării, ca lucrurile să meargă strună.

Alexandru Bârlădeanu

Boieria guvernamentală sau parlamentară era exclusă din capul locului, iar disciplina era lege, fără ca aleșii poporului să umble cu nasul pe sus sau ifose de copii de grădiniţă. Severitatea Președinţilor Senatului și Camerei Deputaţilor: Alexandru Bârlădeanu și Dan Marţian era cunoscută, necomentată și însușită fără crâcnire, nefăcându-se vreo abatere pe criterii de partid.

Într-un cuvânt: model de conlucrare în disciplină arcană, nu românească, primejdioasă și delăsătoare prin părţile esenţiale, vorba lui Nea Iancu: vin Haimanalele Ploieștiului.

După atâta snopeală reală, desigur, barem atât: legile, una după alta, curgeau ca apa izvoarelor dătătoare de ordine și viaţă socială. Revenind la Proiectul privind încuviinţarea înfierii, în ziua de 27 iulie 1990 (care vacanţă parlamentară? Era vorba de vacanţe când Ţara ardea de nereguli?), am notat pe filele primite de la Parlament cu ordinea de zi: „Se dezbate legea încuviinţării înfierii, mai ales, a unui român înfiat de un străin."

Deputatul Quintus (P.N.L.): Pun problema înfierii de către un străin a unui român prin Tribunal, pentru temeinicia și solemnitatea actului.

Deputat Zofote (F.S.N.): De asemenea!

Petru Maior (P.N.Ţ.C.D.): Să se evite comerţul cu copii. Persoanele române să aibă întâietate faţă de cele străine.

Deputat Vasile Gionea (P.N.Ţ.C.D.), Vicepreședintele Constituantei: Comisia juridică, de disciplină și imunităţi a propus Judecătorie și nu Tribunal, plesnind propunerea Comisiei Drepturilor Omului. Propun aprobarea proiectului.

Pe altă filă, am făcut o însemnare cu următorul cuprins: „De remarcat: Problema cu înfierea este dezbătută cu sârguinţă și zic, cu mare competenţă pentru că este vorba despre om." Personal ,m-am bucurat de seriozitatea cu care s-au aplecat asupra acestei legi. Juriștii au năvălit la pupitrul parlamentar ca să facă lumină în această problemă. Am scris pe braţe pentru că scaunele din Parlament erau strâmte și incomode, pupitrul, mic și timpul stat era îndelung și extrem, extrem, extrem de obositor. Dar ce nu-i obositor pe lumea asta? Dumnezeu veșnic lucrează! Doamne, dar Tu nu obosești niciodată? Dar vei obosi vreodată?

Continuând problematica înfierii, Dan Marţian a rostit astfel: „se vor lua de la Leagănul de copii și creșe, pentru că a crescut numărul cererilor pentru înfiere de copii. Analizând cazurile de înfiere, am avut mari strângeri de inimă. Cei mai mulţi veneau din:

• Familii întâmplătoare (nașteri din flori);

• Familii cu mulţi copii orfani (mama decedată);

Lucruri diferite ca profunzime. Să facem deosebire între înfierile de români și de străini. Să păstrăm cetăţenia copiilor români. Se mai recurge la comerţul de copii. Un întreg lanţ de dificultăţi. Și părinţii recurg (care nu au dragoste de cel născut) la fel de fel de tertipuri. Sunt 3000 de cazuri de înfieri. Românii au posibilităţi să înfieze și să crească educaţional și moral. Întâmpinat de 3 canadieni care aveau 12 copii înfiaţi, voiau doi și din România." În ziua de 28 iulie 1990, în ședinţa de lucru din Parlament, ora 10.00, legea s-a aprobat integral, așa cum am consemnat pe Raportul Comisiei pentru muncă, sănătate, protecţie socială și statutul femeii în societate.

Faimoasele interpelări

Ca să se vadă că în România democratică, separaţia puterilor în Stat funcţiona la cote everestice, din când în când, în Parlament aveau loc ședinte speciale, unde Primul Ministru sau Miniștrii, în Sobor guvernamental, erau interpelaţi, adică se desfășura un fel de colocviu: tu întrebi și eu răspund!

Pe 31 iulie 1990 a avut loc o astfel de lucrare lămuritoare la care au fost 11 miniștri. Redau întocmai din adnotările făcute la ședinţă:

Dumitru Popescu, Ministrul Energiei Electrice:

„Dă asigurări de bună gospodărire. 18 milioane mc. pe zi gaz metan, 80 de milioane pe zi, iarna. Un milion tone păcură: 2,2 milioane mc. pe zi, Timișoara. Departamentul Petrolului, Geologiei și Cercetării cu capital străin, concesionat, nu s-a făcut până acum."

Domnul Vătășescu:

„Problema energiei nu se poate rezolva până în anul 2000. Suntem dependenţi de Uniunea Sovietică."

Ionel Dan Ursu, Ministrul de Interne:

„Măsuri în problema speculei: 15.000 de persoane străine și români, speculă – pagube de 44 milioane lei. 340 persoane trimise în judecată – marasm social. Călătorii de afaceri – bunuri de 1 milion lei. Puncte de frontiere – comisii de anchetă. Speculă deghizată. Salubrizarea comerţului. Legile care spun DA sunt valabile, nu cele care spun NU!" Dorel Ursu, ca procuror se pricepea bine la diagnosticarea infracţiunilor.

Ministrul Agriculturii și Alimentaţiei Publice: „Import de carne la începutul anului – 60% primele luni, 40% după aceea; 10% import, 90% intern. De aceea găsim pe piaţă cântându-se SULICO, a zis un vecin de Parlament (semn că nu moţăiau!). Sunt 60 de grade în cabina tractoristului. S-a lucrat – 70.000 de tone, pâine mai mult ca anul trecut. Măcinatul e greoi, nu mai pridides morile. S-a adus de afară pâine (făină, drojdie). Primăriile pot acţiona."

Raţiu Ion, senator PNŢCD, cere ministrului de interne:

• Numărul securiștilor în funcţie, pensionaţi, păstraţi, situaţia informatorilor, filare, cenzurarea corespondenţei și a telefoanelor.

• Fondurile P.C.R., unde se găsesc?

• Care este suma din contul Libertatea, cheltuielile în ce scop și cu aprobarea cui?

Stolojan, Ministrul Finanţelor:

„Problema vămii, restricţie mare. Aparatul Vămii și-a făcut datoria: 14 milioane de călători în ambele sensuri și 2,2, milioane de autoturisme. O invazie dus-întors! Tren întreg de traficanţi păziţi cu bâte! Tarif normal în România. Legea va fi prezentată Parlamentului."

Constantin Fota, neobositul Ministru al Comerţului și Turismului:

„La 20 iulie 1990, Guvernul a înfiinţat ministerul nostru. Trei departamente: Comerţ interior; Comerţ exterior; Turism – minister nou, economie de piaţă.

Comerţul exterior: 950 milioane de dolari deficit din 1,7 miliarde de dolari; import de aeronave, autoturisme de lux – nu s-au dat aprobări. Specula: lipsă de produse, nu lipsă de legi. Turism agricol: turism agrar – convorbire cu ambasadorul SUA.

Ministrul Transportului și Amenajării Teritoriului:

„Transport persoane: 7 avioane Boeing 707 – 1992, 1993, 1998 – restricţii ecologice – în 1992 avioanele noastre nu mai pot fi primite în America și Europa. Flota aeriană restructurată, 42-50 milioane de dolari pierdere, dacă nu achiziţionăm: A 310-300, noul tip de avion – 4,6 tone/oră zbor; 8,6 tone/oră zbor; 5,6 tone/oră zbor Boeing; 3 avioane 9900 km, 209 locuri și 2 clase – 4000 ore zbor; 2 unităţi livrează aceste avioane: martie-mai 1992, al treilea în 1993; Boeing în 1996.

Domnul Vătășescu, ministru de Stat:

Mașini de lux: 100 mercedes-uri (20 lei/dolar).

Departamentul Comerţului:

„Concurenţă neloială – să fim pregătiţi. Decret 96/1990 – recuperarea investiţiei de capital străin și cererea de societăţi mixte."

Uneori se mai încingeau spiritele și din cauza convingerilor separate, pe criterii politice (ce mai moft!), se iveau dialoguri interminabile, microfonul fiind solicitat la maximum. Auzeam pe colegii mei din faţă, din spate, din stânga sau dreapta, cum comentau, iar alţii, mai hazlii:

– Merg și eu la microfon, ca să vadă Irina, soaţa mea, că bărbăţelul ei este activ în Parlamentul României.

– Da, bă, frate, că și mie îmi spune, că n-ai idei, domnul deputat – soţ, și-mi pierd vremea pe drumuri, iar eu stau acasă singură, că ţie-ţi place imunitatea! Ce-o mai fi și aia? a izbucnit în hohote de râs un deputat hazliu.

– Ce păţesc acasă, Doamne, nevastă-mea, mare actriţă, îmi spune mereu că nu-s activ și stau ca o mobilă în rotonda Parlamentului! I-am zis una, de nu i-am mai auzit pupăza!

Pe cele mai picante le trec cu vederea. Era câte un râs, câteodată, de se răţoia chiar și sobrul Președinte al Camerei, Dan Marţian care cerea liniște deputăţimii.

Proiectele de lege curgeau dinspre Guvern ca izvorul vijelios din munte, echipa premierului Petre Roman, lucrând non-stop, de parcă s-ar fi născut Guvern. Legislativul, luat în șuturile Guvernului, nu glumea cu amânarea sau lipsa de la dezbateri, votând în termenele impuse, pentru a nu se bloca în niciun fel mersul lucrului democratic în România.

Iată că din documente reiese faptul clar că deputaţii și senatorii din prima legislatură, în plin iulie 1990, nu erau în vacanţă, cum credeau unii, ci pe Dealul Mitropoliei, în rotonda Parlamentului, cu scaune cât un cuibar de găină în care lucrau, analizau și votau legi și paralegi.

La 30 iulie 1990 se analiza raportul asupra proiectului de lege privind unele măsuri pentru apărarea populaţiei împotriva speculei ilicite, de parcă ar fi și o speculă licită. În ședinţă eram prezenţi 390 de deputaţi. Notam: „S-a dezbătut și zbătut, de a ieșit unt! Unii deputaţi aveau păreri multicolore: nu-i regulamentar, protestează prietenul meu,

Ștefan Cazimir; iar un deputat cu gura mare: în economia de piaţă, o lege ca asta nu-și are rostul și sunt lucruri diferite între bișniță și speculă. Se atacă sectorul privat. La cinci lei o pâine, îi dau 50 de bani, pentru că o vinde duminică dumineaţă. Să nu micșorăm șansa inițiativei private! Se și filosofa! Se aude și una ca asta: „Inițiativa creatoare nu poate lua ființă decât în adevăr!"

Deputatul Otto Webber, un om liniștit și bine educat, propune:

„...pedepsiţi pentru fraudă etc., să li se aplice pe buletin o ștampilă cu: interzis să lucreze în comerţ, la care Ștefan Cazimir spune: Ce fel de limbă românească e aceasta?"

Un deputat din Apuseni (Giulcuţă) apăra pe ciubărari și avea dreptate. Se mai auzeau și cuvinte ca în pridvorul bisericii: omniculpabilitatea! Se mai dădea puţin și prin cănipiște, un deputat răcnind: „Cam 90% din ziariștii de azi sunt cei de ieri, oricând acuzabili de ceva, pândindu-se și acuzându-se reciproc, inclusiv pe baza traficului de dosare. O ierarhie a culpei? Dar cine-și poate asuma rolul de arbitru? De ce să faci, când poţi să nu faci? Acum nu mai avem nevoie atât de talente, cât mai ales...de CARACTERE!"

A doua zi, 31 iulie 1990, din 390 de deputaţi prezenţi ieri, numai într-o zi s-au „evaporat" 120 de inși, rămânând doar 270, care au discutat „separarea puterilor în stat". Principiul pe care se întemeiază în prezent guvernarea României a determinat, în mod obiectiv, repunerea în drepturi a Justiţiei, puterea judecătorească devenind independentă și egală în Stat, puterii legislative și celei executive.

Bună treabă, bine gândită!

Aplicarea a fost mai anevoioasă, pentru că era la mijloc omul, care, după cum se știe, este diferit de alt om, iar când abordează principiile intervine subiectivismul molatec și uneori iresponsabil. Pentru aceasta s-a gândit un for cu balanţă pe deasupra capetelor din Executiv, Legislativ și Justiţie, Curtea Supremă de Justiţie, care va să zică, un fel de umbrelă ocrotitoare. Se asigura că cele trei puteri nu vor putea ajunge supraputeri, amestecându-se de-a valma, una în treburile celeilalte: „În virtutea acestui principiu, Curtea Supremă de Justiţie are sarcini deosebite, trebuind să asigure aplicarea riguroasă a legilor, controlului constituţionalităţii lor în cauzele deduse judecăţii, precum și o practică judecătorească unitară. Pentru asigurarea acestor atribute principale, Curtea Supremă de Justiţie se constituie în Secţia Civilă, Secţia Penală, Secţia Economică și Secţia Militară – un compartiment de studii și documentare, precum și unul economic-administrativ."

Pentru prima oară în noua democraţie românească, „Corpul judecătoresc" a fost numit de Președintele României prin Decretul nr. 10 din 1990. După terminarea lucrărilor oficiale, au urmat discursurile de despărţire, adică de plecare în vacanţă! Notam atunci: „Ce mai discursuri... funerare parcă! Când a auzit Ștefan Cazimir, a zis: Mai bine sentimentale! Oarecum, pe drept!

M-am gândit, ca fapt divers, să facem o trecere în revistă a câtorva momente mai relevante în primul an de deputăţie, pentru ca onoratul cititor să vadă concret ostenelile deputaţilor dintr-o democraţie, care se înfiripa cu pași repezi.

Plecam pe un soare torid, fiecare pe drumul lui. Urma ca pe 1 septembrie 1990 să ne întoarcem la lucrul legislativ, cu noi forţe de muncă.

Și, dacă e vorba de întoarcere în timp, luat cu problemele parlamentare, trebuia să mă întorc la problemele bisericești. Erau stări noi, inedite, în arealul social politic și religios, societatea fiind zguduită din ţâţâni cu oameni puși pe schimbări rapide și sigure.

Numai că, spre surprinderea mea, dar reprezentând adevărul gol-goluţ, atunci când lucrurile se blocau auzeai des:

– Ce să-i faci, fir-ar să fie, cum să meargă lucrurile dacă în democraţie, după noi, am venit tot noi?!?

Mai în glumă, mai în serios, spusa nu era, așa, doar de conjunctură. Era o realitate cumplită! Cu cine să faci reînnoirea? Cine era nevătămat? De unde să iei peste noapte „oameni noi la timpuri noi”? Peticeala se făcea tot cu garda veche, care cu greu se transforma, ca la comandă. Norocul a fost că românul este foarte inteligent și se adaptează cu mare iuţeală la orice formă politică sau de guvernământ. Se avea în vedere și faptul că foarte mulţi români gândeau democratic și înainte de 1989, dar nu aveau posibilitatea să se manifeste. Desigur, printre aceștia se amestecaseră și oportuniștii, ca pleava și neghina prin grâul curat.

Alegerea Episcopului titular al Argeșului

Canonic și gospodărește, după aprobarea de către Sfântul Sinod a noii Eparhii a Argeșului cu judeţul Teleorman, vizitele pastorale s-au înteţit. Gândul nostru era de a merge cât mai des în noua Eparhie pentru a înţelege prioritățile pastorale și sociale în noua conjunctură democratică.

La Teleorman, situaţia era dramatică. Peste jumătate din judeţ era plin de case de adunare ale cultelor neoprotestante. Parohiile ortodoxe, peste jumătate din judeţ erau vacante de foarte mulţi ani, asistenţa religioasă fiind asigurată prin supliniri. Vorbim de situaţia nenorocită din anul 1990, când am descoperit o neglijenţă și o lipsă totală de responsabilitate pastorală. Peste aceasta, multe biserici erau în suferinţă de la cutremurele din 1940, 1977 și 1986. Un adevărat dezastru pentru sufletul meu, mai ales că nu aveam personal pregătit pentru a întâmpina astfel de situaţii.

Este adevărat că atunci când mergeam pe drumurile Teleormanului cu gropi cum nu mai văzusem, cu biserici necăjite, unele fără preoţi, cu neînţelegeri și nemulţumiri de tot felul, îmi ziceam în inima și mintea mea că nimerisem în Diliorman. Așa era numit de agareni, adică pădurea nebună.

Când m-am plâns unui prefect de Teleorman că drumurile erau ca în Evul Mediu, a spus în public:

– Mai adânci gropile le vom face, ca să nu calce nimeni în judeţul nostru.

– Cum puteţi vorbi astfel de retrograd, domnule Prefect, l-am mustrat eu, tot în public.

– Păi, cum să nu spun astfel, când peste noi năvălesc fel de fel de spurcăciuni peste tot. Se strică tradiţia și rânduiala noastră de milenii.

Am meditat la vorbele omului care nu vorbea în glume, ci se arăta chiar înverșunat. De atunci, l-am preţuit ca pe un autohton realist. Acum, aproape toate drumurile judeţului Teleorman sunt puse la punct. Am mers și am văzut. S-a făcut un salt uriaș, iar cei care s-au ocupat de aceste lucrări ar fi bine să vadă și drumurile din Argeș, din judeţul vecin, care peste mulţi ani, va avea drumurile circulate ale Teleormanului. Spun aceasta pentru că am mers pe multe drumuri ale ţării și cunosc, cât de cât, calitatea și lungimea drumurilor României. Suntem mult în urma Bulgariei, Ungariei, Serbiei, Sloveniei.

Văduvită de patru ani!

Hărbătăluiala și batjocura democratică de prin România au consternat opinia publică europeană și mondială. De la înflăcărarea și preţuirea internaţională a românilor, dintr-odată, ca un trăznet, a căzut fala cea mare a României. A deranjat, oare, pe cineva, că Ţara noastră martiră ieșise în lume, cu cunună de laur? Se dorea spurcarea numelui ei? Era prea în faţă? Iată că mineriada a avut rostul de a ne duce rapid în vremea cavernelor primordiale! Că acolo au socotit unii și alţii că ne-ar fi locul! Unde, din păcate, am cam rămas!

Pe plan bisericesc, în Ortodoxia Românească, se arătau lucruri și lucrări animate de Duhul Sfânt. Sinodul Bisericii, condus de Patriarhul Teoctist, dus de sine la canon și adus de Sinod la ascultare, cu știutul tact apostolic, le așeza, cuminte și optimist, pe toate la locul lor, binecuvântat de Dumnezeu.

După ce au fost aleși noii ierarhi, postrevoluţionari, pe la anumite Eparhii: Daniel Ciobotea la Timișoara, Serafim Joantă la Sibiu, Casian Crăciun la Galaţi, Ioan Mihălţan la Oradea și Andrei Andreicuţ la Alba Iulia, se punea acum problema ocupării scaunului mitropolitan de la Iașii Moldovei.

De patru ani, Moldova și Suceava, Eparhia de mărimea și frumuseţea Elveţiei, era condusă de Patriarhul Teoctist. De câte ori era întrebat de ce nu se alege mitropolitul Moldovei și Sucevei, răspundea invariabil:

– De bună seamă, îmi este greu să mai fac demersuri, că nu am nicio trecere la Ceaușescu.

Cu alt prilej, când a făcut o vizită la Brâncoveni și a fost întâmpinat de Gherasim al Râmniculuiși Argeșului și de Elena Bărbulescu, sora lui Ceaușescu, la masă, aceasta l-a întrebat:

– De ce nu alegeţi mitropolit la Iași, că-i vacantă mitropolia cam de multișor?

– N-am avut înţelegere la conducerea Ţării!

– Dar aţi făcut vreo propunere? Că la conducerea Ţării n-a ajuns nicio propunere de la dumneavoastră, după câte am aflat și eu.

– Da! Da! Da! Cu siguranţă, voi încerca din nou, a îngăimat Patriarhul, uitându-se la mine, cu o uitătură pe care o cunoșteam, ce va să însemne, în traducere arhierească:

Ce să aleagă în Moldova? Era el ales, așa de bine, că nu-i venea să lase din mână ceea ce își dorise atât de mult. Iar acum vedea foarte bine diferenţa între Mitropolia cea princiară a Moldovei și Sucevei și Mitropolia Ungrovlahiei, lăbărţată din Bărăganul Ialomiţei, până în vârful Omului carpatin!

Așadar, chiar în prima ședinţă a Sinodului din 3-4 ianuarie 1990, s-a făcut propunerea izbăvitoare de a se alege un ierarh vrednic în istorica Eparhie.

Stând cu Patriarhul Teoctist, ca oaspetele său permanent la masă (eram și deputat!), îl auzeam de multe ori cum gândea, exprimându-și, încet-încet, dorinţa de a se pune mai repede un Ierarh în vacanta mitropolie.

L-am auzit, într-un context dificil pentru patriarhatul său, că ar fi fost mai bine, ca sediul Patriarhiei să se mute, de la București la Iași. Am văzut cum îi scăpărau ochii de bucurie triumfătoare, cum nu-l mai văzusem. Gândul acesta m-a cutremurat! Poate că l-ar fi bucurat să i se poruncească una ca asta de către stăpânirea lumească, social-politică.

Suna ca o eliberare a moșneagului patriarhal din ghearele prea apropiate ale stăpânitorilor pământești!

Ca și candidaţi de forţă, din sânul Sfântului Sinod, se arătau la orizont: Daniel, episcopul auxiliar al Timișoarei și Nestor Vornicescu, mitropolitul Olteniei, ca să fie doi candidaţi, potrivit alegerilor canonice. Sau trei, uneori, ca să nu se mai încurce lucrurile.

Doar câteva consideraţiuni asupra cărturarului Nestor al Craiovei, ca Arhiepiscop și Mitropolit al Olteniei. Ca să o spun pe șleau, n-am întâlnit până la el, un Ierarh al Bisericii românești, mai pornit spre cercetare întru ale istoriei. Parcă ar fi dorit să citească, dintr-odată, toate cărţile din lume, să descopere toate manuscrisele cu conţinut literar și istoric și să scrie singur toate cărţile din România!

Mare flămând și însetat întru ale cercetării. A scris mult. A dat de furcă celor care îi lecturau manuscrisele întortocheate, între care și Vincenţiu, actualul episcop al Sloboziei și Călărașilor. Era, acest istoric al Bisericii, într-o permanentă concurenţă, cu fratele său întru nemureală basarabă, Antonie, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului. Ei erau, dimpreună cu Nicolae, Mitropolitul Banatului, potenţialii patriarhabili, iar Teoctist se afla deasupra tuturor, cu dibăcia sa de ţăran aristocratizat.

Așadar, Nestor Vornicescu, frumos nume și prenume, acest bararabean, veșnic în căutare și nemulţumit mai mult de sine, decât de alţii, dorea să scape de olteni și să meargă la moldovenii săi din imperiul eclesiastic al Moldovei și Sucevei.

Candidatul de forţă se vădea a fi Daniel Ciobotea, proaspătul Episcop-Vicar al Timișoarei, recomandat cu bucurie mare de către Mitropolitul Nicolae, amândoi fiind bănăţeni, născuţi în fruntea Ţării. Numai că Daniel, Episcopul, are și ascendenţă olteană, tatăl său fiind din Ţara Doljului, după cum se știe.

Privirile se îndreptau asupra sa, știindu-se că peste un deceniu fusese profesor la Institutul Ecumenic de la Bossey – Elveţia, după ce studiase ani în șir în Franţa, Germania, El-

veţia și obţinuse un temeinic doctorat la Strasbourg, sub conducerea lui Dumitru Stăniloae. Petrecuse două decenii în spaţiul Uniunii Europene, unde studiase, cercetase, participase la congrese și simpozioane, arătase frumuseţea ortodoxiei și fusese profesor de elită studenţilor de pe continentele lumii.

O zestre de aur în studii, o bogăţie de daruri învăţătorești, o comoară duhovnicească prin tunderea în monahism și ascultarea faţă de părintele Cleopa, nașul său de călugărie.

Auzeam pe Patriarhul Teoctist, înainte de 1989, povestind despre profesorul Dan Ilie Ciobotea din Elveţia, cât de competent era, câtă răbdare și ascultare făcea, cât de mult ajutor dădea delegaţiilor Bisericii Ortodoxe Române când mergeau la întruniri internaţionale! Teoctist, Patriarhul, nu preţuia și, mai ales, nu admira pe nimeni, până nu făcea dovada unei vrednicii excepţionale.

Așa îmi trec prin minte multe gânduri și pot spune, că Patriarhul Teoctist pusese ochii de mult timp pe tânărul Daniel, ca prezumtiv candidat la scaunul de Mitropolit al Moldovei și Sucevei, lăsat vacant dinadins vreme mai îndelungată.

Aștepta să vină vremea și să pună un mitropolit nou, neplimbat pe la alte centre mitropolitane, cum i se întâmplase chiar lui, care făcuse staţii pe la Craiova și Iași, până să ajungă la 71 de ani, Patriarhul României. Greu și complicat pelerinaj arhieresc!

Patriarhul Teoctist mi-a spus, că la una dintre întrunirile ecumenice, mersese la Bossey unde lăsase un șirag de mătănii pe biroul tânărului Daniel, întru nădejdi viitoare. Gest cu semnificaţii duhovnicești ce-și va arăta roadele, nu peste multă vreme!

Pentru culoare, în *Memoriile* lui Valeriu Anania, citim așa cum gândise el și știa poate mai bine ca noi, cum umblau apele în drumul lor: „Mai era un lucru important de făcut în Biserică: ocuparea scaunului de mitropolit la Iași. Candidaturi oficiale nu existau, iar Nestor Vornicescu, mitropolitul Olteniei, își considera drumul deschis, avea destui oameni de partea lui", despre care „Grupul de Reflecţie nici nu a vrut să audă...ochii noștri, ai celor din Grup se îndreptau spre Daniel Ciobotea, devenit episcop vicar la Timișoara, tânăr, inteligent, cult, școlit în Occident... Problema s-a aflat pe agenda Grupului în ședinţa din 29 mai 1990, iar acordul a fost unanim. Trei zile mai târziu, și-a dat acordul și Patriarhul Teoctist. În aceeași seară, i-am telefonat lui Daniel la Timișoara, l-am informat asupra poziţiei și demersurilor noastre și l-am întrebat dacă este dispus să accepte. Mirat, a îngăimat un răspuns oarecum evaziv, invocând marea distanţă dintre nivelul unui episcop-vicar la Timișoara și acela al unui mitropolit al Moldovei. Totuși, fără prea multe fandoseli, și-a dat acordul. Data alegerii fusese fixată pentru joi, 7 iunie." *(Memorii*... p. 686).

Bartolomeu Valeriu Anania, baciul Grupului de Reflecţie, lucra diplomatic și sistematic, după vechea lui obișnuinţă. A avut grijă ca la 3 iunie 1990, în ziarul *România Liberă*, să apară un articol: „Din partea Grupului de Reflecţie pentru Înnoirea Bisericii". Acolo se arăta grija ca Biserica să fie condusă ierarhic de oameni aleși și necompromiși, scoţând în evidenţă personalitatea Preasfinţitului dr. Daniel Ciobotea care, de altfel, nu avea nevoie de nicio prezentare, personalitatea sa fiind arhicunoscută, pe deasupra ziarului *România Liberă*.

Mai redăm ceva din *Memoriile* lui Valeriu Anania: „Pe 6 iunie, în ajunul alegerii, primesc două telefoane: unul de la Gelu Voican Voiculescu, care mă informa că Teoctist e de partea lui Nestor și un altul de la Teoctist, care mă sfătuia să fac „lobby" pentru Daniel, de la om la om, iar pentru aceasta mi-a recomandat să cer sprijinul celui mai influent membru al Adunării Eparhiale ieșene, profesorul Ion Solcanu..."

Cred telefonul dat de Teoctist, care făcea recomandări tehnice pentru alegeri, cu amănunte și nu pe cel dat de puterea civilă, lui Valeriu Anania, care, după obiceiul său, băgase și niţel moft melodramatic.

Că era corect telefonul Patriarhului Teoctist, voi spune că pregătirile pentru alegerile noului mitropolit la Iași nu erau o glumă administrativă. Patriarhul dorea ca Daniel să fie mitropolit. Îl pregătise de mult. Îl adusese de la Bossey la București, în învăţământul universitar teologic și-i încuviinţase acultarea de Consilier Patriarhal, direct sub diriguirea sa, ca să-l aibă aproape, să-l vadă cum pășește, cum lucrează. Îi aprobase călugăria la Sihăstria, îl hirotonise preot la Putna! Ce puteau însemna toate acestea? Nu se vedea, chiar de pe Ceahlău, cine era pregătit de către Teoctist ca să-i fie urmaș la Moldova? Și aceasta cu ani înainte de Revoluţia din 1989!

Iar când cineva spunea că Daniel fusese mitropolit ca „emanaţie" a Revoluţiei, protestam vehement!

N-am dorit ca lucrurile să fie amestecate, un fel de compozit, de sacru și profan. Pe Daniel nu l-au ales „lobby-urile" lui Anania Valeriu și nici ale Grupului de Reflecţie, după cum li se părea lor că ar fi fost. Eu știu cum a fost exact, fără florilegii. Teoctist îl dorise pe Daniel ca nou mitropolit al Moldovei și Sucevei și a îndreptat cuvântul său pe drumul acesta.

Am fost martor pe dinlăuntru și pe dinafară, asistând, adeseori, la mărturisirile înfurtunatului Patriarh Teoctist, care-și deschidea sufletul și, uneori, plângea în hohote! Până la el n-am văzut și nici nu am auzit un patriarh plângând.

Ca să închid ultima filă a *Memoriilor* lui Anania Valeriu, care se doresc o „supă primordială", subliniez că la pagina 688, ultimele trei aliniate din partea de jos a paginii mi se par încercări melodramatice, asigurând cititorul că o alegere de Ierarh o face Dumnezeu și nu trubadurii. Eu nu am crezut niciodată, în nicio promisiune întru alegerile de toate felurile, pentru că, potrivit Scripturii „tot omul este mincinos" (Psalmul 115, 2).

Am fost de faţă la alegeri! Vedeam candidaţii. Eram atent la manifestările cele de pe dinlăuntru. Nu-i glumă să fii „torturat" la alegeri. În sala sinodală era o liniște de mormânt, iar după depunerea voturilor în urnă, Teoctist cu Secretariatul, numai ochi și urechi, deschidea pe rând voturile și le citea, sacadat:

– Daniel...Nestor...Daniel...Daniel...Nestor!

Eu eram atent la privirea și la faţa candidaţilor pentru Iașii Moldovei. Spre final, Daniel s-a detașat hotărât de voturile lui Nestor, obţinând 56 de voturi, iar Nestor 33 voturi. A fost declarat, în tumult de aplauze, ca ales, Daniel al Moldovei și Bucovinei.

Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Iar Valeriu Anania, cu inima cât un purice, că nu doar Grupul lui îl alegea pe Daniel ca mitropolit, aștepta în chilia de pe Brezoianu, rezultatul. După cum zice el: „În ziua următoare, 7 iunie, am rămas în casă, dar îl rugasem pe Preotul Soare, urmașul meu la Direcţia Institutului Biblic, să mă ţină la curent cu ceea ce se petrece acolo. La ora 11.40 m-a anunţat telefonic că Daniel fusese ales mitropolit al Moldovei cu 56 de voturi , în timp ce Nestor obţinuse 33." (pag. 688).

Așa era potrivit, după o lungă vacanţă de administrare eclesiastică și duhovnicească și într-o lume aflată în schimbare năvalnică! Om potrivit, în loc potrivit, la timp potrivit! Pe astea le orânduiește Domnul și nu cum se laudă, omul!

Acum se plinise lipsa!

Eram bucuros că „știrbătura" de ani de zile se reparase într-un chip cu totul minunat. Teoctist, Patriarhul, era bucuros că izbândise gândul său de demult. Pe 1 iulie 1990 avea să fie, cu alai împărătesc, întronizat Mitropolitul Daniel al Moldovei și Bucovinei în lucrare sfântă, în Via Domnului!

M-am înfruptat duhovnicește din toate acestea!

Parcă ar fi fost ieri!

Bâtele „democraţiei” prin Cetatea lui Bucur

După cum am mai spus, ziua de 9 iunie 1990 a fost unică în istoria social-politică, după dramatica și tragica Revoluţie de la apusul anului 1989. Tainele acelor evenimente revoluţionare, măcelul din Piaţa fostului Comitet Central, când se bombardase Biblioteca de Stat și luase foc interiorul fostului Palat Regal, mulţimea manevrată la microfoane, semne de război electronic, cum s-a comentat, la nesfârșit, prin toate mijloacele media, pot fi mărturisite de cei care, din mila lui Dumnezeu, mai trăiesc și azi.

Problema „teroriștilor”, lansată ca petardele, a speriat lumea în așa fel, încât noi ne temeam în fiecare secundă că puteam fi luaţi drept potenţiali teroriști. Nu se știa, de altfel, cam ce va să însemne acel terorist care apăruse în România postrevoluţionară!

Pe la Argeș, dar și prin alte părţi ale ţării, am aflat că unii Ierarhi fuseseră consideraţi teroriști. Personal, am aflat că și eu eram băgat în această cofă sinistră, devenind „dușman al poporului român și al revoluţiei”, exact ca înainte de 1989. În anul 1964, Securitatea României mă catalogase în dosarele sale ca fiind împotriva „orânduirii socialiste”.

Era ușor să fii catalogat ca potenţial terorist. Asta însemna o posibilă eliminare din viaţa socială a României. Astfel am purtat peste o jumătate de veac o stare îndoielnică asupra persoanei și activităţii mele din sânul Bisericii Ortodoxe Române, într-un Stat cu multe probleme, în contextul internaţional al statelor divizate politic și social-economic.

Alegerile democratice (democraţia fiind o chestiune personală, adică a fiecăruia, după capul lui) s-au făcut în luna mai, luna florilor! Au candidat peste 200 de formaţiuni politice, după câte îmi amintesc. O puzderie de partide și partiduţe răsăriseră ca florile de mai.

Așa ceva, cred că, în nicio ţară a lumii nu s-a mai întâmplat. Bine că nu au fost vreo mie sau vreun milion de partide, vorba unora, la trei inși, patru partide!!!

Se aflau în competiţie alegătoare și istoricele partide: Liberal și Naţional Ţărănesc Creștin Democrat. Acesta din urmă era un fel de ghiveci călugăresc, amestec de creștin și democrat, ceva unic, o asociere între foc și apă, elemente născătoare de hidrogen și alte elemente chimico-sociale. Ca să se înţeleagă, normal era cum gândeau cei mai de demult: Partidul Naţional Liberal și Partidul Naţional Ţărănesc, simplu, fără adaosuri ulterioare. Că, deh, de acolo și încâlceala care ducea la nedumerire.

Dar lăsând aceste două partide și cel conservator, de pe vremea lui Take Ionescu, precum și puzderia de alte partiduţe și asociaţii, ne vom opri la cel mai original partid, mare de tot! Partidul Liberal Schimbist, condus de ilustrul profesor Ștefan Cazimir, marele specialist în Caragiale și în opera lui literară și social-politică. Cine a citit Statutul de funcţionare al acestui partid, poate l-a apucat mirarea sau râsul cu lacrimi. De aceea, unii, poate, n-au priceput mai nimic – trebuia să ai cap pentru așa ceva! – din articole și aliniate așezate cu grijă de autor.

– Maestre Ștefan Cazimir, cum v-a venit în minte să puneţi pe picioare un partid cu o așa numire alunecătoare?

– M-am inspirat, citind și răscitind pe amicul meu Caragiale, din Haimanalele Ploieștiului.

– Dar cei care s-au înscris în acest partid, sunt numeroși?, am întrebat cu mirare crescută.

– Da, foarte numeroși... numai că în acest partid n-a intrat cine a ieșit... e vorba de miez politic!, m-a lămurit cu destulă răbdare, șeful Partidului Liberal Schimbist.

După cum am văzut, pe fața distinsului intelectual universitar mijea un ușor zâmbet, caracteristic unui mucalit zglobiu. Oricum, orice dialog cu superbul erudit întru ale literaturii era o mare bucurie pentru mine, dar și pentru alţii. Nu avea mofturi de moftangiu, deși lucra în atmosferă *caragialicească*, făcându-se tuturor binedispus și cu o manieră în conduita de zi cu zi, demnă de invidiat.

Într-una dintre zile, mi-a dat două coli ministeriale umplute de scrisul lizibil și inconfundabil, cu un proiect de interviu:

„Într-o pauză a lucrărilor Camerei, asistăm la o convorbire între doi deputaţi: P.S.S. Episcopul Calinic Argeșeanul și Dl. Ștefan Cazimir.

P.S.S. Calinic:

– Domnule Ștefan Cazimir, ce vă gândiţi să faceţi, dacă veţi fi ales în Consiliul Municipal București, pentru vindecarea rănilor sufletești ale orașului?

Ștefan Cazimir:

– Preasfinţite Părinte, aceste răni sunt numeroase și grave, iar vindecarea lor va cere timp. Știţi prea bine că regimul totalitar, în furia lui ateistă, a distrus numeroase lăcașuri de închinăciune, unele dintre ele de o valoare inestimabilă. Au dispărut, de asemenea, multe monumente ale culturii laice. Și, cel mai grav lucru, dincolo de dispariţia lor fizică, este ștergerea lor din amintire, odată cu trecerea anilor.

P.S.S. Calinic:

– Ce credeţi că ar trebui făcut pentru ca pierderea să nu devină ireparabilă?

Ștefan Cazimir:

– Unii ar zice că momentul e impropriu pentru astfel de preocupări, că altele sunt grijile care ne asaltează. Eu gândesc însă că redresarea materială nu se poate rupe de redresarea morală. Referindu-mă nemijlocit la monumentele distruse, înaintea refacerii acestora, cu mijloacele tehnicii moderne, trebuie trezit sentimentul absenţei lor. Ce s-a aflat odinioară pe cutare tăpșan pustiu? A fost mănăstirea Văcărești, cel mai prestigios monument al secolului al XVIII-lea. Ce a fost în groapa de lângă Palatul Telefoanelor? A fost Teatrul Naţional din București, bombardat de hitleriști și demolat de comuniști. Și așa mai departe. E rândul meu să vă întreb: Cum priviţi, ca om al Bisericii, perspectivele acestei restaurări?

P.S.S. Calinic:

– Cu alte cuvinte, cele zidite în spirit se bucură de viaţă eternă. Trebuie, așadar, să păstrăm în simţirea noastră – și să readucem în simţirea altora – imaginea valorilor vremelnic pierdute. Odată înfăptuită această restaurare în cuget, va fi mult mai ușor să realizăm restaurarea fizică. Este, de fapt, calea de urmat în întregul proces al regăsirii de sine, în refacerea continuităţii noastre morale și spirituale.

Ștefan Cazimir:

– Vă mulţumesc, Preasfinţite Părinte, pentru deslușirile aduse și cred că vor avea ecoul dorit."

Citind acest interviu „imaginar" gândit de mintea lui Ștefan Cazimir și scris cu propria mână, m-a cuprins o mare bucurie și simţeam cum se lega o prietenie tainică între arhiereu și universitar.

Fără a mai pune în cumpănă valoroasa abordare a unui laic, ancorat perfect în realităţile românești, materialul elaborat are o importanţă esenţială!

Dar să ne întoarcem la „bâta democraţiei" prin „Bucureștiul iubit", în ghioage dezlănţuit!

Conducătorii F.S.N.-ului, în programul lor, au asigurat lumea din verva democraţiei, că nu îl vor transforma în partid pentru alegeri, așa crezusem eu, lăsându-mă pus pe listă. Între timp, lucrurile au luat o întorsătură care a agitat celelalte partide,iar F.S.N.-ul s-a proclamat, după alegerile din mai, cel mai mare partid democratic, postdecembrist.

Opoziţia formată din câteva partide istorice și cu un procent minor, a intrat în alertă, căutând să se manifeste. Ion Câmpeanu, președintele Partidului Liberal și Corneliu Coposu, președintele Partidului Naţional Ţărănesc Creștin-Democrat, veneau din exil, primul de la Paris, iar celălalt din România, Ţara distrugerii democraţiei. Erau cu privirea și gândul la Uniunea Europeană, despre care România știa prea puţine, ca și astăzi, de altfel.

Ei veneau cu idei democratice. Doreau și în România să se instaureze astfel de orânduială. Numai că ei și alţii asemenea lor, uitau că în România era greu de instaurat o democraţie democrată și nu una cu iz românesc!

Presa democrată, pleda pentru o democraţie occidentală, sadea, iar presa nou-democrată, pleda pentru o democraţie mai democrată ca în Occident. De aici, au început neajunsurile și înfurcirile ideologice. În Piaţa Universităţii, în semn de protest, au apărut grupuri-grupuri de greviști întru ale foamei cu corturi așezate ca într-un camping montan, cu afișe democratice lipite pe pereţii corturilor improvizate.

Era o priveliște nouă pentru bucureșteni, dar și pentru străinii care stăteau cu ochii pe România și doreau să vadă încotro o luau cei chinuiţi timp de 50 de ani de o tirană ideologie, așa cum fiecare știm. Alegerile au adus în fruntea Ţării ca președinte pe Ion Iliescu, iar ca prim-ministru pe tânărul Petre Roman, cu un Guvern tot așa de tânăr și entuziast. Aceasta a înfuriat și mai mult opoziţia democratică, Piaţa Universităţii devenind un loc al nemulţumirii, cu greve, proteste înconjurate de aspecte nu tocmai salubre, chiar în buricul Bucureștiului, care devenea spaţiul potrivit unui carnaval" democratic.

Apelurile și întâlnirile cu cei ce ţineau ordinea după dezordine, se sileau să atenueze lucrurile, pentru a împăca o democraţie ce răsărea pe fondul jertfei tinerilor din România, cu o democraţie de import occidental.

Dacă pe 9 iunie 1990 avea loc deschiderea sesiunii unui Parlament democratic, pe 13-15 iunie 1990, doar după patru zile, avea să se abată asupra Bucureștiului urgia de pe Valea Jiului, minerii venind și ei în Capitala României, pentru a o vedea cum arata în noua haină democratică, mai ales că începuse primăvara.

Pregătiri de excursie gratuită pentru mineri, garnituri de trenuri, intrarea în Craiova și plecarea spre București, toate erau orânduite, în frunte cu Miron Cosma, pentru a cere drepturi ortacilor săi, care se săturaseră să stea sub pământ, cu moartea de faţă. Drum bun! și Noroc Bun!, își urau, plini de frică, la intrare în caverne. Drum bun! și Noroc bun! sunau, ca primăvara, spre Craiova și București. Unii dintre ei, poate, nu văzuseră vreodată în viaţa lor Craiova sau Bucureștiul României.

Românii aflau, prin Radio și Televiziune, despre vizite spectaculoase în București. Noi, „pruncii" în problemele deputăţești, ne-am cam înfricoșat. Opoziţia se arăta neliniștită. Deputaţii șușoteau pe holurile Palatului din Dealul Mitropoliei (Camera Deputaţilor), iar cei mai prudenţi îndemnau să fugim pur și simplu, din faţa minerilor, spunând că cine știe ce întorsătură va lua această escapadă neașteptată.

Ne-am împrăștiat ca potârnichile, care, unde am văzut cu ochii. Eu m-am gândit să merg la Ministerul Cultelor pentru a-l vedea pe ministrul Nicolae Stoicescu, al cărui consilier de taină eram la solicitarea sa binevoitoare. Ca să nu dau „nas în nas" cu „pelerinii" din Valea Jiului, am luat-o pe marginea centrului bucureștean. Când credeam că scăpasem de împresurare, am nimerit tocmai în mijlocul „lucrării"!

Am văzut cum erau luaţi trecătorii la bătaie, trecători care mergeau la treburile lor. Ne-a apucat frica fără voia noastră. Ne încurajam blocând ușile mașinii. Dintr-o dată, am intrat într-un blocaj (ambuteiaj), iar spre mașina noastră au venit niște ciomăgari.

– No, mă, ăștia-s popi, dă-i dracului...să treacă! am auzit un zdrahon de om, care se uita la noi cu dispreţ demn de o democraţie cu bâte, care se învârteau în văzduh.

Nu-mi venea a crede! Nu știam ce se întâmpla, în acele momente, în Piaţa Universităţii. Televiziunile n-au ratat momentul, imaginile ajungând în Europa și în lume, imagini pe care românii le-au văzut mereu.

Ţinta „mineriadei" era Piaţa Universităţii, unde „golanii" își mutaseră domiciliul. Protestau și făceau greva foamei pentru că Revoluţia fusese furată și democraţia „confiscată" de către Frontul Salvării Naţionale.

După o zi-două, din Piaţa Universităţii dispăruseră corturile improvizate și toate resturile menajere. Protestatarii, rărindu-se, a apărut Marian Munteanu, pentru care poetul Ioan Alexandru avea cele mai frumoase ditirambe:

– Vezi, frate Calinic? Marian Munteanu este ca un sfânt, chiar seamănă cu Iisus!

– Toţi semănăm cu Iisus, de cum ne-am născut pe acest pământ! i-am spus eu pe nerăsuflate.

– Este un Iisus al românilor! Uite ce faţă blândă are și cărarea părului prin mijlocul capului, exact ca Iisus!

– Nu tocmai! Să nu exagerăm. Este și el un om ca toţi nemulţumiţii.

– Da, dar pe el l-au bătut cu ciomegele, iar pe tine nu te-a atins nimeni, nici cu un deget. L-au târât pe pământ și i-au frânt oasele. Uite ce faţă lovită are! Uite ce i-au făcut dracii ăia de feseniști! Tu n-ai suferit nimic.

– Văd că nici tu n-ai primit nicio bâtă pe spinare și te plângi aici, în afara primejdiei. Era furios! Faţa lui de lapte i se făcuse purpurie, fierbând de ură împotriva celor care băteau, de-a valma, tot ce le cădea sub pirueta bâtelor.

Lumea n-a înţeles prea mare lucru. Toţi eram asiguraţi că s-a salvat democraţia și Statul de drept, puse în primejdie de oficinele străine. Nimeni, până la urmă, nu mai înţelegea nimic. Auzeam, când pe unii, când pe alţii, că se făcuse o mare curăţenie prin București și că democraţia era asigurată, scăpând de „golaniadă".

Adevărul despre cruda democraţie românească rămâne pe undeva întunecat, nu atât de trecerea timpului, cât din pricina concluziilor de tot felul. Nu se pun cap la cap firele care pot ţese pânza cea adevărată a evenimentelor din 13-15 iunie 1990!

Cine poate să o facă? De *atunci* se va ocupa istoria!

De *acum* să ne ocupăm toţi, ca să ne salvam pe noi înșine și România ca o floare!

„Arșiţă" în Parlament

Vacanţa parlamentară din prima legislatură nu era una lungă. Pentru ca erau probleme de rezolvat, atât Alexandru Bîrlădeanu, cât și Dan Marţian, președinţii celor Două Camere Parlamentare, au convocat de comun acord pe „nevinovaţii" parlamentari, chemându-i la lucru, chiar pe caniculă.

Așa făcea și Patriarhul Teoctist!

Curând, ne-am revăzut în locul de chin, că, drept să spun, nu era o bucurie să înoţi prin căldură și să stai închircit în scăunașele din rotonda Camerei Deputaţilor din Dealul Patriarhiei.

– Părinte Calinic, de ce ne-au chemat și nu ne-au lăsat nici măcar o lună să fim în vacanţă?

– Sunt probleme urgente de rezolvat. Ne vom odihni doar la umbra Crucii! am răspuns neștiutorului, care se făcea că nu pricepe.

Pe 27 iulie 1990 eram deja în sală adunaţi, la orele 16.30, și dezbăteam cu sârg articolele Legii privatizării, stare și lucrare nouă în spectrul democratic din România.

Guvernul era poftit să prezinte Parlamentului programul și principiile de privatizare. Urmărea formularea de soluţii fundamentale pe criterii economice și diferenţiate în funcţie de specificul fiecărui sector economic și al fiecărei unităţi, precum și crearea unui regim de protecţie și de preferinţă pentru salariaţii societăţilor comerciale care urmau a fi privatizate.

Luări de cuvânt, dezbateri și bateri pe loc, încât, după o săptămână de pătimiri, împătimiri, suferinţe sufletești și greţuri trupești din belșug, s-a aprobat începerea unei privatizări originale, de tip românesc, așa cum numai la noi se întâmplă!

În toiul caniculei, în pauză de lucru, noi, vecinii, ne apucam de comentarii, ba unii dintre noi presăram cu epigrame discuţiile, iar Ștefan Cazimir trântea câte un banc de ne durea burta de râs. O poză din vremea aceea ne arată pe tuspatru deputaţi: Ștefan Cazimir, Pâslaru Dumitru, Adrian Duţă și alcătuitorul acestor rânduri.

Mare bucurie aveam când îi revedeam pe acești oameni așezaţi, cuminţi și numai spirit și umor. Dacă este să mărturisesc sincer, doresc să spun că, de cele mai multe ori, după oboseli mari de citit permanent legi-paralegi și constituţiile mai multor ţări de pe mapamond (că noi lucram și în Constituantă, la elaborarea Constituţiei României) cea mai relaxantă stare era cea din pauzele binecuvântate. Iar atunci când se cam lungea ședinţa, fără pauze, dimpreună cu alţi deputaţi strigam: Pauzăăăăă!, la care Dan Marţian mai răspundea: Pupăzăăăăă!

Printre proiectele de legi venite de la Guvern am găsit și niște fotografii. Una îi arată pe cei patru deputaţi la un „festin" lingvistic, tăbărâţi cu privirea și auzul spre liber-schimbistul caragialicesc, Ștefan Cazimir.

Fiecare, pe contra paginã, pusese două vorbe și semnătura personală:

D. Ministru Pâslaru: „smerit culegător de perle la banchetul risipitor a două eminenţe ale spiritului."

Ștefan Cazimir: „Păstorul și turma într-o sublimă armonie."

Calinic episcop Argeș: „E atât de frumos când fraţii sunt împreună, încât n-am ce mai zice."

Dumitru Pâslaru, deputatul din Râmnicul Sărat, om de condiţie aristocratică, a reprezentat pentru mine o binecuvântare că l-am avut coleg de bancă în Parlamentul României. N-am întâlnit la un tânăr atâta decenţă, cuminţenie, eleganţă și bunătate. Îl consideram a fi un înger. Mare mi-a fost mirarea când l-am auzit că postea în toate posturile aducându-și de acasă, în oale de lut, mâncare gătită special pentru perioada abstinenţelor calendaristice. Mi-am zis, după ce am constatat credinţa lui curată în Dumnezeu, că mi se trimiteau printre oameni, din când în când, și îngeri.

Mare minune cu zidirile lui Dumnezeu!

Adrian Duţă, profesorul de istorie cu chemare de la Racoviţa Mioveniului, de o discreţie dusă până la virtute de taină, n-ar fi supărat nici el vreodată pe cineva. A rămas mereu într-o constanţă nezdruncinată, sigur și precis pe convingerile sale. Fără să fac vreun efort, mă simţeam ocrotit de prezenţa sa și nu mă temeam că l-aș fi putut supăra sau incomoda.

Oameni care se impun în tăcere!

Greu lucru! Cu atât mai preţios!

Cu profesorul Ștefan Cazimir, de mai multe ori, am făcut escapade și itinerarii pe la mănăstiri și chiar în Palatul Patriarhal pentru a cunoaște și Domnia Sa cam ce se afla în spatele unor uși pecetluite cu mister.

Era tare bucuros! Să mergem împreună!

La vârsta sa plină de maturitate, l-am surprins, cum deseori se bucura ca un copil de tot ce vedea, mai ales că el credea tot ce îi povesteam. De aceea eram tare atent să nu scap vreo snoavă în faţa spiritului său atât de analitic. De îndată ce vedea că o iei puţin pe mirişte, te întorcea subtil cu o ironie foarte bine pliată și cu doza potrivită de echilibru.

Întâlnirile noastre erau cu faţă de sărbătoare. Nu ne pregăteam niciodată. Eram mereu pregătiţi. Mă simţeam în largul meu de fiecare dată când ne revedeam, fiind colegi în Parlament. Îmi amintesc că scaunele înghesuite îl enervau tot timpul când ne așezam și nu aveam pe ce să ne sprijinim coala de hârtie pentru a scrie.

În legătură cu problemele din cadrul Bisericii, cine credeţi că apărea la tribună pentru a interveni cu priceperea-i de necontestat? Ștefan Cazimir! La rugămintea mea, era un fel de purtător de cuvânt (când era cazul) al Bisericii Ortodoxe Române. Pentru că eram considerat „deputat F.S.N.”, nu aveam voie să iau cuvântul în plenul Adunării, în favoarea Biserici, nefiind agreat de Patriarhul Teoctist. Dar nici în favoarea F.S.N.-ului pentru că nu eram un „F.S.N.-ist”, ci episcop – deputat independent pe lista partidului majoritar.

Când ești într-un partid, ai Carnet de Membru și plătești și cotizaţie.

Am fost izbăvit de amândouă!

Senator și deputat

În fiecare zi, din fericire, eram poftit la masă cu Patriarhul Teoctist. După replicile din Sinod, în privinţa deputăţiei, într-una dintre zile, fiind doar noi la o gustare, l-am auzit:

– Măi, Calinic, acuma, ce să faci? Te duci la ședinţele Parlamentului după Regulament! Poate o fi de folos pentru noi, în Biserică. Mă pui la curent cu ce legi urmează la aprobări și pentru noi. Să știm cu un ceas mai devreme.

Noi când eram deputaţi, mergeam două-trei zile, când votam legi prin ridicare de mâini și mergea strună. Nu trebuia să stăm noi acolo, în scăunelele ca pentru copiii de grădiniţă.

– Vă mulţumesc pentru felul cum gândiţi, am zis eu, surprins de întorsătura lucrurilor.

– Păi, atunci, în Sinod, ţi-am tras un perdaf ca să nu mai îndrăznească nimeni. N-ai auzit că și Timotei al Aradului a fost pus pe listă ca senator, dar în cele din urmă a renunţat.

– Era prea departe, de la Arad la București.

– Da! Da! Ca de la Argeș la București, l-am auzit pe Patriarh, de data asta plin de ironie și cu aluzia că trebuia să mă retrag și eu. Primesc telefoane dese prin care sunt ocărât și mi se cere să-ţi interzic prezenţa în Parlament, ţie, în Cameră și lui Simion Tatu, în Senat.

Nu știu dacă era așa! Adică telefoane date de unii și de alţii, dar ceea ce remarcam era că hărţuiala prin telefoane devenise o modă. Mai ales că nu se vedea cine sună, ca astăzi, deși se dau și cu număr ascuns: săgeţi din întuneric!

După o vreme, am auzit glasul Patriarhului Teoctist:

– Aud că la Teleorman cresc nemulţumirile și că preoţii nu vor să ţină de Argeș. De ce nu procedezi mai cu blândeţe? Ei, acolo, n-au fost cercetaţi de multă vreme. Arată-te ca un părinte și nu ca un satrap. Vorba dulce mult aduce, nu știi proverbul nostru românesc?

– În clipa în care nu vor mai fi încurajaţi la anarhie, totul se va orândui cu pace. Unii au interese personale, nu pastorale! Mă voi ruga lui Dumnezeu să le dea duh de înviorare și să iasă din duhul de amorţire. Plafonarea și mistificarea se simte, adică, bântuie chiar de la intrarea în judeţ. Trebuie să-i ajutăm să iasă din odihnita inerţie. Că tot veni vorba de organizarea alegerilor în noua Eparhie a Argeșului și Teleormanului, m-am gândit să reînfiinţăm Protoieria Roșiorii de Vede.

Astfel, vom repara desființarea protoieriei de către comuniști în anii ’60 ai secolului XX. Adeziunea liberă a preoţilor din fostele protoierii de la Turnu Măgurele și Alexandria și așa, poate, încropim un protopopiat în Teleorman, care să ţină de Argeș. Că în privinţa Câmpulungului, după cum aţi spus, i-aţi lămurit să ţină de București, deși sunt administrativ în judeţul Argeș. Se știe ca o parte din preoţii din protoieria de la Câmpulung, din partea de sud, deja s-a afiliat la Protoieria Găești, care ţine de judeţul Dâmboviţa. Un adevărat masacru administrativ, împotriva unităţii noii Eparhii a Argeșului și Teleormanului.

– Da! Da! Măi, Calinic, poţi încerca o refacere a Protoieriei Roșiorii de Vede. Îţi doresc succes. Să facem rugăciunea pentru masă. A văzut că iar începeam vechea poveste și nu dorea să se mai întindă pelteaua.

Deși participam la Parlament în fiecare zi de la 8, eram, spre seară, fie în Teleorman, fie în Argeș, pentru a orândui alegerile de deputaţi în Adunarea Eparhială, după care urmau alegerile în Adunarea Naţională Bisericească.

Ţinta precisă era acum Roșiorii de Vede. Acolo am găsit un preot care se arăta dinamic, foarte deschis și binevoitor la gândul nostru de a reface fostul protopopiat spulberat de lucrătorii comuniști. Aceștia se bucurau atunci când se desființau parohii, protoierii și alte consilierate. Era o economie, oarecare, la bugetul de Stat.

Cel în care ne-am pus nădejdea visului nostru a fost Ilie Vișan, preotul de la Sfântul Teodor din Roșiorii de Vede.

– Dacă reușești să aduni semnături pentru formarea protopopiatului de Roșiorii de Vede, te vom pune protoiereu! i-am spus parohului cu obrăjorii dolofani, plini de roșeaţă, ca petalele de trandafiri.

– Da, Preasfinţite, merg pe teren și sper să adun vreo 40-50 de parohii sau poate mai mult. Și așa eram destul de departe de București. Nouă ne place să mergem spre Argeș pentru că râul Teleorman izvorăște din coasta Piteștiului.

– Mă bucur că știi de unde izvorăște râul Teleorman.

– Păi, da?! De la Pitești la vale, spre Dunăre.

N-a durat prea multă vreme. Preoţii erau receptivi și deschiși, deși unii dintre ei, care plecau de la celelalte protoierii, provocaseră anumite nemulţumiri. Cei mai mulţi au rămas fermi în hotărârea de a se făuri noul protopopiat desfiinţat.

La una dintre slujbele din vara anului 1990, săvârșite la Roșiori, în biserica Sfântul Teodor, la sfârșit, am anunţat, că era un moment istoric, urmând să se refacă ceea ce se desfiinţase, cu zeci de ani în urmă – Protoieria Roșiorii de Vede!

Din soborul nostru s-a desprins imediat protoiereul Ciulei Marian de Turnu Măgurele și a plecat cu amărăciune în suflet. Simţea că din circumscripţia protopopească se vor desprinde peste 20 de parohii, ceea ce nu era o situaţie prea roz, lucru care s-a și întâmplat.

De abia acum realizez că n-a fost deloc confortabil să reînfiinţezi un protopopiat căruia i se uitaseră graniţele, iar cei mai mulţi preoţi, în 40 de ani, deja plecaseră pe drumul veșniciei.

Pentru mine era un spaţiu necunoscut, geografic, ca teren, dar și demografic, necunoscând pe cineva dintre cei vii. Cunoșteam pe Grigore Pișculescu (scriitorul **Gala Galaction**), din Didești, Zaharia Stancu din Salcia, **Marin Preda** din Siliștea Gumești, **Constantin Noica** din Vitănești, care au marcat istoria Diliormanului (Pădurea nebună), cum o numeau agarenii.Aceștia ne călcau adesea Ţara și se rătăceau prin pădurile nesfârșite, cum nu mai văzuseră ei până atunci.

Marin Preda

Speram și eu în Dumnezeu și în dreptatea Lui!

Mă mulţumeam cu puţin, din ce în ce mai puţin. Eram bucuros de inimoșii de la Roșiorii de Vede care aderau la gândul meu. Mă bucur acum, după 25 de ani și că preoţii care au îmbrăţișat gândul meu, se află în preţuirea mea. Se repara o stricăciune la care ei nu asistaseră, dar aveau inteligenţa și bunăvoinţa hotărâtă de a merge înainte, cu un ceas mai devreme.

Fără să hiperbolizez, pot spune, spre bucuria mea și cinstea lor, că ei, atunci, mi-au fost adevăraţi prieteni și fii duhovnicești, dovedind verticalitate.

Un aristocrat teleormănean

Printre alţii, din mila Domnului, am întâlnit în Teleorman și preoţi de elită care treceau peste cota maximă de înţelegere a lucrurilor și a evenimentelor ce se desfășurau, după cotitura social-politică și religioasă din decembrie 1989. Nu pot uita familia preotului Pârvan Gheorghe, cel care locuia în casa parohială și era și protoiereu al Alexandriei, ales, după ce fusese înaintașul său, Sandu, om de „treabă", în felul lui.

De la prima întâlnire, acest minunat slujitor al lui Dumnezeu și al oamenilor, era de o deschidere și de o sinceritate greu de crezut, într-o lume răzvrătită și plină de viclenii și incertitudini. Cu el am avut cele mai oneste discuţii. Nici nu-ţi venea a crede că n-ar fi posibil să-ţi întindă vreo cursă. Știam mai dinainte, din citit și din puţină experienţă cu oamenii, că atunci când cineva este excesiv de sincer, poate ascunde în spatele amabilităţii, gânduri și fapte odioase.

La Gheorghe Pârvan, că despre el este vorba, toate aceste gânduri se excludeau din start. Trebuia să-l consideri așa cum se arăta în vorbă și atitudine, stări de spirit pe care și le-a păstrat constant, cât am lucrat împreună.

Ceea ce era mai nostim și dificil pentru mine, pentru preoţii locului și chiar pentru Gheorghe Pârvan, era doamna Elena Pârvan, o intelectuală strașnică, gospodină până în pânzele albe, elegantă, într-o naturaleţe greu de cuprins și cu un debit verbal pe care-l invidiau cucoanele Alexandriei.

Nu ţinea cont de nicio părere! Totul trebuia să fie după cum credea dânsa, ca și Maica Eufrosina de la Văratec, rubedenia mea de la Cracăul Negru, din Munţii Neamţului.

Printre altele, știa un protocol de primire demn de laudă. Reînvia obiceiurile de salon boieresc din vremurile interbelice. Când făcea invitaţii, și o făcea foarte des, era vai de capul părintelui protoiereu, Gheorghe Pârvan. El trebuia să răspundă la toate comenzile soţiei, cu precizie și cu promptitudine, iar dânsul, cu o discreţie neafișată și fără proteste, mergea numai într-un iureș. Am văzut de mult ori travaliul lor pentru a primi oaspeţi. Mă aflam într-o încurcătură crescândă și intensă, mai ales că tocmai eu eram subiectul acestor „dezlănţuiri" de pregătire întru primire sărbătorească.

Se credea că nu numai Pârvan se afla sub papucul dictatorial al Pârvanei, ci și Episcopul Calinic al Argeșului, după cum duduiau vorbele în târg și mahala. Ca întotdeauna, de altfel.

În faţa casei parohiale, în dreptul intrării, era o masă din scândură, cu două laiţe acoperite cu macaturi din lână, cu o ţesătură de mare eleganţă. Faţa de masă era din in și bumbac, cu o lucrătură clasică de o mare frumuseţe, iar bucatele pe măsură, pregătite cu o măiestrie greu de închipuit și într-o curăţenie lună. Nu mai întâlnisem atâta eleganţă și pricepere.

Și tocmai în Teleorman!

Încercam o mare bucurie atunci când eram invitaţi să servim și, mai ales, să apreciem, în laude pe măsură, osteneala și dragostea matroanei Pârvan de a ne avea oaspeţi de seamă.

După masa îndătinată, am văzut că exista obiceiul, ca imediat, până se serveau prăjiturile și cafeaua, vasele să fie spălate și așezate la locul lor. Cine credeţi că făcea această lucrare, cu șorţul așezat pe gât?

Chiar Gheorghe Pârvan!

– Hai, Gigi și spală vasele acum, ca să nu se usuce resturile de mâncare de pe ele! Acum le speli cu o mână, că mai târziu nu ajung nici două. Fără nicio vorbă, Gigi se apuca spornic de treabă.

Ne uitam miraţi și oarecum intrigaţi de ascultarea omului de treabă, care era Gheorghe Pârvan!

Când mai scăpa câteodată, vreo cratiţă sau vreun tacâm, cum se mai întâmplă, doamna Pârvan, cu glas ridicat, din apelarea apropiată și intimă de Gigi, îl apostrofa cu reţinută mânie:

– George! De ce nu ești atent?!? Tot așa scapi din mână și cădelniţa de la biserică?!?

– Nu te supăra! Acolo nu-s vasele unse cu ulei și cu untură, ca la bucătărie. Ţi-am mai spus eu că nu te pricepi la cele bisericești?

– George! Vorbește încet că ne aud oaspeţii!

– Las' să te audă! Că de-o viaţă tot așa mă școlărești!

Când ieșea de la bucătărie, unde prin ușa deschisă se auzea ecoul bombănelilor feminine, Gigi, când era alintat și George, când era admonestat, era roșu ca racul la faţă și numai transpiraţie.

M-am bucurat că era omul păcii și al realismului, arătându-se pe faţă împotriva lichelismului și oportunismului unora care stăteau după umbre și vânau oportunităţi, ca pe oriunde, de altfel. El a fost promovat vicar pentru judeţul Teleorman, în vederea pregătirii terenului pentru a se înfiinţa o nouă episcopie, ca să se termine cu instabilitatea, comentariile și orice fel de ostilităţi duhovnicești și de organizare administrativă.

Noul titular al Episcopiei Argeșului

Membrii Adunării Eparhiale a Episcopiei Argeșului erau gata să meargă să-și dea votul pentru episcopul nou, într-o lume nouă, în permanentă schimbare. Adunarea Naţională Bisericească reprezintă întreaga Biserică Ortodoxă Română, iar Sfântul și Îndreptăţitul Sinod, cu Ierarhii trecuţi prin focul Revoluţiei, a fost întrunit în zilele de 25-28 septembrie 1990, pentru a trăi momente de adevărată însemnătate istorică.

Se avea în vedere „Elaborarea unui proiect privind eliminarea din Statutul și Regulamentele Bisericii Ortodoxe Române a tuturor prevederilor impuse în mod abuziv de regimul comunist ateu, prin care acesta și-a luat cu de la sine putere dreptul de control asupra Bisericii și de imixtiune în viaţa și activitatea ei, Adunarea Naţională Bisericească a aprobat noul proiect al Sfântului Sinod. Prin această hotărâre, Biserica Ortodoxă Română își recâștigă autonomia ei plenară punându-se, astfel, bazele unei relaţii noi între Biserică și Stat: de respect reciproc și de slujire liberă a aceluiași popor."

„În continuare, Adunarea Naţională Bisericească a luat act cu deosebită bucurie de marele eveniment al reintroducerii, în programa școlară a orei de educaţie moral-religioasă în învăţământul de Stat primar și gimnazial, Biserica contribuind la renașterea moral-spirituală a societăţii românești."

„În după-amiaza aceleași zile (26 septembrie 1990), Colegiul Electoral Bisericesc a ales în scaunul de Episcop al reînființate Episcopii a Maramureșului pe Preasfinţitul Justinian Chira Maramureșeanul."

Vă imaginaţi, răbdători și minunaţi cititori ai acestor slove, câtă zdroabă a putut fi pe capul bietului Patriarh Teoctist, care la 75 de ani ai săi, stătea drept ca stejarul nerăpus de furtunile social-politice și religioase?

Pe 27 septembrie 1990 erau programate alte două alegeri pentru ocuparea scaunelor: de Arhiepiscop la Tomis și de Episcop la Argeș.

Să vezi, frate, ce mai iureș!

Ce mai așteptări!

Ce mai aplecare a Duhului Sfânt peste libera și secreta alegere a Colegiului Electoral Bisericesc!

Mai abitir ca la fraţii de peste drum de Catedrala Patriarhală, în Parlamentul României.

Episcopul Gherasim se învârtea ca Roza-vânturilor și lămurea în stânga și în dreapta, că mai bun episcop la Argeș nu putea fi votat altul, decat Calinic Argeșeanul, fratele său întru arhierie.

Din când în când, venea să-mi spună:

– Așa! Așa! Așa! Să nu fii Ghiţă-Contra. Să lași toate în seama lui Dumnezeu și să nu spui: Nu! Lasă-i pe electori să se manifeste cum vor ei.

Pe de altă parte, Radu Stancu, cel mai mare și constant admirator al lui Calinic Argeșeanul, era numai emoţii, ca nu cumva să fie ales altcineva la Argeș.

Văzându-mă că nu mă agitam deloc, mă îndemna:

– Preasfinţite Calinic, mai încurajaţi pe electori să vă voteze la Argeș!

– Nu rog pe nimeni, niciodată! Dacă rămân numai cu rugatul? Mai mare rușine să cerșești voturi și apoi să rămâi cu buza umflată. Sau să judeci pe unii și pe alţii, că una au promis și alta au votat, cum se mai întâmplă și la alte case.

M-am ţinut de cuvânt în faţa lui Dumnezeu și a oamenilor: n-am alergat după arhierie, nu m-am rugat la Dumnezeu pentru aceasta și nici bani nu am dat!

Am dorit să nu rămân dator nimănui! În niciun fel! Am așteptat ca Dumnezeu să hotărască în viaţa mea de zi cu zi! Gherasim, Episcopul, era topit de grija că nu voi fi ales și că rămâneam tot pe capul lui, în aceeași curte, lucru pe care nu-l suporta defel. L-am admirat pentru câtă râvnă a risipit, dându-se peste cap, ca al său „candidat" să ocupe scaunul arhieresc de la Curtea de Argeș. Cei care erau împotrivă, acuzau că trebuia să fiu pedepsit și nicidecum promovat, pentru că încălcasem Hotărârea Sfântului Sinod de a nu participa la viaţa politică a Ţării, fiind, în focul alegerilor eclesiastice, chiar deputat în Parlamentul României.

Eram și eu de acord cu *opiniunea* lor, dar și cu a unora dintre Ierarhi, cu Patriarhul Teoctist în frunte. Cu atât mai bine îmi venea ocara și împotrivirea. Erau pe gândul meu, că mă săturasem de tot felul de tensiuni și nemulţumiri.

Așadar, mi-am menţinut starea neutră în privinţa alegerilor de la Argeș, dar și bucuria ca să aud, în final, că nu am obţinut decât câteva voturi.

M-am bucurat că nu am influenţat pe nimeni! Cu nicio rugare de niciun fel!

Eram liber și aveam o bucurie interioară pe care o sileam să stea cuminte înăuntrul sufletului meu. Dumnezeu lucra, El și Sfânta Filoteia, căreia îi spusesem să hotărască ceea ce era mai potrivit, eu neavând, de altfel, nicio dorinţă în privinţa rămânerii la Argeș.

La votare, eu am dat votul Preasfinţitului Damaschin Severineanul, nașul meu de hirotonie. Îmi era rușine în faţa lui Dumnezeu să mă votez pe mine, care îmi ţineam linia de plutire a gândurilor și apoi, nici nu ar fi fost normal să spun că eu eram bun pentru Argeș. Alţii aveau libertatea să spună aceasta.

Patriarhul Teoctist citea voturile:

– Calinic, Damaschin, Calinic, Calinic, Veniamin Micle, Calinic...și tot așa, la numărătoare, ieșind din totalul de 91 votanţi, valide, 74, adică 81% voturi pentru Calinic Argeșeanul. Era o victorie a Episcopului Gherasim și Radu Stancu, primul, ca să scape de mine, iar al doilea, ca să aibă Episcop canonic la Argeș, după atâta amar de așteptare!

Patriarhul Teoctist, bucuros de rezultat, a proclamat ca ales, canonicul Episcop al Argeșului în persoana Arhiereului Calinic Argeșeanul, iar aplauzele Colegiului Electoral au răsunat până-n bolţile Sălii Sinodale. Mă apucaseră, totuși, emoţiile firești în asemenea ocazii speciale, oricât mă sileam să arăt că nu eram cuprins de atmosfera sărbătorească pentru Argeș!

Am fost poftit de Patriarhul României, să ţin un cuvânt după încheierea procedurilor de alegere. Înainte cu câteva zile, Episcopul Gherasim îmi zisese cu ton semi ironic:

– Frăţia ta să scrii câteva gânduri! Că, deh! poate ne ajută Maica Domnului și Sfânta Filoteia.

– Nu scriu nimic! Se va spune că am știut dinainte, dacă scot papirusul și citesc. Sper să nu fie nimic din toate astea.

– Să ai orânduite gândurile! Că aici nu-i pe coclauri. Dacă vei fi ales? Eu știu că faci glume deseori, aici însă nu mai este vorba de glume! Să te comporţi responsabil, potrivit momentului, auzi?

Ca fapt divers, m-am apucat de înșiruit câteva slove, dar nu puteam să mă cred în ipostaza alesului. Era ceva artificial. Cum să spui despre ceva anume, neexistând nimic real? Mă simţeam ca la teatru! Dar și acolo se spune despre ce a fost și nu despre ceea ce va urma să fie, în chip profetic. Cu toate acestea, am notat câteva gânduri pentru orice eventualitate, iar la momentul potrivit am brodat câteva fraze spre bucuria lui Gherasim, dar mai ales a lui Radu Stancu, argeșeanul de 24 de karate!

Nu-mi venea să cred ca fusesem ales Episcop în nou reînființata Eparhie a Argeșului! Bucuria mea de a nu fi fost ales s-a transformat în gânduri. Meditam la cum va trebui navigat în noua ipostază, știind de împotrivirile unor preoţi din protopopiatele Câmpulung, Videle, Turnu Măgurele, Alexandria, care nu doreau să aparţină de Eparhia Argeșului, după cum arată documentele din vremea aceea.

Cu toate acestea și altele asemenea, m-am lăsat în voia lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, a Sfintei Filoteia și a sfinţilor Protectori, de pe la mănăstirile pe unde îmi fusese dat să vieţuiesc și să lucrez: Neamţ, Căldărușani, Cernica, Sinaia, adică a Sfinţilor: Calinic, Dimitrie, Gheorghe, Paisie cel Mare.

Episcopul Gherasim avea dreptate.

Nu era de glumă!

Iar eu nu eram învăţat să fiu prudent și, mai ales, înţelept în noua ipostază care se arăta.

Aveam 46 de ani, destui pentru a lua în serios noua lucrare în sânul Bisericii lui Hristos și într-un loc special ca al Argeșului, istoric și religios, deopotrivă.

Simţeam că este prea mare căciula!

Ba, o mai spuneau și alţii. Asta suna ca avertisment cu nuanţe de îngrijorare, eu știindu-mi măsura, oarecum, de aceea nici nu dădusem buzna înainte la plăcinte.

Acum se împlinea gândul Patriarhului Iustin, care se străduise ca în Argeșul său natal să se înnoade firul religios și istoric, cu prima mitropolie din 1359. Ierarhul ales era omul pe care el îl timisese în 1985 la Râmnic și Argeș ca arhiereu, cu reședinţa expresă la Curtea de Argeș.

Acum mă bucur că nu am fost un fugar din aceste locuri, fascinant de frumoase, cu oameni de aur!

Eram aleși, dintr-un foc, trei titulari: Lucian Florea, Arhiepiscop la Tomis, Justinian Chira, Episcop al Maramureșului și Calinic Argeșeanul, Episcop al Argeșului.

După alegeri, a urmat ședinţa unde s-au aprobat noi seminarii în Patriarhia Română. Au fost aprobate statutele „Asociaţiei Studenţilor Creștini Ortodocși din România", „Ligii Tineretului Ortodox Român", „Societăţii Naţionale a Femeilor Ortodoxe Române" și „Asociaţiei Oastea Domnului din cadrul Bisericii Ortodoxe Române", ridicându-se caterisirea preotului Iosif Trifa, întemeietorul „Oastei Domnului". S-a dat publicităţii un Apel către slujitorii Sfintelor Altare și credincioșilor români de pretutindeni pentru ajutorarea copiilor handicapaţi, orfani, abandonaţi și a tuturor celor lipsiţi și suferinzi de toate bolile și necazurile din lume.

A doua zi, 28 septembrie 1990, Sfântul Sinod a lucrat continuu într-un iureș tineresc fără precedent. Pe ordinea de zi se perindau probleme urgente, care nu sufereau amânare.

• S-a luat în examinare textul integral al calendarului bisericesc pe anul 1991 în care s-au înscris sfinţi cu moaște în ţara noastră al căror cult s-a generalizat prin Hotărârea Sfântului Sinod nr. 3622/1950, prin proclamarea din anul 1955 (6 sfinţi);

• Sfinţi români canonizaţi cu cinstire locală prin Hotărârea Sfântului Sinod nr. 3622/1955;

• Sfinţi români care au trăit, au propovăduit sau au fost martirizaţi în spaţiul carpato-danubiano-pontic și sunt înscriși în mineiele, martirologiile sau sinaxarele altor Biserici (24 sfinţi), acum, calendarul pentru 1991 întrunește condiţiile unui calendar unitar pentru întreaga Patriarhie.

Iată, doar, în treacăt, bogăţia de lucrări în plenul Sfântului Sinod, rod bogat în cele duhovnicești, precum se arată toamna întru cele trupești, de mult folos.

Încărcaţi ca albinele, de polenul credinţei, mierea nădejdii și fagurele iubirii, fiecare ierarhii Bisericii Ortodoxe Române aveau, fiecare în parte, bucuria sfinţită de Duhul Sfânt.

Cu nădejdi sporite și sub acoperirea omoforului Maicii Domnului, ne-am îndreptat pașii spre lucrările noastre arhierești din eparhiile încredinţate de Dumnezeu!

Cum era obiceiul pământului de pe timpul domnitorilor, pe care-l preluaseră și comuniștii, după alegerea săvârșită de Sfântul Sinod dimpreună cu Adunarea Naţională Biseri-

cească, întruniţi în Colegiul Electoral, pentru cel ales se emitea Decret Prezidenţial, semnat de Șeful Statului și Prim-Ministrul României. Decretul de recunoaștere a alegerii se publica în *Monitorul Oficial*.

Această recunoaștere însemna așezarea Ierarhului „decretat" în rândul demnitarilor de Stat și exercitarea atribuţiunilor potrivit Statutului Bisericii Ortodoxe Române și a Legilor Ţării.

Sigur că un Tomos Patriarhal emis cu acest prilej pe pergament (sau piele de viţel!) era, evident, mult mai preţios decât un Decret.

Apropos de pielea de viţel, unii mai glumeţi spuneau că ar fi bine ca Tomosul să se facă din pielea candidatului ales întru arhierie! Iar alt mucalit se amuza, că dacă ar fi fost așa, n-ar mai candida nimeni la arhierie, nevrând să-și vadă pielea pe băţ.

Secretariatul de Stat pentru Culte anunţa oficial emiterea Decretului de recunoaștere, cu urările protocolare, adresă semnată de Academicianul Gheorghe Vlăduţescu, om cu inimă de aur. O lună mai târziu, pe 5 decembrie 1990, tot același Secretariat anunţa salarizarea noului episcop-demnitar de Stat, din fonduri proprii și contribuţie de la bugetul de Stat, după cum arată adresa în xerocopie. Nu știu nici până azi care era valoarea banilor care mergeau din punga săracilor, ca să mă laud puţin și să nu fiu luat în pleasnă.

Dumnezeu știe mai bine ca orișicare!

După ce se alege cineva ca arhiereu, este obligat să scrie cu propria mână Mărturisirea de Credinţă pe care o semnează ca dovadă că nu va abjura (lepăda) credinţa în Dumnezeu. În caz de cădere de la Credinţă, i se amintea de mărturisirea personală care se făcea și se face și acum într-o Condică a Patriarhiei Române.

Trecuseră câţiva ani din 1985 (anul alegerii ca arhiereu) și nu știu cum s-a întâmplat că uitasem să scriu Mărturisirea, iar în februarie 1989 am fost poftit oficial să fac această mărturisire, care trebuia scrisă personal. La alegerea ca Episcop al Argeșului, în anul 1990 nu mai trebuia scrisă o altă mărturisire, că între timp nu mă lepădasem de Hristos, cum ar fi dorit unii.

Parcurgând Arhiva Cancelariei, am văzut cum Gherasim al Vâlcii se silea din răsputeri să merg pe propriile picioare. Dădea dispoziţii ca să funcţioneze Cancelaria noii Eparhii, aceasta după opt zile de la alegeri, iar pe 15 noiembrie 1990 se primea adresă oficială de la Cancelaria Eparhiei Râmnicului Vâlcea prin care mi se spunea cu „frăţească dragoste" să ne luăm „tălpășiţa": „începând cu 1 noiembrie a.c. P.S. Calinic și P.C. Consilier Ioan Grigoresc vor figura în schema de funcţiuni și personal a Eparhiei Argeșului."

Aveau dreptate să hotărască așa. Îmi era greu să mă desprind de locul unde muncisem cu râvnă mare, ajutat de Bunul Dumnezeu și de Sfinţii Săi, cărora le mulţumesc, acum, pentru totdeauna! Tălpășiţă-netălpășiţă, vedeam acum cu proprii ochi că visul de altădată, era acum o realitate, spre slava lui Dumnezeu și bucuria oamenilor de bine.

Printre actele oficiale, am citit ca în această perioadă a lunii octombrie, de după alegeri, făceam pomeni cu tonele de cereale pe la mănăstirile sărace. De la unele am primit scrisori de mulţumire, mai rar de la altele. M-am bucurat să văd că, deși plecam de la Vâlcea, mi-

losteniile de la Argeș treceau peste Olt, printre altele și la Mănăstirea Horezu, după cum vorbește adresa de mulţumire pentru cele 4.750 kg de porumb de la Ferma Gorgani – Călinești – Argeș, pe care o administra Mănăstirea Argeșului.

Asta nu e laudă! Ci bucurie, că am putut face pomeni din grădina lui Dumnezeu, eu neavând niciun merit, fiind doar un moștenitor al mamei, care din pruncie m-a învăţat să nu fiu zgârcit și să fac milostenie celor în lipsă și neputincioși.

Tot în luna octombrie am găsit adresa Cancelariei Sfântului Sinod prin care se aproba reînfiinţarea Mănăstirii Negru Vodă din Câmpulung, pe care noi, dimpreună cu fostul protoiereu și preot al mănăstirii, Emilian Stănescu, am pus început nou chinoviei muscelene, desființată prin Decretul ateo-comunist, 410 din anul 1959.

Documentul ne-a adus bucurie multă, mai ales că această lucrare a produs un reviriment spiritual încurajator pentru viaţa bisericească a orașului Câmpulung Muscel.

Totuși, clipe de bucurie

De la alegerile din 27 septembrie 1990 și până la întronizare, drumurile noastre nu se mai ostoiau: din Carpaţi la Dunăre eram adesea în vizite de lucru, mai ales după ce scăpam de programul din Parlamentul României, de unde, în cursul lunii septembrie am cam lipsit vreo două-trei săptămâni.

Mă dezobișnuisem. Cu aceste drumuri, parcă îmi mai dezmorţeam picioarele care stăteau chircite în scaun, ca să nu deranjez prin întinderea lor pe sub scaune, când pe doamna Iorga, când pe Ștefan Cazimir, colegii din faţa mea, care ar fi crezut că-i înghiontesc în mod intenţionat.

Când am apărut în sala de ședinţă, mai ales în pauze (rare și acelea!) colegii se strângeau roi pe lângă mine, întrebându-mă despre toate, cu felicitări neinvidioase pentru alegerea ca Episcop al Argeșului.

În plenul ședinţei , l-am auzit pe Dan Marţian:

– Colegul nostru, Preasfinţitul Calinic al Argeșului a lipsit aproape o lună de zile de la ședinţele Parlamentului României. Știm că a fost ocupat, dar trebuia să se învoiască pentru absenţe motivate. Acum îl avertizăm să nu mai lipsească, tăindu-i-se toată contribuţia bănească pentru luna septembrie 1990!

N-am spus nimic!

Întreaga sală era într-o liniște de mormânt, nimeni nu îndrăznea să spună niciun cuvânt, toţi aţintindu-și ochii asupra Episcopului Calinic, perdăfuit în public de Dan al lui Marţian.

După masă, Dan Marţian m-a chemat la biroul lui.

Cu o zâmbire în colţul gurii mi-a spus:

– Preasfinţite Calinic, scuză admonestarea în public. Am făcut-o pentru toţi deputaţii care lipsesc de la ședinţe. Cât ai lipsit, am avut numai indisciplină, supărări la prezenţă și

multă liniște. Nu Vă supăraţi pe mine. Veniţi la ședinţe, că așa pot să-i ţin în frâu. Ne-am învăţat cu prezenţa zilnică și, când aţi lipsit atât de mult în septembrie, s-a simţit golul din sală și indisciplina multor deputaţi.

– Aș vrea să mă retrag, domnule Președinte, că am mult de lucru pe teren, cu noua încredinţare.

– Știu, dar nu e cazul! Și așa, această legislatură tânără nu ţine prea mult. Cu puţină răbdare, va trece și asta.

Am înţeles mustrarea și mesajul. Am căutat, de atunci, să nu mai lipsesc. M-am bucurat că se învăţase cu mine și că unii se îngrijorau că n-o să mai vin la ședinţe.

În cele din urmă, întronizările s-au fixat aproape toate în luna noiembrie, ca un făcut!

Argeșului îi venea rândul la 18 noiembrie 1990. La o întrevedere cu Patriarhul Teoctist care dorea să știe despre ce legi se mai discutau în Plenul Adunării Deputaţilor, l-am auzit, cu vocea sa molcomă ca floarea de bumbac:

– Apăi, Calinic, a venit vremea să fii întronizat în prima capitală a Ţării Românești! Îţi dai seama cât de important este lucrul acesta?!?

– Încerc, Preafericirea Voastră! Am mai citit unele stări de lucruri din viaţa bisericii locale. Compatriotul Nicolae Iorga numea în opul său științific, *Locul românilor în Istoria Universală*, într-o fericită sintagmă, *România de la Argeș!* sau *Statul de la Argeș*.

– Da! Da! Da! vezi și cu Iorga ăsta, deși era moldovean, în loc să spună despre România de la Siret, de la Suceava, de la Iași sau Botoșani, a zis despre România de la Argeș.

– Eu aș fi zis, România de la Cracăul Negru! Ca să fiu mai original. Oricum România este peste tot în lume unde se află un român, așa că nu poate fi o supărare pentru una ca aiasta. Ceea ce m-a surprins a fost găsirea unei poezii, scrisă cu creionul de mânuţa lui Iorga, în Cartea de Aur a Mănăstirii Argeșului, la pagina 84. Iată că o am aici și, de voiţi, o pot citi.

– Da! Da! Da! Ia să auzim, dacă nu cumva ai născocit tu ceva pe acolo, ca să impresionezi lumea.

De când am auzit că ar fi prea mare căciula de Episcop la Argeș, mi-am pregătit anumite surprize. Patriarhul Teoctist a făcut afirmaţia despre „căciulă”, deși insistase înainte de alegeri, să nu cumva să o fac pe modestul, în chip fățarnic și să ies de sub ascultare.

În chip ritos și bucuros că aveam Poezia-Imn a lui Iorga, am început să citesc, după ce îmi dresesem glasul: Saltă Argeșul voinic/ De Iosif care-nvie/ De pe munte pe colnic/ De uitate ctitorie/ Nu-l oprește-n loc nimic. / Scaun de episcopie,/ Spală negre mănăstiri/ Despre Regele cuminte/ Smulge lespezi din zidiri/ Care-a tors drept înainte/ Poartă-n valuri amintiri/ Cerul ursitei sfinte./ De bătrânul Basarab,/ Pe Regina care-a stat/ Urmărit răzleţ și slab/ Și a plâns neîncetat/ De Crai fălos pe cal arab,/ Lângă soţu-nmormântat./ De smeriţi popi românești/ Despre sângele cu care/ De trufași vlădici grecești/ S-a făcut odinioare/ De isteţi zugravi săsești,/ Neamului răscumpărare,/ Despre lacrimi ce au curs,/ Despre averi care s-au scurs,/ Despre Turcii veniţi/ Și-ndărăt trimiși pe fugă,/ De ţărani cu-opinci și glugă/ Când dușmanul ne-a supus,/ De Neagoe care-și pune/ De-mpăratul cel nebun/ Lângă gropile stră-

bune/ Ce pe locul cel străbun/ Ctitoria de minune,/ Și-a râs de-un neam blând și bun./ Despre Doamna lui străină/ Și pe toate le adună/ Ce, de caldă râvnă plină/ Le împacă, le îmbună,/ Toată zestrea și-o închină./ Și le duce împreună./ Și prin Dunăre dă veste/ Lumii de lunga poveste/ Și-a unei vremi ce nu mai este. (9-10 noiembrie 1922, N. Iorga.)

– Ei, vezi! Așa da! Credeam că inventezi pe plai literar-artistic. Să-mi aduci Cartea de Aur să văd cu ochii mei această poezie, despre care n-am auzit, până acum.

– Măi, Calinic, dar tu nu spui nimic despre ziua de 18 noiembrie, că se apropie? Cum organizezi întronizarea la Argeș?

– Nicicum! Sunt deja acolo! De ce să mai cheltuim și să mai punem oamenii pe drumuri, mai ales că este în prag de iarnă și pot fi surprize atmosferice, dacă nu și de celelalte, că lumea încă nu este așezată în matca ei firească. Suntem în prefaceri sociale și religioase și mie să-mi ardă de întronizare?

– Da! Da! Da! Eram sigur de încăpăţânarea ta. Dar să știi că eu sunt Patriarh și Mitropolit al Ungro-Vlahiei și eu mă ocup de întronizări și nu tu, cum văd că te dai priceput!

N-am mai zis nimic. Înghiţeam o bucăţică de pâine, apoi înghiţeam în sec. Vedeam că Patriarhul Teoctist deja se mâniase pe mine, după semnul gestic, când își ridica mâna spre tâmplă și își netezea gândurile. Atunci era imprudent să mai continui conversaţia arhierească pe orice temă ar fi fost.

Cu alt prilej, m-a întrebat:

– Te-ai gândit la invitaţii, pe 18 noiembrie?

– Nu m-am gândit. Aţi spus că vă ocupaţi Preafericirea Voastră, că Episcopia Argeșului este sufragana mitropoliei pe care o conduceţi.

– Ei, vezi! Acum vorbești ca un adevărat episcop canonic. Brava, Calinic! Păi, uite cum facem: tu inviţi pe cine crezi, dar să-mi spui numărul, în dreptul tău, acolo, local, iar eu invit pe cine trebuie, la nivel central. Și să nu treacă peste numărul de una sută de persoane, ca să încapă în Sala Manole. Iar despre sobor, vom mai vedea, că acolo la Argeș e micuţ altarul Catedralei lui Neagoe Vodă Basarab.

Patriarhul biblic avea programul întronizării perfect pus la punct și nu se mai putea adăuga nimic! Doar vremea, de sus, de la Părintele Luminilor să ne fie favorabilă.

La Cancelaria Sfântului Sinod, din porunca Patriarhului Teoctist se lucra de zor la Tomosul de întronizare al Episcopului Calinic al Argeșului. Părintele caligraf, Alexandru Moţoc, cu scrisul său impecabil (este și aceasta o harismă), scria cu răbdare textul care devenea istoric pentru Biserica Românească și mai ales pentru Eparhia Argeșului și Muscelului. Cât despre mine, nu eram decât un subiect, în marea obiectivitate argeșeană. Și asta nu era de de ici, de colea, cum zicea Patriarhul Teoctist. Voi mai reaminti, că în ziua de 14 noiembrie 1990, la începutul Postului Crăciunului, stareţii celor cinci mănăstiri și schituri din Protoieria Câmpulung Muscel, s-au întrunit la Mănăstirea Negru Vodă pentru a lua hotărârea apartenenţei acestora și a personalului existent, de Sfânta Episcopie a Argeșului, de curând reînființată.

Părintele Alexandru Moțoc, Inspector General Bisericesc, Patriarhia Română

Motivaţia hotărârii se află într-un proces verbal bine gândit și exprimat – spre cinstea lor! – și spre marea noastră surprindere. Bucuria a fost și mai mare, mai ales că Protoieria Câmpulung, în cadrul căreia erau chinoviile monahale, a trecut în Arhiepiscopia Bucureștilor, refuzând să facă parte din Episcopia Argeșului de care ar fi fost mai aproape.

De data aceasta, hotărârea celor cinci chinovii muscelene s-a dovedit a avea simţul realităţii și al bunului simţ administrativ și pastoral. La drept vorbind, nu mă așteptam la aceasta, avându-se în vedere zăhăiala pe care o suportam de la anumite persoane care doreau să meargă contra valului.

Curajul lor și hotărârea unanimă, fără să-i îndemn sau să le fac rugare, trimiţând chiar Patriarhului Teoctist procesul-verbal cu hotărârea lor, mi-a adus o mare bucurie pentru un an întreg. Și acum le mulţumesc pentru maturitatea lor!

Zi cu cer plumburiu!

Dis-de-dimineaţă, în atmosferă mirosea a omăt timpuriu. Patriarhul Ţării, dimpreună cu un sobor, după dorirea Sa, invitaţi de inimă: Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului, Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei și Gherasim Cristea, Episcopul Râmnicului Vâlcea.

Erau participanţi de onoare și în solidaritate cu Argeșul, care acum era plecat din structura Mitropoliei Olteniei, în structura Mitropoliei Ţării Românești. Cei doi ierarhi erau și hirotonisitorii mei întru sfinţita arhierie, din anul Domnului 1985.

Mănăstirea Negru Vodă, Câmpulung-Muscel

Din partea Guvernului au participat: Nicolae Olteanu, Secretarul General; Academicianul Gheorghe Vlăduţescu – Secretar de Stat pentru Culte.

De pe plaiurile argeșene au participat: Ion Cârstoiu – prefectul de Argeș; prefectul adjunct, profesori universitari din Argeș, București, Sibiu, Consilierii din Cancelaria Sfântului Sinod, Vicari administrativi, directori de școli, protoierei, stareţi, stareţe, preoţi, diaconi și un „impresionant" număr de credincioși, după cum a consemnat tahigraful Mihai Marinescu în Cartea de Aur a Mănăstirii Curtea de Argeș, sub titlul ***„Document"***.

A fost o mare și aleasă bucurie duhovnicească la Sfânta Liturghie! Cuvântarea Patriarhului Teoctist a fost cu drag rostită, potrivit momentului, după ce s-a citit Gramata de întronizare. Au glăsuit pe rând: Mitropolitul Nestor, Episcopul Gherasim și, în cele din urmă, titularul – Episcopul Calinic Argeșeanul.

Deja începea să ningă peste natură!

Pe hornul șemineului din Sala Manole ieșea fumul și căldura molcomă ce se purta spre văzduhuri și care se împletea cu damful borșului proaspăt de pește și cu mămăliga însoţitoare a sarmalelor, îmbrobodite în foi de viţă.

Când soarele cobora spre chindii, toată obștea cea slăvitoare prezentă la Praznicul Împărătesc al Argeșului s-a îndreptat spre vetrele blagoslovite de Dumnezeul Îndurării, după ce eu le-am mulţumit, pentru solidaritate frăţească, ortodoxă și românească.

După cum era rânduiala, am primit și adresele de la autorităţile de stat pentru recunoaștere și Decretul Lege. Au trecut peste frumuseţea văzută a Argeșului cei 25 de ani de bine-

cuvântare a lui Dumnezeu, Căruia ne închinăm și-I mulţumim cu pioșenie și recunoștinţă!

Așa numeam eu Parlamentul României de pe Dealul Patriarhiei, în sensul că aproape toţi deputaţii erau, cu excepţia unora, ca niște prunci ai lui Dumnezeu.

Nu învăţaseră vicleșugurile târgului. Erau din toate categoriile sociale și din toate etniile de pe cuprinsul Ţării.

O mare familie pestriţă, dar familie legislativă!

La întronizarea argeșeană, „căftănire" (nu, cafteală!) care pe vremea lui Caragea era cumpărată pe bani, nu am invitat colegii mei din Camera Deputaţilor sau Senatul României, pentru a nu nedreptăţi pe cineva sau supăra, cumva.

Nici măcar pe argeșeni!

Am, oarecum, supărare pe suflet, dar asta am lăsat-o în voia Patriarhului Teoctist, pentru a nu mi se spune, ca și lui Antonie al Ardealului, de către Iustin Patriarhul, că și-a adus lăudătorii la instalare.

M-am chibzuit ca niciun condeier să nu vină! N-am dorit să provoc un război al literelor! Că am avut reproșuri de om zgârcit și cu nasul pe sus, nu m-am supărat deloc!

Din contră!

Oricum nu s-a simţit schimbare în felul meu de a fi.

Eram egal cu mine însumi!

Stăteam în banca mea precum păunul, purtând coada în evantai.

Spre lăsarea serii, am rămas din nou singur, în faţa focului care scânteia spre văzduhuri, iar gândul îmi era la întâlnirea cu fraţii mei din Parlamentul României.

Prezenţa la ședinţe se subţia. Când se discuta și se tăia firul în patru cu Legea pentru înființarea, organizarea și funcţionarea Consiliului Suprem de Apărare a Ţării, în decembrie 1990, eram de faţă 285 de deputaţi, lipsă 112, din care 92 motivaţi. O parte era în Comisia de anchetare a evenimentelor din 13-15 iunie 1990, iar de 20 dintre colegi nu se știe...poate-i vor fi motivat nevestele care-i așteptau acasă să le cureţe cartofii!

Cea mai mare grijă era, ca, împreună, cele două Camere și birourile lor să se întrunească pentru a se pune la punct proiectul pentru noua Constituţie, care se cerea a fi elaborată și aprobată cu maximă urgenţă pentru stabilitatea României.

Când mergeam pe teren pentru rezolvarea problemelor vedeam un haos, „organizat", parcă. Nimeni nu mai era sigur de nimic. Trăiam sentimentul dezagregării sociale. Aflat într-o delegaţie cu mașina, ne-a oprit un echipaj de poliţie. Trecusem neregulamentar la un stop pe care-l confundasem din viteză. Eram grăbiţi și deputaţi, și senatori, pe deasupra.

– Bună ziua. Sunt colonelul Drâmbă Ion. Actele dumneavoastră la control, vă rog! Imediat pe geamurile mașinii au apărut patru mâini care ţineau patru legitimaţii parlamentare. Doar eram „aleșii" poporului românesc!

– Sunt senatorul Ioan Alexandru, vă rugăm să ne îngăduiţi să trecem, că avem o mare urgenţă. Mergem la prohodirea lui George Coșbuc. Mă abţineam să nu râd în hohote.

– Ei, mai poate aștepta și el. Lăsaţi-mă să-mi fac datoria. Eu stau de vorbă cu conducătorul auto, nu cu pasagerii din mașină.

I-am dat actele. Mi-a dat amendă. Am primit chitanţa și înainte de a porni la drum, sfătuit să merg corect, în protestele vehemente ale parlamentului pe patru roţi, i-am spus omului de ordine:

– Vă mulţumesc! Slavă Domnului că avem ordine pe străzi și putem circula. Felicitări! Nu cruţaţi nimic și pe nimeni, oricât de parlamentari ar fi.

Omul legii a rămas proptit locului și, uitându-se după noi, nu-i venea a crede ceea ce îi auzeau urechile.

Pe drum, deputaţii și senatorii (eram o Comisie mititică din doi senatori și 3 deputaţi, care mergeam să rezolvăm anumite probleme din teritoriu) mă bombăneau că n-am fost destul de ferm să mă împotrivesc neisprăvitului care, dragă Doamne, a îndrăznit să oprească din parcurs o așa delegaţie simandicoasă.

– Opriţi-vă fraţilor, aleși ai poporului! E prima zi când găsesc o comportare fermă, după lege. Omul își făcea datoria. Bravo lui! E semn bun. Putem avea speranţă în siguranţa României.

Era prima zi după Revoluţia din 1989 când, după un an de zile, încercam o reală bucurie. Puteam circula în siguranţa străzii.

Oamenii erau la datorie!

Despre haosul de atunci își pot aminti cei care au trăit momentele reale, de totală nesiguranţă și insecuritate naţională.

Să ne întoarcem la Parlament.

Comisia de mediere s-a întrunit la 10 decembrie 1990, orele 16.00, cu deputaţi și senatori din ambele Camere.

Când mă uit la Comisie, azi, după 25 de ani, o parte dintre ei a luat drumul veșniciei să dea seama de voturile date pentru legile omenești, salvatoare sau strivitoare!

Pe Raportul deputăţesc am scris, printre altele: BOR 1130 eroi Revoluţia 1989 – declaraţi sfinţi, așa cum a făcut Biserica Franţei, Rusiei și alte Biserici martire, în istoria lumii!

Vura-vura, tevatura

În ședinţele Sfântului Sinod din 3-4 ianuarie, 4 aprilie, 7 iunie și 24-25 iulie 1990, printe alte multe hotărâri, s-a înființat Fondul Solidarităţii Creștine. În traista acestui Fond nu s-au prea adunat părăluţe îndestulătoare pentru marile cerinţe din viaţa socială a României și a Bisericii Străbune. Ca „bucurie”, după întornizarea la Argeș, mai mult modestă și parcă tainică, am primit la Cancelarie o adresă-somaţie prin care eram chemaţi să virăm sumele de la protoieriile: Alexandria, Videle, Turnu Măgurele, Pitești, Curtea de Argeș și Costești.

Când făceam apel la argeșeni și teleormăneni pentru strângerea de bani, nu era prea încurajatoare strânsura de la oamenii săraci, că tot la ei apelam mereu!

Cei cu pungile doldora, ca și acum, nu se prea osteneau să le deschidă, ca și bogaţii de pe vremea lui Iisus, Biserica rămânând la bogăţia celor doi bani ai văduvei din Evanghelie!

Pe 23 noiembrie poruncesc de la Argeș să se vireze sărăcia din conturile protoieriilor în vistieria Fondului Solidarităţii Creștine. Astă situaţie, cu oarecare bucluc.

Iată și una fericită!

Cu adresa Episcopiei Argeșului nr. 115/1990 se aducea la cunoștinţă Sfântului Sinod că s-a înființat Școala de Cântăreţi Bisericești la Turnu Măgurele, iar Patriarhul Teoctist a aprobat rezultatele la examenul de admitere în anul I, care va funcţiona cu două clase paralele. Mai mult, s-a intervenit la Secretariatul de Stat pentru Culte ca se dea autorizaţie de funcţionare Școlii de Cântăreţi, începând cu anul de învăţământ 1990-1991.

În aceeași adresă erau rugaţi ca Eparhia Argeșului să ia măsurile necesare pentru numirea directorului și a cadrelor didactice și a se interveni prin Cancelaria Sfântului Sinod pentru obţinerea contribuţiei de salarizare de la bugetul de Stat.

Ca să fie „tacâmul complet”, ni se punea în vedere să ţinem cont de Regulamentul pentru organizarea și funcţionarea instituţiilor de învăţământ teologic din Biserica Ortodoxă Română și programele analitice la disciplinele de studiu la Școala de Cântăreţi Bisericești, aprobate prin hotărârea Sfântului Sinod, nr. 10098.

Am dat aceste date tehnice pentru a se vedea iureșul de lucru al Sfântului Sinod, pentru toate activităţile din Biserică. Aceasta reprezenta doar un procent minim din vasta activitate, despre care, de cele mai multe ori, opinia publică sau clerul, uneori, nu știa aproape nimic. De aici, o sumedenie de neînţelegeri și suspiciuni trecătoare.

Voi aminti harnicului cititor, mult răbdător și înţelept, un episod din drumeţiile teleormănene și, mai ales, de la Turnu Măgurele, pentru înființarea Școlii de Cântăreţi.

Prima Școală hotărâserăm să o deschidem la Curtea de Argeș, cum era și firesc. După toate tatonările și ploconelile, am fost respinși categoric, toate școlile bisericii argeșene fiind naţionalizate și cu un număr mare de elevi.

Se învăţa pe trei schimburi. Nu era de glumă cu Ceaușescu. Toată lumea trebuia să înveţe și să nu fie niciun analfabet, ca azi, în anul 2015, când cei fără carte, cu puţină carte sau multă și proastă, umplu plaiurile, orașele, satele și văile României.

Speranţa noastră rămânea la Teleorman!

Cu protoiereul Marin Ciulei al Turnului Măgurele începuserăm să ne înţelegem, ușor-ușor, fiind un om foarte inteligent, dar și de o încăpăţânare și neîncredere clasică. L-am rugat să ne ajute să găsim o locaţie în ograda unei școli pentru a ne putea deschide o Școală de Cântăreţi. A fost receptiv și rapid în lucrare, aducându-mi vestea că directorul Nicolae Zorilă, de la Liceul de Chimie ar fi fost dispus să ne găzduiască o vreme școala de cântăreţi.

La prima vedere, mi-am dat seama că era un om bun, cu ajutorul căruia voi obţine ceea ce doream pentru școala noastră bisericească. Numai faptul că fusese deschis și sincer în dialog, era pentru mine o bucurie mare.

– Domnule Zorilă, știți despre scopul întâlnirii noastre pentru că Părintele Protopop v-a spus dinainte și ați răspuns cu amabilitate, fapt pentru care vă mulțumim din toată inimă.

– Sunt bucuros să ne vedem. Noi am aprobat o clasă pentru Școala dumneavoastră, urmând ca anul viitor să mai aprobăm încă una.

L-am întâmpinat cu o îmbrățișare argeșeană și o pupătură teleormăneană, zic și eu, neștiind nici azi cum a fost.

– Dar dacă îndrăznim asupra bunătății și înțelegerii Domniei Voastre, am dori să vă rugăm, ca încă de anul acesta să ne mai aprobați o clasă, deci două paralele pentru anul întâi, e prea mult?

– Mult, părinte, mult! Nu putem anul acesta. Rămâne cum am spus și a aprobat și Consiliul Profesoral.

Nu aveam de gând să abandonez ideea de a avea o Școală cu clase paralele, chiar dintru început. Însoțitorii mei, Nicolae Mărgăritescu – Secretar Eparhial și Aurel Dedu – vicarul administrativ, erau numai ochi și urechi. Ne-am înțeles din priviri să intre și ei pe palierul discuției. Am mai gustat ceva, am mai argumentat. Zorilă al nostru nu se prea lăsa „vrăjit" de argeșenii veniți să rezolve, nu să se absolve.

Spre dimineață, Nicolae Zorilă, tot tocmindu-se cu noi, ne-a dat vestea cea bună, că era de acord să aprobe încă o clasă, pe răspunderea lui, orice s-ar întâmpla.

Preot Nicolae Mărgăritescu, Secretar Eparhial

Și acum trăiesc acele fericite clipe! Zorilă Nicolae, un necunoscut pentru noi, dar cu inimă de aur, ne-a înţeles dorirea și nu ne-a lăsat în drum. L-am socotit și va rămâne, primul prieten, din Teleorman! S-au dat examenele de admitere. Candidaţi mulţi, veniţi din Argeș și Teleorman. Comisie severă la probele scrise și orale, chiar prea severă. Mă bucura că se lua în serios un început de școală în noua și istorica Eparhie a Argeșului.

Căldura era infernală. Eu nu eram obișnuit cu zăpușeala și cu efectul de seră produs de apele Dunării, de la doi pași, și nici cu miliardele de ţânţari care ne-au făcut praf. Chelia lui Aurel Dedu era numai rană din cauza înţepăturilor neprietenoase a jivinilor, după constituţia cărora se proiectase elicopterul!

Bine că am întâlnit înţelegere și dragoste aproape de apele Dunării. Cei din Școlile, foste ale Episcopiei, râdeau de noi la arătare, ca de niște naivi, după cum și eram, spre marea lor bucurie.

Una caldă de la Teleorman, iar acum una rece!

O parte a preoţilor din Protoieria Videle a făcut un memoriu semnat prin care refuza să aparţină de Episcopia Argeșului, apostilat de Patriarhul Teoctist, în ziua de 14 noiembrie 1990, cu câteva zile înainte de întronizarea Episcopului eparhiei cu cele două judeţe: Argeș și Teleorman. Cred că-i „râdea mustaţa" bătrânului Patriarh de această poveste, care, de la început se opusese ca judeţul Teleorman din Arhiepiscopia Bucureștilor, să treacă în componenţa Eparhiei Argeșului, așa cum aţi aflat la începutul constituirii eparhiei.

Pe adresa din 26 noiembrie 1990, după 8 zile de la vestita întronizare, unde mi se făcuse patriarhala bucurie, acum eram anunţat oficial că o parte din canonica Eparhie se dorea la București, că era mai aproape ca Argeșul. Aveau dreptate atunci și au și azi. Știau să măsoare distanţele, iar drumurile spre Argeș, ca și acum, erau cu gropi ca și cuibarele găinilor grase cu ouă multe.

Pe „distinsa" adresă am scris, așa...ca să nu se supere nimeni: „Suntem de acord să aparţină direct de Paradis!"

În aceeași zi, am primit, spre absolută bucurie, că nici preoţii, o parte din Protoieria Turnu Măgurele, nu doreau să aparţină de Episcopia Argeșului. Pe aceeași adresă am scris apostila de a aparţine de Paradis! După 25 de ani, unii poate că au ajuns în Grădina Raiului, iar eu mă găsesc acum scriind despre ei, ca un păcătos nevolnic.

Încâlceală de idei

După întronizarea de la Curtea de Argeș, la Camera Deputaţilor se punea problema, „ventilată" de la Baia Mare, că în ziua întronizarii lui Justinian Chira Maramureșeanul, prietenul meu de o viaţă, se vor face mari mișcări de mase. Greco-catolicii vroiau să intre cu forţa în Catedrala fostă greco-catolică a orașului Baia Mare.

Justinian primea vești din ce în ce mai alarmante. Eu eram consultat de Ionel Roman, vicepreședintele Camerei Deputaţilor, dacă era mai bine să se facă slujba afară, decât în Catedrală, cu prilejul întronizării.

– Eu cred că e mai bine să fie afară, pentru că va fi lume multă, zeci de mii de oameni și nu e cazul să se facă în biserică. Ar fi un prilej de dispută între credincioșii români din Biserici diferite.

– Da, e mai bine așa, a întărit gândul meu exprimat, ardeleanul realist, Ionel Roman. I-am spus și Patriarhului Teoctist despre temerile din Maramureș și îngrijorarea lui Justinian și chiar a organelor de Stat centrale și locale.

Pregătirile erau în toi. Amenințările, pregătirea arhiereilor, a creștinilor greco-catolici din orașul Baia Mare și a celor din zonele apropiate de a împiedica și ocupa cu hei-rupul Catedrala, pentru care se contrau și calicii, se auzeau peste tot. La Parlament, veneau vești nu tocmai de bucurie și se căutau cele mai potrivite posibilități de a se evita o eventuală busculadă, vreo bătaie ca între chiori sau certuri și huiduieli ca la ușa Purgatoriului.

– Totuși, Preasfințite Calinic, credeți că soluția cu slujba afară este cea mai bună? Justinian a spus hotărât că, întâmpinând orice risc, slujba de întronizare va fi numai în biserică și că el nu dorește să fie instalat prin piețele publice.

Trebuia să recunosc că Justinian avea dreptate!

Cu toate acestea, inima îmi spunea că era mai bine într-un loc neutru, pe care să nu se bată nimeni. Iar o întronizare nu trebuie să se transforme într-o gâlceavă și poate, Doamne ferește! în ceva mai rău...că, deh! ce nu face omul din „evlavie"? Chiar și o bătută sau ceva mult mai tragic. Cu fanatismul și prostia nu te poți pune, izbăvindu-te doar prin salvatoarea fugă, vorba românului: „fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă."

Tot auzind fel de fel de vești și povești, m-am hotărât să nu mai merg la bucuria fratelui și prietenului meu moroșan și să rămân în Teleorman, unde aveam o sfințire de biserică. Îmi era greu, dar nu vroiam să mă bat prin Baia Mare, pentru prostia altora de prin veacul al XVIII-lea care își vânduseră glia și credința pentru a se uni cu pietroaie de pe râul altor cetăți, decât cea a lui Dumnezeu.

Da! Mare e grădina lui Dumnezeu! Și dacă ar fi a Lui! Ne batem ca neputincioșii pentru ziduri, călcând credința oamenilor în picioare, așa cum s-a întâmplat în decursul veacurilor, și disprețuind pacea lui Dumnezeu din inimile oamenilor. Vom da seama Supremului Judecător!

Duminica din ultima zi a lunii noiembrie 1990 sosise. Dis-de-dimineață, arhiereii, preoții, diaconii, monahii și monahiile, credincioșii de pretutindeni soseau, adică se prăvăleau ca apele în vaduri, spre Baia Mare pentru a se bucura, cler și popor, de așezarea Episcopului Justinian în scaunul apostolic al Băii Mari.

Iar eu, fricosul, de data asta, „trădătorul" prietenului meu bun, Justinian cel Vehement, așteptam în depărtarea Teleormanului să aud ecoul unei rugăciuni și al unei păci trainice peste întreaga fire a Transilvaniei și Maramureșului.

Strânsura bogată arhierească, sobor de preoți, cât îi Maramureșul și creștinii care străbătuseră pământul, au umplut Catedrala și piața, cu cântecele și brațele lor ocrotitoare pentru mirele Justinian. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, Crișanei și Maramureșului avea temerile unei busculade sau încingerea unei bătăi cu strigături.

Episcopul Iustinian

– Veniţi, Preasfinţite, strigau moroșăncele durdulii și cu nurii daţi în pârgă, vă acoperim cu piepturile noastre! Nu aveţi teamă! Noi suntem aici!

Încurajat de credincioase, Justinian, care nu prea avea nevoie de vreo încurajare, a pornit spre Catedrală, a intrat în biserică și a început slujba. După strigătele și fluierăturile opozanţilor din cealaltă „strană", s-a așternut pacea, când diaconul „a tunat" un Apostol de au zăngănit ferestrele de la blocuri. Iar mai apoi, întreaga asistenţă a început să cânte Sfinte Dumnezeule! cum nu se mai auzise vreodată în inima Marii Băi a Maramureșului.

Dar cuvântarea noului întronizat Justinian al Maramureșului și Sătmarului?

Dar miile de creștini care aplaudau ca tunetele din ceruri?

Pe când cărturarii și fariseii stăteau pitiţi după perdele lăsate pentru a nu fi zăriţi, obștea creștină lăuda pe Dumnezeu care face mari minuni!

La întâlnirile mele dese cu Justinian, niciodată nu m-a iertat pentru neparticiparea la întronizarea sa și pentru lipsa de solidaritate ortodoxă și românească, pe bună dreptate. Răcnea la mine, lovindu-și palmele, ca să nu le răstoarne peste obrazul meu nerușinat și izbea pumnul în masă ca să nu mi-l trântească drept în cap!

E și asta o dramă! Câteodată și tragedie!

Justinian nu se joacă de-a Ortodoxia și România!

El este ferm hotărât pe veșnicele adevăruri!

El este Justinian Mărturisitorul!

Iar Catedrala cu pricina, azi este cenușăreasa urbei Baia Mare, ortodocșii ridicând în slăvile cerurilor adevărate potire ale lui Dumnezeu, din care să se împărtășească împreună fraţii greco-catolicii, din același neam de nemuritori!

Să ne rugăm unii pentru alţii, în Duh și Adevăr, ca să plinim porunca cea mângâietoare a Divinului Creator!

Tipografia vine acasă

Că tot ne apropiem de finalul anului 1990, iar volumul IV al integralei *Toată vremea-și are vreme* cuprinde evenimentele unui singur an – 1990 – voi arăta că pe 4 decembrie 1990 am făcut o întâmpinare hotărâtă către Secretariatul de Stat pentru Culte să intervină la Ministerul Culturii în vederea aprobării ca Tipografia fostei Episcopii a Argeșului, din Curtea de Argeș, (funcţiona în aceeași locaţie ca înainte de 1949), să fie retrocedată adevăratului proprietar, Eparhiei nou reînfiinţată.

Demersurile au fost multe. Așteptările și mai multe, iar batjocura întrecea orice măsură. Cu toate acestea, nu ne-am lăsat și, în cele din urmă, bătrâna tipografie a venit în ograda sa istorică, deși era cu totul depășită ca tehnologie. Aparatura era din vremea interbelică.

Fosta Tipografie, acum Centrul Eparhial reconstruit al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului

Întoarcerea Regelui

Că tot era decembrie, chiar în ziua de Crăciun, Arhimandritul Chesarie Gheorghescu, stareţul Mănăstirii Curtea de Argeș, a venit ca o furtună să mă anunţe că Majestatea Sa, Mihai I va veni în vizită la Mănăstire pentru un parastas al neamurilor regale. Am încercat să-l potolesc pentru că euforia era destul de vizibilă, verbală și auditivă. L-am lămurit că această problemă comporta o grijă aparte și vom întreba pe cei în drept pentru a vedea cum stăteau lucrurile.

Înainte de a părăsi biroul, a adăugat:

– Eu v-am transmis ceea ce mi-au spus părintele Mihai Marinescu, consilierul Arhiepiscopiei Bucureștilor, parohul de la Domniţa Bălașa, care fusese la slujbă și Principesa Margareta, care a anunţat vizita iminenta a Regelui Mihai I la Curtea de Argeș.

Chesarie era entuziasmat, dar foarte nemulţumit că aveam îndoieli, că un rege al României putea veni în vizită privată, într-o ţară nesigură politic și fără să-și anunţe prezenţa mai dinainte pe teritoriul ţării, pentru a i se asigura securitatea călătoriei și a persoanelor însoţitoare.

Deîndată, am dat telefon consilierului Mihai Marinescu de la Arhiepiscopia Bucureștilor, care mi-a spus același lucru ca și Chesarie.

– Cum vine un rege în România fără să anunţe? l-am probozit pe îndrăzneţul consilier (chiar era un îndrăzneț!) care s-a spălat pe mâini spunând:

– Întrebaţi pe doamna Simina Mezincescu pentru că dânsa știe exact, fiind o apropiată a familiei regale.

Deîndată i-am cerut telefonul și am sunat-o pe doamna Mezincescu, căreia nu-i știam înfăţișarea și cu care nu vorbisem vreodată.

– Sunt Episcopul Calinic al Argeșului, m-am recomandat. La capătul firului am auzit:

– Sunt Simina Mezincescu, o prietenă veche a familiei Regelui Mihai al României. Majestatea Sa vine diseară la Aeroportul Otopeni, într-o vizită privată cu familia, și se va îndrepta de la avion spre Curtea de Argeș, pentru a fi a doua zi la un parastas al familiei regale din Catedrala Episcopală, după care va pleca spre Elveţia.

Glasul cucoanei era sigur, clar, hotărât și mult încrezător.

– Bine! Bine! Dar Regele Mihai nu-i o persoană privată ca să facă o vizită neanunţată oficial. Este un rege și trebuie să i se facă protocolul cuvenit.

– Nu! Vine în vizită privată, și aceasta nu impune protocolul, după cum se știe.

– Președintele Iliescu a fost anunţat? Trebuie să știe el mai întâi, că-i Șeful Statului!

– Nu s-a anunţat nicio Președinţie. Nu-i cazul.

– Dar Primul-Ministrul Petre Roman știe de venirea Regelui Mihai?

– Nu știe nimeni! Am spus că este o vizită privată!

– Dar cine are grija asigurării protecţiei Regelui Mihai și a familiei sale?

Maica Alexandra

– Am spus că este o vizită privată, care nu impune nicio măsură de protecţie.

– Regret, doamnă Mezincescu: Regele Mihai este o persoană oficială. Trebuie respectat un Protocol anume cu asemenea vizite. Trebuie asigurată protecţia. Cine răspunde în cazul unor eventuale surprize, când siguranţa în România este deficitară? Este un mare risc pe care nu trebuie să vi-l asumaţi, nicidecum. Este o mare imprudenţă ce se face cu această vizită, fără asigurările de Protocol ce se impun.

– Oricum, Regele Mihai vine cu familia la Argeș, cu orice risc. Suntem 18 persoane și vă rugăm să orânduiţi totul ca să fie bine. Avionul aterizează în jurul orei 18.00. Vă mulţumesc pentru sinceritatea exprimată. Mă bucur și am nădejde în Dumnezeu că totul va fi bine.

Telefonul s-a închis, lăsându-mă într-un râu de neînţelesuri. Totul mi se părea intempestiv și surprinzător, nemaiîntâlnind astfel de situaţii. Chesarie fusese curajos pentru că, în ziua de 7 septembrie 1990, la Curtea de Argeș, venise Maica Alexandra (Principesa Ileana, fiica Reginei Maria) însoţită de principesele (fiicele Regelui Mihai) Margareta și Sofia. N-aș crede că nu știa mai dinainte vreme despre venirea Regelui Mihai, chiar în ziua de Crăciun.

Cântam noi de Crăciun: „O, ce veste minunată!”, dar venirea Regelui, fără asigurarea protocolară, nu era o veste minunată, ci una neasigurată! Nu aveam cu cine să mă sfătuiesc!

Familia Regală a României

Familia Regală a României

Cu Părintele Patriarh Teoctist nu am putut vorbi pentru că nu a răspuns la telefon. Simina Mezincescu mi-a spus că vorbise cu el, că fusese de acord cu vizita Regelui Mihai la Argeș, dar să ia legătura și cu Calinic, Episcopul, pentru a pregăti cele ce se cuvin unei auguste vizite. Am crezut-o pe Simina, dar nu-l găseam pe Patriarh pentru detalii, în asemenea ocazii speciale.

Am dat telefon la Președinţia României pentru a face cunoscută vizita și să se asigure pelerinajul regal la Argeș. Nici de acolo vreun răspuns. Am sunat la Guvern și pe Primul-Ministru; aceeași tăcere. Îmi rămăsese o singură posibilitate, să sun la Doru Viorel Ursu, Ministrul de Interne, pentru a asigura protecţia acestei vizite. La fel, tăcere!

Demersurile telefonice nu au dat niciun rezultat. Timpul se apropia de ora 18.00, când avionul cu familia regală ateriza pe Aeroportul Otopeni și se îndrepta spre orașul Curtea de Argeș.

Negăsind pe nimeni la telefon, mi-am zis în mintea mea că toate instituţiile Statului Român știau despre vizita Regelui Mihai și că nu zicea nimeni nimic, pentru că se hotărâse noua formă constituţională, de a avea în România monarhie!

Am chemat urgent pe Secretarul Eparhial, preotul Nicolae Mărgăritescu și pe Tiţa Constantin, Contabilul Șef al Episcopiei Argeșului.

– Vine Regele Mihai cu 18 persoane însoţitoare, după cum a spus Simina Mezincescu. Domnule Contabil Șef, mergi la Hotelul Posada și orânduiește 18 camere pentru găzduirea familiei regale. Se gătește tot acolo masa de seară, iar tu, Nicolae, mergi și asigură paza în curte, încuie poarta să nu intre nimeni și stăm de veghe să așteptăm vizita.

– Desigur, așa vom face, m-au asigurat cei doi colaboratori care erau apropiaţi și săritori în caz de nevoie. Iar la urmă, i-am spus lui Nicolae Mărgăritescu:

– Dacă întreabă cineva cine a încuiat poarta, să-i spuneţi cine v-a îndemnat și că a fost aruncată în fântână cheia pentru a nu ști nimeni, nici de vizită, nici de măsurile asiguratorii, cât de cât, după puterea noastră, ca bune gazde.

Stând și așteptând, a sunat telefonul, chiar prin jurul orei 18.00.

– Alo? Sunteţi Episcopul Calinic? a întrebat o voce feminină. Sunt Graţiela Bârlă din Curtea de Argeș și însoţesc pe Alteţa Sa, Paul de România, care dorește să vă facă o vizită chiar în seara aceasta.

– Da, sunt Calinic, Episcopul. Vă rog, poftiţi. Vă așteptăm chiar acum. Am gândit cu Nicolae, secretarul, că Prinţul Paul era un înainte mergător al Regelui Mihai pentru a pregăti, din vreme, cele necesare unei vizite reușite.

– Bună organizare, Nae! Știu protocolul regesc. Nu vin chiar așa, pe nepregătite. Este un semn bun. N-am reușit să schimbăm decât câteva vorbe când s-a auzit soneria de la Palatul Episcopal. Nae a mers să vadă oaspeţii.

Graţiela Bârlă a intrat și a făcut prezentările, apoi i-am poftit la masă, unde a început discuţia.

– Alteţa Sa, Paul de România, fiul prinţului Mircea, copilul lui Carol al II-lea, dorește să facă anumite ajutoare pentru noua Episcopie a Argeșului, că este la început.

– Mă bucur și vă mulţumesc mult de gândurile bune pe care le aveţi pentru noi. Mă gândeam că se vine cu o întâmpinare din partea Regelui Mihai.

– Pot să vă dau o tipografie pentru tipărit Biblii și alte lucruri folositoare, a adaugat prinţul Paul într-o limbă proaspăt românească...

Prințul Paul

Prinţul Paul era, ca și acum, un om care degajă în jurul lui o bunătate neprefăcută. Așteptam să spună ceva despre iminenta vizită a Regelui Mihai. Din vorbă în vorbă, i-am spus:

– Regele Mihai este acum în Aeroportul Otopeni și vine direct la Argeș. Mă bucur că v-a trimis înainte ca să-i pregătiţi vizita. Când am spus asta, Graţiela Bârlă a rămas surprinsă, iar Paul a făcut ochii mari, exprimând o nedumerire vădită.

– Toate camerele la hotel sunt pregătite și s-a asigurat paza în toată noaptea, pentru orice eventualitate, a raportat Tiţa Constantin.

– Dar masa este gata? am întrebat eu, ca să fie totul în bună ordine și să nu aștepte nimeni în zadar servirea mesei argeșene.

– Totul e gata! Iată și meniul, dar și costul mesei, unde intră și dejunul de mâine dimineaţă. L-am trimis să vegheze și să se păstreze discreţia. Nu aveam nevoie de „strigături” și alte „hăulite”, mai ales că era noapte.

Pe la orele nouă și ceva, deja începuserăm să ne îngrijorăm că nu mai primeam niciun telefon. Nu era ca acum, cu celular, să vorbești de peste tot. Trecea timpul, peste ora 22.00!

Dintr-odată, a sunat telefonul. Am răspuns:

– Alo? Sunteţi Calinic Argeșeanul, Episcopul? Sunt Emil Hurezeanu cu admiratorii Regelui Mihai. Vă rog să deschideţi poarta să intrăm și noi la Palat să vedem pe Rege! Nu-l ţineţi atât de supravegheat acolo.

Principesa Margareta

– Nu a sosit încă Regele, domnule Emil Hurezeanu. Îl așteptăm și noi. N-am primit niciun telefon până acum. Știm doar că a sosit în Otopeni și a pornit spre Argeș.

– Ba, Majestatea Sa este în Palat. Sunt aprinse toate luminile. Vă rog deschideţi poarta să intrăm ca să-l vedem. Argumentele mele – evident – nu prea stăteau în picioare în faţa experimentatului Emil Hurezeanu.

Tot ne-am gândit la întârzierea prea mare. Puteau ajunge de câteva ore. Ne încurajam că de la Otopeni s-au dus direct la hotel sau poate, într-o reședinţă de protocol prezidenţială.

M-am apucat să scriu un articol pentru un ziar local, care trebuia pus în plic și dus la poarta mănăstirii ca să fie luat de jurnalist pentru tipar. Se făcuse ora 2 noaptea. Nicio veste. Începuserăm să ne îngrijorăm de-a binelea. Pe la ora 3, am mers cu plicul la poartă. Nicio ţipenie de om. Nicio vorbă. Era o liniște de mormânt.

M-am dus să mă așez puţin într-un fotoliu, gata de întâmpinare. S-a făcut ora 6 dimineaţa. Am deschis radioul care anunţa la știri că Regele Mihai cu familia sa ajunsese la Versoix, în Elveţia, în bună pace și că nu i se întâmplase nimic rău în România.

Mai târziu, Principesa Margareta, într-o convorbire la Palatul Arhiepiscopal, mi-a relatat primejdia în care se aflase familia regală care, din păcate, fusese silită să se întoarcă în aceeași noapte în Elveţia, fără nicio explicaţie.

Și așa a fost primul Crăciun sărbătorit la Argeș, ca episcop titular, în spaime și așteptări zadarnice!

Să nu finalizăm volumul IV, în notă tristă, după prima vizită nereușită a Regelui Mihai

în România. Nu izbutise să se bucure, în rugăciune, cu moșii și strămoșii săi, de ziua Nașterii lui Iisus, care nici El nu avusese unde să-și plece capul!

Dar am primit de la fratele meu Ioan Robu, Arhiepiscopul romano-catolic de București, o felicitare, pe care am scris: „Argatu mulţumește Robului pentru urări!"

Și așa s-a încheiat anul Domnului, 1990!

Mărire Ţie Doamne, mărire Ţie!

Și un gând sfânt pentru cititor!

TOATĂ VREMEA-ȘI ARE VREME

VOLUMUL 5

1991-1992

Luat la întrebări

Vizita Regelului Mihai spre Curtea de Argeș, unde n-a mai ajuns, fiind întors din drumul său – venea pe autostrada București-Pitești – a fost o afurisită sperietură. Acest lucru mi l-a mărturisit Principesa Margareta, care îl însoţea pe Regele exilat timp de patruzeci și trei de ani.

Parcă a fost un făcut!

În decembrie 1947 a abdicat silit, iar în decembrie 1990 se întorcea din drumul spre casa moșilor și strămoșilor săi. Se afla din nou în exil, cu distanţă între ele, dar cu același iz politic.

Pregătirile ad-hoc au fost zadarnice: găzduirea la hotelul Posada, slujba de pomenire și prânzul regal de bucurie, în ziua Nașterii lui Iisus.

Nici El n-a avut loc să găzduiască decât afară din Cetatea Ierusalimului, în șopronul lui Crăciun din Betleem, după cum spune până azi Sfânta Tradiţie.

Cu toate că ne cam temeam de niscaiva consecinţe, totuși, ne-am pregătit și așteptam alaiul regesc să vină în Cetatea de domnie a Argeșului. Nu doar curiozitatea îmbrâncea pe unii să-l vadă, dar era vorba de un rege, cetăţean român și creștin-ortodox de o mare sensibilitate sufletească.

Sărbătorile Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei au trecut, având în gând întrebarea: Cine nu a lăsat familia Regelui Mihai să vină la Argeș?

Așa am fost întrebat de multă lume. O parte întrebau din curiozitate sinceră, iar o parte, ca să reproșeze că numai Episcopul Calinic al Argeșului este vinovat de oprirea convoiului regal spre Argeș.

Așa am învăţat să încasez tot felul de zvonuri și scorneli, care mai de care mai cocoţate și deocheate. Disculparea mea, după cum am văzut, era o dublă învinovăţire din partea celor, care negreșit, nu m-ar fi crezut nici în ruptul capului.

Dacă este a spune drept, chiar și eu, dacă aș fi fost în locul lor, nu aș fi crezut scuzele lui Calinic Argeșeanul. Eram condamnat pentru faptul că fusesem ales deputat în noua democraţie pe listele celor care guvernau Ţara și care nu erau de acord cu revenirea Regelui Mihai în România. Au trecut și sărbătorile bucuriei pentru Biserica noastră creștină, românii se arătau mai liniștiţi, cu pace în inimă și veselie în suflet. Toate intrau în normalitate și lumea își făcea programul de muncă în noul an 1991.

Regele Mihai al României

Când a început sesiunea Parlamentului, noi ne-am îndreptat pașii spre Camera Deputaţilor. Înainte de a se începe ședința, din rotonda Parlamentului, am fost chemat să mă prezint în faţa unei Comisii speciale, pentru a da anumite lămuriri. Unii colegi afabili mai ieri, acum stăteau pe scaune înalte ca să le răspund la întrebari.

– Aţi chemat pe Regele Mihai la Curtea de Argeș pentru sărbătorile Crăciunului?

– Nu l-am chemat! A venit singur și din proprie inițiativă.

– Câte persoane au sosit la Argeș?

– Niciuna! A venit Emil Hurezeanu de la Europa Liberă și tot insista să deschidem poarta pentru că venise să-l vadă pe Regele Mihai!

– Așadar, Emil Hurezeanu avea informaţii sigure că este deja sosit în palatul episcopal!

– De data aceasta nu mai avea informaţii de niciun fel, dacă el mă întreba pe mine unde este Regele Mihai, le-am răspuns celor interesaţi la maximum.

– De unde aţi știut de venirea Regelui Mihai în România?

– De la consilierul Mihai Marinescu, de la Domniţa Bălașa, unde fusese și Principesa Margareta, care a spus despre venirea tatălui său la ora șase seara pe Aeroportul Otopeni, iar Simina Mezincescu organiza această vizită la Argeș, pentru a se reculege la moșii și strămoșii săi, care se odihnesc în Catedrala lui Neagoe Basarab.

– Dacă le-aţi pregătit camere de găzduit la Posada, înseamnă că eraţi sigur că vor veni la Argeș.

– Nu prea eram sigur, pentru că în dialogul telefonic cu Simina i-am spus că Regele Mihai este persoană oficială și că nu poate veni ca persoană particulară, fără să știe Președintele României, care-i asigură paza și securitatea personală.

– Am înţeles că Patriarhul Teoctist a aprobat această vizită la Argeș. V-a sunat Patriarhul să vă spună?

– N-am primit niciun telefon de la Patriarhul Teoctist, nici de la Guvern și nici de la Președinţie. Toţi erau cu colindătorii, iar insistenţele mele n-au dus la niciun rezultat. Cel mai greu este să rămâi singur în cele mai nesigure situaţii. Că oricum ai da-o, tot nu o scoţi la capăt.

– Atunci, dacă nu aţi știut mai dinainte, de ce aţi pregătit în Sala Manole, sala tronului, un jilţ preţios, regal? Pentru ce l-aţi așezat în acel loc? Cu ce scop?

– Acel tron era al Regelui Carol I și l-am adus în Sala Manole de la Muzeul Judeţean Argeș, pentru o expoziţie documentară, dar a rămas acolo mai multă vreme.

– Deci tot cu scopul întronizării? Învârtitul acesta în jurul cozii mă scotea din sărite. Parcă se înţelegea tusea cu junghiul. Când gândeam fulger la povestea care nu se mai termina, am auzit, din nou, o întrebare care m-a făcut să izbucnesc necugetat.

– Dar de unde aţi luat coroanele pentru încoronarea Regelui Mihai?

– E culmea, domnilor deputaţi și senatori! Cum puteam să fac eu încoronarea Regelui Mihai la Sala Manole? Sunt eu deputat și episcop, dar insinuările acestea nu au niciun temei. Ar fi fost o bravură copilărească și grăbită. Revenirea Regelui o hotărăște Parlamentul sau poporul român printr-un „plebicist”, vorba mucalitului Caragiale. Cât despre coroanele regale, pot spune că sunt la Muzeul de Istorie al României și nu se dau așa, la voia întâmplării!

– Aţi dori să vină Regele Mihai la cârma României?

– Aceasta nu o hotărăsc eu. Am spus mai dinainte cine are puterea să o facă.

Nu mă așteptam la o asemenea poveste. Nu era tocmai potrivită pentru mine, dar nici pentru cei care au stat, o noapte întreagă, fără să se bucure de revenirea celui mai răbdător Rege, care așteptase aproape o jumătate de secol ca să revină în Ţara de obârșie.

Colegii mei din Parlament erau curioși să le spun cum a fost și de ce nu a ajuns Regele Mihai la Argeș. După o vreme, am fost lăsat în pace. Toţi erau mai mult curioși, decât oficoși, că nu venise Regele Mihai în România, deși partidele: Liberal, Ţărănesc și Conservator, într-un procent major, doreau instaurarea monarhiei în România.

Conferinţa Naţională a preoţilor din România

În toiul Revoluţiei române cu iz franţuzesc (coincidenţă distanţa de 200 de ani dintre cele două, 1789-1989?) s-a constituit, după cum am arătat, Grupul de Reflecţie pentru înnoirea Bisericii Ortodoxe Române, condus de Bartolomeu Valeriu Anania, scriitor de elită și pensionar la Mănăstirea Văratec. În acest Grup se aflau intelectuali, scriitori, preoţi și alte personalităţi, prieteni de idei ai conducătorului care, după cum se știe, nu se aduna cu oricine, pentru orice lucru nesemnificativ.

Titulatura acestei „construcţii” mă făcea să zâmbesc puţin, pentru că nu-mi făcea bine la auz cuvântul „Grup”, în primul rând, care te ducea cu gândul, fără să vrei, la felurite grupuri și grupuleţe.

Iar menirea lui de „reînnoire” a Bisericii, mă punea pe gânduri. Cum adică, Biserica era învechită? Mai degrabă noi, unii dintre clerici și credincioși suntem păliţi de duhurile cele potrivnice unei vieţi așezate, dinamice și duhovnicești, Biserica având Cap pe Hristos și nu niște păcătoși ca noi. Din când în când, îmi venea în minte că, la baza activităţii acestui Grup, era dorinţa de revigorare a Bisericii, dar și dorul ascuns al unora de a plăti poliţe altora, din timpul regimului ateo-comunist.

După cum am mai spus, Patriarhul Teoctist, care era un om dibaci, a găsit o alternativă la „Grupul de Reflecţie”. Un tampon mai bun nu se putea decât să servești o cauză nobilă tot prin confraţii tăi, adică arhiereii și mai ales preoţii, care s-au constituit în ceea ce se va numi astfel: „Conferinţa preoţilor din România”, al cărei președinte se numea Neculce Adrian. Alături de colegul său, Constantin Stoica, erau preoţi tineri, inteligenţi și convingători în ideile lor, trâmbiţate cu mult dinamism. Am stat de câteva ori, în funcţie de timpul avut, cu acest lider care, spre bucuria unora și întristarea altora, s-a impus și învăţa să înoate contra valurilor de toate soiurile. Nu era ușor și, ca în orice încercare, nu puteai prevedea riscurile, dar nici succesele pe care le avea în vedere Patriarhul Teoctist, meșter mare în a găsi pârghiile cele mai bune pentru echilibru în Biserica lui Hristos din România.

La un moment dat, Adrian Neculce a avut anumite întâlniri, chiar și ciocniri în privinţa ideilor de a „reînnoi” Biserica lui Hristos (care nu avea nevoie de ajutorul oamenilor!), deși, ca și la „Grupul de Reflecţie”, ţinta era una mai radicală.

Îmi amintesc cum unii din cei *episcopabili*, într-o seară, când se tot vorbea de un „puci arhieresc”, se veseleau, spunând amarnic:

– Ăștia (care ăștia?!?) ne cer să fim de acord să înlocuim toată moșnegăria arhierească și să ne pună pe noi, cei tineri. Noi le-am spus că suntem de acord cu promovarea, cu condiţia ca toţi ierarhii Sinodului din Patriarhia Română să rămână pe loc și neatinși!

– Brava! vorba Patriarhului Teoctist, care era deja plecat când se vorbeau astfel de lucruri, i-am spus tânărului candidat la arhierie. Dacă așa aţi spus, sunteţi pe drumul cel bun, canonic și de bună pace.

Pe dinafară și pe dinlăuntru, se acredita ideea că acea „Conferinţă Naţională a Preoţilor din România” ar avea rolul de protejare a ierarhilor și de dinamizare socială și religioasă a preoţimii ortodoxe române. Ușor-ușor, această iniţiativă a adus la întruniri mai dese ale preoţilor în Conferinţă. În cursul anului 1990, au avut loc trei Conferinţe. A treia a fost în zilele de 23-24 octombrie 1990, iar Comitetul de organizare a acesteia a înaintat Sfântului Sinod: „Statutul de organizare al Conferinţei Naţionale a Preoţilor din Biserica Ortodoxă Română” și „Proiectul regulamentului de funcţionare a Conferinţei Naţionale a preoţilor din Biserica Ortodoxă Română”, solicitând să fie examinate de către Comisia Canonică, juridică

și pentru disciplină și de către Comisia pentru doctrină, viaţă religioasă și pentru mănăstiri, cum se arată în adresa nr. 12.330 din data de 3 ianuarie 1991, a Cancelariei Sfântului Sinod.

Patriarhului Teoctist nu-i era ușor să înoate în problemele ridicate, la întrecere, parcă, pentru „reînnoirea" bietei Biserici, bolnavă, cum credeau mulţi. Alţii, mai mucaliţi, se adresau evanghelic: „Doctore, vindecă-te pe tine însuţi!", adică mătură prin casa sufletului și trupului tău ca să fie totul, în jur, numai flori și voie bună!

Peste aceste dispute așezate în statute, dorinţa tuturor era salvarea Bisericii! Nu era prudent să-ţi arăţi părerile în public. Era o reușită doar ceea ce doreau preoţii și credincioșii, care la drept vorbind, acţionau și ei după puterea înţelegerii lor și a bunei-cuviinţe!

Așa că Sfântul Sinod a navigat cu înţelepciune și prudenţă pentru „reînnoirea Bisericii" și pentru disciplina preoţilor ca să nu ajungă la schisme și alte prăpădenii.

Plânge Pleniţa și suspină

În Oltenia cea întinsă spre Dunăre este o localitate pe nume Pleniţa unde își desăvârșeau stagiul militar absolvenţii de Teologie și cei din domeniile literaturii, teatrului, filosofiei, psihologiei și altor discipline umaniste, pe lângă medicină și drept.

Am auzit generaţii întregi povestind dramele și comediile din acest loc lăturalnic, disciplinar chiar pentru personalul militar angajat, care, la rândul lor, îi instruiau pe militari – răcanii – în termen de 9 luni, uneori mai mult, pentru indisciplină, iar alteori mai puţin, pentru corectitudine.

Ce povesteau teologii, însă, era de tot hazul, dar și de tot necazul.

Auzind Patriarhul Teoctist de astfel de batjocuri organizate cu o nonșalanţă și barbarie greu de închipuit, s-a adresat Ministrului Apărării Naţionale, Victor Stănculescu, cerând insistent scutirea de îndeplinirea serviciului militar a tinerilor teologi și a personalului monahal (călugări și novici) din Patriarhia Română.

Ministerul, după ce a analizat cu bunăvoinţă solicitarea Șefului văzut al Bisericii lui Hristos din România, a trimis răspuns chiar în luna ianuarie 1991, pe care s-a pus apostila: „15.01.1991, Se va comunica eparhiilor, Teoctist". Documentul izbăvitor, pentru tinerii teologi și personalul monahal a fost, totuși, o bună reglementare a acestei situaţii penibile care, să fim drepţi, nu era o instruire normală și după rânduiala legală, ci o răzbunare a ofiţerilor pe amărâţii de soldaţi în termen.

Când am primit adresa la Episcopia Argeșului, la 21 ianuarie 1991, am scris pe adresă: „La dosarul special cu unităţi, Calinic Argeș". Era într-adevăr o raritate, dar tineretul nostru român a rămas cu o lacună în educaţia lui pentru societate, oricâte comentarii s-ar face pe această temă.

Dacă pui alături un ins care a făcut stagiul militar și unul care nu l-a făcut, se va vedea o diferenţă mare de comportament, seriozitate și bunăcuviinţă.

D'ale pământului

În cursul lunii ianuarie 1991, adică mai bine zis pe data de 22 ianuarie, am prezentat în plenul ședinței Camerei Deputaților din Parlamentul României, un demers din partea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în legătură cu Legea Funciară, care era pe ordinea de zi. Am vrut să mă arăt pe mine că, dragă Doamne!, am activat în Parlament și nu am stat ca o „mobilă" în sala de spectacole, cum îi plăcea Patriarhului Teoctist să mă ironizeze, cu accente de invidie sau batjocură. Nu mai eram deputat în Marea Adunare Națională unde se votau legi într-o ședință, gata pregătite și era vai de capul celor de atunci dacă nu le acceptau prin vot deschis – prin ridicare de mâini – urlând cât îi ținea gura: Ceaușescu și Poporul!, iar coriștii tunau: Partidul, Ceaușescu, România! Acum nu se mai cântă nimic ca pe vremea colectivei.

Ce mai vremuri! Rapide și cantabile!

Dar să nu mai glosăm pe timpuri trecute și să ne arătăm noi vânjoșenia parlamentară concretizată și cu niscaiva voturi, după cum arată următorul document:

„Domnule Președinte,

Distinși colegi deputați,

Cu îngăduința Domniilor Voastre, mă voi referi la Proiectul Legii Funciare.

Având în vedere transformările care se preconizează în domeniul funciar din Țara noastră, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în numele clerului, monahilor și credincioșilor, a adresat, pe această cale, Parlamentului României o întâmpinare, prin care solicită a se lua măsurile necesare pentru studierea posibilităților înscrierii în Legea Funciară a unor prevederi care să reglementeze reintrarea în posesia unităților ei administrative, a fostelor proprietăți funciare.

Pentru a se putea stabili, cel puțin în parte, situația anterioară în scopul ușurării întreținerii parohiilor, unităților monahale cu marele număr de monumente istorice și de artă, școlilor teologice și Centrelor Eparhiale, în atribuția cărora intră activități spirituale, sociale, filantropice și de educație religios-morală, Sfântul Sinod solicită înscrierea în Legea Funciară a unui articol prin care să se restituie, după posibilități și situații locale, terenuri agricole, vii, păduri, fânețe, livezi, lacuri, după cum urmează:

5 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare biserică parohială și filială;

5 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare schit monahal;

15 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare mănăstire, școală teologică și instituție filantropică a Bisericii;

30-50 hectare în echivalent arabil petrnu fiecare Centru episcopal, arhiepiscopal și mitropolitan;

Considerăm că în felul acesta se va putea repara, în parte, marea nedreptate care s-a făcut prin deposedarea de bunuri a unităților bisericești, prin trecerea în patrimoniul statului, a acestora.

Aceste terenuri vor fi administrate de epitropiile și consiliile parohiale și eparhiale, iar toate veniturile se vor folosi, așa cum am menţionat, pentru activităţi obștești, superioare, ale Bisericii. Ne întrebăm, cum a putut Biserica noastră, în trecutul ei, să-și împlinească opera istorică, spirituală și culturală, timp de două milenii, neexistând capitol din istoria Ţării, în care Biserica să nu fi avut un rol determinant?

Aceasta s-a datorat, desigur, activităţii Bisericii, prin slujitorii ei și posibilităţilor economice ale Bisericii.

Distinși Colegi Deputaţi,

Aţi remarcat, de bună seamă, că Biserica, în chip cumpănit, nu revendică acum tot ceea ce i-a aparţinut înaintea naţionalizării, colectivizării și cedărilor forţate, operate în vremurile trecute.

Suntem încredinţaţi că întâmpinarea Sfântului Sinod se va bucura de întreaga atenţie și aprobare a Domniilor Voastre!

Rezolvându-se această problemă în sensul solicitat, va fi pilduitoare pentru modul în care România democrată, eliberată de tarele trecutului, înţelege să repună în drepturile ei legitime o instituţie strămoșească de cultură și spiritualitate românească.

Vă mulţumesc!

Deputat, Episcop Calinic Argatu Constantin

22 ianuarie 1991”

Pe documentul prezentat, am notat: „S-a votat în ședinţa din 23 ianuarie 1991, ora 11.00 până la ora 21.00 (dezbateri puternice, cu strigături pe care nu le redau aici pentru obrazul subţire al deputaţilor).

Din tot plenul ședinţei au fost patru împotriviri și cinci abţineri. A fost un triumf plătit cam scump, după cum veţi vedea.

Pe același document, am mai scris, spre amintirea acelor vremuri, cu roșu:

„La dosarul special, pentru aducere aminte de activitatea deputatului Calinic Argeșeanul, episcop de Argeș.”

Ca să vedeţi! Nu mă judecaţi prea aspru dacă vă spun cum am tras „odgoanele” pentru a se ajunge ca domnii mei colegi să aprobe:

– 5 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare biserică parohială și filială;

– 5 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare schit monahal;

– 15 hectare teren în echivalent arabil pentru fiecare mănăstire, școală teologică și instituţie filantropică a Bisericii;

– 30-50 hectare în echivalent arabil pentru fiecare Centru episcopal, arhiepiscopal și mitropolitan;

Era doar o mică parte din cele ce avusese Biserica, acesta fiind un început promiţător. Ceea ce m-a surprins a fost poziţia lui Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, care, în principiu, nu voia să se aprobe nimic. Intervenţiile au fost îndelungi și cu ocări snoabe.

Văzând că se merge în pas de melc și cu slabe speranţe, o delegaţie de deputaţi a fost primită de Ion Iliescu, care a ascultat cu răbdare. Îl vedeam pentru prima oară faţă către faţă și mă miram cât de puţin seamăna cu imaginea de la televiziune, care te deformează. Ne-a promis ajutorul. Nu era imixtiune în treburile Parlamentului pentru că nu era în vigoare Constituţia care prevedea separaţia puterilor în stat.

Pentru a putea fi sigur, am abordat pe Alexandru Bârlădeanu, Președintele Senatului, care a fost de acord cu „mizilicul funciar" și se mira de ce Dan Marţian era împotrivă.

Se apropia ședinţa cu problema Legii Funciare. Pentru a se ieși din încurcătură, după cum se șoptea prin culise, Alexandru Bârlădeanu a rugat pe Ion Iliescu să-l cheme pe Dan Marţian și să-l trimită pe undeva cât timp se va ţine ședinţa.

Zis și făcut. La ședinţa comună a apărut Alexandru Bârlădeanu singur și a început votarea rapidă pe articole și aliniate:

– Cine este pentru 5 hectare la parohie? Votarea era prin ridicare de mâini. Ca la comandă, rotonda s-a umplut de braţe ridicate.

– Ce este aia filie? a strigat un deputat cu glasul hârbuit de mahorcă.

– O parohie mai mică, am zis eu repede ca să nu se piardă timpul și să vină Dan Marţian.

– Cine este pentru 5 hectare la schitul monahal?

– Ce este acela schit, a hăhăit un senator îmbujorat la faţă.

– O mănăstire mai mică, a glăsuit într-un bas-bariton hârbuit senatorul Simeon Tatu, făcând cu ochiul și înghiţând o gură de apă de 60 de grade.

– Cine este pentru 30-50 hectare pentru Centrele Eparhiale? a ridicat vocea Bârlădeanu Alexandru, ca să acopere hălăciuga verbală, de nu se mai înţelegea om cu om.

– Cine este împotrivă?

– Preasfinţitul Calinic, au strigat în cor vreo câţiva deputaţi de lângă mine, râzând cu gura până la urechi. Întreaga rotondă parlamentară s-a umplut de un râs atât de sănătos și solid, încât bucuria mea a fost una dintre cele mai mari.

Când s-a potolit Divanul Domnesc de pe Colina Patriarhiei, a intrat în trombă Dan Marţian. Ce a fost la gura lui după ce a aflat rezultatul votării, nu se poate reda. Era foarte mânios și ridica tonul la bietul Bârlădeanu, care se apăra, desigur, tot întinzându-și gâtul – avea un tic nervos – ca un răţoi leșesc.

I-am mulţumit pentru strategie și rezultatul încurajator, dar iarăși nu pot spune cum și-a gratulat colegul de Parlament, deși era foarte serios, dar scos din răbdări, n-a mai ţinut cont de ceea ce se putea auzi în jur.

Când am dat ochii cu Dan Marţian – cu toate precauţiile mele de a-l ocoli – l-am auzit cum m-a gratulat, mulţumindu-mi cât să-mi ajungă pe multă vreme.

De la ședinţa Parlamentului m-am dus glonţ la ședinţa Sinodului și i-am dat, discret, un bileţel Patriarhului Teoctist, care, fără întârziere, a zis ca să-l audă Sinodul:

– Iote, iubiţi sinodali, la intervenţia Noastră, acum Parlamentul României a aprobat pentru Patriarhia Română, eparhii, mănăstiri, școli, schituri, parohii și filii, o sumă de hectare de teren arabil.

A citit hectarele, s-a lăudat pe sine – avea și de ce! – dar despre Calinic, niciun cuvânt. N-am zis nimic. Era bucuros pentru izbândă, dar și pentru ocazia publică de a mă ignora total.

Nu uita înfruntările!

Așa-i dacă nu taci cât trebuie și nu numai, când trebuie!

Paradoxal, dar credibil

Așa le orânduiește Dumnezeu! Pe 26 ianuarie 1991, cu nr. 694, Cancelaria Sfântului Sinod trimite Episcopiei Argeșului comunicatul Ministerului Învăţământului și Ştiinţei și Secretariatului de Stat pentru Culte, cuprinzând un număr de opt măsuri, în legătură cu organizarea și desfășurarea bunei educaţii moral-religioase a copiilor din învăţământul de Stat primar și gimnazial.

Pe această adresă, Ierarhul locului a pus următoarea rezoluţie: „Se va dactilografia pentru toate protoieriile și se va trimite urgent, Calinic Argeș, 27.01.1991”. Lucrarea cu succes și mare bucurie am trimis-o imediat în teritoriu pentru a se porni la lucru.

Această aprobare a Ministerului de resort a fost mai târziu votată în Constituanta României și a fost cuprinsă în articolul 32, alin. 7 alcătuit astfel: „Statul asigură libertatea învăţământului religios potrivit cerinţelor specifice fiecărui cult. În școlile de Stat, învăţământul religios este organizat și garantat de Stat.”

Fără să mă împăunez întru nimic, vă voi povesti episodul cu acest articol din Constituţie, după cum urmează: Vicepreședintele Constituantei era Vasile Gionea, ţărănist ca orientare politică, dar om minunat, cu dragoste mare pentru legislaţia corectă și de o bunătate ca în povești.

M-am bucurat de atenţia și de prietenia lui, dacă pot spune așa. Ne-am preţuit fără vorbe. Vorbea doar inima! Când a venit Ordinea de Zi pentru votarea învăţământului religios, Vasile Gionea m-a chemat într-un birou din Camera Deputaţilor.

– Preasfinţite Calinic, trebuie să ne gândim la articolul cu învăţământul religios în școlile de Stat și trebuie să facem acum un concept pentru a-l duce la Birourile întrunite ale Senatului și Camerei Deputaţilor.

– Nu pot să fac eu asta. E vorba de intervenţiile Cancelariei Sfântului Sinod. Asta trebuie să o propună de acolo. Nu am împuternicire pentru acest lucru.

– Nu este timp fizic. Dacă nu duc acum propunerea de articol, se va trece peste solicitarea Patriarhiei și nu știm când se revine, nu vrem să avem surprize.

Până la urmă am fost de acord. Era vorba de a ne gândi împreună asupra cuprinsului articolului cu pricina și, considerând că n-ar fi nicio problemă din partea Bisericii, dimpreună cu Vasile Gionea am încropit rapid, în ciornă, un posibil articol.

L-am ajustat, l-am reluat. L-am citit de câteva ori. Până la urmă, mi s-a părut că ar corespunde tuturor cerinţelor legale.

– Cred că l-am reușit! și-a arătat mulţumirea omul legii cu inima de aur. Acum să-l redactăm în ultimă formă.

– Scrieţi-l dumneavoastră, Domnule Vicepreședinte!

– Nu-l scriu eu. Îl scrieţi Preasfinţia Voastră, cu tocul, ca să fie mai credibil și-l semnaţi personal pentru adeverire, cu data de azi.

Am invocat iarăși Cancelaria Sfântului Sinod, pe Patriarhul Teoctist. Vroiam să scap de povestea asumării. Până la urmă, l-am scris frumos, lizibil, pe o jumătate de coală, înmânându-l lui Vasile Gionea ca să-l ducă la Birourile reunite de urgenţă.

– Vă rog să-l semnaţi că altfel nu va fi luat în considerare. Și apoi sunteţi cleric și este vorba de învăţământul religios în școlile de Stat.

N-am putut ignora justeţea vorbelor omului care era numai bunătate și respect. Am semnat propunerea, așa cum s-a gândit mai bine în acel moment. În Constituantă s-a votat exact propunerea noastră și așa a rămas până azi în Constituţia României.

N-am uitat, în decursul timpului, nicio clipă, acele momente urgente, bucurându-mă de asistenţa juridică a marelui om, Vasile Gionea. Pruncii României, care erau născuţi prin interzicerea avorturilor, chiar de Ceaușescu, acum făceau și aprobau legi pentru învăţământul religios în școlile de Stat. Pare paradoxal, dar lucrurile așa au stat!

Legi noi pentru alegeri democratice

Tocmai în prima lună a anului 1992, 27 ianuarie, ni s-a pus pe masa de lucru din partea Guvernului României, o Hotărâre privind supunerea spre adoptarea proiectului de Lege pentru alegerea Președintelui României, semnat de Prim-Ministrul, Theodor Stolojan, cu expunerea de motive îndătinată.

Primul articol și aliniat preciza: „Președintele României se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condiţiile prezentei legi”.

Mai redăm articolul 3, aliniatul 1: „La alegerile pentru Președintele României se pot prezenta candidaţi propuși de partide și formaţiuni politice sau candidaţi independenţi. Partidele și formaţiunile politice pot propune, fie separate, fie împreună, numai câte un singur candidat. Iar candidatul independent trebuie să fie susţinut de cel puţin 100.000 de alegători.”

Legea prevedea atribuţiile birourilor electorale, candidaturile, campania electorală și desfășurarea alegerilor, stabilirea rezultatelor alegerilor, dispoziţii finale și tranzitorii, descrierea buletinului de vot etc.. Nu s-a scris: cu ce se încalţă alegătorul, să nu-și uite ochelarii, să nu uite să vină la vot, să nu voteze și morţii etc..

Tot în aceeași zi de 27 ianuarie 1992, a apărut pe masa deputaţilor și Hotărârea privind supunerea spre adoptare a proiectului de Lege pentru alegerea Camerei Deputaţilor și Senatului, semnată de același Prim-Ministru al României.

La anexa 1 se poate vedea numărul de deputaţi și senatori, distribuiţi pe judeţe și după numărul populaţiei, norma de reprezentare pentru alegerile parlamentare viitoare avută în vedere era un deputat la 70.000 de locuitori și de un senator la 140.000 de locuitori, dar nu mai puţin de doi senatori pe judeţ.

Faţă de 399 de membri, cât reprezenta numărul total al deputaţilor, diferenţa o constituiau chiar mandatele de deputaţi atribuite organizaţiilor cetăţenilor aparţinând minorităţilor naţionale.

Populaţia României, la data de 1 iulie 1991 era de 23.185.084 locuitori. Judeţul Argeș, unul din cele 40 ale României, cu o populaţie de 681.735 a avut aprobaţi 11 deputaţi și 3 senatori, iar pentru noile alegeri din 1992 s-au aprobat 9 deputaţi și 4 senatori, numărul deputaţilor în prima legislatură fiind de 399 și ale senatorilor de 119, iar pentru a doua legislatură (1992-1996), au fost 312 deputaţi și 148 senatori.

Capitala României, Bucureștiul iubit, cu 3.375.679 locuitori, în prima legislatură a avut 39 de deputaţi și 14 senatori, iar în a doua legislatură, 33 de deputaţi și 16 senatori.

Am dat câteva cifre pentru a se vedea, mai din scurt, cum a fost și este compus Parlamentul „rușinii", cum se mai striga de pe gardurile unora, pe drept sau pe nedrept! Cine mai știe?!?

Cred că în sistemul Hondt se cam încurcau lucrurile. Nu era vreme pentru calcule alambicate.

Așadar, în prima și a doua legislatură, la o populaţie de 23.185.084, aveam: 518 parlamentari, iar la a doua (1992-1996): 450 de parlamentari!

Câţi sunt în anul Domnului 2016 și câţi vor mai fi?

Cred că voi candida și eu „andampandente", ca moșneag senator!

Legea Fondului Funciar

Când ne aducem aminte de poezia vehementă a lui Coșbuc *Noi vrem pământ*, încercăm să intuim ce a putut însemna, practic, acel flagel funciar pe care-l suporta ţărănimea. Intelectualii nu erau prea interesaţi, unii dintre ei, de munca sănătoasă pe pământurile Ţării. Poezia aceasta a lui George Coșbuc, poetul ţărănimii, a rămas în literatura română ca un semn al disperării.

În decursul veacurilor, problema pământului, ca proprietate a fiecărui ins născut în această frumuseţe a lumii văzute, a fost pe viaţă și pe moarte. Cei care dispuneau de viaţa bieţilor oameni, latifundiarii, boierii hrăpăreţi și comuniștii fără suflet, care îţi luau și pământul de sub casa în care locuiai, trebuiau să înţeleagă că al Domnului este pământul și plinirea lui, după cum citim de milenii în Psaltirea Scripturilor, inspirată de Dumnezeu.

Dar, din păcate, nenorocirile și disperările sociale, precum și războaiele pentru pământ, ca și azi, s-au ţinut lanţ. Dacă ne amintim de Răscoala lui Rebreanu și chiar de Răscoala din

1907, ne dăm seama că noi nici prin legi și paralegi n-am reușit să reglementăm nedreptatea ce li s-a făcut românilor în decursul timpului. Dacă unii domnitori și regi dădeau pământ oamenilor, alte sisteme sociale, politice, veneau și le luau, lăsând omului doar speranţa în dreptatea lui Dumnezeu.

Am asistat la multe abordări în Parlamentul României pe acest subiect foarte „arzător" ,la ordinea zilei, vorba lui Caragiale. Vedeam cum deputaţii se refereau la legislaţia altor popoare și reușeau să depășească, unii dintre ei, îngrădirile comuniste referitoare la această problemă spinoasă și dătătoare de toate nenorocirile abătute asupra satelor românești.

De la început, deputaţii din Comisiile economice ale Senatului și Camerei Deputaţilor încercau, pe cât le era priceperea, dar și nepriceperea, să facă o lege dreaptă a împroprietăririi tuturor celor care fuseseră furaţi cincizeci de ani de drepturile lor fundamentale și care cereau să li se restituie de către Stat toate terenurile pe care le avuseseră din moși-strămoși.

La început, „iluminaţii" aleși ai poporului au înţeles să dea tuturor doar o mică parte din averea funciară, folosind sistemul numit „cu ţârâita", adică, vă dăm și vouă, dar mai ales, ne rămâne și nouă!

Cum să te bucuri când, pe lângă această ciopârţire funciară, pe locul tău, până după casă, sapă unii și râd de tine că a fost împroprietărit de noii legislatori din Parlament?

Câte bătăi, crime, scandaluri și judecăţi nu s-au ivit după noile legiferări? Câte procese n-au fost pe această temă, bieţii ţărani apelând la justiţia română, care, din păcate, deseori nu-ţi putea da dreptate decât după legea croită la Parlamentul României. Fără să vrei, îţi venea în minte jocul de-a-nvârtita, ca la noi, românii!

De îngrijorare și de disperare, la sfârșitul lunii ianuarie 1991, Senatul României a adresat Patriarhului Teoctist al României, o scrisoare rugătoare în care se cerea lămurirea prin biserici că legea funciară nu putea mulţumi pe toată lumea și ţăranii trebuiau să înţeleagă și să nu se manifeste violent, așa cum s-a mai întâmplat în Istoria Românilor.

Epistola exprima neputinţa sau reaua voinţă de a se face dreptate socială, chiar în fragеda democraţie din România, izbăvită de dictatură, dar rămasă cu dictatorii.

Președintele Comisiei Economice a Senatului își punea speranţa că Patriarhul Teoctist, prin preoţii din Patriarhia Română, va sfătui pe ţărani să nu-și dea cu sapa în cap și să nu-și taie gâtul cu secera. Preoţii au încercat să lămurească legea funciară din parohiile lor. Mulţi dintre ei, și-au căpătat mânia și ura celor nedreptăţiţi.

Și azi, după douăzeci și cinci de ani, problema pământului românesc a rămas, în parte, suspendată întru năluciri interpretative: unii au rămas în sapă de lemn, alţii s-au mai orânduit, cumva, iar o parte a luat totul, teren și păduri, dar mai ales fond silvic. Acesta din urmă s-a cam dus pe apa sâmbetei, rămânându-ne munţii pleșuvi, ca vulturii, care nu mai au unde să se odihnească, suflând a pustiu și jale.

Milostenie din cămara lui Dumnezeu

Una dintre „cămările" lui Dumnezeu este și bogăţia fără de sfârșit de pe Pământ. În viaţa mea, după frumuseţea acestei lumi văzute, am învăţat de la mama cum se face milostenie, cu carul și nu cu ţârâita. Oricum, pentru cine citește, trebuie să înţeleagă că milostenia se face cum se poate, cât se poate și din ce se poate.

În toate este vorba de a ajuta cu discreţie, fără să jignești și fără tobe și zgomot pentru imagine. Discreţie am zis, nu de la mine, ci acesta este un cuvânt bun, evanghelic, rostit de Iisus Hristos, dar cam uitat de noi din cauza tumultului vieţii.

Din bunătatea și din găzdușagul (gospodăria) lui Dumnezeu, mărturisesc cu mâna pe inimă că am ajutat pe cei care erau în multă și mare lipsă.

Înainte de anul 1989, de pe terenurile agricole ale mănăstirii Cernica și Ferma Gorgani-Călinești, Argeș am miluit din îndurarea lui Dumnezeu pe cei săraci din școli, mănăstiri, eparhii și familii sărace cu mii de tone de grâu, făină, porumb, tărâţe și alte orătănii. Asemenea danii, nu se mai făcuseră din vremea Sfântului Calinic, de la care am învăţat să dăm cu carul, potrivit exemplului său de arhiereu caritabil!

M-am bucurat să răspundem și la solicitări exprese, cum ar fi, spre exemplu, cea a conducerii Seminarului de la Craiova și căreia i s-a răspuns, în prag de iarnă, când urlau lupii de crapau ouălele sub găină.

N-aveam bucurie mai mare ca atunci când vedeam fericirea celor care primeau milostenia, pe care, de altfel, eram chemaţi de la Dumnezeu să o facem, potrivit Cuvântului lui Iisus Hristos: „Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui!"; dar milostenie din muncă cinstită și nu din furat!

Că a venit vorba despre milostenie din furat, voi evoca un episod de la Curtea de Argeș. Eram cu treburi prin parcul mănăstirii Argeșului. Pe alee, am văzut venind un om, cu pași agale. Ajungând în dreptul meu, l-am auzit:

– Aș dori, Părinte, să fac o donaţie de vreo 500 de oi la Mănăstirea dumneavoastră. Vă întreb dacă le primiţi.

Pentru mine era o nemaiauzită poveste. Chiar așa! Atât de multe oi de la un necunoscut? Mi-au trecut prin minte, ca fulgerul, despre oile lui Iov, Avraam, Saul, David, despre oile noastre din munţii Neamţului, despre stâna Sfântului Calinic de la Cernica de zeci de mii de oi din Câmpiile Bărăganului.

– Dar câte oi ai dumneata, bade?

– Păi, să fie vreo cinci mii!

– Ei, bravo! Ești gospodar, nu glumă!

– Sunt eu gospodar, dar am o mare încercare. Visez nopţi la rând tot felul de dihănii care sar să mă muște. Mă sperii și nu mai pot dormi nici noaptea și nici ziua. Și nu mai pot suporta.

– Trebuie să fie ceva la mijloc, bade Gheorghe!

– Da! Vă spun acum și să mă sfătuiţi cum să fac. Fiind cioban, din părinte în fiu, de multă vreme, cu oile, spre toamnă plecăm mereu spre Bărăgan și mai departe pentru a ierna oile până se face din nou primăvară. Coborând cu oile din munte, prin grădini, sate și ogrăzile oamenilor, turma a tot crescut și doar într-o lună și ceva de la 1.500 de oi, am ajuns la 5.000 de bucăţi, punct.

– Păi, ce minune s-a săvârșit, bade Gheorghe! Mai ceva ca în Evanghelie!

– Nu-i vorba de Evanghelie aici. Mergând pe drumuri, cum v-am spus, se tot adăugau oile răzleţite pe drum, mai ieșeau din ogrăzile oamenilor și așa s-a mărit turma, fără voia mea.

– Dar n-ai putut să chemi gospodarii să-și aleagă oile din tuma matale, fericită cu „racolările" în ziua mare?

– Am mai făcut-o, mai rar, iar uneori, parcă mă bucuram că toate veneau de-a gata, pe nemuncite. Ispita lăcomiei, părinte. Te rog, salvează-mă, că-mi pun gâtul în ștreang!

– După ce ai furat, acum vii să-mi spui că-ţi pui gâtul în ștreang și probabil că mă acuzi și pe mine că-s vinovat, după ce dumneata, la drumul mare ai furat!

– Furat-nefurat, am venit să-mi spuneţi cum să fac! Că nu mai am liniște, iar nevasta m-a alungat de acasă pentru că nu vrea să creadă că are soţ bandit la drumul mare.

Nu mai auzisem o poveste „mioritică" precum aceasta, de la un om mai mult neglijent și iresponsabil decât hoţ calificat, de data aceasta, de oi. Mă gândeam cum să procedez. Ce soluţie să găsesc pe loc. Tot gândindu-mă, mi-a venit ideea să-i spun:

– Știi satele pe unde ai trecut cu oile și ţi-ai făcut o stână așa rotundă? Găsește păgubașii și le dai, cerând iertare!

– Mai știu, dar cele mai multe nu mi le aduc aminte. Decât să fac treaba asta, mai bine mă omor și gata. Mă ai pe conștiinţă, părinte!

Bravo mie! mi-am zis. Așa îţi trebuie dacă n-ai de lucru. Mă tot gândeam, totuși, ce soluţie să-i dau omului care visa balauri și alţi dinozauri.

– Ascultă, Părinte, oile le am pe lângă mănăstire. Deschid porţile să intre? Îţi dau și doi măgari răbdători, sănătoși și buni. Uite, colea, câinele care se luptă cu urșii! Nu l-aș da nici pe o mie de oi, dar dumitale ţi-l las pe gratis, numai primește cele cinci sute de oi!

Se vedea că omul era plin de disperare.

– Cunoști oameni săraci în satul dumitale, care nu au oi, dar ar dori să aibă, așa, de pomană?

– O, Doamne, că bine zici, Părinte! Pot să le dau la oameni, la fiecare, câte vor voi să ia?

– De bună seamă! Mergi și fă ceea ce am vorbit.

Cu mare bucurie, cât ai clipi, ciobanul poznaș și-a luat tălpășiţa și s-a pierdut în zarea parcului.

O vreme nu am mai auzit nimic despre ispravnicul oier, care se gândea că putea face pomană din furat.

După o vreme, a venit iarăși ciobanul.

– Părinte, am dat de belea cu pomana mea. Totul a fost bine până acum, dar oamenii

au strâns oile și mi le-au adus la poartă. Acum erau vreo mie și ceva. M-am speriat când am auzit că nu vor să le mai ţină, că nu au cioban. Oi, oi, dar fără un bun cioban nu se poate face o stână de gospodar ca să câștigi cu ele.

– Omule, ieși pe poartă că nu mai pot! Ești culmea!

– Da, sunt eu culmea, dar acum trebuie să primiţi, că sunt o mie cinci sute! Faceţi o stână a săracilor, că sunteţi mai gospodari și daţi totul de pomană ca să nu ne bată Dumnezeu pe amândoi.

Ciobanul acesta, de neam argeșean, cu coloratură ardeleană, până la urmă, m-a cam pus pe gânduri. Devenea deja obraznic, de la nerușinarea de a lăsa ca mărirea turmei să se înfăptuiască, chiar cu știința lui de cioban „original".

– Du-te acasă la treburile dumitale. Te angajezi acum cioban și la oile satului. Te înţelegi cu ei, gospodărește un an de zile, după care mai vorbim și vom vedea ce se mai poate face. Dar brânza care mai rămâne să fie dăruită celor care se află în mari lipsuri zilnice.

A trecut și anul. Speram că nu ne vom mai vedea. Mare mi-a fost surpriza când am fost anunţat că ciobanul iarăși venise. Eram nehotărât dacă să-l primesc sau nu în audienţă. L-am făcut să aștepte. Într-un târziu, am fost din nou biruit de rugarea ciobanului care dorea să-mi mulţumească pentru sfaturi. Ajunsese la un rezultat bun și de folos pentru toată lumea.

La cele auzite, am răspuns bucuros că-l primesc la sfat.

– Am rezolvat problema, părinte! Nu mai am oile. S-a isprăvit turma, mi-a spus ciobanul, cu bucurie și mult curaj.

– Cum adică?

– Păi le-am făcut pastramă! Fiecare om a primit câte un bidon mare de pastramă gustoasă și am adus și pentru mănăstire, ca drept mulţămită. Oamenii sunt bucuroși, de aceea am îndrăznit pentru ultima oară. Nu vreau să vă mai supăr. Așa m-am gândit eu că-i mai bine.

Am rămas blocat! Nici prin cap nu-mi trecea o astfel de soluţie. Ciobanul, tot cioban este!

– Îţi mulţumesc! Uite câteva adrese unde poţi duce bidoanele cu pastramă. Copiii, mai ales, se vor bucura de pomana ciobănească.

De atunci, nu l-am mai văzut prin bătătură, dar nici n-am mai auzit de el.

De la oi, la Parlamentul României

Cea mai mare grijă pentru noi era să lucrăm de zor la alcătuirea Constituţiei României, marea Cartă a Naţiunii, după ce fusese abrogată Constituţia de pe vremea lui Nicolae Ceaușescu.

La data de 13 februarie 1991, ne-am reunit la Sala Palatului, ca Adunare Constituantă, unde au fost prezenţi, din 515 parlamentari – 431, 84 lipsă, din care 24 motivaţi. Printre alte discuţii era și Raportul cu privire la activitatea de control, sprijin și îndrumare realizat de Comisia Parlamentară la Ministerul de Interne. Aceasta a verificat și a instruit pe unii ofiţeri până într-acolo încât au trebuit înlăturate, în bună parte, cadrele care nu mai cores-

pundeau etapei actuale, realizându-se înlocuirea generalilor și ofițerilor de comandă din unităţile centrale în proporţie de 90%, iar la nivelul direcţiilor de poliţie judeţene de circa 80%. Cu cine să faci înlocuirile? Chiar dacă unii s-au pensionat!

Mereu se auzea refrenul: „După noi, tot noi!"

Ca să ne mai opintim și noi pentru viitoarea Constituţie, ni s-a prezentat Lista cu materialele documentare utile pentru redactarea proiectului de Constituţie, în ziua de 15 februarie 1991. Pe acest Raport am scris: „A început să ningă de dimineaţă, liniștit. A început să ningă și în Constituţie. Calinic, episcop de Argeș".

Ne-au prezentat lista cu 53 de Constituţii, din care fuseseră traduse integral Constituţiile: Belgiei, Elveţiei, Franţei, Germaniei, Italiei, Portugaliei, Suediei, Spaniei, S.U.A., destule pentru a ne inspira la alcătuirea Constituţiei României. Se adăugau și Constituţiile României din anii: 1866 modificată în 1879 și 1884, 1923, 1939, 1948, 1952, 1965, 1968, precum și Monitoarele Oficiale, cu dezbaterile Senatului României asupra Constituţiei din anul 1923.

Eram obligaţi să citim textul Constituţiilor de pe mapamond. Ne-am apucat de lucru, în modul cel mai serios posibil, din poruncă, dar și cu bucurie că luam act, pentru prima oară, de Constituţiile celor mai înţelepte State ale lumii. A fost o lucrare impresionantă. Am citit grabnic. Ne-am dat seama de asemănări și nepotriviri, comparativ, între Constituţiile unor State.

Mare bucurie am încercat văzând râvna parlamentarilor de a concretiza, cât mai grabnic, alcătuirea Constituţiei. Trecuse un an și nu se prea vedea niciun fel de progres al proiectului care trebuia amendat, aprobat și promulgat de către Președintele României.

Se simţea o tărăgănare a lucrărilor! Constituţia din 1923 fusese alcătuită și pusă pentru aprobare rapid. Ceea ce vedeam noi era limpede. Nu se putea merge mai repede din cauza fricii, că graba strica treaba. Vorba proverbială a românilor, învăţaţi că nu este ușor să faci un lucru bun, în grabă mare! Și totuși!... Lipsa Constituţiei dădea apă la moară celor care doreau să înoate în ape tulburi. Până la 8 decembrie 1991, când, în sfârșit, s-a votat Constituţia, trecuseră 18 luni. Extrem de mult! Oricât de democratică și perfectă se dorea a fi Constituţia cea nouă! Lucrările mergeau anevoie. Parlamentul era prea mare și era greu de stăpânit, cu excepţia Senatului, care era de două ori mai mic decât Camera deputaţilor.

Printre legile care trebuiau să fie grăbite era și cea a Societăţilor Comerciale, care trebuia să opereze în economia României care se vedea cum se ducea pe râpa inconștienţei.

Era greu să pui baza economiei de piaţă. Trebuie o educaţie specială în acest sens. Ca o glumă dureroasă, de la București sună la Londra, un român pus pe civilizaţie economică:

– Alo! Londra?

– Da. Cu cine am onoarea?

– Sunt Petre Roman, Prim-Ministrul României. Doresc să știu cum voi, englezii, sunteţi așa de civilizaţi și înaintaţi economic?

– Așa se pare de la distanţă, spune englezul, dar noi am fost 400 de ani bătuţi până am ajuns la oarecare orânduială economică civilizatoare!

– Așadar, câteva generații?

– Da! Și așa cum valurile oceanului cu stihiile sale zbuciumă malurile Marii Britanii, așa și noi ne pregătim mereu, de a fi în pas și cu unul înainte de vreme. Voi, românii, nu aveţi decât apele Mării Negre și fluviul Dunărea!

– Românii au tot fost bătuţi două mii de ani și alungaţi în zările lumii de au ajuns și pe la voi, în Scoţia, duși de pe vremea Împăratului Traian. Și nici acum nu ne-am dezmeticit din cauza imperialilor din jur, care ne-au ţinut mereu ca slugi.

– Alo? Londra?

Firul poate intrase la apă. Guvernul trebuia să se descurce singur în economia de piaţă, luând ca exemplu ţările care aveau deja experimentate toate metodele posibile.

Pe Expunerea de motive, noi, deputaţii, am lucrat. Iar eu am scris, potrivit obiceiului: „Fă din bani dumnezeul tău și Cerul te va pedepsi ca pe diavol" (Henry Fielding, 1707-1754).

Practica și viaţa au dovedit aceasta cu îmbelșugare.

Exemplu concret: secularizarea averilor mănăstirești de pe vremea lui Cuza (1863) și Decretul (410/1959) cu desființarea mănăstirilor din România, la aproape o sută de ani. Prima Lege era îndreptată împotriva abuzurilor călugărilor greci, care lăsaseră în paragină mănăstirile închinate la diferite Patriarhii Apostolice din Răsăritul Ortodox și căraseră toate averile mănăstirilor peste graniţă. Decretul de pe vremea comunismului era îndreptat împotriva libertăţii de manifestare religioasă, lovind necruţător și fatal la rădăcina duhovnicească a Bisericii din România!

Stareţii și călugării greci și-au luat tălpășiţa din ţară, mai ales că știau despre măsurile ce vor veni. Înainte de secularizarea averilor mănăstirești, Guvernul Cuza a trimis în ţară o Comisie specială care a întocmit o siuaţie exactă de pe teren și a constatat dezastrul existent: mănăstiri gospodărite neglijent, biserici monumente – istorice lăsate în paragină și total dezinteres pentru valorile ctitorite de domnitorii români în decursul secolelor, doar o treime din terenurile României fiind închinate la străini.

Stareţii greci care se aflau în mănăstirile românești din Moldova și Ţara Românească au furat toate obiectele de valoare – argintăria și aurăria – le-au pus în lăzi și le-au trimis peste graniţă în ţara lor de baștină. Istoricul Gion Ionrscu, în lucrarea sa, *Istoria Bucurescilor*, la 1899 ne relatează un episod semnificativ în acest sens, de la Mănăstirea Radu Vodă.

Când am venit pe plaiurile argeșene, în anul 1985, am găsit pe terenul eclesiastic al celor trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt un număr mare de biserici monumente istorice și multe mănăstiri într-o stare dezastruoasă, transformate în biserici de parohie sau părăsite.

Mi-au îndurerat foarte mult inima mănăstirile: Călui, Brâncoveni, Clocociov și Strehareţ din judeţul Olt; Mamu, Arnota, Bistriţa, Sărăcinești din judeţul Vâlcea și Glavacioc, Cotmeana, Bascovele, Aninoasa, Negru Vodă, Vieroși, Văleni, Antonești, multe transformate în Așezăminte sociale cu năpăstuiţii soartei, iar altele în biserici de parohie. Și într-un caz, și în altul fuseseră lăsate să se distrugă cu bună știinţă sau cu indiferenţă, condamnabile fiind ambele situaţii.

Rugăciuni printre dărâmăturile de la Glavacioc

Starețul Casian în mijlocul ruinelor de la Glavacioc

Ruinele de la Glavacioc

Mănăstirea Glavacioc – astăzi

Mănăstirea Glavacioc

De unde să începi mai întâi?

După așezarea cât de cât a stărilor social-politice și religioase, am făcut întâmpinări la Sfântul Sinod pentru cele mai vechi așezăminte, începând cu secolele XIV-XVI, ca să fie aprobată reînființarea, de parcă Biserica aprobase desființarea!!!

Chiar la primul Sinod, din 25-26 ianuarie 1991, s-a aprobat reînființarea celor trei mănăstiri care fuseseră transformate în parohii: Cotmeana, Glavacioc și Bascovele. Tot cu aceeași adresă, s-a primit și aprobarea pentru înființarea primei mănăstiri de monahi cu hramul Nașterea Maicii Domnului din județul Teleorman, component al Eparhiei Argeșului.

Iată marea mea bucurie la început de an nou 1991!

La cele două mănăstiri am pus doi stareți fără experiență (de unde să iei cu experiență?), dar cu gândul că vor face ceva, mai ales că de stricat nu mai aveau ce strica. Toate erau la pământ, după cum arată imaginile din vremea aceea. La Cotmeana, l-am rânduit pe Ioasaf Boiciuc, iar la Glavacioc pe Casian Crețu. Aceștia, după cum se va vedea, vor scoate din ruină așezămintele monahale, ascultând permanent de îndemnurile primite, lucrând în lipsuri și împotriviri din toate părțile.

Patriarhul Teoctist, ca un Viteaz din Poveste, era tare bucuros când de pe întinsul întregii Patriarhii veneau propuneri și noi inițiative de restaurare a patrimoniului sacru, bântuit de toate nenorocirile.

Se simțea cum ctitorii de veacuri ai așezămintelor bisericești se bucurau că urmașii lor se întorceau cu fața spre jertfa lor de odinioară!

N-am să uit ușor un episod melodramatic!

Slujbă arhierească la Glavacioc

Într-una dintre zile, Ierodiaconul Casian Creţu de la Catedrala Episcopală a Argeșului a cerut voie să facă o vizită pe la mănăstirile din Eparhie. La întoarcere, mi-a zis:

– Preasfinţite, am văzut Mănăstirea Glavacioc! Este într-o mare suferinţă. Vreau să mă trimiteţi să o restaurez. Am auzit că aţi cerut Sfântului Sinod aprobare!

– Găsesc pe altcineva. Ești singurul diacon bun (cu un ochi în ţara orbilor!) și nu pot să lipsesc Catedrala de slujbe frumoase.

– Vă rog! Dacă nu acum, cel puţin promiteţi-mi că, într-o zi, totuși, mă veţi trimite acolo.

– Ai răbdare! Vom mai vedea.

În prima duminică după convorbirea noastră, Casian, lăudatul ierodiacon, lipsea de la biserică. L-am întrebat pe colegul lui, Maxim:

– Unde este Casian?

– Este bolnav, la chilie!

După slujbă, fără să suflu o vorbă, l-am luat pe Maxim și i-am spus:

– Hai să vizităm bolnavul de la chilie.

Am urcat la etajul clădirii. Am bătut la ușă. S-a auzit cum a fost închis aparatul care difuza muzică clasică, s-au mai auzit zgomote de uși și apoi...liniște!

Am bătut în continuare. Liniște și mai mare. Ne-am făcut auzită vocea:

– Deschide, Casiane! Ești bolnav, după cum a zis Maxim și am venit să te vizităm în marea ta suferinţă, mai ales de gât, că ești tare răgușit.

– ?!?

– Așteptăm până mâine aici! Poate deschizi!

După o vreme, ușa s-a deschis și a apărut Casian cel bolnav!

Am intrat în chilie (împotriva obiceiului meu!) și am văzut pe „bolnavul" nostru bine dispus, cu vocea cristalină care, pe drept cuvânt, n-ar fi avut suferinţe încât să-l împiedice ca să meargă la slujbă.

– Văd că totul e bine! Cum de ai lipsit de la slujbă?

– M-am gândit să fac grevă! Doar-doar mă veţi trimite la Glavacioc. Eu am simţit o chemare de a merge acolo.

– Poate ai călcat pe urma vreunui călugăr cu viaţă sfântă, de ai așa mare îndemn pentru a merge acolo.

– Așa simt eu! Vă rog să-mi îngăduiţi plecarea la Mănăstirea Glavacioc.

M-am îndoit în sinea mea, dar până la urmă am aprobat plecarea lui Casian într-o lucrare, care avea să ne bucure, după cum vom vedea mai încolo.

Erau chemări la care trebuia să dăm răspunsul, pe măsură!

Dumnezeu, prin Sfinţii Săi, lucra tainic!

Crize de cadre în învăţământul de Stat

Educaţia în România a suferit, de-a lungul anilor, lipsuri mari în organizare, mai mult decât de lipsa celor chemaţi să facă o educaţie constructivă.

Pe vremea comunismului (1944-1989), la cârma Ministerului Învăţământului au fost miniștri și personal specializat de mare ţinută pedagogică, lucrători sinceri și devotaţi unui învăţământ la nivel mondial, chiar dacă unii o luaseră razna pe miriștea ideologică.

Cu toată strâmbătura din nas și azi se apelează la toate legile de atunci, ca fiind normative. Nu este o scădere să ne folosim de orice lucrare în timp, indiferent din care parte guvernamentală ar fi. Doar cei cuprinși de incompetenţă sfidează, ignoră și nu se folosesc de munca serioasă a înaintașilor, care poate fi de mare folos.

Sunt cazuri frecvente când cei înţelepţi s-au hrănit din înţelepciunea altora, punând piatră pe piatră la temelia învăţământului românesc de toate gradele. Ministrul Învăţământului și personalul slujitor care n-au citit studiile pedagogilor celebri ai lumii, n-au studiat legile învăţământului românesc și mondial, n-au ce căuta nici pe la poarta ministerului!

Cine poate ignora pe cineva ca Spiru Haret? Luăm doar un exemplu.

M-am bucurat atunci când în ședinţa Sfântului Sinod ni s-a prezentat o adresă de la Ministerul Învăţământului și Știinţei, prin care se cerea slujitorilor Bisericii să ajute la predarea unor discipline (muzică, limba română, limba latină, limbi moderne) mai ales în școlile din mediul rural, din cauza cadrelor didactice lipsă ori necalificate

Documentul ministerial propunea un mod anume de a se lucra în această direcţie, ceea ce pentru noi era o mare bucurie, mai ales că preoţii aveau o pregătire bună în domeniile la care se refereau slujitorii ministerului.

Și până azi, după aproape douăzeci și cinci de ani, unii preoţi încă mai sunt în învăţământul de Stat, unde predau disciplinele care erau văduvite de specialiști.

Aceasta ne arată explicit că și învăţământul Teologic, într-o vreme ostilă Bisericii și învăţământului religios, se făcea după normele statuate, fiind îndeplinit cu cea mai mare responsabilitate, în pofida tuturor ideologiilor.

Luna și Sinodul

La cei 76 de ani ai Patriarhului Teoctist, când alţi moșnegi se învârt prin curte, dintr-un loc în altul, plictisiţi (unii) de mama focului, „moșneagul nostru patriarhal" era mereu în fruntea problemelor. Iar tânărul și dinamicul Daniel, Mitropolitul Moldovei și al Bucovinei, era umărul cel puternic și orientat în toate problemele care se derulau într-un vârtej năvalnic.

În luna februarie a anului 1991, când se putea sta acasă și omătul era până sub ferestre, Ierarhii luau drumul Bucureștiului pentru lucrări ce nu sufereau amânare, cu tot frigul zgribulitor și zăpada poftitoare la sănius.

Greu-negreu, sinodalii răspundeau apelurilor Patriarhului Teoctist, iar problemele ce se impuneau de urgenţă nu sufereau amânare.

După cum arată Ordinea de zi de atunci, sunt bucuros să scriu și să pot arăta, la vedere, frumuseţea lucrării bisericești.

Unii sinodali parcă erau puși pe jar! Mereu cereau încadrarea Învăţământului Superior Teologic în cadrul Universităţii de Stat. Era și explicabil, pentru că noi, absolvenţi de Seminar Teologic și Facultate de Teologie, aveam diplome date de Instituţiile de Învăţământ din cadrul Bisericii, dar nerecunoscute de Stat. Cum s-ar zice, chiar dacă aveai doctorat, tot cu 7 clase erai în faţa Statului!

Cred că, în mod justificat și pe bună dreptate, se cerea ca osteneala de ani de zile în învăţământ să fie recunoscută de Ministerul de resort. După cum s-a constatat, pregătirea teologică nu era doar una de specialitate, ci una multilaterală.

Spre bucuria noastră, Ministerul Învăţământului și Știinţei a recunoscut și acest demers făcut de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Tot acum, s-a definitivat tematica pentru admiterea în Seminariile Teologice, dar și disciplinele examenului de bacalaureat, precum și aprobarea solicitării Ministerului Învăţământului și Știinţei privind utilizarea preoţilor pentru predarea disciplinelor în învăţământul de Stat (muzică, limba română, limba latină, limbi moderne), după cum am arătat mai înainte și puţin mai pe larg. În acest iureș prăvălitor se impunea și organizarea de cursuri pastorale și de educaţie religioasă, cu sute de cursanţi în câteva centre universitare din ţară: București, Sibiu, Craiova, Caransebeș, Argeș etc.. Legea funciară sau Legea Pământului se impunea și în sânul Bisericii Ortodoxe Române, mai ales că celelalte culte erau cu buzduganul la ușă! Erau mai harnici ca noi, ortodocșii, la revendicări, stăruind fără oboseală!

Iată că Nunţiul Apostolic de la București punea problema Bisericii Catolice Orientale de Rit Bizantin din România.

Mitropolitul Nicolae Corneanu, mai internaţionalist, cu vocea lui adânc mieroasă, a propus:

– Să se cedeze catedralele episcopale, mai întâi cele din Blaj, Baia Mare, Cluj, Lugoj.

Vorbele mitropolitului timișorean-bănăţean au căzut ca o sabie peste capetele ierarhilor în arealul cărora se aflau catedralele menţionate. Ce a fost la gura lui Justinian al Maramureșului, îmi este greu să redau aici.

La auzul acestei vorbe, mitropolitul Daniel, după obiceiul său, a intervenit:

– Problema e în toate ţările din jurul României: în Cehoslovacia, în Polonia, în Ungaria, în Ucraina. Pe plan internaţional, punctul de vedere al romano-catolicilor nu este identic cu acela al greco-catolicilor. Greco-catolicii n-au participat la dialogul ecumenic purtat cu romano-catolicii. Comentar la Decretul de Stat – e înţeleaptă – nu ordonă, după împrejurările locale. Poziţia adoptată de Stat – intermediară – va ajuta la zidirea de biserici noi! Să creăm climatul pentru dialog. De aici se începe. Trebuie învăţaţi pentru aceasta. E adevărat că au nevoie, dar cum rămâne cu 1700? Ce să spunem de jertfele miilor de creștini ortodocși uciși? Dar cu bisericile și mănăstirile dărâmate în 1761-1762?

Mitropolitul Antonie, respectând dipticele, baritonal, a spus:

– Începem să pierdem teren. Sunt trimiși la Roma tineri corupţi cu bani: 2500 de mărci cu promisiuni de tot felul. Critică groaznic în presă. Acuzaţii jalnice. Primesc pe studenţii teologi care n-au reușit la Sibiu. Fac pregătiri sistematice. Dar dacă noi începem să dăm, de unde știm că preoţii nu vor trece la catolicism? De unde știm, dacă nu chiar și episcopii, care provin dintre cei greco-catolicii de prin Transilvania? Insulte care erau la adresa Ierarhilor Bisericii. Enormităţi istorice. Minciuni sfruntate. Eram împreună până la ușa bisericii în 1918! Acum refuză absolut! Integrarea în istoricul problemei. În duh, problema se pune de la 1700.

Restituţia „In integrum", „irealistă"!

Îndreptându-se privirile spre mapamond, s-a analizat scrisoarea episcopului Germain din 26 ianuarie 1991, care solicita aprobarea de numire a doi episcopi vicari la Episcopia Ortodoxă Catolică din Franţa. Mitropolitul Antonie a replicat:

– E bolând (adică nebun!) bietul Germain!

Sinodul a hotărât unanim să iasă din comuniunea cu Biserica Ortodoxă Română și să se comunice tuturor Bisericilor ortodoxe.

Și peste ocean, prin scrisoarea Arhiepiscopului Victorin al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America și Canada, se cerea acordarea rangului de arhimandrit lui Jerome Newville, american convertit la ortodoxie. I s-a aprobat cu mare bucurie știindu-se marea lui seriozitate și cuminţenie exemplară.

Că tot s-a ajuns în America, s-a coboarât apoi „puţin mai jos" spre Polul Sud, în Melbourne-Australia, unde se anunţa un scandal monstru și se cerea revenirea în ţară a preotului Dumitru Găină, care de altfel ceruse tunderea în monahism, soţia murindu-i de moarte naturală. Am auzit cu o sonoritate catifelată, vorba împăciuitoare a Mitropolitului Nicolae:

– Dacă împrejurările vor permite, gândesc să-l iau la Timișoara, ca episcop vicar!

Ca să nu rămânem în continentul cangurilor, dăm o raită și pe la Viena, la Parohul Marin Braniște de la comunitatea ortodoxă română.

Acest cleric al ortodoxiei românești a făcut cea mai frumoasă lucrare la Viena, pe vremea păstoriei sale, destul de lungă. A avut încercări și greutăți de multe feluri, iar moartea unui copil, de tânăr, i-a zdruncinat de tot sănătatea!

La finalul ședinței, Patriarhul Teoctist, ducând degetul arătător la tâmplă, a glăsuit în tonalitatea-i moldavă:

– Da! Da! Ce a avut mai rău comunismul iese acum la iveală. Loviturile din Caţavencu m-au întărit, dar m-au durut pentru Biserica Ortodoxă. Drumurile la Târgu Mureș, Alba Iulia, Cluj m-au încurajat foarte mult văzând mulţimea de credincioși. Parohiile sunt aproape intacte în Transilvania. Constituire în parohie și apoi rezolvăm problema! Așa e civilizat! Am apărat Biserica! 80% din preoţii greco-catolici au părăsit Biserica și au preferat să se facă membri de partid, decât să se facă ortodocși! Nicolae Breban atacă în *Contemporanul* pe Patriarhul Teoctist – tot greco-catolic, seamănă doar dihonia în lume! Să-i ierte Dumnezeu!"

Nimeni dintre oameni nu știa, cu adevărat, despre drama din sufletul Patriarhului Teoctist. Dacă în arhiereasca lui lucrare din 1950-1990 avusese de întâmpinat diferite greutăţi, în perioada 1990-2007, de peste 17 ani, a avut și de întâmpinat, și de rezistat, cu împliniri, care deja se înscriu, cu litere de aur, pe filele istoriei Bisericii Neamului Românesc și ale Ortodoxiei mondiale! Cred că acest arhiereu al lui Iisus Hristos, Teoctist, Patriarhul, este în iubirea cea veșnică a lui Dumnezeu!

Patriarhul Teoctist

Garda Financiară

În Camera Deputaţilor se lucra de zor. Și acolo, ca și la Sinod, problemele social-politice trebuiau rezolvate fără prea mare întârziere. Erau de reparat multe stricăciuni din dictatură, dar trebuia așezată și România pe temelii trainice.

Pe data de 11 martie 1991, Comisia pentru buget și finanţe a prezentat un Raport asupra proiectului de lege privind organizarea și funcţionarea controlului financiar de Stat, înființându-se Garda Financiară. Acest proiect de lege a consumat multe ore de analize și dezbateri, uneori destul de zgomotoase.

Mare tumult parlamentar a fost și atunci când s-a fixat numărul de funcţionari în acest aparat financiar, atât central, cât și local, unde s-a stabilit un număr aproximativ de 25 de persoane.

Era o nouă formă de control financiar în noua orânduire democratică. Se luau, ca model, prevederile din ţările europene cu democraţie înaintată și efectivă.

Așa se pregătea România, din care se spera că o să se fure mai puţin de acum înainte.

Vizită europeană

De când cu democraţia cea românească în context european, anumite personalităţi din structurile instituţiilor începeau să viziteze România și noile structuri, care, la drept vorbind, acum erau în stadiu de fașă.

Printre cei care au sosit la București și cu dorinţa expresă de a vizita Argeșul istoric și eclesiastic, a fost Anders Bjorck, Președintele Consiliului Europei din Parlamentul European.

Era pentru prima oară când Anders Bjorck călca în România și a avut o mare bucurie că a putut fi primit ca oaspete în Episcopia Argeșului și, mai ales, în Catedrala Sfântului Neagoe Vodă Basarab.

M-am bucurat că era atent la tot ce vedea și, mai apoi, la întrebările pe care le puneam. În timpul prânzului, ceea ce îl preocupa în mod direct era problema unirii Basarabiei cu România. La un moment dat, l-am auzit:

– Personal, ce părere aveţi despre viitoarea unire între românii din stânga și dreapta Prutului?

Întrebarea directă m-a surprins. I-am prezentat un istoric scurt despre unirile și neunirile din timpul mai îndepărtat și mai apropiat. Dar el o ţinea pe-a lui:

– Totuși, puteţi să-mi spuneţi dacă, personal, credeţi într-o unire efectivă și pe termen lung?

De faţă erau și însoţitorii delegaţiei din partea română și eu, fiind episcop și deputat, mă gândeam, să spun lucrului pe nume, fără să supăr, nici partea românească, dar nici pe cea europeană, neștiind unde poate lovi un răspuns pe o problemă sensibilă în istorie.

– Nu mă interesează un răspuns diplomat, ci unul adevărat. Că de diplomaţie suntem sătui până-n gât!

Anders Bjorck

– Cred, personal, că o unire a Republicii Moldova – Basarabia, cum îi spunem noi românii, nu va avea loc, cel puţin, în timpul apropiat. Ochii tuturor mesenilor, români și străini, s-au aţintit asupra mea ca săgeţile din arc.

– Cum argumentaţi afirmaţia? am auzit glasul lui Anders Bjorck.

– Având în vedere procentajul de peste 60% al românilor moldoveni sau basarabeni faţă de celelalte minorităţi, unirea ar putea fi posibilă într-un viitor mai îndepărtat! Dar pe de altă parte, avându-se în vedere compozitul etnic, dar și faptul că o parte a moldovenilor și moldovencelor este căsătorită cu etnici, balanţa trage în favoarea independenţei Republicii Moldova. Ceea ce rămâne în picioare, este o legătură sufletească de credinţă, cultură și istorie, comună de multe secole.

– Mă bucur și vă mulţumesc de părerea personală și sinceră.

– O unire nu se face ușor și nu se poate forţa din nicio parte. Ce este artificial, dispare în timp și se ivesc tot felul de supărări interetnice, care duc la înfurciri interstatale, am adăugat eu, ca o precizare în plus, văzând interesul de a ști și sinceritatea oaspetelui european.

A doua zi, în timpul ședinţei unite a Camerelor Parlamentului României, Anders Bjorck, Președintele Parlamentului European, în discursul său oficial, a mulţumit în public pentru primirea cordială de la Argeș și a dat drept model, atitudinea deputatului Calinic. A mai menţionat și că dacă toate vor fi ca la Argeș, România se va putea bucura de un viitor sigur. Discursul lui Anders Bjorck se poate citi în arhiva Parlamentului României. Toate privirile întrebătoare ale parlamentarilor, într-o secundă, au fost îndreptate spre locul unde stăteam. Mi-am tras obloanele peste ochi, obrazul îmi ardea în flăcări, iar inima bubuia să iasă din piept! O furtună de aplauze m-au trezit din „încurcătura" ce dăduse peste firea mea, neobișnuită cu asemenea surprize.

În pauză, am fost asaltat cum nu mai fusesem vreodată cu întrebări de toate „culorile" politice. Nu mai știam cum să scap. La toate, răspundeam invariabil:

– Așa se întâmplă când spui drept și direct!

După 20 de zile de la cele petrecute cu vizita europeanului, am primit o scrisoare de la Anders Bjorck, în care, arăta cu deplinătate cele povestite – pe scurt – de gazda și martorul acelei vizite minunate și cu folos pentru România.

Cler militar

Odată cu venirea noului sistem de guvernare, toate instituţiile Statului Român au fost schimbate, iar unele, după caz, chiar desființate. Printre cele desființate a fost și Episcopia Armatei, al cărei titular era, după cele ale vremii, Episcopul Partenie Ciopron, general de armată. Clerul era împodobit, de asemenea, cu grade ale Armatei Române, cu vestimentaţia adecvată cinului ostășesc.

În noua orânduire, Patriarhul Teoctist cu Sinodul a hotărât refacerea treburilor ostășești în frunte cu Clerul militar, înnodând firul rupt cu zeci de ani în urmă.

În acest sens, fiecare Ierarh a primit anteproiectul Legii Clerului militar și asistenţei religioase în Armata Română și Regulamentul Clerului militar, care, în sfârșit, preconizează reluarea activităţii religioase în armată, cu îndemnare de a înainta sugestiile și propunerile Cancelariei Sfântului Sinod în vederea examinării de către organele bisericești.

Unităţile militare de pe teritoriul României, chiar de la începutul democraţiei în România, au solicitat ierarhilor și preoţilor de a răspunde la chemările Ministerului Apărării naţionale, de a oferi asistenţă religioasă în cadrul armatei.

Pentru a se întări legal aceste demersuri și a se proceda unitar și în disciplină, Legea Clerului militar se impunea cu acuitate.

„Hăulitele" teleormănene

Anul 1991 a început destul de dinamic. M-am bucurat să primesc o scrisoare din partea Asociaţiei „Russenart" cu referatul: *Restaurarea unor străvechi așezăminte de cult, construirea Catedralei Roșiorii de Vede și reamenajarea unor foste mănăstiri din județul Teleorman.*

Scrisoarea, în trei pagini, avea un ton responsabil și vehement. De altfel, de la reînființarea Eparhiei Argeșului și Teleormanului am aflat despre stări grave de lucruri, iar noi eram deja recunoscuţi în judeţul Teleorman ca responsabili de recuperarea patrimoniului istoric, cultural și religios, mai ales din zona Roșiorii de Vede.

La drept vorbind, nu doar monumentele istorice erau în grea suferinţă, ci și unele biserici parohiale, iar altele erau părăsite în urma cutremurelor din anii 1940, 1977, 1986, care produseseră stricăciuni uriașe.

Atât inginerul Florian Dogeanu, cât și Alexandrescu Valeria au prezentat situaţia alarmantă, mai ales a mănăstirilor Negru Vodă de lângă Roșiorii de Vede și Plopii Slăvitești, din sudul judeţului. Am răspuns scrisorilor. Am mers la Roșiorii de Vede, am vizitat toate monumentele și am făcut un plan de lucru pentru salvarea monumentelor. De asemenea, am așezat provizoriu acoperișuri pentru a scoate de sub efectul intemperiilor zidurile expuse și neglijate în decursul timpului. A fost un semnal și un început bun, salvator!

Urma reînființarea Protoieriei Roșiorii de Vede, la care Ilie Vișan ostenea din răsputeri, ceea ce se va și realiza, după cum vom vedea, lucru foarte bun pentru provincia teleormăneană.

„Crap" de somn lin

Pe ordinea de zi, imediat după Buna Vestire, în Camera Deputaţilor, pe 26 martie 1991, s-a aflat un *Raport asupra rezultatelor Comisiei de mediere în soluţionarea insurgenţelor apărute în legătură cu noul proiect de Lege privind activitatea bancară*.

Discuţiile, ca de obicei, au fost lungi, interminabile. Faptul că ședinţa deputăţească s-a ţinut după praznicul Bunei Vestiri, postitorii sau mâncătorii de pește făceau tot felul de glume pescărești.

– Ce pește îţi place vecine? s-a auzit glasul unui deputat pus pe glume.

– Cel mai bun pește este „crap de somn lin", bădie, a replicat vecinul surprins de vorba pescărească.

Se auzeau replici presărate cu umor, unii spunând că n-au prea mâncat ceva bun de Buna Vestire, așa că Ștefan Cazimir n-a rămas dator:

– Dacă nu aveţi ce mânca, poftiţi la noi, ca să postim cu toţii!

Un hohot mare de râs sănătos a izbucnit spre iritarea lui Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, care se uita ţintă doar la „punctul de umor" unde strălucea verbul lui Ștefan Cazimir. Acesta, ca să pună coamă pe casa hazlie, a zis dintr-o răsuflătură:

– Caragiale s-a divorţat pentru că nevasta i-a ars crapul de Blagovești!

Alte hotărâri

Guvernul României prezenta aproape zilnic, tânăr și entuziast, pachete de hotărâri pentru supunerea lor spre adoptare, de către Parlamentul României.

Pe 18 aprilie 1991 s-a primit spre adoptare proiectul de lege privind înființarea, desființarea și schimbarea rangului misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, semnat de Prim-Ministrul Petre Roman. Pentru a se depăși anumite dificultăţi, s-a propus ca, până la aprobarea noii Constituţii a României, să fie adoptată de Parlamentul României o lege specială prin care Președintele României era împuternicit să aprobe prin Decret propunerile de a se înființa sau desființa misiunile diplomatice ori oficiile consulare în străinătate.

Pe lângă această aprobare rapidă, a urmat o răfuială în Parlament pe seama absenţelor. Unii deputaţi se scuzau, în fel și chip, spunând că se călătorea „indecent”! Alt deputat (Boștenaru de Dâmboviţa!) se amuza cu veselie mare:

– Ha! Ha! Ha! Auzi, domnule! Călătorește indecent, deci în pielea goală! Pozează în martir, dar nu seamănă deloc!

Consilierul juridic al Patriarhiei Otodoxe Române, Ion Neagu, a propus prin adresa trimisă de Patriarhul Teoctist, ca anumite imobile să fie cedate Bisericii și mai ales Blocul P/5B de la marginea Dealului Patriarhiei, strada Bibescu Vodă, nr. 2.

Guvernul Petre Roman a fost foarte receptiv și sensibil la toate solicitările Patriarhului Teoctist care se lupta din răsputeri să refacă patrimoniul jefuit de regimul totalitar instaurat în România după 23 august 1944.

Luna aprilie, 1991

M-am bucurat să găsesc printre dosarele din arhivă anumite însemnări pe care le-am făcut în fugă și cu multă grabă datorată ocupaţiilor zilnice, pe teren pastoral, în noua Episcopie a Argeșului, precum și la ședinţele Parlamentului, ca deputat.

Am revăzut însemnările, începând cu 3 aprilie 1991, după moda ce începea să se instaureze și prin urbea vieţii duhovnicești.

– Așa! Așa! Așa! Pe 3 aprilie să vii la Vâlcea, la un concert. Să dăm și noi un spectacol la Casa de Cultură. Să mai ieșim și noi în cetate cu manifestări religioase, a zis dintr-o răsuflare Episcopul Gherasim, care-și potrivea pasul cu democraţia românească, ce se așternea pe plaiurile și în viaţa românilor.

– Nu cred că ar fi tocmai potrivit să mergem pe drumuri. Lumea nu este pregătită. Trebuie mai multă publicitate și o organizare atentă a acestui concert.

– Totul va fi în ordine. Adu de la Argeș coralele pe care le ai și noi orânduim aici la Vâlcea. Va fi un succes.

Cuprins și eu de „beţia” succesului profeţit de Gherasim, m-am lăsat dus de val. Am ajuns la Centrul Eparhial și așteptam cu Gherasim semnul organizatorului executiv de a porni la drum.

Aveam un sentiment straniu. Simţeam că ceva nu era în regulă, că nu va fi o reușită și se vor duce de râpă toate speranţele noastre de naivi democratici.

– Hai să mergem! Este ora potrivită să pornim, a zis Gherasim, bătând nervos cu pumnul în masă și tropăind de nerăbdare.

– Cred că este bine să dăm un telefon la Casa de Cultură, să vedem care este situaţia în „teritoriu”, ca să nu avem surprize, am spus eu Preasfinţitului nerăbdător.

Am dat telefon. Răspunsul a fost unul alarmant: nu sosise niciun spectator pentru trâmbiţatul concert vâlcean. Când i-am spus Ierarhului, a început cu viteză să umble prin salonul palatului episcopal, tunând cu disperare.

Revista Lumină Lină

– Dau afară pe nemernicii care boicotează viaţa spirituală. Auzi? Afară cu toţi! M-am săturat de canalii. Să iei imediat măsuri! Hai să mergem. Cred că-s puneri la cale. Nu cred mincinoșilor. Gata, la drum!

– Preasfinţite, este bine să nu mergem să ne uităm la scaunele goale din sală și să râdă lumea de noi. Am fi într-o mare încurcătură. Lumea ne va judeca doar pe noi pentru nereușită.

– Mergem! Hai! Nu mai sta, că a trecut o oră. Sper că s-au adunat.

Am mers împreună. Am fost întâmpinaţi la scară. Ni s-a spus că nu era prezenţă prea mare, dar că veniseră mai multe corale și că, după ce vor cânta, vor coborî de pe scenă direct în sală și că nu se va observa prea mult, că n-ar fi spectatori.

Sala goală pușcă, precum se spune. Scena era plină de coriștii care, după programul prestat, plecau direct afară și pe-aci ţi-e drumul.

Asistam la o demolare a încrederii pe care nu ne așteptaserăm să o vedem, cu ochii umflaţi ca cepele. La terminarea programului, care fusese bogat și frumos prezentat, Gherasim, Episcopul, a îngaimat:

– Fratele meu întru arhierie, urcă pe scenă și zii un scurt cuvânt.

– Este potrivit să urcaţi Preasfinţia Voastră pentru că sunteţi titularul Episcopiei Râmnicului și Argeșului.

Fără să mai spună nimic și fără să se uite în sală, a săltat din scaun cu pași repezi, s-a urcat pe scenă și luând microfonul s-a adresat:

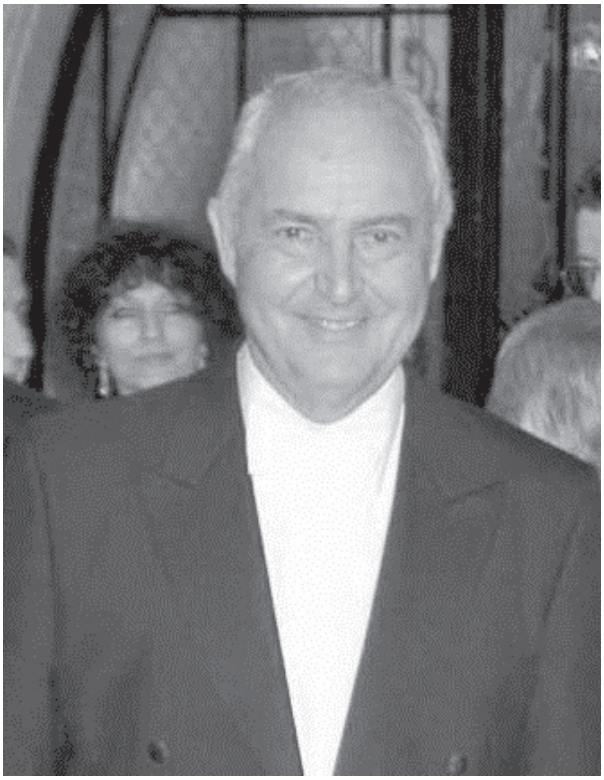

Prințul Dimitrie Sturza

Preasfinţia Voastră, iubiţi coriști, dragi spectatori (la care am zis în sine: dragi scaune goale!), vă mulţumesc de frumosul concert duhovnicesc din Postul Paștelui!

Nu-l mai auzeam de rușine și de ridicolul situaţiei penibile în care ne aflam. Am ieșit din sală val-vârtej și până la Curtea de Argeș nu m-am oprit. Zile în șir, nu-mi venea să cred că încasaserăm o astfel de nereușită.

Apropos, Ștefan Cazimir, Președintele Partidului Liber-Schimbist, într-o astfel de situaţie, avea dreptate când spunea, cu umorul știut:

– Ca să nu păţim pozne, este bine ca parlamentarii să ţină ședinţele în Parlament, slujba în biserică, parada militară pe bulevard, concertele religioase în sânul naturii și în locurile destinate pentru aceasta.

Era pentru prima oară când încasam o leapșă vâlceană, neștiind care fusese cauza adevărată.

Pe data de 4 aprilie am început „lucrările de zor” și am constatat că „sunt un păcătos”, vizitând Muzeul Judeţean Argeș pentru o întâlnire amicală cu Radu Stancu, care, după obiceiul, său se bucura de toate progresele noii Eparhii a Argeșului. Era bucuros și de noua revistă lunară „Lumină lină”, care în anul 1991 începuse să apară îmbunătăţită faţă de anul trecut.

Seara, am participat la Denia celor 12 Evanghelii unde a fost lume multă, iar la sfârșitul slujbei am ţinut un cuvânt de folos despre Sfântul Apostol Pavel și Crucea – în semnificaţia ei duhovnicească. În ziua de 5 aprilie, vineri, am făcut o vizită cu Radu Florescu la Turnu Măgurele pentru a vedea frumoasa Casă-Muzeu de lângă Catedrala Sfântului

Mucenic Haralambie. Doream să o achiziţionăm pentru Episcopia Argeșului, dar și pentru a organiza Episcopia Alexandriei și Teleormanului. La întoarcere, ne-am oprit în orașul de reședinţă al judeţului, Alexandria, unde am văzut casa parohială și muzeul care erau într-o stare jalnică. Acolo se instalase și sediul F.S.N. (Frontul Salvării Naţionale), strâmtorând spaţiul. Constatam că totul era într-o stare deplorabilă, mai rău ca pe vremea răului!

Seara, am ajuns la Curtea de Argeș pentru a participa la Prohodul Domnului, unde a fost o prezenţă frumoasă ca și vremea bună, binecuvântată de Dumnezeu.

Pe 6 aprilie, sâmbătă, s-au continuat lucrările de birou. Apoi au început vizitele de lucru cu specialiști pentru a vedea construcţiile de mare ţinută arheologică, arhitecturală și artistică. Am mers la biserica Sfântului Nicolae Domnesc, la muzeul orașului căruia i-am dăruit o râșniţă de două mii de ani, la bisericile de lemn și la Mănăstirea Tutana – mare șantier în lucru.

Tot în plinul zilei, ne-a vizitat directorul Muzeului din Frankfurt au Mein, care a fost impresionat și a spus că cele văzute aici, în Centrul Europei îi dădeau posibilitatea să afirme că se lucra mai mult ca în alte ţări, concluzionând că era un adevărat miracol!

Era o mare bucurie să auzi cum un străin aprecia eforturile românilor pentru restaurări și pentru valorificarea potenţialului patrimonial.

În anul 1991, Paștele Domnului Iisus Hristos s-a sărbătorit pe 7 aprilie. Deși era la jumătatea primăverii, participarea creștinilor ortodocși a fost o mare bucurie duhovnicească. Ploaia dinaintea orei 24 a stat, ca oprită la „comandă” divină. Lumea era uimită și aștepta începutul Slujbei Învierii, care echivala cu o biruinţă!

La ora 02.30 slujba a luat sfârșit, iar ostenitorii au participat la o mică gustare. La ora 14:00, s-a săvârșit Vecernia de Paști, cu citirea Evangheliei în mai multe limbi străine, conform cu îndătinata orânduială tipiconală.

După masă s-a făcut o vizită la biserica Sân Nicoară, vestigiul nostru ortodox medieval din Curtea de Argeș și la Mănăstirea Robaia, pentru a le duce călugăriţelor Pastorala de Paști și urarea Pascală. Pe 8 aprilie, a doua zi de Paști, s-a săvârșit slujba la Catedrala Episcopală. Imediat după slujbă, am avut vizita Prinţului Dimitrie Sturza care a aterizat cu elicopterul pe stadionul orașului și a fost întâmpinat de Șeful de Protocol, Secretarul Eparhial, Nicolae Mărgăritescu.

A treia zi de Paști, am mers la sfinţirea bisericii din Burluși, unde am hirotesit iconom stavrofor pe părintele Tache Marin, preot harnic și mare gospodar. După ce am rostit cuvântul de învăţătură, am miruit ore în șir pe fiecare creștin participant la slujbă.

Litia s-a servit la casa părintelui State Nicolae, care era slujitor de zeci de ani la Centrul Eparhial al Episcopiei Râmnicului.

Pe 10 aprilie, miercuri, dimpreună cu Părintele Ioan Dudaș, Consilierul Economic al Episcopiei Argeșului, am mers la Fabrica de Hârtie Letea de la Bacău, pentru hârtia necesară tipăriturilor eparhiale. Pe drumul de întoarcere, m-am oprit la Camera Deputaţilor pentru a participa la ședinţe. Spre seară, târziu, ne-am întors la Argeș pe la Ferma Gorgani din Călinești Argeșului, pentru ca pe 11 aprilie să oficiem aici slujba de hramul Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica.

Catedrala Arhiepiscopală

Așezământul cu biserica de lemn din 1744, cu chiliile și gospodăria anexe a fost aprobat ca „Schitul Sfântul Calinic din Călinești – Argeș, cu primul stareţ Filaret Moldoveanu, aducându-se aici primul Antimis, semnat de primul episcop al noii Episcopii a Argeșului, Calinic".

Seara, de Vecernii, ne-a găsit la Mănăstirea Argeșului, unde am participat la privegherea de Izvorul Tămăduirii, unul dintre cele trei hramuri. În 26 septembrie 2009 a fost adăugat și hramul Sfântului Neagoe Vodă Basarab de către Patriarhul Daniel, în fruntea Sinodului românesc, după proclamarea canonizării.

Prezenţa creștinilor ortodocși argeșeni, precum și a celor veniţi din ţară, a fost în bună pace. Am văzut evlavia autentică a participanţilor, pe care, a doua zi, după slujbă, i-am miruit pe toţi – mii de oameni – în aproape patru ore de stat în picioare, înţepenit, într-un singur loc.

După osteneala de vineri, sâmbătă, pe 13 aprilie 1991, am făcut o foarte frumoasă drumeţie cu Preasfinţitul Gherasim la Iclod, lângă orașul Gherla, pentru a achiziţiona o tipografie.

Acolo am asistat la un scandal între creștinii ortodocși și greco-catolici. Preotul Gavriil Pop trecuse deja la Episcopia Greco-Catolică. Creștinii, în majoritate ortodocși, au fost fermi și au scos din casa parohială pe preotul lor, care juca la două capete, cum spuneau ofticaţi, fiii lui duhovnicești de până atunci.

Grea încercare pentru pacea confesională, mai ales în Transilvania, sămânţă de înverșunare, stare de pagubă pentru credinţă și unitatea românească!

La ora 12.30, noaptea, am ajuns la Curtea de Argeș parcă aduși pe aripile vântului! Gherasim, Episcopul, la cei 77 de ani, a rezistat cu voiciune și tinereţe.

Duminică, 15 aprilie 1991, din nou la slujbă, la Catedrala Episcopală. Apoi am făcut vizită de lucru la parohiile: Domnești I și Domnești II și Poinărei, unde s-a făcut un parastas la mormântul soacrei părintelui Ion Grigorescu, consilier episcopal, și am continuat vizitele la parohiile: Corbi, Corbșori, Mușetești, Brăduleţ, Stănești.

Spre luni, 15 aprilie, rezolvând lucrările episcopale, la ora 6 dimineaţa am mers la Tipografie cu toţi membrii Permanenţei Eparhiale, pentru a pune început de pace și de drum bun noii tipografii câștigată după lunga înstrăinare a Episcopiei Argeșului. Ne-am îndreptat spre București, după ce am orânduit arătura în grădina Mănăstirii Argeșului.

Nici ziua următoare, 16 aprilie, nu a fost mai ușoară. Lucrările Parlamentului mergeau strună. Prezenţa era obligatorie și eu mă învăţasem, ca elevul, la școală, să fiu prezent, liniștit și în lucrare, fără zgomot și liorbăială la microfon, cum zicea Patriarhul Teoctist.

În pauză, mergeam să rezolv lucrările Episcopiei.

Din când în când, cele două Camere, Senatul și Camera Deputaţilor se întruneau să lucreze în ședinţă comună, sub denumirea de Constituantă. Aceasta se ocupa de pregătirea și votarea noii Constituţii a României democratice, cum ne era nouă la îndemână a spune și cum se considera de *opiniunea* publică.

După ședinţe galop și cu întindere cu mult peste orele legale de lucru, ne ajungea o oboseală deranjantă și o acreală, încât ne era mai lesne să ne ducem pe câmpii, decât să mai auzim de Parlamentul României.

Cum scăpam de ședinţe, ieșeam din București! Mai luam cu mine și anumiţi deputaţi sau senatori pentru a-i obișnui cu Biserica și problemele ei.

Deseori ne îndreptam spre Mănăstirea Căldărușani, locul drag inimii mele, unde, cu aprobarea Patriarhului Justinian, fusese prima mănăstire în care intrasem oficial, în anul 1971.

Așa consemnam în lapidarul jurnal: Lucrări Constituantă. După masă, drum la Mănăstirea Căldărușani pentru a mă bucura de un ceas de liniște. Mă săturasem de harababură. La întoarcere, am dat pe la Victor Anghelina, a cărui soţie făcea de trei ori pe săptămână dializă. Era un caz unic, într-un fel, de rezistenţă.

A doua zi, din nou pe baricadele Parlamentului: „Lucrări Constituantă. La ora 10.00, întrunire la Casa Poporului pentru problema greco-catolică. La ora 16.00, lucrări în cadrul Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorităţi (al cărei secretar eram ales) unde a participat și domnul Ionel Roman, Vicepreședintele Adunării Deputaţilor. S-au discutat vehement diferite probleme: ţiganii din Bolintin Vale (omoruri, case arse), salarii etc.. Seara, la fratele meu, Silviu, care mi-a dat cadou un stilou comandat tocmai în Brazilia (acum scriu cu creionul, pentru că stiloul mi-a fost furat cu mult succes!) Ca să vezi ce mică e lumea".

Continuând jurnalul doar pe luna aprilie, pentru că nu voi mai folosi nicio filă din jurnalele multor ani, lăsând să fie tipărite, așa cum au fost scrise, continuăm cu ziua de 18 aprilie 1991, joi. Am lucrat în Parlamentul României, până la ora 16.00, după care am plecat spre Alexandria judeţului Teleorman, pentru a vedea „faţă către faţă" cum mărturisea

părintele Pârvan Gheorghe, protoiereu și vicar al judeţului Teleorman, despre conferinţa preoţească de constituire a protoieriei noi, reînfiinţată la Roșiorii de Vede. Mi-a răspuns că a fost bine cu adevărat, mai ales că am văzut și procesul-verbal cu acest prilej. Să sperăm că va fi bine, iar noul protoiereu delegat Vișan Ilie o să ducă la bun sfârșit lucrul greu început. Așa e când se repară lucrurile. După rezolvarea altor probleme, am pornit spre București, unde am ajuns la ora 23.45. Am dormit dus, din cauza oboselii cumplite. Nu m-am revăzut cu Patriarhul Teoctist. Seara, la ora 17.00 a sosit în România, Francois Mitterand, Președintele Franţei. La ora 21.30 a fost oferit un dineu la Palatul Cotroceni, unde au participat șefi de culte, printre care și dr. Ion Robu, Arhiepiscopul Romano-Catolic. În fruntea lor a fost chiar Patriarhul României, Teoctist. Știu că-i plăcea la asemenea beilicuri prezidenţiale".

Pentru România postrevoluţionară și pentru consolidarea democraţiei, venirea lui Mitterand în România a fost considerată ca o mare speranţă în viitor. „La ora 10.00, Parlamentul României e în sărbătoare – primește pe președintele Mitterand, pentru a ţine un cuvânt în faţa tuturor deputaţilor și a invitaţilor. Discursul Președintelui Franţei a fost consistent cu adevărat optimist pentru poporul român. Este o mână prietenească întinsă! Una frăţească! Este un mare Președinte. L-a însoţit Președintele României, Ion Iliescu. Cuvânt de bun sosit a rostit Al. Bîrlădeanu, iar de încheiere, Dan Marţian, Președinţii Senatului și Camerei Deputaţilor".

„Afară e o vreme puţin apăsătoare, e presiune atmosferică. După ora 12.00, e o muzică la Radio, cam funebră (simfonică). La 12.30 s-a anunţat Conferinţa de presă la Palatul Cotroceni cu ziariștii din lume, cu prilejul vizitei Președintelui Franţei. Dintotdeauna, munca a salvat omenirea, iar Președintele Franţei a spus hotărât și apăsat că numai munca și iar munca ne poate salva, așa cum ne-a salvat întotdeauna. Salvarea e dinăuntru. Asta e soluţia. De afară, doar intenţii binevoitoare." După terminarea programului: „Plec spre Argeș. Am o mare apăsare pe inimă, pe suflet, o întristare și un plictis, mai bine zis o săturare. O fi și asta o boală. Cum s-ar zice, m-am săturat de toate cele ale lumii de azi. Mi se par toate *culmea deșertăciunilor*".

Așa se treceau spre eternitate zilele noastre, fără să ne dăm seama cât de repede se scurg.

Pentru culoarea situaţiilor, atât de inedite, voi arăta că studenţii și elevii din școlile teologice, împrăștiaţi pe la facultăţi și seminarii, cereau cu insistenţă ca Eparhia Argeșului, nou reînfiinţată, să susţină financiar școlarizarea. Cuprinzându-mă îngrijorarea, dar și vehemenţa, am notat în jurnal: „Pe secretarul Episcopiei Argeșului, preot Nicolae Mărgăritescu, l-am trimis să ia situaţia cu studenţii și elevii care cer burse și dotaţii, dar care la biserică nu participă și de studiu nu se ţin. Bani nu avem nici de întreţinere și gospodărirea Episcopiei, de curând pornită la drum. Liberalizarea preoţilor, domnilor! Democraţie, transformare, restructurare!"

A fost o zi extrem de încărcată! Notam în jurnal: „După un prânz frugal pornim spre Argeș. Vreme închisă, de ploaie. Pe drum, pe magistrală plouă pe anumite porţiuni. Mă simt așa de obosit și rău cu sănătatea. Ajungem cu bine la Argeș. Chemăm pe șeful contabil, Tiţa Constantin, pentru a vedea ce a mai hotărât în legătură cu poftirea noastră de a-l face diacon pe seama Catedralei pentru că nu avem diaconi.

Francois Mitterand

Casian Creţu (diacon bun) a plecat ca stareţ la Mănăstirea Glavacioc împreună cu ieromonahul Ioanichie. Doi tineri cu dragoste de lucru, dar fără experienţă. Sper s-o scoată la capăt cu lucrarea mare de acolo – restaurarea mănăstirii care e în ruină".

Dezastrele morale și materiale ne pândeau peste tot. Volumul de lucru se arăta, din zi în zi, mai complicat. Doream să răspundem tuturor problemelor. De parcă n-ar fi fost îndeajuns greutatea unei zile, după toate lucrările: „Am mers să ne vedem moșia, terenul agricol ce ni s-a atribuit potrivit legii funciare, în orașul Curtea de Argeș. E fostul teren al Episcopiei. Dureri crunte de cap, presiune atmosferică groaznică. O noapte de groază în privinţa sănătăţii".

E clar! Așa zi plină, cum să nu-ţi aducă și supărări de sănătate? Deși ca vârstă nu eram trecut de 47 de ani. Gata! Nu voi mai scrie decât despre ce s-a derulat în ziua de 20 aprilie 1991, sâmbătă. De parcă n-ar fi fost peste măsură de obositoare ziua de vineri, dis-de-dimineaţă ne-am apucat de lucru: „Slujbă arhierească, la ora 6 dimineaţă, cu resfinţirea Paraclisului Naşterea Maicii Domnului după ce a fost restaurată pictura și pictat pronaosul de către pictorul Gh. Căpușe. Am hirotonit întru diacon pe tânărul Lucian Grigore, care se anunţă un om deosebit de sensibil și cred că va fi un preot ideal. Are și o preoteasă care-i seamănă aproape leit. După prefacere (Epicleză) m-am rugat lui Iisus Hristos Euharisticul, să mă izbăvească de durerea de cap. Mare mi-a fost bucuria că Iisus mi-a luat durerea imediat cu mâna Sa cerească. Mulţumesc, Doamne Iisuse".

După bucuria scăpării de dureri infernale de cap și cu bucurie mare, deși sâmbătă ar fi trebuit să-mi mai trag sufletul cu puţină odihnă și meditaţie, au urmat: „Lucrări Permanenţa Eparhială, audienţe, vizita domnului senator Niţu Vasile, cu care am mers apoi la mănăstirile Văleni și Robaia, pentru a studia problema înfiinţării unor ateliere de croitorie".

Arhiereul Calinic in vizită de lucru la Mănăstirea Glavacioc. Ieromonahi: Casian Crețu și Ioanichie Vacarciuc

După întoarcerea de la mănăstiri, alte primiri în vizită: „Au mai fost în vizită de lucru domnul profesor Radu Florescu, Radu Ionescu, Radu Stancu, auzi domnule, trei Radu și toţi trei. Le-am pus pe masă problema cu Sân'Nicoară, Biserica Sfântul Nicolae Domnesc și multe alte monumente. Au mers cu ferma convingere să ajute serios la restaurarea monumentelor – e vorba de hârtii, că măgăreaţa tot pe noi cade, vai și amar de capul nostru".

Iată, doar 17 zile dintr-o lună, cum arată în jurnal, deși s-a scris pe scurt, doar o parte din cele întâmpinate și întâmplate pentru rezolvare.

Vă imaginaţi cum arată jurnalele pe zeci de ani?

Protopsalt supravieţuitor

În lumea noastră pământească atât de pestriţă, ne cuprinde marea bucurie când întâlnim oameni care au un stil propriu de comportare.

O astfel de persoană a fost și Alecu Bădăluţă. L-am cunoscut prin intermediul colegului meu, Mosor Constantin din Humulești. Acesta era cântăreţ la Biserica Batiște din buricul Bucureștiului, ajutând, dar și învăţând de la maestrul Alecu Bădăluţă, întru toate tainele muzicii bisericești, cea numită psaltică.

Ei, psaltichiștii, au avut șansa de a sluji împreună cu părintele Niţișor Cazacu, cel care fusese secretarul patriarhilor României: Miron, Nicodim, Justinian și Iustin, pentru o scurtă vreme. Secretarul Cabinetului a patru patriarhi, era, bineînţeles, o performanţă absolută, una care va rămâne în istoria tuturor secretariatelor.

L-am cunoscut în câteva ipostaze ale lucrării zilnice la Cabinetul Patriarhului Justinian.

Biserica Batiște – Bucureștii de altădată

M-a fascinat bunăvoinţa lui, dar și diplomaţia absolută, în care se scălda, ca peștii în apa mării. Mai avea și darul actoriei și o prezenţă impozantă, maniere elegante și o ușurinţă mare de a conversa în câteva limbi străine, excelând în franceza fluidă și sonoră, de salon.

Cu toate darurile excepţionale și, mai ales, cele ale slujirii preoţești, avea și amărăciunile sale, despre care lumea nu prea știa nimic, iar personal, nu s-a plâns niciodată. Era un monument al Răbdării! Pentru bucuria duhovnicească, venerabilul părinte Niţișor Cazacu își alesese, poate, pe cel mai bun protopsalt de tradiţie, în persoana lui Alecu Bădăluţă.

Am avut, așadar, bucuria să-l cunosc. M-a vizitat mai des la Curtea de Argeș. Am cântat împreună multe axioane în cinstea Maicii Domnului și, mai ales, cântarea celebră din marţea săptămânii pătimirilor lui Iisus: „Doamne, femeia păcătoasă ceea ce căzuse în păcate multe."

Execuţia perfectă, pe note, a cântării era o bucurie mare și el avea o tehnică specială, deprinsă de la psalţii celebri ca Ion Popescu Pasărea, Ion Năpârcă, Ștefănache Popescu. Cultura muzicală, dar și cultura generală, era tezaurul pe care-l valorifica neodihnit, iar genul epistolar era unic, am putea spune, cu amprenta Alecu Bădăluţă, care fusese înalt funcţionar, pe vremuri, în Ministerul Cultelor și Instrucţiunii Publice.

Așadar, aveam onoarea de a mă bucura de prezenţa unui om rasat, sincer și cu principii de neclintit, iar atunci când cânta, aveai în faţă un înger care slavoslovea pentru Dumnezeu și mângâierea ascultătorilor. Mi-au rămas o serie de scrisori, pe care le-am încredinţat profesorului Scurtu Dumitru Codruţ, cu obligaţia de a le publica atunci când va găsi de cuviinţă.

La diferite ocazii și, mai ales, la marile praznice, Alecu Bădăluţă îmi trimitea la cei aproape 84 de ani ai săi, urări presărate cu un optimism care îmi aduceau bucurie, dar și haz, după cum se arată o scrisoare din 9 aprilie 1991, de ziua Sfântului Calinic, pe care am scris: „Și tot așa, spre alte planete. Ce să zic, halal urare"!

S-a stins din viaţa aceasta! Acum cântă în ceruri axioanele Maicii Domnului, spre uimirea îngerilor!

Însurat la „Concurs de frumuseţe”

Mai multe generaţii de studenţi de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, în perioada unei jumătăţi de veac din cuprinsul secolului XX, au avut marea șansă de a avea ca profesori universitari pe cele mai pregătite cadre didactice din toate timpurile. Toţi, unul și unul, cu pregătire teologică în ţară și în străinătate, trimiși de mecena culturii și Științei Teologice, Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului.

Printre somităţile universitare am întâlnit pe Nicolae Neaga, marele profesor universitar de Vechiul Testament, Limba Ebraică și Arheologia Biblică.

Noi, studenţii teologi, probabil și studenţii altor facultăţi, dar mai ales eu, i-am agreat pe profesori la prima întâlnire, rămânând așa pentru tot restul vieţii.

Cu toată atenţia, urmăream, fără să fac caz din aceasta, mimica profesorului, ţinuta vestimentară, rostirea cursurilor, bogăţia informaţiilor și a științei teologice pe care o preda, inclusiv apariţia în public, pe stradă, în librării, la predică în preafrumoasa Catedrala mitropolitană din Sibiu. Pe profesorul Nicolae Neaga l-am agreat de la prima întâlnire, în anul I, când preda limba ebraică într-o viteză ameţitoare, scriind pe tablă și ștergând cu aceeași viteză, însoţind lucrarea cu un glas piţigăiat, că te apuca o veselie pe care nu o puteam stăpâni, simţind că avea o mare bunătate de inimă.

Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului

Era fascinant! Niciun vicleșug nu-i brăzda ființa și avea un umor sănătos, mai ales când povestea întâmplări din viaţa de zi cu zi sau dintre cele petrecute în viaţa personală.

Spre exemplu, odată, după terminarea cursului mai rămânând timp, ne-a povestit cum și-a ales soţia.

– Am participat, domnilor studenţi, la un bal în care a fost un Concurs de frumuseţe și trebuia aleasă regina balului, și-a început povestea superbul universitar.

Studenţii au izbucnit într-un râs zgomotos, la care profesorul Neaga, fără să schiţeze absolut nicio grimasă, a continuat:

– A fost aleasă cea mai frumoasă domnișoară de care m-am îndrăgostit subit, la prima vedere.

– Chiar așa, părinte profesor, au hăulit câţiva studenţi mai inimoși, puși pe șotii.

– Da! Da! Da! La prima vedere! O să vedeţi voi ce înseamnă asta, dacă, chiar n-aţi păţit-o până acum!

– Bine, dar cum aţi cucerit-o pe domnișoara, regina balului? se arătau curioși de mama focului, studenţii învăpăiaţi.

– Cineva, probabil cu înţelegere tainică, a spus că regina balului este dispusă să ofere mâna ca logodnică celui mai frumos cocon, neînsurat vreodată. S-a ivit o mare hărmălaie. Situaţia era inedită. Nu s-a ajuns la nicio soluţie. Apoi cineva a spus să se facă un concurs-probă, cine știe mai multe limbi străine.

– Mai erau și alţi concurenţi? se arătau tot mai interesaţi tinerii teologi.

– Au fost mai mulţi. Rând pe rând, au fost scoși din „concursul lingvistic”, rămânând doar eu cu un profesor.

– Și cum aţi reușit de l-aţi învins? strigau câţiva din spatele clasei!

– S-a început cu limbile moderne. Știa cam cât mine. Când am început cu limbile clasice: latina, greaca, ebraica, siriaca, aramaica, chineza, egipteana, în aplauzele balului și spre bucuria domnișoarei, am fost declarat și eu regele balului, luând acasă pe regina inimii mele. De atunci, este soţia mea ideală.

Sala de curs s-a umplut de aplauze și un „Mulţi ani trăiască!” de se zguduiau ferestrele. Neaga a săltat de la catedră ca un poznaș și s-a făcut nevăzut pe holurile facultăţii.

De dragul lui, l-ama ales ca îndrumător la teza de licență, unde mi-am luat subiectul „Lupta profeţilor împotriva formalismului”, aprobat de Arhiepiscopul Teofil al Clujului, Feleacului și Vadului, care era bucuros că fusesem de acord cu așa temă, care nu se mai tratase până atunci.

Deși avea o vârstă venerabilă, îmi scria din când în când. Avea un scris frumos și făcea urări inimoase.

Nimeni și niciodată nu mai poate fi înlocuit, deși se spune adesea că nimeni nu este de neînlocuit!

Asta, așa, ca încurajare, pentru urmași!

Și ca să mai zăbovim puţin cu inegalabilul profesor Nicolae Neaga, voi adăuga încă o întâmplare șugubeaţă, spusă pe nerăsuflate:

– Domnilor studenţi, e bine să nu vă lăsaţi batjocoriţi de potăile veacului!

– Cum vine asta, părinte profesor? se arătau curioși studenţii din băncile din faţă.

– Iată cum. Într-o zi, mergeam cu autobuzul la mine acasă, în satul Rahău, între Sibiu și Sebeș. În autobuz, un miliţian, când m-a văzut, mi-a pus o întrebare:

– Părinte? Ce deosebire este între un popă și un măgar?

– Măgarul poartă crucea pe spate, iar popa pe piept! Întreaga asistenţă a început într-un râs năvalnic.

– Am să te întreb și eu pe dumneata, domnule poliţai, ce deosebire este între un măgar și un miliţian?

Râsetele au fost și mai mari. Nimeni nu se aștepta la asemenea răspuns de la profesorul Neaga, cunoscut de asistenţă, pentru că mergea des cu autobuzul, acasă, în satul său.

– Spuneţi, Părinte, care este deosebirea? l-a întrebat poliţaiul, care se cam îngrijora.

– Mai gândește-te! i s-au adresat călătorii din autobuz. Apoi au cerut părintelui Neaga să spună dânsul, care era deosebirea, văzând în ce încurcătura intrase miliţianul cel îndrăzneţ.

– Nu te mai gândi! a zis profesorul Neaga înainte de a se da jos. Între măgar și miliţian nu este nicio deosebire!

Râsetele călătorilor au rușinat, definitiv, îndrăzneala miliţianului.

Din nou sub Cupola Parlamentului

Dintre instituţiile Statului Român, este una cu o lucrare specială: Serviciul Român de Informaţii. Ce a fost această direcţie în decursul timpului, nu facem nicio referire pentru că nu se știu date, nu sunt la îndemâna noastră și nu trebuie să fie. Nici nu ne sunt de vreun folos, mai ales că se înregistrează ca serviciu secret. Deci, curiozitatea nu e îngăduită în grădina cu secrete!

Ceea ce am de spus, este faptul că lucrătorii Securităţii, după evenimentele din decembrie 1989, nu au mai apărut în grădinile noastre, nici într-un fel. Am avut impresia că nu mai sunt și că lucrarea aceasta atât de importantă nu se mai făcea.

S-a văzut că acum, în democraţie, alta este metoda de lucru. Serviciul Român de Informaţii există și lucrează mai bine și mai eficient pentru problemele majore ale Siguranţei Statului Român. În Parlamentul României, Camera Deputaţilor, în 17 aprilie 1991, Comisia pentru apărare și asigurarea ordinii publice prezenta un Raport asupra proiectului de lege privind organizarea și funcţionarea Serviciului Român de Informaţii.

Știu de la ședinţele furtunoase din Parlament că așezarea pe noi principii de lucru a Serviciului Român de Informaţii a dus la amânări și reluări. Până la urmă, s-au rezolvat toate amendamentele și s-a votat Legea în cauză. Pe Raportul dat pentru lucru pe 22 aprilie 1991, am scris: „Iară și iară se înlocuiește. Când se stabilește odată?”

S-a stabilit, s-a aprobat și lucrează pentru România!

Milioane de avorturi

Asupra vieţii, are drepturi numai Dumnezeu, Cel care a creat viaţa. Dreptul de a acorda viaţă cuiva și dreptul de a fi luată este, numai și numai, dreptul lui Dumnezeu.

În decursul istoriei îndelungate, problema dreptului de a dispune de viaţa omului a fost mereu discutat. Orori, crime, ucideri, avorturi și alte moduri de a atenta la viaţa omului au fost greșeli de neiertat, iar pedeapsa lui Dumnezeu nu a întârziat să se arate.

Nicolae Ceaușescu dăduse un Decret pentru a nu se face avorturi. Cred că femeile din vremea aceea, care deveneau mame, erau mult mai sănătoase decât cele care au făcut și fac avort cu bună știinţă, începând din 1990, când Ion Iliescu a dat un Decret pentru întreruperea sarcinii, doar în cazul în care mama este în pericol de moarte.

Problema aceasta este apanajul mamei și al medicului specialist care hotărăsc, potrivit sănătăţii, despre cum trebuie procedat cu sarcina cea mai preţioasă, dreptul și obligaţia de a respecta poruncile lui Dumnezeu. Una din Sfânta Scriptură spune: „Să nu ucizi!" (Ieșirea 20, 13).

Pedeapsa pentru ucidere era foarte aspră în Scriptura Vechiului Testament. Spre exemplu: „De va lovi cineva pe un om și acela va muri, să fie dat morţii. Dacă, însă, va ucide cineva pe aproapele său (fătul din pântece fiind cel mai aproape! n.n.) cu bună știinţă și cu vicleșug și va fugi la Altarul Meu și de la Altarul Meu să-l iei și să-l omori" (Ieșirea 21, 12-14).

Deci, cel care suprimă o viaţă, acela trebuie să-și primească pedeapsa capitală, moartea! Nu este niciun dubiu. Aceasta pentru a nu îndrăzni cineva să omoare pe semenul său, creat de Dumnezeu.

Slobozenia pentru avort fiind dată oficial, de cele mai multe ori se înţelege că femeia, devenind mamă, are dreptul să dispună asupra vieţii pruncului, care, din clipa conceperii, este deja om în stare incipientă. Iar suprimarea este o crimă, ca și cum ai ucide un copil sau om matur. Unele mame știu acest lucru, altele nu știu, iar cele mai multe se fac că nu știu.

În anul 2015, România este prima ţară din lume cu cele mai multe avorturi! Cele mai multe avorturi, cele mai multe boli și dezechilibre și cele mai multe cancere, în partea de jos.

Așa se ajunge la o ţară bolnavă și criminală, pe faţa acestui Pământ, spre urgia lui Dumnezeu și rușinea tuturor, dacă acestea mai există.

Pe 24 aprilie 1991, de ziua Sfinţilor Iorest și Sava Brancovici, prietenul nostru Ioan Alexandru, președintele Pro-Vita, a dat o Adeverire, prin care Societatea cu statut juridic Pro-Vita Brâncoveanu pentru salvarea vieţii, Organizaţie Internaţională – filiala România, făcând parte din conducerea de onoare a acestei mișcări naţionale pentru salvarea copiilor nenăscuţi, spunea: „Rugăm organele sanitare, directori de spitale unde se săvârșesc avorturi, să-i mijlocească Preasfinţiei Sale posibilitatea de a cunoaște starea acestei tragedii naţionale!"

Pe cât mi-a fost posibil, am îndemnat și am încurajat ca femeile gravide să nască pruncii cei binecuvântaţi de Dumnezeu, iar familiile fără prunci au primit îndemnul să înfieze pruncii veniţi pe lume.

Preot Stan Stelian cu familia

Am aflat multe mărturii de la cei care vedeau că la unele spitale stăteau femeile, după ora 16.00, „la coadă" pentru a lepăda pruncii concepuţi. Un preot cu cinci prunci mi-a spus că era bine să fie o conlucrare între preot și medicii mamoși, pentru a ajuta pe viitoarele mame să-și cinstească rostul și locul în lume, evitând avorturile.

Același preot mi-a spus că la spital, o mamă cu zece copii fusese „atacată" că avea prea mulţi (auzi, 10) și că nu folosise mijloacele care duc la nenaștere. Femeia a scos poze cu cei 10 prunci și le-a înșirat pe masă, întrebând:

– Pe care din cei zece ar fi trebuit să-l omor?

Cadrul medical a holbat ochii și s-a făcut nevăzut!

Numărul avorturilor din România este înfricoșător!

Toate războaiele din lume nu au reușit în uciderea de vieţi, cum a reușit performanţa avorturilor, știute și neștiute, din democratica Românie, de douăzeci și cinci de ani!

Mereu de veghe

Preocuparea cea plină de adevărată grijă părintească pentru Biserica Ortodoxă a românilor de pretutindeni, parcă îl întinerea din zi în zi pe Patriarhul Teoctist. În viaţa acestui lider religios, am observat că Dumnezeu lucra cu îmbelșugare asupra sa și, mai ales, asupra Bisericii.

Adresele de la Cancelaria Sfântului Sinod soseau ca apa pe râuri! Nu era neglijat niciun aspect al activităţilor bisericești, sociale, filantropice, învăţământ, asistenţă religioasă în penitenciare, armată, spitale, orfelinate, școli etc..

Pentru educaţia moral religioasă, sintagmă de început, se impuneau programe analitice noi și alcătuire de manuale potrivite pentru înlesnirea predării, solicitându-se la toate Eparhiile Patriarhiei Române să fie comunicate până la 30 aprilie, deci în doar 5 zile, câteva nume de clerici sau laici, care să poată fi autori de manuale, cu o autobiografie din care să rezulte calificarea și experienţa adecvată.

Ne-am grăbit pe cât s-a putut!

Tot mai des îi auzeam pe clerici, dar și pe mirenii mai sensibili și cu știinţă din vremuri de demult, că era necesar să se grăbească includerea învăţământului teologic superior în cadrul Universităţilor de Stat din România.

Chiar la sfârșitul lunii mai al anului 1991, Ministerul Învăţământului și Știinţei, Patriarhia Română și Secretariatul de Stat pentru Culte aveau să încheie mult doritul Protocol!

Cei trei înţelepţi: Teoctist Patriarhul, Ministrul Gheorghe Ștefan și Academicianul Gheorghe Vlăduţescu se sfătuiau ca totul să intre pe făgașul normal; la fel și lucrarea în domeniul învăţământului religios din România. Era o biruinţă pe care obștea românească a salutat-o cu mare bucurie.

Iar noi mulţumeam lui Dumnezeu „drăguţul", cum zice ardeleanul, pentru fiecare izbândă!

Seminar la Turnu Măgurele

De îndată ce s-a aprobat Protocolul între Patriarhia Română, Ministerul Învăţământului și Ştiinţei și Secretariatul de Stat pentru Culte, existând și cadrul legal pentru înființarea Seminariilor în cadrul Patriarhiei Române, ne-am gândit ca, pe lângă Școala de Cântăreţi de la Turnu Măgurele, să înființăm și un Seminar Teologic Liceal, tot în orașul de la Dunăre. Spre deosebire de alte orașe, erau mai harnici la oferit spaţii potrivite pentru desfășurarea cursurilor. N-am uitat, desigur, pe preotul Marian Ciulei care, pe lângă ascultarea de Protoiereu, a primit și încredinţarea de director al Școlii de Cântăreţi. Acum ne-am gândit să-i dăm tot Sfinţiei Sale și grija organizării unui Seminar Teologic, potrivit pentru cerinţele pastorale ale Eparhiei Argeșului, care avea în componenţă și judeţul Teleorman.

După tratativele duse pentru locaţia nouă a Seminarului, Preotul Marian Ciulei a găsit spaţii în clădirea Liceului din Turnu Măgurele, unde, directorul, cu o mare dragoste și bucurie, a fost de acord să ne găzduiască.

Gândul ne-a surâs, mai ales că nădăjduiam că elevii seminariști, vor fi și ei, chiar din tinereţe, buni povăţuitori ai celorlalţi elevi din școală.

Calinic Argeșeanul împreună cu Protoiereul Marian Ciulei și Preotul Constantin Pîrvu

După ce am fost siguri de aprobarea demersurilor făcute, am trimis Părintelui Patriarh Teoctist o întâmpinare pentru a supune plenului Sfântului Sinod, înființarea unui Seminar Teologic la Turnu Măgurele, începând cu anul școlar 1991-1992.

Spre marea noastră bucurie, aprobarea a venit cu pași repezi de la Sfântul Sinod fiind primul Seminar Teologic Liceal fondat în nou reînființata Eparhie a Argeșului și Teleormanului.

Locația a fost în același Liceu de Chimie din Turnu Măgurele, Nicolae Zorilă – directorul, fiind bucuros că ne putea ajuta, spre deosebire de cei de la Curtea de Argeș, care, din păcate, ne-au respins, cu mult spor și cu mare bucurie.

Desigur, atitudinea lor a fost o grea încercare pentru noi și o mare pierdere, mai ales că la Seminarul nou înființat și la Școala de Cântăreți trebuia să asigur personalul didactic, în mare parte de la Curtea de Argeș.

Cu toate greutățile, s-a început un nou drum, iar rezultatele se vor vedea în anii ce vor urma, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu!

În primul an, ni s-au aprobat 50 de locuri pentru Seminarul care era pus sub vegherea Sfântului Calinic de la Cernica, la care s-au mai adăugat 70, făcându-se un total de 120 de candidați admiși. Era un bun început de drum! Bucuria era din ce în ce mai mare!

Cărți și iarăși cărți

Odată cu desființarea fostei Episcopii a Argeșului și Muscelului, cu cele două județe: Argeș și Olt, cum fusese orânduită în 1793, cu primul episcop român Iosif, învățat peste măsura timpului său, Biblioteca Eparhiei a fost risipită, furată, cărată la Râmnicu Vâlcea, unde a ajuns, o parte, doar ce a mai rămas. Am găsit o mare risipire a patrimoniului argeșean. Au luat la Vâlcea și gardul de fier din secolul XIX, gard care ocrotea Catedrala Episcopală în cele patru laturi, în lungime de 400 de metri liniari. Fragmente există și azi, la Mănăstirea Govora (cimitirul fiind îngrădit cu o parte din acest gard!), la intrarea în curtea Arhiepiscopiei Râmnicului Vâlcea și alte porțiuni la Mănăstirea Trivale, pe care trebuie să-l aducem în curtea Mănăstirii Argeșului, să-l adăugăm celui din cimitirul din adâncul parcului.

S-a găsit posibilitatea înființării de biblioteci la Școala de Cântăreți și Seminarul Teologic din Turnu Măgurele și la biblioteca Facultății de Teologie-Litere din Universitatea Pitești, care aștepta cu însetare ca rafturile să fie înnobilate de cărțile necesare pentru desfășurarea învățământului universitar. Printre alte măsuri luate pentru organizarea bibliotecilor în școlile de învățământ religios eparhial, am apelat și la Patriarhul Teoctist cu o adresă prin care îi solicitam, imediat după înființarea școlilor, să ne aprobe a lua din dubletele de pe toți anii, revistele teologice și cărțile tipărite în Tipografia Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, aflate în depozitele speciale ale Sfintei Patriarhii, cum ar fi cele de la Mănăstirea Cernica.

M-am bucurat de înțelegerea și aprobarea dată cu mare grăbire, știind din experiența sa ce va să însemne o bibliotecă pusă în rânduială pentru elevii și studenții care învață la Teologie.

Întru „neadormire”

De multe ori, luam masa de seară cu Teoctist, Patriarhul, pentru că de dimineaţă nu gustam nimic. Mergeam la ședinţele Parlamentului unde, fără pauze prea lungi, lucram toată ziua. Când se dădea pauza de prânz, deja era după-amiază spre seară, iar masa de prânz trecea și nu era potrivit să ai slugi, cum, adesea, bietul Patriarh mai făcea câte o mustruluială ca să înţeleagă cei care lipseau de la ora mesei.

Ca la case mari, cu pretenţii aristocratice, Teoctist bătea șaua ca să priceapă cine nu vroia să audă indicii de bună educaţie.

Seara, însă, pe la 8.30, când Teoctist lua cina cu precizie de ceas (ora 08.30 micul dejun, 14.00 prânzul) eram prezent, deși uneori ședinţele se prelungeau până după ora 22, mai ales atunci când erau de votat pachete de legi urgente.

În timpul mesei, era atent la fiecare comesean cam cât lua din platou și îndemna:

– Luaţi, că maicile s-au străduit! Iar mâncarea este foarte bună. Noi luam, înfulecam de foame, iar din când în când trăgeam cu ochiul, discret, ca să vedem pe unde-și mai scaldă privirea ageră, ca a vulturului.

– Ia, mai luaţi! Nu vă mai zgârciţi, este modestă mâncarea, dar e din mila Domnului.

Era o bucurie să auzi atâtea îndemnuri. Și se vedea cât de colo că nu o făcea din complezenţă. Se vădea că era unul din cei 10 prunci ai familiei Arăpașu, care crescuse în comuniune frăţească, îndemnându-se unul pe altul, la singura strachină mare, în care, rând pe rând, își coborau lingurile aducătoare de mare bucurie.

Îl auzeam pe Patriarhul Teoctist grăind ca pentru sine, căci pe noi, de cele mai multe ori, ne ignora. Drept dovadă, când eu povesteam, el spunea invariabil:

– Da! Da! Da! Sigur că da! Adică nu! Odată, l-am întrerupt cu glas molcolm, nu-i plăceau oprelile vocale, mai ales că avea o voce perfectă și un auz de o ascuţime greu de bănuit.

– Măi, Calinic, ce știi tu? Eu am mari probleme și necazuri. Toată ziua și, mai ales, noaptea, mă zvârcolesc în așternut, tot gândindu-mă cum să rezolv problemele Bisericii. Schimb de câteva ori pijamalele, care se fac lac de transpiraţie. Nu este glumă! Și nimeni nu mă crede. Voi veniţi și plecaţi, dar eu rămân aici, pe Dealul Mitropoliei și îndur tot felul de greutăţi.

În ochii lui Teoctist au apărut lacrimi, iar boabele de chihlimbar se rostogoleau pe obrajii cu pometii bucălaţi. Iar alteori izbucnea în câte un plâns de te apuca mila și-ţi venea să plângi în hohote, de-a valma cu el.

– Atunci când spuneţi mereu da, da, da, cred că gândul Preafericirii Voastre zboară pe alte tărâmuri.

– Așa este, Calinic! Eu nu vă aud, dar ca să nu credeţi că sunt absent sau nu vă bag în seamă, spun mereu așa. Asta-i drept! M-ai prins, pezevenghiule!

Era tare bucuros când avea izbânzi, primind aprobări peste aprobări. Când în ziua de 10 mai 1991, Sfântul Sinod a aprobat Statele de funcţii ale personalului didactic pentru

Facultăţile de Teologie din Patriarhia Română, pentru anul universitar 1991-1992, mulţumirea era la cote înalte și toţi ne bucuram precum pruncii.

Lucrurile se făceau din vreme. Cunoștea perfect mersul lucrurilor, doar fusese patru ani Rector. A condus facultăţi și seminarii în viaţa lungă de arhiereu al lui Hristos.

Și noi, argeșenii, adică Facultatea de Teologie-Litere și Facultatea de Teologie și Asistenţă Socială – Pitești, am primit aprobarea pentru scoaterea la concurs a șase posturi: trei de profesor: Noul Testament, Vechiul Testament și Istoria Bisericii Române; un conferenţiar pentru muzică bisericească și două posturi de asistenţi: pentru Secţia Biblică și Secţia Istorică.

Era un început promiţător. Facultatea noastră de Teologie a venit ca o mană cerească pentru Universitatea din Pitești, care nu avea decât două facultăţi, iar cu a noastră erau trei mari și late.

După aceea, a început să crească, spre bucuria tuturor!

Noul Seminar de la Pitești

Sperам și eu, ca tot omul, din tot sufletul, că nou-reînfiinţata Eparhie a Argeșului va primi, după cum am mai amintit, fostele școli de Teologie, dar am înţeles că era greu de biruit inerţia timpului. Așa am ajuns să începem școlile de teologie la Turnu Măgurele, judeţul Teleorman. Acolo s-au strâns candidaţi din întreaga Eparhie și din alte ţinuturi.

Ce trebuia rezolvat cu rapiditate, era scurtarea drumului (navetismul didactic!) de la Curtea de Argeș la Turnu Măgurele pentru că profesorii: Radu Dumitru, Dicu Anton, Șerban Gheorghe și Mihail Filimon, săptămânal, trebuiau să se deplaseze pentru a ţine cursurile la Școala de Cântăreţi și la Seminarul Teologic.

În cadrul Liceului de Petrol

Calinic Argeșeanul

Peste toate aceste neajunsuri, argeșenii nu se puteau împăca nici cu lipsa istoricului Seminar Teologic închinat Sfântului Neagoe Vodă Basarab, de la Curtea de Argeș, înființat în anul 1836, pe timpul episcopului Ilarion Gheorghiadis.

Pentru a tămădui rănile istorice și pastorale, am găsit cu cale să înființăm un nou Seminar pe lângă cel de la Turnu Măgurele, cu numele istoric al Sfântului Voievod Neagoe Basarab, aducând toți elevii argeșeni de la Seminarul Teologic Sfântul Calinic de la Cernica, din Teleorman, la Pitești, dimpreună cu cei de la Seminarul Teologic din București.

Neavând înțelegere pe linie școlară la Curtea de Argeș, am găsit ca locație pentru noul Seminar în cadrul Liceului de Petrol din Pitești, cu mare înțelegere din partea Directorului Constantin Cristescu.

Profesorii de la Turnu Măgurele au fost aduși la Pitești, unde s-au mai adăugat preoții profesori: Chiriță Iulian, Drăgușin Valeriu, Gârbea Gheorghe, Macarie Ioan și Popescu Ion, director fiind desemnat părintele Gârbea Gheorghe, secretar pe Părintele Onu Constantin, iar ca pedagogi: Cârstea Alexandru; Grigore Marian, harnici și necruțători cu disciplina.

În decursul anului școlar 1992-1993, am cerut Patriarhului Teoctist să aprobe o inspecție

de fond la cele trei școli de învăţământ teologic, din Turnu Măgurele și Pitești, făcută de părintele Inspector General, Armand Munteanu. În urma acesteia, a făcut un raport detaliat, cu constatări și propuneri de întărire a învăţământului teologic argeșean.

Așa am considerat că trebuia să înlesnesc posibilităţile de școlarizare, care erau potrivite pentru tinerimea studioasă a Argeșului și Muscelului.

Peripeţiile nu s-au oprit aici cu școlile noastre teologice. Ani în șir, cu răbdare, a trebuit să înfruntăm lipsa de spaţii de școlarizare, chiar în propriile școli ale Eparhiei Argeșului.

Cotă îngrijorătoare

Educaţia unei naţiuni este o problemă extrem de anevoioasă. Ea presupune o pregătire în timp a cadrelor din toate domeniile de activitate, social-politice și religioase. Nicio lipsă nu trebuie să fie, la niciun nivel de educaţie, aceasta presupunând un efort multiplu făcut cu competenţă.

Educaţia în comportamentul vieţii de familie și a buneicuviinţe a tineretului exuberant, presupune o educaţie, încă de pe băncile școlii. Este necesar ca tinerii care vor păși în existenţă să știe deja să respecte codului bunelor maniere, pentru a se evita un comportament iresponsabil și abuziv în viaţa de zi cu zi.

Falsa accepţiune ca tinerii să fie privaţi de educaţia multiplă, sub toate aspectele, trebuie abandonată, pentru a veni în întâmpinarea aberaţiilor, care sunt de tot felul în comportamentul lor, în special, și pentru toate vârstele, în general, datorate lipsei de educaţiei.

Grija de a întemeia o familie durabilă în timp și, mai ales, știinţa celor care se căsătoresc pentru a ocroti atent celula societăţii, s-a impus în toate timpurile. Vigoarea unei naţiuni sănătoase a fost legată întotdeauna de moralitatea părinţilor, ziditori de naţiune.

Atacul la viaţa conjugală, prin avorturi – curmarea vieţii, chiar din fașă – împământenit cu mare repeziciune după emiterea Decretului pentru liberalizarea acestei crime, chiar din primele zile, când Revoluţia, încă era în toi, avea să ducă în mod îngrijorător la eliminarea nașterilor pe pământul românesc.

Avortul, acest genocid infantil avea să cotropească irezistibil întreaga Românie.

Biserica lui Hristos din România, prin Clerul și Credincioșii responsabili pentru dinamizarea darului vieţii, are grijă permanentă, în rugăciune veghetoare și îndaemnă să se păstreze sănătatea și să se înmulţească neamul românesc, așa cum pentru fiecare naţiune se dorește, în această frumuseţe a lumii văzute.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a adresat, cu prilejul prăznuirii sărbătorii Pogorârii Duhului Sfânt, un călduros apel clerului și credincioșilor Bisericii și tuturor confraţilor împreună vieţuitori în această ţară binecuvântată de Dumnezeu, la apărarea și promovarea vieţii și la o bună înţelegere și dragoste întru legătura păcii, subliniindu-se că Duhul Sfânt este Dătătorul și Sfinţitorul vieţii, dar:

„Profund îngrijoraţi de extinderea păcatului grav al avortului, adevărata crimă împotriva vieţii și a Duhului Sfânt – purtătorul de viaţă – adresăm o chemare sfântă părinţilor și, îndeosebi mamelor, să apere dreptul la viaţă al pruncilor, care, deși n-au văzut lumina zilei, sunt, totuși, chiar din momentul zămislirii, purtătorii chipului lui Dumnezeu. De asemenea, Sfântul Duh, Care aduce toate neamurile la armonie și unitate, ne cheamă să-i iubim pe semenii noștri de orice neam și de orice credinţă, întrucât toţi suntem creaţi după chipul lui Dumnezeu. Acolo unde Duhul Sfânt este prezent și lucrător în viaţa noastră, El schimbă dezbinarea în împăcare și ura în iubire faţă de aproapele. De aceea, șovinismul, rasismul, antisemitismul, prozelitismul sau orice alte ideologii care promovează ura faţă de oameni, nu sunt lucrarea Duhului Sfânt, ci puteri ale păcatului și morţii.”

Apelul Sfântului Sinod din Patriarhia Română, vine în întâmpinarea lumii contemporane și face chemare la unitate și bună înţelegere, încheiindu-se cu îndemnul: „Să rugăm, așadar, pe Duhul Sfânt să lumineze viaţa noastră, ca să vedem în fiecare fiinţă umană, chipul tainic al lui Dumnezeu, Care va judeca fiecare persoană și fiecare neam, potrivit cu măsura iubirii lor faţă de oameni (Matei 15, 31-46) și va dărui viaţă și fericire veșnică, celor care au preţuit și păzit în lume, darul sfânt al vieţii altora.”

Acest Apel al Sfântului Sinod este permanent actual și, ca o aducere aminte, cu responsabilitate faţă de menirea pe care o avem de la Bunul Dumnezeu pe acest pământ!

România cu mulţi sfinţi

Dintre toate ţările creștine care există în lume: ortodoxe, catolice, anglicane, vechi catolice și cele din primele veacuri creștine din Orient, ţara cu cei mai puţini sfinţi cinstiţi după calendar este România. Nu că această ţară ar avea mai puţini sfinţi! Dar Ierarhia din Biserica Românească nu putea face niciun pas, mai ales în cele duhovnicești, fără aprobarea Patriarhiei Ecumenice, care a exercitat o restricţie canonică.

Biserica Greacă și Biserica Rusă, dar și Biserica Catolică și-au așezat în calendar, în decursul timpului, pentru cinstire, o mulţime de sfinţi, după cum citim în sinaxarele și calendarele acestora.

Cu vreo douăzeci de ani înainte, unii creștini din Bisericile cu sfinţi mulţi criticau Biserica Ortodoxă Română că, dragă Doamne!, ar fi săracă în sfinţi și că ar fi o Biserică „slăbănoagă” din punctul lor de vedere.

Dacă ne uităm bine în Calendare și Sinaxare, vedem și noi că Biserica Românească, în privinţa canonizărilor de sfinţi, este mai „modestă” și nu „slăbănoagă”, din cauza unei sobrietăţi, care, din păcate, este criticată.

Prima canonizare pe teritorul României, după cum se știe, a fost în 1517, 16 august, la Curtea de Argeș. Era a doua zi după sfinţirea Catedralei ctitorită de Sfântul Neagoe Vodă Basarab și realizată de către Sinodul Arhieresc condus de Patriarhul Constantinopolului,

Teolipt, când au trecut în rândul sfinţilor pe Nifon Patriarhul, care a organizat Biserica Românească în anii 1503-1505, la chemarea domnitorului Radu cel Mare(1495-1508).

În anul 1662, la Istanbul (Constantinopole căzut în 1453 sub Imperiul Otoman) era martirizat Ioan Valahul, românașul creștin ortodox mărturisind credinţa în Hristos Mântuitorul, la numai 16 ani!

Contemporanii care au asistat la martirajul lui Ioan Valahul – străini de neamul nostru românesc – i-au alcătuit slujba în limba greacă, fiind, astfel, cinstit în Calendarul Bisericii din Grecia. Doar la câţiva zeci de ani, Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, în *Proloagele* tipărite între anii 1682-1686 nota în chip sfios despre existenţa sfinţilor români din munţii Moldovei ale căror moaște le-a văzut și le-a sărutat. Iată textul de atunci: „Afară de aceasta facem știut, pentru oarecare sfinţi cuvioși părinţi, care bine au plăcut Domnului în vremile cele mai de pe urmă, în pământul nostru România, pentru care pomenește Mitropolitul Moldovei Kir Dositeiu, fiind om nu cu puţină știinţă de învăţătură, în cartea cu vieţile sfinţilor ce s-au tipărit în zilele sale, la anul de la Hristos 1682 în Iași, care și prologar se zice, zicând așa la fila 152: „Mulţi se fac și la Rusia și până astăzi, dar încă și din Români mulţi sunt, a căror am și văzut viaţa și traiul lor, dar n-au fost căutaţi, fără numai Daniel de Voroneţ și Rafael de Agapia, căruia i-am sărutat și sfintele moaște. Am apucat în zilele noastre părinţi înalţi întru bunătăţi și în petrecere și plecaţi la smerenie adâncă, pe părintele Chiriac din Bisericani, gol petrecând și ticăloșit în munte 60 de ani. Și pe Chiriac din Tazlău, Epifanie din Voroneţ, Partenie din Agapia, încă și pe Ioan de Râșca, arhiepiscopul cel sfânt și minunat. Pre Ioanichie de Probata și pre Eustatie. S-au adăugat această înștiinţare aicea, ca nu prin trecerea vremii, să se facă cu totul neștiuţi acești Cuvioși Părinţi, neamului acestuia de pe urmă și ca să se arate că dintre toate neamurile își alege Dumnezeu pe robii Săi, cei ce urmează voii și poruncilor Lui.” (Înainte cuvântare făcută de stareţul Neonil al Mănăstirii Neamţ, la 1848).

Din anul 1992 până în 2015, în aproape un sfert de veac, Sfântul Sinod a trecut în rândul sfinţilor pe toţi cei menţionaţi de Sfântul Dosoftei în 1682, după 333 de ani de la primul document găsit, care ne arată puterea duhovnicească din Moldova. Astfel s-au canonizat ostenitori întru mare sfinţenie și din Muntenia, Banat, Ardeal, Crișana și Maramureș.

Patriarhul aprobă pentru cinstire bisericească o listă mare de sfinţi români, la care a lucrat profesorul universitar dr. Mircea Păcurariu. Aceasta a fost supusă Comisiei Speciale pentru Canonizarea Sfinţilor Români, condusă de Nestor, Mitropolitul Olteniei, din Comisie făcând parte și arhiereul Calinic Argeșeanul.

Prin adresa Cancelariei Sfântului Sinod nr. 2402 din 6 iunie 1991, se aducea la cunoștinţă oficial că în ședinţa sinodală din 10 mai 1991 s-a luat în examinare referatul Comisiei privind necesitatea reluării lucrărilor ***Comisiei Sinodale pentru canonizarea sfinţilor români***!

„Din examinarea referatului, s-a constatat că respectiva Comisie instituită de Sfântul Sinod din membri ai Comisiei canonice, juridice și pentru disciplină și ai Comisiei pentru

doctrină, viaţă religioasă și pentru mănăstiri, sub preşedinţia IPS Mitropolit Nestor al Olteniei, cu colaborarea unor cadre didactice teologice și a unor teologi și clerici, au elaborat o seamă de studii și materiale, care datorită evenimentelor din 1989, au rămas nefinalizate."

Știu cum au decurs şedinţele în Comisie, înainte de 1989, la care am participat. Reluarea lucrărilor Comisiei a fost o mare bucurie pentru întreg Sinodul care a participat la discuţii, evidenţiind, de comun acord:

„Necesitatea reluării lucrărilor de către Comisia pentru canonizarea Sfinţilor români."

„Propunerea ca sfinţii români și slujbele lor să fie grupate într-un Minei al Sfinţilor Români."

„Propunerea ca lucrările de cercetare și documentare asupra Sfinţilor Români să se efectueze pe mitropolii. Pentru a pregăti opinia publică, să se tipărească rezultatele cercetărilor Comisiei pentru canonizarea Sfinţilor Români."

Pe lângă problemele discutate și hotărârile în legătură cu cultul Sfinţilor, s-a adus pe Ordinea de zi și problema Cultului eroilor care s-au jertfit pentru credinţă, ţară și neam, precum și cinstirea martirilor pentru libertatea patriei, care s-au jertfit în timpul Revoluţiei din decembrie 1989.

În acest sens, s-a hotărât:

„Centrele Eparhiale vor cerceta, se vor documenta și vor întocmi tabele pe care le vor înainta Cancelariei Sfântului Sinod, cuprinzând date despre *ierarhii, preoţii și credincioșii* din eparhii și parohii care au pătimit și au murit în închisori, în timpul dictaturii comuniste și despre eroii care au fost martirizaţi în timpul revoluţiei din luna decembrie 1989."

Presa românească democrată, dar cu ziariști, foști sau nu comuniști, îmbrăcaţi în haine revoluţionare, ataca vehement ce li se părea că n-ar fi pe bună potriva gândirii lor.

Așa, spre exemplu, doreau ca toţi cei uciși la revoluţie să fie declaraţi „sfinţi"; că eroi erau, desigur, după cum bine cunoaștem.

Iată că la începutul verii, Ierarhii, preoţii, profesorii de teologie, creștinii cu mărturii despre sfinţenia celor propuși pentru canonizare, porneau cu plugul la arătură adâncă pentru a face documentarea legală în vederea canonizări unora dintre Sfinţii Români!

Principesa Ileana a României, Maica Alexandra

Preotul american de origine română Richard Grabowscki, slujitor în America, a venit în luna noiembrie 1990 în România cu ajutoare pentru Patriarhia Română. Aceste ajutoare fuseseră colectate și aduse din partea clerului, a credincioșilor ortodocși români, dar și a celor americani din Arhiepiscopia Americii condusă de episcopul Nathanael.

Părintele Richard, vâlceanul, a adus din partea Maicii Alexandra, fosta principesă Ileana a României, o scrisoare pe care a înmânat-o Părintelui Teofan Savu – secretarul Cabinetului Patriarhal pe vremea aceea, în care se solicita din partea Maicii Alexandra posibilitatea de a pune o inscripţie pe mormântul mamei sale, Regina Maria, de la Curtea de Argeș.

Regina Maria

Aducătorul scrisorii spunea că nu citise conţinutul și bine a făcut dacă nu a citit nici răspunsul dat de Cabinetul Patriarhului Teoctist, pe care l-a înmânat Maicii Alexandra, în decembrie 1990.

În scrisoarea care era adresată Episcopului Calinic al Argeșului, la îndemnul Maicii Alexandra, care era destul de înaintată în vârstă pentru a mai purta corespondenţă, fusese împuternicit Părintele Richard Grabowscki să trimită un text la Curtea de Argeș, scris cu mâna sa. Se dorea a fi dăltuit pe piatra de marmură vineţie, pusă pe mormântul Reginei Maria, ulterior comunicând costul lucrării pentru a fi plătit de Maica Alexandra.

Între timp, de la Cabinetul Patriarhal, am primit o adresă în acest sens.

Impresionant și remarcabil, în același timp, este faptul că Maica Alexandra a iubit-o cel mai mult pe mama sa, neavând pe cineva mai drag. După moartea Regelui Ferdinand și venirea puţin mai târziu a Regelui Carol al II-lea, fusese îndepărtată din viaţa publică a Regatului României, singura confidentă rămânând Principesa Ileana.

Gândul Maicii Alexandra, acum când se apropia, încet-încet, de plecarea în frumuseţea lumii nevăzute, era la iubita sa mamă.

Drept dovadă: „S-a întâmplat că, numai cu o oră înainte de a fi dusă la spital în ianuarie, Maica Alexandra m-a chemat la telefon cerându-mi numele și adresa Preasfinţiei Voastre, spre a trimite o scrisoare și textul inscripţiei. Nu a mai ajuns să vă scrie și, după cum cred că știţi, Maica a murit și a fost îngropată în cimitirul Mănăstirii pe care a înființat-o în Ellwood City, în Statul Pensylvenia, USA."

Scrisoarea continuă:

Maica Alexandra

„Săptămâna trecută am fost la mănăstire unde am slujit un parastas pentru Maica Alexandra. Stând de vorbă cu Ștefan, fiul Maicii, mi-a spus că a găsit între hârtiile Maicii textul inscripţiei și că știe că voia să aranjeze ca lucrarea să fie făcută. Am fost rugat de Ștefan să vă scriu, rugând pe Preasfinţia Voastră să binevoiţi a vă interesa și a găsi pe cineva priceput în asemenea lucrări și să aranjaţi efectuarea ei, urmând ca să-mi comunicaţi mie costul ei, iar familia Maicii va plăti. Alăturat vă trimit și textul, o copie a celei scrise de mâna Maicii Alexandra."

Adresa aceasta lungă și lămuritoare a fost trimisă în copie atât Preasfinţitului Nathanael, cât și prinţului Ștefan de Habsburg.

Mi-am dat seama că ultima dorinţă a Maicii Alexandra, înainte de a muri, fusese grija pentru memoria mamei sale, Regina Maria. Mare sensibilitate!

Mare dragoste pentru mamă! Mare responsabilitate în faţa Istoriei Românilor, ca Regina Maria, mama sa, să fie văzută în adevărata lumină.

Ne-am adresat celor de la Cariera de Piatră din Albești. Conducerea din acel loc – o doamnă strașnică – a făcut comandă, tocmai la Simeria, pentru placa de marmură, care să fie de dimensiunea și culoarea pietrei tombale a Regelui Ferdinand.

Meșterii au făcut o treabă bună. Acum puteţi vedea în Catedrala Arhiepiscopală, ctitoria Sfântului Neagoe Vodă Basarab, piatra tombală asemenea celei a Regelui Ferdinand și cu inscripţia dorită de Maica Alexandra. Așa am înţeles noi să împlinim dorinţa ultimă a românceі noastre regale, închinată monahismului ortodox.

Piatra tombală

Am respectat inscripţia manuscrisă, mai mult, s-a pus o piatră pe care se putea inscripţiona, fosta piatră fiind foarte subţire; pe aceea nu se puteau săpa literele. Cât despre plată, am scris în partea de jos a plăcii că era confecţionată prin cheltuiala Mănăstirii Argeșului. Pe scrisoarea trimisă am făcut o notă care zice așa: „S-a făcut piatra tombală pentru Regina Maria, întocmai după dorinţa fiicei sale, Maica Alexandra, fostă Prinţesă Ileana. S-a făurit la Albeștii de Muscel cu cheltuiala integrală a Mănăstirii Argeșului, din iubire și respect pentru marea Regină Maria!” Astfel, se mai scrie prin Istorie!

Legea 42/1990 – în reluare

Este vorba despre drepturile celor declaraţi revoluţionari la Revoluţia din decembrie 1989, lege care nu era deplin înţeleasă, explicită, așadar, dar și cu lipsuri, pentru că se propuneau amendamente și nu se mai isprăveau gâlcevile.

Se stârneau discuţii, care deveneau vehemente și furtunoase, după caz.

Spre exemplu: Art. 5, alin. 1: „Urmașii sau, după caz, părinţii eroilor martiri ai Revoluţiei vor primi împreună cu însemnul titlului prevăzut la art. 1 și suma de 60.000 lei."

De drepturi beneficiază și „persoanele care au fost reţinute în perioada 16-22 decembrie 1989 ca urmare a participării la manifestaţiile pentru victoria Revoluţiei", așa cum participase și ieromonahul Ștefan Gânceanu de la Mănăstirea Argeșului, pentru a deveni erou.

Grija Guvernului și a Parlamentului era, printre altele, de a asigura cadrul legal prin care revoluţionarii, eroii în viaţă și cei plecaţi la Domnul, precum și părinţii care au rămas cu inima zdrobită de durere pentru totdeauna, să primească recompense, scutiri și pensii: „Dacă se constată că la data decesului se aflau în întreţinerea acestora și sunt lipsiţi de mijloacele de întreţinere, iar părinţii eroilor martiri, care nu se aflau în întreţinerea acestora la data decesului vor beneficia de drepturi, iar la data pensionării pentru limită de vârstă, părinţii pot opta pentru activitatea desfășurată și pensia prevăzută în prezenta lege pentru urmași."

S-a înfiinţat și un Secretariat de Stat al nostru, al românilor, pentru Handicapaţi, pentru a fi sprijiniţi mai concret cei care au avut nenorocirea de a fi schilodiţi.

Legea era problematică și problematizată. Nimeni nu trebuia omis de la firimiturile financiare. De aceea, pe documentul din 6 iunie 1991, am notat: „Dezbateri furtunoase și exprimări de opinii în legătură cu Legea 42/1990.

Deputat Petru Maior: echilibrat Pro Patria!

Senator Ioan Alexandru: Înfocat Pro Jilava!

Deputat Simescu: Votăm Legea, votăm Istoria!

Deputat Constantin Andreescu (preot): Laudă pe deputatul Maior (P.N.L.). Mai bine mai târziu, decât niciodată. Îmi fac probleme de conștiinţă. Toţi românii au luptat."

Despre Dumitru Dincă, autor de Ligă, am scris: „e un om inteligent, care face morală Parlamentului, cerând să li se recunoască meritul de revoluţionari și propune medalieri pe trei clase I-III pentru diferenţieri, ca pericol întâmpinat, aducând argumente: Cei care s-au întors de pe frontul de luptă au primit o bucată de pământ, deci au fost recompensaţi. Răniţii, văduvele, urmașii cunoșteau istoria tragică a românilor din România zbuciumată de relele veacului."

Despre un deputat care cam răcnea ca în junglă am scris atunci: „Părerea mea este alta, oarecum. Pare un om cumsecade la prima vedere! Merge ca-n stepă și e tare hărnicuţ cu Comisia în care lucrează. Deh, e mare grădina lui Dumnezeu. Toţi trăim din mila și binecuvântarea Lui." Unii deputaţi mai aruncau și epitete spre hazul multora, care se cam săturaseră de atâtea ore de ședinţă...fără pauze!

Un deputat, care era Ghiţă-contra mereu, zicea ca să audă toţi:

– E un Iannus, cel puţin! Dacă-i înmuguresc două coarne, nici cel mai iscusit pictor n-ar reuși un drac mai autentic!

Alt deputat, cu spirit fin de ironie calificată, a zis cu un oarecare oftat:

– Eu, demult, am sesizat aspectul diavolesc al deputatului luat în furci.

Am spus de oboseală prea mare. Ea își făcea casă cu toată lumea. Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, un bihorean strașnic de deștept și rezistent, în ședința din 10 iunie 1991, ora 18.45, la Legea 42/1990, după dezbateri lungi și prea lungi, întreba în final, punând spre votare:

– Cine este pentru?

– Dacă e cineva împreună, împotrivă..., scuzaţi, sunt și eu obosit!

– Cine se abţine?

9 iunie 1991

Ca și în viaţa omului, în viaţa societăţii umane, sub umbrela căreia toţi ne adăpostim, ca puii sub aripile cloștii, viaţa socială și, de data aceasta, parlamentară, că deh, era și o astfel de viaţă, doar la un an – 9 iunie 1990 - 9 iunie 1991 – senatorii și deputaţii, mai singuri, în monolog cu sine, dar și în grupuleţe și grupuri mai mari, se adunau pentru a-și împărtăși, așa cum credea fiecare, impresiile din amintirile bogate, uneori, ca aleși ai Poporului Român.

– A trecut un an, vere!, zicea un deputat care-și îndrepta oasele, ridicându-se din scăunelele de „grădiniţă” – le puteţi proba!

– A trecut ca norul întunecat pe Dealul Mitropoliei, răspundea un alt senator, așezându-și batista în buzunarul hainei de la piept, arătându-se că nu prea avea cocoașă.

– Trecut-netrecut, ai cam sforăit la ședinţe!

– N-am sforăit! Am polipi! Și nevasta spune așa când nu mă vede la faţă, se apăra sforăitorul nazal, cu polipi ca cerceii de la gâtul iepurașului.

– Auzi, Părinte Calinic, aleșii ăștia ai poporului nu mă cred pe cuvânt. Fă-le o citanie ca să înţeleagă.

– Le fac tuturor o rugăciune de neadormire că tot ne acuză unii, care sunt vigilenţi cu lucrările „aleșilor”, iar pentru ei, ca să adoarmă, să nu ne vadă când lucrăm, că li se pare că tot stăm!

– N-am înţeles nimic din cuvintele întortocheate. Cum adică, noi lucrăm sau dormim în Parlament?

– Dormim și lucrăm și iarăși lucrăm și dormim, că doar n-om fi achimiţi.

– Ce înseamnă achimiţi, Părinte Calinic?

– Înseamnă neadormit! Pururea treaz la priveghere ca să nu ne găsească Hristos dormind, ci lucrând și meditând.

– Ei, asta-i! Doar nu suntem călugări.

– Nu suntem călugări, ci mai mult decât călugării, pentru că suntem „aleși” să lucrăm pentru legile României, ca să fie drepte, de folos și la timp.

– Lasă, domnule, nu ne ameţi și dumneata, că ne-am săturat de morala lui Dan Marţian.

– Trebuie să recunoaștem că Parlamentul este Academia Vieţii, a strigat un deputat, ca să fie auzit. Dacă nu era nevasta, nu ajungeam aici.

– Cea mai mare academie, s-a aliat un alt deputat.

– Da, desigur, pentru a căuta adevărul și a stabili justiţia socială.

Dialogul se înfierbânta. Se adăugau la grupul nostru și alţi parlamentari.

– Ca să știţi și voi, nouă, românilor, ne trebuie mai întâi caractere, da, domnilor, Caractere!

– Cum, adică România n-are caractere? a strigat un deputat mucalit, frecându-și mâinile

– N-avem caractere puse în slujba omului, cum erau pe vremuri celebrităţile politice! Ce mai oameni, Domnilor Deputaţi! Acum suntem săraci de caractere, iar noi, mari nepricepuţi.

– E bine să știm că trebuie cu orice preţ o nouă optică a Istoriei! a zis un senator care trecea în grabă pe lângă grupul nostru de amici-inamici.

Ca să nu treacă ziua și să se creadă că stăteam degeaba, Guvernul României a dat o hotărâre pentru supunere spre adoptare a proiectului de Lege privind autorizarea Guvernului de a stabili sau modifica taxe și impozite sub semnătura lui Petre Roman, Primul Ministru al României.

Cerul arăta vesel, cu soare rotund, fără nori, după o lună de ploaie.

Bine că nu sunt taxe și pe nori, ploaie, soare, iarnă, secetă, gâlceavă, asta ar fi ceva, că doar tot de la bieţii români se adună!

Când fiscalitatea este excesivă, coboară sabia Duhului Sfânt peste grumazul împilatorilor!

Asta trebuie să o știe mai întâi Guvernele care cer aprobarea Parlamentului, adică mână liberă de a pune taxe și impozite.

Da, dar cu măsură, după posibilităţi!

Proiectul de Constituţie a României

Parlamentul României, format din Senatul României și Camera Deputaţilor întrunite în ședinţă de lucru pentru elaborarea Constituţiei României se constituau amândouă în Adunarea Constituantă.

În fiecare zi se simţea lipsa unei Constituţii, mai ales că această Cartă a Naţiunii Române lipsea o dată cu Revoluţia din decembrie 1989, care doborâse toate instituţiile de pe vremea lui Ceaușescu.

E ușor să desființezi!

Mai greu este să o începi de la capăt. Și cu ce oameni? Că tot se spunea, când ne plângeam de crize de tot felul: Ce să facem „după noi, tot noi”! cu voci pline de regrete neputincioase, dar și de adevăr. Revoluţia a dărâmat instituţii, dar de pus început bun, se pornea tot cu cârpeală, că peste noapte nu aveai de unde lua oameni noi, crescuţi cel puţin o generaţie în pură democraţie și la noi, în sfinţenie.

Norocul nostru a fost că România are oameni deștepți și, pe ici-colea înțelepți, care au încercat să rezolve problemele din mers. N-a fost de glumă și nici ușor, mai ales că în această perioadă de început și incertitudine, se amesteca ușor pleava, care purta grâul într-o nesiguranță periculoasă pentru România.

Se va scrie într-o zi și despre această experiență unică!

În ziua de 19 iunie 1991, pe Ordinea de zi a Constituantei, am avut: Teze care urmau a fi prezentate în Adunarea Constituantă, la care eram obligați să venim cu amendamente pentru a se grăbi elaborarea mult așteptatei Constituții.

Am notat, ca de obicei, și pe această lucrare: „Se vor face amendamente limpezi la votarea Constituției."

De exemplu, Teza nr. 9: „Libertatea cuvântului și a celorlalte modalități de exprimare și de comunicare a creației intelectuale, artistice și științifice – prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin orice alte mijloace – sunt inviolabile. Cenzura este interzisă. Libertatea de exprimare nu poate prejudicia onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine."

Ceea ce se întâmplă azi în România nu mai seamănă, nici pe departe, cu ceea ce se osteneau parlamentarii în Constituantă să așeze în Constituția unei țări în primăvara democrației.

De asemenea, în Teza nr. 9, se prevedea: „Sunt interzise și pedepsite de lege defăimarea Țării și a națiunii, îndemnul la război, la ură națională, rasială, de clasă, religioasă, prozelitismul, incitarea la discriminare, la separatismul teritorial, la violență publică, precum și la manifestări obscene, contrare bunelor moravuri."

O adevărată și înțeleaptă orânduială, despre care acum putem să spunem că nici pe departe nu mai seamănă cu starea noastră de acum. Era greu să așezi o bază legală pentru desfășurarea unei vieți noi, într-o țară cu un compozit etnic și confesional deosebit.

Teza nr. 11 propunea: „Învățământul general – obligatoriu se stabilește prin Lege. Învățământul liceal și cel confesional, precum și învățământul superior sunt accesibile pentru toți cetățenii, după aptitudinile acestora. Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă, precum și acela de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege. Învățământul este gratuit, cu excepția cazurilor prevăzute de lege."

Antonie Iorgovan, Președintele Constituantei și Vasile Gionea, Vicepreședintele, susțineau că învățământul etic-moral în școlile de stat este obligatoriu și se notează: „Statul garantează libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În toate școlile de stat, învățământul religios este facultativ" pentru fiecare confesiune, iar învățământul primar și secundar este obligatoriu.

Vasile Gionea

Membrii Constituantei erau neadormiţi în a fi foarte atenţi la elaborarea și aprobarea tezelor care erau structura unei Constituţii europene la „zi”, așa cum se dorea, având la îndemână constituţiile celor mai mari și democratice ţări din lume.

Unii dintre parlamentari opinau că era potrivit să nu silim cetăţenii români să facă Religie în școală cu forţa. Ci trebuie să se facă: „În iubire de Dumnezeu, nu în frică de Dumnezeu. Numai prin iubire și nu prin forţă. Nu vom înlocui un învăţământ impus, cu altul. Cu cei dinainte ne mai fofilam, dar preoţii sunt mai vigilenţi.”

Cât despre politică: să nu fie împotriva pluralismului politic, a principiului statului de drep, sau împotriva integrităţii independenţei Statului Român.

Se fac precizări foarte preţioase în privinţa celor care nu pot face parte din partidele politice: membrii Curţii Constituţionale, avocaţii poporului, magistraţii, membri activi ai forţelor armate, poliţiștii, clericii de orice confesiune și alţi funcţionari stabiliţi prin legea organică.

Bună treabă, numai că, de-alungul timpului, Constituţia a suferit modificări pentru a nu spune că uneori au fost încălcate multe prevederi care nu erau destul de precise.

Alte teze priveau autoritatea judecătorească și instanţele judecătorești. Procedura judecătorească se va desfășura în limba română, iar la dezbaterile din instanţele judecătorești, cetăţenii aparţinând minorităţilor naţionale pot folosi și limba maternă.

Mai mult, pentru a se respecta drepturile tuturor cetăţenilor: „Părţile care nu înţeleg sau nu vorbesc limba română, au dreptul de a lua cunoștinţă de toate actele și lucrările dosarului, precum și dreptul de a vorbi în instanţă și a pune concluzii prin interpret, în procesele penale, dreptul de a fi asistat de un interpret este gratuit.”

O legislaţie mai limpede și mai încurajatoare nu se putea construi.

Depindea, bineînţeles, de cei care aveau obligaţia să o pună în aplicare.

Cei care caută pete-n soare, găuri în caşcaval şi au alte pretenţii răutăcioase, vor comenta la nesfârşit, din păcate.

Teza nr. 8 cuprinde Secţiunea I – Guvernul şi instituţiile centrale: „Camera Deputaţilor şi Senatul, adunate în şedinţă comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moţiuni de cenzură, cu votul majorităţii deputaţilor şi senatorilor. Moţiunea de cenzură poate fi propusă de cel puţin o pătrime din numărul total al deputaţilor şi senatorilor şi se comunică Guvernului data depunerii. Guvernul este demis pe data retragerii de către Parlament a încrederii acordate."

Toate acestea le ştiu cititorii, dar am gândit că o reamintire poate fi de folos viitorilor candidaţi la Parlamentul României, pentru a le fi mai uşor. de la început.

Preotul Andreescu, deputat P.N.L. de Dâmboviţa, om echilibrat şi cuviincios, dar tare în convingeri, fusese la închisoare pentru apărarea principiilor religioase şi politice şi, din când în când, se ridica, vehement:

– Cine suntem noi, ca să votăm împotriva unor principii?

– Parlamentari, Domnule Părinte! striga un deputat pus pe şotii.

– Să ne aducem aminte de Danton, Robespiere, Mirebeau, răspundea preotul provocării amicale.

– Avem şi noi Mirabeau-ul nostru, a sfâşiat liniştea în Parlament un mucalit care, niciodată, nu rămânea neatent la cei care vorbeau la tribună.

– Numai Dumnezeu ştie şi noi, care am fost înghesuiţi. Ştim cum a fost cu alegerile, ofta Popa Andreescu, care nu se lăsa intimidat.

– Dar ce căutaţi voi, popii, în Parlament? Locul vostru este în biserică, la rugăciune! Aţi luat aprobarea de la Dumnezeu ca să fiţi azi, aici?

– Domnilor, susţin două lucruri, ca să se voteze: Biblia în şcoli şi pământ ţăranilor! Le dirijăm administrativ! a mai încercat părintele deputat să replice celor care-l luaseră în tarbacă.

N-am scos niciun cuvânt. Eram în aceeaşi oală cu bietul Andreescu, care se uita disperat la mine, doar-doar, voi înfrunta îndrăzneala deputatului neînfrânat.

– Să nu se cadă într-o beţie fanatică, folosind rău Biblia. Nu există alternativă, a sughiţat un deputat care băuse prea multă apă, dintr-o înghiţitură prea mare.

– Când se pun la vot amendamentele lui Andreescu? a zis un deputat, acuzând că poate era pusă la cale o diversiune.

– Ce mai vrei, părinte? a spus un altul, urlând pur şi simplu, de atâta pisătură popească.

Deseori eram chemat de Antonie Iorgovan şi Vasile Gionea, preşedintele şi vicepreşedintele Constituantei, pentru a ne sfătui asupra unor teze din punct de vedere bisericesc şi confesional.

Era o adevărată bucurie să vezi cât de serios îşi luaseră rolul de artizani ai noii Constituţii a României.

Grija pentru Educaţia religios-morală

Patriarhul Teoctist era într-o mare tinereţe sub toate aspectele unui lider bisericesc, activ, prompt pe problemele care se derulau într-un ritm ameţitor.

Pentru a se veni în întâmpinarea acestui deziderat – predarea educaţiei moral-religioase la clasele I-IV din școlile primare din România – Mitropolitul Antonie al Ardealului a venit cu o floare, adică o adresă prin care se propunea ca viitorii absolvenţi ai școlilor normale de învăţători să fie bine pregătiţi prin cursuri speciale.

Arhiepiscopia Sibiului a făcut demersuri la Secretariatul de Stat pentru Culte pentru a trimite propunerea la Ministerul Învăţământului, așteptându-se răspunsul cuvenit.

S-a gândit la o „pregătire imediată", care era prin grija Bisericii.

Pentru aceea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

„Fiecare Eparhie va analiza, cât mai urgent posibil, organizarea la Centrul Eparhial a unor cursuri speciale cu personal adecvat, care dorește să predea educaţia moral-religioasă în școală, la clasele I-IV și se va îngriji să poată oferi cursanţilor material didactic corespunzător. În vederea abilitării acestui personal în școală, Centrele Eparhiale se vor pune de acord cu Inspectoratele școlare respective."

Lucrurile erau clare. Trebuia să comunicăm ca să rezolvăm cât mai repede și cât mai bine această lucrare de zidire sufletească. Nu era timp de dormitare.

Ședinţele Sinodului se înmulţeau. Mai grave pentru unii dintre noi erau convocările în lunile de vară fierbinte, deoarece condiţiile în care se desfășurau ședinţele erau ca ale proletariatului din secolul trecut. Atunci când venea chemarea la Sinod, făceam, ca și acum, tensiune arterială și îmi venea s-o iau prin munţi pentru totdeauna. Erau probleme de rezolvat urgent, iar ordinea de zi era încărcată și nu suferea amânare. Teoctist, Patriarhul, era mereu într-o rezistenţă uluitoare. Ne umilea pe toţi, fără cuvinte!

Pe 11 iulie, în canicula groaznică, ne-am adunat, fără cârtire, din nou, la ședinţă toridă. Spre bucuria noastră, pe Ordinea de zi a fost și repartizarea locurilor în anul universitar 1991-1992, pe eparhii și instituţii de învăţământ superior teologic.

Ca noutate, la toate Facultăţile de Teologie: Pastorală, Litere și Asistenţă Socială, s-a aprobat ca, pe lângă studenţi, să fie admise și fete în limita locurilor și să nu afecteze numărul de locuri rezervat pentru candidaţii la preoţie. În ceea ce privește Eparhia Argeșului, am susţinut ca la Teologie Litere să fie mai ales fete pentru a asigura învăţământul religios în școlile de Stat, ele având chemare specială pentru educaţie. De asemenea, mare mi-a fost bucuria când s-a aprobat în Sinodul Permanent ca „din lipsă de fonduri, începând cu anul universitar 1991-1992, eparhiile nu vor mai asigura burse și nici cheltuieli de regie, la niciuna dintre Facultăţile de Teologie și cu profil, urmând ca acestea să fie suportate de studenţi și studente, dacă nu vor fi suportate din fondurile de stat. Îi mulţumim Domnului pentru toate realizările!

Aromânii

Ca să nu fie deloc liniște prin Casa Bisericii, aromânii din România, constituiţi în Asociaţia Aromânilor din România, cereau să li se pună la dispoziţie biserici în care să-și poată desfășura cultul divin în limba aromână și să poată recomanda candidaţi pentru pregătire în școlile teologice din România, precum și candidaţi din ţinuturile locuite de aromâni în sudul Dunării.

Sinodul Permanent a hotărât:

„Facultăţile de Teologie vor îndruma pe doctoranzii în teologie care se specializează în disciplinele de la Secţia Istorică și de la disciplinele înrudite, precum și pe candidaţii care își luau subiecte de teze de licenţă sau lucrări de seminar, să abordeze pentru lucrările lor teme care se pot referi la orice aspect privindu-i pe aromânii din sudul Dunării și pe aromâni, precum și Biserica Basarabiei și Biserica Bucovina, de la începuturi și până în prezent."

De asemenea, pentru ca lucrările să fie documentate:

„Se vor studia arhivele eparhiilor și Arhiva Administratiei Patriarhale privind românii din sudul Dunării, aromânii, Biserica Basarabiei și Biserica Bucovinei."

Era încurajator că se punea problema grijii, atât pentru românii, cât și pentru aromânii din jur-împrejurul României. O Biserică românească responsabilă de misiunea ei în lume trebuia să rezolve și problema aceasta.

Convenţie privind viitorii învăţători

Luna iulie a anului 1991 a fost una toridă – fizic – dar și cu un iz parlamentar. Ministerul Învăţământului și Ştiinţei, dimpreună cu Secretariatul de Stat pentru Culte a întocmit o Convenţie privind abilitarea viitorilor învăţători de a preda educaţia moral-religioasă în școlile de Stat, la clasele I-IV.

Prin această Convenţie s-a hotărât împreună, de comun acord:

– Introducerea educaţiei moral-religioase în învăţământul de Stat, începând cu anul școlar 1991-1992;

– Pregătirea viitorilor învăţători pentru a preda educaţia moral-religioasă la clasele I-IV în școlile de Stat;

– În planul de învăţământ al școlilor normale se introduc ore de specialitate teologică cu caracter facultativ;

– Obiectul de studiu nou introdus se va numi Educaţie moral-religioasă;

– Programa școlară va fi întocmită pe ani de studii de către fiecare cult religios, pentru un număr de 2 ore pe săptămână, fiind avizate de Secretariatul de Stat pentru Culte și aprobate de Ministerul Învăţământului și Ştiinţei;

– Propuneri, până la 15 septembrie a.c., manualele să fie prezentate pe măsura realizării lor;

– Predarea orelor la obiectul de studiu „Educaţia moral-religioasă” se va face în incinta școlilor normale sau a liceelor teoretice cu clase de învăţători de către cadre cu pregătire superioară, asigurate de cultele religioase, confirmate de Secretariatul de Stat pentru Culte și numite de Inspectoratele școlare judeţene;

– Cadrele didactice care predau Educaţia moral-religioasă în școlile normale vor fi salarizate de către Cultele religioase, cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte.

Cancelaria Sfântului Sinod ne-a trimis adresă cu această convenţie lămuritoare, ataşându-se și lista cu Școlile Normale de învăţători de pe raza de activitate a fiecărei Eparhii în parte, cu scopul de a se găsi un teolog sau un preot ce putea fi folosit în fiecare școală pentru predare.

Foarte importantă, pe lângă această Convenţie, era recomandarea ca la Centrele Eparhiale să se analizeze și să se facă propuneri concrete despre cum puteau pune în aplicare Convenţia, cu mai mult succes.

Propunerile sau amendamentele vor fi transmise Cancelariei Sfântului Sinod până la proxima ședinţă sinodală, din 25 iulie 1991! Tot în caniculă, pentru că ardea la degete această lucrare de educaţie specială, în vreme de noi prefaceri social-culturale și religioase.

Pălmașii Cancelariei Sfântului Sinod, cu Teoctist cel „Tânăr” în lucrul greului zilei și cu vicarul administrativ patriarhal, Constantin Pârvu, erau pe baricade pentru a pune pe linia de plutire educaţia religioasă în Patriarhia Română.

Solidaritate agricolă

Românii, ca și alte neamuri, n-au fost totdeauna mulţumiţi să rămână în „staulul” românesc, dorind să plece în lume, cât vor vedea cu ochii.

Așa am văzut, în decursul istoriei, români îndrăzneţi care „și-au luat lumea în cap” și s-au semănat pe toate meridianele și paralele Pământului, cu credinţă în Dumnezeu și în ajutorul oamenilor de bine.

În America de Nord și de Sud, precum și în Canada, românii au plecat de multă vreme, încă din secolul al XIX-lea, călătorind săptămâni întregi pe oceanele lumii până au ajuns la destinaţie.

Astfel, Biserica Ortodoxă din America, Episcopia Ortodoxă Română din America, prin reprezentantul oficial P.S. Episcop Nathanael Pop, a adresat Patriarhului Teoctist al României o scrisoare prin care anunţa disponibilitatea de a ajuta poporul român cu seminţe, prin intermediul Bisericii.

Mai mult, Episcopia se angaja să cumpere un număr de pluguri cu cultivatoare mici, care, prin intermediul Eparhiilor, să fie oferite ţăranilor români pentru a-și ara sau cultiva pământul, clericii locali fiind îndrumaţi să facă liste cu cele trebuitoare în munca ţăranului român.

Iar ca tacâmul să fie complet, se oferea chiar o asistenţă tehnică adecvată pentru întreţinerea și folosirea darului româno-american, pentru toate aceste programe, Episcopia delegând pe preotul român din cadrul Eparhiei, Dumitru Tătulescu.

Scrisoarea se încheia optimist: „El va putea acţiona în privinţa achiziţionării unui număr mare de mașini care să fie puse la dispoziţia Episcopiilor dispuse să-și asume acest efort."

Bună acţiune în zorii democraţiei românești!

Pământul românesc, după Revoluţia din 1989, avea să intre într-o odihnă mult așteptată.

– Părinte Calinic, sunteţi deputat și este bine să fie făcute legi pentru a se găsi soluţia ca românii să-și lucreze pământurile după destrămarea nenorocitelor de gospodării agricole colective, care ne-au distrus viaţa, mi-a *agrăit* un oltean mai zvăpăiat.

– Să lăsăm pământul să se odihnească o vreme, am răspuns.

– Dar noi ce mâncăm, Părinte Calinic, dacă așa gândiţi? Ce, pământul este obosit? Îl învăţăm la lene?

– Aproape cincizeci de ani, pământul a fost arat și îngrășat chimical, otrăvindu-se atâta vreme. Trebuie să se refacă acest pământ românesc. Despre asta-i vorba, nu că doarme! Noi dormim, ca să ne refacem. Așa și pământul. Ne asemănăm, că suntem făcuţi din ţărână.

– Bine, bine, dar murim de foame! Cine ne dă de mâncare nouă, celor care până ieri, mai luam și mai furam ceva de la colectivă, dar acum nu mai putem face nici una și nici alta.

– Aveţi dreptate. Se va face o lege ca să fie pedepsiţi cei care lasă pământul pârloagă.

Tare mă bucuram dialogurile prin ţară, pe unde plecam, chemaţi pentru rezolvarea problemelor care nu se mai terminau, așa, ca sita nouă, purtată politic în toate direcţiile! În Sinod, la prezentarea scrisorii, lumea, după cum era normal, s-a entuziasmat pe loc, văzând deja droaia de mașini agricole în curtea fiecărei Eparhii din Patriarhia Română. S-au făcut calcule, paracalcule! Mașinile costau sume imense, transportul lor, o avere, iar seminţele, de asemenea, că nu erau doar pentru expoziţie și aceea costisitoare. „Balonul" agricol s-a dezumflat, așa cum a fost umflat și nu s-a primit niciun plug sau grapă agricolă.

Dar scrisoarea își făcuse drum și ecou de speranţă plutitoare între continente. Intenţie bună, dar irealizabilă, iar Proiect cultivator/Plug 1991 a rămas doar un vis!

Document de Convergenţă

Problema Conferinţei Naţionale a Preoţilor din România, din când în când, se punea pe Ordinea de zi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Reprezentanţii Conferinţei – preoţi, desigur – au mers la una din audienţele acordate de Parlamentul României.

În Comisia Drepturile Omului, Culte și Minorităţi, la propunerea noastră, s-a pus problema salarizării integrale a clerului din România, din fondurile de Stat, clericii fiind încadraţi cu statutul de funcţionari publici. La auzirea acestui lucru, cei din Conferinţa Naţională a preoţilor din România, au cerut audienţă și au spus:

– Noi, reprezentanţii Clerului Ortodox din România, nu suntem de acord cu salarizarea integrală din fondurile de Stat. Dorim un procent de 70% de la Stat, iar 30% din fondurile proprii ale parohiilor.

Lămuririle noastre au fost pentru urechile lor ca nuca în perete. Și-au făcut cunoscută hotărârea (Cui? Și în numele cui? Neprezentând vreo autorizare în acest sens.), după care au părăsit Parlamentul.

– Dar cine-s dânșii, de sunt așa de fermi? În numele cui vorbesc? Lucrurile s-au lămurit, dar problema nerezolvată a rămas.

Seara, la cină, l-am auzit pe încercatul Patriarh Teoctist:

– Cum știţi de salarizarea clerului român în Parlamentul României? S-au votat părăluţe integrale?

După expresiile folosite și tonul seminificativ în intonare și culoare, am început a pricepe câte ceva.

– Tu nu știi, Calinic, lupta Patriarhului Justinian pe această problemă cu comuniștii? Eşti necunoscător al vremurilor!

– Așa este, dar învăţăm și noi, că doar nu putem fi toţi, din toate timpurile.

– Ei, vezi! Acum vii la mărturie.

– Iote cum stau lucrurile. Preoţii din București și din ţară nu doresc salarizare integrală! Patriarhul Justinian și Sinodul de atunci au hotărât ca 70% să fie contribuţie de la Stat, iar 30% să reprezinte contribuţia parohiei la salarizare.

– Da, este exact ce au susţinut cu vehemenţă cei doi preoţi, lideri ai Conferinţei Naţionale a Preoţilor din România. Parcă ar ști și ei cu precizie ce a gândit și hotărât Patriarhul Justinian, pe vremuri.

– Așa că nu modificăm nimic din procent. E mai bine așa. Dacă nu este legat preotul și de o contribuţie de la parohie, nu-și mai face datoria, auzi Calinic? Trebuie o motivaţie. Așa s-a găsit de cuviinţă, altfel vom avea dezertări de la datorie.

Eram ameţit de argumentele patriarhale și de neputinţa de a face ceva pentru ușurarea remuneraţiei preoţilor săraci din ţară, spre deosebire de boierii din Târgul lui Bucur!

– Noi, la Parlament, ne-am gândit la cei 85% dintre preoţii din ţară, care nu au posibilităţi de salarizare, pentru că sunt săraci credincioșii români de la sate și unii de la orașe, bucureștenii fiind într-o stare favorizată.

– Da, da, da, problema aiasta rămâne așa cum am zis!

Mi-am dat seama că împotrivitorul ar putea avea motive mai adânci, care mie îmi scăpau pe moment, dar „liderii" apăruseră la Parlament la „ţanc", purtând mesajul clar al Patriarhului.

Confuzia se crease pe culoarele Parlamentului în privinţa salarizării Clerului. S-a conchis în Parlament:

– Să se pună de acord între ei și vom mai vedea!

Și am văzut până azi, rămânând cu buza umflată și sărăcie parohială.

Documentul de Convergenţă era un fel de cal troian ce se dorea prezent la ședinţele Parlamentului. Propunerea Cancelariei Sfântului Sinod era statutară, canonică și juridică. Li se amintea clericilor că, potrivit Statutului pentru organizarea și funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, art. 15, „Sfântul Sinod poate chema la consfătuire pe reprezentanţii clerului, mănăstirilor și ai învăţământului teologic" și art. 138: „Clericii vor ţine în fiecare an Conferinţe pe Protopopii sau Eparhii, după cum va hotărî Chiriarhul.

Conferinţele vor avea un caracter teoretic și practic, pentru realizarea următoarelor scopuri:

– Perfecţionarea preoţilor în slujbele bisericești;

– Îndrumarea preoţilor în toate ramurile de activitate parohială;

– Lămurirea problemelor de actualitate, interesând Biserica și clerul;

– Cunoașterea și îndrumarea activităţii pastorale;

– Aprofundarea cunoștinţelor teologice;

– Perfecţionarea preoţilor ca predicatori și duhovnici;

De asemenea, pe protoierii, se vor ţine anual conferinţe ale cântăreţilor bisericești, cu scopul perfecţionării lor profesionale, fiind prezidate de delegatul Chiriarhului."

Pentru ca „liderii" Conferinţei să fie și mai lămuriţi, documentul arăta că: „Sfântul Sinod acceptă ca formă de consultare a clerului și nu ca organe de sine stătătoare, pe lângă conferinţele protopopești și eparhiale și conferinţe anuale sau periodice ale clerului la nivel de Patriarhie (naţional).

Toate conferinţele vor fi convocate la iniţiativa autorităţii competente, fie la cererea clerului, de către protopop cu aprobarea Chiriarhului, pentru conferinţele protopopești, de către Chiriarh pentru conferinţele eparhiale și de către Președintele Sfântului Sinod în urma consultării cu membrii acestuia pentru Conferinţa pe Patriarhie.

Consultarea Chiriarhului cu clerul și a clerului întreolaltă fiind deja o practică în viaţa Bisericii noastre unită și organizată chiar de către Sfântul Sinod, conferinţele la toate nivelurile sunt înţelese ca o formă lărgită și mai intensă de consultare și de manifestare a aspectului sobornicesc al Bisericii Ortodoxe Române.

Toate propunerile se centralizează și se supun Sfântului Sinod, contribuind astfel la mai o intensă informare reciprocă între ierarhie și cler, pe de o parte și între clerul din diferite eparhii, pe de altă parte, spre binele comun al Bisericii."

Povestea cu *Conferinţa Naţională a Clerului Ortodox* nu era ceva nou în arealul Bisericii românești. Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, am văzut o poză cu preoţii întruniţi într-o astfel de conferinţă. Poza m-a dezamăgit, văzând chipuri obosite, cu bocanci scâlciaţi și opinci, precum și straie cam de cerșetori, cei din secolul XX și XXI, fiind la distanţe de sute de ani!

Ca în orice instituţie, și în viaţa Bisericii sunt cazuri de trai decent, dar și de trai pauperizat, preoţii, unii, vai de ei, își duc viaţa de pe o zi pe alta. Știu situaţia de pe teren și pot da exemple grăitoare.

Amendamente sinodale

Din fericire, că mai poate fi și așa, la Cancelaria Sfântului Sinod, dintotdeauna Patriarhii României au avut grijă să asigure lucrările de zi cu zi, angajând pe cei mai buni specialiști și diplomaţi, ca activităţile să se desfășoare cu deplină responsabilitate.

Între cei buni, pe vremea patriarhilor: Justinian, Iustin, Teoctist și, o vreme Daniel, Constantin Pârvu a fost în prima linie. Am lucrat cu Sfinţia Sa, cât timp am fost deputat în Parlament. Am putut să-mi dau seama de știinţa sa legislativă și diplomatică.

Mare priceput! Păcat că se îmbătrânește!

Oricând se iveau noutăţi legislative în care era atingere și cu probleme din domeniul Bisericii, doctorul de urgenţă era preotul Constantin Pârvu, vicarul administrativ patriarhal.

După ce s-a publicat proiectul Constituţiei României pentru a fi supus opiniunii publice pentru amendament, Cancelaria Sfântului Sinod a propus nouă amendamente, care, în Constituţia din 1923, erau limpezi în privinţa Bisericii Ortodoxe Române și a celorlalte Culte din România. Adresarea către Patriarhia Ortodoxă Română se arată mustrător: „Am luat cunoștinţă de proiectul Constituţiei României dat publicităţii și am constatat cu nedumerire că amendamentele propuse anterior de Biserica Ortodoxă Română nu au fost luate în consideraţie. În această privinţă, am făcut atât intervenţii scrise și prin reprezentanţii noștri invitaţi la consultare de către Comisia Constituţională și de aceea venim acum în întâmpinare cu sugestii de îmbunătăţire a proiectului Constituţiei României, în vederea dezbaterilor ce vor avea loc în Adunarea Constituantă.”

Adresele Patriarhiei Române, cam dese, după cum am aflat de la „confraţii” mei deputaţi și senatori, erau puse undeva, mai spre fundul sertarelor, despre care eu nu știam nimic. Deseori, Teoctist, Patriarhul, de faţă cu parlamentarii și cu sinodalii, spunea, invariabil:

– Calinic nu este deputat din partea Bisericii! El este F.S.N.-ist! De parcă eu le spusesem vreodată, când erau deputaţi în Marea Adunare Naţională, că ar fi fost comuniști. Niciodată nu mi s-a dat vreun document oficial făcut de Cancelaria Sfântului Sinod, ca să-l duc, să-l înregistrez, să am grijă când se intră pe Ordinea de zi, pentru a fi susţinut în Comisie și în Plenul Adunării.

Când nu se luau în seamă adresele, Teoctist, plin de obidă, zicea, mestecându-și măselele:

– Vezi, Calinic, nu faci nimic în Parlament! Stai acolo ca o „mobilă”, nimic nu zici, după ce mai înainte mi se ordonase ca nu cumva să îndrăznesc să iau cuvântul în vreo problemă ridicată de Biserică.

Mereu, însă, îl interesa, îndeaproape, care era mersul în Parlament și ce se mai lucra pe varii domenii și atunci făcea demersurile direct, ignorându-mă pe faţă.

Când biruia, punând pe deputaţii și senatorii laici să pledeze pentru problemele Bisericii, Patriarhul Teoctist anunţa Sinodul despre biruinţele sale, neștiind cum se lucra în Parlament. Dar când nu se reușea, se năpustea asupra mea cu ocări.

Arhiepiscopul Ioan Robu

De aceea, din nou făcea adrese și stăruia: „Având în vedere că proiectul Constituţiei României, prin unele din titlurile, capitolele și articolele sale reglementează și principiile libertăţii religioase, libertatea învăţământului religios în școlile de Stat, precum și alte aspecte din viaţa cultelor care își desfășoară activitatea în societatea contemporană românească."

Textul era perfect articulat. Biserica știa cum să lupte pentru drepturile credincioșilor și ale Clerului, nu numai ortodox, ci ale tuturor cultelor din România.

Nu știu dacă Patriarhul Teoctist a primit de la liderii celorlalte culte vreo vorbă de mulţumire. Totuși, cel care și-a arătat mulţumirea, așa am auzit, a fost Arhiepiscopul și Mitropolitul romano-catolic, Ioan Robu.

Intervenţia era fermă: „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în numele Ierarhilor, clerului și credincioșilor stăruie și supune din nou atenţiei, pentru luare în consideraţie de către Adunarea Constituantă a următoarelor amendamente la proiectul de Constituţie, pentru a fi introduse în textul definitiv al acesteia."

Se lucra pe textul publicat de la Parlament și paralel se așeza textul propus ca amendament de către Sinodul Bisericii.

De câte ori erau pe Ordinea de zi probleme care priveau Biserica Ortodoxă Română și Cultele religioase din România, cei doi mari prieteni, Antonie Iorgovan și Vasile Gionea, președintele și vicepreședintele Constituantei, mă chemau la biroul Parlamentului pentru a mi se cere părerea exactă asupra celor solicitate prin adresele Cancelariei Sfântului Sinod.

Erau oameni adevăraţi, conștiincioși, de o mare cuprindere și înţelegere, aprobând exact ceea ce susţineam, potrivit documentelor trimise spre aprobare.

Dacă se mai umbla în text, asupra formulării, esenţa rămânea aceeași. Era greu de învins. Dar, prin cei doi oameni ai lui Dumnezeu și cu votanţii de bine, reușeam să trecem și noi, Biserica, prin furcile caudine!

Se lucra! Se reușea! Omenia rămâne în mare cinste!

Înfiinţare

Luna iulie era una toridă la propriu și la figurat. Cancelaria Sfântului Sinod vuia, lucrând ca vatalele în Humulești lui Creangă. La Sinodul din 25 iulie 1991 s-a aprobat înființarea Facultăţii de Teologie-Litere, în cadrul Universităţii din Baia Mare, începând cu anul universitar 1991-1992, cu studenţii Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, înscriși la cursurile de zi și fără frecvenţă la Institutul Teologic Universitar din Cluj-Napoca.

În aceeași adresă, după povăţuirile în privinţa demersurilor ce trebuiau făcute la autorităţile locale și centrale pentru cuvenitele aprobări, ultimul punct era un îndemn către eparhii: „Eparhiile în cadrul cărora s-au înfiinţat noi Facultăţi de Teologie sunt îndrumate să recomande candidaţi pentru doctorat în teologie la Institutul de învăţământ teologic superior, precum și pentru trimiterea la specializare în străinătate, cu burse de studii, în vederea pregătirii de viitoare cadre didactice."

Pe adresa în cauză am scris: „Se ia act și se va aproba ca Protos. Filimon Maricel Mihail să meargă la doctorat. Acest lucru s-a și înfăptuit, a mers la Sibiu și la specializare în Elada – Salonic unde a obţinut titlul academic, de doctor în teologie. Era o nouă viaţă în vatra Bisericii lui Hristos, în Cancelaria Sfântului Sinod condusă de Pârvu Constantin, marele cunoscător al problemelor bisericești și cu o forţă uriașă de muncă. El era inima și sufletul tuturor lucrărilor, într-o manieră unică de lucru, stând zi și noapte, până se orânduiau toate.

Mare om! Mare cancelarist! Demn de cinste, ca oricare alt cancelar celebru al lumii civile sau bisericești. Merită o carte și o statuie! Spre aducere aminte!

Tot la ședinţa aceluiași Sinod din luna lui Cuptor, s-a aprobat „susţinerea prelegerilor stabilite pentru cursurile pastorale și de educaţie moral-religioasă din perioada 26 august – 7 septembrie 1991."

Se vedea grija în amănunt pentru perfecţionarea și apoi publicarea prelegerilor, cerându-se insistent să se respecte hotărârile Sfântului Sinod, cu toată atenţia și stricteţea.

La 14 iulie 1991, am primit invitaţia de a participa pe 3 septembrie 1991 la Adunarea Naţional Bisericească pentru alegerea titularului în scaunul vacant al nou înființatei Arhiepiscopii a Târgoviștei, care era dorinţa clerului și dreptcredincioșilor creștini români ortodocși.

La aceeași ședinţă a Sinodului Patriarhiei Române, s-a examinat referatul în legătură cu abilitatea viitorilor învăţători de a preda educaţia moral-religioasă în școlile de Stat.

În amănunt, s-a aprobat planul de învăţământ la clasele IX-XIII în școlile normale, precum și instituirea unui colectiv de lucru pentru întocmirea programei analitice speciale, necesară cursurilor intensive.

De asemenea, activitatea se extindea astfel: „Din studierea documentelor de la Sinod, s-a reţinut grija Chiriarhilor și a celorlalţi membri ai Sfântului Sinod pentru continuarea și lărgirea activităţilor misionare, îndeosebi pentru reînviorarea vieţii monahale prin reînfiinţarea de mănăstiri și schituri, pentru predarea educaţiei moral-religioase în școli, pentru

activitatea caritativă și socială în spitale, azile, orfelinate, asistenţă religioasă în penitenciare, pentru restaurarea și construcţia de biserici etc.”.

Pentru a nu mai exista diferenţe de preţuri pentru calendarele bisericești anuale, Sinodul a luat hotărârea ca preţul unui calendar să fie de 25 lei bucata, unitar, pe întregul întins al Patriarhiei Române.

Se făcea ordine în dezordinea preţurilor care erau diferite de la o eparhie la alta, spre sminteala cumpărătorilor.

Cu greutate, dar cu fermă hotărâre, azi avem un preţ pentru toată Biserica, evitându-se prilejurile de gâlceavă și de neîncredere.

Episcopul vicar Serafim Făgărășeanul al Sibiului, plin de râvnă pastorală, ca orice sită nouă arhierească, a făcut o scrisoare cu propuneri privind intensificarea activităţii pastoral-misionare.

Iată ce sugestii a făcut vlădica Serafim, concret:

– Crearea de noi eparhii în Biserica Ortodoxă Română, dacă este posibil în fiecare judeţ, în raport cu numărul credincioșilor ortodocși și cu cerinţele misionare ale Bisericii, având o administraţie simplă, dându-se episcopului posibilitatea de a fi păstor și misionar.

Mă apucă hazul când știu că, la Viena, grecii au o parohie mai mare care este o mitropolie sub ascultarea Patriarhiei Ecumenice. Deci se poate și cu o parohie sau cinci, cincisprezece și altele până la o sută.

– Să se dea prioritate judeţelor Covasna și Harghita, cu multiple probleme misionare, înființându-se o episcopie numai pentru aceste două judeţe

Mai mult chiar, Sfântul Sinod a adresat Chiriarhilor care nu aveau episcopi sau arhierei vicari, rugămintea de a reflecta în vederea recomandării de candidaţi pentru alegerea lor de către Sfântul Sinod. Spre marea noastră bucurie, la Sinod a fost pe ordinea de zi și examinarea adresei Secretariatului de Stat pentru Culte, care supunea atenţiei Sfântului Sinod problema înființării unei eparhii misionare în judeţele Covasnei și Harghitei, despre care s-a discutat cu populaţia românească, preoţi ortodocși, ierarhi și autorităţile de stat locale și județene.

Bună inițiativă a Secretariatului de Stat pentru Culte condus competent de Gheorghe Vlăduţescu, un om integru și de maximă cultură fiosofică și îndemânare organizatorică.

Hotărârea Sinodului a fost promptă și a adresat un răspuns la Culte, prin care se aducea la cunoștinţă hotărârea grabnică a sinodalilor că ierarhii din zonă vor analiza propunerea în cadrul unui sinod mitropolitan.

De asemenea, erau rugaţi să studieze posibilitatea subvenţionării acestei noi eparhii și a salarizării personalului, integral din fondurile de stat, rugând pe Antonie, mitropolitul Ardealului să ia măsurile pentru ducerea la îndeplinire a acestei hotărâri atât de necesară.

Această hotărâre a fost primită cu mare bucurie atât de Sinod, cât și de Culte, dar mai ales de creștinii ortodocși români din cele două judeţe, cu un număr mai mare de alte etnii și confesiuni.

Am fost martorul permanent al discuţiilor, hotărârilor, dar și al entuziasmului care ducea la normalizarea vieţii pastorale, care, din păcate, nu se putuse realiza până atunci.

Istoricul Mircea Păcurariu a fost solicitat să participe cu înţelepciunea lui de profesor și foarte bun cunoscător al situaţiilor de pe teren.

Știm că era tendinţa ca judeţul Covasna să facă o eparhie cu judeţul Braşov, deoarece erau vecine. Aceasta a dus la o serie de proteste vehemente ale Mitropolitului Antonie al Ardealului.

Personal, cu Mircea Păcurariu, pledam pentru o eparhie mai puternică din cele două judeţe, iar Harghita să fie cu judeţul Sibiu, considerându-se că două judeţe sărace, pot face o sărăcie mai mare. Până la urmă, a rămas așa cum a hotărât Sfântul Sinod, noua Episcopie a Covasnei și Harghitei.

Din nou pe urmele sfinţilor

Atunci când s-a constituit Comisia Sinodală pentru canonizarea Sfinţilor Români, înainte de 1989, unde m-am bucurat mult că am fost și eu aprobat, am considerat că Biserica Ortodoxă Română, în sfârșit, reușise să se smulgă dintr-o sfială de secole, prin amânarea procesului de canonizare al marilor voievozi, ierarhi, preoţi și creștini cu viaţă pilduitoare.

Dacă înainte de Revoluţie, Președintele Comisiei Sinodale era Mitropolitul Nestor al Olteniei, acum s-a mers tot pe aceeași structură, bucurându-se că aveam încredere în munca sa.

S-a constatat foarte clar că desfășurarea activităţii Comisiei Sinodale de canonizare fusese roditoare. Și-a continuat lucrările cu sprijinul specialiștilor și colaboratorilor, toate materialele elaborate depunându-se la Cancelaria Sfântului Sinod și făcându-se un apel către membrii Comisiei de a grăbi „cercetarea și coordonarea, pe zone și eparhii, ostenind pentru continuarea și finalizarea acestei lucrări de importanţă spirituală, misionară și culturală românească."

La adresa Cancelariei Sfântului Sinod s-a atașat și lista cu Sfinţi Români care urmează a fi canonizaţi și care erau eparhiile și ierarhii îndreptăţiţi pentru a lua legătura cu colaboratorii în elaborarea lucrărilor încredinţate.

Pentru importanţa lucrării voi arăta mai jos care sunt sfinţii puși pe răboj pentru mult așteptata canonizare:

– Sfântul Ierarh Niceta Remesianul: Arhiepiscopia Bucureștilor (preot profesor Ștefan Alexe);

– Sfântul Cuvios Gherman din Dobrogea: Arhiepiscopia Sibiului (Î.P.S. Mitropolit Antonie);

– Cuviosul Dionisie Areopagitul cel Smerit (Exiguul): Arhiepiscopia Bucureștilor (preot Gh. Drăgușin);

– Sfânta Cuvioasa Teofana Basarab: Arhiepiscopia Craiovei (P.C. Arhid. Silviu Anuichi);

– Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeţ: Arhiepiscopia Sibiului (preot profesor Mircea Păcurariu);

– Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei: Arhiepiscopia Sucevei;

– Sfântul Daniil Sihastru: Arhiepiscopia Sucevei;

– Binecredinciosul Voievod Neagoe Vodă Basarab: Episcopia Argeșului (PS Episcop Calinic al Argeșului);

– Sfântul Ierarh Leontie de la Rădăuţi: Arhiepiscopia Iașilor (protos. Ioanichie Bălan);

– Cuvioasa Teodora de la Sihla: Arhiepiscopia Iașilor (protos. Ioanichie Bălan);

– Cuviosul Ioan de la Prislop: Arhiepiscopia Sibiului (preot profesor Mircea Păcurariu);

– Binecredinciosul Voievod Miron Movilă Barnovschi: Arhiepiscopia Bucureștilor (preot asist. Alexandru Ioniță);

– Sfântul Ierarh Dosoftei: Arhiepiscopia Iașilor;

– Sfinţii Martiri Brâncoveni cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ienăchiță: Arhiepiscopia Bucureștilor (preot Nicolae Șerbănescu);

– Sfântul Ierarh martir Antim Ivireanul: Arhiepiscopia Bucureștilor (preot Nicolae Șerbănescu);

– Preotul Mărturisitor Ioan din Galeș: Arhiepiscopia Sibiului (preot profesor Mircea Păcurariu);

– Preotul Mărturisitor Moise Măcinic din Sibiel: Arhiepiscopia Sibiului (preot profesor Mircea Păcurariu);

– Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș: Episcopia Maramureșului și Sătmarului (PS Episcop Justinian);

– Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului: Episcopia Buzăului (preot Gabriel Cocora);

– Sfântul Cuvios Paisie de la Neamț: Arhiepiscopia Bucureștilor (preot Constantin Galeriu);

– Cuviosul Antonie de la Iezerul-Vâlcea: Episcopia Râmnicului (P.S. Episcop Gherasim)

– Sfântul Cuvios Antipa Atonitul: Episcopia Dunării de Jos;

– Cuviosul Ioan Iacob de la Neamț (Hozevitul): Arhiepiscopia Tomisului (P.S. Arhiepiscop Lucian);

Era un moment istoric pentru Biserica Ortodoxă Română în contextul Ortodoxiei mondiale. Lui Nestor Vornicescu îi sclipeau ochii de fericire! Dar nouă?

D'ale lui Bucinică

Ca să vezi ce aducea democrația noastră românească pe aripile ei revoluționare. Iaca'așa! Pe rol și Bucinicăăă! Am dorit să așez aici, într-o pagină a cărții și curajul acestui argeșean din Popești de Sud ai județului, care a adresat lui Ion Iliescu o scrisoare în 31.VII.1991. Scrisul e frumos. Solicitarea e limpede, documentată.

Ceea ce mă surprinde acum, că atunci n-am realizat (poate că a și fost aprobat, nu mai ţin minte!) este faptul că s-a adresat unui președinte de Stat pentru nota lui de 5,67 la admiterea ca student al Facultăţii de Teologie Asistenţă Socială, pe care noi am înființat-o.

Puseserăm o măsură de admitere, ca notă cadru, pentru a nu se intra decât de la o notă mai bunicică și nu una pe muchie de cuţit, la limită.

Oricum, scrisoarea ni s-a transmis nouă, la Episcopia Argeșului de atunci, fapt ce arată că este așa, întrucât am găsit-o în arhivă.

Ce m-a amuzat, recitind scrisoarea este pasajul următor: „Vă rog, sfătuiţi pe Domnul Ministru al Învăţământului și pe Preafericitul Patriarh Teoctist să aprobe înscrierea mea în anul I la Facultatea sus menţionată."

M-am bucurat pentru demersul său. Un argeșean de nota 10!

Și acum finalul scrisorii, făcând o motivare care ar fi îmblânzit orice fiară: „Sunt lipsit de ajutorul tatălui meu, care a murit în primăvara anului 1990 și am o mamă bătrână, suferindă. Eu muncesc din greu ca muncitor zugrav. Sunt orfan de tată" și își exprima încrederea într-o rezolvare îmbucurătoare: „Aștept înalta dumneavoastră străduinţă pentru mine, ca să ni se deie această justă aprobare."

Ș'apoi, să vedeţi încheierea scrisorii cu o urare: „Să trăiţi ani mulţi și să ne conduceţi ţara cât veţi trăi!" Așa se sfârșește durerea inimii lui Bucinică Liviu, revărsată peste porţile Cotroceniului!

Seminar Teologic pe malurile Dunării

Odată cu reînființarea Eparhiei Argeșului care cuprindea și județul Teleorman, m-am gândit ca, primă grijă, să înființăm, pe lângă Școala de Cântăreţi Bisericești și un Seminar Teologic, în numele Sfântului Calinic de la Cernica. Speram că atunci când vom „începea" și noi, școlile teologice ale Eparhiei, răpite pe nedrept de Antonescu și transformate în Școli militare, vor reveni în patrimoniul bisericesc.

La Teleorman am avut mare înţelegere pentru împlinirea dorinţelor noastre pe problema dezvoltării învăţământului eparhial. Mă bucuram să începem cu dreptul și să lucrăm cu râvnă la educaţia religioasă în noua eparhie.

Când s-a supus plenului sinodal pentru aprobările cuvenite, Episcopul Epifanie, colegul meu de Sinod, fost director de Seminar la Neamţ și cu mare experienţă, a glăsuit:

– Mare greșeală faci Calinic!

– De ce, Vlădica?

– Te bucuri degeaba pentru această aprobare.

– Cum așa?

– Vei vedea câte greutăţi vei avea. Eu n-aș mai dori să mai am niciun Seminar, niciodată!

– Adică?

– Vei vedea atunci, adică de acum înainte, câte necazuri vei avea de întâmpinat. Doar atât îţi spun. Iartă-mă!

Oricum, am fost entuziast și cu optimism, necrezând decât în parte vorbelor vlădicii buzoian și vrâncean.

Toate aprobările s-au primit: de la Sinod, autorizarea de la Secretariatul de Stat pentru Culte, aprobarea Sinodului Mitropolitan, prin care au fost numite cadrele didactice, iar acum urma ceea ce era mai greu, salarizarea profesorilor din bugetul de Stat.

Eparhia, fiind la început de drum, nu putea să plătească acele sume cuvenite cadrelor didactice și administrative. În acest sens, am făcut o întâmpinare la Președintele Secretariatului, Gh. Vlăduţescu, un om de mare înţelegere și cu inimă de aur, prin care îi ceream acordarea de contribuţie de la bugetul de Stat pentru profesorii clerici și cadrele administrative pentru Școala de Cântăreţi și Seminarul Teologic, începând cu data de 1 septembrie 1991.

Pentru noi era o bucurie și o biruinţă să propunem nominal pe cei care începeau munca de profesori și ostenitori la primele școli eparhiale. Cadre didactice:

Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu: profesor dogmatică cu 1/1 normă: Seminar Teologic.

Preot Șerban Gheorghe*:* profesor muzică psaltică și liniară cu ½ normă: Seminar Teologic;

Preot drd. Radu Dumitru: profesor istorie bisericească cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Preot drd. Filimon Mihail: profesor Vechiul și Noul Testament cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Preot Marinescu Gheorghe: profesor tipic și liturgică cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Preot Georgescu Dumitru: profesor Școala de Cântăreţi, 1/1 normă;

Preot Georgescu Gheorghe: profesor muzică psaltică cu 1/1 normă la Școala de Cântăreţi;

Preot Găină Lucian: spiritual cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Preot Trandafir Adrian: profesor de Noul și Vechiul Testament cu 1/1 normă: Școala de Cântăreţi.

Cadre administrative:

Preot Guinea Gheorghe: secretar-casier cu 1/1 normă: Seminar Teologic și Școala de Cântăreţi;

Domnul Mihăiţă Florea: contabil cu 1/1 normă: Seminar Teologic și Școala de Cântăreţi;

Preot Petre Octavian: pedagog cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Preot Cârmiș Viorel: pedagog cu 1/1 normă: Seminar Teologic;

Domnul Dulea Octavian: pedagog 1/1 normă: Școala de Cântăreţi.

Directorul Seminarului Teologic și al Școlii de Cântăreţi a fost desemnat preotul Marian Ciulei, care era atunci și a rămas până azi și protoiereu al Turnului Măgurele. La îndemnul nostru, a făcut și un doctorat în Teologie, având conducător pe Ștefan Alexe, exigentul profesor de Patristică. Și așa, cu ajutorul lui Dumnezeu și bunăvoinţa oamenilor, au pornit la drum școlile Eparhiei Argeșului cu profesori autohtoni, fără cârpeală din afara Eparhiei, cu locaţii pentru clase, cu bunăvoinţa lui Zorilă Nicolae și cu salvatoarele contribuţii de la bugetul de Stat. Cheltuielile eparhiale au fost mărișoare, mai ales că majoritatea profesorilor era de la Argeș, făcând iarna, toamna și primăvara, drumul de la Curtea de Argeș la Turnu Măgurele.

Era greu, dar frumos! Dacă nu le-am mulţumit atunci, în scris, o fac acum, aducându-mi aminte adeseori de academicianul Gheorghe Vlăduţescu, omul de aur care mi-a tămăduit inima plină de amărăciune.

Adunarea Constituantă: Proiect – Hotărâre

După o vacanţă cu întreruperi, în luna septembrie, ca început al Anului Bisericesc la Parlament, ne-am adunat toţi. Dar care toţi? Din 396 de inși, prezenţi au fost 280, cu 114 absenţi (meteahnă veche!) și 77 motivaţi cu diferite pricini, iar restul cu mila și cu îndurările celor care hotărau după prezenţa care se făcea la începutul lucrărilor.

Prima hotărâre a Adunării Constituantei privind principiile aprobate după care urmau să se desfășoare lucrările, a fost la 11 iulie 1990. După un an și ceva se aduc amendamente și se completează cu noi articole, astfel ca Regulamentul Adunării Constituante să se respecte întocmai și lucrările să meargă fără prea mare întârziere:

„Art. 12: Dezbaterea în Adunarea Constituantă a proiectului de Constituţie se face direct pe articole, cu respectarea următoarelor reguli:

– Pentru argumentarea aceluiași amendament formulat de către un grup parlamentar, se acordă cuvântul unei singure persoane. La solicitare, se admite dreptul la replică unui membru al Comisiei de redactare a proiectului de Constituţie.

– Amendamentele privind redactarea textelor se vor prezenta în scris, Comisiei de redactare a proiectului de Constituţie cu cel puţin 48 de ore înainte de ședinţa Adunării Constituante în care se discută articolele respective. După susţinerea acestora de către autori, este obligatorie prezentarea punctului de vedere al Comisiei de redactare a proiectului de Constituţie."

Pe fila, PROIECT, am pus nota din 5 septembrie 1991: „De luat aminte pentru susţinerea amendamentelor Bisericii."

Cu toate aceste modificări, Regulamentul Adunării Constituante era pus la punct și astfel nu se mai lungeau discuţiile și așa interminabile.

Am constatat că opoziţia (unii doar!) tot încerca să găsească un nod în papură pentru a se amâna elaborarea și aprobarea Constituţiei României.

Era deja al doilea an de la evenimentele din 1989 și Ţara era condusă fără o Constituţie democratică, la standarde europene și mondiale. Se avea în vedere faptul că la 1923, Constituţia se elaborase și aprobase în timp record, după cum erau mărturiile, osândindu-se tărăgănarea care dădea dureri de cap.

Antonie Iorgovan și Vasile Gionea, președintele și vicepreședintele Adunării Constituante erau cei care, mereu, cuprinși de responsabilitate și de dorinţa de a se face un lucru bun, grăbeau „mașinăria" legislativă să lucreze non-stop, spre nemulţumirea multora.

De multe ori, ne sfătuiam cum trebuie să se procedeze pentru urgentarea lucrărilor. Eram bucuros să aud despre grija de a se face un lucru temeinic și despre speranţa exprimată că acea lucrare era unică și, de asemenea, cea mai importantă din viaţa lor, unii prieteni considerându-i „părinţii" Constituţiei României! Luna decembrie a anului 1991 avea să fie luna bucuriei și a darului Sfântului Nicolae pentru toţi românii. Dar despre aceasta vom mai scrie când vom ajunge în luna decembrie a anului, respectând cronologia evenimentelor.

Culoare istorico-artistică

Dunărea cea albastră nu i-a despărţit niciodată pe noi, cei de demult – din Dacia Felix – nici pe noi, cei de azi.

Toate neamurile, începând cu cele migratoare și sfârșind cu cele de ocupaţie, unii plecând, iar alţii rămânând, ne-am împăcat întotdeauna, spălându-ne aceeași apă a lui Danubius.

Cu Bulgaria și Serbia istorică, noi am avut cele mai bune legături de-a lungul veacurilor, fiind ca fraţii pentru păstrarea identităţii de neam și credinţă. Ca să amintim doar familia Craioveștilor și marile înrudiri cu familia domnitoare a Basarabilor. Contemporanii și istoricii spuneau adesea că Alexandru Basarab ar fi bunicul Europei, fiindcă era înrudit cu toate casele domnitoare de atunci.

Nu-i de ici, de colea, să ai atâta putere, diplomaţie și întindere în arta de a domni într-un spaţiu uriaș pe care să-l controlezi sau, mai bine zis, să-l ai de prieten.

Legăturile au fost și au rămas concretizate în prietenii de arme împotriva ocupantului, în împărtășiri de bucurii culturale, economice, artistice și, mai ales, de credinţă.

Românii, în decursul istoriei, au ctitorit peste Dunăre, bulgarii și sârbii au ctitorit în Ţara Românească, populaţiile de lângă cele două laturi ale Dunării, găsindu-se ca într-o casă părintească.

Noi nu ne-am declarat dragoste eternă, ci ne-am simţit într-o iubire frăţească de la începuturile noastre!

În acest sens, Radio-Televiziunea Beograd din fosta Iugoslavie, printr-o scrisoare, s-a adresat Părintelui Patriarh Teoctist, cerându-i binecuvântarea, ca echipe ale Televiziunii iugoslave să poată face filmări la anumite biserici și localităţi cu sârbi „pentru a se arăta lumii frumuseţile de ctitorie româno-sârbe.”

În adresă se făcea menţiunea expresă pentru bisericile din Hereşti, Izvoarele, Milești (din jurul Bucureștiului), Albești, Ciochina, Manasia (din jurul Sloboziei), Brâncoveni, Buzescu, Mavrodin (din jurul Alexandriei, Episcopia Argeșului), Clejani (la 40 de km de București), precum și satele: Strâmba de Sus, Pârlita, Tandeul de Jos, Jilava, Andrășești, Epurești, Sârbi, Udeni Sârbesc, Alba Postăvaru, Piteasca, Burdușani, Târgul Bărăști.

Familia Obrenovici ajutase la ctitoria unor biserici, la fel Mișa Anastasievici, un mare bogătaș din secolul XIX, un fel de mecena al sârbilor, bun prieten cu Regele Carol I.

El se află așezat în *biserica din Clejani,* unde trupul lui arată ca moaștele sfinţilor, întreg și de o mare frumuseţe (l-am văzut mai anii trecuţi).

Din istoria vieţii sale, am aflat de marea lui credinţă în Dumnezeu și milostenia mare pe care o făcea celor săraci, indiferent de neam și de religie.

M-am bucurat să fac aceste câteva însemnări despre oamenii lui Dumnezeu, care și-au găsit lucrarea printre români și au rămas pentru totdeauna pe locurile pe care le-au iubit și au lăsat urme sfinte.

Oliver Ivanovski

În vara anului 1991, domnul Vasile Barba de la Universitatea din Freiburg a venit în vizită, făcându-ne o legătură cu Petar (adică Petru) Mitropolitul de Prespa și Bitola din Republica Mecedonia.

Planul marelui profesor Vasile Barba era de a găsi o punte de legătură între România și aromânii din Balcani: Bulgaria, Iugoslavia, Macedonia, Albania și Grecia.

Din câte am auzit, el se ocupa de organizarea congreselor mondiale ale aromânilor de pretutindeni. Mare om, ca statură, dar și mai mare ca spirit. Un moldovean aromân, cum rar mi s-a dat să întâlnesc.

A fost primit de Patriarhul Teoctist în audienţă. A cerut să sprijine Biserica Ortodoxă din Albania, în care se aflau și români, dar mai ales aromâni.

Fără să știu, am aflat mai târziu, a cerut să se aprobe de Sinodul României ca un ierarh al Sfântului Sinod să fie delegat să organizeze biserica martiră a Albaniei până la alegerea unui ierarh autohton ca șef al Bisericii.

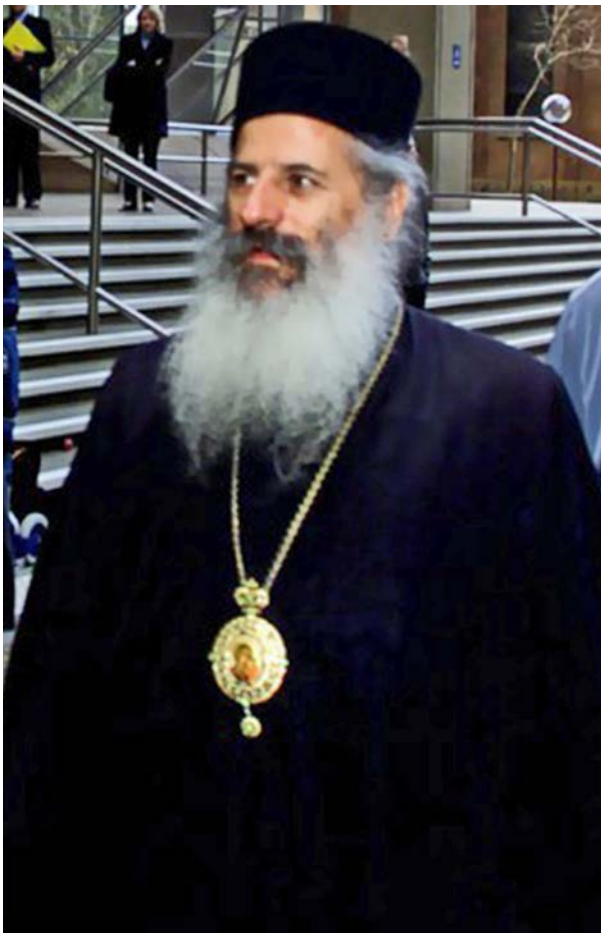

Mitropolitul Petar (Petru)

Teama lor cea mai mare era ca Patriarhia Ecumenică să nu delege pentru aceasta un grec care, spuneau ei, când se vede în Albania, nu mai pleacă și nici nu va promova ierarhi dintre albanezi.

Patriarhul Teoctist nu a fost de acord cu acest plan propus de profesorul Vasile Barba. Ei nu s-au lăsat. O delegaţie din partea Guvernului albanez a solicitat audienţă Patriarhului Teoctist pe aceeași problemă, dar rezultatul a fost același. Nu se dorea din partea Bisericii Ortodoxe Române stricarea relaţiilor bisericești, inter-ortodoxe și așa foarte fragile. Și Patriarhul avea dreptate. Partea română și aromână, în minoritate, doreau acest lucru, dar majoritatea albaneză și o parte greacă erau împotrivă. Ca să faci un fel de pace, mergi pe majoritate democratică.

Personal, nu mă încumetam, mai ales că distanţa România-Albania era de aproape 1.000 de km, pe când distanţa Albania – Grecia era de un metru, fiind graniţe vecine.

Iar acceptarea, dacă Sfântul Sinod era de acord, reprezenta o mare imprudenţă, mai ales că aflasem, între timp, că aromânii din Albania erau divizaţi, ca oriunde în lume. Atenţia lui Vasile Barba era asupra tuturor ţărilor din Balcani cu aromânii răspândiţi peste tot. Privirile și le-a îndreptat asupra Bitolei, pentru că acolo era o comunitate mai mare cu biserică pentru aromâni și spera să se câștige și fostul liceu românesc din Bitola, de pe vremuri.

Pentru acest scop, a luat legătura cu Mitropolitul Petru de Prespa și Bitola pentru a face o vizită în România, ceea ce s-a și întâmplat. A fost o bucurie mare, a vizitat Argeșul și a fost primit în audienţă de Patriarhul Teoctist. Au avut o convorbire prietenească, așa cum procedase și Patriarhul Justinian, când deveniseră autonomi faţă de Biserica Serbiei.

Pentru a se întări relaţiile între cele două Biserici, Patriarhul Teoctist mi-a dat binecuvântarea verbală de a avea grijă să fie promovate aceste legături, cu multă prudenţă.

– Măi Calinic, să ai grijă de ei, să-i încurajezi tu din partea mea. Eu nu pot oficial să mă amestec, pentru că se supără Biserica Sârbă și Greacă. E o poveste mai veche pe care văd că o știi și tu.

– Da, cu Grecia e supărare, pentru că se numește Republica Macedonia. Ei nu acceptă și nu au recunoscut oficial denumirea de Macedonia, crezându-se că se atentează teritorial la Macedonia Eladei.

– Da, măi, așa este. Mai bine se numea altfel, pentru a nu zădări pe greci. Ei sunt foarte sensibili.

– Și apoi, Serbia nu mai recunoaște documentul de autonomie de acum câţiva zeci de ani. S-au trezit că rămâne prea săracă după desprinderile celorlalte state din Iugoslavia.

– Păi, vezi! Acuma ai venit acasă cu problema spinoasă a bieţilor macedoneni. Dar tu, Calinic, să ai grijă, cu înţelepciune. Dacă iese bine, e meritul meu, iar dacă iese anapoda, vei fi pedepsit tu. Ai înţeles cum stă treaba asta?

– Am înţeles și orice pas pe care îl voi face, va avea binecuvântarea Preafericirii Voastre.

Trebuia să ţii cumpăna dreaptă. Am început cu puţin, adică prin acordarea unei burse de studii unui student macedonean, Oliver Ivanoski din Moghila, ţinutul Bitola, fiul duhovnicesc al mitropolitului de Prespa și Bitola.

Am avut mare bucurie să constat că Mitropolitul Petar (Petru) recomandase un student foarte inteligent, care a învăţat limba română în câteva luni și a început facultatea de teologie în forţă, dând toate examenele la zi. Era de o voinţă absolută și cu o mare putere de muncă.

Cât despre bursa oficială aprobată din partea Episcopiei, am hotărât să nu îngreunez finanţele eparhiei și să plătesc personal bursa, din ceea ce primeam ca deputat în Parlamentul României.

Pe adresa trimisă Mitropoliei de Prespa și Bitola, prin care anunţam aprobarea bursei, am notat: „Bursa am plătit-o din contribuţia primită ca deputat în Parlamentul Ţării.” Așa că, ce am luat pe mere, am dat pe pere, vorba românului. Dar Oliver a învăţat serios, și-a dat licenţa și a făcut cursurile de doctorat, obţinând titlul academic de doctor în teologie. Pe deasupra, s-a însurat cu o româncă din Moldova, având prunci sănătoși. Va lucra în cadrul Mitropoliei care îl recomandase la studii în România și va face slujbă în limba armânească la biserica Sfinţii Împăraţi, din Bitola. Este, totuși, un câștig!

Astfel, s-a împlinit și dorinţa aromânilor de a avea slujbă în graiul lor, iar noi ne-am bucurat de acest succes binecuvântat de Dumnezeu.

Argeșul are o bucurie îndreptăţită!

După întoarcerea Mitropolitului Petru în Macedonia, a adresat o scrisoare Patriarhului Teoctist, în luna octombrie 1991, pe care o reproducem aici pentru frumuseţea cuprinsului:

„Preafericirea Voastră, ne-am întors în ţara noastră cu impresii profunde legate de pelerinajele la bisericile din cadrul Episcopiilor Curtea de Argeș, Râmnicu Vâlcea și București și considerăm că ne-am îmbogăţit astfel spiritual. Pe lângă primirea călduroasă și ospitalitatea frăţească și creștinească pe care ne-a făcut-o P.S. Episcop Calinic al Argeșului, o bucurie deosebită și o impresie de neșters ne-a făcut-o primirea și ospitalitatea acordată de Preafericirea Voastră.

Cu o atenţie deosebită am ascultat și acceptat sfaturile și recomandările Voastre asupra pașilor pe care trebuie să-i întreprindă Biserica Ortodoxă a Macedoniei pentru a prezenta o documentaţie mai completă în legătură cu legimitatea sa pe lângă celelalte Biserici locale.

Recomandările și sfaturile Voastre le vom prezenta în faţa Sfântului nostru Sinod și sperăm că ele vor fi examinate cu atenţie și că Bisericile Ortodoxe surori vor fi informate obiectiv asupra poziţiei Bisericii noastre, în special asupra perioadei de autonomie acordată din 1958, în mod canonic, din partea Bisericii Ortodoxe Sârbe. Apreciem și Vă suntem recunoscători pentru dragostea evanghelică. Rugându-Vă să ne pomeniţi în rugăciunile Voastre, rămân al Vostru frate umil în Hristos,

Mitropolit de Prespa și Bitola, Petar."

M-am bucurat enorm că am găsit scrisoarea adresată Patriarhului Teoctist, care mi s-a trimis în copie, la Argeș. O puteţi citi spre bucuria unei stări de frăţie ortodoxă cu Biserica din Republica Macedoniei, fostă în cadrul Patriarhiei Sârbe, care, din păcate, nu își mai recunoaște hotărârea de autonomie, acordată Bisericii macedonene al cărei mitropolit al Vardarului, mă consider și eu, din iubire pentru acești ortodocși, care sunt unici în arealul ortodoxiei mondiale.

Pe parcursul volumelor care vor mai fi scrise, vom mai reveni asupra acestei Biserici dinamice, cum n-am văzut până acuma, având în vedere că este o Biserică mică numericește, dar formidabilă ca structură și dinamică duhovnicească!

Societatea Creștină a Femeilor Ortodoxe Române

Femeia, în istoria omenirii, a purtat trei greutăţi mari pe umerii ei. Acum vorbim despre femei, domnilor bărbaţi!

Care sunt cele trei greutăţi?

Femeia soţie!

Marele și sfântul rol al femeii este să devină soţie fidelă bărbatului ei, cu care s-a căsătorit din dragoste dumnezeiască și nu doar trupească.

– Vezi, măi Costică, ce picior frumos are cadâna asta? zicea un coleg ce-și plimba privirea pe la picioarele fetei.

– Dar tu vezi numai picioarele?

– Păi, uite, ce păr ondulat are și e galben ca lanul de grâu în bătaia soarelui.

– Doar atât vezi?

– Are și ochi frumoși, dar talia le întrece pe toate. E ca o zvârlugă. Am înţeles mai târziu că bietele fete și femei se ostenesc să-și menţină talia și supleţea.

– Bărbaţii, până să vadă și caracterul, și sufletul femeii, o măsoară pe dinafară, i-am spus eu colegului văzător de forme exterioare.

– Lasă ușurel mustrările. Pe cele dinăuntru, le vedem după cum se uită femeia, cum pășește, cum mănâncă, cum se îmbracă și, mai ales, cum vorbește și cum lucrează sau gesticulează.

– Bravo, Gheorghe, acum ai luat-o pe „dinăuntrul", care se reflectă pe „dinafară".

– Exact! Așa ne spune Biblia. Citește cărţile lui Solomon și te vei lămuri cum stau lucrurile. El a putut observa bine comportamentul femeilor, că nu puţine i-au trecut prin viaţă și prin faţă.

– Am spus mereu și repet și acum, că femeia iubește profund: pe Dumnezeu, pe bărbatul ei, pruncii și tot lucrul bun.

– Desigur! Numai că atunci când femeia soţie simte că soţul a pășit greșit, așa, ca din senin, o apucă o gelozie groaznică și apoi, să vezi nenorocirea.

– Dar cu bărbatul nu se întâmplă la fel?, l-am întrebat pe Gheorghe cel însurat cu o ardeleancă strașnică.

– Este gelos și bărbatul, dar asta mai rar, pentru că el este mai încrezător în cinstea femeii, ca întotdeauna, mai ales dacă devine mamă devotată și responsabilă.

– Atunci să abordăm subiectul femeia mamă, a doua mare povară pe viaţa ei de zi cu zi.

– Tu n-ai de unde să știi lucrurile acestea că nu ai familie, fiind călugăr. N-ai avut de lucru! mi-a zis Gheorghe triumfător.

– Știu și eu, că doar am crescut în familie și am avut grijă de fraţii mei mai mici, iar mamei i-am fost primul ajutor în toate lucrările gospodărești. Am avut o mare milă de mama, care făcea toate lucrările, tata fiind plecat tot timpul la lucru prin sat, unde construia case de la temelie până la acoperișul de șiţă.

Un sfert din sat l-a construit tata cu vărul lui, Ion Acatrinei. Erau cei mai buni meșteri, căutaţi de toată lumea. M-a luat și pe mine, mai ales pentru bătut șiţa pe acoperiș. Era o mare bucurie pentru mine.

Mă bucuram când ieșeau rândurile drepte și vedeai cum se împlinește acoperișul casei, spre mulţumirea gospodarului.

– Da! Creșterea copiilor este o datorie sfântă. Nimic mai frumos pe lume. Este greu, dar bucuria este deplină când vezi om nou venind pe lume și te vezi și pe tine cum ai fost de la naștere până la maturitate. Iar grija e pentru amândoi părinţii, nu cum spui tu, că doar mama este cea mai responsabilă și vrednică.

– Oricum, mama rămâne inima pruncului și de la mamă ia toate lucrurile bune, iar de la tata, doar defectele.

– Tu ai meteahna exagerărilor!

– Cam așa! Când am mers prima oară pe picioarele mele, la biserica din satul Cracăul Negru din Munţii Neamţului, părinţii mei, amândoi, mă duceau de mână într-o liniște absolută, pentru că mergeam la Înviere.

Totul era o taină, o bucurie, o minune! De la mama am învăţat numai lucruri bune. De la tata am învăţat să nu înjur și să nu fumez, dar nici să beau sau să umblu noaptea pe drumuri, ori să fur și să spun minciuni, ei zicându-mi:

– Costache, dacă furi și spui minciuni, nu te mai crede nimeni. Ţi-ai pierdut omenia pentru totdeauna. Iar despre lucrul care trebuie făcut, să fie bine făcut, c-apoi te așteaptă barda pe tăietor, ca să ţi se zboare capul de pe umeri. N-am dormit multe nopţi visând, cum îmi zbura capul tăiat!

– A avut puţină trăzneală la cap taică-tu, de te-a speriat în așa hal, a zis Gheorghe, uitându-se lung la mine să vadă dacă nu-i spuneam povești.

Așa că de la femeia soţie și femeia mamă, am ajuns la femeia gospodină, întreita lucrare a acestei zidiri fantastice.

– Nu am probleme. Cornelia mea este cea mai mare gospodină din Ardeal. Să știi! Nu glumesc.

– Știu că-i din neam harnic peste măsură. Așa a fost de tânără, de o hărnicie exemplară.

– Nu am nicio grijă. Ea duce toată casa, slujește și la școală, ca profesoară, suntem în grija ei. Mare boierie pe capul nostru. Ajut și eu când pot, dar nu pot merge în pas cu ea. E mai bucuroasă când nu o ajut. Vrea să facă ea totul. N-am mai văzut așa femeie aprigă, în afară de mama, pe care nu o întrece nimeni.

– Biata mamă! Ea este totul! Ea se mântuiește! Ea mântuiește și lumea, de-a valma cu Dumnezeu. El, în Ceruri și pe Pământ, iar mama în vatra ei, de-a pururi.

Când am văzut că la Sfântul Sinod se pune problema întocmirii Statutului Societăţii Creștine a Femeilor Ortodoxe Române (S.C.F.O.R.) de către Preasfinţitul Casian, gândul m-a dus să scriu câteva rânduri despre femeie, minune a lumii!

Primeam rugămintea Patriarhului Teoctist de a se dispune ca în toate Eparhiile pe care le conducem să dăm îndrumările necesare pentru a se sprijini crearea de filiale locale, eparhiale și protopopești, ale acestei societăţi, în vederea sporirii rolului lor caritativ, misionar și catehetic.

Dacă ne gândim bine, rolurile acestea le-au avut dintru începuturi, numai că acum s-a gândit făurirea unei Societăţi feminine pentru a încuraja, dar mai mult pentru a recunoaște rolul unic al femeii de pretutindeni și, mai ales, al femeilor române!

Societate-nesocietate, doamnele române și-au făcut și își fac datoria lor de veacuri, fără să ne oprim la ocărârea excepţiilor, care sunt accidente de care să ne ferim cu mare grijă!

Noi, la Argeș, n-am făcut nicio soţietate feminină pentru că argeșencele și muscelencele lucrează în iureș, ca într-o societate de mult înființată!

A doua mineriadă

Nu am putut să înţeleg dedesubturile apariţiei minerilor la București, nici în runda a doua. L-am întrebat pe Petre Roman care a fost, de fapt, adevărata cauză. Mi-a dat îndrumarea de a citi cartea, în care arăta cum au stat lucrurile. Drept să spun, n-am citit până acum mărturiile sale, ca să rămân independent de orice influenţă, adevăr sau neadevăr, scris de unii și alţii, deși Petre Roman dă de înţeles că, atunci când grăiești cu el, spune numai adevărul, fără înfloriturilirice! Cel care mă ţinea la curent cu mersul lucrurilor, pe lumină și nocturn, era Ioan Alexandru, colegul meu de Parlament. Nu am știut nimic până în ziua în care minerii cu răngi se auzeau venind spre Dealul Patriarhiei, ca să snopească în bătăi Parlamentul, după ce fugăriseră Guvernul, ca apoi să se oprească la Cotroceni, de unde să alunge pe Ion Iliescu și să aducă pe Regele Mihai.

Eram adunaţi la ședinţă în rotonda Parlamentului. Deodată, l-am auzit pe Ioan Alexandru:

– Moșule, hai să fugim de aici că vin minerii acuș și va fi vai de capul nostru, mi-a zis precipitat.

– De unde știi că vin aici?

– Am fost astă noapte la ei, unde este cartierul lor general și am vorbit cu capii lor. Vor fi aici spre amiază.

Ușile Camerei Deputaţilor fuseseră blocate, ca nimeni să nu mai intre dinafară. Ioan Alexandru m-a chemat să merg cu el. Ne-am oprit în biroul ţărăniștilor, al partidului din care făcea parte. Când a deschis ușa, cei de acolo se bucurau privind fumul de prin Piaţa Universităţii. Când ne-au văzut, au pălit, fiecare căutându-și un scaun ca să stea.

Când a văzut asta, Ioan Alexandru a închis repede ușa și mi-a spus să ieșim din clădire.

– Nu este vreo ieșire pe la subsol? l-am întrebat eu.

– Nu știu, dar mergem la ușile de intrare și trebuie să ne lase să ieșim. Ușierii înarmaţi, pentru că toată clădirea era înconjurată de organele de ordine, nu ne-au lăsat să ieșim spunând că nu vom fi în siguranţă și ne-au sfătuit să ne baricadăm pentru a rezista în faţa bâtelor și a răngilor de fier.

– Vezi, Ioane, ce înseamnă să te amesteci în politică? Iorga s-a amestecat și a sfârșit-o prost. Tu ești un scriitor cu renume și nu era cazul să te amesteci în aceste treburi social-politice. Ce ar spune Iisus despre asta?

Când a auzit mustrarea fulgerătoare, a trântit o dată geanta plină cu actele care s-au împrăștiat pe jos, crăpând geanta în două. I-am spus hotărât:

– Nu pleci nicăieri, adică nu fugi! Stai și așteaptă minerii ca să-i potolești să nu facă omor pe aici.

– Merg cu tine la Palatul Patriarhal!

– Nu mergi la niciun palat. Ieși în întâmpinarea minerilor, că te cunosc de astă noapte, când ai fost la ei, după cum ai spus. Răspunzi dacă este măcel aici, pe Dealul Patriarhiei.

Poetul Ioan Alexandru

L-am lăsat să-și strângă hârtiile de pe jos și am plecat la Palatul Patriarhal ca să încurajez pe Teoctist, care avea o mare spaimă din cauza venirii pe Dealul Patriarhiei a minerilor puși pe „orânduială democratică". Când m-a văzut, Patriarhul s-a bucurat.

– Bine că ai venit, măi Calinic, ca să fim aici împreună, în aceste momente de primejdie. Nu te arăta cumva, ca să te vadă cineva, că s-ar putea să te atace, ca să te saturi de deputăţie.

Deja Dealul fusese umplut până la refuz. Minerii s-au împrăștiat peste tot, prin grădinile Palatului, iar un grup cerea apă de la bucătăria Palatului.

– Ia să cerem apă de la bucătăria lui Iliescu. Aici este Cotroceni, ortace?

– Nu, acolo mergem după ce dăm jos Parlamentul.

Când am auzit povestea asta, le-am sfătuit pe maicile de la bucătărie să le dea apă, totul din cămară, ca să nu vandalizeze palatul.

– No, mă, aici sunt călugăriţe. Nu-i bucătăria lui Ion Iliescu. Este a patriarhului. Nu vezi că sunt călugăriţe?

M-am urcat la etaj, pentru a vedea ce se întâmplă în faţa palatului. Pe hol, l-am întâlnit din nou pe Teoctist, de data asta alb la față și tremurând, de n-a mai putut scoate un cuvânt, mai ales că strigătele minerilor de „jos" se auzeau până departe. Călugăriţele, foarte curioase

și ele de desfășurarea evenimentelor, se tot uitau, mișcând perdelele de la ferestre.

– Nu umblaţi la perdele că năvălesc minerii înlăuntru, crezând că și aici sunt deputaţi. Nu s-au mai mișcat din loc atunci, dar una câte una au dispărut.

Peste tot, scările și pridvoarele palatului patriarhal din faţă, dar și prin spatele palatului, erau înțesate de mineri.

M-am dus la Patriarhul Teoctist, în sufragerie, ca să-l încurajez. M-a întrebat:

– Pe unde sunt acum minerii, Calinic?

– Pe la „Doamne strigat-am", că a început vecernia, minerii strigând din răsputeri „Jos Parlamentul".

– Ţie îţi arde de glume, Calinic? Nu știi că-i periculos. Du-te și vezi ce se mai întâmplă.

Am auzit cum se striga că nu au drepturi salariale și alte revendicări. S-a făcut o delegaţie care să discute cu conducerea Parlamentului și lucrurile s-au mai liniștit puţin, dar negocierile au durat ceva timp.

Când m-am dus la Patriarh, a întrebat nerăbdător:

– Dar acum, ce este? Că nu se mai strigă.

– Acum s-a ajuns la „Lumină lină" în cadrul vecerniei, pentru că o delegaţie a minerilor negociază cu o delegaţie a Parlamentului.

– Iar te ţii de șotii? Aiasta nu se poate, Calinic. Tu nu vezi cât este de grav? Știam eu că e grav, dar de frică, ce să mai zic și eu? Curaj, găină, că te tai!

– Ia mai du-te și vezi ce se mai întâmplă?

Uitându-mă pe fereastră, am văzut cum începeau să se rărească rândurile, iar minerii coborau Dealul Patriarhiei, grupuri-grupuri.

Când m-am întors să-i spun bietului Teoctist că era pe sfârșite escapada de pe Dealul Îmblânzirii, își făcea cruci cu nemiluita, mulţumind lui Dumnezeu și spunându-mi, că primise un telefon liniștitor.

– Acum, Preafericite Părinte Patriarh, s-a ajuns pe la „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne", de la finele vecerniei.

– Vezi, tot de haz te ţii, dacă ai fugit din clădirea Parlamentului. Acolo a fost grav. Bine că ai plecat. Poate luai o rangă peste cap, așa cum ești tu, lung.

Am aflat după aceea că Ioan Alexandru ieșise în calea minerilor, strigând să fie în pace, iar în rotonda Parlamentului, Ion Raţiu le spusese să meargă la Cotroceni, la Ion Iliescu, pentru drepturi. Ioan Alexandru îi tot binecuvânta cu Crucea, îndemnându-i la pace.

Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, a stat drept. în picioare și când un miner l-a amenințat cu ranga, el a zis, stând nemișcat:

– Lovește! Dacă asta-ţi este voia! Alţi mineri se interesau care erau F.S.N.-iști ca să-i altoiască, după cum ziceau unii, care tremurau încă de frica invaziei minerilor din Valea Jiului.

De atunci, Crucea pe care o purtase Ioan Alexandru a fost pusă pe perete, la tribuna Parlamentului.

La întâlnirea cu Ioan Alexandru, urechile mi-au auzit:

– Ai fost un laș! Ai fugit și m-ai lăsat singur în fața minerilor.

– Așa este! N-am fost laș, ci mi-a fost frică.

– Tot acolo-i! Ce mi-i una, ce mi-i alta.

– Bravo ţie, pentru vitejie!

– Da, am salvat Parlamentul. S-au speriat de Cruce. Vezi, Crucea este făcătoare de minuni!

Deputaţii apreciau curajul lui Ioan Alexandru, iar el era bucuros de izbândă.

Guvernanţii au luat-o pe unde au putut. Unii au pornit spre Argeș. În curtea mănăstirii, au intrat câţiva să-mi ceară sfatul, ce să facă și unde să se ducă pentru că se temeau să nu vină minerii după ei. I-am îndemnat să meargă spre Transfăgărășan, că e mai sigur, iar la mănăstire poate fi nepotrivit, ca să nu vină, cumva, minerii, care băgaseră lumea în sperieţi.

Bucureștenii erau înspăimântaţi de mineriada care-i speriase și în 13-15 iunie 1990, iar noi, nu mai puţin, această stare generală, transmiţându-se de la om la om.

După căderea Guvernului Petre Roman, urmașul său pentru mai mulţi ani a fost desemnat Teodor Stolojan, care și-a format un nou Guvern, ca să continue reformele începute, dar sub o altă ascultare. Iar Parlamentul României și-a început lucrările, zorind acţiunile pentru terminarea și aprobarea Constituţiei României.

China cea prietenă

Printre multele delegaţii pe care am avut prilejul să le primesc la Căldărușani, Sinaia, Cernica, Argeș, la nivelul cel mai înalt a fost delegaţia din China, condusă de ambasadorul Wang Jinping, ambasadorul Extraordinar și Plenipotenţiar al Chinei în România.

În timpul vizitelor, am avut ocazia să aud lucruri extraordinare și, mai ales, mărturisirea delegaţiei despre prietenia dintre China și România. Deși delegaţia era la nivel politic, știa istoria diplomatică de secole și își amintea de rolul lui Nicolae Milescu în diplomaţia din trecut.

Ceea ce m-a impresionat atât de mult, era sobrietatea lor în îmbrăcăminte, modestia protocolară și, mai ales, sufletul deschis și sinceritarea curată ca roua dimineţii.

N-am auzit niciodată, la nicio delegaţie, mărturisirea prieteniei pe care China o poartă României, dintotdeauna fiind solidară, mai ales în momentele cele mai grele.

Pentru mine, aceste mărturisiri erau inedite și de o mare bucurie. Puteau să nu o spună. Nu aveau niciun interes imediat și nici mai îndepărtat, dar gândul meu era la venirea câtorva milioane de chinezi în România, să ne înveţe cultura orezului cât smochina și creșterea bumbacului, ca să nu ne mai îmbrăcăm în plastic. Cel care mi-a vorbit la superlativ despre poporul chinez a fost Ioan Alexandru, care stătuse o vreme în China. Mi-a povestit despre cultura și progresul economic, fascinant! La 30 septembrie 1991, ambasadorul Chinei la București m-a invitat la o recepţie, cu ocazia celei de-a 42-a aniversări a proclamării Republicii Populare Chineze, drept bucurie pentru primirea oficială de la Curtea de Argeș.

Reflectarea drepturilor omului

În toate convorbirile avute în întrunirile oficiale din România și în vizitele din străinătate, când era vorba de drepturile omului, nimeni nu vorbea sau se fereau anume, de a pune și problema îndatoririlor omului.

Cum n-ar sta în balanţă dreaptă, sintagma: Drepturile și îndatoririle omului?

Dacă se bătea lumea în piept, doar cu drepturile omului, atunci, nevăzut, omului, oricare ar fi el pe mapamond, încep să-i crească niște corniţe foarte solide, că, dragă Doamne! are numai și numai drepturi.

Mi-a fost foarte greu să lămuresc un demnitar venit din lume la București, într-un dialog la Parlament despre drepturile omului, nu atât din România, care e în primăvara democraţiei, ci despre drepturile tuturor oamenilor de pe faţa Pământului.

La argumentarea noastră, cea din Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Minorităţi, demnitarul a spus:

– Drepturile omului sunt sfinte, iar îndatoririle omului sunt o consecinţă firească ce decurge din drepturi.

– Bine, dar omul nu știe de la început aceasta. Mai întâi să fie îndatoririle omului, din care, în mod firesc, decurg și drepturile omului. Cum ar fi: ai îndatorirea să muncești ca să ai dreptul la răsplată. Adică ai îndatorirea să faci fântână, c'apoi să ai dreptul să bei apă, argumentam noi boierului venit din altă lume să ne spună cum stătea treaba cu drepturile omului, dar care nu îngăduia nicio vorbă despre îndatoririle omului.

Era greu să se înţeleagă ce înseamnă: *do ut des*, dă ca să primești și dăruind vei dobândi!

Tocmai despre acestea vorbeam în ziua de 21 octombrie 1991, ora 10.00, la Senat, sala mare, în audienţă cu Iosef Voyane (Drepturile Omului, O.N.U.).

Tema discuţiilor a fost asupra reflectării Drepturilor Omului în noua legislaţie a României, după „înlăturarea regimului comunist și a dictaturii ceaușiste prin revoluţia populară din decembrie 1989, care a deschis un nou context de constituire a statului de drept democratic și a economiei de piaţă. Prin eliminarea normelor nedemocratice, a șabloanelor ideologice și a structurilor birocratice, s-au pus premisele exercitării responsabile a drepturilor politice și economice, a iniţiativei și libertăţii personale."

„Evenimentul cel mai semnificativ, pe plan politic, ce a avut loc în timpul care s-a scurs de la revoluţie este furnizat, fără îndoială, de alegerile libere de la 20 mai 1990. Prin acestea, s-au pus bazele unor instituţii democratice, cu puteri separate ca: Parlamentul, Președinţia, Guvernul, Justiţia și s-au confirmat prin vot popular, forţele și personalităţile politice, atât cele care participă la aceste structuri, cât și cele care au rămas în afară sau opoziţie."

Era o prezentare a Comisiei de politică externă și pentru drepturile fundamentale ale omului și cetăţeanului, din Senatul României, care continua: „Din luna mai 1990 până în octombrie 1991, Parlamentul României desfășurând un real tur de forţă, a analizat, discutat

și adoptat circa 150 de legi, iar alte 18 proiecte au fost analizate în comisiile parlamentare, puse în discuţia camerelor, apoi au fost retrase sau respinse și înapoiate iniţiatorului care, de obicei, a fost Guvernul. De asemenea, existau în lucru la comisiile parlamentare peste 100 de proiecte și iniţiative legislative care vor lărgi și aprofunda formele de manifestare ale drepturilor fundamentale ale omului și cetăţeanului."

M-am bucurat să arăt aici munca dintr-un an și ceva a Parlamentului României, care se desfășurase într-un „real tur de forţă", lucrându-se nu doar 8 ore pe zi, ci uneori 14 ore, până în adânc de noapte.

Atunci nu era „boieria" de azi. Guvernul aducea pachete de legi pentru a fi aprobate urgent de Parlament, pentru a nu se conduce ţara prin ordonanţe de Guvern, care să amestece puterile în Stat, în loc să le separe, cum cerea legea.

La ședinţă a sosit și Răducanu, deputat în Partidul Romilor. S-au analizat drepturile omului reflectate deja în Constituţia care se construia pentru votare.

Problema cea mai arzătoare, la ordinea zilei, era cea a minorităţilor din România, dar majoritară în Covasna și Harghita, unde se dorea să fie folosită limba ambilor habitanţi, iar unde nu se știa limba română, să se folosească interpreţi plătiţi de stat. Ionel Oancea, Președintele Comisiei pentru Drepturile Omului, Culte și Minorităţi, a dat explicaţiuni pentru că era din zonă și știa de la faţa locului cum stăteau lucrurile.

S-a propus ca, inopinat, să se meargă la faţa locului și să se vadă – concret – cum se făcea judecata dreaptă sau doar un simulacru de judecată și, mai ales, în ce limbă.

De o mie de ani sunt mereu nemulţumiri, deși minorităţile au avut, uneori, drepturi mai mari ca majoritarii, după cum se spune pe de-a rândul.

Dar cine ne mai poate mulţumi?

De-a-ndărătelea cu economia românească

Luna noiembrie a anului 1991 avea să aducă ploaie, frig, dar și spaime și înfricoșări pentru Guvernul și Parlamentul României. În ziua de 11 noiembrie, ascultam un raport „cu privire la decizia Guvernului de aplicare imediată a unificării cursurilor de schimb și a extinderii convertibilităţii interne pentru toate operaţiunile interne."

Situaţia economico-financiară, după un an de democraţie românească, se arăta în statistici, grav afectată. Factorii determinanţi: lipsa de energie (ţiţei, gaze naturale, cărbuni, iar de aici, motorină, păcură, energie electrică) resimţită în mod direct de populaţie, agenţi economici și instituţiile publice de învăţământ, sănătate, cultură și de administraţie. Energia necesară Ţării se asigura în proporţie de 60% din import și 40% din producţia internă.

Diferenţa dintre stocurile de anul trecut (31.10.1990 – 31.10.1991) era mare, dar ceea ce îngrijora era volumul de apă în lacurile hidrocentralelor în scădere de aproape cinci ori, adică: 353 în anul 1990 și 75 în anul 1991.

Cauzele lipsei de energie pentru iarnă erau:

– deficitul de resurse valutare generat de export;

– posibilităţi extrem de reduse ale sistemului bancar de a mobiliza resurse valutare (prin credite externe);

– reducerea drastică a comerţului exterior între ţările membre ale fostului C.A.E.R. și prin diminuarea cantităţilor de energie importată;

– lipsa de perspectivă imediată pentru realizarea creanţelor externe ale României în relaţia cu Irak-ul și alte ţări, e vorba de datoria altora către România.

Ion Raţiu, superbul parlamentar, de o inocenţă proverbială, s-a apropiat de microfon și a glăsuit:

– Sistemul energetic e în pericol! Avem nevoie de 400.000 tone de păcură. Motorină avem 20.000 tone și din necesarul de 700 milioane tone de cărbune, avem doar pe jumătate.

– Deci, ca urmare, ţi se va tăia lumina, a strigat un deputat din spatele meu.

Ion Raţiu s-a făcut că nu aude replicile deputăţești și a continuat cu ton înalt:

– Vin sau nu vin capitalurile străine?

– Vin minerii! au hăulit deputaţii cu umor.

– Am observat eu, personal, a zis Raţiu Papillon.

– Ei, lasă, au răspuns vârtos deputaţii.

Ca din senin și nu știu în ce context, s-a auzit din spatele sălii:

– Oul sau găina? Ce a apărut întâi?

– Cocoșul, a zis Calinic, trezindu-se în dialog.

Cea de a doua mineriadă, din septembrie 1991, a dus la discreditarea totală a României în faţa Europei și a lumii întregi. Credibilitatea spulberată a făcut să se îndepărteze încrederea ţărilor și a forurilor internaţionale care ar fi putut ajuta în asemenea situaţii critice și de limită.

Și prin alte „lumi”

Parlamentul României era de un colorit admirabil! Ca o câmpie cu flori! Scriitori, poeţi, ingineri, arhitecţi, medici, filosofi, juriști, economiști, profesori, învăţători, politicieni de toată mâna, chimiști, geografi, sportivi, zidari, preoţi, arhimandriţi, episcopi, directori, miniștri, cântăreţi de muzică populară, maeștri în pictură și câţi alţii, o adevărată grădină pastelată.

În pauzele scurte, de altfel, ne grupam și povesteam, fiecare scoţând din traistă câte ceva, dinainte pregătit, ca să ne facem o bucurie minţii și inimii.

– Iată, acum să vedem cum se numea Biblioteca lui Ramses al II-lea?

– Cum se numea? a sărit cu glas înalt Dumitru Pâslaru, un deputat model ca pregătire intelectuală, așezare morală și delicateţe rar întâlnită.

– „Casa în care se vindecă sufletul!”

Și apoi am început să citesc anumite însemnări:

„S-au înjosit prin mii de fapte rușinoase, până să ajungă la culmea onorurilor”, Seneca.

– Vă referiţi la unii dintre noi, s-a grăbit un deputat să întrerupă cititul meu ritos, ca să se audă.

– Citiţi mai departe. Fiecare deputat cu musca pe căciula lui, nu?

„Să nu-i privești cu ochi răi, aceste avantaje se cuceresc cu cheltuieli mari”, Cicero.

– Părinte Calinic, dar citește și altceva, lasă, că ajunge cu Seneca ăsta. Să se mai odihnească.

– Te arde la inimă că ai plătit ca să fii pus pe listă la alegeri, cumva? s-a răstit cu glas piţigăiat un confrate deputat.

„O, timpuri fericite – sub domnia lui Traian – când lumea nu asculta decât de legi, când puteai să gândești liber și să spui liber ceea ce gândești, când vedeai toate inimile zburând direct către cârmuitori, când simpla lui prezenţă constituia o binefacere”, Tacitus.

– Degeaba gândești liber, dacă gândești prost, am auzit pe cineva în spatele meu, iar ceilalţi se prăpădeau de râs.

– Ceva mai liric părinte, că ne doare capul.

„Oh! Vechiturile! Scrisori vechi, haine vechi, obiecte vechi, de care nu vrei să te descotorosești. Ce bine a înţeles natura că, în fiecare an, trebuie să se schimbe de frunze, de flori, de fructe și de legume și să facă bălegar din amintirile de anul trecut”, I. Renard.

– Și de anul ăsta, că anul trecut mineriada a snopit în bătăi pe bucureșteni, iar anul ăsta a dat jos Guvernul Roman. Astea-s vechituri, fraţilor? a strigat cineva ofticat, părăsind sala.

– Păi, lirică ai vrut, elegiacă ai auzit! a răspuns altul, mucalit, râzând cu gura până la urechi.

– Ziceţi una cu umor părinte, nu vezi că se supără lumea?

„Te cunoști cu partenerul trei săptămâni. Te iubești trei luni. Te cerţi trei ani, îl tolerezi 30, iar copiii o iau de la început”, H. Taine.

– Aoleu, părinte Calinic, dar de unde ai scos-o pe asta?

– Dar una financiară, că tot suntem calici de finanţe, nu ai pe acolo?

„Nu te poţi bizui pe Ludovici și Napoleoni, dar când Ludovicii și Napoleonii sunt în chip de efigie și bătuţi în aur, atunci te poţi bizui pe ei oricând și în orice împrejurare”, Talleyrand.

– Ptiu, dar mare dreptate are! Al dracului a mai fost nenorocitul! a glăsuit un deputat cu voce răgușită.

– Dar despre Buda poţi să ne spui ceva?

– Spune Buda despre cele zece păcate, care zbuciumă lumea și chiar pe deputaţi:

Trei trupești: desfrâul, furtul și uciderea. Patru verbale: vorba vicleană, clevetirea, minciuna și lingușirea. Trei spirituale: invidia, mânia, înșelăciunea.

– Dar una de Pastorel Teodoreanu, cum ar suna?

–Aici zace Pastorel/Suflet bun și spirit fin/ Dacă treceţi pe la el/ Nu-l treziţi, că cere vin.

– Păi, că tot sunteţi „popă”, una așa... mai funebră știţi?

–Aici doarme faimosul cardinal, care a făcut mai mult rău decât bine. Binele l-a făcut rău, iar răul l-a făcut bine, Epitaful lui Richelieu.

– Dar una duhovnicească, n-ar merge Părinte Calinic? a zis sfios, ca de obicei, Dumitru Pâslaru, colegul meu, care mi-a fost exact ca un înger păzitor pe tot timpul deputăţiei.

–În orice casă ca lumea, uşile se deschid în interior. În afară, se deschid uşile spre zarvă!

Dar cele mai hazlii erau clipele petrecute în prezenţa superbului profesor universitar Ştefan Cazimir!

Theodor Stolojan

După ce a fost desemnat și aprobat de Parlament ca Prim-Ministru, s-a apucat foarte serios de treabă. Ceea ce transmitea acest om deosebit erau: sobrietatea în gândire și lucrare, modestia și bunăcuviinţa, precum și competenţa în domeniu.

Slujirea în fruntea unui Guvern de tehnocraţi, cum se spunea și se dorea, a început-o când în natură se arăta toamna spre iarnă, cu greutăţile enorme în a gospodări Ţara.

În Parlament, se pronunţa fără menajamente, mai ales atunci când era întrerupt. Îl auzeai, prompt, zicând, pe scurt:

– Judecăţi viciate!

Când era din nou întrerupt, era mai „explicit”:

– Mocirlă totală!

Vorbea despre economie: contabilitatea veniturilor și cheltuielilor; obligaţia să se asigure respectarea normelor contabile, păstrarea și controlul datelor înregistrate în contabilitate; înregistrarea bunurilor mobile și imobile la valoarea de achiziţie, de producţie, de întrebuinţare sau la preţul pieţei, după caz, respectându-se Legea Contabilităţii.

Pe filele materialului de lucru dat de Parlament, am notat ca, de obicei, la 11 noiembrie 1991: „Bietul Stolojan, tușește la microfon. N-are căldură la bloc, de unde nu s-a mutat, fiind Prim-Ministru. Dacă bate vântul puţin, trebuie să se apuce de microfon ca să nu-l ia furtuna. Dar e dulce și modest și curat la inimă. Cred că e iubit de Dumnezeu și a ieșit la timp de sub molozul economic al României.”

Printre tușiri și strănuturi, Primul-Ministru Theodor Stolojan, în notă mai optimistă, adauga:

– Resurse energetice neutilizate există, iar populaţia trebuie să facă un efort de înţelegere și economie. Cursul interbancar: 1 dolar – un prânz; 1-2 dolari găzduire pe o noapte. Strănutând și tușind din toţi bojocii „profeţea”:

– Peste o lună, se va prăbuși tot sistemul energetic naţional. Catastrofă naţională! Împrumut urgent de electricitate, motorină, păcură, a strigat un senator (Dedu din Mehedinţi)!

Iar alt senator l-a ajutat:

– Așa să fie oare? Doamne ferește! Să nu fie!

Prima întâlnire cu premierul Theodor Stolojan am avut-o când a făcut o vizită prin Argeș. Fiind într-o ședinţă de lucru în Palatul Episcopal, uşile s-au deschis și în fruntea mai multor guvernanţi a păşit în sală.

Theodor Stolojan

– Așa, pe neanunţate, domnule Prim-Ministru?

– Trecând prin Argeș, am vrut să vin să salut pe episcopul locului, că așa e normal.

M-am bucurat de nonșalanţa premierului, sincer și lesne abordabil. Am vorbit despre economie și alte probleme pe care le aveam de rezolvat, după care a vizitat palatul și biserica de lemn din parc.

– Să rămânem doar noi doi, aici, în biserică, pentru spovedanie! S-a uitat la mine surprins. Însoţitorii au ieșit afară.

– Vă rugăm să găsiţi posibilităţile și să aveţi bunăvoinţa ca întreg personalul bisericesc al tuturor cultelor din România să fie salarizat integral din bugetul de Stat.

Fără să spună nimic, a scos calculatorul din buzunar și mi-a zis scurt:

– Din ce resurse putem face asta? Să căutăm resursele financiare, că nu avem un sac mare de la Dumnezeu, care nu se mai termină, din care să luăm salarii.

– Poate că se găsește vreo posibilitate, am adăugat eu, cu speranţa că știa dânsul mai bine ca mine.

– Sunt de acord cu salarizarea solicitată. Dar, până atunci, să ne comunicaţi sursele și resursele disponibile.

– Ar fi niște taxe, atunci când se eliberează actele de naștere, botez, cununie și înmormântare, impozite care se plătesc Statului de către clerul Bisericii.

– Dar de taxă pe epitrahil aţi auzit, părinte Calinic?

– Când eram copil, am auzit cum agentul fiscal comunal urmărea pe popa Savin de la Cracăul Negru. Făcuse o slujbă, după care a fost pârât că n-a plătit impozit, de către un creștin binevoitor, iar popa se ascundea, că agentul intra în casă ca să-i ia zălog din lucruri, până achită taxa pe slujba făcută.

– Ei, vedeţi, lucrurile trebuie studiate, lămurite și întocmită o Lege a salarizării clerului din România, de care să fie mulţumiţi toţi.

Sfios, sfios, dar tăios pe probleme economico-financiare, iar atunci când în dialog scotea rapid calculatorul din buzunarul stâng de la veston, trebuia să ai soluţii, ca să nu-și piardă vremea cu povești, iar tu să rămâi cu buza umflată.

Dumitru Pâslaru

Noi, argeșenii, deputaţi aleși, prin sufragiu popular, liber, secret, nominal, pe listă, stăteam grupaţi ca la școală, grădiniţă am voit să spun. Era o ipostază nouă, de care, unii, mai mucaliţi, ne amuzam. Eu numeam Parlamentul: „Grădiniţa de copii parlamentari" de pe Dealul Patriarhiei Române.

Toţi „pruncii" deputaţi, mai ales argeșeni, erau de o cuminţenie rară și de un comportament aristocratic, rar întâlnit. Eram bucuros pentru ei și mă străduiam să nu ies din acea notă distinctă și pilduitoare.

Pe tot parcursul deputăţiei, n-a fost nicio mustrare, nicio indisciplină, nicio ispravă gălăgioasă și nicio îmbulzire la microfoanele Parlamentului pentru ocări, obrăznicii sau glume.

Singurul mustrat de către Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, a fost Calinic Argeșeanul, care lipsise motivat, atunci când fusese alegerea ca episcop titular al Episcopiei Argeșului.

În rândul nostru deputăţesc, în scaune pitice și incomode ca la grădiniţă, spre partea de dincolo de jumătate a rotondei, a mai fost un loc și pentru deputatul din Râmnicu Sărat, Dumitru Pâslaru.

Fără să ne complimentăm vreodată, ne-am îngăduit de la început, de parcă ne-am fi știut de când lumea, el fiind acela care mă întrecea în toate cele bune și frumoase.

De o modestie rară și cu o cultură întinsă, niciodată nu se amesteca în vreo vorbă. Doar atunci când se întrecea măsura, intervenea, dar tot cu aceeași manieră și fineţe, mai rare la bărbaţi. Îmi amintea de unii profesori pe care îi avusesem și despre care am scris cu multă dragoste, ei fiind reperul nostru în viaţă.

Deputatul Dumitru Pâslaru îmi vorbea despre familia lui și de soţia grijulie pentru viaţa pe care o avea ca deputat în Parlamentul României.

Când veneau posturile din calendarul nostru ortodox român, colegul meu, pașnic ca un înger, era foarte grijuliu să ţină post cu toată stricteţea.

Într-o zi, l-am auzit:

– Preasfinţite Calinic, spuneţi-mi câteva poveţe pentru că iată, peste câteva zile vine Postul Crăciunului și aș vrea să-l ţin, așa cum ţin părinţii și familia mea, de când ne știm.

– Uite, frate Dumitre, acum îţi fac un „plan" pentru postire, foarte scurt și lămuritor:

Posturi:

După asprime:

– Ajunare sau Post Negru: nu se consumă nimic;

– Post obișnuit: nu se consumă nimic de dulce;

– Post ușor: când este dezlegare la pește, vin și untdelemn.

După durată:

– De o zi: Miercuri – Iisus a fost vândut; Vineri – Iisus a fost răstignit;

– De mai multe zile: Postul Paștelui, 7 săptămâni, cel mai aspru post; Postul Sfinţilor Apostoli: de la câteva zile la două săptămâni; Postul Adormirii Maicii Domnului: 1-14 august; Postul Nașterii Domnului: 15 noiembrie – 24 decembrie.

Sfaturile Sfântului Vasile cel Mare despre Post:

– Fă stomacul mic: să ne hrănim cumpătat!

– Limba tăcută: tăcerea frige pielea!

– Să ne păstrăm mintea curată!

– Inima blândă și smerită!

Iată postul! I-am desenat colegului meu, minunată zidire, trei porumbei pe aripele cărora am scris: rugăciune, post și milostenie!

– Cum s-ar zice, așa zburăm spre Dumnezeu?, se bucura Dumitru Pâslaru ca un prunc nevinovat.

– Din programul de postire, tu, deja, în majoritatea punctelor ești ca și împlinit. Mai trebuie ca bucatele să fie de post. Iar ca drumari și parlamentari, nu prea se poate posti. Avem slobozenie: baba călătoare și parlamentară, n-are sărbătoare.

– Da, dar eu voi posti tot postul. I-am spus soţiei și ea a fost de acord să fim în același program alimentar, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Mă uitam la el și nu-mi venea a crede. Îl socoteam înaintea mea cu gândirea și hotărârea. Era deja un model pentru mine și mă bucuram așa de mult!

Cred că era singurul din Parlamentul României!

Într-o zi, l-am auzit confesându-se:

– Mă simt așa de bine în post! Fac și rugăciuni, dând pomană la cei săraci.

– Dar cu mâncarea cum procedezi? Îţi faci tu singur? Te pricepi la bucătărie?

– Mă pricep din pruncie, dar soţia îmi pregătește o oală mare de lut cu sarmale și o iau la București, o pun în frigider și am întreaga săptămână. Ce bunătate de mâncare! Mă simt așa de ușor și sănătos. Carnea, oricât de bună se pare, este toxică și greoaie.

– Tot sarmale mănânci mereu?

– Nu! În cealaltă săptămână mi se pregătește o oală la cuptor, cu fasole boabe. Ce bunătate, Doamne! Să tot postești și lui Dumnezeu să mulţumești!

Cred că și Dumnezeu se veselește, având în grădina Lui așa copii minunaţi!

Pentru mine, Dumitru Pâslaru, a rămas ca un înger printre oameni! Cred că el mă va judeca la sfârșitul veacurilor!

Slatina Muscelului

Comuna Nucșoara, cu biserica numită de oamenii cei care iubesc frumosul „Perla Râului Doamnei”, avea în componenţa ei mai multe sate: Slatina, Sboghiţești și cătunul Secături, toate pe o arie de zeci de km pătraţi, și geografic-rutier la distanţe de parohia matcă de câţiva kilometri buni.

Creștinii evlavioși urcau și coborau mereu la slujbele religioase, iar cei bătrâni se mulţumeau cu aghiasma și anafora, aduse de cei din casă, mai buni la drum anevoios.

Dorinţa lor de mai multă vreme era ca fiecare sătișor să-și aibă biserica și cimitirul aproape, cei din Slatina construindu-și un paraclis și un cimitir de ceva vreme. Drumul spre Nucșoara era mai îndepărtat și mult accidentat, iarna fiind greu de mers cu piciorul, pe de-a dreptul la biserica de acolo.

Cu toate acestea, după cum mărturisea preotul Ion Oprescu, creștinii din Slatina erau plini de râvnă: „Aflându-se la 3 km de Nucșoara, sătenii participau cel mai frecvent la slujbele de la biserica din Nucșoara, cu toate că drumul lor era numai prin pădure. În noaptea de Crăciun, la Denii și la Sfânta Înviere, erau primii, neţinând seama de întuneric, zăpadă sau ploi. Era dreptul lor justificat de a avea o biserică în sat, pentru a se bucura de toate sărbătorile și nevoile lor spirituale.”

Cel care a dorit în repetate rânduri să fie preot în Nucșoara, acum consilier eparhial, Ion Grigorescu, a fost pentru mine de mare folos la începerea demersurilor pentru construcţia celor două biserici, din Slatina și Sboghiţești.

– Te rog să sprijini construcţia celor două biserici, că bieţii creștini au mare nevoie.

Ion Cârstoiu, Prefect de Argeș

Cunoști satele și te cunosc și oamenii, iar preotul Ion Oprescu, trebuie să asculte și să sprijine această mare lucrare, mai ales că parohia se va împărţi pe sate.

– Contaţi pe sprijinul meu absolut. Creștinii vor fi prea bucuroși, iar preotul nu se va opune, deși e greu să te obișnuiești cu mai puţin din ceea ce a fost mai mult, mai ales că parohia este foarte răsfirată la poalele munţilor.

Direct de la Parlament veneam la Slatina și Sboghiţești, pentru a vorbi cu oamenii și a găsi un loc potrivit pentru noile biserici.

La Slatina, a fost mai ușor, că din satul cel frumos de munte, care seamănă cu Cracăul-Negru, unde m-am născut, era Ion Cârstoiu, prefectul judeţului Argeș, iar tatăl său, Nicolae Cârstoiu, avea încredinţarea de epitrop-casier al noii parohii.

La Sboghiţești, lucrurile erau mai dificile. Ne-am plimbat prin sat pentru căutarea unui loc de biserică, de mai multe ori. Părerile erau împărţite. Unii voiau biserica mai la deal, alţii mai la vale, iar unii, chiar deloc.

– Nu te lăsa, părinte Grigorescu! Lămurește oamenii că n-o mai scoatem la capăt. Bietul consilier, nu se lăsa. Lămurea, ruga, certa și iarăși lămurea cu osârdie mare, cunoscând pe unii dintre credincioși. Acolo era și o soră oarbă din naștere pe nume Tuţa, pe care din altruism creștin o avea în grijă într-o căsuţă la parohia Poinărei, cea mai mică din Eparhia Argeșului și unde fusese mulţi ani preot.

Dacă la Slatina, preotul Ion Oprescu se arăta cu drag pentru lucru la biserică, la Sboghiţești nu prea era primit cu dragoste, ba chiar era acuzat că nu dorea să se facă biserică și, pe deasupra, se și împotrivea.

Adresa Comitetului de inițiativă pentru construirea unei biserici ortodoxe în parohia satului Sboghiţești, comuna Nucșoara, județul Argeș, purtând nr. 6 din 28 ianuarie 1991, a adresat o solicitare Sfintei Episcopii a Argeșului, pe care o redăm în continuare: „În vederea construirii unei biserici ortodoxe în satul nostru Sboghiţești, comuna Nucșoara, prin provesul verbal din 23 septembrie 1990, s-a constituit un comitet de inițiativă care să se ocupe de nevoile ce vor implica această măreaţă lucrare.

Arhiereul Calinic Argeșeanul, consilierul Grigorescu Ion și poporul

Dar, cum acest comitet nu are statut de instituţie și în cortegiul de forme birocratice de care ne debarasăm lent, nu este luat în seamă, ca atare – și cum, spre mâhnirea noastră, Părintele Paroh al Comunei Nucșoara și Părintele Protopop al Protopopiatului Curtea de Argeș, nu numai că nu vor să ne dea concursul, dar ne și împiedică pe diferite căi, apelăm la Sfânta dumneavoastră înţelepciune și vă rugăm să ne sprijiniţi cu emiterea, ca for tutelar, a unor forme de care avem nevoie în desfășurarea lucrărilor de construcţie a bisericii."

Ceream să li se aprobe deschiderea unui cont la Banca Naţională, cât și un C.E.C., în care să se adune sumele destinate ca ajutor pentru construcţia bisericii, o împuternicire de a „dispune" de contul respectiv în cadrul „Comitetului format, cu înţelepciune", solicitarea fiind inspirată de același consilier Grigorescu, acela care se slujise de anumiţi intelectuali inimoși din sat. Făceau ascultare!

Scriau frumos și la obiect, cu sublinierea că preotul Ion Oprescu dorea să ajute, dar nu se prea înţelegea cu creștinii, care erau mai liberali în exprimare și în lucrare.

Chiar eu, dacă eram preot la Nucșoara, când vedeam că Episcopul Calinic dorea două biserici, simultan, în două sate din cuprinsul aceleași parohii, nu aș fi fost prea bucuros, după cum nici părintele Oprescu nu prea putea fi; dar din ascultare și trebuinţă pastorală, a pus umărul, cerând să fie absolvit de lucrarea de la Sboghiţești.

Avea dreptate! Era prea mult să rupi două sate din parohia mamă și, colac peste pupăză, să-l pui să se ocupe de construirea celor două biserici.

Era prea mult! Uneori, peste puteri! Era cea mai mare încercare din Eparhia Argeșului, în acest sens. De aceea, am răspuns cu aprobare, potrivit cerinţelor Comitetului parohial: „Vă rugăm, de asemenea, să studiaţi posibilitatea ca încă de pe acum să fie repartizat și numit un preot pentru biserica ce se va construi în satul nostru. Numirea unui preot destinat bisericii noastre ar conduce în mod expres lucrările, ar ţine legătura cu Sfânta Dumneavoastră Episcopie, pentru a nu se strecura abuzuri sau dubii în gestionarea și folosirea materialelor și a fondurilor." A fost numit ca preot coordonator părintele Ion Pulpea, fiul satului, acceptat cu bucurie de creștinii Sboghiștenilor.

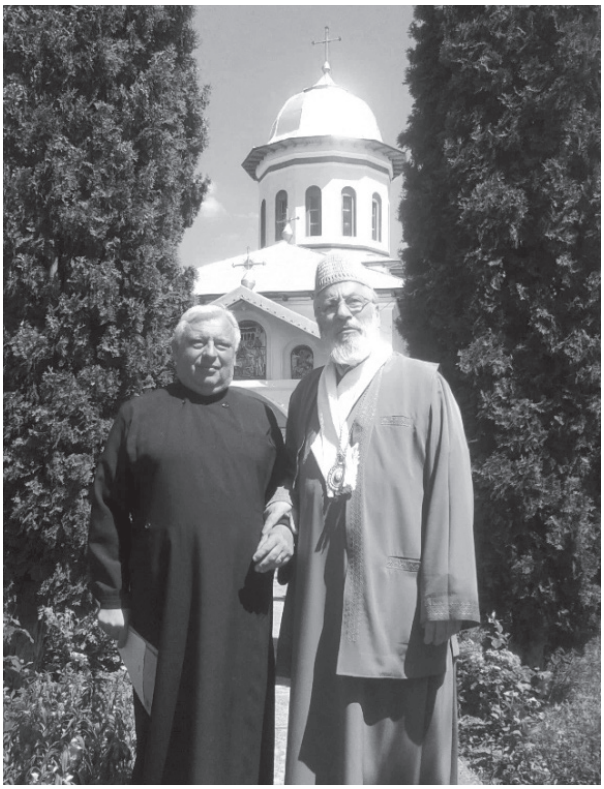

Arhiereul Calinic Argeșeanul și preotul Pulpea Ion

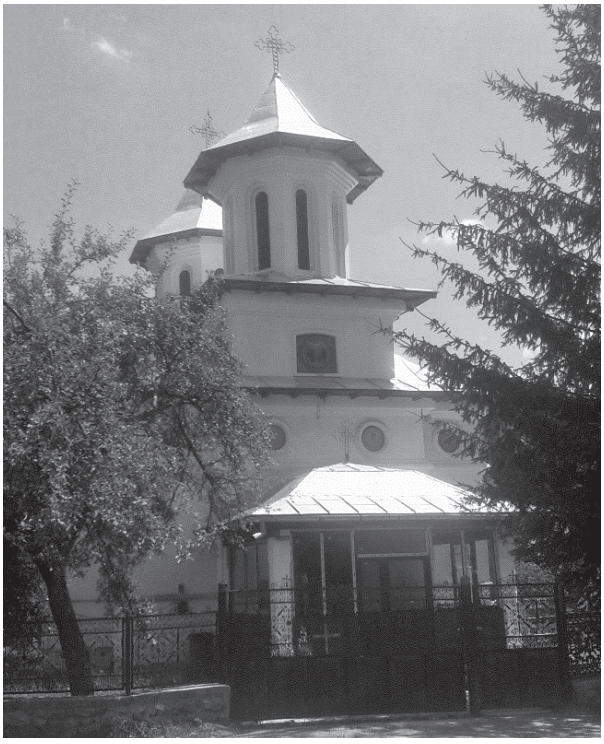

Biserica Slatina

I-am sfătuit pe epitropi și consilieri să facă toată cărămida lângă biserică și să o ardă, iar la construit să fie la îndemână pentru a se face economie la mână de lucru.

Astfel, la Slatina au făcut-o la mică depărtare de biserică, iar la Sboghiţești le-am spus să pună cuptorul de cărămidă chiar pe temelia bisericii. A fost o treabă spornică și m-am bucurat că m-au ascultat.

Toţi eram entuziasmaţi! Creștinii, că le creștea biserica în sat! Consilierul Grigorescu, pentru că putuse lămuri oamenii și încurajase preoţii; iar eu eram fericit de izbândă. Era un inedit!

Luni și ani de-a rândul, am mers să încurajez pe lucrători și pe credincioși, care au pus din bănișorii lor, chiar la temelia și construcţia bisericii. Creștinele din Slatina erau mai volubile.

– Preasfinţite Calinic, n-avem bani pentru a construi biserica. De unde să ne împrumutăm?

– Am găsit banca ce are parale.

– Unde-i banca aceea?

– Ciorapul pe care-l aveţi fiecare pus deoparte, cu economii neștiute de bărbaţi. Eu văd că sunt ceva bănuţi.

– Dăm, până se golește ciorapul, dar după aceea Episcopia să ne ajute, ca să gătăm lucrarea noastră. Bine am zis? Te prinzi în horă?

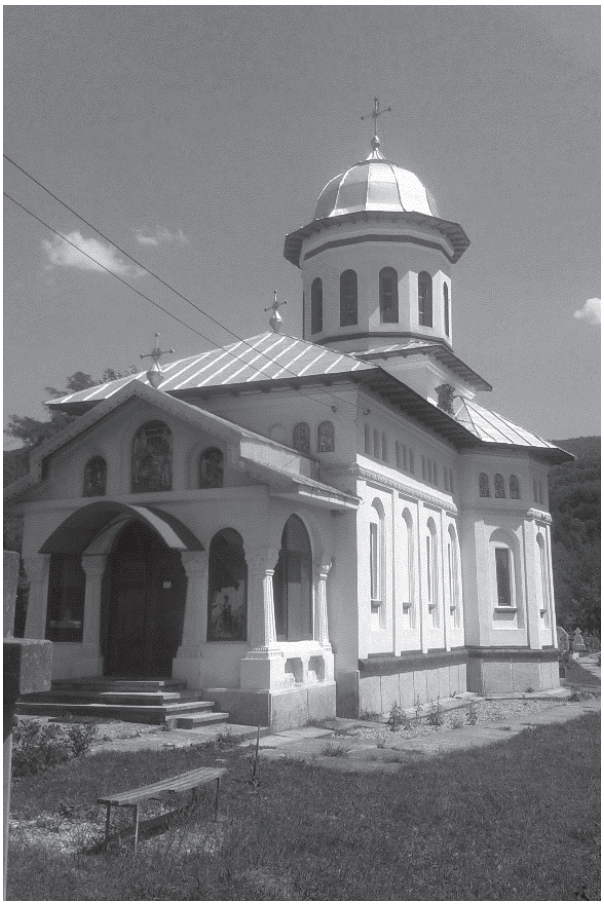

Biserica Sboghițești

Pictor Ilie Căpușă

– Mă prind! Daţi voi întâi și apoi punem și noi!

– Gata! Batem palma!

Era o voie bună extraordinară! Numai bucurie! Dar nici cei din Sboghiţești nu se lăsau mai prejos.

– Preasfinţite, ce te uiţi așa la noi? Nu ne-ai mai văzut? Ia de colea motorul și-l repară repede la Curtea de Argeș, că tot ai venit și nu trebuie să prăpădești benzina degeaba. Adă-l repede că ne grăbim, iar eu îs bătrân și vreau să mi se facă slujba în biserica nouă!

Fără să scot un cuvânt, am luat motorul la reparat și l-am adus mai repede decât au crezut ei.

– Vai! Preasfinţite, dar noi am glumit! Și dumneata ai luat-o în serios? Ha, ha, ha, ha!

Le-am dat curaj! I-am îndemnat! I-am ajutat cu ce s-a putut.

Când la Slatina au ajuns cu biserica la acoperiș, am auzit femeile, tot ele:

– Nu mai avem un leu! S-au golit ciorapii! Acum puneţi partea promisă, doar am bătut palma și un episcop se ţine de cuvânt. Când am auzit și vorbele astea, m-a apucat, ca din senin, un haz mare la care au participat și ele, veselindu-se de curajul unora, care erau mai îndrăzneţe.

– Dăm, dăm, dar văd că mai este câte ceva prin ciorapii ăia. Puneţi totul la biserică și mai vedem.

Plecând printre femei, le-am auzit spunând:

– Dar de unde știe că mai avem o rezervă la ciorap? Hai să dăm totul și să-l vedem cum se ţine de cuvânt.

Erau minunate femeile din Slatina, dar, lasă, că nici cu bărbaţii nu-mi era rușine. Tot unul și unul, puși pe treabă bună. S-au terminat lucrările. S-au sfinţit bisericile pictate de Ilie Căpușe, pictorul harnic și modest, la masă și la preţurile picturii.

Iar acum, ambele biserici sunt ca îngerul de pază în sat, cu cimitire fiecare, cu preoţi devotaţi și creștini veseli, că au biserici, unde să-și aline sufletul și dorul de Dumnezeu!

Conferinţă internaţională în Cetatea Basarabilor

Luna aprilie a anului 1991 avea să ne aducă o bucurie de „băgare de seamă”, în privinţa ţinerii celei de a VI-a întruniri a Comisiei mixte de dialog teologic bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și E.K.D. (Biserica Luterană din Germania), între 11 și 12 iunie 1991, așa cum puteam vedea în toate documentele din arhiva Eparhiei Argeșului și Muscelului.

Când s-a pus problema în ședinţa de lucru a Sfântului Sinod, cine era dispus să găzduiască asemenea întrunire, am ridicat mâna și am făcut oferta găzduirii la Mănăstirea Curtea de Argeș.

Patriarhul Teoctist a salutat cu bucurie asemenea bunăvoinţă din partea Argeșului, mai ales că președintele delegaţiei din partea românească era Nicolae, Mitropolitul Banatului, recunoscutul cărturar și ecumenist fără cusur.

Ca desfășurarea lucrărilor să fie mai eficientă – mă refer la operativitate – ne-am hotărât să avem întâlnirea la Valea cu Pești, un spaţiu în Munţii Carpaţi, în drum spre Bâlea-Lac.

Delegaţiile – română ortodoxă și germană luterană – s-au bucurat de frumuseţile locului, fiind o atmosferă pașnică și potrivită pentru gândire, meditaţie și ajungerea la înţelesurile adevărate, din punct de vedere dogmatic, adică ale adevărurilor de credinţă.

Pentru ca bunii cititori să se îmbogăţească, trebuie să subliniem ostenelile Bisericii Ortodoxe Române, de zeci de ani, de a ne apropia pentru unirea tuturor Bisericilor Creștine din Europa și din lume, potrivit poruncii lui Iisus: „Ca toţi să fie una!”. Păstrăm și azi adresele de la Patriarhia Română – Sectorul Relaţii Externe Bisericești, și lista membrilor participanţi din ambele Biserici. De asemenea, este arhivat și programul pe zile, cu temele propuse spre analiză, acceptare și aprobare, dacă se ajungea la un consens. Ceea ce putem afirma, după atâţia ani despre Congrese și întruniri bilaterale, când vorbim despre Bisericile Ortodoxe și de toate întrunirile care au avut loc între confesiuni și religiile de pe mapamond, în afară de o cunoaștere reciprocă și de o apropiere între naţiunile de unde veneau acele delegaţii, progrese convergente pe drumul unei uniri operative, până acum nu s-au realizat. Oricum, zidul înstrăinării s-a surpat, dar am rămas cu dărâmăturile, care trebuie date la o parte din cale. Este îmbucurător că s-a

ajuns la o mai bună cunoaștere și la aflarea adevărurilor care au dus la risipirea Bisericii lui Hristos în Biserici clasice și confesiuni creștine de toate orientările. S-a recunoscut, detașat, că lumescul a intervenit mereu, amestecându-se în sacru, vina purtându-o oamenii și nenorocirile sociale care erau abătute asupra omenirii în decursul timpului. Drumul rămâne deschis pentru toţi, de a ne hărnici pentru cunoașterea Adevărului, care este Iisus Hristos!

Apel către preoţii Bisericii Ortodoxe Române

Atât în Parlamentul României, cât și în Senat și Camera Deputaţilor, aflate în prima legislatură, în evul democraţiei pe plaiurile României, au fost aleși prin vot uninominal, pe listă, secret, democratic și primăvăratic, un senator în persoana Arhimandritului Simeon Tatu, stareţul Mănăstirii Plumbuita din București, Preotul Constantin Andreescu – în Partidul Naţional Liberal, Preotul Ion Piţura, vicarul româno-ucrainean al Vicariatului din Maramureș, care s-a și retras după o vreme, precum și scriitorul acestor rânduri.

Liberalul nostru, domnul Constantin Andreescu, era cuviincios, chiar dacă unii colegi erau, uneori, mai incisivi. Era de o francheţe rar întâlnită. Mă bucuram că era un preot combativ, cu gânduri sănătoase, deși, sărmanul de el făcuse, după propria mărturie, mulţi ani de temniţă.

Spre sfârșitul lunii august 1991, a fost adresat un Apel-program către Preoţii Bisericii Ortodoxe Române. Pe ultima pagină a documentului este o însemnare a Părintelui Andreescu:

„Apelul se va discuta în Adunarea Naţională Bisericească din 3 septembrie a.c..

Vă rog să-l daţi spre citire și celor 3 delegaţi care Vă vor însoţi (preotul și doi mireni), precum și preoţilor. Am vizitat toate eparhiile.”

Apelul este foarte cuprinzător: „În urma prăbușirii dictaturii comuniste, societatea românească se zbate în mari frământări economice, sociale, politice, naţionale, religioase și mai ales morale, fiecare dintre acestea și toate cumulate, vor putea provoca convulsiuni din cele mai grave, greu de stăvilit, împingând ţara acolo de unde s-a crezut că s-a salvat prin miracolul din decembrie 1989.

Preotul Ion Piţura

Traumatizarea foarte gravă a sufletului românesc constituie cauza principală a haosului moral în care se zbate poporul român.

Privind lucrurile în contextul celor menţionate mai sus, problema morală capătă o importanţă capitală în procesul de salvare naţională de care ţara și fiecare dintre noi avem nevoie.

Repunerea în drepturi – restitutio in integnum – a tuturor valorilor existente și respectate în ţara noastră până la ocupaţia comunistă, trebuie să fie firul călăuzitor al tuturor celor care sunt preocupaţi de binele poporului.

Biserica Ortodoxă Română „mumă a poporului român", cum a fost socotită de genialul Mihai Eminescu și care, ca Biserică naţională, s-a aflat în slujba acestuia de la cele dintâi începuturi ale naşterii sale, precum și ca instituţie de bază a statului este îndreptăţită și chemată să se implice imediat cu toate forţele sale în opera salutară de salvare naţională, pornind de la faptul că imensa majoritate a poporului este creștină, iar Biserica Ortodoxă Română, la rândul său, reprezintă peste 80% dintre românii creștini ortodocși.

În vederea acestei cruciade, Biserica Ortodoxă Română prin Ierarhii, preoţii și credincioșii săi urmează a alcătui o dublă strategie, pe care s-o folosească în primul rând pentru salvarea ţării din impasul în care se zbate și apoi pentru satisfacerea nevoilor sale.

Pentru activitatea închinată Ţării urmează să coopereze – pe picior de egalitate – cu toate instituţiile și forţele organizate din ţara noastră, iar pentru rezolvarea nevoilor sale urmează să ceară conducerii Statului și tuturor partidelor politice care se vor oferi să ajute Biserica pentru rezolvarea următoarelor doleanţe:

Legate de Constituţie:

– Prozelitismul religios să fie interzis, întrucât acesta duce la învrăjbirea confesională și la slăbirea unităţii și spiritualităţii poporului român;

– Biserica Ortodoxă Română să fie socotită Biserică Naţională și majoritară;

– Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă.

– Învăţământul religios să fie garantat prin lege și să se bucure de drepturi egale cu celelalte discipline de studiu.

– Patriarhul, Mitropoliţii și Arhiepiscopii Bisericii Ortodoxe Române, precum și conducătorii celorlalte culte, potrivit Constituţiei din 1923, împreună cu reprezentanţii armatei și rectorii universităţilor erau numiţi senatori de drept.

– Jurământul cerut la ocuparea funcţiilor publice și ale militarilor să se facă pe Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie, iar în justiţie, martorii să depună jurământul pe Sfânta Cruce.

Reînfiinţarea Ministerului Cultelor.

Salarizarea de la bugetul Statului a slujitorilor tuturor cultelor și acordarea acelorași drepturi ca și salariaţilor statului."

Când lucram în Constituantă, luam act de prevederile tuturor Constituţiilor din istoria politică a României, dar și din Constituţiile celor mai moderne și democratice ţări de pe mapamond. De cele mai multe ori, stăteam la sfat cu inimosul părinte Andreescu. Era

optimist și convins că lucrurile se vor schimba în România și că vom avea o țară modernă, cu rădăcini în adâncul istoriei de milenii a poporului român.

Se gândea la un Congres naţional al Clerului din România și apoi, doleanţele să fie supuse și susţinute printr-un Referendum, lucrare ce ar convinge conducerea Statului, Parlamentul și partidele politice.

Acest deputat purtat de gânduri sfinte pentru Biserica lui Hristos și slujitorii Neamului Românesc a făcut, începând cu 1 august 1991, un periplu deputăţesc pe la toate Centrele Eparhiale din Patriarhia Română, pentru a arăta demersurile sale parlamentare.

L-am încurajat la acest drum anevoios pentru un om, totuși, în vârstă, dar cu o mare dragoste pentru îmbunătăţirile necesare din sânul Bisericii Ortodoxe Române.

Rezultatele bune n-au fost decât în parte. Era greu să miști din loc mentalităţile pestriţe, care atârnau de gâtul oamenilor ca pietrele de moară!

Ca și acum, de altfel!

Una dintre cele mai mari griji ale Patiarhului Teoctist a fost continuarea procesului de canonizare a sfinţilor români, adică alcătuirea slujbelor, a vieţuirii pământești și trecerea lor în calendarul creștin ortodox, pentru o cuvioasă și cucernică cinstire de către Cler și poporul lui Dumnezeu din Ortodoxia românească și mondială.

Încă dinainte de 1989, la 1 octombrie, profesorul universitar dr. Mircea Păcurariu de la Institutul Teologic de Grad Universitar, din Sibiu, la solicitarea Patriarhului, a întocmit o „*listă de propuneri* pentru întregirea istoricului cu sfinţii care au moaște în ţara noastră, a celor canonizaţi în 1955 și a celor care sunt trecuţi în sinaxarele altor Biserici Ortodoxe, ca și a celor care urmează a fi canonizaţi".

Canonizarea Sfinţilor Români

Cu meticulozitatea sa binecunoscută, marele nostru istoric, Părintele Mircea Păcurariu a întocmit, cu adevărat, cu toată acrivia, o listă împărătească, menită să poată mulţumi toate exigenţele Patriarhului Teoctist, ucenicul și învăţăcelul Patriarhului Justinian. Purtat de Duhul Sfânt ,a început, chiar din primii ani de patriarhat, să propună Sinodului de atunci primele canonizări de sfinţi, după 433 de ani de la prima canonizare a Patriarhului Nifon, în 1517, a doua zi după sfinţirea Catedralei de la Curtea de Argeș.

Atunci, ca și acum, această grijă duhovnicească a patriarhilor României a fost binecuvântată de Dumnezeul Iubirii care „minunat este întru Sfinţii Săi, din Cer și de pe pământ."

În Comisia Specială pentru canonizarea sfinţilor se întocmeau grijuliu documentele de bază și se lucra cu sârg pentru cinstirea Sfinţilor Români, numai în parte descoperiţi până acum și pe care încă îi mai căutăm.

Sfinţi cu moaște în ţara noastră, al căror cult s-a generalizat în 1950 (1955):

Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași: 14 octombrie;

Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou de la Patriarhia Română (București): 27 octombrie;

Sfântul Grigore Decapolitul de la Bistriţa: 20 noiembrie;

Sfânta Muceniţă Filoteia de la Argeș: 7 decembrie;

Sfântul Nicodim de la Tismana: 26 decembrie;

Sfântul Mucenic Ioan Românul (nu Valahul): 12 mai;

Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava: 2 iunie.

Sfinţi canonizaţi cu cinstire locală prin hotărârea sinodală din 1950 (canonizarea din 1955) al căror cult ar trebui acum generalizat:

Sfinţii Ierarhi și Mărturisitori Iorest și Sava, Mitropoliţii Transilvaniei: 24 aprilie;

Cuvioșii Mărturisitori: Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara și Sfântul Mucenic Oprea: 21 octombrie;

Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica: 11 aprilie;

Sfântul Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș: 15 septembrie.

Sfinţi autohtoni care au propovăduit și au suferit martiriu pentru credinţă în spaţiul carpato-danubiano-pontic sau cei din alte regiuni, dar care au predicat și au fost martirizaţi în părţile noastre și sunt cinstiţi ca sfinţi de alte Biserici Ortodoxe surori, fiind trecuţi în martirologii, sinaxare și calendare.

Sfântul Montanus preotul și soţia sa Maxima din Singidunum: 26 aprilie;

Sfântul Irineu, episcopul din Sirmium: 6 aprilie;

Sfinţii Mucenici Donat diaconul, Romul preotul, Silvan diaconul și Venust din Sirmium: 21 august;

Sfinţii Mucenici Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat din Sirmium: 9 noiembrie;

Sfântul Mucenic Hermes din Bononia: 31 decembrie;

Sfinţii Mucenici Pasicrat și Valentin din Durostorum: 24 aprilie;

Sfântul Mucenic Iuliu Veteranul din Durostorum: 27 mai;

Sfinţii Mucenici Marcian și Nicandru din Durostorum: 8 iunie;

Sfântul Mucenic Emilian din Durostorum: 18 iulie;

Sfinţii Mucenici Quintilian, Maxim Citeţul și Dadas cel din Ozobia, lângă Durostorum: 28 aprilie;

Sfinţii Mucenici: Zoticos (Zotic) Atalos (Atal), Kamasis și Filip de la Niculiţel (cu moaștele la mănăstirea Cocoș): 4 iunie;

Sfinţii Mucenici Epictet preotul și Astion din Halmyris (Dobrogea): 4 iunie;

Sfinţii Mucenici Chiril, Chindeas și Dasius din Axiopolis (Cernavodă): 9 august;

Sfinţii fraţi mucenici Argeu, Narcis și Marcelin din Tomis (Constanţa), Episcopul Tit (Filius) și cei dimpreună cu dânșii;

Sfinţii Mucenici Zotic, Lucian, Eli (Ilie), Valerian, Macrobiu și Gordian din Tomis (Constanţa): 13 septembrie;

Sfântul Bretanion, episcopul Tomisului: 25 ianuarie;

Sfântul Efrem, episcopul Tomisului: 7 martie;

Sfântul Teotim, episcopul Tomisului: 20 aprilie;

Sfântul Mucenic Sava de la Buzău: 12 aprilie;

Sfântul Niceta de Remesiana (Nichita Romanul): 15 septembrie;

Sfântul Cuvios și Mărturisitor Ioan Casian: 29 februarie;

Sfinţii Mucenici Ermil diaconul și Stratonic temnicerul din Singidum: 13 ianuarie;

Sfântul Mucenic Lup din Novae: 23 august.

Aceștia sunt trecuţi și în calendarele Bisericii noastre.

Sfinţi și Cuvioși mai noi, cercetaţi:

Sfântul Cuvios Daniil Sihastru de la Voroneţ: 18 decembrie;

Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului: 11 august;

Sfântul Maxim Brancovici, Mitropolitul Ţării Românești (prăznuit în Biserica Sârbă): 18 ianuarie;

Cuviosul Paisie de la Neamţ (canonizat de Biserica Rusă): 15 noiembrie;

Cuviosul Antipa de la Calapodești (cinstit de Muntele Athos): 10 ianuarie.

Sfinţi români care se bucură de cinstire locală în diferite părţi ale ţării noastre, dar despre care Biserica nu a luat până acum o hotărâre de canonizare.

Propuneri:

Cuviosul Dionisie cel Mic (Exiguul, Smeritul): 29 februarie;

Sfântul Ierarh Ghelasie de la Râmeţi, Arhiepiscopul Transilvaniei: 6 iunie;

Sfântul Cuvios Ioan de la Prislop: 8 mai (o dată cu Sfântul Evanghelist Ioan – hramul mănăstirii).

Amfilohie sihastrul de la Pângăraţi-Neamţ: 8 septembrie (ziua morţii).

Cuviosul Antonie de la Iezeru: 17 ianuarie (o dată cu Antonie cel Mare).

Cuvioasa Teodora de la Sihla: 11 septembrie (o dată cu Sfânta Teodora din Alexandria).

Sfântul Ierarh Ioan de la Râșca;

Sfântul Leontie de la Rădăuţi;

Cuviosul Rafail de la Agapia;

Cuviosul Epifanie de la Voroneţ;

Cuviosul Chiriac de la Bisericani;

Cuviosul Chiriac de la Tazlău;

Cuviosul Partenie de la Agapia;

Cuviosul Inochentie de la Probota;

Cuviosul Vasile de la Moldoviţa;

Cuviosul Iosif de la Bisericani;

Aceștia sunt pomeniţi de Mitropolitul Dosoftei în „Viaţa și petrecerea sfinţilor” ca bucurându-se de cinstire locală.

Preoţii mărturisitori Moise Măcinic din Sibiel și Ioan din Galeș – 21 septembrie;

Cuviosul Stareţ Gheorghe de la Cernica: 3 decembrie;

Cuviosul Ioan Iacob de la Neamţ (Hozevitul): 5 august;

Binecredinciosul Voievod Constantin Brâncoveanu cu fiii săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache: 15 august;

Eventual, într-o nouă etapă, următorii ierarhi și un domnitor:

Sfântul Ierarh Antim Ivireanul cel ucis de turci: 22 septembrie;

Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei și Sucevei: 13 decembrie;

Sfântul Ierarh Veniamin (Costachi), Mitropolitul Moldovei și Sucevei: 18 decembrie;

Sfântul Ierarh Iosif Naniescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei: 26 ianuarie;

Binecredinciosul Domn Ștefan cel Mare al Moldovei: 4 iulie.

Notă:

Documentele și informaţiile pe care le avem *nu îndreptăţesc cu nimic trecerea* între sfinţi a celor propuși anterior: Cuvioasa Mavra, Teofana Basarab, Episcopul Iosif Stoica, credinciosul Mihail Giurgea și domnitorul Miron Barnovschi.

Nu sunt consideraţi ca „sfinţi" nici de tradiţia populară, așa cum e cazul cu mulţi dintre cei consemnaţi mai sus.

Sibiu, 21 octombrie 1989

Preot prof. Mircea Păcurariu

În ședinţa de lucru a Sfântului Sinod din 25-26 iulie 1991 s-a luat în atentă examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu procesul verbal al Comisiei sinodale pentru canonizarea sfinţilor români, Comisie din care a făcut și face parte chiar și acum Arhiepiscopul Calinic al Argeșului și Muscelului.

Patriarhul Teoctist avea „mania" de a convoca ședinţele Sfântului Sinod vara, mai ales, și parcă alegea perioadele cele mai toride, când văzduhul fierbea ca-n cazanul cu smoală. Avea o putere de muncă fenomenală și o răbdare de granit, încât, cel puţin pe mine, mă apucau niște ameţeli groaznice din cauza căldurii, iar lui nici că-i păsa, stând în ședinţe interminabile și fără nicio pauză.

Într-un cuvânt, lucra ca la numărătoarea inversă!

Era și cazul. Problemele asaltau Sinodul Ortodox fără odihnă.

Exact așa se întâmpla și cu lucrările din sânul Comisiei pentru canonizarea Sfinţilor Români, deseori auzindu-se în mass-media, cererea de trecere în rândul sfinţilor și a celor uciși în revoluţia din 1989! Și, desigur, pe toţi cei care au murit în temniţele comuniste și ostașii de pe câmpurile de luptă pentru apărarea ţării, întregirea neamului românesc și spre slava sfintei noastre Biserici drept slăvitoare!

Complicată stare de fapt! Asalturile din toate părţile trebuiau întâmpinate cu înţelepciune. Orice întârziere din partea Sinodului era considerată un afront de sfidare și desconsiderare, încât, în duminici și sărbători, începând cu Catedrala Patriarhală, slujbele, mai ales Sfânta Liturghie, erau tulburate de așa zisele „călugăriţe" de prin zona Brăilei și a Galaţilor (Tichilești).

Au fost și la Curtea de Argeș de vreo câteva ori.

Părintele Mihail le cunoștea bine și le întâmpina cum se cuvine.

Când le-a întrebat:

– De ce strigaţi în timpul slujbei: Jos Teoctist cu sinodul comunist?

– Strigăm că așa ne place. Merge prea bine slujba și vrem să vedem cum merge și altfel.

– Dar cine vă plătește pe voi, un grup așa de mare?

– Găsim noi și binefăcători!

– Care vă îndeamnă la tulburări în Biserică?

– Nu! Asta o facem noi, așa, de capul nostru.

Printre femei erau și câţiva bărbaţi mai prudenţi, care îndemnau cotoarbele să strige exact când se pomenea la slujbă Patriarhul Teoctist sau arhiereii care slujeau în eparhiile lor.

Am fost de faţă atunci când, la slujbele în sobor cu Patriarhul Teoctist, strigau smintitele de răsuna biserica, până le scoteau oamenii de ordine afară din biserică. În anumite cazuri, erau și bătute.

L-am văzut pe Patriarhul Teoctist cum se înroșea la faţă, gata să se prăbușească. Ani în șir, acest grup a tot strigat: Jos Teoctist! Au strigat și la Argeș. Au fost arestate. Am mijlocit să fie eliberate, scăpând doar cu amenzi ușoare.

Așa se făceau presiuni pihologice, ca unii dintre noi, în frunte cu Patriarhul Teoctist, să murim, ca să vină garnitură nouă. Teoctist a murit și strigătoarele au mai strigat câte puţin, până ce au amuţit. Dispăruse obiectul strigătoarelor și acum, în aceste momente, se puteau odihni, ronţăindu-și pesmeţii aruncaţi de către cei care doreau destabilizarea Bisericii și mătrășirea ierarhiei dinainte de 1989, dar și de după aceea. Nici chiar de unii arhierei tineri nu mai încăpeam. Ne luau cu hăulitele lor, fie singulari, strigându-ne pe nume, fie la grămadă, împotriva întregului Sinod al României. Erau interese dinăuntru și dinafară.

Poate într-o zi se vor scoate la lumină tenebroasele apucături răscolnice din sânul Bisericii românești sau nu se va mai afla niciodată povestea cu „strigatul”, cum nu se va ști „cine a tras în noi după 22”. Ceea ce este de întrebat: Cum se face, oare, de s-a strigat numai împotriva ierarhiei ortodoxe? Este vreun răspuns?

Dar știe Dumnezeu și aceasta este îndeajuns!

Iertaţi, era vorba despre canonizări! Poate că într-o zi și acest patriarh apostolic și biblic se va bucura și el de o canonizare, când ofticoșii contemporani lui vor lua drumul veșniciei, ca să se ierte după draperiile Paradisului. Poate s-ar bucura și Ioan Paul al II-lea!

Așadar, Comisia pentru canonizări, dimpreună cu specialiștii, a lucrat intens, căutând cu „lupa” dacă toate condiţiile în vederea canonizării fuseseră corect întrunite, găsindu-se formulele potrivite de înscriere în calendare, făcându-se o listă a priorităţilor. N-au fost lăsate mai prejos alcătuirile de sinaxare, slujbe, acatiste, lucrări deosebit de importante în vederea definitivării acestui proces de canonizare, unic în Biserica Ortodoxă Română și mult așteptat de opinia publică dreptmăritoare.

Se lucra în iureș! Nestor, Mitropolitul Olteniei, Președintele Comisiei Sinodale, competent și responsabil ca și ceilalţi membri ai Comisiei, a ascultat chemarea Sfântului Sinod,

ca Ierarhii, pe zone și eparhii, să se implice în cercetare și coordonare pentru continuarea și finalizarea acestei lucrări de importanţă spirituală, misionară și culturală românească.

Aceasta era grija zilnică pentru anul Domnului, 1991, grăbindu-ne ca totul să fie finalizat la timp. Am avut bucuria de la Dumnezeu și din îngăduinţa sfinţilor și a oamenilor să fiu în miezul tuturor demersurilor pentru canonizarea Sfinţilor Români!

Am văzut pe bietul Mitropolit Nestor cum lucra cu o forţă rar întâlnită, iar Ghenadie ierodiaconul, căra ca un hamal în port, valizele pline de manuscrise, lucru de care mă amuzam deseori atunci. Acum am văzut și eu cam ce a putut însemna truditoarea muncă în Comisia pe care o conducea ca vulturul, tot pe înălţimi!

Vom reveni pentru a arăta cum au decurs lucrurile până la capăt, că doar toate au un final pe lumea asta; numai Universul se dublează din cinci în cinci ani, cum spun astrofizicienii!

Adunarea Deputaţilor într-o săptămână

Ca divertisment, cei care citiţi cu drag sau cei care vă grăbiţi, pentru a avea o oglindă despre felul cum arată un document de lucru al Parlamentului României – Camera Deputaţilor, că și la Senat era la fel, vă spunem că documente finale dintr-un program de lucru într-o săptămână, cum ar fi cea din prima lună a Anului Bisericesc, septembrie 1991, arată programul dens și demonstrează că nu se glumea cu puterea legislativă.

În aceeași zi se făceau propuneri privind perioada de desfășurare a sesiunii a IV-a a primei legislaturi a Adunării Deputaţilor.

Tot pe data de 2 septembrie 1991 se prezenta pentru dezbatere o Propunere legislativă, semnată de către cei trei senatori: Timofte Alexandru Radu, Finţescu Leonard și Plătică Vidovici Ilie.

Era vorba despre „Legea nr. 40/1991, cu privire la salarizarea Președintelui și Guvernului României, precum și a personalului Președinţiei, Guvernului și a celorlalte organe ale puterii executive. Salariile funcţionarilor de specialitate specifice Ministerului Apărării Naţionale, Direcţiei Generale a Penitenciarelor din cadrul Ministerului Justiţiei, Ministerului de Interne, Serviciului de Informaţii Externe, Serviciul Român de Informaţii și Serviciului de Pază și Protocol se stabilesc prin lege”.

Ca oricând și oriunde în lume, când este vorba de anumite secrete, respectarea caracterului confidenţial al salariilor se impunea prin reglementări precise.

S-a constatat la o primă privire că: „Numărul tuturor specialiștilor și al funcţiilor din ministerele menţionate este de ordinul miilor, iar denumirile ca atare ale acestora, nu ne pot lămuri ele însele asupra atribuţiunilor pe care le au de îndeplinit titularii acestor posturi, fapt care ar conduce nemijlocit la a ne pronunţa prin lege asupra unor chestiuni care ne sunt prea puţin sau insuficient de bine cunoscute.”

Prudenţa în materie legislativă se impunea, ca de altfel, pretutindeni.

Permanentul bacalaureat

Când auzeam pomenindu-se cuvântul bacalaureat, mă gândeam că e cam greu de exprimat dacă te grăbești să-l pronunţi, unii spuneau „bâca”, adică un fel de cădere... în sus, în jos, lateral, înainte, înapoi.

Orice schimbare de ordin social-politic aduce în administrarea ţării înnoiri, reluări, preschimbări, suprimări. Și în domeniul învăţământului, segment important în multitudinea de activităţi, Ministerul Învăţământului și Ştiinţei – frumoasă formulare – se preocupa îndeaproape și cu multă grijă de integrarea învăţământului teologic în învăţământul de stat.

În acest sens, ministrul Mihai Golu, acest om și universitar plin de bunăvoinţă și de știinţă, pe care l-am cunoscut personal era de o cuviinţă rar întâlnită, de o bonomie cu carul și extrem de expeditiv.

Iar peste toate acestea, ce îţi promitea, se rezolva rapid și fără mofturi sau alte amânări și încurcături „academice”.

Protocolul privind organizarea și desfășurarea bacalaureatului pentru absolvenţii Seminarului Teologic Liceal a fost încheiat între Ministerul Învăţământului și Ştiinţei, nr. 10.905/19.11.1991 și Secretariatul de Stat pentru Culte, nr. 8389/19.11.1991 și semnat de cei doi oameni de treabă, Mihai Golu și Gheorghe Vlăduţescu.

Mare noroc să ai cu cine lucra și, mai ales, să înţeleagă fenomenul social-religios.

Acad. Gheorghe Vlăduțescu

Iată cum arată cuprinsul protocolului care a reglementat legal desfășurarea învățământului religios în școlile de stat, cu reglementări oficial pe termen mediu și lung:

„Studiile din seminariile teologice liceale se încheie cu susţinerea bacalaureatului.

Pentru organizarea și desfășurarea bacalaureatului se aplică normele metodologice emise de Ministerul Învăţământului și Ştiinţei. Pentru atestarea pregătirii teologice a absolvenţilor, conducerile religioase pot stabili organizarea și desfășurarea unor probe de examen la disciplina de specialitate. Sunt declaraţi reuşiţi la examenul de atestare în specialitate candidaţii care obţin la fiecare probă cel puţin nota 7.00. Candidaţilor declaraţi reuşiţi la bacalaureat li se eliberează diplome de bacalaureat în condiţiile stabilite de Ministerul Învăţământului și Ştiinţei.

Candidaţilor care promovează examenul de atestare în specialitate li se eliberează de către cult, prin unitatea de învăţământ, diplome de atestare, avizate de Secretariatul de Stat pentru Culte și de Ministerul Învăţământului și Ştiinţei.

Candidaţilor care nu susţin sau sunt respinși la examenul de bacalaureat li se eliberează, la cerere, certificatul de absolvent al liceului, fără diplomă de bacalaureat.”

Ceva mai limpede și mai pe înţelesul tuturor, nici că se putea.

Slavă lui Dumnezeu pentru bucuria de a avea oameni potriviţi la lucrări publice!

În sistem universitar

Era o bucurie foarte mare pe Capul Sinodului, ca în rândul ierarhilor să se afle profesori universitari de marcă naţională și europeană. Patriarhul Teoctist era fost Rector, patru ani, al Institutului de Grad Universitar, exact la 41 de ani, când se întâmplau două evenimente. Atunci se desprindea învăţământul teologic din Universităţile de Stat, iar acum se lupta pentru introducerea lui la locul vacant de patru decenii.

Ciudat, nu? Teoctist, absolvent din sistemul de Stat, acum lupta pentru reparaţia stricăciunii de atunci, lucru binecuvântat de Patriarh, care știa exact ce însemna înstrăinarea de vatra Bisericii.

Acum o lua de la capăt cu marele profesor european, Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Lucrările mergeau strună, Președintele Comisiei Speciale a Învăţământului Teologi, fiind chiar europeanul ierarh care stătuse peste un deceniu în inima Uniunii Europene, Elveţia cea mult lăudată. Sinodul Permanent, aflat în ședinţa de lucru din 20 noiembrie 1991, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod și a aprobat cifra de școlarizare la Facultăţile de Teologie Pastorală, Teologie Litere și Teologie Asistenţă Socială, pentru anul 1992-1993, toate cu un an mai înainte aprobate pentru bunul mers în domeniul învăţământului.

Și Eparhia Argeșului și Teleormanului a cerut aprobare pentru locurile la cele trei specializări: *Teologie Pastorală:* 15 locuri la zi și 15 locuri la fără frecvenţă; *Teologie Litere:* 40 de locuri la zi și 40 la fără frecvenţă; *Teologie Asistenţă Socială:* 30 de locuri la zi și 30 de locuri la fără frecvenţă, după cum se arată și în facsimilele prezentate.

Așa a început să se statornicească învăţământul într-o nouă ipostază, salutată frenetic de către teologi și de ierarhia bisericească, iar sinodalii erau bucuroși că lucrurile esenţiale din Biserica lui Hristos erau orânduite sub adumbrirea Duhului Sfânt!

Toate acestea înseninau inima și mintea bietului Patriarh Teoctist care, hăituit de peste tot, uita orice îndurerare, ca și huiduielile feminine – mai mare rușinea pentru cine le punea să strige! – pe care le suporta cu adâncă resemnare. Toate acestea îl întăreau și mulţumea lui Dumnezeu că pentru fiecare batjocură i se ridicau din cale barierele spre Rai!

Începutul Facultăţii de Teologie

Din primăvară parlamentară, se punea problema de a răspunde solicitării Patriarhiei Române, de a se găsi căile legale în Parlament, ca problema învăţământului religios în școlile de stat să se materializeze cât mai repede și cât se poate de eficient.

Ceea ce m-a bucurat sincer, erau, desigur, gândurile unor deputaţi și senatori de a se găsi căile cele mai eficiente.

– Cu cine să facă Biserica Ortodoxă învăţământ religios, Școlile de Stat? Preoţii n-au noţiuni de Pedagogie în general și mai ales de Pedagogie Creștină, a zis un deputat cu pregătire didactică, profesor în cadrul unui liceu argeșean.

– Trebuie o Facultate de Litere și cu mediul pedagogic, a adaugat un alt deputat pus pe gânduri bune. Ascultam cu atenţie dialogul deputăţesc din jurul urechilor mele.

– Ca să fie ceva serios, Biserica să iniţieze un program pe termen lung și să nu umble cu improvizaţii.

– Vă mulţumesc de gândul bun. Dumnezeu V-a inspirat. Vom începe demersurile urgent.

M-am dus grabnic la Pârvu Constantin, vicarul administrativ patriarhal. I-am spus povestea. Am pornit la drum împreună, la Pitești, la Universitatea de Stat. Ne-am văzut cu Rectorul Vucu Ioan și cu Radu Stancu – directorul Muzeului Judeţean. Dimpreună cu Vicarul Pârvu am început tratativele.

Facultatea de Teologie Ortodoxă "Sfânta Mucenița Filoteia"

Problematica a descreţit frunţi, mai ales că Universitatea din Pitești nu avea atunci decât două facultăţi.

Cea mai anevoioasă problemă era lipsa spaţiului de desfășurare a învăţământului universitar, dar repetând întâlnirile, s-a ajuns, spre marea mea bucurie, la un consens binecuvântat.

Drumul spre București a fost ca pe aripile vântului. Acum pregăteam strategia cum să-l convingem pe Patriarhul Teoctist să ne aprobe acest demers, inedit, de altfel.

După cum îi era obiceiul, Patriarhul a ascultat „povestea" noastră universitară și n-a fost nevoie de nicio insistenţă. Am scos din mapă vreo două propuneri și după analiza rapidă, a pus aprobarea, urându-ne succes la Ministerul Educaţiei și Ştiinţei, de unde am primit aprobare, pentru secţiile:

– Teologie Asistenţă Socială;

– Teologie Litere;

– Teologie Limba Engleză;

– Teologie Limba Franceză, toate aceste secţii în cadrul Facultăţii de Ştiinţe, unde era Decan Nicolae Arsenescu, Secretar Ştiinţific, Ioan Iorga Simion și Șef de Catedră, Ștefan Găitănaru.

Cu rapiditate, în iulie 1991 s-au dat examene de admitere la Facultatea de Teologie din București, din comisie făcând parte profesorii universitari aprobaţi de Patriarhul Teoctist: Constantin și Emilian Corniţescu, Dumitru Popescu, Dumitru Radu și Nicolae Necula. Candidaţi au fost cu îmbelșugare, mai ales fete, după cum am dorit de la început, ele fiind mai potrivite în învăţământul religios din școlile de stat. La profesorii examinatori s-au mai adăugat și Părinţii Popescu Ioan, Manu Dănuţ și Pufu Gheorghe, cadrele noastre locale,

dimpreună cu cele bucureștene, care erau bucuroase să ne ajute, fiind distanţă între București și Pitești. Cu ajutorul Bunului Dumnezeu și al Sfintei Muceniţe Filoteia, la data de 1 octombrie 1991, deja se deschidea anul universitar, cu speranţele noi în rezolvarea predării Religiei, până atunci, preoţii acoperind, pe cât a fost cu putinţă, golurile în activitatea predării Religiei în Școlile de Stat, după zeci de ani de lipsă în tainele educaţiei religioase în România.

N-am să uit dragostea cu care s-a lucrat la acest început optimist și buna înţelegere a cadrelor universitare argeșene din Universitatea de Stat în care ne-am găsit sălaș binevoitor de dezvoltare. Pârvu Constantin, argeșeanul de la Buzoiești, va rămâne pentru mine drept ctitorul învăţământului nostru universitar al Eparhiei Argeșului și Muscelului, iar Radu Stancu și Ioan Vucu, artizanii care au tras la unison la „carul" universitar unde aveau să se bucure sute și mii de studenţi și studente.

În anul 1994, la secţiile existente, s-a adăugat și Teologie Pastorală, înființându-se astfel Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniţă Filoteia" din Universitatea Pitești, în anul 2016, împlinind 22 de ani de lucrare în lumea universitară românească. Dăinuirea Facultăţii va depinde de profesorii care au menirea de a cinsti și osteni la ceea ce s-a fondat la drum bun, în anul 1991!

Mitropolitul Nicolae Corneanu

În acest peisaj eclesiastic românesc, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, Nicolae, rămâne un ierarh atipic.

Din tot ce se știe despre persoana sa, de o cultură impresionantă, un adevărat academician, cu operă întinsă și solidă, slujitor delicat cu voce și purtare candidă pentru orice privitor, s-ar putea scrie o epopee, cu nimic mai prejos faţă de cele clasice sau moderne.

Ca să i se scrie viaţa contorsionată de povara social-politică, tălmăcirea vastei opere, ce trebuie cu hărnicie citită, este necesar să se nască un om cu tragere de inimă, neutru și nevătămat de sistemele precare și otrăvite de timp.

Așa cum era în fiecare zi, cu inconfundabilă stăpânire de sine, colindând lumea în lung și în lat cu treburi ecumenice, aproape la fel stătea și în sicriul purtat pe umeri de sacerdoţii bănăţeni.

Tocmai așa! Egal cu sine, cu chip îngeresc și aproape zâmbind că scăpa de lumea care îi întunecase viaţa atâtea decenii, fără să-l frângă.

Și asta-i lucrarea lui Dumnezeu! Aud cârcotașii?!?

O vreme, eram și eu printre ei!

Am dorit să amintesc din nou de mitropolitul cel drag, cu care am vorbit înainte de a-și începe lunga călătorie către ceruri.

Printre hârtiile din arhivă, am găsit o felicitare și am dorit să se bucure și cei care au dragostea să citească amintirile de demult – nu din copilărie, că mă mustră Creangă – ale arhiereului Calinic Argeșeanul.

Mitropolitul Nicolae Corneanu

Iată scrisoarea felicitare: „Înaltpreasfinţiei Sale, dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului. Ne bucurăm să Vă putem face de ziua numelui cele mai sincere și inimoase urări de sănătate, pace, nădejde și bucurii cerești. Împărtășim creștinește suferinţele tuturor bănăţenilor provocate de cutremurele dese ce au încercat Ţara Banatului! Vă pomenim în rugăciunile noastre și vă spunem: La mulţi ani în pacea lui Hristos!

Arhiereul Calinic, Episcopul Argeșului, 5 decembrie 1991”

Am avut grijă să fac și nota de subsol: „După transmiterea telegramei prin P.T.T.R., manuscrisul se va înregistra în arhiva Episcopiei.”

Noua Constituţie a României, vot pe faţă cu semnătură

De ziua Sfântului Nicolae, am slujit la Biserica Domnească, având în inimă oful înstrăinării de prea multă vreme. Primăria se făcea stăpână, fără să fie! Muzeul nu se lăsa mai prejos, făcându-se mai stăpân, despuind biserica cea dintâi din lume, de icoanele din catapeteasmă și așezându-le în sălile muzeului. În vremea în care scriu la volumul V din *Toată vemea-și are vreme*, Tribunalul de la Sibiu și Judecătoria ne-au dat dreptate, aducând în vatra Bisericii Ortodoxe Române și a României de la Argeș, ctitoria Sfântului Nicolae.

Biserica Sfântul Nicolae Domnesc

Sperăm ca în veacul veacurilor să nu se mai înstrăineze Biserica Sfântul Nicolae și nicio biserică de rosturile sale dumnezeiești, iar cretinismul unora să se vindece de impietate pentru totdeauna, că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu! Poruncă valabilă pentru toţi câţi trăim pe plaiurile acestui pământ binecuvântat.

După slujbă am mers la priveghere, la Sfânta Filoteia, „mitropolitul" Argeșului și Muscelului, cum mă bucur eu să-i spun, și ocrotitoarea României de la Argeș și a românilor de pretutindeni.

Cred că nu s-a supărat pe mine în cei 30 de ani de când sunt la Argeș, ba mai mult, trebuie să-i mulţumesc în genunchi pentru grija ei statornică și atât de iubitoare pentru argeșenii care o dezmiardă atât de frumos: Sfântuliţa!

După slujbă, am pornit la drum spre București. La Parlamentul României, pe 8 decembrie 1991, avea loc un eveniment unic: votarea Constituţiei României!

Aproape doi ani, deputaţii și senatorii celor două Camere ale Parlamentului, întrunite în Constituantă, au alcătuit textul noii Constituţii democratice, după zeci de ani de frustrare și umilinţe.

Am participat la toate ședinţele și în Comisiile pregătitoare. Unii dintre deputaţi și senatori, din păcate, tot căutau noduri în papură și amânau rezolvarea problemelor care, de altfel, nu necesitau atâta voită întârziere.

Am văzut și auzit multe vorbe și atitudini care nu-i cinsteau pe împotrivitori.

Sfânta Filoteia, "Mitropolitul" Argeșului și Muscelului

Desigur, n-am să ascund faptul că o mare parte dintre ţărăniști s-a opus vehement noii Constituţii elaborate. Poate ţărăniștii de acum nu erau pe atunci, de aceea îi poftesc să citească stenogramele și tabelul celor care au spus DA sau NU și au semnat pe propria conștiinţă.

Mi-a rămas o amintire vie tot spectrul parlamentar de atunci și nu voi uita niciodată cum, deseori, eram îndemnat, rugat și apoi amenințat să nu votez noua Constituţie, atât de mult și de nepermis moșită și răsmoșită. Așteptam ziua de 8 decembrie 1991 cu neascunsă emoţie.

În viaţa mea nu mi-a tremurat mâna, dar când am fost strigat la Catalog pentru a merge să semnez, mi-a tremurat întreaga fiinţă! Pur și simplu, am crezut că voi cădea din picioare.

M-am apropiat de pupitru, mi-am scos stiloul special cu cerneală neîncepută, am pus peniţa pe rubrica destinată semnăturii lui Calinic Argeșeanul și apăsând stiloul ca să nu iasă semnătura tremurândă am spus și am scris un DA cât toate zilele!

După aceea m-am uitat în sală direct în ochii lui Ioan Alexandru, care spusese un apăsat NU! Acelea fuseseră convingerile lui libere și nealterate, avea faţa albă ca varul și zâmbea ca din alte lumi! Pentru mine a fost o dramă orice NU spus în acea zi de 8 decembrie 1991. Nu m-am putut abţine să nu plâng din cauza acelor stări unice, de o mare încărcătură emoţională și zguduitoare pentru mine.

Nu știu cum au fost alţii, dar eu am văzut pe mulţi dintre deputaţi și senatori cu boabe mari de lacrimi șiroindu-le pe feţele îmbujorate.

Senator Attila Verestóy

După votare, apele s-au separat în lucrarea deputaţilor. Cei care au votat nu puteau vedea cu ochi buni pe cei care nu votaseră, iar cei care respinseseră noua Constituţie prin negaţie nu puteau suporta pe cei care spuseseră un DA, hotărât! Așa aveam să suport priviri piezișe, dispreţuitoare și dușmănoase multă vreme, fiind acuzat că votasem o Constituţie comunistă. Nu-mi păsa.

Insigna

Semnarea noii Constituții

Aveam Constituţie! România se conducea acum după Magna Charta, cea mai proaspătă, modernă și democratică din Europa și din lume.

Rămânea punerea ei în slujba României și a poporului de atâta vreme subjugat de toate subiectivismele social – politice. Insigna care a fost făurită cu prilejul aprobării Constituţiei României, cu tricolorul în smalţ, cu data de 8 decembrie 1991 și cu un DA frumos, ca să fie văzut și de cei cu orbul găinii, s-a ţinut de mine, fără să o pierd, de acum 24 de ani.

Cât despre Referendum, era doar o problemă de timp. Poporul Român este un neam de ordine și nu-i place să pescuiască în ape noroioase, că în tulburi e mai ușor!

Teoctist cel Viteaz

Veacuri de-a rândul, Moldova lui Ștefan cel Mare, de la Nistru până în Carpaţii Moldovei, a fost un ţinut sfânt, apărat cu sângele moldovenilor de toate apucăturile popoarelor migratoare, fiind așezată cum spun cronicarii, pe drept cuvânt: „în calea tuturor răutăţilor." În Comisia canonico-juridică și pentru disciplină „s-a luat în examinare perspectiva raporturilor Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Ortodoxă din Republica Moldova, în contextul actual, legat de proclamarea independenţei Republicii" și s-a propus ca o delegaţie de ierarhi ai Bisericii noastre să facă o vizită Bisericii Ortodoxe din Republica Moldova.

L-am văzut pe Patriarhul Teoctist cuprins de mari emoţii și de bucurie enormă pe care o manifesta volubil spre surprinderea unora, care erau mai reţinuţi și chiar împotriva vreunui amestec în treburile Bisericii moldovene. Din discuţiile pro și contra, s-a ajuns la un consens: „Discuţiile purtate au relevat, mai întâi, oportunitatea întocmirii unei scrisori din partea Bisericii Ortodoxe Române, adresată Bisericilor Ortodoxe, Bisericilor Vechi Orientale, Bisericii Anglicane, unor Biserici Evanghelice și Luterane cu care Biserica noastră întreţine relaţii, Secretariatului pentru Unitatea Creștinilor de la Vatican și Organizaţiilor creștine mondiale, pentru ca acestea, în numele principiilor Evangheliei, al libertăţii popoarelor și al drepturilor omului, să intervină pe lângă Preşedinţii, Guvernele și Parlamentele ţărilor respective pentru a recunoaște independența Moldovei." Demersul Bisericii Ortodoxe Române trecea graniţele Ţării și ale Europei, cerând ca întreaga lume politică și religioasă să pună umărul la actul mondial de a recunoaște noua Republică Moldova. Eram surprinși de vehemenţa și optimismul bietului Patriarh Teoctist, bucuros că lucrurile se vor schimba pentru moldovenii cei minunaţi, fără să-și dea seama – deși nu cred – că problemele erau mult mai complicate decât se arătau la prima vedere.

Totuși, demersurile erau interesante și aveau o notă frumoasă de curaj și speranţă. Îmi aduc aminte cum Episcopul Roman se opunea vehement să se facă vreun apel undeva și cerea ca fiecare Biserică să se ocupe de treburile sale interne.

– Măi, Calinic, spune-i lui Roman ăsta al tău, să se mai potolească. Ce-o fi în capul lui, că tot timpul este contra. Zicea așa, pentru că știa că nu îl are la gușă!

– Da, el este mereu o negaţie! Nu se simte bine dacă nu-i tot timpul împotrivă.

Se pare că a auzit vorbele Patriarhului și într-o pauză l-am auzit:

– Hă, hă, hă! Calinic, ce naiv mai este și Teoctist ăsta! El nu-și dă seama că oaia intrată în gura lupului n-o mai scapă nimeni? Mai întărâtă oamenii. Să ceară ei ajutorul, nu să ne poftim noi la ei acasă.

– Asta cam așa este, dându-i dreptate într-un fel.

– Ș-apoi, basarabenii nu ne iartă încă din vremea interbelică pe noi, românii, că în administraţie, acolo, ca să-i ajute, nu li s-au trimis decât oameni care au compromis România, ca Ţară Mamă, și-a încheiat discursul Roman, Episcopul, care se amuza în continuare de naivitatea demersului patriarhal.

Cât despre o posibilă vizită – și aceea nepoftită – s-a hotărât o atitudine mai puţin entuziastă: „Ierarhii din eparhiile limitrofe vor continua să promoveze atât relaţiile cu ierarhii, cât și cu clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe din Republica Moldova, pentru a cunoaște starea de spirit și dorinţele lor de perspectivă, spre a veni în întâmpinarea lor." Oricum, toate acele sarcasme din partea episcopului Roman Ialomiţeanul aveau un iz de dreptate, pentru că ortodocșii din Republica Moldova erau, ca și acum, în procent aproape egal: români și ruși și era greu de stabilit acolo un mitropolit care să mulţumească pe toată lumea în mod egal, fiecare trăgând jarul la turta lui, așa precum a rămas până azi, chiar dacă s-a reînființat Mitropolia Basarabiei în frunte cu Petru Păduraru, Mitropolit și Exarh al Plaiurilor.

Mitropolitul Petru Păduraru al Basarabiei

Curajoasă atitudine!

Dar asta a rupt legăturile de preţuire canonică din partea Bisericii Ruse, ofensată că Petru Păduranu, episcopul de Bălţi, hirotonit în Biserica Rusiei, a trecut la Patriarhia Română.

Pe parcurs, vom mai reveni asupra acestui subiect care a dat și dă de lucru celor două Biserici Surori, a Rusiei și a României.

Artizanii democraţiei

După votarea Constituţiei României, „soţietatea" românească a răsuflat ușurată de grija nesiguranţei în propria ţară. Aproape doi ani, România nu avusese legea de bază după care să se guverneze. Nici nu se putea mai repede, zicem ca o scuză schiloadă și rahitică. Nu mai vorbim de cele doua mineriade care doreau „salvarea" crudei (infantilei) democraţii care se înfiripa pe cheiul Dâmboviţei, în ciripit și cânt de somnoroase păsărele.

Cred că în nicio ţară civilizată din lume nu s-a mai întâmplat o asemenea poveste, inadmisibilă pentru orice om cu minimum de responsabilitate civică. Se vedea cât de colo că tendinţa tacită, cu multă amânare și încâlceală legislativă avea o traiectorie lungă.

Pe deasupra, mai exista și bătrâneţea lui Alexandru Bârlădeanu, deși sprinteneala trupească și mintea limpede erau vădite prin rezistenţă la lucru. S-a avut un mare noroc cu el, fiind un om învăţat și cu experienţă din multe timpuri, vremea comunistă nealterându-i caracterul și diponibilitatea de a se alinia noilor faţete ale democraţiei, ce se profila pe chipul României.

Așadar, Senatul României a avut în persoana sa, ca președinte, un mare om de echilibru, un adevărat lider și om de stat, cum au avut și au marele state ale lumii.

În orice moment ai nevoie să te consulţi cu un om care cunoaște mersul vremurilor, iar Alexandru Bârlădeanu le-a cunoscut pe dinlăuntru și pe dinafară. Voi povesti un episod. Era prin august 1991 când Elţân a venit la putere, iar Gorbaciov a fost înlocuit. Se vorbea atunci despre fel de fel de evenimente surpriză. Democraţia era cucoană mare și se răsfăţa spre Europa. Alexandru Bârlădeanu, aflat la Curtea de Argeș, mi-a zis îngrijorat:

– Îmi întrerup vacanţa asta – așa de scurtă – pentru că sunt chemat urgent în capitală, la București. Sunt schimbări imprevizibile și trebuie să ne sfătuim la nivelul cel mai înalt.

Cât ai clipi, moșul Alexandru, cu pași repezi, a plecat spre București, dus cu cea mai mare viteză, însoţit de pază și girofaruri, fiind al doilea om în Stat după Președintele României.

Acest minunat om, deschis, nonșalant, de o inteligenţă cuceritoare și cu o promptitudine juvenilă, te primea la discuţie, fără ifose boierești și te sfătuia găsind soluţii rapide și operative.

M-am bucurat foarte tare atunci când a acceptat să se odihnească, două veri, în vacanţă la Mănăstirea Argeșului, unde ne-am consultat asupra unor legi și i-am cerut sprijin. Dan Marţian, al patrulea om în stat, primul-ministru fiind al treilea, nu înţelegea sau se făcea că nu înţelege anumite solicitări ale Bisericii, de a se legifera și în Camera Deputaţilor, al cărei exigent președinte era. Așa am putut vorbi despre Legea învăţământului, despre Legea 103 cu monopolul exclusiv pentru obiectele bisericești, despre Legea Funciară și multe altele, de faţă fiind și Cancelarul Sfântului Sinod, Părintele Constantin Pârvu, alt mare om al Bisericii lui Hristos din România, cu o putere fenomenală de lucru, și cu o minte cât o Europă.

Acum, când amintesc de bietul Părinte Pârvu, din păcate, acesta se află într-o mare suferinţă cu soţia sa, fiind găzduiţi în același palat de la Curtea de Argeș, îngrijit ca drept răsplată pentru munca sa de acum aproape 25 de ani.

Cu el am înjugat și am tras la carul legislativ, fără să batem toba, fără să ne lăudăm sau să ne plângem. Nu reușeam întotdeauna, dar ne bucuram când, din mila Domnului și a oamenilor de bine, lucrurile ieșeau bine atât pentru cler, cât și pentru credincioșii Bisericii lui Hristos din România. Când îmi amintesc de senatorul Antonie Iorgovan, el era Președintele Constituantei, de domnul Vasile Gionea, Vicepreședintele Constituantei, menită să pregătească alcătuirea noii Constituţii, am anumite sentimente de mare apreciere și preţuire. Cu amândoi m-am împăcat de la prima întâlnire. Mă simţeam în largul meu și am văzut și simţit că și ei erau pe aceeași undă de comunicare, fără să facem niciun efort declarativ sau de comportare.

Purtare protocolară n-a existat între noi. Comunicam de la inimă la inimă și de la suflet la suflet. Oricum, toţi trei, ortodocși și oameni de treabă. De ce să nu spunem și lucruri frumoase despre noi, că mulţi or fi cei care mai gândesc și altfel.

Cu Antonie Iorgovan am avut discuţii dese despre noua Constituţie, la fel cu Vasile Gionea, căruia îi împărtășeam confidenţe, eu mirându-mă de el, iar el privindu-mă și primindu-mă în casa sufletului său plin de sinceritate și candoare.

Printre altele, m-a întrebat sau „ispitit", atunci când veniseră minerii în București, de ce au mers ţintă la sediul P.N.Ţ.C.D., pe care l-au devalizat și l-au făcut neoperant.

– Nu știu scopul acestor descinderi!

– De unde știau minerii să meargă chiar acolo?

– Nu știu, maestre Gionea, i-am răspuns, surprins de întrebările adresate, la care nu știam ce să spun.

– Nu cumva căutau pe Ion Raţiu, continua cu „ispitirile" prietenul meu de suflet.

Vasile Gionea, profesorul universitar și doctor în știinţe juridice, cu omenie princiară și caracter sobru și ferm, a avut o poziţie demnă de reţinut și apreciat, fiind din Partidul Ţărănesc, partid care s-a declarat făţiș împotriva votării Constituţiei, el rămânând, totuși, partizanul votării Constituţiei la care am muncit.

Chiar în toiul votării, de la tribună s-a anunţat că Vasile Gionea era internat în spital, dar a trimis o scrisoare care, atunci când s-a strigat Apelul nominal, cu votanţii, a fost deschisă și citită. Scrisoarea trimisă din spitalul unde era pentru recuperarea sănătăţii, s-a încheiat cu votul său afirmativ, spre surpriza colegilor săi de partid, de care s-a desolidarizat!

Înţelegea și vedea peste gardurile de partid. Era mai presus de convenienţe trecătoare! De aceea, l-am preţuit și-l preţuiesc și mai mult, pomenindu-l mereu în rugăciunile mele zilnice.

După votarea Constituţiei, a ajuns Președintele Curţii Constituţionale de unde, cu prilejul Anului Nou 1992, mi-a trimis un semn de preţuire și urare. Atunci am scris pe felicitare: Vasile Gionea care a sprijinit enorm problema învăţământului la elaborarea Constituţiei României.

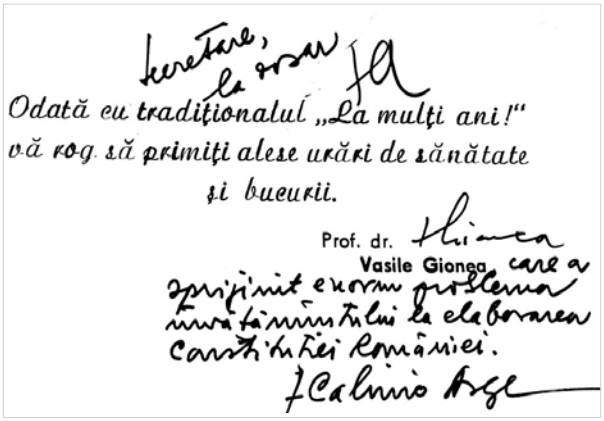

Am mai spus-o și mă bucur să o repet, atunci când s-a pus problema cum să fie alcătuit articolul și aliniatul despre învăţământul religios în paginile Constituţiei României, care se „grăbea" spre votare, Vasile Gionea, mi-a spus:

– Trebuie neapărat să vă gândiţi acum la formularea articolului.

– Nu pot acum, trebuie să merg să-l întreb pe Patriarhul Teoctist, direct.

– Nu mai este timp! Peste o jumătate de oră trebuie materialul cu problema învăţământului religios, cerut de Patriarhia Română, căci se discută la întrunirea birourilor celor două Camere ale Parlamentului. Este ultima ședinţă pentru definitivarea proiectului și se va supune la vot la Constituantă. Uite, ai aici o coală pe care să scrii personal formularea dorită de Patriarhie.

După cum îmi aminteam de textele Cancelariei Sfântului Sinod, am încercat o reformulare, dar cu teamă să nu iasă vreun tărăboi la noi în vatră.

L-am rugat să supervizeze alcătuirea articolului propus spre votare. S-a uitat, a mai făcut modificări și am ajuns la un consens. Apoi l-am rugat să-l ducă personal la Birourile reunite, unde era așteptat, fiind trimis special să mă consulte. Înainte de a pleca, Vasile Gionea mi-a zis:

– Acum, vă rog semnaţi această formulare și puneţi și data.

– Cred că nu-i potrivit. Pot avea probleme. Trebuie să vadă textul Patriarhul Teoctist, insistam pentru o bunăvoinţă în plus, că doar n-o fi foc cu graba!

– Nu-i timp! Semnaţi că totul e în ordine. Mă luaţi garant pe mine. Când am auzit vorbele sale liniștite și odihnitoare, am semnat și am pus și data, precum fusesem povăţuit, plecând spre Birourile reunite ale celor două Camere ale Parlamentului României.

Spre bucuria mea, textul propus și făurit cu Vasile Gionea, prietenul meu, a fost acceptat și votat, întocmai, fără modificări.

Pe la începutul lunii noiembrie a anului 1991, ședinţele Constituantei se îndeseau și constituanţii erau foarte nerăbdători și vehemenţi. În mijlocul tumultului parlamentar, se auzea glasul de ardelean al lui Ionel Roman, vicepreședintele Camerei Deputaţilor.

– Să ne scurtăm vorba și să votăm!

Din când în când, Iorgovan se impunea prin argumente, cu voce baritonală, propunând pentru votarea Constituţiei ziua de 20 noiembrie 1991. După ziua Sfântului Nicolae, pe 6 decembrie și a Sfintei Filoteia, pe 7 decembrie, pe 8 decembrie 1991 a fost ziua fericitoare care ne-a bucurat inima cu lacrimi de bucurie, că Dumnezeu și Sfinţii Săi, ne-au ajutat în lucrarea obștească, legislativă!

Crăciun liniștit

Pentru a doua oară episcop titular al nou reînfiinţatei Eparhii a Argeșului și Teleormanului, am adresat, cu prilejul Crăciunului din anul 1991, o Pastorală către Clerul și credincioșii noii eparhii care se întindea din Carpaţii Argeșului, Vârful Moldoveanu și al Negoiului, până în lunca Teleormanului și Dunărea cea albastră.

Eram, oarecum bucuros, că aveam Constituţie și chingile legale fuseseră aprobate pentru a nu ne risipi întru dezordine și voie liberă, fără graniţele bunei cuviinţe. Că așa cum este pe la toate casele, când chiuim de atâta libertate, ne trezim pe drumuri greșite.

Crăciunul, ziua nașterii lui Iisus, ziua bucuriei veșnice, a venit în pace și bucurie pentru toţi, Cler și popor binecuvântat de Dumnezeu. Eram bucuros că voi scăpa de drumurile spre Parlamentul României. Din când în când, Patriarhul Teoctist îmi mai trăgea câte-o raftă (vorbă argeșeană):

– Tot primesc telefoane, măi Calinic, chiar și pe la miezul nopţii și tot sunt ocărât că te îngădui să mergi la Parlament, de parcă n-ai avea treburi prin Eparhia nouă ce ţi s-a încredinţat.

L-am ascultat atent. Mi le spusese pe toate într-o frază. Meșter la cuvânt și la chintesenţa frazei. Dintr-o lovitură, șapte iepuri.

– N-o să mai merg. Chiar m-am gândit că este o mare pagubă pentru Eparhie, lipsa mea atât de repetată.

– Da, de bună seamă, să scrii demisia chiar acum!

Discuţii din acestea am mai avut cu bietul patriarh, care nu-mi spunea cine tot dădea telefon, chiar și la miezul nopţii. Era de înţeles că unii sinodali, dacă nu chiar *in corpore*, nu puteau admite ca un coleg de-al lor să fie deputat în Parlament, călcând disciplina canonică.

Ei aveau dreptate! Nici azi nu-mi explic atitudinea mea de om cu obrazul gros, de ce nu am înţeles un lucru foarte simplu, că locul meu nu era acolo. Chiar că nu m-am înţeles nici pe mine și nici n-am vrut să mă înţeleg, ca la cântecul știut.

Acum chiar că mă rușinez de atâta îndrăzneală, ca să nu zic pe faţă, de tupeul pe care, din păcate, nu-l sesizam. Poate pentru că era vorba de persoana mea și mă vedeam pe dinlăuntru, în timp ce Patriarhul Teoctist și protestatarii mă vedeau, mai ales, pe dinafară.

Sigur că sinodalii se așteptau la rezultate spectaculoase. Unii chiar mă încurajau sincer și mă bucuram, alţii mă pedepseau din priviri piezișe. Nu știu cum să zic, dar mare putere am avut să sfidez Sinodul și pe mulţi clerici și credincioși, care condamnau „târșala politică" în care se scaldă Ierarhul lor, dornic de senzaţional.

Acum, detașat, așa văd lucrurile. Atunci, din cauza mea, nu mă vedeam nici pe mine vis-a-vis de alţii.

– Așa da pocăială, ar zice unii, condescendenţi faţă de Calinic, iar alţii mai cu ifos:

– Pocăială, nepocăială, e cam târziu și cine-l mai crede pe Calinic că-și plânge rătăcirea, cu adevărat?

Privind istoria românească retrospectiv, citim în multe locuri despre buna înţelegere și cooperare între Capii ţării, cel laic, domnitorul și cel religios, mitropolitul sau patriarhul, începând cu preaștiutul Deceneu.

Erau toate orânduite. Constituţiile din 1866 și 1923 rămân un reper, întru înţelegerea acestui lucru, când ierarhii erau senatori de drept, la fel liderii religioși ori șefii de instituţii importante ale Statului. Ca să-mi odihnesc mintea și mâna din scris, citesc anumite cărţi. Iată, că acum când scriu despre povestea asta, printre cărţi am găsit și Discursul din Senatul României, ţinut de mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iosif Naniescu, în ședinţele Senatului României din 13 și 14 aprilie 1893 în „cestiunea" Proiectului de lege pentru „îmbunătăţirea soartei clerului mirean".

Iată cum se prezentau stările de bucurie acum 122 de ani, cum se puneau problemele sociale ale Clerului și cum se publicau discursurile, imediat, în broșuri independente, pentru a lua act opinia publică, direct. Departe de mine gândul de a pleda pro sau contra acestor orânduieli, doream doar să spun că, la orice observaţie eclesiastică sau mirenească, dădeam din colţ în colţ și-mi părea rău că Biserica nu era reprezentată în Parlamentul României în mod legal și civilizat, ca să audă corpurile legiuitoare și vocea Bisericii, din care și ele fac parte, mai mult sau mai puţin.

Azi, Patriarhul a zis să scriu demisia și să o dau Cancelariei Sfântului Sinod pentru a fi trimisă Parlamentului.

– Nu dau nicio demisie. N-am candidat personal. Am fost pus pe listă ca usturoiul pe funie! Și nici n-am cerut binecuvântare. N-am avut aprobare la intrare, n-am nevoie de aprobare nici la ieșire, vorba de la slujba Cununiei nu se potrivește: „Binecuvintează, Doamne, intrările și ieșirile!"

– N-amesteca lucrurile! Dai demisia și gata.

– Bine, mâine dimineaţă aveţi o scrisoare de demisie către Parlamentul României pentru ca să o trimiteţi oficial.

– Vezi că știi drumul! Ţi-a prins ceva pierderea unui an în băncuţele din rotonda Parlamentului, că știu eu cât sunt de incomode, doar am stat și eu vreo săptămână întreagă, ca timp, în cele câteva legislaturi din Marea Adunare Naţională. Totul era pregătit dinainte. Noi ascultam Legea și, gata, era pentru vot, ca pe roate. Nu ca acum, stai ca la școală, cuminte în bancă și citești legi până ţi se întunecă privirea. Parcă așa ai spus, nu?

– Niciodată n-am citit mai mult. Grea belea!

– Apăi, mai amână cu demisia! am auzit vocea sacadată a Patriarhului Teoctist.

Nu știam ce să mai înţeleg: când la vale, când la deal! Asta mă încuraja să-mi păstrez pe jumătate îndrăzneala, bunăvoinţa patriarhului și „tupeul" deputăţesc, în premieră pentru mine.

Iaca așa, de Sărbători, la gura sobei, rememoram astfel de întâmplări care vor deveni istorie locală și folclor parlamentar, trecând peste culme de timp, în anul de graţie, 1992!

Hiritisiri

De Sfintele Sărbători ale Crăciunului și Paștelui am primit, mereu, cele mai frumoase urări de la cei care aveau dragostea să te întâmpine la aceste ocaziuni sărbătorești.

Lăsând acum urările trimise protocolar din partea Preşedinţiei, Parlamentului, Guvernului și a altor instituţii de prestigiu ale Statului Român, le rememorez mai ales pe cele scrise cu inima și cu mânuţa expeditorului, un gest minunat, de salutat și apreciat la cote maxime.

Începutul anului 1992 s-a revărsat cu multe urări și încurajări. Oricât m-aș ascunde, că nu-mi făceau plăcere sau că n-aș avea nevoie de asemenea întâmpinări de obraz subţire și gingășie sufletească, bucuria mea era mare. Totdeauna și fără excepţii, este absolut necesar să scriem frumos, din inimă și să răspundem tot cu același drag celor care ne *agrăiesc*, în scris și verbal.

E vorba de o minimă educaţie și comportament interuman. Cel care era neîntrecut în astfel de îndeletniciri, în mod constant a fost, bineînţeles, Nicolae, Mitropolitul Banatului. Avea Cancelarie și oameni pe care îi veghea cu grijă absolută, răspunzând și trimiţând corespondenţa în chip matematic. Nicio întârziere! Nicio uitare!

Un adevărat reper pentru cei care mai întârziem sau mai rău, uitam! Oricum, ţine de educaţie.

Văd scrisoarea manuscris a unuia dintre directorii Departamentului Cultelor, departament cât un minister de Interne și de Externe. Trimiţătorul era Atanasie Negoiţă. Din scrisoare, se înţelege ce fel de om este cel care scrie, dar nu și cel care primește. Sigur că i-am răspuns, dar nu așa de frumos pe cât a scris un mirean unui cleric, chiar episcop și deputat în Parlamentul României.

Întotdeauna a scris astfel. Ce oglindă de cristal în care se vedea răsfăţatul destinatar!

Cel care m-a bucurat în mod permanent a fost, bineînţeles, Arhiepiscopul Teofil al Clujului, care-mi trimitea scrisori ocazionale, dar și urări de Crăciun.

Dacă se citește cu atenţie mesajul arhiepiscopului Teofil, la cei 83 de ani, (în toamnă a plecat la Domnul) se vede o privire de ansamblu a celor pe care le transmite, marele Ierarh al Transilvaniei, plecat în pace și conștient ca un înger pământesc.

Invoc frumuseţea scrisului de mână a lui Alecu Bădăluţă, consecvent cronicar, protopsalt, adică mare cântăreţ de strană bisericească, bărbat înalt, cult, venerabil în științe și aristocrat în purtări. De urăile sale mi s-a bucurat adesea inima, ca unui copil pus pe șotii.

Pe o scrisoare a sa, în partea de sus am scris: „Ianuarie 1992. La acte, că-mi plac laudele ca șarpelui laptele."

Când eram stareţ la Sinaia și mai apoi la Cernica (1977-1986), de sărbători și onomastici alcătuiam texte, le redactam și le trimiteam frumos prin poștă, rămânând o copie la arhivele mănăstirilor.

Mă bucuram, mai ales atunci când primeam răspuns tot în același mod de redactare, adică prin adresă oficială.

Se păstrează încă, în Arhiva Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, la corespondenţă, astfel de mărturii.

Stareţul Ciprian Zaharia de la Mănăstirea Bistriţa Moldovei mi-a trimis o astfel de scrisoare-felicitare, pe care, potrivit obiceiului meu, am scris: „La acte. Că eu i-am obișnuit să scrie așa pe când eram stareţ la Cernica. Sunt peste 10 ani. Iată că obiceiul devine tradiţie. Uite așa, că-mi plac laudele de sine."

Cât m-am bucurat când am primit de la trei fete studente în Teologie la noua Facultate de Teologie din cadrul Universităţii Pitești o frumoasă scrisoare.

O redau integral din cauza scrisului prea mic și cam șters: „25 decembrie 1991. Prea Sfinţite Stăpâne, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului Iisus Hristos, Vă aducem o respectuoasă mulţumire pentru că aţi reușit să înființaţi la Pitești o Facultate de

Teologie și vă dorim multă sănătate și putere de muncă spre a ne păstori mai departe, iar Anul Nou să Vă aducă multe bucurii duhovnicești, dintre ele, câteva venite și din partea noastră. Vă sărută dreapta, Liliana, Luminița și Mariana Ene".

Potrivit „metehnei" de a tot scrie impresii proaspete, am „împodobit" scrisoarea: „La acte măăă! Că-mi plac laudele! Deh, ctitori de școli medii și superioare pentru Teologia noastră. Au dreptate fetele de la Facultatea de Litere Sfânta Filoteia din Pitești."

Ș-acum ultima urare, de data asta telegrafică. Nu știu dacă acum, în anul Domnului 2015, se mai pun la poștă telegrame în sistemul acela de transmitere și nici n-am întrebat pe cineva.

Protopopul și Directorul Seminarului Sfântul Ierarh Calinic, Preotul Profesor Marian Ciulei, era și este un om cam atipic ca înfățișare și purtare. Arată la mers, vorbă și port ca un protopop de tradiție, stăpân pe priceperea și picioarele sale.

Deși l-am cam picnit – a se citi „dojenit" – el o ținea pe a lui, chiar și cu urările prin P.T.T.R..

Pe telegrama lui de salutare, eu am scris: „Ianuarie 1992. La acte cu lăudărosul de Ciulei. Poate că e și așa cum spune."

Și cu asta basta!

Am vrut să vă descreţesc fruntea, și dacă am reușit, mă bucur foarte mult.

Cu pași noi în Parlamentul României

După Anul Nou, în 1992, cu slujbele îndătinate și de o frumuseţe unică, atât de Sfântul Vasile cel Mare, Botezul lui Iisus Hristos de către Ioan și chiar ziua Sfântului Ioan Botezătorul, sărbătorită în ziua de 7 ianuarie în fiecare an, cu stropii de agheasmă pe hainele noastre și cu cânt de colindă, am păşit pe uşile Parlamentului României, într-un nou an de osteneli legislative.

Revederea a fost plină de bucurie! Se vedea faţa luminoasă a aleşilor poporului, care se bucuraseră de Sfintele Sărbători ce hrănesc sufletul și inima și înnobilează făptură omenească.

Deci, pe 8 ianuarie 1992, în Camera Deputaţilor, la apel s-au prezentat din totalul de 390 de deputaţi, 250, fiind absenţi 140 și doar 37 dintre ei motivaţi legal. Deci 103 au mai rămas de căruţă sau, la dorinţa soţiei, unii dintre ei au mai rămas pe acasă, ca să n-o prea supere. Așa se scuzau mucaliţii, făcând cu ochiul pentru a fi înţeleși.

Primul lucru care s-a făcut, a fost prezentarea Programului de activitate al Camerei Deputaţilor în perioada 8-10 ianuarie 1992, pe zilele de miercuri până vineri, adică 5 ore miercuri, 8 ore joi și 6 ore vineri în plenul Camerei, 4 ore în ședinţa Biroului Permanent și 4 ore în ședinţe de examinare și avizare a comisiilor permanente.

Așadar, făcând suma orelor lucrate în cele 3 zile, aveam un total de 27 de ore, adică peste 8 ore de lucru pe zi. Era după Codul Muncii. Dar, altă dată se depășea programul, compensând, de altfel, când se pleca mai devreme de la unele lucrări.

Chiar în prima zi, un grup de deputaţi a întocmit un Proiect de Lege privind termenul

de depunere a candidaturilor pentru alegerile locale din 9 februarie 1992, cerând prelungirea cu 7 zile din cauza condiţiilor meteorologice nefavorabile care îngreunau deplasările în zonele importante ale ţării, cu menţiunea expresă ca dezbaterea și aprobarea să fie făcute în procedură de urgenţă.

Pregătirile pentru alegerile locale erau în toi și se făceau cu febrilitate, mai ales că Magna Charta a Ţării, Constituţia, cea mult frământată, bocită, lălăită, înjurată și boicotată, stătea acum ferm de strajă României.

Atât de mult preocupa această poveste cu alegerile locale pe deputaţi și senatori, încât o cam răreau pe la anumite ședinţe, când, mai de voie, de nevoie, se înţelegeau tacit și fiecare formaţiune politică își pregătea terenul, atât la orașe, cât și la sate. Mai târziu am priceput graba pregătirii în vederea alegerilor democratice pe teritoriul României.

Auzeam de alegeri de primari la orașe și sate, de alegeri în Parlament, de senatori și deputaţi, uninominal sau pe liste ca și mărgelele pe aţă... și câte alte vorbe pe care le rosteau colegii mei din toate direcţiile.

Când se vorbea despre votarea pe liste comune, m-am apucat și am desenat un pisoi cu coada vâlvoi, întrebând un șoricel:

– Candidăm pe listă comună?

Atât alegerile locale, cât și cele parlamentare și prezidenţiale stârneau un interes percutant și vehement. Dacă până la votarea Constituţiei, lumea parlamentară fusese cam „molâie", odată cu începerea candidaturilor pentru alegerile locale, toată lumea a devenit alertată.

– Cine votează candidaţii pe listă? a întrebat un deputat, răstindu-se la mine, de parcă eram pe vreo listă.

– Veţi vota toţi, așa cum spune legea, în asemenea cazuri.

– Lege, ne-lege, s-o ia dracul, că toţi vor să facă de capul lor. Cine crezi că va călca legea, înaintea tuturor?

– Nu știu!

– Cum nu știi? Cine calcă legea lui Dumnezeu mai întâi, se răcăduia omul pus pe „treabă".

– Noi, adică eu!

– Păi vezi, acum e limpede cine calcă legile civile pe care noi le votăm?

– Nu-i limpede!

– Cum nu-i limpede, Părinte?

– Păi, tot noi!

– Care noi?

– Adică voi!

– Așa, Părinte Calinic! Acum e limpede și cu noi și cu voi!

M-a surprins năbădăiosul deputat care, din când în când, mai făcea astfel de scene și cu alţii. Am intrat în „logica" lui spre hazul celor care ascultau dialogul nostru de la mică distanţă.

Când se depărta, a mai zis una „capac".

– Votăm, tovărășește!

Când am auzit ultima vorbă, m-am apucat, fiind în pauză, să desenez pe o coală de hârtie, cam cum vedeam atunci povestea votării și chiar...tovărășește!

A urmat ședința când deputatul Radu Ciuceanu a început cu interpelările.

Și așa a fost dimineață și a fost seară, la prima ședință în Parlament, după vacanța de Crăciun, Anul Nou și Bobotează!

Epopeea Legii monopolului

Încă din anul 1991, s-a început procedura de a se ajunge la o lege a monopolului privind exclusivitatea cultelor religioase de a produce obiecte necesare cultului.

Deseori, Patriarhul României, Teoctist Arăpașu, chema anumiți miniștri, pe prim-ministrul Petre Roman și pe urmașii lui, deputați și senatori și, de câte ori era nevoie, chiar pe Președintele României, ca să se mai sfătuiască în privința problemelor de interes social-religios.

Prim-ministrul Petre Roman era mai des chemat. Era „exotic" atât Patriarhul Teoctist, cât și Petre Roman, om deschis, pregătit în școli românești și în alte străinătăți europene, cu o sinceritate de prunc, mirându-se mereu, cu ochii mari și învăluindu-te cu respect, iubire. Nu avea sclifoseli protocolare, mergea direct la subiect și rezolva cu disponibilitate orice lucru, fără să aștepte osanale sau mulțumiri repetate.

Doar atunci era mai „exuberant", când apărea în fața femeilor care-l iubeau de la distanță, că nu puteau altfel, iar el le trimitea bezele, ca între îndrăgostiții din luna florilor.

La sfat cu Patriarhul, s-a pus la cale, din partea Guvernului, un *Proiect de lege pentru producerea obiectelor de cult*, care a fost trimis la Parlament pentru votare și apoi Președintelui României, pentru promulgare.

La *Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și problemele minorităților naționale* se primește adresa nr. 93 din 16 septembrie 1991, prin care se cere supunerea spre dezbatere și avizare, în forma propusă de inițiator, cu amendamentele ce se impuneau.

Celelalte comisii au avizat favorabil, astfel:

Comisia juridică, de disciplină și imunități a avizat favorabil proiectul cu adresa nr. 110/X/L3 din 9.1.1992;

Comisia pentru Buget și finanțe a avizat favorabil cu adresa nr. 191/11.12.1991.

Dimpreună cu Ioan Oancea, Președintele Comisiei și Secretarul Argatu Constantin Calinic am lămurit pe toți membrii Comisiei să fie de acord cu votarea Legii monopolului. N-am să spun nimic despre opozițiile avute, mai ales din partea unei deputate. Mi se pare că era bine alimentată să ne încurce demersurile cu glasul ei pițigăiat. Nu era ușor să obții un spor numeric, având în vedere că această comisie era cea mai pestriță etnic și confesional. Cine pricepe, e bine că pricepe!

Vor mai trece multe zile și luni până când această propunere legislativă va lua drumul cel drept care trebuia să ducă spre o reușită deplină. Vom reveni asupra „cestiunii" care a dat multă bătaie de cap, după cum se va vedea. Iată că pe Ordinea de Zi pentru ședinţele Camerei Deputaţilor din perioada 30 martie – 2 aprilie 1992, la punctul 16 se afla pentru examinare și aprobare și Proiectul de lege privind exclusivitatea cultelor religioase pentru producerea obiectelor necesare cultelor, pagina 171, iar pe contrapagină am scris: „Înainte și-napoi/Vai de lege, vai de noi! 31.03.1992".

Pe Ordinea de zi, în mai multe săptămâni, a apărut la diferite poziţii: 12, 13, 14, 15, 16, 17...22, se întoarce: 16, 13, 12 și tot așa...

Vă imaginaţi, nu? De câte ori a fost plimbată această Lege după care umbla Calinic cu ruga și cu mila ca să ajungă la votare?

Pe Ordinea de zi din 11-14 mai 1992, Proiectul de Lege privind exclusivitatea... era la poziţia 17, la care am scris ca să se știe: „Uite așa, cam pe la coadă/ Legea noastră a ajuns/ Dacă deputaţii-o tot înnoadă/ Vom ajunge tot la tuns". Am scris pe 12 mai 1992, plin de haz-necaz!

Pe Ordinea de zi din 15-19 iunie 1992, aceeași Lege promovează la poziţia 22. Și acolo scriu: „Hei, hei și iar hei/ La 22 ajunse/ Halal să fie, știu eu cui!"

Vă este clar, cumva? După vacanţa parlamentară, în 22 septembrie 1992 s-a adoptat Legea privind dreptul exclusiv al cultelor religioase pentru producerea obiectelor de cult, semnată de cei doi președinţi: Alexandru Bârlădeanu și Dan Marţian. Ca de obicei, în partea de sus a colii, am notat în octombrie 1992, plin de obidă: „La dosar cu tine, lege, că multă bătaie de cap mi-ai dat, ca deputat." Ce am păţit după promulgare, adică, despre felul cum au înţeles Cultele din România și chiar Patriarhul Teoctist că trebuia aplicată această Lege 103, care nici până azi nu are norme de aplicare, nu este cazul să-mi mai amintesc.

Sunt bucuros că am ajuns pe aici cu „ofurile" și am putut să arăt ostenelile din Parlamentul României, ca deputat contestat vehement chiar de Teoctist, Patriarhul, care se amuza copios de supărarea mea, arătată pe faţă.

Câte-o milă parlamentară

În ziua de 14 ianuarie 1992, sub nr. 216 al Comisiei pentru buget și finanţe, s-a făcut un raport milostiv asupra proiectului de lege privind scutirea de impozit pe salarii a sumelor donate din fondul de premiere al salariaţilor pentru ajutorarea persoanelor sinistrate din judeţele Bacău, Neamţ și Timișoara. Poate unii dintre noi își mai amintesc despre dezastrele abătute asupra acestor judeţe ale României. Asupra acestui proiect de lege, examinat cu atenţie „au fost avute în vedere avizele de la *Comisia pentru muncă, sănătate, protecţie socială și statutul femeii în societate, Comisia juridică, de disciplină și imunităţi*, precum și opinia *Compartimentului tehnic legislativ.*" Având în vedere toate avizele premergătoare aprobării

legii, *Comisia pentru buget și finanțe,* cea mai importantă când era vorba de parale și, mai ales, de *scutirea de impozite*, a fost de acord cu supunerea spre dezbatere și aprobarea în forma prezentată. Spre cinstea comisiilor parlamentare, a Parlamentului însuși, precum și spre marea bucurie a celor ajutaţi din prăpădul apelor care au cotropit România, s-a aprobat această lege. Cu cât mai deasă mila și înţelegerea, cu atât mai bine! Prin culise, când cineva spunea să vină televiziunea pentru astfel de legi milostive, deputatul Pavlo a replicat cu umor despre Televiziunea Română că este o mașină de gâdilat perfectă! Nostim deputat!

De-ale naţiunii

Luna ianuarie s-a prezentat cu ninsori și friguri strașnice. Dintotdeauna, cea mai scăzută temperatură a fost la noi în ţară, la Joseni, ţinutul Harghitei, de unde au migrat și strămoșii mei, după tată, ca și ai lui Creangă, de la Tincani – Izvorul Mureșului.

Românii au fost și au rămas totdeauna iubitori de neamurile străine care, migrând și ele săracele, au rămas pe unde au putut și le-a fost drag. Eu știu și poate înţelege toată lumea ce înseamnă să fii venit din altă parte. În Transilvania, mi se spunea răgăţan, cu un ton nu prea confortabil, iar pe unde am mai umblat și stat, mi-am auzit vorba, nu tocmai ortodoxă, de venetic. Sigur că nu a plăcut urechilor și nici inimii.

– Apoi, no, dacă noi, românii, tot zicem că suntem români și cântăm mereu, ce-or zice ungurii, m-a *agrăit* un ardelean mai hâtru.

Ion Creangă

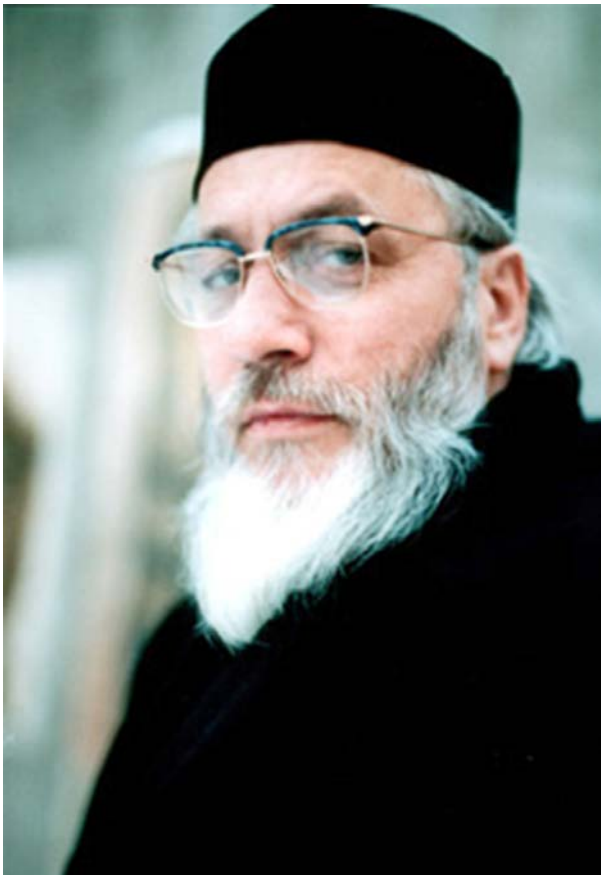

Calinic Argeșeanul

– Apăi, no, am zis și eu, să cânte și ei, noi suntem maghiari!

– No, că bine zici, ţucu-te tata!

Și apoi acest *no* pe care-l folosesc românii ardeleni este împrumutat chiar de la fraţii noștri maghiari care, pe veci fraţii noștri să rămână și să eliminăm supărările, că n-aduc nimănui niciun fel de fericire.

– No, auzita-ţi români-maghiari și maghiari-români? Eu vreau să vin la voi toţi și să stau cu voi pe veci și la Izvorul Mureșului să cânt *mai am un singur dor* și să joc ciardaș.

– No, bine am vorovit?

Pe *Ordinea de zi* pentru sedinţa comună a Camerei Deputaţilor și Senatului din ziua de joi, 30 ianuarie 1992, se aflau două puncte distincte:

1. Dezbaterea textelor aflate în *divergenţă* din proiectul de lege privind organizarea și funcţionarea Serviciului Român de Informaţii;

2. Proiectul de hotărâre cu privire la Raportul Comisiei parlamentare de audiere a persoanelor care, după 22 decembrie 1989, au fost nevoite să-și părăsească locul de muncă și domiciliul din judeţele Harghita și Covasna.

În Parlament și, mai ales, în Comisii se mai punea problema: cine-i stăpân, aici, pe pământ și în toată ţara noastră, spre exemplu.

– Noi, românii, striga majoritatea.

– Ba, noi, maghiarii, nu se lăsau mai prejos, fiind majoritari în Covasna și Harghita și minoritari, pe ici-colea, prin România.

Știut este că al „Domnului este pământul și plinirea lui dimpreună cu noi toţi!" Deci, dacă al Domnului este pământul cu noi toţi, nu este clar că noi nu putem fi decât fiii aceluiași Părinte și deci, fraţi? Iată-ne, așadar, fraţi dimpreună și așa să rămânem pururea.

Eu am avut în Transilvania prieteni și fraţi mulţi unguri. Aș aminti pe preotul Banyai Bella de la Stoiana, care mi-a fost ca tata, secretarul Episcopiei Reformate din Cluj, care acum cincizeci și unul de ani mă ajuta și mă trata ca pe copilul lui.

Ce oameni superbi! Distinși, talentaţi și omenoși! Așa i-am cunoscut. Așa am auzit și pe alţii zicând, spre marea mea bucurie. Distorsionări, amărăciuni și unele grave atitudini au fost în istoria care dorim să rămână doar istorie și dacă am greșit careva, să ne cerem iertare unul de la altul și să trăim în bună pace. Așa zice Hristos! Iar România este pentru toţi ca o mamă binecuvântată, precum și celelalte ţări semănate de Dumnezeu pe pământ.

Avem o singură șansă: Să ne iubim ca fraţii și să rămânem împreună pe aceeași brazdă binecuvântată! Așa nu va mai fi ură și moarte!

Omar Arnout

– No, răzbunările nu sunt bune, alduiască-vă (să nu înţelegeţi altoiască-vă) Dumnezeu!

Să nu uităm de Ioan Selejean, Episcopul Covasnei și Harghitei, care în 20 de ani ca episcop a fost un model de ierarh și nu a făcut nicio deosebire confesională și etnică. Sol al păcii și al prieteniei frăţești din spaţiul multietnic al României!

Și românii sunt minoritari în Bulgaria, Serbia, Macedonia, Albania, Grecia, Ungaria, Polonia, Ucraina și în alte ţări ale Europei și ale lumii: Canada, Americile de Nord, Centrală și Sud, Africa, Australia, Noua Zeelandă, China, India, Israel, dar pe unde nu suntem și nu avem comunităţi, preoţi, ierarhi?

Suntem convinși c-or mai migra și alte neamuri. Sunt tare bucuros când românceles se căsătoresc cu bărbaţi din alte neamuri și tot așa, când românii se căsătoresc cu fete din Europa și din alte ţări ale lumii. Cine nu a văzut pe Omar Arnout, pruncul minune, născut dintr-un libanez și o româncă, medici, care de 21 de ani sunt împreună și au patru prunci de o mare frumuseţe, iar Omar este ca un înger trimis din ceruri în România? Cântă de uimește lumea! Eu cred că e venit din Ceruri, ca să ne bucure și pe noi, aici pe Pământ.

Dacă nu se învaţă respectul de om, de orice confesiune și religie ar fi, din orice neam de pe pământ, de orice condiţie socială, culturală, știinţifică, nu vom face decât să semănăm ură, batjocură, înfurciri, răzmeriţe, prigoniri, războaie religioase și etnice.

Pacea între oameni și neamuri este condiţia esenţială a convieţuirii pe acest pământ!

Sînt sau sunt cu *î* din *i* sau *î* din *a*

De atâtea ori am avut fericirea sau nefericirea să ne fie, uneori, mai bine, iar de cele mai multe ori, mai rău sau din ce în ce mai rău! Schimbările social politice au dus pe valul lor și alte schimbări: în știinţă, artă, cultură, gândire, comportament de zi cu zi, după codul bunelor maniere, în omenia și frumuseţea cea dintâi.

Am suportat greu gâlceava și încâlceala lingvistică, ba și opiniile, ca nisipul mării, luate mereu de valuri și zbuciumate continuu.

După revoluţiunea din decembrie 1989, a sărit cât de colo și Academia Română să modifice câte ceva prin dicţionarele limbii române, nu că academicienii de „eră" comunistă ar fi dormit în fotolii, ci doar așa, să se mai iasă cu ceva înainte, cum se iese cu mortul, cu picioarele înainte, cum ar glosa șiret, amicul meu, Ștefan Cazimir.

Povestea cum unele modificări l-au cătrănit, oleacă mai mult, chiar pe universitarul profesor, specialist absolut întru ale lui Caragiale scrieri.

Pe 22 februarie 1992, cerea permisiunea să facă o intervenţie la tribuna Camerei Deputaţilor. A ajuns la pupitru. Și-a scos tacticos ochelarii, așezându-i pe nas. A tușit, dregându-și vocea, ca diaconul înainte de a rosti ectenia, a îndreptat microfoanele și a început:

„Daţi-mi voi, să mă întreb și eu, înainte de a încheia: care e rostul adunării noastre, ca să nu rămână solemnă și vană? El nu este altul decât de a căuta răspunsuri la problemele de azi. Îl redeschid, așadar, pe Caragiale, la o pagină a sa din 1901 și iată peste ce dau: „De

cincizeci de ani scriem cu litere latine. Limbi străine, de alte familii decât familia noastră romanică, au ajuns demult să scrie perfect, logic și sistematic, cu literele noastre (...), iar limba noastră, de cincizeci de ani ne tot batem capul și nu reușim să o scriem cu literele străbune cumsecade. De ce oare? Numai și numai, fiindcă ne-a intrat în cap că o știm scrie fără a o învăţa să o scriem." Ce ar spune astăzi Caragiale, răsfoind, să zicem revista „Academica", despre anarhia ortografică dezlănţuită de forul tutelar?

Este pentru prima oară în istoria tuturor din lume, când o asemenea instituţie, abdicând de la rolul ei normativ, a decis la 4 octombrie 1991, folosirea simultană a două sisteme ortografice, în vederea „așezării prin coexistenţă, de la sine, în mod viu, natural, a acestor forme scrise ale limbii române". Da, aţi auzit bine: prin coexistenţă, de la sine, în mod viu, natural! Dar dacă, Doamne ferește, iese la iveală un monstru?

Oricum, fericită perioadă pentru corigenţii la limba română, legitimaţi integral în fanteziile lor ortografice! Aș vrea să fiu înţeles cum trebuie: problema nu este dacă vom scrie „Săpânţa" cu *î* din *i* sau cu *î* din *a,* ci dacă acceptăm sau nu în domeniul ortografiei metodele primarului din comuna amintită: înlocuirea legii prin domnia bunului plac.

Politica arbitrariului și a faptului împlinit poate obţine succese pasagere, impunând – de pildă – colaboratorilor unei reviste, fie ea și academică, preferinţele ortografice ale directorului ei. Dar soluţiile adevărate și trainice aparţin exclusiv raţiunii. Iar raţiunea, în cazul nostru, este sinonimă cu competenţa.

În momentul când aceasta din urmă, eliberată de orice ingerinţe, ne va dicta integral deciziile, vom putea spune cu satisfacţie: Caragiale e cu noi!

Academia Română a înregistrat în timpul din urmă două performanţe remarcabile. Prima este aceea de a fi izbutit să introducă haosul în singurul domeniu în care nu pătrunsese încă: în domeniul ortografiei.

A doua performanţă, legată subteran de prima, este de a fi lăsat să treacă aniversarea lui Caragiale – 140 de ani de la nașterea scriitorului – fără a-i fi acordat cinstirea cuvenită. Adunarea de astăzi echivalează din partea Academiei cu un gest reparator și autocritic care trebuie salutat ca atare: mai bine mai târziu, decât niciodată. Sunt încredinţat că și în problema ortografiei, vom asista la un proces similar, adică repunerea în drepturi a seriozităţii și competenţei. Mai bine mai târziu, decât niciodată. După această scurtă „captatio benevolentiae" îngăduiţi-mi să trec la subiect!"

În timp ce Ștefan Cazimir își ţinea discursul în „felul său", întreaga asistenţă deputăţească asculta în muţime totală și chiar în uimire ceea ce îi auzeau urechile.

Usturătoare atitudine!

De aceea, la revenirea în fotoliul deputăţesc – un scăunaș pentru iepuraș, cum se văd și azi – am rugat pe distinsul universitar să-mi dea documentul pe care l-a prezentat în public de la Tribuna Parlamentului. Doar așa am putut ajunge să-l mai recitesc și să-l dau pe „goarnă" și în auzul și în privirea Domniilor Voastre, harnici cititori!

Siguranţa naţională a României

Cel mai vital lucru, cea mai importantă stare din viaţa omului de pe pământ este ca el să vieţuiască în deplină siguranţă și să nu se teamă, niciodată, că oricare dintre oameni i-ar putea face vreun rău, ferindu-se și el de a nu pricinui, nimănui, nicio supărare. Asta ar fi starea paradisiacă și societatea mondială „sublimă", vorba lui Caragiale, dar care acum „lipsește cu desăvârșire", ca să rămânem în același ton satiric.

Istoricii adevăraţi, cu știinţă multă de carte, ar putea să ne spună: când a fost în siguranţă absolută Neamul nostru dacic, de atunci și până azi? Dacă s-ar aduna toate datele din arhivele lumii, am vedea cu prisosinţă că siguranţa unui om, a unui stat, a unei naţiuni este în mâna lui Dumnezeu, că în zadar se ostenește tot omul și cetatea să se păzească, dacă n-ar păzi-o Domnul! Și așa a fost din veac. Numai Dumnezeu, prin slujitorii săi harnici și responsabili, a păzit omenirea de dezastre.

Și așa este și acum.

Venind la noi acasă, în România și prin Parlament, se vedeau preocupări legislative pe seama siguranţei naţionale. Așa, de pildă, Parlamentul României, întrunit într-o ședinţă pentru a analiza Legea nr. 51/1991 privind siguranţa naţională a României, enumera la art. 3, lit a-l, acţiunile care constituie ameninţări la adresa siguranţei naţionale.

Articolul 3, litera h, consideră astfel de ameninţări iniţierea, organizarea, săvârșirea sau sprijinirea în orice mod a acţiunilor totalitariste sau extremiste de sorginte comunistă, fascistă, legionară sau de orice altă natură, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste care pot pune în pericol sub orice formă unitatea și integritatea teritorială a României, precum și incitarea la fapte ce pot periclita ordinea statului de drept. Tot astfel, art. 3 lit. l consideră ameninţări la adresa siguranţei naţionale iniţierea sau constituirea de organizaţii sau grupări ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a acestora, în scopul desfășurării activităţilor enumerate la litera h, precum și desfășurarea în secret de asemenea activităţi de către organizaţii sau grupări.

Întrucât săvârșirea faptelor prevăzute la art. 3 lit. h și lit. l nu este sancţionată de lege, s-a întocmit proiectul de lege pentru completarea Codului Penal. Articol unic. Codul penal se completează cu următorul articol: Acţiunile totalitariste sau extremiste care ameninţă siguranţa naţională.

Art. 159: Fapta de a iniţia, organiza, sprijini sau realiza, în orice mod, acţiuni totalitariste sau extremiste de natură comunistă, fascistă, legionară sau de orice altă asemenea natură, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste care pot pune în pericol sub orice formă unitatea și integritatea teritorială a României ori instituţiile democratice ale statului sau care pot înlătura sau slăbi puterea de stat ori periclita ordinea statului de drept se pedepsește cu închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi dacă fapta nu constituie o infracţiune mai gravă.

Fapta de a iniţia sau constitui o organizaţie sau grupare în scopul desfășurării acţiunilor prevăzute la alin. 1, ori de a sprijini sau adera sub orice formă la o astfel de organizaţie

ori grupare se pedepsește cu închisoare de la 15 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi, dacă nu constituie o infracţiune mai gravă."

În plenul discuţiilor, cucoana D., deputată luminată se strofoca în auzul multora:

– Gândesc de obicei, nu ocazional! Trebuie legi drastice! La care doamna liberală, Leonida, se întreabă:

– Pentru ce s-a murit în decembrie 1989 și dintotdeauna? Să lăsăm ţara pe mâna inconștienţilor? Atacurile la persoană sunt interzise, dar noi, la Parlament, încălcăm legea. Când nu ne convine ceva, amânăm cu discuţii interminabile.

Și, în continuare, cu vehemenţă, cerea scoaterea în afara legii a P.C.R. și P.S.M..

Șomâcu (P.S.M.) se apăra (celor care s-au adresat direct).

– Să fie trași în Justiţie toţi cei care au greșit. Șomâcu se arăta pașnic și convingător, dar a spus ca să se audă:

– Mă voi plânge pentru apărarea drepturilor omului!

Nae Bedros clama cu vocea lui auzibilă:

– Toată ţara este presărată de mormintele martirilor. Ni s-a zis „Parlamentul rușinii" naţionale. Pe 25 septembrie 1991 s-a apărat cu demnitate! Să sperăm că nu se va pierde acum.

Ceea ce s-a examinat atunci, în Parlamentul României, în anul 1992 și s-a aprobat este și azi valabil, Legea 212/2015 fiind o reluare pentru o mai bună siguranţă că României nu i se poate întâmpla nimic rău!

Vorbim doar de o siguranţă a României? Nu cumva trebuie să fie și o siguranţă a tuturor statelor Europei și ale lumii? Începem toţi aici, pe Terra! Să ne împărtășim fiecare, cu grijă, din bunurile date de Dumnezeu. Să nu dispreţuim niciun neam! Să umblăm în pace și cooperare cinstită și să se elimine amenințările din limbaj și toate armamentele din arsenalele lumii!

Să vindecăm Planeta bolnavă de ură și sărăcie și de amenințările care stresează și tulbură mintea și inima omului. Al Domnului Dumnezeu este pământul și plinirea Lui! Să ne purtăm frumos și cu pace în grădina Lui!

Nicolae Titulescu

Mare oltean! Mare diplomat! Naţiunile Unite cu sediul la Geneva vedeau în Nicolae Titulescu un geniu politic și un diplomat unic, în felul lui! Era unic în îmbrăcămintea de diplomat regal, după cum îl arătau pozele de atunci, dar și prin purtarea de palton și căciulă în plină vară, suportând de un fel de frig, mai tot timpul.

Lui Carol al II-lea i se părea prea independent în idei și, astfel, lucrat de colaterali, a fost înlăturat din diplomaţie.

Pe 9 martie 1992, chiar de ziua Sfinţilor 40 de Mucenici, s-au făcut intervenţii în legătură cu aducerea osemintelor sale în ţară și așezarea lor la Brașov, potrivit dorinţei sale exprimate prin testamentul lăsat înainte de a părăsi această lume.

M-am bucurat că deputaţii au păstrat o cuviinţă potrivită cu subiectul sensibil ce era abordat și supus spre cuvenită aprobare.

Acum, trupul marelui diplomat și Ministru de Externe al României, își doarme somnul de veci în cimitirul Sfântului Nicolae din Șcheii Brașovului.

Când dorinţele celor care pleacă dintre noi sunt ascultate și cele din testamente sunt împlinite, pacea se așează peste firea omului și a locului!

Altcum, ne bântuie duhurile lor, supărate pe noi, că nu le-am îndeplinit dorinţele, cu limbă de moarte, cum se spune, ca lege în cutuma românească!

Tabata Ricaru

Începem capitolașul acesta cu un nume aparte. Prin anul 1992, în România, la invitaţia Patriarhului Teoctist, a venit în vizită oficială conducătorul Mitropoliei Ortodoxe din Japonia, Teodosie, Mitropolitul, însoţit de o delegaţie.

Din această delegaţie făcea parte și Tabata Ricaru, cu soţul său, doctor Konstantinos Stergiopoulos, colegi la București, unde s-au pregătit în domeniul medicinei.

Ricaru Tabata s-a născut în 25 septembrie 1953, în Tokyo – Japonia, tatăl numindu-se Tim (Nicolae din botez), botezat ortodox la Tokyo în data de 27 mai 2003 și decedat la 10 martie 2005; iar mama Itsuko Ambrozia, botezată la Argeș, la 27 aprilie 2003 și decedată la 13 noiembrie 2015.

A Absolvit cel mai bun liceu din Japonia în anul 1971, după care a venit în România, la 9 septembrie 1974, făcând un an pregătitor la Craiova. A intrat apoi ca studentă la Facultatea de Medicină între anii 1975-1981.

După un an, cât a stat în Japonia, revine la noi pentru specializare în medicina internă, endocrinologie, timp de trei ani, 1982-1985.

Iubind România și Biserica Ortodoxă, la 5 aprilie 1985 s-a botezat la București, primind numele de Ermina. După câteva luni, la 9 septembrie 1985 a încheiat și căsătoria

religioasă cu Dr. Konstantinos Stergiopoulos, la o biserică parohială din București.

Între anii 1986-1995, a lucrat la Tokyo University, Secţia de Geriatrie. Pentru performanţele sale medicale, între anii 1985-1996, a tratat pe fostul prim-ministru al Greciei, Giorgios Andreas Papandreu și alte personalităţi din diferite ţări ale Europei.

Am dat câteva date despre Ermina Tabata Ricaru, japoneza cu nume mare, creștină ortodoxă practicantă, iubitoare a Japoniei, unde s-a născut; a Greciei și a Atenei, locul de naștere al lui Konstantinos, soţul său; și la fel de iubitoare a României, unde a învăţat arta medicinei și bineînţeles, faţă de orașul Curtea de Argeș, unde sunt înmormântaţi bunicii și părinţii săi, care se odihnesc sub cerul înstelat, în cimitirul Mănăstirii Curtea de Argeș.

O însemnare foarte frumoasă din Cartea de Aur a Mănăstirii Argeșului ne grăiește despre lucrarea misionară a Erminei Tabata Ricaru, care învăţa în duh ortodox tineri și tinere veniţi la Curtea de Argeș și botezaţi la biserica de lemn din parcul mănăstirii, cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, fiind naşa spirituală a fiecăruia dintre ei.

Curând vor înflori cireșii

Ce lucru bun este să mai strângi hârtii prin arhive chiar dacă unii nu dau nimic pe o îndeletnicire ca aceasta. Câte mărturii și câte lucrări valoroase nu s-au pierdut din varii întâmplări: neglijenţă, foc, jaf și alte cauze care ne-au sărăcit de anumite dovezi istorice, literar artistice, diplomatice.

N-am știut faptul că în Parlamentul României aveam anumiţi deputaţi și senatori cu talent scriitoricesc, iar unii cu autentic dar poetic și chiar pamfletari de soi.

Printre documentele din arhiva personală și cea arhiepiscopală (secţia Parlament) am dat peste o poezie sau mai bine zis peste o satiră, care, ca și atunci când mi s-a dat, în Parlament, de către autor, a fost o mare bucurie, descoperind pe deputatul Georgică Alexandrache, drept un inspirat. Redau textul acesteia, în cele ce urmează:

Balada ultimelor zile ale Parlamentului

În Parlament, puţine file
Au mai rămas din calendar
Și număratele lui zile
Trec monotone, solidar.

Curând vor înflori cireșii
Și ţara va păși la vot.
O febră mistuie aleșii
Când șansele și le socot.

Principii, vechi alternative,
Se dau la lada cu gunoi,
Veleităţile naive
Îmbracă motivaţii noi.

Unul renegă, fără jenă
Partidul ce l-a consacrat
Că-n viziunea indigenă
Nu e destul de democrat!

Și după ce-l abandonează,
Conform cu propriu-i interes,
În altul se-nmatriculează
Uitând de cei ce l-au ales.

Partide ce n-au dinți de lapte
Și minimum de tratament
Se pomenesc c-au peste noapte
Reprezentanți în Parlament.

Reflex al fostei disidențe
Se poartă asiduu moda grup
Mai mici, mai mari cu insistență
Se contopesc și iar se rup.

Veniți! Azi totu-i de vânzare
Și Parlamentu-i un bazar,
Cine oferă-un preț mai mare
Câștigă-un deputat hoinar.

O febră mistuie aleșii
Când șansele și le socot.
Curând vor înflori cireșii
Și țara va păși la vot.

Membrii de partid își „omoară”partidul

În viață avem de întâmpinat multe surprize. Nimeni nu este sigur pe ziua de mâine. Iisus Hristos a spus-o foarte tranșant: „Ajunge zilei răutatea ei!” Ce putem spune mai mult?

În orânduirea omenească, atunci când te constitui în trib, grup mai mic sau mai mare, te asociezi pe diferite criterii, formezi cnezate, voievodate, regate, imperiu, republică, popor migrator, bandă de tâlhari și clanuri printre lanuri, te aștepți să devii o națiune sau un popor binecuvântat de Dumnezeu!

Și noi, românii, am trecut prin chingile istoriei și ne-am călit, aici, la poalele Carpaților unde am și rămas, neclintiți, milenii de-a rândul.

Și așa, vremea a trecut. Dacă nu erai înrolat în partid, nu primeai cartelă pentru o bucățică de pâine, ba, mai mult, nu puteai fi profesor, învățător, director, ministru. Doar Petru Groza a scăpat fiind Președintele Consiliului de Miniștri, iar când au vrut să-l epureze, Patriarhul Justinian a intervenit pentru a-l pune Președintele Prezidiului Marii Adunări Naționale. Patriarhul nu era membru de partid, dar îl ascultau cei pe care îi salvase de la o eventuală moarte (Gheorghiu-Dej, Emil Bodnăraș etc.).

Pe vremea lui Ceaușescu, erau în România, cu aproximație, 4 milioane de români comuniști cu statut în regulă. Noi, elevii din școli, eram pionieri, cu cravată și insigna pe care scria: Tot înainte! Era ceva! Decât tot pe loc și din când în când ...și de-andărătelea. Când deveneam măricei, pe la școlile numite licee sau normale, deveneam automat utemiști adică U.T.M.-ul cunoscut ca Uniunea Tineretului Muncitoresc.

Tineretul se mândrea cu o asemenea stare și se bucura că primea carnet, iar lunar se plătea cotizație sau nu știu cum se mai chema. A trecut 1989! În 1990, deodată, peste noapte, și unii, și alții au devenit membri ai unor partide care fuseseră desființate în România, când de Carol al II-lea, când de comuniști. Era vorba de acele partide istorice, interzise de lege.

Vorba unuia:

– Mă! Dar tare ne grăbim! Să stăm niţel să ne hodinim, că n-om muri de aşteptare.

– Acum să fim un pic neutri ca în 1914-1916, să mai vedem ce se întâmplă în jurul nostru, a adăugat un deputat independent.

Pe 31 martie 1992, la Parlament, am primit un Raport Comun asupra propunerilor legislative:

– Pentru interzicerea funcţionării și pentru dizolvarea P.C.R și a tuturor formelor de manifestare;

– Privind Comisia pentru persoanele juridice;

– Pentru completarea Codului penal.

Cu adresa nr. 159-B.P./16 septembrie 1991, Președintele Adunării Deputaţilor a sesizat în fond Comisia juridică, de disciplină și imunităţi pentru a dezbate și a aviza propunerea legislativă iniţiată de Grupul parlamentar al P.N.L privind „scoaterea definitivă în afara legii a Partidului Comunist Român, a tuturor formelor lui de reprezentare politică și ideologică și interzicerea oricăror formaţiuni și structuri politice de natură comunistă", propunere materializată în proiectul de lege pentru interzicerea funcţionării și pentru dizolvarea P.C.R și a tuturor formelor sale de manifestare."

Am asistat la mai multe dezbateri. Vorbele din culise pe această problemă erau, uneori, de-a dreptul șocante. Alteori, mai des, în plenul ședinţei se auzeau „perle" ca acestea:

– Asistăm la prostituţia politică a Ţării!

Altul:

– Sifiliticul minte întotdeauna – comunistul minte întotdeauna. Plin de morgă aristocratică, și el comunist înainte de 1989, dar acum liberă cugetătoare:

– Oamenii sunt importanţi, nu formaţiunile politice! Să ne ferim de mânia proletară. Cineva cu voce stridentă a tăiat îmbulzeala de epitete:

– A dat Patriciu Dinu cu măciuca tovărășească la cap gugumanilor politici!

– Bravo, naţie, urla unul ca pe vremea lui Caţavencu.

– Avem Parlament democratic, tuna unul din loja de sus, a cărui faţă n-am văzut-o, trăgându-o după stâlp.

– Umflat de vin, cârpit la o ureche, mincinos și pezevenghi, secretar de partid, ia cuvântul agrarianul pășunist, a zis fratele meu de carceră parlamentară, Dumitru Pâslaru, postitor vehement cu măruntaiele sale chiorăitoare, vecin fiind cu „fotoliul" (scăunașul) deputăţesc.

Ca să se pună și ceva sare socială peste rănile „sângerânde" ale celor care încă nu aruncaseră sau nu arseseră Carnetul de partid, Parlamentul României, Senatul și Camera Deputaţilor ne-au prezentat un raport comun asupra proiectului legii Bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 1992.

Dacă parlamentarii se „săgetau" în ședinţă, după ieșire, unii dintre ei, se amuzau râzând de răsunau holurile!

N-avem lista! Nici nu se poartă...

A doua zi, la 1 aprilie 1992, am primit o adresă de la Ministrul Finanţelor și Economiei, George Danielescu, adresată lui Dan Marţian, Președintele Camerei Deputaţilor, cu un „dar" în desagă: „Raportul privind rezultatele acţiunii de decontare prin compensare a plăţilor restante în economie."

Pe fila de gardă a adresei cu stufosul material, am scris, iar azi, când scriu, spre marea mea bucurie, mai repet învăţătura fundamentală a Bisericii lui Hristos.

– Ce este omul? întreb eu pe Înger. Iar el răspunde:

– Capacitatea de a-și asuma păcatul și, ca atare, posibilitatea de a accepta judecata lui Dumnezeu, asupra lui. Unde este fratele tău Abel? răsună peste veacuri, întrebarea Creatorului.

– Omul ca martor al Învierii lui Iisus Hristos. Iar noi suntem urmele Învierii lui Hristos. Ori suntem martorii Învierii lui Hristos, ori nu suntem nimic.

– Omul să-și asume păcatul și să fie mărturisitorul Învierii lui Iisus Hristos!

– Dar despre Pindar și Sofocle?, îl mai supăr pe Îngerul care zice:

– Umbra visului! Deșertăciuni!

De-ale lumii politice

Cel mai tânăr șef de partid, dar și prim-secretar al Ucrainei, Mihail Gorbaciov, ajuns „ţarul" U.R.S.S.-ului, la 54 de ani, avea să devină „arhanghelul" Mihail al unui imperiu ce se întindea pe două continente.

El a pornit la drum cu două idei strașnice: „glasnosti" – un concept de transparenţă socială și „perestroica" – restructurare și reconstrucţie. Aceste două „aripi" social-politice, cu care zbura peste întinsul imperiului rusesc, ca elemente centrale ale politicii sale, avea să schimbe peste doar cinci ani spectrul politic al întregii lumi.

Atât republicile din URSS, cât și statele satelite, au jucat un rol foarte hotărâtor în destrămarea statului sovietic. Glasnostul și Perestroica au fost gândite iniţial să revigoreze statul unional, dar au avut o serie de efecte neașteptate, care au dus la creșterea puterii locale a fiecărei republici.

După cum era de așteptat, guvernele republicane și-au căpătat legitimitate prin invocarea democraţiei și a naţionalismului, liberalizarea a dus la fracturi și în sânul ierarhiei de partid, astfel reducându-se controlul centrului asupra periferiilor uniunii.

În cele din urmă, perestroica a permis guvernelor republicane să controleze veniturile economiilor naţionale, astfel asigurându-și o mai mare independenţă faţă de Guvernul Centrale de la Moscova.

După cum se știe, în anul 1991 Uniunea Sovietică a încetat să mai existe, republicile unionale, proclamându-și mult așteptata independenţă.

Din Rusia cea mare aveau să se desprindă:

Mihail Gorbaciov

Republicile baltice: Estonia, Letonia și Lituania;

Ţări vecine cu U.E.: Ucraina, Belarus și Republica Moldova;

Ţări caucaziene: Armenia Azerbaidjan și Georgia:

Ţări din Asia Centrală: Turkmenistan, Uzbekistan, republicile: Kazahă, Kirkiză, Fadjikă; Rusia Mare. Din Estul Europei, ţările satelit: România, Cehoslovacia, Polonia, Ungaria, Bulgaria și Germania de Est, pe rând, una după alta, prin revoluţia de catifea, cu excepţia României, și-au schimbat cursul în istorie. Spuneam că România a făcut o excepţie prin aceea că noua orânduire social-politică s-a consolidat pe jertfele a peste o mie de tineri și alte sute și mii de răniţi.

Oare, nu puteau fi evitate, ca în celelalte ţări?

În Balcani, cele două ţări, Iugoslavia și Albania au făcut parte, cu aplecări prietenești, prima spre Vest, iar cealaltă, spre Marea Chină.

Prin anii ’60 ai secolului trecut, comuniștii albanezi au decretat Albania primul stat ateu din lume! Așadar, cele câteva milioane de suflete, nici cât cinci degete la o mână, s-au înscris în istoria lumii de atunci. Nu doar milioanele, ci cele câteva mii de inși atei care conduceau destinele nefericite ale unei Ţări și mai nefericite. Ziaristul Ciomara Toma, care era contemporan cu marile nenorociri abătute asupra unor oameni pașnici, ne-a mărturisit personal prin ce a trecut un neam de oameni nevinovaţi, distruși economic, social și religios.

Enver Hodja

După mărturiile lui Toma Ciomara, care a stat o vreme în România ca student și s-a căsătorit cu o româncă din Timișoara, în anul 1967, Enver Hodja a hotărât ca Albania să fie primul stat ateu din lume.

În acest sens, a închis toate bisericile din Albania, a aruncat bisericile în aer cu dinamita (ortodoxe, catolice, musulmane și ale altor culte), a ucis preoţii (din peste 900 de preoţi ortodocși au mai rămas doar 11, pe câţiva i-am văzut când am vizitat Albania în 1992) a desființat mănăstirile aruncându-le în aer, rămânând doar sinistre ruine, asupra cărora se roteau vulturii văzduhului.

Mai mult, a distrus toate bibliotecile cultelor și niciun albanez nu avea voie să ţină icoană în casă, să facă cruce, să spună rugăciuni și mai mult, nu aveau voie să ţină găini și nici cocoși pentru a nu cânta și a se aminti de trădarea lui Iuda. Nu aveau voie să ţină porci sau alte orătănii. Bieţii albanezi ţineau purceii în pivniţe și îi operau la corzile vocale ca să nu se audă guiţatul lor.

Creștinii și-au ascuns icoanele în pereţi, către Răsărit și atunci când se închinau se bucurau că Dumnezeu și sfinţii sunt prezenţi și casnici în greutăţile criminale pe care aveau să le îndure până în 1992, un sfert de veac de prigoane incredibile. Acestea aminteau de persecuţiile creștinilor din cele trei secole, de la începutul erei creștine, anul 313, prin Edictul de la Milano, prin Sfântul Constantin cel Mare, aducând libertatea religioasă tuturor pământenilor.

Ceea ce m-a zguduit a fost și povestirea vicarului mitropolitan Kico (Kicho) Raci (Raţi) din Korcea (Corcea) sau Kurceana, cum îi spun aromânii și românii de acolo, deci, părintele Kicio Raţo, cum se rostește numele, mai pe românește, fusese amenințat cu moartea și silit ca personal să dinamiteze biserica Sfântului Gheorghe – cea mai mare din Balcani – unde era slujitor.

Tragedie zguduitoare!

Bietul vicar, noaptea, a strâns, în spaime de moarte, cele mai importante obiecte de cult, cărţi și icoane, le-a împachetat și le-a ascuns în munţi, unde s-a ascuns și el.

Biserica a fost rasă de pe faţa pământului, la fel și celelalte biserici, cu catedrala mitropolitană.

Printre supravieţuitori se numără și preotul Kosta Kotnari din Korca, preotul Gazo Petri de la Tirana și cei doi arhidiaconi Sotir Kanxheri (Kangeri) și Spiro Findiku.

Faimosul Părinte Kozma Qirjo (Khirio), aromân din Seleneca (Seleniţa), Vlora, a devenit și episcop de Apolonia în 1998, la vârsta de 77 de ani și a murit în anul 2000. Pe aceasta, din fericire, l-am cunoscut personal, în anul 1992.

Era ca un sfânt din icoană!

Prigonirile împotriva ierarhilor au fost și mai diabolice. Arhimandritul Teofan Koja, albanez, româno-greco-american va scrie o *Istorie a martirilor albanezi*, unde va arăta, pe larg, și cu imagini grăitoare catastrofa abătută asupra Albaniei, într-o lume, așa-zisă, civilizată, care se lăuda că respectă Drepturile fundamentale ale omului! Ar fi cea mai teribilă mărturie scrisă pentru viitor!

Uitasem încă un aspect. Peste toate acestea, ca să se apere ateismul unui grup de fiinţe rătăcite, în frunte cu Enver Hodja și realizările „epocale" ale câtorva milioane de oameni, s-au construit până la un milion de cazemate mici, mari și mijlocii – se pot vedea și azi, care te pândeau cu gurile deschise!

Și ca vârf al neghiobiei, albanezii se plângeau că s-a ordonat tăierea tuturor pădurilor din munţi, lăsându-i golași, pentru a nu se putea ascunde „dușmanii" poporului albanez, dușmani care erau în ţară și-i strângeau de gât și-i omorau ca pe muște!

Fiind deputat, în 1992, în luna aprilie, o delegaţie parlamentară compusă din senatori și deputaţi a participat la Primul Congres Internaţional al Aromânilor, la Tirana.

Delegație în Albania

Arhiereul Calinic Argeșeanul și preotul Tache Veriga

Prima oprire am făcut-o la Ambasada Română din Bulgaria, la Sofia. Ion Talpeș, ambasadorul nostru de atunci din România, ne-a primit foarte amabil, dar nu a avut loc de găzduire pentru delegaţia cam stufoasă și pestriţă. Și, ca îmbucurare, ne-a spus că peste câteva ore se va închide graniţa Albaniei pentru că începuseră niște mișcări de emancipare socială și religioasă.

În loc să ne întoarcem în România, ne-am îndreptat în miez de noapte spre Macedonia, la a cărei graniţă am stat toată noaptea, negociindu-se preţul trecerii. Am reușit să trecem spre ziuă, iar dimineaţa, în cel dintâi pârâiaș întâlnit în cale, ne-am spălat feţele încâlcite de nesomn și spaime. Era prima noastră venire în Balcani. Cu chiu, cu vai, am reușit să gustăm bucuria călătoriei, fiecare cum putea. Eu am mers cu Ion Bileka, un aromân născut în Albania, dar venit de multă vreme în România.

Seara, am oprit la Korca și am fost găzduiţi la casele românilor sau aromânilor. Mare mi-a fost bucuria când am văzut casele împodobite ca în Maramureș și că dormeau în același ţol sau cergă, din lână de oaie, cu aceeași ţesătură. Am rămas uimit: din Maramureș la Korca, același ţol strămoșesc din miţe de oaie!

Am vizitat localităţi ca Șipska și Moscopole, locul băștinaș al lui Andrei Șaguna, el numindu-se Baron de Șaguna sau Baron de Gubă, iar mantaua din miţe de oaie e ţolul sau cerga de pe pat. Hazliu mitropolit! A luat în gubă și pe imperiali! Avea inimă, minte și geniu administrativ cât un imperiu! Și apoi, ce frumos semna: Andreiu baron de Șaguna!

Ambasador al frumoasei Albanii, din partea României, de mai mulţi ani, era domnul Gheorghe Micu. Ne-a primit frumos și am participat la Congresul Aromânilor din întreaga lume. Spre marea mea bucurie, s-a desfășurat într-o atmosferă de triumf, lumea veselindu-se că se întrevede la Tirana, dintre toate ţările lumii, de pe unde sunt răsfiraţi aromânii. Artizanul acestui Congres a fost Profesorul Vasile Barba de la Universitatea din Freiburg – Germania.

Atunci când am fost poftit să le ţin un cuvânt, printre altele, am văzut că antevorbitorii mei ofereau diferite sume. Cu glas băţos, eu le-am spus că fac o donaţie care să ţină mai mult: inima mea! Sala s-a umplut de aplauze furtunoase! M-am bucurat atunci, dar după aceea, ori de câte ori băteau albanezii români și aromâni la poarta Argeșului, strigau:

Biserica din Korcha- Albania

Arhiereul Calinic împreuna cu Ambasadorul Gheorghe Micu

– Am venit să ne daţi inima, cum aţi promis la Congres! Iar alţii mai îndrăzneţi (albanezii sunt îndrăzneţi de pe vremea lui Skanderbeg), se oţărau la mine, fără perdea:

– Voi, românii, sunteţi obligaţi să ne ajutaţi, cum aţi făcut întotdeauna. N-aveţi încotro! Nu vă puteţi lepăda de noi.

– Ne străduim, le spuneam eu cu glas împăciuitor, mirându-mă de îndrăzneala tonului, care cam suna, ca să spun mai direct, a poruncă.

După Congres, am vizitat mai multe localităţi în care majoritari erau aromâni și români. Le-am promis, la solicitarea lor, că vom fi prezenţi la slujba de Paști în cele două localităţi: Korca și Selenica din coasta orașului Vlora. Rămânea doar ca ei să se hotărască unde vom face slujbă mai întâi, adică, să vedem cum să ne împărţim, fără să fie o supărare din partea unora.

Am plecat cu nădejdea întoarcerii, luând cu noi și o invitaţie din partea Comitetului Religios. Se schimbase orânduirea social-politică, fără omoruri în masă, cartușele fluierând și pe la urechile noastre. Mai târziu, mi-am spus că fuseserăm în primejdie, ca niște inconștienţi, necitind clar situaţiile care se desfășurau sub privirile noastre.

Ajungând în România, am prezentat situaţia Patriarhului Teoctist și, desigur, poftirea de a merge la slujbă, pentru a da cuvenita aprobare. Între timp, s-a anunţat vizita Regelui Mihai în România. Mai venise în decembrie 1990, dar fără succes. Acum era un protocol clar al vizitei. Veneau și la Argeș, desigur, iar Calinic fusese aprobat pentru slujba din Albania, deja promisă și așteptată.

– Vezi, Calinic, ce-mi faci tu, cu drumurile tale? În loc să stai acasă, să primești pe Regele Mihai, umbli prin Balcani.

– Dar aţi aprobat să fiu de Paști la slujbă acolo!

– Da, da, da, am aprobat, că n-am știut de vizita Majestăţii Sale. Acum, cum procedăm? Tu ești Episcopul Argeșului. Cine-l primește pe regele Mihai acolo?

– Cred că Vlădica Nifon! Îl delegaţi frumușel, că este și un mare priceput. Ba, tocmai, că-i și place o așa venire, se va bucura de încredinţare.

– Apăi, să ai drum bun și să vii sănătos. Ai grijă, nu cumva să faci vreo gafă și să încurci lucrurile în Balcani, că și așa este un butoi de pulbere.

Într-o luna aprilie, două drumeţii în Albania, au început să fie suspecte prin Balcani, dar mai ales în Albania. Stările sociale, dar și cele religioase, căutau să se canalizeze în parametrii izbânzii, căci atunci când explodează butoiul, sar cercurile și conţinutul se împrăștie, luând cărări și direcţii neprevăzute. Religios, fiecare Biserică se străduia să-și adune puii sub aripile ocrotitoare, numai că noţiunea de Biserică era abstractă după zeci de ani de prigoană.

Cu Biserica Romano – Catolică era mai ușor. Capul eclesiastic era la Roma și se puteau pune pe picioare mai repede. Drept dovadă, am făcut o vizită protocolară Nunţiului Apostolic, deci aveau rapiditate de a se organiza și aveam de învăţat. De asemenea, Cultul Musulman, în privinţa organizării, nu prea are graniţe de trecut. Cât privește Biserica Ortodoxă, are organizare în Statul în care habitează și, desigur, în canonicitatea Bisericii Ortodoxe de Răsărit, cap – *primus inter pares* – fiind Patriarhul Ecumenic, cu sediul la Constantinopolul de pe vremuri, Istanbulul de azi, de pe teritoriul Turciei. Potrivit spaţiului geografic în care se află Albania, cu vecini precum Grecia, mai ales, organizarea Bisericii Autocefale Albaneze i s-a încredinţat unui mare profesor, ecumenist și grec sadea, adică lui Anastasios Iannulatos care, în 1992, a fost instalat ca Primat al Albaniei, cu organele de ordine, după cum arată imaginile de atunci. Unii strigau: Axios (Vrednic este), iar alţii strigau cu și mai mult spor: Anaxios (Nevrednic este).

Anastasios Iannulatos

Această stare nefericită a fost pentru că Albania își dorea ierarhie autohtonă, adică ierarhie albaneză și nicidecum una grecească, în decursul veacurilor, ea le provocase bieţilor albanezi experienţe dintre cele mai halucinante.

Din lipsă de clerici albanezi, Anastasios s-a cârpit cu cine s-a putut la începutul lucrării pastorale, mai ales că ierarhul grec avea experienţe similare prin Africa. Era învăţat și cu primiri frumoase, dar și cu primiri zgomotoase. Acest ierarh cu experienţe multiple a încercat să-i câștige pe albanezi cu graniţele deschise pentru lucru în Grecia, cu anumite atenţii încurajatoare, pentru a înţelege că este mai aproape Grecia decât România neutră, de unde bieţii albanezi sperau izbăvirea și făceau demersuri guvernamentale, ca Patriarhul Teoctist să le aprobe un ierarh român în acest scop.

După cum era de așteptat, prudentul Patriarh i-a refuzat, spunându-le ce implicaţii puteau avea asemenea demersuri, nevrând să tulbure pacea bisericească în Balcani și așa destul de precară.

Astfel, albanezii ortodocși s-au împărţit: pro și contra ierarhiei Greciei, pro și contra prezenţei ierarhiei românești. Exista un procent destul de mare de aromâni, care cu greu erau recunoscuţi ca atare, fiecare dorind să-i cumpere și să-i facă de neamul lor.

Cam acesta era situaţia în Albania, când noi, o delegaţie aprobată de Patriarhul României, pășeam în Ţara Vulturilor sau Schiperia, cum o numesc localnicii, popular, deoarece pe albaneză schiptar înseamnă vultur.

Relieful Albaniei este peste 60% muntos, de o frumuseţe ce-ţi taie respiraţia. Am numit-o pe nerăsuflate: Elveţia Balcanilor. Și dacă mă gândesc bine, Balcanii sunt o Elveţie uriașă. Doamne, atâtea frumuseţi ai dăruit pe acest pământ!

Așadar, după ce ne-am așezat întru găzduire, fiecare la câte o casă, ne-am întâlnit și cu Ambasadorul Micu Gheorghe, venit de la Tirana, la Korca, pentru a participa întâia oară la prima slujbă de Paști, după un sfert de secol de pârjolire ateistă.

Cu mare greutate, Arhiepiscopul Anastasios a fost de acord ca noi să slujim de Paști în Albania.

Înainte de ora 12 noaptea, ne-am preumblat prin oraș, ca să vedem cum se afla lumea înainte de prăznuirea Învierii Domnului Iisus Hristos. Trecând pe la sediul în care se aflase fosta mitropolie din orașul Korca, auzeam deja slujba Învierii în limba greacă, în tonuri triumfale, de parcă ar fi slujit preoţime și diaconime multă, cu mii de participanţi.

Ne-am apropiat, curioși, pentru a vedea cu ochii și a auzi bucuria slujbei în miez de noapte. Auzeam din drum slujba, dar nicio mișcare. Preotul Gheorghe Gârbea, liturghist de seamă, a exclamat:

– Nu-i niciun om! Slujba e pe casetă audio. A pus-o în aparatul cu difuzoare și ei s-au dus la gustare. Deci, Albania tiranisită de ateism, avea acum slujbă în limba greacă, în Korca nefiind niciun grec, după cum spuneau locuitorii orașului.

Preotul Gheorghe Gârbea

– Da, am scăpat de o tiranie socială și acum a venit una bisericească, de la greci, a zis un orășean din Korca, zburlindu-și mustăţile trase peste pupătoare.

– De ăștia, nu scăpăm ușor! În anul 1913 a fost mare nenorocire pe capul nostru. Pentru că ne-am apărat cu aromâni sau vlahi, au pornit împotriva noastră și ne-au omorât pe mulţi, în frunte cu Papalambru Balamaci, cu fratele lui profesor. Apoi i-au spânzurat prin copaci cu maţele lor, după ce le despicaseră pântecele, a adăugat un vlah, ștergându-și lacrimile ce-i șiroiau pe obrajii roșii și bucălaţi, cu pletele răsfirate pe umeri.

– Acum, din păcate, nu avem prefţi (preoţi) din neamul nostru și va trebui să ne închinăm din nou grecului înfumurat, dușmanul nostru de moarte, a strigat un găligan tânăr, cu un cap mai răsărit ca noi.

Și așa, tot povestind, am ajuns la locul unde trebuia să facem slujba de Înviere, loc pe un pinten de deal, pe care se amenajaseră cele trebuincioase pentru slujbă. La radio, auzeam slujba de Înviere transmisă de la București, unde Patriarhul Teoctist oficia în grai românesc, Bucuria Izbăvirii. Ochii vlahilor aromâni se scăldau în lacrimi curate ca boabele de rouă!

La 12 noaptea, ora Albaniei, am început slujba Învierii, cu soborul nostru din România: Părinţii Gheorghe Gârbea – profesorul și directorul Seminarului Teologic „Nea-

goe Vodă Basarab"; Gheorghe Șerban – profesor la același seminar; Gheorghe Ploscaru și cântăreţul Fotu din Constanţa, aromâni din România înrudiţi cu cei din Albania, diaconul Maxim Nica și profesorul Dan Dănescu de la Câmpulung Muscel, cameramanul soborului itinerant.

Pe dealul de la poalele muntelui ardeau lumânările din ceară de albine, făcute frumos cu împletituri, cum nu mai văzusem în viaţa mea. Nu uitaseră frumuseţea pregătirii de Ziua Învierii Domnului Iisus, ziuă aşteptată cu bucurie, dar şi cu emoţie sfântă.

Mă străduiam să stăpânesc emoţiile momentului pascal, dar și lacrimile care se revărsau spre inimă și peste faţa luminată de bucuria Învierii și bucuria celor care se muceniciseră un sfert de veac.

Atunci când toată obștea prezentă cânta din răsputeri *Hristos a Înviat!*, am auzit, deodată, un zgomot, care m-a surprins, neștiind ce se întâmplă în spatele nostru. Se avea în vedere starea socială după schimbarea garniturii politice, după împilare și martiriu timp de douăzeci și cinci de ani. Discret, am întrebat pe ambasadorul Gheorghe Micu ce putea să însemne acel zgomot.

– Toţi creștinii, la un semnal, au strigat din răsputeri *Hristos a Înviat!*, iar la răspunsul de *Adevărat a Înviat!* au ciocnit ouă roșii și acum le mănâncă!

– Extraordinar obicei! Doamne, miluiește-ne, am răspuns în șoaptă, omului de inimă, care ne veghea din umbră.

Acum, după 24 de ani, retrăiesc Paștele unic, din Ţara Vulturilor, amintindu-mi de primul Paște prăznuit cu părinţii mei, când aveam doar trei ani și eram dus de ei, în noaptea Învierii, bucurându-mă și nemaiuitând acea zi de lumină și bucurie neapusă. Cred că nu se poate asemăna cu nimic din lumea aceasta.

Ușor-ușor, ne-am răsfirat cu lumânări în mâini și cântec de biruinţă asupra morţii trupești și sufletești, iar albanezii erau numai bucurie și voie bună. A fost cea mai frumoasă zi din viaţa mea pastorală. Și acum, când scriu, Îi mulţumesc Domnului nostru Iisus Hristos pentru unica binecuvântare de a fi, de Ziua Învierii Sale, în Albania cea mult martiră!

Pentru prima oară, după un sfert de veac, suflarea românească de la Korca, s-a bucurat și a intrat întru odihnă duhovnicească, fiind mângâiaţi și în somn de razele luminii Învierii lui Iisus Hristos!

După vizite pe la casele creștinilor, care ne invitau cu mare bucurie să le trecem pragul lor curat și primitor, cântam din inimă înfiorată: *Hristos a Înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viaţă dăruindu-le!*

La a doua Înviere a fost o bucurie mare, căci sute de albanezi, de la copiii cei mai mici, până la cei în vârstă, s-au botezat, mărturisindu-și credinţa în Dumnezeu Cel Adevărat. Cel care ţinea evidenţa cu multă grijă era Dumitrag Veriga, care, cu voia Domnului, peste nouă luni, cu pregătire intensivă la Curtea de Argeș, avea să fie al doilea preot în Korca, școlit, dar și hirotonit la Argeș, în persoana lui Papalambru Balamaci.

Soarele spre chindii lumina cu blândeţe ţinutul muntos al Korcei, mormintele de pe povârnișul dealului arătând a Lumină lină, flori de lumină. Iisus Hristos Cel Înviat din mormânt își unduia privirea spre cei care trecuseră pragul vieţii, fără să aibă bucuria Paștelui de suflet odihnitor.

Spre seară, am plecat la Tirana. Pe drumul muntos, ne-am bucurat de frumuseţi nebănuite. Ne încercau, pe rând, când lacrimi de bucurie, când lacrimi de jălanie multă, aflând, cu fiecare pas, la ce cumplite umilinţe și prigoniri fuseseră puși ani de-a rândul.

Întâlnirea avută cu ambasadorul Micu Ioan și celălalt personal al Ambasadei a fost o mare bucurie, iar soţia ambasadorului s-a dovedit o mare doamnă și o mamă duioasă! Ne-am simţit și noi un pic în România. Am întâlnit doi marcanţi sprijinitori ai ambasadorului, pe Ion Gropescu și Filip Teodorescu.

Ambasadorul ne-a pus la curent cu situaţia social-politică în premieră, după ce întreg Estul European scăpase de cazanul încins a unei ideologii neghioabe, care îţi spunea ce să crezi, în cine să crezi, unde să-ţi pui soba și icoana în casă, cum să te îmbraci sau să cânţi, ori să scrii.

De dimineaţă, am pornit spre Selenica (Seleniţa), un sat bogat în aromâni și români, dar și în greci, mai ales că orașul Vlora (Flora) era cu populaţie compozită, procentajul cumpănind spre neamul grecesc.

Seleniţa a fost un punct fierbinte al „revoluţiei" albaneze. Noi nu știam ce s-a vorbit în privinţa prăznuirii Paștelui, adică rânduiala pe zile și locuri unde oficiam Sfintele slujbe de Paști. Am înţeles că ar fi fost unele supărări. Grecii (consulul) aflaseră că o delegaţie parlamentară a vizitat și Selenica cu prilejul Congresului mondial al aromânilor din lumea întreagă și se zvonea că am fi făcut promisiuni de într-ajutorare. Atunci au început să-și facă probleme din cauză că localităţile cu aromâni vor dori să fie sub oblăduirea României.

Mai mult, le-a dat vize gratuite pentru a putea intra și lucra în Grecia, primul semn, desigur, spre cine, anume, să se îndrepte. Din ce am aflat, după slujba-neslujbă, erau supăraţi bieţii aromâni și pentru că anumite ajutoare primite din România n-ar fi fost distribuite în localităţile lor și că ar fi fost vândute de nu se știe cine, iar banii însușiţi fără urmă.

Pe acest fond de supărări, am sosit și noi, cu sobor și însoţire diplomatică pentru a face slujbă a doua zi de Paști! Am nimerit exact în cazanul încins de nemulţumiri.

Am mers la biserica, mai bine zis, ruinele rămase de la bombardarea și aruncarea în aer a ceea ce fusese biserica ortodoxă a comunităţii. Rămăsese doar o treime din biserică, pustiită și cu tot felul de mărăcini și bălării. Am simţit de la început că am pășeam pe un loc minat.

Slujba a început. Gălăgia a început și ea. Mai încolo, un bărbat băut își bătea soţia, ca regie, ca să se urle puternic și să bruieze slujba. Cei care erau urcaţi pe ziduri, spuneau:

– Îi mai lăsăm puţin și prăvălim pietrele peste ei!

Vacarmul era deja în toi. Ne-am dezbrăcat de veșminte rapid și am luat-o de-a coasta, ocolind satul ca să nu ne facă o „primire" pe măsura supărării lor.

Cu greu am scăpat la drum, fugind spre Vlora unde am fost găzduiţi, asigurându-se securitatea personală a celor de la Ambasadă și a noastră, care aveam pașapoarte diplomatice.

Plecând spre Tirana, pe drum întâlneam mașini care mergeau spre Selenica (Seleniţa) ca să ne facă o tocătură pe cinste. Din mașinile lor auzeam strigăte clare în limba românilor:

– Hoţilor! Aţi venit din România ca să ne cuceriţi? România ne-a trimis ajutoare, dar voi le-aţi luat și le-aţi vândut, iar noi nu am primit decât promisiuni.

Mă bucuram că nu s-au luat după noi, mai ales că amenințau ridicându-și pumnii către cer.

Mașina ARO de la Argeș condusă de Acatrinei Vasile a fost găsită pe jantă, iar cauciucurile tăiate. A fost o bătută pe cinste. Șoferul a scăpat pitit sub mașină, iar microbuzul cu care am venit de la Ministerul de Externe abia a scăpat cu geamurile făcute ferfeniţă, iar șoferul s-a trezit cu borseta furată, unde avea bijuterii de aur, luate din România, pentru a le vinde scump în Albania. Povestea cu bijuteriile n-o prea credeam, dar, când a doua zi a venit poliţia de la Vlora cu bijuteriile, am rămas mirat de naivitatea șoferului, dar mai ales de promptitudinea de care dăduseră dovadă pentru găsirea hoţului de „comori" românești!

Cu ce ne-am ales în urma acestei drumeţii pastorale?

– Cunoașterea unei ţări cu necazurile ei sociale și religioase;

– Încurajarea creștinilor pentru dreapta credinţă;

– Dumitrache Veriga, preot al aromânilor din Korca, Boboștiţa și alte localităţi cu români și aromâni;

– Școlarizarea lui Michel Leca Filto, care a absolvit Seminarul Teologic de la Argeș și Facultatea de Teologie „Sfânta Muceniţă Filoteia". S-a căsătorit cu Niculina Popescu, asistent medical, au o fetiţă și lucrează în Germania.

Acest norocos a avut prilejul să fie găzduit de părintele Gârbea și ajutat până la capăt, considerându-l ca pe propriul fiu.

Familia Michel Leca Filto

Prin Moldova – Basarabia

Europa de Est, cum bine-și mai amintesc o seamă de oameni cu memorie istorică, a intrat într-un nou ev social-politic, cultural și religios. Dacă umblăm puţin la imaginaţie, vedem un butoi uriaș cu amărăciuni și otrăvuri adunate în decursul veacurilor și, mai ales, în cei aproape cincizeci de ani de mari nenorociri. Dramele și tragediile au cuprins state europene și milioanele de oameni de toate etniile, orientările filozofice, politice și culturale.

Statele vizate, cu o „stea" în frunte, au încercat experienţe unice, mergând pe drumuri croite în speranţa de a face o lume fericită, cum are, iniţial, în planurile sale, orice formă de guvernământ mondial.

Dacă ar fi fost ascultaţi sociologii, filosofii, cărturarii, istoricii, analiștii politici, medicii și operatorii cu Drepturile Omului, naţionali și internaţionali, ar fi înţeles că niciodată, dar absolut niciodată și nicicând, nu se poate construi sau consolida o societate umană, dacă îi încalci drepturile elementare la viaţă, începând cu dreptul de a te naște și sfârșind cu dreptul de a pleca în zările nemuririi.

Printre ţările sau, mai bine zis, neamurile semănate de Dumnezeu pe pământ, „De neamul moldovenilor", cum grăiesc cronicile seculare, a ocupat un loc aparte în marea uniune a statelor euroasiatice, compozit unic, etnic, religios, cultural-artistic, filosofic și tradiţional.

Ţara sau Pământul Făgăduinţei se numește Ţara lui Ștefan cel Mare și Sfânt, de la Nistru până la Tisa a înaintașilor săi moroșăni, coborâtori din dacii liberi, fără umbre de încovoiere.

Venise luna mai, cu flori și miresme iubitoare de albine. Trecuse un an de când se trâmbiţase „independenţa" Republicii Moldova cea învăţată, în majoritatea locuitorilor ei, cu Moscova cea imperială, iar cu Iașul și Bucureștiul doar atunci când puteau avea speranţa că mai adăugau ceva la desaga cea deșartă!

Imediat după ce a avut loc desprimăvărarea social-politică, Mihail Gorbaciov a fost socotit un fel de arhanghel al Rusiei, o speranţă de pace a lumii și implicit o dezarmare generală și totală. Banii aruncaţi pe înarmare și-au găsit loc în domeniul sănătăţii, culturii și dreptăţii sociale, vindecându-se disperarea, foamea și nesiguranţa zilei de mâine.

Gânduri frumoase! Din toate acestea, nimeni nu știe, dacă de aproape 25 de ani s-a făcut ceva până acum. Nebuneala înarmărilor nu se va vindeca niciodată. Ucigașul lui Abel, Cain, stă cu toporișca de la ușa Paradisului până-n hăurile lumii!

Cu nădejdea că puteam trece Prutul peste podul cu flori, pe care-l încropiseră românii de pe lângă malurile Prutului – de la stânga și de-a dreapta, orașul de reședinţă al judeţului Argeș, Pitești, s-a înfrăţit cu raionul Rezina de pe malurile Nistrului.

Pe 21 mai 1992, după slujba din biserica Sfinţii Împăraţi Constantin și Elena de la Roșiorii de Vede, am ajuns la București, de unde, cu piteștenii cei harnici: Radu Stancu – directorul Muzeului Judeţean Argeș, Silvestru Voinescu – directorul Bibliotecii Judeţene Argeș, Părintele Secretar Eparhial – Nicolae Mărgăritescu și alţi minunaţi însoţitori am pornit

spre Huşii Moldovei, pentru sta peste noapte. Urma ca a doua zi, dis-de-dimineaţă, pe la Vama Albiţa, să intrăm în Ţara lui Ştefan cel Mare pe care, ca viteazul din poveste, o străbătea în şaua calului, cu sabia şi buzduganul domnesc, obştea numindu-l Soarele Moldovei.

De la Bucureşti şi până la Huşi, de la Huşi la Chişinău, Rezina, pe apele Nistrului, prin oraşe şi mănăstiri, cei doi: Radu şi Silvestru au cântat sute de cântece şi romanţe, cum n-am mai auzit şi cum nu mai sunt pe nicăieri în lume! Am crezut mereu că Dumnezeu a trimis din ceruri doi Îngeri mai mari, un Serafim şi un Heruvim, ca să schimbe întristarea în bucurii nesfârşite.

Drumul în primăvară – era luna mai în toi – a fost o bucurie nesfârşită. Tot pământul basarab era lucrat cu mare îngrijire, iar viţa de vie era pusă pe rânduri drepte ca struna de chitară. Uimitor! Câtă grijă! Nicio buruiană. Câtă hărnicie moldovenească!

Primirea la Rezina a fost imperială! Lume veselă, port popular, muzică din belşug, ploscă din lemn cu vin, colaci cât roata morii, bucate cum nu mi-au văzut ochii, horă, cântec, chiote de bucurii, cărţi dăruite, dialoguri frăţeşti în aceeaşi limbă milenară, cu miere şi ambrozie, adică, ce mai calea-valea, se întâlneau fraţii din aceeaşi ţară, cu grâu şi viţă de vie întru Sfânta Euharistie!

Pe Nistru, la vale şi la deal, Mănăstirea Saharna, din primele veacuri, cu chilii săpate în piatră, până ieri cu sihaştri în rugă, îşi aştepta nu doar trecători ca noi, ci şi străjeri în rugă la fruntarii de Ţară Nemuritoare.

Oarecând, Sadoveanu, cutreierând Ţara Moldovei lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, a înmuiat condeiul în culori de azur şi ne-a lăsat peste veacuri, ca din cronici şi slove să picure peste firea Moldovei Basarabe, speranţa reînvierii iarăşi şi iarăşi „De neamul moldovenilor", care, poftesc, ca din cupe de aur să soarbă lumină, cei de demult şi cei care or să vină, în numele Domnului Iubirii mântuitoare!

Bucuria Marianei

În viaţă, din mila Domnului Dumnezeu, ai marea şansă să cunoşti oameni şi situaţii limită. Aşa mi s-a dat să cunosc familia, despre care am mai scris, Mariana şi Victor Anghelina, bucureşteni din naştere şi aşezare.

L-am cunoscut pe Victor, atunci când a venit disperat la Cernica dintre apele ce umezesc marginile Bucureştiului, unde eram stareţul mănăstirii ctitorită de Sfântul Calinic, fostul episcop al Râmnicului Noului Severin.

– Sunt disperat, Părinte Calinic! Soţia mea este pe cale să moară şi am nevoie de un loc de veci pentru înmormântare.

Exprimarea abruptă m-a surprins, de parcă ar fi ştiut planurile lui Dumnezeu.

– Fii pe pace! Nimeni nu ştie, nici când ne naştem, dar nici când plecăm din lumea aceasta. Ceasul inimii noastre este la mâna lui Dumnezeu!

– Este grabnic! Nu ştiu ziua, dar Mariana nu mai are rinichi valizi şi face dializă şi nu se ştie, nu mai scapă Mariana. Vrea să ştie locul unde se va odihni.

– Mergem în cimitir. Alegem locul, pregătim monumentul, două locuri, sub umbra unui stejar pus de sute de ani, întru nădejdea înfrunzirii în primăvara fiecărui an.

Mai târziu, au venit amândoi să vadă locul întâlnirii celei din urmă. Era locul îndrăgit de ei, că acolo s-au întâlnit pentru prima oară și *zdrang!* le-a făcut inima și din unirea de atunci au rămas una! De câte ori ne revedeam – veneau des să vadă cum merg lucrările la căsuţa de veci, deseori vorbele se opreau cu obstinaţie asupra viitorului pentru singura lor fetiţă, Laura, care creștea în înţelepciune, hărnicie și frumuseţe.

– Tare aș vrea să mai trăiesc până voi vedea pe zvăpăiata mea măritată. Să nu rămână pe drumuri, dacă Maica Domnului mă va lua de pe acest pământ.

– Ai s-o vezi la casa ei și cu o droaie de copii, pe care-i vei vedea cu proprii ochi. Domnul ascultă mamele. Nu le lasă să lăcrimeze și în ceruri. Ajunge aici, pe pământ.

În anul 1992, Dumnezeu a primit rugăciunile mamei Mariana Anghelina – s-a rugat și Victor, mai molcom! – și Îngerul căsătoriei i-a adus pe Thomas, un tânăr nobil de la Zurich (Elveţia) și cei doi s-au hotărât să se căsătorească. Bucuria a fost fără margini! Mariana Anghelina radia de fericire, dar și de spaime, ca nu cumva Thomas să fie un „aventurier”.

Cununia religioasă a avut loc la Catedrala Sfântului Neagoe Vodă Basarab, nunta sobră având bucuria, după aceea, să guste anafora la Palatul Episcopal de atunci.

Ne-am bucurat de bucuria familiei Anghelina, atât de încercată în privinţa sănătăţii. Scăpase de o grijă, dar, pe lângă neputinţa rinichilor, și-a mai adăugat un „cui” în inimă, cuiul nesiguranţei și al eventualelor surprize.

– N-aveţi griji! Thomas este un om serios. L-am citit pe dinlăuntru. Și va fi un tată iubitor.

Numai după două luni, terminându-se lucrările stufoase ale Sfântului Sinod, am făcut un drum rapid cu familia Anghelina, la fata lor măritată, care-și aluneca privirea pe oglinda limpede a lacului Leman, apropiat de pragul casei.

Drumul a fost o minune de frumuseţe, dar și de spaime greu de stăpânit, uneori înaintând prin valuri de ape care mergeau pe șosele ca pe albia râurilor. Am tăiat Austria pe de-a lungul, cum tai fructul avocado, văzând o natură unică ce era îmbrobodită în năframe de borangic.

Cu ajutorul Domnului, am ajuns la Zurich. Casă primitoare, Thomas vesel, Laura numai bucurie, iar pruncul, în grijă îngerească.

Scopul drumeţiei a avut două ţinte:

– Familia Anghelina dorea să vadă – pe viu – cum este așezată fata lor, în casă elveţiană cu Thomas-ul ei și pruncul odrăslit între timp;

– O întâlnire cu prinţul Dimitrie Sturdza, pentru a fi rugat s-o sprijine pe Mariana Anghelina, ca să găsească posibilitatea de a putea face un transplant de rinichi, după ani de dializă.

Prinţul Sturdza era la Bilboa (Spania), de unde se întorsese ca să ne revedem și să se afle ce posibilităţi de transplant existau prin intervenţia unui personaj cu credit european. ntâlnirea a avut loc. Dialogul a fost constructiv. Promisiunile luminau faţa suferindei, dar optimistei Mariana Anghelina.

Plinindu-se obiectivul drumeţiei intempestive, seara, înainte de a ne despărţi, Prinţul Sturdza mi-a spus că a programat călătoria cu avionul de la Zurich la București, la ora 10.00, plătind biletul din dragoste românească și creștinească și făcându-mi o mare bucurie, mai ales că trebuia să fiu la Sinod pentru lucrări speciale.

Plecând cu 20 de minute peste ora stabilită, avionul aşteptase pe „întârziatul" Calinic! Câte emoţii! Ce rușine pe capul meu! Personalul de pe aeroport mă aștepta cu nerăbdare. Mi-au luat bagajele și, în trap, am ajuns la scara avionului lung și mare cât o zi de târg. Era liniște, nimeni pe afară decât însoţitorii și duduitul motoarelor care așteptau pe „popa" zburătorul.

Când am intrat în avion, sute de ochi, priviri însăgetătoare, mi-au plecat pleoapele peste ochii rușinaţi de întârziere și așteptarea lor. Am simţit un val de indignare neexprimată. Bine că n-am căzut jos de acele valuri negative, care-mi săgetau inima fără cruţare.

Temându-mă de avionul (altitudine 12.000 metri), care survola Alpii, cu căciuli albe, ţuguiate, tot timpul m-am rugat să nu ne prăbușim. N-am pierdut nicio secundă. Așa l-am înţeles pe Apostolul Pavel care recomandase tesalonicenilor: „Rugaţi-vă neîncetat!" (I Tesaloniceni, 5, 17).

După două ore, fără zgâlţâieli, avionul a aterizat la Otopeni, ca o pană de gâscă pe faţa fricoșilor, dintre care cel dintâi am fost eu!

Duminica Tuturor Sfinţilor Români

Din adânc de veacuri, românii ortodocși auzeau glasul părintelui, în bisericuţa satului, care spunea: „Minunat este Dumnezeu întru Sfinţii Săi" (Psalmul 67, 36), pentru că: „Prin sfinţii care sunt pe pământul Lui, minunată a făcut Domnul toată voia întru ei" (Psalmul 5, 3).

Cu sfială și modestie, neamul nostru românesc nu s-a aruncat cu gândul și voirea de a se crede mai mult decât alte neamuri, stând în frumuseţea și omenia cea dintâi.

În anul Domnului 1517, îndată după sfinţirea Catedralei ctitorită de Sfântul Neagoe Vodă Basarab, a avut loc, a doua zi, pe 16 august, canonizarea Patriarhului Nifon al II-lea, doi ani (1503-1505) conducătorul Bisericii Ortodoxe din Ţara Românească.

Această dată – 16 august 1517 – reprezintă primul act de canonizare de pe întinsul Ţării Românești, Patriarhul fiind trecut în rândul sfinţilor, doar la opt ani de la trecerea în eternitate. Actul de mare bucurie duhovnicească a rămas pentru totdeauna o făclie de lumină spre Înviere.

În 1642, după 147 de ani de la canonizarea Sfântului Nifon Patriarhul, a fost scrisă, de către Ioan Cariofil și tipărită la Veneţia de Sfântul Nicodim Aghioritul, viaţa Sfântului Mucenic Ioan Valahul, născut în 1644 și martirizat pe 12 mai 1662, la vârsta de 18 ani. Evlavia Bisericii din Grecia a mers și mai departe, pe luna mai fiind menţionată viaţa și slujba în mineiul tipărit la Constantinopol în anul 1843 și în mineiele românești, începând cu anul 1846, în tiparniţa de la Mănăstirea Neamţ. Ce mică era lumea, cu toate distanţele și comunicările de atunci. Cultura, Știinţa și Evlavia nu aveau graniţe.

Peste câţiva zeci de ani, savantul mitropolit Dosoftei, între anii 1682-1686, alcătuia *Viaţa și Petrecerea Sfinţilor* sau *Proloagele* în patru volume. Sfântul mitropolit menţiona că atât la slavi, dar și la greci, sunt sfinţi care se cinstesc. Cu nimic mai prejos, piosul mitropolit ne lasă o însemnare cu o parte dintre sfinţii români, pe care i-a întâlnit în viaţă, iar unora le-a sărutat chiar Sfintele Moaște. Descrierea este de o mare frumuseţe stilistică și duhovnicească.

Patriarhul Justinian, încă de la începutul patriarhatului său, a început pregătirile pentru canonizarea unor sfinţi români, mai ales că, într-o vreme, stând la Mănăstirea Frăsinei, i s-a arătat Episcopul Calinic al Râmnicului – Noului Severin. După propriile mărturii a avut o convorbire și a înţeles că trebuie să pregătească documentele în vederea canonizării.

La ședinţele sinoadelor din 1950-1952 s-a orânduit materialul canonizării sfinţilor români (o mică parte) și proclamarea naţională a cinstirii sfinţilor, a celor cu cinstire locală.

Lucrurile mergeau anevoios. În 1953 pleca, fără întoarcere, Ighemonul din Răsărit, iar numai în doi ani – 1955 – a avut loc, în mod, cu totul festiv, cea mai mare întrunire pan-ortodoxă din lume. Era o mare biruinţă duhovnicească, sprijinită și de autorităţile de stat, care dacă mu au ajutat, cel puţin nu au băgat beţe în roate. Se știe că atât Dej, cât și Petru Groza, mai ales, au ţinut pavăza pe cât au putut. Când a murit Petru Groza, în 1957, după doar doi ani, Decretul 410/1959 avea să prăpădească inima monahismului românesc.

După aproape 40 de ani, dorinţa de noi canonizări se concretiza în Hotărârea Sfântului Sinod de a se începe documentările, trecând peste trei sute de ani de la prima menţiune făcută de Sfântul Mitropolit Dosoftei al Moldovei. Teoctist, Patriarhul, după aproape 60 de ani și ceva peste, a încredinţat Mitropolitului Nestor această mare, importantă și întinsă lucrare. Făcând parte din Comisia Specială formată pentru Canonizarea Sfinţilor Români, am văzut volumul imens de pregătire în vederea canonizării. După eforturile susţinute ale Comisiei și Soborului Arhieresc român, ziua de 20 iunie 1992 avea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să încununeze atât strădaniile Patriarhului Teoctist, ucenicul lui Justinian, cât și ale tuturor sinodalilor, profesorilor de Teologie și alţi imnografi hăruiţi de Bunul Dumnezeu.

Cei 30 de Ierarhi, câţi erau în 1992, au semnat un ACT SINODAL al Bisericii Ortodoxe Române privind canonizarea unor sfinţi români, în 12 pagini, document grăitor peste veacurile care vor veni. Acum, spiritualitatea ortodoxă românească are în calendar, pentru cinstire, aproape 60 de sfinţi! Procesul de canonizare a continuat. La timpul cuvenit, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, vom arăta cum calendarul orotdox român se încununează cu sfinţii răsăriţi din neamul cel binecuvântat al românilor. Românii ortodocși, desigur, trebuie ca, ușor-ușor, să lase modestia și evlavia pentru alte biserici, care au făcut canonizări cu mult curaj și să nu se sfiiască să arate virtuţile vieţuirii în Biserica Neamului, cu nimic mai prejos decât al altor popoare creștine.

Cred că spaţiul românesc în care vieţuim are sub brazdă moaște și în Cer rugători, ca să nu murim în Istorie, la Tronul lui Dumnezeu! După Pogorârea Duhului Sfânt (Rusaliile), prima duminică este închinată cinstirii tuturor Sfinţilor Români, Sfinţi care și-au făcut bucuria de a trăi în preajma Sfintei Treimi! Să le cerem ajutorul ca Dumnezeu să facă minuni prin rugăciunile lor!

Mitropolia Moldovei lui Ștefan cel Mare – a Basarabiei –

Când ne gândim sau când scriem ori vorbim despre Mitropolia Basarabiei, în faţa ochilor ne apare Ștefan cel Mare Întreg și Sfânt cu Sceptrul de Voievod și Ţar, cum îl mai amintesc documentele vremii. itropolia de pe vremea lui se întindea din Carpaţi la Dunăre și Nistru, spaţiu ca o prescură uriașă cu picături de rouă din pocalul Cricoviei. Cred că din Cerul Cerurilor, ochii lui Dumnezeu privesc lanurile de grâu în lumina soarelui și strugurii ca lacrimile uriașe se transformă pururea în Euharistie!

Fără a naviga pe valurile istoriei, plină de drame și tragedii permanente, putem spune că, doar purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a făcut ca acest colţ de Rai să dureze în faţa tuturor răutăţilor. Așezat pe malul fluviului Nistru, poţi să cugeţi în vuiet de valuri: apele trec, pietrele rămân, iar glasurile sălbatice și tropotul cailor de demult nu se mai aud din adâncul ţărânei care i-a încăput pe toţi!

Pe data de 27 august 1991, Republica Moldova și-a proclamat mult așteptata independenţă de stat, care a fost recunoscută pe plan internaţional, intrând, astfel, cu drepturi egale, în comunitatea statelor lumii. Marea Uniune Sovietică, încet-încet, devenită Rusia cea întinsă pe două continente, nu avea să sufere, întru nimic dacă un stat ca Moldova, de câteva milioane, își declara independenţa, mult trâmbiţată. Dar ea nu poate fi reală niciodată, având în vedere contextul economic, social, cultural, religios și regional, izolarea însemnând moarte! Doar frăţia, colaborarea și comuniunea cu întrajutorare pot salva viaţa și pacea pe Pământul zidit de Dumnezeu.

După cum se știe, o independenţă statală atrage după sine și una canonic bisericească, adică Biserica Ortodoxă din Republica Moldova trebuia să fie autocefală sau cel puţin independentă ca și Statul Republica Moldova.

Mergând pe acest drum și mai cu grijă, văzând cum se desfășurau lucrurile și cum stăteau, de fapt, atitudinea noastră trebuia să fie cu grijă manifestată. Pe vremea U.R.S.S.-ului, Republica Moldova avea 62% români-moldoveni, așa mi se pare, după cum îmi aduc aminte că citisem în statistici. Din acești 62% – să zicem – o parte e căsătorită, moldoveni cu moldovence, ucrainence, găgăuze, rusoaice, turcoaice etc..

Așadar, avem de-a face și azi, cu același compozit etnic, confesional și religios! Cu cine să faci unirea cu România? Că există o parte de români, 26% neaoși, este adevărat, iar ei trebuie să păstreze unitatea în egalitate cu tot neamul din Republica Moldova. Orice integrare, cu un procent de peste 50% de alte etnii, într-un stat tot cu etnii, nu este o strategie fericită. Iar cu un procent de 26%, români-moldoveni, nu se poate face o unire statală durabilă. Până la urmă veţi înţelege toţi!

La Sinodul din 19 decembrie 1992, pe *Ordinea de zi,* a fost și Procesul verbal al Sinodului Permanent, Actul Patriarhal și Sinodal al Patriarhiei Ortodoxe Române privind reactivarea Mitropoliei Basarabiei, autonomă și de stil vechi, cu reședinţa în Chișinău.

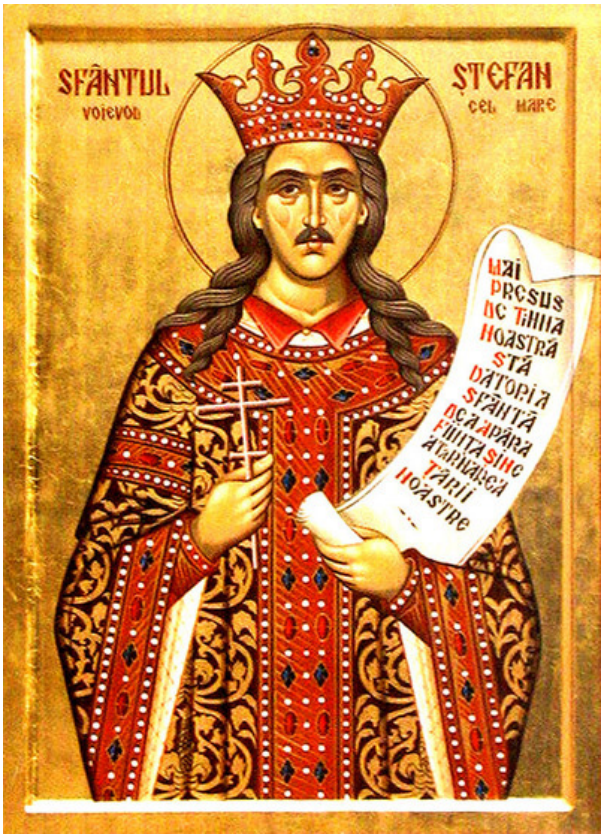

Sfântul Stefan cel Mare

Pentru lămurirea sinodalilor, Episcopul Nifon Ploieșteanul a prezentat un Referat în cauză, documentat din toate punctele de vedere, istoric, canonic, etnic, religios, cu punctări precise în istoria timpului.

Cum era normal, după bucuria independenţei de Stat a Republicii Moldova, foarte mulţi preoţi (câţi?) și credincioși (câţi?) români au socotit că, în sfârșit, sosise ceasul să se reia legăturile spirituale cu Biserica mamă Ortodoxă Română, fapt lăudabil pentru neînfricaţii româno-moldoveni, care trebuiau ascultaţi în demersul lor normal.

În acest context nou apărut, la data de 15 martie 1992, când s-au întrunit Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe la Constantinopol, Patriarhul Teoctist a purtat discuţii cu Patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei, referitoare la reactivarea Mitropoliei Basarabiei sub oblăduirea Patriarhiei Române și necesitatea începerii unui dialog cu Patriarhia Moscovei în acest scop.

Întorși acasă, Patriarhul Alexei al II-lea, fără să consulte Patriarhia Română, conform înţelegerii, a acordat autonomie Eparhiei Chișinăului, respectiv Mitropolitului Vladimir, fapt ce a produs confuzie și derută în rândurile clericilor și credincioșilor ortodocși români din Republica Moldova.

Peste toate acestea, în cunună de spic de grâu, întrupat într-un colac cât roata căruţei, Episcopul Petru Păduraru de Bălţi (unde fusese episcop și Visarion Puiu, plecat din scau-

nul arhieresc de la Curtea de Argeș, pe 14 septembrie 1992, de Ziua Crucii) dimpreună cu Adunarea Eparhială a hotărât reactivarea Mitropoliei Basarabiei sub oblăduirea canonică a Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolie, care în 1944, fără ca Patriarhia Română să-și fi dat consimţământul, a fost redusă la nivel de eparhie.

Cu actele în traistă și în sania trasă de șase cai, Petru, Episcopul cu deputaţi, clerici și mireni a luat drumul spre București, Capitala Bucuriei, ajungând pe Dealul Istoric al Patriarhiei pe 19 decembrie 1992. Aducea documente valabile din punct de vedere bisericesc, precum și o mulţime de cereri ale preoţilor și credincioșilor din Republica Moldova, prin care se cerea să se ia act de hotărârea lor neclintită de a se reactiva Mitropolia Basarabiei sub omoforul Bisericii Mame, așa cum se arată în istoricul Raport al Cancelariei Sfântului Sinod.

Cu mare bucurie, Patriarhul Teoctist, a prezentat plenului Sfântului Sinod, situaţia de fapt și de drept cu Mitropolia Basarabiei, hotărându-se următoarele:

– Se ia act de Statutul de Organizare și Funcţionare a Mitropoliei Basarabiei, autonomă și de stil vechi, cu reședinţa la Chișinău;

– Se confirmă Adunarea Eparhială, constituită la 14 septembrie 1992 a Mitropoliei Basarabiei, autonomă și de stil vechi, precum și pe reprezentanţii acestei mitropolii, delegaţi în Adunarea Naţională Bisericească, Consiliul Eparhial și Consistoriul Eparhial.

– Se binecuvântează reactivarea Mitropoliei Basarabiei de stil vechi din Republica Moldova ca mitropolie autonomă sub oblăduirea canonică a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

– Este onfirmat pe Preasfinţitul Episcop Petru de Bălţi ca membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și ca Locţiitor de Mitropolit al Basarabiei, până la alegerea statutară a titularului, la prezenta hotărâre atașându-se și un Act Patriarhal și Sinodal al Patriarhiei Române privind reactivarea Mitropoliei Basarabiei autonomă și de stil vechi, cu reședinţa la Chișinău, ca să rămână, drept mărturie, peste timpuri!

Mai mult chiar, au fost trimise documentele la Președintele României, Guvernul și Parlamentul României, precum și Secretariatului de Stat pentru Culte. Până aici, toate bune foarte!

Reacţiile neașteptate, desigur, au și început să iasă la drumul mare. Se credea că luam Basarabia în traistă și o duceam în România, iar din Republica Moldova nu ar mai rămânea nimica, vorba moroșanului plin de voioșie! Reacţia Patriarhului Alexei al II-lea al Moscovei și a toată Rusia, neașteptată, a Președintelui Mircea Snegur al Moldovei, cu ocări adresate, cu îmbelșugare, Patriarhiei Române, au dus la o stare nu tocmai îmbucurătoare. Mai mult, „Guvernul Republicii Moldova a refuzat, din capul locului, să înregistreze noul Statut al Mitropoliei Autonome a Basarabiei sub jurisdicţia Patriarhiei Române, prezentat spre aprobare cu mult timp înainte”, spunea același raport și hotărârea sinodală. Cu nimic mai prejos, Patriarhul Teoctist a pus mâna pe „sabia” cuvântului și a adresat o scrisoare deschisă Președintelui Snegur, care a zburat în presa de la București și Chișinău. Se menţiona că această lucrare nu avea altă implicare decât bisericească, dorindu-se o reparaţie a nedreptăţilor din istorie și refacerea legăturii fiilor sufletești, a fiilor de același neam, în sânul Bisericii mame.

După cum era de așteptat, Patriarhul Alexei, pe 28 decembrie 1992, de la Moscova, a adresat Patriarhului Teoctist o scrisoare arhierească, patriarhală, cu ton diplomatic și apoi oţărală canonică, apelând la bună înţelegere pentru a nu se produce o eventuală schismă pentru că s-a „îndrăznit să fie pus ca mitropolit locţiitor pe Petru de Bălţi pe care Sinodul Bisericii Ruse îl cam caterisise", fapt nerecunoscut de Patriarhia Română.

La arhivă sunt, pe anul 1991, șase demersuri pentru problema reactivării Mitropoliei Basarabiei, în anul 1992, 20 de adrese între București-Moscova-Chișinău, documente care stau la baza demersurilor celor doi Patriarhi: al României și al Rusiei, precum și al Președintelui Snegur și al Guvernului Republicii Moldova.

Chiar dacă Patriarhul Teoctist, în luna august 1991 a adresat tuturor statelor lumii adrese prin care solicita recunoașterea statului independent al Republicii Moldova, doar peste un an, Președintele Snegur a cam uitat să răspundă cu un gest care nu implica politic pe nimeni.

Înverșunările își începeau lucrarea de neîncredere, critică slobodă ca furtunile nestăpânite, ură și batjocură.

Într-una din zile, fiind în preajma Patriarhului Teoctist, am spus, așa, cu o jumătate de gură:

– Se consideră că s-a făcut imixtiune în teritorii eclesiastice străine!

– Ce vrei să spui cu asta, Calinic?

– E vorba de reînfiinţarea Mitropoliei Basarabiei, i-am spus eu repede, ca să nu se piardă firul vorbei.

– Și cum crezi tu că trebuia făcut?

– Dacă Republica Moldova este stat independent, pentru care aţi pledat a fi recunoscut mondial, Biserica unui stat, nu are dreptul la autocefalie, cu ierarhi pe etnii?

– Vezi cum ești, Calinic? Cu vorbele tale, nu se vor mai uni niciodată cu noi!

– Unirea este o treabă de timp. Trebuie să se dezmeticească, mai întîi, și apoi se va mai vedea.

– Tu nu știi o vorbă din bătrâni: bate fierul cât e cald! Ești tânăr și nu știi ce înseamnă aceasta. Și mai este încă ceva: am reînfiinţat, ceea ce alţii au desfiinţat abuziv în istorie!

Actul de curaj al lui Petru Păduraru, episcopul român cu os de domn și inimă de român, hotărârea Patriarhului Teoctist de a tămădui o rană și nobleţea lui Gheorghe Ungureanu, ministru în noul Guvern democratic și ierarhii Sinodului Patriarhiei Române au înscris în Istoria Bisericii Ortodoxe Române un moment unic, indiferent de părerile unora sau ale altora, care nu puteau face nici măcar atât; nicidecum mai mult.

Petru, Mitropolitul, cu răbdare și mult curaj, cu credinţă în Dumnezeu, cu sprijinul preoţilor, lepădaţi de cele lumești și Antonie, episcopul cel sobru, cu nădejde înconjurând și slujind cauza sfântă, îmbrăţișată de bunii și evlavioșii români-moldoveni, harnici și nădăjduitori, seamănă fapte bune spre seceriș binecuvântat!

La ședinţele de la Parlamentul României, cu mare bucurie, revedeam deseori cum pășește, cu o mare eleganţă și cu discreţie din paginile de Pateric coborât pe Părintele Ioan

Piţura, preot și vicar al creștinilor ortodocși ucraineni din Maramureș.

Mai stăteam, din când în când, în sala de ședinţe – în pauze – câteva minute de vorbă, noi fiind singurii clerici, dimpreună, candidaţi, eu independent și el din partea comunităţii ucrainene, deci neangajaţi politic în niciun fel.

După o vreme, n-am mai zărit pe Părintele Ioan Piţura. Am rămas surprins să aflu că s-a retras pentru că n-a vrut să creeze nemulţumiri altor comunităţi din alte părţi ale Ţării. A înţeles să zidească pace creștină și nicidecum gâlceavă politică.

Potrivit preţuirii înfiripate în septembrie 1992, m-a invitat, cerând Părintelui Patriarh Teoctist să-mi aprobe, o vizită misionară în cuprinsul Vicariatului Ortodox Ucrainean din Maramureș. Se știa că, la cererea aceluiași vicar, Patriarhia Română aprobase ca Vicariatul să aparţină de Biserica Ortodoxă Română, gest foarte curajos, atât din partea vicarului Ioan Piţura, cât și a Patriarhului Teoctist.

Gestul vicarului ne-a surprins pe toţi în chip îmbucurător. Ne gândeam, uneori, la ce vor spune vecinii din Ucraina.

S-a înţeles de la sine, fiecare să rămână în ţara lor de naștere: românii din Ucraina în Biserica Ucrainei, iar ucrainienii din România în sânul Patriarhiei Române.

Așa se lucrează înţelept și duhovnicește, pentru a păstra pacea între creștini, Dumnezeu căutând doar la inima plină de dragoste a creștinilor pentru Care Și-a vărsat Sângele întru iertarea păcatelor și mântuire veșnică.

În această bucurie de încredere și dragoste creștină, Patriarhul Teoctist m-a încredinţat să fac o vizită pastorală în nordul Maramureșului, unde, cu veselie multă, convieţuiesc creștini de diferite confesiuni.

Primirea noastră a fost cu fastul locului, plină de bucurie și culoare folclorică. Slujba, masa frăţească, așezarea temeliei unei noi mănăstiri, au fost motive de mari înălţări duhovnicești.

A fost ca un vis lucrarea noastră în dumbrăvile minunate ale Maramureșului voievodal, binecuvântat de Dumnezeu.

După împlinirea binecuvântării patriarhale, am întocmit un raport la Sfântul Sinod, apoi am primit o adresă de la Cancelaria Sfântului Sinod, pe care am scris: „Uite așa prin Maramureș, am plecat cu mare iureș!" Și m-am întors cu lumini de har și zâmbetul în culori le moroșănilor, fără seamăn în lumea toată!

Cu accent „dramaturgic"

În a treia decadă a lunii noiembrie din anul 1992, A.S.C.O.R.-ul din Eparhia Argeșului și Muscelului l-a invitat pe Valeriu Anania, arhimandritul scriitor, Bartolomeu numindu-se din călugărie, să ţină o conferinţă la Casa de Cultură a Sindicatelor din Pitești. M-am bucurat că moșneagul poet și dramaturg a primit cu drag invitaţia și a venit, cu toate că vremea nu era tocmai potrivită pentru drumeţie.

A fost un entuziasm tineresc, rar întâlnit. Conferinţa a fost o bucurie, iar întrebările se îndreptau spre Bartolomeu Anania ca ploaia de primăvară. Răspunsurile erau prompte și cele mai multe erau încununate cu aplauze bubuitoare.

L-am ascultat cu atenţie și admiraţie.

– Vă rog să mergeţi în seara asta la Curtea de Argeș. Vă veţi odihni în Palatul Episcopal, în camera unde aţi stat în anul 1952, când eraţi decanul Cursurilor preoțești organizate de celebrul Patriarh Justinian, m-am adresat, cu o oarecare teamă, că s-ar fi putut termina cu un refuz elegant, dar hotărât.

– Cu mare bucurie, Preasfinţite Calinic, dar nu am prea multă vreme. Vine iarna. Trebuie să ajung la Văratec.

Am fost bucuros să mergem împreună cu mașina pe care o conduceam, spre hazul lui Valeriu Anania care făcea, din când în când, câte o glumă, de care, bineînţeles, tot el râdea cu gura până la urechi. Am cinat împreună, doar noi doi. Apoi l-am găzduit în spaţiul în care se odihnea Patriarhul Justinian, când venea la Curtea de Argeș, mai ales în cei nouă ani cât durase Seminarul Teologic special de trei ani pentru pregătirea preoţilor necesari ocupării satelor cu parohii vacante din eparhiile ortodoxe din Transilvania și Banat.

A doua zi, am revăzut mai multe monumente istorice despre care a scris, alcătuind valoroasa carte *Cerurile Oltului*, pentru care, cu ani în urmă, călătorisem luni de zile, cu un ARO de teren, prin cele trei judeţe: Argeș, Vâlcea și Olt.

În această lungă perioadă de drumeţie și cooperare, de cele mai multe ori l-am auzit povestind despre viaţa sa atât de spectaculoasă, dramatică și tragică. O mare parte a scris-o și în cartea sa mărturisitoare: *Memorii*!

Ceea ce m-a uimit, a fost povestirea cum s-a convertit la Dumnezeu în genul lui Blaise Pascal, Paul Claudel și alţi mari scriitori care s-au întâlnit cu Dumnezeu, ca Pavel, pe drumul Damascului. Am încercat stări de uluire. Povestirile lui erau nu numai tulburătoare, ci și strălfulgerătoare.

Pe faţa lui arsă de soare se grăbeau spre alunecare lacrimi mari, ca boabele de mărgăritar, pe care le lăsa să cadă în legea lor, udând pământul.

Mă consideram un om fericit să aud mărturii zguduitoare de la un om care nu se descoperea oricui și oricând. Așa am avut prilejul fericit să descopăr mărturii ca a lui Ioan Alexandru, poetul, scriitorul și marele cărturar care avusese, din mila lui Dumnezeu, aceeași convertire, ca marii hăruiţi din istoria duhovnicească a lumii. În seara celei de a doua zile, la moment potrivit, am adus în discuţie proaspăta plecare la Domnul Iisus Hristos a fericitului Ierarh Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului.

– Vei merge acolo. Ești hirotonit de Teofil și ai fost mulţi ani preot sub păstorirea lui. Gata cu boieria de la Argeș, l-am auzit rostind vesel pe Valeriu Anania, care se amuza copios, după obiceiul său obișnuit în asemenea cazuri speciale.

– Acolo, la Cluj, trebuie să meargă un om deosebit. Mai întâi, e vorba să ţinem seama de compozitul etnic și confesional.

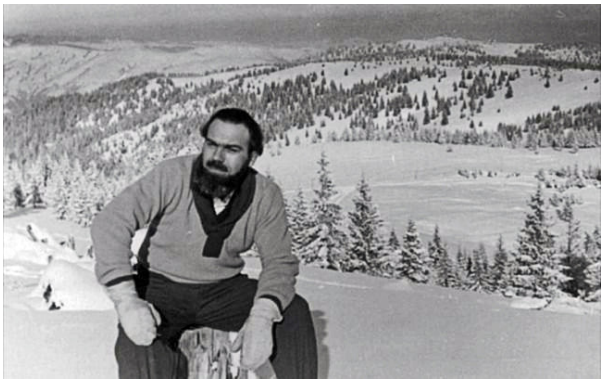

Valeriu Anania

– Să nu mai discutăm despre problema Clujului. Vrei să știi ce părere am și să auzi dacă sunt de părere să mergi, ca urmaș al hirotonisitorului Teofil Herineanu! Folosești un vicleșug pe care nu-l admit.

Am schimbat subiectul. Mă gândeam să nu-l supăr. Mai spre sfârșitul cinei, am adăugat:

– La Cluj sunt probleme, după cum se știe. Episcopul George Guțiu, greco-catolicul, a fost deţinut și face mare caz despre aceasta. Doar un candidat care a fost deţinut cu ani grei de temniţă ar face faţă cu succes în această ipostază. Trebuie gândit bine cine va fi urmașul lui Teofil.

– Cred că este bine să încetezi cu poveștile astea. Dacă te gândești la mine, după câte văd, am să-ţi spun câteva temeiuri, care nu mă lasă deloc să mai aud ce spui:

– Sunt bătrân deja, pensionar, retras la Văratec unde mă ocup de diortosirea Bibliei pe care vreau să o duc la bun sfârșit. Altfel nu voi avea timp fizic pentru împlinirea gândului meu mai vechi. Nu sunt amator de isprăvi administrative care, din păcate, macină sănătatea și liniștea. Dacă era acum câţiva zeci de ani, mă rog, ar mai fi fost de văzut. M-am bucurat să fiu liber, neîncorsetat, uneori, în tipare omenești, absurde, de cele mai multe ori.

L-am urmărit atent. Vorbea din convingere.

– Și, totuși!

– Niciun totuși! Ne oprim aici, n-am acceptat să răspund invitaţiei, ca să mă terorizezi.

– Doar o clipă! Aș dori să-mi îngăduiţi ultima vorbă din seara asta.

– Bine! Să aud.

– În anul 1946, când aţi condus greva studenţilor, fiind student la medicină, aţi fost izgonit și, din post în post, aţi fost îndepărtat din Transilvania de poliţie. Acum ar fi drumul întors în Transilvania, într-o ipostază nouă, de arhiepiscop în Cetatea Clujului. Acum e vremea!

– E adevărat! Dar nu pot să fiu de acord, pentru că am fost propus și mitropolit al Moldovei și Sucevei și am refuzat. Acum, de ce să-mi calc voia?

– Acum, Clujul este un loc strategic, de primă importanţă prin ceea ce înseamnă echilibru și stabilitatea etnică și confesională: Sfinţia Voastră aveţi experienţă bisericească, diplomatică, ecumenică, pentru că aţi fost o vreme în misiune pastorală în America, știţi limbi străine, sunteţi scriitor consacrat, lumea cunoscându-vă de multă vreme.

– Mă mai gândesc! Nu-ţi pune speranţe!

– E singura soluţie! Barem un an. După aceea, se va mai vedea. Acum este creată o criză în sânul Bisericii Ortodoxe Române.

– Mai vorbim mâine! Noapte bună.

L-am condus până în sala scării. Urcând, pe la jumătate, s-a oprit. S-a adresat, cu glas înalt, ca-n pagină de ilustră dramaturgie:

– Cine te-a pus să mă inoportunezi? S-o crezi tu că mă las tras în capcană. Are Biserica destui oameni! Să nu te mai aud cu astfel de vorbe incomode. Te-a pus Teoctist să mă sorcovești?

Argumentele mele se cam loveau ca nuca de perete. Îmi era greu să-l conving. Dar m-am gândit să nu mă las. Eram convins că Bartolomeu Valeriu Anania, singurul, putea împlini o mare lipsă. Pentru Cluj se numărau mai mulţi posibili eligibili, de care se vorbea pe ici, pe colea: Ioachim Vasluianul, fostul episcop de Huși, absolvent al Academiei de la Cluj, Vasile Costin, de loc din Transilvania, Andrei de la Alba Iulia, Calinic de la Argeș și alţii.

M-am rugat puţin la Dumnezeu și la Sfânta Filoteia să-mi ajute să-l pot lămuri și convinge pe Bartolomeu Valeriu Anania să fie de acord cu acceptarea ideii de a merge la Cluj.

A venit și dimineaţa, după o noapte de gânduri, strategii și modalităţi de a-l aborda pe Bartolomeu. Nu era ușor. Greu de convins și mai greu să fii în dialog cu el. Dar mi-am zis să nu mă las. Iar o izbândă asupra lui era pentru mine o reușită de zile mari!

La ceai l-am auzit, liniștit, de parcă nu s-ar fi întâmplat nicio „înfurcire" pentru viitorul ierarh al Clujului:

– Preasfinţite, aș dori, înainte de a pleca la București, să facem o drumeţie în satul meu natal. Vreau să merg la părinţii din cimitir, să le aprind o lumânare, să le fac o rugăciune și să-mi văd rudeniile de la Glăvile.

– Cu mare bucurie, Părinte Anania! Sunt bucuros să vă însoţesc unde vreţi Sfinţia Voastră.

Era un început bun. Nu doream să-l mai necăjesc.

L-am văzut la căpătâiul părinţilor. M-a rugat să fac un trisaghion. Lacrimi mari, ca boabele de mărgăritar, se rostogoleau la picioarele crucii, care străjuia moaștele părinţilor.

Era copleșit. Ca un prunc la sânul mamei!

Când am intrat în curtea părintească, rudele erau numai bucurie și voie bună, înconjurându-l cu iubire mare, fiecare dând răspuns la întrebările învolburate ale unchiului Anania.

– Care mai este viaţa voastră? s-a adresat unor nepoţi însuraţi de câţiva ani, dar care nu aveau copii.

– Nu avem prunci, Părinte Anania! Încolo, o ducem bine, slavă Domnului!

La auzul acestor cuvinte, m-am grăbit să zic:

– La anul, pe vremea asta, veţi avea un băiat! Îi văd pe toţi făcând cruci mari, glăsuind: Doamne ajută! Ceea ce m-a bucurat. La un an, am primit o scrisoare de la familia Anania din Glăvile, în care mi se spunea că nepoţii născuseră un băiat frumos și sănătos, așa cum au auzit și ei când zisesem anul trecut.

Povestea asta l-a cam mirat pe Valeriu Anania, iar eu m-am bucurat că-l pot uimi câte un pic, pe acest om greu de uimit și greu de clintit!

Am mai văzut Mănăstirea Dintr-un Lemn, după care ne-am întors la Curtea de Argeș, puţin cam obosiţi, iar eu și speriat că mașina, din când în când, mai tușea, mai strănuta, încetinind viteza de mers. Eu la tehnică mecanică nu mă pricepeam cam deloc, săracul de mine.

La ora cinci, încet-încet, am reluat dialogul pentru arhiereul de la Cluj. Mi-am zis că, dacă nici în seara asta n-o scot la capăt barem cu o promisiune, înseamnă că e pierdută cauza de la Cluj.

– Îmi îngăduiţi să mai vorovim câte ceva despre Bartolomeu Valeriu Anania ca arhiepiscop la Cluj? S-a uitat la mine insistent, s-a uitat pe sus, aruncându-și privirea asupra unei icoane cu Cina cea de Taină, un goblen, din secolul XIX.

– E valoroasă lucrarea! E din inventarul palatului sau aţi achiziţionat-o pentru a împodobi trapeza?

– A fost un prilej fericit ca să pot cumpăra acest tablou valoros. Fiecare adăugăm la frumuseţile trecutului alte frumuseţi ale românilor artiști. Mă gândeam că în mod înţelept, ca să nu mă probozească, a găsit să aibă o atitudine elegantă pentru a da un alt curs întrebării mele.

Am mai gustat câte ceva. L-am așteptat să spună câteva cuvinte. Așteptam cu prudenţă pentru a nu face vreo gafă verbală cu iz de chestionar. Era evident lucru: nu-i plăcea abordarea pe aceeași temă, iar eu doream să nu scap ocazia unică de a încerca o posibilitate care se putea întrupa.

– Mă gândeam să nu abandonăm gândul de a salva Clujul de la o criză religioasă eminamente.

– E greu să se înţeleagă că eu nu mă sustrag de la chemări care privesc slujirea Bisericii lui Hristos, dar e mai greu acum, că am atelierul biblic la Văratec și dacă încep a mă desprinde din habitatul meu de lucru, se dă totul peste cap. Multă lume nu cunoaște ce înseamnă să te muţi dintr-un loc în altul. Nu știu dacă mă mai pot acomoda. Trebuie să fiu înţeles.

– Este adevărat! Aveţi dreptate!

– Păi, vezi? Acum mă bucur că începi să înţelegi.

– Cu atelierul biblic este ușor. Vă ajutăm să vă mutaţi. Nu puneţi niciun deget. Transportăm totul. Sfinţia Voastră doar vegheaţi. Și din nou, Vă rugăm, barem doi ani să vă sacrificaţi.

– Parcă era vorba de un an!

Când am auzit una ca asta, m-a apucat o bucurie mare. Deja era o fereastră. Mergeam pe un drum acceptabil deja. Era de acord în sinea sa. Nu-mi venea a crede. Deodată, am auzit:

– Dar mai este o problemă! Este mai greu de rezolvat.

– Care ar fi problema greu de rezolvat?

– Trebuie să-și ceară doi inși iertare! M-au supărat multă vreme de când lucrez în Biserică.

– Cine sunt cei doi oameni care v-au supărat?

– Nu are rost să continuăm. Eu nu pot să fac parte dintr-un Sinod, în care unii ierarhi sunt supăraţi pe mine și eu pe ei.

– O, Doamne, dar care sunt ierarhii supărăcioși?

– Doi sinodali: Patriarhul Teoctist și Antonie, Mitopolitul Ardealului. Îţi este limpede? Mai insiști? Cu asta s-a încheiat dialogul între noi, pe seama arhieriei mele pentru Cluj.

– Merg eu la Patriarh și la mitropolit și le spun ceea ce doriţi pentru a accepta arhieria pentru Cluj.

– S-o văd și pe asta!

– O veţi vedea!

– Bine! Și mai vorbim noi. Se vede că nu cunoști oamenii!

Și așa ne-am hotărât să mergem împreună până la București. L-am dus acasă la apartament, după care, fără să-i spun, m-am dus direct la Patriarhul Teoctist.

Eram hotărât să duc până la capăt povestea Clujului. Era la prânz. Mi-am anunţat prezenţa. Am fost primit chiar la masă, spre bucuria mea că nu am fost lăsat să aștept pe la uși, deși nu știa mai din vreme că eram pe la București.

– Măi, Calinic, dar cum nimerești tu tot timpul în toiul prânzului? Vino la masă, că și așa nu aveam pe nimeni chemat. Vezi cum îmi face mie Dumnezeu bucuria oaspeţilor nepoftiţi?

Mă uluia cu întortochelile lui verbale. Îţi venea să rămâi la masă, dar îţi venea să și pleci, învârtindu-te!

M-am așezat la masă. Patriarhul mă îndemna cu spor să mănânc. Era tare bucuros să aibă lume multă la masă și-i îndemna mereu: să mai ia o bucăţică, un polonic, o plăcintă și un păhăruţ!

– Nu știu cum vom face cu Clujul! Nu avem candidaţi potriviţi dintre ierarhi. Acolo-s probleme, Calinic! Tu cunoști locurile și Clujul pentru că acolo te-a hirotonit Arhiepiscopul Teofil, dar acum nu mai sunt situaţiile pe care le-ai lăsat când ai plecat. Lucrurile au evoluat și apoi nu poţi pleca, precum ai vrea, că ești doar de doi ani episcop la Argeș. Trebuie să te mai coci, nu?

– Nu vă mai faceţi griji! Am găsit arhiepiscopul de Cluj. L-am lăsat acasă acum. Este de acord să primească arhierie pentru Cluj.

– Cine este, măi Calinic? Tu umbli mereu cu glume. Când vrei să fii crezut?

– Chiar acum! Cu lux de amănunte i-am povestit ceea ce aţi citit până acum. S-a uitat la mine fix. S-a rezemat de speteaza scaunului și ducându-și degetul la tâmplă – semn când se pregătea să spună ceva important – a zis, spre marea mea bucurie:

– Acesta este, Calinic! Mare lucru că l-ai lămurit. Nimeni nu se prea înţelege cu el. E destul de ciudat și, mai ales, imprevizibil!

– Așa este, Preafericirea Voastră! Îl cunoașteţi foarte bine. Mi-a spus că este de acord, dar cu o singură condiţie.

– Care este condiţia, Calinic? Să aud.

– Este o condiţie care e mai greu de îndeplinit.

– Spune că, dacă la noi oamenii este ceva cu neputinţă, la Dumnezeu toate sunt cu putinţă.

– Doi ierarhi din Sinod trebuie să-i ceară iertare și apoi mai vede cum merg lucrurile.

– Da, da, da, măi Calinic, să-și ceară iertare urgent. Dar cine sunt cei doi ierarhi?

– Preafericirea Voastră și mitropolitul Antonie.

Dintr-o dată, l-am auzit strigând:

– Măi, Ciprian, fă o legătură la telefon cu Părintele Anania de la Văratec. Urgent! Telefonul suna. L-a adus Patriarhului Teoctist, care putea fi auzit astfel:

– Alo! Părintele Arhimandrit Bartolomeu?

– Da, Preafericirea Voastră!

– Te rog din toată inima să mă ierți de tot ce ţi-am greșit de multă vreme, chiar de acum 50 de ani. Au fost multe supărări, iar eu te-am asuprit, uneori, pe nedrept. Iartă-mă!

De la capătul firului se auzeau protestele arhimandritului Bartolomeu, care nu se așteptase la o asemenea situaţie:

– Vai! Preafericirea Voastră, dar nu e cazul să vă cereţi iertare. Ce a fost, a fost. Acum e altă situaţie. Nu mai suntem în dictatura comunisto-atee.

– Nu, nu, de bună seamă, dar trebuie să-mi cer iertare și să punem început bun. Să conlucrăm, să ne sprijinim în calea valurilor și a răutăţilor care vor veni de acum înainte, că, de bună seamă,vremurile de libertate aduc cu dânsele și multe necazuri.

– Desigur, Preafericirea Voastră, în mine aveţi un sprijin total și nu e cazul să ne mai aducem aminte de cele ce au fost pe vremuri. Sunt de domeniul trecutului.

– Da! Da! Da! Că tot avem acum o problemă sensibilă la Cluj, am rugămintea să puneţi umărul cu experienţa pe care o aveţi strânsă de muţi ani că funia se strânge la par. E grabnic, Părinte Bartolomeu! Cel mai potrivit sunteţi Sfinţia Voastră. M-am gândit din clipa în care arhiepiscopul Teofil a plecat la Domnul.

– Vai de mine! Preafericirea Voastră, dar am o vârstă și nu mai am timp să termin diortosirea Bibliei.

– Apăi, iote, că și eu sunt bătrân, dar trebuie să lucrăm împreună. Dumnezeu o să vă ajute să isprăviţi și cu diortosirea Bibliei, dar și ca arhipăstor în zona cea mai sensibilă a Ţării. Vă întoarceţi pe locurile din tinereţile studenţiei! E o chemare de la Dumnezeu! Nu trebuie să vă opuneţi chemării, de bună seamă! Gata, la lucru arhipastoral! Scăpare nu mai este!

– Mă mai gândesc Preafericirea Voastră, dar dacă se consideră că ar fi cea mai bună variantă, să ne rugăm la Dumnezeu să fie voia Lui și să ajute bătrâneţilor noastre.

Convorbirea a luat sfârșit. Patriarhul Teoctist era bucuros.

– Măi, Calinic, asta-i formula salvatoare. Dar știindu-l pe Părintele Anania cât este de imprevizibil, tu mai ţine legătura cu el și mai spune cui crezi că ar agrea această idee pentru a-l încuraja, că nu-i ușor!

Ieșind de la Palatul Patriarhal, Părintele Galeriu Constantin urca spre Catedrală cu pași molcomi și cu barba răsfirată de un vânt ușor cu burniţă de toamnă. Fără a mai da bineţe, l-am întâmpinat plin de bucurie:

– Am aflat pe noul arhiepiscop de la Cluj. Este Bartolomeu Valeriu Anania!

– Vai, dragă Doamne, e cel mai potrivit. Domnul să-i fie în ajutor, sărăcuţul de el!

– Spuneţi-i părintelui Băbuș și cât cuprinde târgul și daţi-i telefoane pentru încurajare, dar nu pomeniţi numele lui Calinic.

Am făcut o drumeţie rapidă la Sibiu, pentru a sta de vorbă cu Mircea Păcurariu, marele tribun al Ardealului, cu sute și mii de studenţi universitari de-a lungul vremii. I-am povestit toate cele despre campania mea de rugă și îndemnare pentru arhieria lui Bartolomeu la Cluj. După ce m-a ascultat cu atenţie, l-am auzit:

– Este cel mai potrivit! Merg la Văratec pe jos chiar, pentru a-l îndemna la acest pas important pentru Ardeal și viaţa noastră bisericească. Ar fi un mare câștig. Nici nu-mi vine să cred. E o mare bucurie și va fi o mare reușită.

– Acum daţi de știre în tot Ardealul și, care puteţi, mai încurajaţi-l, ca să vină poftiri din partea clujenilor, să se simtă că este dorit. Este și el moșneag, ca și Teoctist și are nevoie de a fi chemat cu dragoste din belșug. Altfel, nu se va lăsa convins prea ușor.

Deja vestea se ducea ca fulgerul. Care mai de care se arăta ca viteazul din poveste că l-a rugat, că l-a sfătuit, că l-a îndemnat pe Bartolomeu să primească noua încredinţare de la Cluj. În aproape două luni până la alegerile din ianuarie 1993, clericii și mirenii, deja se obișnuiseră cu ideea arhieriei lui Bartolomeu la Cluj. Ce mai calea-valea, duduia și văzduhul de bucuria binecuvântării și purtării de grijă a lui Dumnezeu. Iar eu mulţumesc Cerului și Sfintei Filoteia că la Curtea de Argeș s-a pus început noului drum pe care va păși, cu nădejdi sporite, bătrânul oștean, cum îi plăcea să-și spună, cu zâmbet răscolitor de noi planuri și împliniri.

În *Memoriile* sale n-a amintit nimic despre începuturile gândului de a deveni noul arhiepiscop. Cu modestie, a expediat în câteva fraze „epopeea" începutului arhiepiscopatului său, pe care nu-l căuta și de care nici nu se bucura! Știa că însemna o nouă ipostază și se temea, ca orice om cu minte, că era o îndrăzneală ca la vârsta senectutii să mai ai curajul de a începe o nouă lucrare, extrem de anevoioasă și responsabilă. Aveam o singură teamă: răzgândirea arhimandritului!

În volumul al VI-lea din *Toată vremea-și are vreme*, voi arăta cum au decurs lucrurile cu alegerea și întronizarea lui Bartolomeu Valeriu Anania ca Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, ca martor ocular al acelui eveniment unic și binecuvântat de Dumnezeu, Care de toate are grijă!

Cuprins

VOLUMUL 3 (1985-1990)

Într-o nouă ipostază 7
Semne de la Dumnezeu 9
Staţie „răcnitoare” 14
Doi călugări „telegari” 16
Marea fugăreală 19
Baborniţa și poporniţa 20
Un patriarh pleacă
și altul vine 22
Copăcel, copăcel? 25
De la sublim la ridicol 28
O mare încercare 30
Decizii „miraculoase” 33
Dezastrul
de la Mănăstirea Bistriţa 34
Paradă postitoare 38
Cartea Arhieriei 41
O lucrare deplină 43
Elena Bărbulescu – ctitor! 44
Ctitoria din ţinutul Oltului 46
Împuternicitul de la Culte 48
Năzdrăvanii de la Caracal 50
Ploaie minunată 52
Strai „popesc” 53
Cascadorie monahală 55
Cerurile Oltului 58
Încă o minune la Frăsinei 61
Dumnezeu are în grijă
pe Ioan Alexandru 61
Alegere democratică 62
Decizie de dărâmare a bisericilor 64
Ispitire la șapte ace 65
„România de la Argeș” 66
„Epopeea” bisericilor de lemn
din parcul Mănăstirii Argeșului 76
„Generosul” vlădică și răbojul 79
Biserica Sfântul Nicolae Domnesc .83
Popa Vijelie 86
Biserica de la Noapteș 90
Ceata celor douăzeci 92
Mitropolitul Nicolae Mladin 94
Fluturașii 94
Mănăstirea Negru Vodă 98
Dulapul fermecat 100
Glasnosti și Perestroika 102
Priviri sticloase 104
Psihoză războinică 105
Stare dramatică 109
O tacă plăti o vacă 111
Travestire 113
N-aţi murit încă? 114
„Trădătorul” Milea 114
Radu Stancu și „Revoluţiunea” 116

Vremea volumului al IV-lea.....123
Revoluţie cu „ștaif” 124
„Revoluţionarul” dezamăgit 127
Nopţi de groază 128
Gânduri de plecare 129
Primul Sinod Ortodox Român
după Revoluţie.....130
Cuvânt Pastoral 132
Atitudinea Bisericii Ortodoxe
Române 136
Doleanţe – Revendicări 148
Îndrumări cu întrebări! 153
Hotărârile Sinodului în „eter”.....154
Gânduri răzleţe.....157
Democraţia pe la Argeș 159
Printre revoluţionari 162
Ședinţă la Protoieriile
din Eparhie.....166
Grupul de Reflecţie 170
„Decapitarea” Patriarhului
Teoctist.....179
Fără Patriarh!.....187
De reamintit! 188
În căutare de Patriarh 190
Roman Ialomiţeanul
la un pas de Patriarhat 191
Arhimandriţii „patriarhabili” 192
Întoarcerea Patriarhului Teoctist ..199
O limpezire 205
Detronarea Episcopului
Emilian Birdaș al Albei Iulia 210
„Fugăreala” Episcopului Epifanie..212
Primul act semnat
de Teoctist cel „Nou” 214
Candidat fără voie 217
Refacerea Eparhiei Argeșului 223
Caut chilie 226
Câinele furat.....227
Gând de întoarcere 228
Înzestrare frăţească 231
Organizarea alegerilor eparhiale ...232
Constituirea Parlamentului
României 9 iunie 1990 234
Lucrările Parlamentului
democratic 235
Parlamentul României.
Adunarea Deputaţilor.....237
Expunere de motive.....238
Ziua Naţională a României 239
Lege Împotriva înstrăinării
terenurilor.....240
Încuviinţarea înfierii
27-28 iulie 1990 241
Faimoasele interpelări.....243
Alegerea Episcopului titular
al Argeșului 246
Văduvită de patru ani!.....247
Bâtele „democraţiei”
prin Cetatea lui Bucur 252
„Arșiţă” în Parlament 256
Senator și deputat.....258
Un aristocrat teleormănean 261
Noul titular al Episcopiei
Argeșului 262
Totuși, clipe de bucurie.....268
Vura-vura, tevatura 274
Încâlceală de idei 277
Tipografia vine acasă 280
Întoarcerea Regelui.....281

Luat la întrebări.....291
Conferinţa Naţională a preoţilor
din România.....293
Plânge Pleniţa și suspină 295
D'ale pământului 296
Paradoxal, dar credibil.....299
Legi noi pentru alegeri
democratice 300
Legea Fondului Funciar 301
Milostenie din cămara
lui Dumnezeu.....303
De la oi,
la Parlamentul României 305
Crize de cadre în învăţământul
de Stat 312
Luna și Sinodul 313
Garda Financiară.....316
Vizită europeană.....316
Cler militar.....318
„Hăulitele" teleormănene.....318
„Crap" de somn lin.....319
Alte hotărâri 319
Luna aprilie, 1991.....320
Protopsalt supravieţuitor.....328
Însurat la
„Concurs de frumuseţe".....330
Din nou sub Cupola
Parlamentului 332
Milioane de avorturi.....333
Mereu de veghe 335
Seminar la Turnu Măgurele.....336
Cărţi și iarăși cărţi 337
Întru „neadormire".....338
Noul Seminar de la Pitești.....339
Cotă îngrijorătoare 341
România cu mulţi sfinţi 342
Principesa Ileana a României,
Maica Alexandra 344
Legea 42/1990 – în reluare.....348
9 iunie 1991.....349
Proiectul de Constituţie
a României 350
Grija pentru
Educaţia religios-morală.....354
Aromânii 355
Convenţie privind viitorii
învăţători 355
Solidaritate agricolă.....356
Document de Convergenţă 357
Amendamente sinodale 360
Înfiinţare.....362
Din nou pe urmele sfinţilor 364
D'ale lui Bucinică 365
Seminar Teologic
pe malurile Dunării 366
Adunarea Constituantă:
Proiect – Hotărâre 368
Culoare istorico-artistică 369
Oliver Ivanovski 370
Societatea Creștină
a Femeilor Ortodoxe Române 373
A doua mineriadă.....376
China cea prietenă.....379
Reflectarea drepturilor omului.....380
De-a-ndărătelea cu economia
românească 381
Și prin alte „lumi" 382
Theodor Stolojan 384
Dumitru Pâslaru.....386
Slatina Muscelului.....388
Conferinţă internaţională
în Cetatea Basarabilor 394

Apel către preoţii
Bisericii Ortodoxe Române.....395
Canonizarea Sfinţilor Români.....397
Adunarea Deputaţilor
într-o săptămână 402
Permanentul bacalaureat.....403
În sistem universitar 404
Începutul Facultăţii de Teologie ...405
Mitropolitul Nicolae Corneanu....407
Noua Constituţie a României,
vot pe faţă cu semnătură.....408
Teoctist cel Viteaz 412
Artizanii democraţiei.....414
Crăciun liniștit.....417
Hiritisiri 419
Cu pași noi
în Parlamentul României.....421
Epopeea Legii monopolului 423
Câte-o milă parlamentară.....424
De-ale naţiunii 425
Sînt sau *sunt* cu *î* din *i* sau *î* din *a* ...428
Siguranţa naţională a României....430
Nicolae Titulescu.....431
Tabata Ricaru 432
Curând vor înflori cireșii 433
Membrii de partid
își „omoară”partidul.....434
De-ale lumii politice.....436
Prin Moldova – Basarabia 449
Bucuria Marianei.....450
Duminica Tuturor Sfinţilor
Români.....452
Mitropolia Moldovei
lui Ștefan cel Mare
– a Basarabiei –.....454
Cu accent „dramaturgic”.....458